

CERKVENIH OČETOV IZBRANA DELA

CERKVENIH OČETOV
IZBRANA DELA

SVETEGA
AVRELIJA AVGUŠTINA
IZBRANI SPISI

DESETI ZVEZEK

NATISNILA
LJUDSKA TISKARNA V LJUBLJANI (JOŽE KRAMARIČ)

SVETEGA
AVRELIJA AVGUŠTINA
I Z B R A N I S P I S I

DESETI ZVEZEK

GOVORI O JANEZOVEM EVANGELIJU
XLV—CXXIV

POSLOVENIL

DR. FRANC KSAVER LUKMAN

V LJUBLJANI 1945

ZALOŽILA LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

»CERKVENIH OČETOV IZBRANA DELA«
IZDAJA BOGOSLOVNA AKADEMIJA V LJUBLJANI
IZDAJANJE VODI PROFESOR DR. F. K. LUKMAN

TA ZVEZEK JE IZŠEL V OKTOBRU 1945

57779

Nihil obstat.

V Ljubljani dne 5. februarja 1945.

Dr. Janez Fabijan s. r.,
cenzor ex officio.

Štev. 26/45.

Imprimatur.

Škofijski ordinariat v Ljubljani dne 6. februarja 1945.

L. S.

Ign. Nadrah s. r.,
generalni vikar.

V S E B I N A

UVOD

Nekaj pojasnil o Avguštinovem alegoričnem razlaganju svetega pisma 1—12

GOVORI O JANEZOVEM EVANGELIJU

Petinštirideseti govor (Jan 10, 1—10)	15
Šestinštirideseti govor (Jan 10, 11—13)	23
Sedeminštirideseti govor (Jan 10, 14—21)	32
Oseminštirideseti govor (Jan 10, 22—42)	42
Devetinštirideseti govor (Jan 11, 1—54)	49
Petdeseti govor (Jan 11, 55. 56; 12, 1—11)	60
Enainpetdeseti govor (Jan 12, 12—26)	69
Dvainpetdeseti govor (Jan 12, 27—36)	75
Triinpetdeseti govor (Jan 12, 37—43)	81
Štiriinpetdeseti govor (Jan 12, 44—50)	87
Petinpetdeseti govor (Jan 13, 1—5)	90
Šestinpetdeseti govor (Jan 13, 6—10)	96
Sedeminpetdeseti govor	99
Oseminpetdeseti govor (Jan 13, 10—15)	105
Devetinpetdeseti govor (Jan 13, 16—20)	109
Šestdeseti govor (Jan 13, 21)	112
Enainšestdeseti govor (Jan 13, 21—26)	116
Dvainšestdeseti govor (Jan 13, 26—31)	118
Triinšestdeseti govor (Jan 13, 31. 32)	122
Štiriinšestdeseti govor (Jan 13, 33)	126
Petinšestdeseti govor (Jan 13, 34. 35)	129
Šestinšestdeseti govor (Jan 13, 36—38)	135
Sedeminšestdeseti govor (Jan 14, 1—3)	137
Oseminšestdeseti govor (Jan 14, 1—3)	140

Devetinšestdeseti govor (Jan 14, 4—6)	144
Sedemdeseti govor (Jan 14, 7—10)	148
Enainšestdeseti govor (Jan 14, 10—13)	152
Dvainšestdeseti govor (Jan 14, 10—13)	155
Triinšestdeseti govor (Jan 14, 12—14)	159
Štiriinšestdeseti govor (Jan 14, 15—17)	163
Petinšestdeseti govor (Jan 14, 18—21)	168
Šestinšestdeseti govor (Jan 14, 22—24)	171
Sedeminšestdeseti govor (Jan 14, 25—27)	175
Osemindeseti govor (Jan 14, 27. 28)	179
Devetinšestdeseti govor (Jan 14, 29—31)	182
Osemdeseti govor (Jan 15, 1—3)	186
Enainosemdeseti govor (Jan 15, 4—7)	189
Dvainosemdeseti govor (Jan 15, 8—10)	193
Triinosemdeseti govor (Jan 15, 11. 12)	197
Štiriinosemdeseti govor (Jan 15, 13)	200
Petinosemdeseti govor (Jan 15, 14. 15)	203
Šestinosemdeseti govor (Jan 15, 15. 16)	207
Sedeminosemdeseti govor (Jan 15, 17—19)	211
Oseminosemdeseti govor (Jan 15, 20. 21)	214
Devetinosemdeseti govor (Jan 15, 22. 23)	216
Devetdeseti govor (Jan 15, 23)	219
Enaindevetdeseti govor (Jan 15, 24. 25)	222
Dvaindevetdeseti govor (Jan 15, 26. 27)	225
Triindevetdeseti govor (Jan 16, 1—4)	228
Štiriindevetdeseti govor (Jan 16, 5—7)	233
Petindevetdeseti govor (Jan 16, 8—11)	237
Šestindevetdeseti govor (Jan 16, 12. 13)	243
Sedemindevetdeseti govor (Jan 16, 12. 13)	247
Osemindevetdeseti govor (Jan 16, 12. 13)	250
Devetindevetdeseti govor (Jan 16, 13)	255
Stoti govor (Jan 16, 13—15)	261
Stoprvi govor (Jan 16, 16—23)	266
Stodrugii govor (Jan 16, 23—28)	270
Stotretji govor (Jan 16, 29—33)	275

Stočetrti govor (Jan 17, 1)	280
Stopeti govor (Jan 17, 1—5)	282
Stošesti govor (Jan 17, 6—8)	289
Stosedmi govor (Jan 17, 9—13)	294
Stoosmi govor (Jan 17, 14—19)	300
Stodeveti govor (Jan 17, 20)	305
Stodeseti govor (Jan 17, 21—23)	309
Stoenajsti govor (Jan 17, 24—26)	317
Stodvanajsti govor (Jan 18, 1—12)	324
Stotrinajsti govor (Jan 18, 13—27)	328
Stoštirinajsti govor (Jan 18, 28—32)	335
Stopetnajsti govor (Jan 18, 33—40)	339
Stošestnajsti govor (Jan 19, 1—16)	345
Stosedemnajsti govor (Jan 19, 17—22)	350
Stoosemnajsti govor (Jan 19, 23. 24)	354
Stodevetnajsti govor (Jan 19, 24—30)	359
Stodvajseti govor (Jan 19, 31—42 in 20, 1—9)	364
Stoenaindvajseti govor (Jan 20, 10—29)	369
Stodvaindvajseti govor (Jan 20, 30. 31 in 21, 1—11)	375
Stotriindvajseti govor (Jan 21, 12—19)	385
Stoštiriindvajseti govor (Jan 21, 19—25)	392

NEKAJ POJASNIL O AVGUŠTINOVEM ALEGORIČNEM RAZLAGANJU SVETEGA PISMA

V homiletičnih razlagah psalmov, Janezovega evangelija in prvega Janezovega lista, v drugih govorih ter v spisih, namenjenih širšemu krogu bralcev, je sv. Avguštín domala v vseh besedah svetega pisma iskal globljega, duhovnega, skritega pomena in je zato besede svetih knjig razlagal v prenesenem pomenu, alegorično. Tukaj nimam na umu alegorij in alegoričnih izrazov v svetem pismu samem, marveč alegorično razlaganje takih poročil in besed, ki v svetih knjigah niso alegorije, marveč jih le Avguštín alegorično razlaga.

O alegorijah in alegoričnih (metaforičnih) izrazih v svetem pismu sv. Avguštín dvakrat obširneje razpravlja. H Gal 4, 21—26, kjer pravi sv. Pavel, da sta Abrahamova sinova Izmael in Izak podobi (tipa) dveh zavez, pripominja Avguštín: »Takega prenesenega izražanja (tropus), namreč alegorije, je več vrst; med drugimi je tudi tisto, ki mu pravimo zagonetno izražanje (aenigma). Opredelitev rodovnega imena pa nujno obsega tudi vrste. In zategadelj, kakor je vsak konj žival, ni pa vsaka žival konj, tako je vsak zagonetni izraz (aenigma) alegorija, ni pa vsaka alegorija zagoneten izraz. Kaj je torej alegorija? Tak način izražanja, da umeješ eno iz drugega (tropus, ubi ex alio aliud intellegitur), kakor n. pr. v listu Te-

saloničanom: ,Torej ne spimo kakor drugi, ampak čujmo in bodimo trezni. Zakaj, kateri spe, ponoči spe, in kateri se opijajo, se ponoči opijajo. Mi pa, ki smo (otroci) dneva, bodimo trezni.¹ Le-ta alegorija pa ni zagoneten govor (aenigma). Zakaj pomen teh besed je na dlani, razen takim, kateri zelo počasi mislijo. Zagoneten govor pa je, da na kratko povem, temna alegorija, kakor n. pr.: ,Pijavka ima tri hčere² in kaj podobnega. Alegorijo³, kakor jo je imenoval, pa je apostol našel ne v besedah, ampak v dejstvu, ko je dejal, da dva Abrahama sinova, eden od sužnje, drugi od svobodne — to je bilo ne le beseda, ampak tudi dejstvo — pomenita dve zavezi. To je bilo, dokler ni razložil, temno. Zato bi tako alegorijo, kar je rodovno ime, mogli z vrstnim imenom imenovati zagoneten govor (aenigma).«⁴ — Drugič razlaga Avguštin alegorijo v Ps 105, 3: »Ki hodiš na perutih vetrov« in pravi: »Ni nesmiselno, če rečemo, da vetrovi alegorično pomenijo duše. Pazite pa in ne mislite, da sem, omenivši alegorijo, rekel kaj gledališkega (pantomimičnega). Nekaterе besede, ker so pač besede in prihajajo z jezika, so nam skupne tudi z igralskimi in nečastnimi rečmi; vendar pa imajo te besede svoj pomen v cerkvi in svoj pomen na odru. Jaz nisem rekel nič drugega, nego kar je rekel apostol, ko je o dveh Abrahamovih sinovih de-

¹ 1 Tes 5, 6—8.

² Preg 30, 15.

³ Predpodoba, tip. Alegorija je Avguštinu vse, kar je treba umeti v prenesenem pomenu (n. pr. preroške podobe in preroška simbolična dejanja) ali poleg literalnega tudi v prenesenem pomenu (n. pr. tipi). Prim. L. Hugo, Der geistige Sinn der hl. Schrift beim hl. Augustinus v Zeitschrift für katholische Theologie XXXII (1908), 657—672.

⁴ De Trinitate XV, 9, 15.

jal: „To je alegorično rečeno.“⁵ O alegoriji govorimo, kadar beseda nekaj drugega zveni, nekaj drugega pa po pomenu znači. Tako se Kristus imenuje jagnje: je li mar drobnica? Kristus (se imenuje) lev: je li mar zver? Kristus (se imenuje) skala: je li mar trdota? Kristus (se imenuje) gora: je li mar zemeljska vzpetina? In tako vidimo, da mnoge besede, kakor zvene, nekaj drugega povedo, nekaj drugega pomenijo: to je alegorija.«⁶

Alegoričen (tipičen, preroški) pomen utegne imeti v svetem pismu zaporedna vrsta dogodkov, cela zgodba (*allegoria historiae*), ali posamezno dejstvo in dejanje (*allegoria facti*) ali izrek in govor (*allegoria sermonis*) ali skrivnostno sveto znamenje (*allegoria sacramenti*)⁷. Tako ima zgodba dveh Abrahamovih sinov poleg dobesednega pomena še alegoričen (tipičen) pomen; dejanje preroka Ahije, ki je svoj plašč raztrgal na dvanajst kosov (3 Kralj 11, 29—39), ima poleg literalnega še alegoričen (preroški) pomen; prilike v evangeliju je umeti alegorično; obreza v stari zavezi je pomenila krst nove zaveze.

Zakaj pa govori sveto pismo često tako, da je treba besede umeti v prenesenem pomenu? Avguštín odgovarja: »Vse to, kar nam je v podobi povedano, naj hrani in razpihuje ogenj ljubezni, ki naj nas kakor gonilna moč dviga in žene v mir; zakaj bolj nagiblje in vžiga našo ljubezen, nego če bi se nam vse to kar naravnost brez skrivnostnih podob povedalo. Težko je reči, kaj je temu vzrok. Vendar pa je tako, da nas bolj gane, bolj razveseli in nam je bolj v čislih, kar se nam pove z besedami, ki imajo prenesen pomen.

⁵ Gal 4, 24.

⁶ Enarratio in Ps CIII, sermo 1, 13.

⁷ De vera religione 50, 99.

nego če bi se nam odkrito in s pravimi besedami povedalo.«⁸

Toliko o besedah svetega pisma, ki jih je treba umeti v prenesenem ali poleg literalnega tudi v prenesenem pomenu.

Sv. Avguštin pa je alegorično razlaganje raztegnil tudi na take dele in izreke svetega pisma stare in nove zaveze, ki sami po sebi nimajo prenesenega pomena. S tem nikakor ni nameraval prezreti ali tudi samo oslabiti literalnega pomena — tretja knjiga njegovega dela *De doctrina christiana* to zgovorno spričuje — marveč je skušal z alegorično razlago na prikupen in nazoren način iz svetega pisma zajeti kar se dá mnogo verskih nauk in spodbud za krščansko življenje. Za zgled je imel latinske pisatelje, n. pr. sv. Hilarija, sv. Ambrozija, sv. Hijeronima, ki so v tem posnemali učitelje aleksandrijske šole.

Z daleč segajočim alegoričnim razlaganjem svetega pisma se je Avguštin seznanil in spoprijaznil že v letih 384—386, ko je hodil v Mediolanu poslušat pridige sv. Ambrozija. Vprav Ambrozijevo alegorično razlaganje je razpršilo v Avguštinu nezaupanje in predsodke do svetih knjig stare zaveze, ki jih je nosil v svojem srcu kot ostanek iz svoje manihejske dobe. »Najprej sem začel uvidevati,« pripoveduje sam, »da je njegove (Ambrozijeve) nauke vsaj braniti moči, in v tem ko sem bil dosihmal prepričan, da ni mogoče manihejskim nasprotnikom v priklad katoliški veri nikjer ugovarjati, sem prihajal sedaj počasi do spoznanja, da utegne človek njeno resničnost vendarle priznavati, ne da bi se mu bilo treba sramovati, zlasti

⁸ Epist. 55, 11, 21.

odkar sem ga slišal, kako je često razvozlaval to ali ono mesto iz svetega pisma starega zakona, ki so mi bila uganka, ker sem jih sprejemal po črki, a črka me je morila. Ko mi je postala tako večina mest v teh knjigah po njegovi duhovni razlagi umljiva, sem že (toliko napredoval, da sem) začel grajati svojo dotedanjo malodušnost, v kateri sem mislil, da se zametovalcem in zasmehovalcem postave in prerokov kratko in malo ustavljati ni moči.«⁹ Nekaj kasneje pripoveduje: »Pač pa sem ga sleherno nedeljo poslušal, ko je ljudstvu besedo resnice prav oznanjal. Ob tem se mi je bolj in bolj utrjevalo mnenje, da je moči razvozlati vse vozle pretkanih obrekovanj, ki so jih napletali le-oni naši slepivci zoper svete knjige.«¹⁰ In zopet: »Veselilo me je dalje, da sem se učil stare knjige postave in prerokov z drugim očesom čitati kakor poprej, ko so se mi dozdevale nesmiselne in sem tvoje svete dolžil, ko da oni tako mislijo: v resnici pa niso tako mislili. Z veseljem sem tudi poslušal, kako je Ambrozij večkrat v svojih pridigah pred ljudstvom poudarjal in z vso vnemo tako rekoč kot ravnilo priporočal, češ: Črka mori, Duh pa oživlja. In če je kako mesto po črki učilo na videz napak, je umel mistični zastor odstraniti in odgrniti duhovno vsebino, ob tem pa ni ničesar povedal, kar bi me bilo utegnilo odbijati, dasiprav je tako govoril, da takrat še nisem vedel, ali je resnica.«¹¹ Ambrozijeva pridiga je utrdila v Avguštinu spoštovanje do svetih knjig: »Odkar sem slišal še o marsikakem mestu v njem (svetem pismu) zadovoljivo razlago, sem zvrčal tudi (navidezno) nesmiselnost, ki se

⁹ Confess. V, 14, 24; A. Sovre, Izpovedi Aurelija Avgustina (Celje 1932) 69.

¹⁰ Confess. VI, 3, 4; A. Sovre o. c. 75.

¹¹ Confess. VI, 4, 6; A. Sovre o. c. 74.

mi je v teh knjigah navadno upirala, na globino svetih tajnosti in tako se mi je prikazovala njih veljava tem bolj spoštljiva in sveto svetostne vere vredna, ker je njihovo branje vsakemu človeku lahko dostopno, ob tem pa vendar ohranjujejo dostojanstvo svoje skrivnosti le globlje prodirajočemu razumu, ker s povsem jasno besedo v povse preprostem in skromnem slogu vsemu svetu govore, ob tem pa vendar zaposlujejo tudi pozornost ljudi, ki niso lahkega srca, tako da sprejemajo vse v svoje družljivo naročje in dovajajo nekatere skoz ozka vrata k tebi, redke sicer, a kljub temu mnogo več, kot bi jih, ako bi jih njihova veljava ne dvignila do takih vse ovladujočih višin in ne privlačevala množic v okrilje svete ponižnosti.«¹²

Ne vemo sicer, katere knjige stare zaveze je Ambrozij v homilijah razlagal, ko ga je Avguštin poslušal — kronologija Ambrozijevega dela v mnogočem ni dognana — to pa iz navedenih priznanj sledi, da se je Avguštin v Ambrozijevi šoli navzel spoštovanja do svetega pisma, polnega božjih skrivnosti, skritih pod ogrinjalom človeških besed, in spoznal alegorično razlaganje kot pot, ki drži do skritih zakladov. In prav ta pot je njegovemu resnice željnemu, resnico neutrudljivo išočemu, nikoli mirujočemu, iznajdljivemu in prožnemu duhu ustrezala. Načelo, da imajo vse ali skoraj vse zgodbe v knjigah stare zaveze poleg literarnega tudi prenesen pomen¹³, je mogel posplošiti in z alegoričnim razlaganjem v zgodbah, uredbah, prerokbah, spevih in modrostnih izrekih stare zaveze najti podobe in napovedi mesijanske prihodnosti, ves krščanski verski in moralni nauk.

¹² Confess. VI, 5, 8; A. Sovre o. c. 75.

¹³ »...omnia vel paene omnia, quae in veteris testamenti libris continentur, non solum proprie, sed etiam figurate accipienda...« De doctrina christiana III, 22, 32.

Zelo poučne so v tem pogledu Avguštinove razlage psalmov (enarrationes in psalmos). Vzemimo za primer razlago 8. psalma! Psalmist med drugim opisuje, kako je Bog človeka povišal »in ga postavil čez dela svojih rok«: »Vse si podvrigel njegovim nogam, ovce in vsa goveda in tudi divje živali, ptice neba in ribe morja, ki se sprehajajo po morskih stezah.«¹⁴ Ko je Avguštin, sklicujoč se na apostola Pavla (Hebr 2, 6—8), ugotovil, da je povišani človek, ki psalmist o njem govori, učlovečeni božji Sin, kateremu je vse stvarstvo podvrženo, alegorično razlaga stvari, ki jih psalmist našteva. »Ovce in vsa goveda«, misli Avguštin, pomenijo vse sveto duhovno stvarstvo (angele) in svete ljudi v cerkvi; »divje živali« so ljudje, ki se vdajajo mesenemu uživanju; »ptice neba« so napuhnjeni; »ribe morja, ki se sprehajajo po morskih stezah,« so ljudje, ki trdovratno iščejo minljivih reči v globini tega sveta¹⁵. Na koncu dostavlja opominu še pravilo, da utegne ista beseda (ovce, goveda, ptice, ribe) na drugem mestu pomeniti kaj drugega; na vsakem mestu je treba poiskati, kaj beseda pomeni. Takole piše: »Prizadevajmo si, da bomo... ovce ali goveda, ne pa ptice neba ali ribe morja, ki se sprehajajo po morskih stezah. Ne, ker bi se dala ta imena samó takó umeti in razložiti. Pri vsaki alegoriji se držimo tegale pravila: Po pomenu vsakega posameznega mesta je treba presoditi, kar je v podobi povedano. Tako namreč uče Gospod in apostoli.«¹⁶

Kakor sveto pismo stare zaveze razlaga Avguštin alegorično tudi evangeljske zgodbe in išče v njih globljega, duhovnega, skrivnostnega pomena, moralnih

¹⁴ Ps 8, 8. 9.

¹⁵ Enarratio in Ps VIII, 12. 13.

¹⁶ Enarratio in Ps VIII, 13; Sermo 32, 6 (in Ps CXLIII).

naukov in spodbud. Dva ali trije primeri iz Janezovega evangelija! Ko je Filip poklical Natanaela, je bil ta pod smokvinim drevesom. »Poiščimo, ali smokvino drevo kaj pomeni,« pozivlje Avguštín. Sklicujoč se na Mt 21, 19 (Jezus prekolne nerodovitno smokvino drevo) in Gen 3, 7 (Adam in Eva si naredita krila iz smokvinega listja), pravi: »Smokvino listje pomeni torej grehe. Bil pa je Natanael pod smokvinim drevesom kakor v smrti senci.«¹⁷ -- Gospod pride povabljen na svatbo v galilejski Kani: podoba učlovečenega Sina božjega¹⁸. — Ob zgodbi s Samarijanko se Avguštín vprašuje, kaj pomeni, da je Jezus od pota utrujen sedel pri Jakobovem vodnjaku, in sicer ob šesti uri, kaj pomeni voda v vodnjaku in kaj vrč, s katerim bi žena vodo zajela, in kaj pomeni Jezusovo naročilo ženi: »Pokliči svojega moža!«¹⁹ — Ob poročilu, da je Lazarjeva sestra Marija Gospodu mazilila noge in mu jih obrisala s svojimi lasmi (Jan 12, 5), vzklikne Avguštín: »Factum audivimus, mysterium requiramus — Slišali smo, kar se je zgodilo, poiščimo skrivnost!«²⁰ In podobnih primerov je dolga vrsta.

O čudežih sploh je Avguštín lepo rekel, da si je Bog »po svojem usmiljenju nekaj pridržal, kar bi o pravem trenutku mimo navadnega naravnega teka in reda storil, da bi se ljudje, ki ne jemljejo v mar vsakdanjih božjih del, zavzeli, ko vidijo ne večja, marveč nenavadna«. »Ni pa zadosti,« pravi dalje, »da bi v Kristusovih čudežih samo to videli (namreč nenavadno božje delo). Vprašajmo čudeže same, kaj nam o Kristusu govore; če jih namreč razumemo,

¹⁷ Govor 7, 21; Izbrani spisi IX, 65.

¹⁸ Govor 8, 4; Izbrani spisi IX, 68.

¹⁹ Govor 15, 6—9. 16. 19—30; Izbrani spisi IX, 123—129. 134.

²⁰ Govor 50, 6 v tem zvezku.

govore svoj jezik. Zakaj, ker je Kristus božja Beseda, je tudi dejanje Besede nam beseda. Kakor smo o tem čudežu (da je Gospod nasitil pet tisoč mož s petimi hlebi in dvema ribama) slišali, kako velik je, tako tudi preiščimo, kako globok je; ne radujmo se samo njegove površine, marveč premerimo tudi njegove globine! Kar od zunaj občudujemo, skriva namreč nekaj v sebi. Videli, gledali smo nekaj velikega, nekaj veličastnega in čisto božjega, kar more storiti le Bog, nihče drug; po tem, kar je naredil, smo hvalili njega, ki je naredil. Toda, če kje vidimo lepe črke, ni dovolj, da hvalimo prste pisca, ker jih je enakomerno in lično napisal, če tudi ne preberemo, kaj je z njimi označil... Ker smo torej čudež videli, ga še berimo in razberimo!«²¹ Te besede je Avguštin zapisal kot uvod k razlagi čudeža, kako je Jezus s petimi ječmenovimi hlebi in z dvema ribama, ki jih je neki deček imel, nasitil pet tisoč mož tako, da so nabrali še dvanajst košev ostankov. Da bi skrivnostno vsebino velikega čudeža do kraja pojasnil, alegorično razlaga, koga pomeni deček, ki je imel hlebe in ribi, kaj pomeni pet hlebov, in sicer ječmenovih hlebov, kaj pomeni trava, kamor so se ljudje posedli, kaj so koščki, ki so ostali, in kaj pomeni dvanajst košev, ki so jih z ostanki napolnili.

Tako daleč, predaleč segajoče alegorično razlaganje se utegne bralcu zdeti samovoljno ravnanje in zgolj duhovito igračkanje s svetopisemskim besedilom. Po prepričanju in namenu sv. Avguština ni ne eno ne drugo. Ne vedno, vendar pa pogosto skuša svoje razlage utemeljiti z razlogi, zajetimi iz svetega pisma ali iz stvari same. Mnogokrat izrečno prideva svoji razlagi le relativno veljavo, pripominjajoč, da

²¹ Govor 24, 1. 2; Izbrani spisi IX, 189—191; prim. tudi govor 49, 1. 2 v tem zvezku.

se to ali ono mesto utegne prikladno tako ali tako umeti. Alegorično razlaganje mu je zgolj sredstvo in pripomoček za verski pouk in moralno spodbudo. Prepričan je, da tako poučevanje in spodbujanje poslušalca ali bralca bolj prime in gane, bolj razveseli in vžge, nego bi ga mogla preprosta, rekel bi, suha beseda.

Tako je treba presojati tudi Avguštinovo iskanje skrivnostnega pomena v številih, ki jih svete knjige navajajo. Stvarnik je vse »po meri in po številu in po teži razporedil«²². Te besede knjige Modrosti ponavlja Avguštin mnogokrat²³. Števil sveto pismo ne navaja brez razloga: »Nihče ne bo tako nespameten ali neroden, da bi trdil, da v svetem pismu brez razloga stoje in da ni nikakega skrivnostnega vzroka, zakaj so ta števila ondi navedena.«²⁴ Te razloge pa je treba odkriti. Glede svoje razlage števil šest in tri²⁵ pripominja sv. Avguštin: »Kdo drug utegne poiskati drugih razlogov teh števil, zakaj so v svetem pismu zapisana, takšnih, ki so manj vredni od teh, ki sem jih jaz podal, ali takšnih, ki so enako verjetni ali celo verjetnejši od teh.« Za tem sledi prej navedena načelna izjava, da imajo števila v svetem pismu skrivnostni pomen. Nato pa Avguštin pojasnjuje, po kateri poti skuša dognati, kaj števila skrivnostno pomenijo. »Te (razloge) pa,« pravi, »ki sem jih podal, sem zbral ali iz cerkvenega nauka, ki so ga predniki izročili, ali iz pričevanja božjega pisma ali iz narave števil in prispodob. Zoper naravo ne bo mislil nihče, kdor

²² Modr 11, 21.

²³ N. pr. De Genesi ad litteram IV, 3, 7; Confess. V, 4, 7; Enchiridion 9, 29 in 31, 118.

²⁴ De Trinitate IV, 6, 10.

²⁵ De Trinitate IV, 4, 7—6, 10.

je trezen, zoper sveto pismo nihče, kdor je krščanski, zoper cerkev nihče, kdor je miroljuben.«²⁶

Praktično si Avguštín pri iskanju skrivnostnega pomena največkrat pomaga z analizo števil in njih uporabo v svetem pismu. Dva primera iz razlage Janezovega evangelija naj to pojasnita. V 17. govoru razlaga, kako je Jezus ozdravil osem in trideset let bolnega moža. Število osem in trideset, pravi, sodi bolj za bolezen nego za zdravje. Zakaj? Osem in trideset je štirideset manj dve. Število štirideset pomeni popolnost dobrih del²⁷, kar spričuje štiridesetdnevni Mojzesov, Elijev in Gospodov post; postava obsega deset zapovedi, ki jih je treba oznanjati na vse štiri kraje sveta; evangelij, ki obsega štiri knjige, spolnjuje postavo. Postava pa se spolnjuje z dvojno zapovedjo ljubezni. »Če torej število štirideset pomeni spolnitev postave, postava se pa spolnjuje samo z dvojno zapovedjo ljubezni, kaj se čudiš, da je bil bolan, kateri je imel štirideset manj dve?«²⁸ — Še bolj zamotana je razlaga števila rib, ki so jih apostoli v Genezareškem jezeru ujeli, ko se jim je Gospod po svojem vstajenju prikazal (Jan 21, 11). Število sto tri in petdeset je ali vsota števil od ene do sedemnajst²⁹ ali pa ga dobiš, če petdeset (število popolnosti)

²⁶ De Trinitate IV, 6, 10.

²⁷ Druge razlage števila štirideset n. pr. Sermo 51, 22, 32; 225, 1; 252, 10, 10; 264, 5; Epist. 55, 15, 28; Enarratio in Ps XCIV, 14; CL 1.

²⁸ Govor 17, 4—6; Izbrani spisi IX, 144.

²⁹ Govor 122, 8 v tem zvezku. V Enarratio in Ps CL, 1 pravi Avguštín, da dobiš število sto tri in petdeset »XVII in trigonum missis«, to je, če razporediš število sedemnajst v enakostraničen trikotnik tako, da pride na vsako stranico sedemnajst točk, v vrste od zgoraj navzdol pa v prvo ena točka, v drugo dve, v tretjo tri itd. do sedemnajste vrste, trikotnikove osnovnice, ki dobi sedemnajst točk. Vseh točk je sto tri in petdeset.

pomnožiš s tremi in prišteješ tri³⁰. Vsak od teh sestavnih delov ima zase svoj skrivnostni pomen in iz vseh skupaj se dá povzeti skrivnostni pomen števila sto tri in petdeset.

Kakšno vrednost imajo take razlage? Iz splošnega načela, da v svetem pismu števila ne stojе brez razloga, je Avguštin sklepal, da sme in celo mora teh razlogov iskati in skrivnostni pomen števil odkriti. Določil je tudi pot, po kateri je upal doseči svoj namen. Najčešče in z veliko iznajdljivostjo je skušal iz narave števil, razdelivši jih v njih sestavine, dognati njih pomen. Svojim dognanjem je prisojal le relativno vrednost: kdo drug utegne najti druge, enakovredne ali celo verjetnejše razlage. Simbolična razlaga števil pa mu je bila sredstvo in pripomoček za pouk in spodbudo, prav tako kakor alegorična razlaga svetopisemskih zgodb in izrekov. Tako nam je Avguštinovo prizadevanje, najti skrivnostni pomen števil, razumljivo, dasi stvarna vrednost njegovih razlag nikakor ne dosega bistrournosti razlaganja.

³⁰ Število sto tri in petdeset je Avguštin razlagal večkrat, n. pr. Sermo 251, 6, 5; Enarratio in Ps CL, 1.

O JANE ZOVEM EVANGELIJU

Petinštirideseti govor

Jan 10, 1—10.

2. »Resnično, resnično, povem vam: Kdor ne pride v ovčji hlev skozi vrata, ampak prileze drugod, ta je tat in ropar.«¹ Rekli so namreč (farizeji), da niso slepi; mogli pa bi bili videti, če bi bili od Kristusovih ovac. Kako so si lastili luč, ko so besneli zoper dan? Zaradi njihove prazne, ošabne in neozdravljive drznosti je Gospod Jezus to dodal, s čimer nas je, če si vzamemo k srcu, zveličavno posvaril. Saj jih je mnogo, ki po svojem vsakdanjem življenju veljajo za poštene ljudi, dobre može, dobre žene, katerim se ne more nič očitati in ki skorajda spolnjujejo, kar postava veleva: spoštujejo starše, ne kršijo zakonske zvestobe, ne ubijajo, ne kradejo, ne pričajo po krivem zoper svojega bližnjega in po svoje spolnjujejo, kar postava nalaga, vendar pa niso kristjani in se radi ponašajo kakor oni (= farizeji): »Smo mar tudi mi slepi?«² Toda vse to, kar delajo, ne vedoč, na kakšen smoter naj (delo) naravnajo, delajo brez uspeha; zato je Gospod v današnjem berilu podal priliko o svoji čredi in o vratih, skozi katera se pride v ovčji hlev. Naj trde pogani: Prav živimo. Če ne pridejo skozi vrata, kaj jim to koristi, s čimer se hvalijo? Lepo življenje mora nam-

¹ Jan 10, 1.² Jan 9, 40.

reč človeku pomoči, da prejme večno življenje; zakaj, kdor ne doseže večnega življenja, kaj mu hasne lepo življenje? Saj se niti ne dá reči, da lepo žive, kateri ali iz slepote ne vedo ali iz prevzetnosti vedeti nočejo, čemu lepo žive. Nihče pa ne more po pravici in trdno upati na večno življenje, če ne pozna življenja, ki je Kristus, in ne pride skozi vrata v ovčjo stajo.

5. Taki ljudje torej prav radi drugim ljudem pri-govarjajo, naj lepo žive in ne postanejo kristjani. Drugod hočejo prilesti, ropati in klati, ne kakor pa-stir čuvati in reševati. Bili so torej neki modrijani, ki so o krepostih in pregrehah na široko do potankosti razpravljali, razdeljevali, opredeljevali, bistrournno sklepali, knjige polnili, o svoji modrosti čeljustali in ljudem predrzno govorili: Pridite k nam, oprimate se naše šole, če hočete srečno živeti. Toda niso prišli skozi vrata; hoteli so uničevati, klati in moriti.

4. Kaj naj o teh rečem? Glejte, celo farizeji so (sveto pismo) brali in s tem, kar so brali, Kristusa napovedovali, njegov prihod pričakovali, pa ga, ko je bil med njimi, niso priznali; tudi oni so se bahavo šteli med take, ki vidijo, to je, ki so modri, pa so Kristusa tajili in niso prihajali skozi vrata. Tudi oni bi, kogar bi za seboj potegnili, potegnili ne, da bi ga osvobodili, marveč zaklali in umorili. Tudi o teh ne govorimo. Poglejmo one, ki se hvalijo celo s Kristu-sovim imenom, ali pač prihajajo skozi vrata.

5. Brez števila jih je namreč, kateri se ne hvalijo samo, da vidijo, marveč se hočejo zdeti, da jih je Kristus razsvetlil, so pa krivoverci. Prihajajo ti skozi vrata, ka-li? Nikakor ne. Sabelij trdi: »Prav tisti, ki je Sin, je tudi Oče.« Toda, če je Sin, ni Oče. Ne pri-haja skozi vrata, kdor pravi, da je Sin Oče. Arij trdi: »Nekaj drugega je Oče, nekaj drugega je Sin.« Prav

bi trdil, ko bi rekel »drug«, ne »drugo«³. Ko namreč reče »drugo«, nasprotuje onemu, ki mu pravi: »Jaz in Oče sva eno.«⁴ Tudi on torej ne prihaja skozi vrata; oznanja namreč Kristusa, kakršnega si on umišlja, ne, kakršnega resnica uči. Ime imaš, stvari nimaš. Kristus je ime neke stvarnosti; drži se te stvarnosti, če hočeš, da ti bo ime v prid. Nekdo drug od nekod, n. pr. Fotin, pravi: »Kristus je človek, ni pa Bog.« Tudi ta ne prihaja skozi vrata, kajti Kristus je človek in Bog. Pa kaj je treba navajati mnogo primerov in naštevati mnogo krivoverskih praznih marenj? Tega se držite, da je Kristusov ovčji hlev katoliška cerkev. Kdor koli hoče stopiti v ovčji hlev, naj pride skozi vrata, naj oznanja pravega Kristusa. Naj ne oznanja samo pravega Kristusa, ampak naj išče Kristusove slave, ne svoje⁵; zakaj mnogi so, išoč svoje slave, Kristusove ovce bolj razkropili, nego zbrali. Nizka so namreč vrata, Kristus Gospod; kdor vstopi skozi ta vrata, se mora ponižati, da more vstopiti s celo glavo. Kdor se pa ne poniža, ampak poviša, hoče preplezati ograjo; kdor pa spleza na ograjo, zleze kvišku zato, da pade.

7. »To prilikom jim je povedal Jezus; oni pa niso razumeli, kaj je pomenilo, kar jim je pravil.«⁶ Morda tudi mi (ne razumemo). Kakšna razlika je torej med njimi in nami, dokler tudi mi teh besed ne razumemo? Mi trkamo, da se nam odpre⁷, oni pa so Kristusa tajili in niso hoteli vstopiti, da bi se rešili, marveč so rajši

³ »Drug« (alius) znači osebo, »drugo« (aliud) pa znači bistvo ali naravo.

⁴ Jan 10, 30.

⁵ Prim. Flp 2, 21.

⁶ Jan 10, 6.

⁷ Prim. Mt 7, 7. 8.

zunaj ostali, da bi se pogubili. Ker torej to spoštljivo poslušamo, ker imamo to za resnično in božje, preden razumemo, smo daleč daleč od njih. Ko namreč dva slišita evangeljske besede, brezbožni in pobožni, in so take, da jih nemara nobeden ne razume, reče eden: To ni nič; drugi pa dé: To je res, to je dobro, toda midva ne razumeva. Ta že trka, ker veruje, in je vreden, da se mu odpre, če stanovitno trka; onemu pa velja beseda: »Če ne boste verovali, ne boste razumeli.«⁸ Zakaj to naglašam? Zatole. Ko bom te temne besede razložil, kakor bom mogel, naj nihče nad seboj ne obupa, ker so zelo skrivnostne ali ker jih jaz ne bom doumel ali ker ne bom mogel prav povedati, kar umem, ali ker on sam tako počasi misli, da ne pojde za razlagalcem; bodi stanoviten v veri, vztrajaj na poti, poslušaj apostola, ki pravi: »In če drugače mislite, vam bo tudi to Bog razodel. Vsekako bodimo v tem, do česar smo dospeli.«⁹

8. Zaslišimo ga torej, kako bo (priliko) razložil, ko smo ga slišali, kako (jo) je (pred nas) položil¹⁰. »Jezus jim je torej zopet spregovoril: ‚Resnično, resnično, povem vam: Jaz sem vrata k ovcam.‘«¹¹ Glej, odprl je vrata, ki jih je (v priliki) podal zaprta¹². On sam je vrata. Spoznali smo, vstopimo ali se veselimo, da smo že vstopili. »Vsi, kolikor jih je prišlo, so tatje in roparji.«¹³ Kaj pomeni to: »Vsi, kolikor jih je prišlo«? Kaj? Ali ti nisi prišel? Toda umej! Rekel sem: »Vsi, kolikor jih je prišlo,« namreč razen mene. Premislimo

⁸ Iz 7, 9 po LXX.

⁹ Flp 3, 15.

¹⁰ »... exponentem ... proponentem.«

¹¹ Jan 10, 7.

¹² Povedal je, kaj pomenijo v priliki Jan 10, 1 vrata; njih pomen je bil ondi skrit.

¹³ Jan 10, 8.

torej! Pred njim so prišli preroki; so mar bili tatje in roparji? Bog ne daj! Niso prišli mimo njega, ampak so prišli z njim. Ker je hotel priti, je pošiljal glasnike, toda imel je v oblasti srca njih, katere je pošiljal. Hočete li vedeti, da so prišli z njim, ki vedno jè? Meso si je namreč v času nadel. Kaj torej pomeni »vedno«? »V začetku je bila Beseda.«¹⁴ Z njim so torej prišli, kateri so z božjo Besedo prišli. »Jaz sem pot, resnica in življenje,«¹⁵ je dejal. Če je on resnica, so prišli z njim, kateri so bili resnični. Kolikor jih je prišlo mimo njega, so prišli kot tatje in roparji, to je, krast in morit.

9. »Ovce pa jih niso poslušale.«¹⁶ To je težje vprašanje: »Ovce jih niso poslušale.« Pred prihodom našega Gospoda Jezusa Kristusa, ko je prišel ponižno v mesu, so bili pravični in so tako verovali vanj, da bo prišel, kakor mi verujemo vanj, da je prišel. Časi so se spremenili, ne vera. Saj se tudi glagoli po času spremenjajo, ko jih spregamo. Drugače zveni »pride«, drugače zveni »je prišel«; različen je zvok »pride« in »je prišel«; vendar pa veže ista vera one, ki so verovali, da pride, in one, ki verujejo, da je prišel. Vidimo, da so oboji vstopili, sicer ob različnih časih, toda skozi ena vrata, to je, skozi Kristusa. Mi verujemo, da je bil Gospod Jezus Kristus rojen iz Device, da je prišel v mesu, trpel, vstal, šel v nebesa; vse to, verujemo, se je že spolnilo, kakor slišite besede v preteklem času. V isti veri so z nami združeni tudi tisti očaki, ki so verovali, da bo rojen iz Device, da bo trpel, vstal, v nebesa šel. Te ima namreč na misli apostol, ko pravi: »Ker pa imamo prav tistega duha vere, kakor je pisano: ‚Veroval sem, zato sem govoril,‘

¹⁴ Jan 1, 1.

¹⁵ Jan 14, 6.

¹⁶ Jan 10, 8.

tudi mi verujemo, zato tudi govorimo.«¹⁷ Prerok je rekel: »Veroval sem, zato sem govoril,«¹⁸ apostol pravi: »Tudi mi verujemo, zato tudi govorimo.« Da boš pa vedel, da je ena vera, ga čuj, ko pravi: »Ker pa imamo prav tistega duha vere, tudi mi verujemo.« Tako tudi na drugem mestu: »Nočem namreč, bratje, da bi vi ne vedeli, da so bili naši očetje vsi pod oblakom in so šli vsi skozi morje in so bili vsi na Mojzesa krščeni v oblaku in morju; da so vsi jedli isto duhovno jed in vsi pili isto duhovno pijačo.«¹⁹ — Kolikor jih je torej takrat verovalo ali Abrahamu ali Izaku ali Jakobu ali Mojzesu ali drugim očakom in drugim prerokom, ki so Kristusa napovedovali, so bili ovce in so poslušali Kristusa; niso poslušali tujega glasu, ampak njegovega. Sodnik je bil v glasniku. Zakaj, četudi govori sodnik po glasniku, zapisnikar ne zapiše: Glasnik je rekel, ampak: Sodnik je rekel. So torej drugi, katerih ovce niso poslušale, v katerih ni bilo Kristusove besede, taki, ki po zmotah brodijo, krivo uče, abotnosti govore, prazne marnje kujejo, nesrečne zapeljujejo.

10. Kaj je torej, kar sem dejal: To je težje vprašanje? Kaj je tu nejasnega in težko umljivega? Poslušajte, prosim! Glejte, Gospod Jezus Kristus je sam prišel, pridigal. To je bil kajpada mnogo bolj pastirjev glas, ker je prihajal iz pastirjevih ust. Če je bil že namreč v prerokih pastirjev glas, koliko bolj je pastirjev jezik sam izražal pastirjev glas! Niso ga vsi poslušali. Toda kako mislimo? So li bili ovce, kateri so ga poslušali? Glej, poslušal ga je Juda, pa je bil volk; hodil je za pastirjem, toda oblečen v ovčji kožuh

¹⁷ 2 Kor 4, 13.

¹⁸ Ps 115, 1 (10).

¹⁹ 1 Kor 10, 1—4.

pastirja zalezoval²⁰. Nekateri od onih, ki so Kristusa križali, ga niso poslušali, in vendar so bili ovce: te je namreč ugledal med množico, ko je rekel: »Ko boste Sina človekovega povišali, takrat boste spoznali, da sem jaz.«²¹ Kako torej razrešimo to vprašanje? Poslušajo taki, ki niso ovce, in ne poslušajo ovce; gredo za pastirjevim glasom volkovi in ustavljajo se mu nekatere ovce; in naposled ovce umore pastirja. Vprašanje se dá razrešiti. Odgovori namreč kdo in poreče: »Toda, ko niso poslušali, še niso bili ovce, takrat so še bili volkovi; glas, ki so ga zaslišali, jih je pa spremenil in iz volkov ovce naredil.« Ko so tedaj postali ovce, so slišali in našli pastirja in šli za pastirjem. Upali so na pastirjeve obljube, ker so spolnili njegove zapovedi.

11. Vprašanje je nekako razrešeno in morda je to komu dovolj. Meni pa še nekaj ne dá miru, in povem vam, kaj me vznemirja, da bi bil z vami iskaje vreden, po njegovem razsvetljenju z vami vred najti (odgovor). Čujte, kaj me vznemirja! Po preroku Ezekijelu Gospod graja pastirje in glede ovac med drugim pravi: »Ovce, ki je zašla, niste nazaj poklicali.«²² Pravi, da je zašla, in imenuje jo ovco. Če je bila ovca, ko je zašla, čigav glas je poslušala, da je zašla? Ni dvoma, da ne bi bila zašla, če bi bila pastirjev glas poslušala, temveč je zato zašla, ker je poslušala tujčev glas; poslušala je glas tatu in roparja. Glasu roparjev pa ovce ne poslušajo. »Kolikor jih je prišlo,« je dejal — in mi v mislih dodamo »razen mene«, to je, kolikor jih je prišlo razen mene — »so tatje in roparji, ovce pa jih niso poslušale.« Gospod, če jih ovce niso poslušale, kako so ovce zašle? Če ovce poslušajo samo tebe, ti

²⁰ Prim. Mt 7, 15.

²¹ Jan 8, 28.

²² Ezek 34, 4.

si pa resnica, kajpada ne zajde, kdor resnico posluša. One pa so zašle in jim (vendar) praviš ovce. Kajti, če bi jim ne rekel ovce, ko so zašle, kako bi po Ezekijelu govoril: »Ovce, ki je zašla, niste poklicali nazaj«? Kako je zašla in je (vendar) ovca? Je li poslušala glas tujca? Pa saj »jih ovce niso poslušale«. Pa tudi zdaj se mnogi zbirajo v Kristusov ovčji hlev in postajajo iz krivovercev katoličani²³; tatje jih odvajajo, pastirju se vračajo; in včasi godrnjajo, so nejevoljni nad njim, ki jih kliče nazaj, in ne spoznajo, kdo jih davi; toda četudi neradi pridejo, vendar oni, ki so ovce, spoznajo pastirjev glas, da se vesele, da so prišli, in jih je sram, da so zašli. Ko so se torej z ono zmoto ponašali kakor z resnico in niso kajpada poslušali pastirjevega glasu in so zato hodili za tujcem, so li bili ovce ali niso bili? Če so bili ovce, kako (je res,) da ovce tujcev ne poslušajo? Če pa niso bili ovce, zakaj se grajajo oni, katerim je rečeno: »Ovce, ki je zašla, niste poklicali nazaj«? Celo pri kristjanih, ki so že postali katoličani, pri vernikih, ki mnogo obetajo, se kdaj kaj hudega pripeti. Ko so se dali zapeljati v zmoto in prekrstiti, ali so se, pridruživši se Gospodovemu ovčjemu hlevu, nato zopet vrnili v prejšnjo zmoto, so li bili ovce ali ne? Bili so katoličani, dà. Če so bili katoličani, so bili verniki, so bili ovce. Če so bili ovce, kako so mogli poslušati glas tujca, ko pravi Gospod: »Ovce jih niso poslušale«?

12. Slišali ste, bratje, kako globoko sega vprašanje. Pravim torej: »Gospod pozna svoje.«²⁴ Pozna naprej spoznane, pozna naprej določene; o njem je namreč rečeno: »Katero je naprej poznal, jih je tudi naprej

²³ Avguštin ima v nadaljnjih izvajanjih na misli donatiste. Zaradi strogih cesarjevih ukrepov zoper nje so se mnogi vračali v katoliško cerkev.

²⁴ 2 Tim 2, 19.

določil, da naj bodo podobni njegovemu Sinu, da bi bil on prvorojenec med mnogimi brati. Katere pa je naprej določil, jih je tudi poklical; in katere je poklical, jih je tudi opravičil; katere pa je opravičil, jih je tudi poveljal. Če je Bog za nas, kdo je zoper nas?²⁵ Dodaj še: »On, ki svojemu lastnemu Sinu ni prizanesel, ampak ga je dal za nas vse, kako nam torej ne bo z njim vsega podaril?²⁶ Komu, ko pravi »nam«? Naprej spoznanim, naprej določenim, opravičenim, poveljanim, ki o njih nadalje pravi: »Kdo bo tožil izvoljence božje?²⁷ Gospod torej pozna svoje; to so ovce. Včasih se same ne poznajo, toda pastir jih pozna po oni naprejšnji določitvi, po onem naprejšnjem božjem spoznanju, po izvolitvi ovac pred stvarjenjem sveta. Kajti tudi glede tega pravi apostol: »Kakor nas je pred stvarjenjem sveta v njem izvolil.«²⁸ Po tem božjem naprejšnjem spoznanju in božji naprejšnji določitvi torej — koliko ovac je zunaj, koliko volkov notri in koliko ovac je notri in koliko volkov zunaj! Kaj pomeni, kar sem rekel: Koliko ovac je zunaj? Koliko jih zdaj nečistuje, kateri bodo čisti; koliko jih Kristusa kolne, ki bodo v Kristusa verovali; koliko jih pijančuje, ki bodo trezni; koliko jih grabi tuje blago, ki bodo svoje razdelili! Toda zdaj poslušajo tuj glas, hodijo za tujci. Prav tako, koliko jih zdaj notri (Boga) hvali, ki ga bodo preklinjali; koliko je čistih, kateri se bodo nečistosti vdali; koliko jih je treznih, ki se bodo v vinu utopili; koliko jih stoji, ki bodo padli: ti niso ovce — govorim namreč o naprej določenih, govorim o onih, katere Gospod pozna, da so njegovi —. In vendar poslušajo ti Kristusov glas, dokler prav

²⁵ Rim 8, 29—31.

²⁶ Rim 8, 32.

²⁷ Rim 8, 33.

²⁸ Ef 1, 4.

mislijo. Glej, ti poslušajo, oni ne poslušajo, in vendar po naprejšnji določbi ti niso ovce, oni pa so ovce.

15. Še je vprašanje, ki menim, da se dá za zdaj takole razrešiti. Je neki glas, pravim, neki pastirjev glas, tak, da ovce ne poslušajo tujcev, da oni, ki niso ovce, ne poslušajo Kristusa. Kateri glas je to? »Kdor bo vztrajal do konca, ta bo zveličan.«²⁹ Tega glasu ne presliši, kdor je njegov, ne poslušá ga tujec; kajti tudi njemu (tujcu) oznanja (Kristus)³⁰, naj vztraja pri njem do konca, toda ne poslušá njegovega glasu, ker ne vztraja pri njem. Pride h Kristusu, sliši razne besede, te in one, vse resnične, vse pametne; med njimi je tudi tisti glas: »Kdor bo vztrajal do konca, ta bo zveličan.« Kdor ga poslušá, je ovca. Toda sliši ga nekdo, pa je nespameten, hladen, poslušá tuj glas; če je naprej določen, zajde za nekaj časa, ne pogubi se vekomaj; vrne se poslušat, kar je preslišal, izvrševat, kar je slišal. Če je namreč izmed tistih, ki so naprej določeni, je Bog naprej vedel, da bo zašel in da se bo spreobrnil. Če je zašel, se vrne, da sliši pastirjev glas in gre za njim, ki pravi: »Kdor bo vztrajal do konca, ta bo zveličan.« Dober glas, bratje, resničen, pastirski; to je »zveličavni glas v šotorih pravičnih«³¹. Lahko je namreč, poslušati Kristusa, lahko je, hvaliti evangelij, lahko je, na glas pritrjevati pridigarju; vztrajati do konca je pa naloga ovac, ki poslušajo pastirjev glas. Pride skušnjava; vztrajaj do konca (kajti skušnjava ne vztraja do konca)³². Do katerega konca vztrajaj?

²⁹ Mt 10, 22.

³⁰ »Nam et ille hoc ei praedicat...« Smisel ne more biti drug nego ta: Tudi onemu, ki ni njegov, ki je tuj (alienus), oznanja Kristus, naj vztraja, toda on ga ne poslušá, ker ne vztraja.

³¹ Ps 117, 15.

³² Stavka v oklepaju v mnogih rokopisih ni. Morda je obrobna pripomba, ki je pozneje prišla v tekst.

Dokler ne končaš svoje poti. Kakor dolgo namreč ne poslušáš Kristusa, je tvoj nasprotnik na tej poti, to je, v umrljivem življenju. Toda kaj pravi? »Spravi se hitro s svojim nasprotnikom, dokler si z njim še na poti.«³³ Slišal si, veroval si, spraviš si se. Če si se upiral, se spravi. Če si imel priložnost, da si se spraviš, se več ne spri. Ne veš, kdaj bo pot končana, toda on ve. Če si ovca in če boš vztrajal do konca, boš zveličan; vprav zato tega glasu ne preslišijo njegovi, ne poslušajo tujci. Kakor sem mogel, kakor mi je on dal, sem vam to pregloboko vprašanje razložil ali ga vsaj z vami pretresel. Kdor ni razumel, naj o tem spoštljivo misli, pa se mu bo resnica odkrila; kdor je pa razumel, naj se ne prevzame kot urnejši nad počasnejšim, da s prevzetnostjo ne zajde s poti in ne bo počasnejši laže prispel do cilja. Vse pa naj vodi on, ki mu pravimo: »Vodi me, Gospod, po svoji poti, da bom hodil v tvoji resnici!«³⁴

Šestinštirideseti govor.

Jan 10, 11—13.

1. Ko je Gospod Jezus govoril svojim ovcam, tedanjim in prihodnjim, ki so bile že takrat ondi — kajti, kjer so bili taki, ki so bili že njegove ovce, so bili tudi taki, ki naj bi njegove ovce šele postali — (ko je govoril) tedanjim in prihodnjim, njim in nam, in kolikor jih bo tudi za nami njegovih ovac, je povedal, kdo je bil k njim poslan. Vse torej slišijo glas svojega pastirja, ki pravi: »Jaz sem dobri pastir.«¹ Ne bi bil dostavil »dobri«, ko ne bi bili tudi slabi pastirji. Toda

³³ Mt 5, 25.

³⁴ Ps 85, 11.

¹ Jan 10, 11.

slabi pastirji so tatje in roparji ali vsaj, kakor mnogokrat, najemniki. Vse osebe, ki jih je tukaj navedel, moramo presoditi, razložiti, spoznati. Gospod nam je namreč že dvoje pojasnil, kar je bil nekako prikrito povedal: vemo, da je on sam vrata, vemo, da je on sam pastir. Kdo so tatje in roparji, je včerajšnje berilo povedalo; danes pa smo slišali o najemniku, slišali tudi o volku; včeraj se je omenil tudi vratar. Med dobrimi rečmi so torej vrata, vratar, pastir in ovce, med slabimi pa tatje in roparji, najemnik in volk.

2. Vemo, da je Gospod Kristus vrata, da je pastir tudi on; kdo je pa vratar? Ono dvoje je namreč sam razložil, vratarja je pa nam pustil, da ga poiščemo. In kaj pravi o vratarju? »Njemu vratar odpre.«² Komu odpre? Pastirju. Kaj odpre pastirju? Vrata. In kdo je vrata? Pastir sam. Ko ne bi bil Gospod Kristus sam razložil in sam rekel: »Jaz sem pastir« in: »Jaz sem vrata,« bi si li kdo izmed nas upal trditi, da je Kristus sam pastir in vrata? Ko bi bil namreč rekel: »Jaz sem pastir,« pa ne bi bil dejal: »Jaz sem vrata,« bi popraševali, kaj pomenijo vrata, in bi, kaj drugega misleč, morda ostali — pred vrati. Njegova milost in usmiljenost nam je pojasnila, kdo je pastir, rekel je, da on sam; pojasnila nam je, kaj pomenijo vrata, rekel je, da njega samega. Pustil pa je vratarja, da ga iščemo. Kaj porečemo, kdo je vratar? Kogar koli najdemo, moramo paziti, da ga ne bomo imeli za kaj več od vrat, kajti vratar v človeških hišah je več nego vrata. Vratar je namreč postavljen čez vrata, ne vrata čez vratarja, ker vratar čuva nad vrati, ne vrata nad vratarjem. Ne upam si reči, da je kdo več nego vrata, kajti slišal sem že, kaj so vrata; ni mi neznano, ni mi treba ugibati, ne smem po človeško preudarjati; Bog

² Jan 10, 3.

je povedal, resnica je povedala, kar je Nespremenljivi rekel, se ne da spremeniti.

3. Povedal bom torej, kaj glede tega globokega vprašanja mislim. Vsakdo naj izbere, kar mu je všeč; spoštljivo pa naj sodi, kakor je pisano: »Mislite dobro o Gospodu in iščite ga s preprostim srcem!«³ Nemara moramo umeti, da je vratar Gospod sam. Pri ljudeh je namreč med pastirjem in vrati večja razlika nego med vratarjem in vrati, in vendar je Gospod dejal, da je pastir in vrata. Zakaj ne bi torej mislili, da je tudi vratar? Ako namreč upoštevamo pravi pomen (besede), ni Gospod Kristus ne pastir, kakor navadno poznamo in vidimo pastirje, ne vrata, saj ga ni mizar naredil. V prenesenem pomenu je pa po neki podobnosti vrata, pastir in — smelo trdim — tudi ovca. Ovca je sicer pod pastirjem, vendar je on pastir in ovca. Kje je pastir? Glej, tule; beri evangelij: »Jaz sem dobri pastir.« Kje je ovca? Vprašaj preroka. »Kakor ovca v zakolj je bil peljan.«⁴ Vprašaj ženinovega prijatelja. »Glejte, Jagnje božje, ki odjemlje greh sveta.«⁵ Nekaj še čudnejšega vam bom v tem prenesenem pomenu povedal. Jagnje, ovca in pastir so si namreč prijatelji, pastirji pa branijo ovce levov; in vendar o Kristusu, dasi je ovca in pastir, beremo: »Zmagal je lev iz rodu Judovega.«⁶ Vse to, bratje, umejte v prenesenem, ne v pravem pomenu. Pogosto vidimo pastirje, da sede na skali in od ondod čuvajo drobnico, ki jim je izročena. Pastir je kajpada več nego skala, na kateri pastir sedi; in vendar je Kristus pastir in skala. Vse to v prenesenem pomenu. Če me pa vprašaš, kaj je (Kristus) v pravem pomenu, (ti odgovorim): »V za-

³ Modr 1, 1.

⁴ Iz 53, 7.

⁵ Jan 1, 29. Ženinov prijatelj je Janez Krstnik: Jan 3, 29.

⁶ Raz 5, 5.

četku je bila Beseda in Beseda je bila pri Bogu in Bog je bila Beseda.«⁷ Če me vprašaš, kaj je v pravem pomenu: Edinorojeni Sin, od Očeta vekomaj od vekomaj rojen, roditelju enak, po katerem je vse ustvarjeno, z Očetom nespremenljiv, nespremenjen, ko si je nadel človeško podobo, po učlovečenju človek, Sin človekov in Sin božji. Vse to, kar sem rekel, ni podoba, ampak resnica.

4. Brez obotavljanja ga torej, bratje, zaradi neke podobnosti imejte za vrata in za vratarja. Kaj so namreč vrata? Kraj, kjer vstopimo. Kaj je vratar? Tisti, ki odpre. Kdo se pa odpre, če ne tisti, ki se sam razloži⁸? Glejte, Gospod je rekel »vrata«, pa nismo razumeli; ko nismo razumeli, nam je bilo zaprto; on, ki nam je odprl, je vratar. Ni treba iskati druge razlage, ni je treba; toda morda te miče⁹. Če te miče, ne kreni s poti, ne loči se od Trojice¹⁰. Če iščeš drugega, ki bi bil vratar, ti utegne priti na um sveti Duh. Sveti Duh namreč ne bo odklonil, biti za vratarja, ko je Sin hotel biti za vrata. Misli si, da je morda sveti Duh vratar. Gospod sam pravi o svetem Duhu: »On vas bo učil vse resnice.«¹¹ Kaj so vrata? Kristus. Kaj je Kristus? Resnica. Kdo pa odpre vrata če ne tisti, ki uči vso resnico?

5. Kaj pa porečemo o najemniku? Tega ni omenil med dobrimi rečmi¹². »Dobri pastir,« pravi, »dá svoje življenje za ovce. Najemnik, ki ni pastir in ovce niso njegove, vidi volka priti in ovce popusti ter zbeži, in volk jih pograbi in razkropi.«¹³ Najemnik se tukaj ne

⁷ Jan 1, 1.

⁸ Ki sam svoje besede pojasni.

⁹ Morda te miče, iskati druge razlage.

¹⁰ Tudi po drugi razlagi naj vratar pomeni božjo osebo.

¹¹ Jan 16, 13.

¹² Poglej na 24. strani zadnji stavek 1. odstavka.

¹³ Jan 10, 11. 12.

vede lepo, pa vendar je za nekaj dober; tudi bi se ne imenoval najemnik, če ne bi prejemal najemnine od najemalca. Kdo je torej ta najemnik, graje vreden, in vendar potreben? Tu pa, bratje, nas sam Gospod razsvetli, da spoznamo najemnike, pa sami mismo najemniki! Kdo je torej najemnik? So v cerkvi predstojniki, ki o njih apostol Pavel pravi: »Iščejo svoje, ne tega, kar je Jezusa Kristusa.«¹⁴ Kaj pomeni: »Iščejo svoje«? Ne ljubijo Kristusa nesebično, ne iščejo Boga zaradi Boga, lovijo časne koristi, prežijo na dobiček, se ženejo za častmi pri ljudeh. Če predstojnik take reči ljubi in zaradi tega Bogu služi, je najemnik, pa bodi kdor koli, med sinove naj se ne šteje. O takih je namreč tudi Gospod dejal: »Resnično, povem vam, prejeli so svoje plačilo.«¹⁵ Čuj, kaj pravi apostol Pavel o svetem Timoteju: »Upam v Gospodu Jezusu, da vam skoraj pošljem Timoteja, da bom tudi jaz mirnega srca, ko zvem, kako je z vami. Nikogar namreč nimam, ki bi z menoj enako čutil in za vas iskreno skrbel. Kajti vsi iščejo svoje, ne tega, kar je Jezusa Kristusa.«¹⁶ Med najemniki je zdihoval pastir; iskal je nekoga, ki bi Kristusovo čredo iskreno ljubil, pa ga ni našel pri sebi med onimi, ki so ga tisti čas spremljali. Ne namreč, da ne bi bilo takrat v cerkvi poleg apostola Pavla in Timoteja nikogar, ki bi bil za čredo po bratovsko skrbel, ampak nanoslo je, da takrat, ko je Timoteja poslal, ni imel pri sebi nobenega od svojih sinov; spremljali so ga sami najemniki, ki so iskali svoje, ne tega, kar je Jezusa Kristusa. In vendar je on iz iskrene skrbi za čredo rajši poslal svojega sina in ostal med najemniki. Tudi mi vidimo najemnike; samo Gospod jih presoja, on, ki gleda v srce, on jih

¹⁴ Flp 2, 21.

¹⁵ Mt 6, 5.

¹⁶ Flp 2, 19—21.

presoja. Včasih jih pa tudi mi spoznamo. Zakaj Gospod ni zastojnik rekel o volkovih: »Po njih sadovih jih boste spoznali.«¹⁷ Mnoge preizkusijo skušnjave in takrat pridejo njih misli na dan; mnogi pa ostanejo skriti. Gospodov ovčji hlev imej sinove in najemnike za predstojnike. Predstojniki, ki so sinovi, so pastirji. Če so pastirji, kako je samo en pastir, če ne zato, ker so vsi udje enega pastirja, ki so ovce njegova lastnina? Kajti oni so tudi udje prav tiste ene ovce (Kristusa), ker »je bil kakor ovca peljan v zakolj«.

6. Poslušajte pa, da so tudi najemniki potrebni. Mnogi namreč, ki v cerkvi love zemeljske koristi, vendar oznanjajo Kristusa in po njih se sliši Kristusov glas; ovce gredo ne za najemnikom, ampak po najemniku za pastirjevim glasom. Poglejte najemnike, ki jih je pokazal sam Gospod. »Mojzesovo stolico so zasedli pismouki in farizeji. Kar vam poreko, izvršujte, kar pa delajo, nikar ne delajte!«¹⁸ Kaj drugega je rekel nego: Poslušajte po najemnikih pastirjev glas. Sedeč na Mojzesovi stolici uče namreč božjo postavo; Bog torej po njih uči. Ko bi pa hoteli svoje učiti, nikar ne poslušajte, nikar ne delajte! Taki namreč gotovo iščejo svoje, ne tega, kar je Jezusa Kristusa. Vendar si pa še noben najemnik ni upal reči Kristusovemu ljudstvu: Išči svoje, ne tega, kar je Jezusa Kristusa. Kar namreč slabega stori, tega ne oznanja s Kristusove stolice; s tem škoduje, ker slabo ravna, ne, ker prav govori. Utrgaj grozd, varuj se trna! Dobro, da ste me razumeli¹⁹; toda zaradi počasnejših bom isto še jasneje povedal. Kako sem dejal: »Utrgaj grozd, varuj se trna?« Saj je Gospod rekel: »Mar bero grozdje s

¹⁷ Mt 7, 16.

¹⁸ Mt 23, 2.

¹⁹ Poslušalci so mu pač kimali in kazali, da razumejo.

trnja ali smokve z osata?«²⁰ To je čisto res, pa tudi jaz sem prav povedal: »Utrgaj grozd, varuj se trna.« Včasih visi grozd, ki je prirastel iz korenine vinske trte, na trnjavi ograji; rozga raste, se zaplete med trnje in trn nosi sad, ki ni njegov. Ni namreč trnje ob trti kvišku zraslo, ampak rozga se je na trnje oprla. Samo korenine vprašaj! Poišči korenino trna, najdeš jo izven trte; poišči, od kod je grozd: trta ga je pognala iz svoje korenine. Mojzesova stolica je bila torej vinska trta, ravnanje farizejev je bilo trnje. Pravi nauk, ki ga uče slabi, je rozga na grmu, grozd med trnjem. Oprezno ga utrgaj, da si, ko iščeš sadu, ne opraskaš roke. Ko slišiš koga, ki prav uči, ga ne posnemaj, ko húdo dela. Kar uče, izvršujte: trgajte grozdje; kar pa delajo, ne delajte: varujte se trnja. Tudi po najemnikih poslušajte pastirjev glas, toda nikar ne bodite najemniki, ko ste pastirjevi udje. Sveti apostol Pavel, ki je dejal: »Nikogar nimam, ki bi za vas iskreno skrbel, kajti vsi iščejo svoje, ne tega, kar je Jezusa Kristusa,« je na drugem mestu razložil med najemniki in sinovi in glejte, kaj je rekel: »Nekateri oznanjajo Kristusa iz zavisti in prepirljivosti, nekateri pa tudi iz blage volje; eni iz ljubezni, ker vedo, da sem postavljen evangeliju za brambo, eni pa oznanjajo Kristusa iz nasprotovanja, ne iz čistega namena, misleč, da mi povzročajo stisko v mojem jetništvu.«²¹ To so bili najemniki, zavidali so apostolu Pavlu. Zakaj so mu zavidali če ne zato, ker so iskali časnih koristi? Pazite pa, kaj dostavi: »Kaj zato? Da se le, kakor koli že, naj bo s pretvezo ali iskreno, oznanja Kristus, in tega se veselim.«²² Kristus je resnica. Naj najemniki resnico oznanjajo s pretvezo, naj sinovi resnico ozna-

²⁰ Mt 17, 16.

²¹ Flp 1, 15—17.

²² Flp 1, 18.

njajo iz čistega namena, sinovi potrpežljivo pričakujejo večno dediščino Očetovo, najemniki lakomno hlepe po časnem plačilu najemalčevem: meni naj se človeška slava, ki vidim, da najemniki nanjo z zavistjo gledajo, krati, vendar pa naj jeziki najemnikov in sinov božjo slavo Kristusovo širijo, naj Kristusa bodi s pretvezo ali iskreno oznanjajo!

7. Videli smo tudi, kdo je najemnik. Kdo je volk, če ne hudič? In kaj je o najemniku rečeno? »Ko vidi volka priti, zbeži, ker ovce niso njegove in ga za ovce ni skrb.« Je li takšen bil apostol Pavel? Nikakor ne. Je li takšen bil Peter? Nikakor ne. So li takšni bili drugi apostoli, razen Juda, sinu pogubljenja? Bog ne daj. So bili torej pastirji? Dà, pastirji. In kako je le en pastir? Povedal sem že, da so bili pastirji, ker so bili udje pastirja. Radi so bili pod njim kot glavo, složni so bili pod njim kot glavo, živeli so od enega duha v zvezi enega telesa in zato vsi pripadali enemu pastirju. Če so bili torej pastirji, ne najemniki, zakaj so zbežali, ko so trpeli preganjanje? Razloži nam to, Gospod! Iz pisma povzamem, kako je Pavel zbežal: spustili so ga v košu po zidu, da je ubežal rokam preganjalca²³. Ga li torej ni bilo skrb za ovce, ki jih je popustil, ko je volk prišel? Seveda ga je bilo skrb, toda priporočil jih je v molitvi pastirju, sedečemu v nebesih, sam pa se je v njihovo korist z begom rešil, kakor je nekje drugje rekel: »V telesu ostati je potrebno zaradi vas.«²⁴ Kajti vsi so bili od pastirja samega slišali: »Kadar vas bodo preganjali v enem mestu, bežite v drugo.«²⁵ To vprašanje naj nam Gospod milostno razjasni. Gospod, ti si rekel njim, ki so hoteli, da bi bili zvesti pastirji, ki si jih

²³ 2 Kor 11, 33.

²⁴ Flp 1, 24.

²⁵ Mt 10, 23.

oblikoval za svoje ude: »Kadar vas bodo preganjali, bežite.« Krivico jim torej delaš, ko jih grajaš kot najemnike, kateri vidijo volka priti in zbeže. Prosimo te, pokaži nam, kaj je s tem težavnim vprašanjem. Trkajmo! Čuvar vrat, ki je on sam, bo pri nas, da se bo razodel.

8. Kdo je najemnik, ki vidi volka priti in zbeži? Kdor išče svoje, ne tega, kar je Jezusa Kristusa, si ne upa grešnika prostodušno posvariti²⁶. Glej, nekdo se je pregrešil, hudo pregrešil, treba ga je grajati, treba ga je izobčiti. Toda, ko bo izobčen, bo začel sovražiti, bo zalezoval, bo škodoval, če bo le mogel. Oni, ki išče svoje, ne tega, kar je Jezusa Kristusa, molči, (grešnika) ne pokara, da ne bi izgubil, po čemer hrepeni, namreč ugodnosti človeškega prijateljstva, in da ne bi zabredel v težave človeškega sovraštva. Glej, volk je popadel ovco za vrat: hudič je verniku navdahnil prešuštvo; ti molčiš, ne svariš. Najemnik! Videl si volka priti, pa si zbežal. Ugovarja morda in pravi: Glej me, tukaj sem, nisem zbežal. Zbežal si, ker si molčal, molčal si, ker si se bal. Strah je beg duha. S telesom si ostal, z duhom si zbežal. Tega ni storil oni, ki je rekel: »Čeprav sem po telesu odsoten, sem vendar v duhu z vami.«²⁷ Kako bi bil po duhu zbežal, ko je nečistnika, dasi po telesu odsoten, s pismom posvaril? Naša čustva so gibi našega duha. Veselje je razširitev duha, žalost skrčitev duha, poželenje je korak duha naprej, strah je umik duha²⁸. Kajti ko se razveseliš, se v duhu raztegneš, ko si potrč, se v duhu skrčiš, ko poželiš, stopiš v duhu korak naprej, ko se ustrašiš,

²⁶ Prim. 1 Tim 5, 20.

²⁷ Kol 2, 5.

²⁸ Avguštin rabi izraze: *diffusio*, *contractio*, *progressio*, *fuga animi*.

se v duhu umakneš. Glej, zakaj je rečeno, da oni najemnik zbeži, ko vidi volka. Zakaj? »Ker ga za ovce ni skrb.« Zakaj »ga za ovce ni skrb?« Ker je najemnik. Kaj pomeni, da je najemnik? Išče časnega plačila in ne bo v hiši za vedno prebival²⁹. — — —

Sedeminštirideseti govor.

Jan 10, 14—21.

— — — — —

2. Ko hočem priti k vam, to je, do vašega srca, oznanjam Kristusa. Ko bi kaj drugega oznanjal, bi skušal drugod prilesti. Kristus mi je torej vrata do vas; po Kristusu pridem ne v vaša bivališča, temveč v vaša srca. Po Kristusu pridem, Kristusa ste v meni radi poslušali. Zakaj ste Kristusa v meni radi poslušali? Ker ste Kristusove ovce, ker ste s Kristusovo krvjo kupljeni¹. Poznate svojo odkupnino, ki je nisem jaz dal, ampak jo oznanjam. On vas je odkupil, ki je dragoceno kri prelil; dragocena je njegova kri, brez greha. Vendar pa je naredil tudi kri svojih dragoceno, za katere je dal svojo kri za ceno; zakaj, ko bi ne bil krvi svojih naredil dragocene, bi ne bilo rečeno: »Dragocena je pred Gospodovim obličjem smrt njegovih svetih.«² Tudi tega, kar je rekel: »Dobri pastir dá življenja za svoje ovce,«³ ni samó on storil, a vendar, če so oni, ki so to storili, njegovi udje, je samó on storil. On je namreč mogel storiti brez njih, kako pa bi bili oni storili brez njega, ko je dejal: »Brez mene ne morete nič sto-

²⁹ Prim. Jan 8, 35.

¹ Prim. 1 Pet 1, 19.

² Ps 115, 15.

³ Jan 10, 11.

riti«⁴? Da so pa tudi drugi storili, dokažemo s tem, da je vprav apostol Janez, ki je ta evangelij, ki ste ga slišali, oznanil, v svojem listu rekel: »Kakor je Kristus dal življenje za nas, tako smo tudi mi dolžni, za brata dati življenje.«⁵ »Dolžni smo,« je dejal; dolžnost nam je naložil, kateri jo je prvi spolnil. Zategadelj je nekje zapisano: »Kadar s poglavarjem pri mizi sediš, pazi, kaj se pred te postavi, in poprimi, vedoč, da moraš kaj takega pripraviti.«⁶ Veste, kaj je miza poglavarjeva; ondi je Kristusovo telo in Kristusova kri. Kdor k tej mizi pristopi, naj kaj takega pripravi. Kaj pomeni: »Naj kaj takega pripravi«? Kakor je on dal življenje za nas, tako smo tudi mi dolžni (za spodbudo ljudstva in obrambo vere)⁷ za brate dati življenje. Zategadelj je Petru, ki ga je hotel postaviti za dobrega pastirja — ne v Petru samem, ampak v svojem telesu⁸ — dejal: »Peter, ali me ljubiš? Pasi moje ovce.«⁹ Tako mu je rekel enkrat, rekel v drugo, rekel v tretje, tako da se je Peter užalostil. In ko ga je Gospod tolikokrat vprašal, kolikorkrat se mu je zdelo potrebno, da bi ga trikrat priznal, kateri ga je bil trikrat zatajil, in mu je tretjikrat svoje ovce izročil, mu je rekel: »Ko si bil mlajši, si se opasoval sam in si hodil, kamor si hotel. Ko pa se postaraš, boš raztegnil svoje roke in drugi te bo opasal in odvedel, kamor nočeš.« In evangelist je pojasnil, kaj je Gospod povedal: »To je pa rekel,« pravi, »ker je hotel naznaniti, s kakšno

⁴ Jan 15, 5.

⁵ 1 Jan 3, 16.

⁶ Preg 23, 1 po LXX.

⁷ Besede v oklepaju so najbrž obrobna opomba, ki je kasneje zašla v tekst.

⁸ Peter je »dobri« pastir ne sam po sebi in v sebi, ampak kot ud dobrega pastirja Jezusa.

⁹ Jan 21, 17.

smrtjo bo poveličal Boga.«¹⁰ Na to torej merijo besede: »Pasi moje ovce,« da daš svoje življenje za moje ovce.

4. O enem ovčjem hlevu in enem pastirju ste že pogosto slišali; zelo sem namreč naglašal en ovčji hlev in oznanjal edinost, da bi vse ovce šle po Kristusu vanj in ne bi nobena šla za Donatom. Zakaj pa je Gospod prav za prav to rekel, je dovolj jasno. Govoril je namreč Judom, poslan pa je bil prav k Judom ne zaradi nekaterih, ki so bili v neizmernem sovraštvu trdovratni in so vztrajali v temi, marveč zaradi nekaterih izmed tega ljudstva, ki jih imenuje svoje ovce. O teh pravi: »Poslan sem le k izgubljenim ovcam Izraelove hiše.«¹¹ Poznal je te tudi med množico besnečih in naprej videl v miru verujočih. Kaj pomeni torej: »Poslan sem le k izgubljenim ovcam Izraelove hiše«? Po telesu je bil pričujoč samo pri izraelskem ljudstvu. K poganom ni šel sam, marveč je (druge) poslal; k izraelskemu ljudstvu pa ni (nikogar drugega) poslal, temveč je prišel sam, da bi one, ki so ga zavrgli, zadela hujša obsodba, ker je bil sam pri njih. Gospod je bil ondi, ondi si je izbral mater, ondi je hotel biti spočet, ondi rojen, ondi je hotel preliti svojo kri; ondi so njegove sledi, zdaj se časte, kjer je nazadnje stal, od koder je šel v nebesa; k poganom pa je poslal poslanca.

5. Toda ker ni prišel sam k nam, temveč nam je poslal druge, bi utegnil kdo misliti, da nismo slišali njegovega glasu, ampak le glas njegovih poslancev. Bog varuj! Preženite tako misel iz svojih src. Tudi v njih, katere je poslal, je on sam. Poslušaj Pavla, ki ga je poslal — k poganom je namreč poslal zlasti apostola

¹⁰ Jan 21, 18. 19.

¹¹ Mt 15, 24.

Pavla — in ta Pavel straši ne s seboj, ampak z njim¹², ter pravi: »Ali iščete dokaza, da govori v meni Kristus?«¹³ Čujte Gospoda samega: »Še druge ovce imam, ki niso iz tega hleva,« — namreč iz izraelskega ljudstva — »tudi tiste moram pripeljati.«¹⁴ Torej jih tudi po svojih pripelje (on sam) ne kdo drug. Čuj dalje: »In poslušale bodo moj glas.«¹⁵ Glej, tudi po svojih on govori, njegov glas se sliši tudi po tistih, katere on pošlje. »Da bo en hlev in en pastir.«¹⁶ Tema dvema čredama je postal vogelni kamen kakor dvema stenama¹⁷. Vse to v prenesenem, nič v pravem pomenu.

7. Poslušaj še dalje: »Zato me Oče ljubi, ker dam jaz svojo dušo, da jo iznova prejmem.«¹⁸ Kaj pravi? Zato me Oče ljubi, ker umrjem, da vstanem. Zelo je poudaril »jaz«: »Ker dam jaz svojo dušo.« Jaz jo dam. Kaj pomeni: »Jaz dam«? Jaz jo dam, da se ne bodo ponašali Judje. Lahko so besneli, oblasti niso mogli imeti. Naj besne, kolikor hočejo; če jaz nočem dati svoje duše, kaj bodo s svojim besnenjem dosegli? En odgovor jih je podrl, ko jim je rekel: »Koga iščete?« Odgovorili so: »Jezusa.« In rekel jim je: »Jaz sem.« Stopili so nazaj in popadali na tla.¹⁹ Če so popodali ob eni besedi Kristusa, ki je šel v smrt, kaj bodo storili ob njegovi besedi, ko pride sodit? »Jaz, jaz, pravim, dam svojo dušo, da jo zopet vzamem.« Naj se ne hvalijo Judje, da so ga premagali: on sam je dal svoje življenje. »Jaz sem zaspal,« pravi. Poznate psalm:

¹² S Kristusom.

¹³ 2 Kor 13, 3.

¹⁴ Jan 10, 16.

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Prim. Ef 2, 20.

¹⁸ Jan 10, 17.

¹⁹ Jan 18, 5. 6.

»Legel sem in zaspal, in vstal sem, ker me varuje Gospod.«²⁰ Pravkar se je bral ta psalm, pravkar smo slišali: »Legel sem in zaspal, in vstal sem, ker me varuje Gospod.« Kaj pomeni: »Zaspal sem«? Zaspal sem, ker sem hotel. Kaj pomeni: »Zaspal sem«? Umrli sem. Ni li zaspal on, ki je iz groba kakor iz postelje vstal, kadar je hotel? Toda rajši dá slavo Očetu, da bi nas spodbudil, da dajmo slavo Stvarniku. Dodal je namreč: »Vstal sem, ker me varuje Gospod.« Mar menite, da je tu omagala njegova moč, da je sicer mogel po svoji moči umreti, ni pa mogel po svoji moči vstati? To namreč na videz pravijo besede, če jih površno vzameš: »Zaspal sem,« to je, zaspal, ker sem hotel. »In sem vstal.« Zakaj? »Ker me varuje Gospod.« Kaj? Ne bi li mogel sam od sebe vstati? Ko ne bi mogel, bi ne rekel: »Oblast imam, dati svoje življenje, in oblast imam, ga zopet vzeti.«²¹ Čuj drugje v evangeliju, da ni samo Oče obudil Sina, ampak tudi Sin sam sebe. »Poderite,« je rekel, »ta tempelj in v treh dneh ga bom postavil.«²² In evangelist pripominja: »On je pa govoril o templju svojega telesa.«²³ Tisto je namreč bilo obujeno, kar je umrlo; kajti Beseda ni umrla; ona duša ni umrla. Če niti tvoja ne umrje, mar bi Gospodova umrla?

8. Kako vem, porečeš, da moja (duša) ne umrje? Ne umóri je, pa ne umrje. Kako morem, porečeš, umoriti svojo dušo? Da o drugih grehah zdaj molčim, »usta, ki lažejo, dušo umore«²⁴. Kako sem, praviš, brez skrbi, da ne umrje? Čuj Gospoda, ki dá služabniku zagotovilo: »Ne bojte se tistih, ki umore telo,

²⁰ Ps 3, 6.

²¹ Jan 10, 18.

²² Jan 2, 19.

²³ Jan 2, 21.

²⁴ Modr 1, 11.

a potem ne morejo storiti nič več.«²⁵ Kaj pa pravi čisto jasno? »Bojte se tistega, ki more telo in dušo umoriti v peklu.«²⁶ Glej, da (duša) umrje, in glej, da ne umrje. Kaj pa je njena smrt? Kaj je smrt tvojega telesa? Tvoje telo umrje, če izgubi svoje življenje; tvoja duša umrje, če izgubi svoje življenje. Življenje tvojega telesa je tvoja duša, življenje tvoje duše je tvoj Bog. Kakor umrje tvoje telo, če izgubi dušo, ki je njegovo življenje, tako umrje duša, če izgubi Boga, ki je njeno življenje. Gotovo je torej duša neumrjoča. Prav zares neumrjoča, ker tudi mrtva živi. Kar je apostol rekel o nasladni vdovi, se dá reči tudi o duši, če je svojega Boga izgubila: »Živi sicer, pa je mrtva.«²⁷

10. Kako je torej tukaj Gospod rekel: »Oblast imam, dati svojo dušo«?²⁸ Kdo dá dušo in jo zopet vzame? Ali Kristus, kolikor je Beseda, dá dušo in jo zopet vzame? Ali dá, kolikor je (Kristus) človeška duša, sama sebe in se zopet vzame? Ali dá meso, kolikor je (Kristus) meso, dušo in jo zopet vzame? Troje sem na izbiro dal; presodimo vse in izberimo, kar se ujema z vodilom resnice. Če namreč rečemo, da je Beseda dala svojo dušo in jo zopet vzela, se je bati, da se ne bi prikradla napačna misel in se nam ne bi oponeslo: Duša se je torej kdaj ločila od Besede in Beseda je bila potem, ko je bila dušo privzela, kdaj brez duše. Vem namreč, da je bila Beseda brez človeške duše, toda tedaj, ko »je v začetku bila Beseda in je bila Beseda pri Bogu in Bog je bila

²⁵ Lk 12, 4.

²⁶ Mt 10, 28 (z malo spremembo).

²⁷ 1 Tim 5, 6.

²⁸ Rabiti moram doslovni prevod: anima = duša.

Beseda²⁹. Ko pa je Beseda meso postala, da bi med nami prebivala³⁰, im je Beseda vzela nase človeka³¹, to je, celega človeka, dušo in meso — kaj je storilo trpljenje, kaj je storila smrt nego to, da je ločila telo od duše? Duše pa od Besede ni ločila. Če je namreč Gospod umrl, prav za prav, ker je Gospod umrl — umrl je namreč za nas na križu — je brez dvoma njegovo meso izdahnilo dušo; za malo časa je duša zapustila meso, ki naj bi vstalo, ko se duša vrne. Ne trdim pa, da se je duša ločila od Besede. Razbojnikovi duši je dejal: »Danes boš z menoj v raj.«³² Verne duše razbojnikove (Beseda) ni zapustila, pa bi bila svojo zapustila? Bog ne daj! Marveč kot Gospod je njegovo obvaroval, svojo pa neločljivo imel. Če pa rečemo, da je duša sama sebe dala in zopet sama sebe vzela, trdimo nesmisel: če se namreč (duša) ni ločila od Besede, se ni mogla ločiti od sebe.

11. Recimo torej, kar je res in kar se dá lahko umeti. Misli si človeka, ki ni iz Besede, duše in mesa, ampak iz duše in mesa. Glede tega človeka vprašajmo, kako dá svojo dušo. Ali mar noben človek ne dá svoje duše? Utegneš mi reči: Noben človek nima oblasti, dati svojo dušo in jo zopet vzeti. Ko bi človek ne mogel dati svoje duše, ne bi apostol Janez rekel: »Kakor je Kristus dal življenje (dušo) za nas, tako smo tudi mi dolžni, za brate dati življenje (dušo).«³³ Tudi mi torej smemo — če se tudi mi napolnimo z njegovo močjo, ker brez njega ne moremo nič storiti — za brate dati svoje duše. Ko je kak sveti mučenec za brate dal svojo dušo, kdo je dal in kaj je dal?

²⁹ Jan 1, 1.

³⁰ Jan 1, 14.

³¹ Bolje bi rekel: človeško naravo.

³² Lk 23, 43.

³³ 1 Jan 3, 16.

Če to uvidimo, bomo tudi doumeli, kako je Kristus rekel: »Oblast imam, dati svojo dušo.« Človek, si li pripravljen za Kristusa umreti? Pripravljen sem, pravi. Povedal bom to z drugimi besedami. Si li pripravljen, za Kristusa dati svojo dušo? In na to vprašanje mi prav tako odgovori: Pripravljen sem, kakor mi je odgovoril, ko sem ga vprašal: Si li pripravljen umreti? Dati dušo pomeni isto kakor umreti. Toda za koga? To je vprašanje. Vsak človek namreč, ko umrje, dá dušo; ne dá je pa vsak za Kristusa. In nihče od njih nima oblasti, zopet vzeti, kar je dal. Kristus pa jo je za nas dal, dal, ko je hotel, in zopet vzal, ko je hotel. Dati dušo pomeni torej umreti. Tako je tudi apostol Peter rekel Gospodu: »Svojo dušo dam zate,«³⁴ to je, umrjem zate. Mesu to pripiši. Meso dá svojo dušo in meso jo zopet vzame, vendar ne z lastno močjo, ampak z močjo tistega, ki je v mesu prebival. Meso torej dá svojo dušo, ko izdahne. Poglej Gospoda na križu. Rekel je: »Žejen sem.« Kateri so bili ondi, so napojili gobo s kisom, nataknili na trst in mu podali k ustom. Ko je okusil, je rekel: »Dopolnjeno je.«³⁵ Kaj pomeni: »Dopolnjeno je«? Spolnilo se je vse, kar je bilo o njem napovedano, da se bo pred smrtjo zgodilo. Ker pa je imel oblast, dati svojo dušo, kadar je hotel — kaj pravi evangelist, ko je bil rekel: »Dopolnjeno je«? »In nagnil je glavo in izdahnul.«³⁶ To se pravi umreti. Zdaj pa pazite, predragi. »Nagnil je glavo in izdahnul.« Kdo je izdahnul? Kaj je izdahnul? Duha je dal, meso ga je dalo. Kaj pomeni: Meso ga je dalo? Meso ga je odpustilo, meso ga je izdahnulo. Zato pa pomeni izdahniti (exspirare), ločiti se od duha (extra spiritum fieri). Kakor po-

³⁴ Jan 13, 37.

³⁵ Jan 19, 28—30.

³⁶ Jan 19, 30.

meni iztiriti se skočiti iz tira³⁷, tako pomeni izdahniti ločiti se od duha; duh pa je duša. Ko gre torej duša iz mesa in ostane meso brez duše, pravimo, da človek dá dušo. Kdaj je Kristus dal dušo? Ko je Beseda hotela. Prvenstvo je bilo pri Besedi: tam je bila oblast, kdaj bo meso dalo dušo in kdaj jo bo zopet vzelo.

— — — — —

15. Nihče ne omahuj, ko sliši Gospoda, da je rekel: »Dam svojo dušo, da jo zopet vzamem.« Dá jo meso³⁸, toda z oblastjo Besede; vzame jo meso, toda z oblastjo Besede. Gospod Kristus sam se tudi imenuje samó meso. Kako to dokažeš? mi pravi kdo. Upam si trditi, da se je tudi samó Kristusovo meso imenovalo Kristus. Verujemo pač ne samo v Boga Očeta, ampak tudi v Jezusa Kristusa, njegovega edinega Sina, našega Gospoda. Pravkar sem celoto imenoval: v Jezusa Kristusa, Sina njegovega edinega, Gospoda našega. Tu umej celoto: Besedo, dušo in telo. Toda izpoveduješ kajpada tudi ono, kar pravi ista vera, da veruješ v Kristusa, ki je bil križan in v grob položen. Ne tajiš torej tudi, da je bil Kristus v grob položen, in vendar je bilo samó meso v grob položeno. Če je bila namreč ondi duša, ni umrl; če je pa resnično umrl, da bi bilo resnično njegovo vstajenje, je bil v grobu brez duše, in vendar je bil Kristus v grob položen. Tudi meso brez duše je torej bilo Kristus, ker je bilo samó meso v grob položeno. To povzami tudi iz apostolovih besed: »Isto mišljenje,« pravi, »naj bo v vas, ki je tudi v Kristusu

³⁷ »Exorbitare, extra orbitam fieri.« Prvi primer: »exsulare, extra solum fieri« se ne dá tako posloveniti, da bi pojasnil, kar Avguštin namerava, zato sem ga prešel.

³⁸ Meso pomeni kot del celote (pars pro toto) človeka. Jan 1, 14: »In Beseda je meso postala.«

Jezusu. Dasi je bil namreč v božji podobi, ni imel za plen, da je enak Bogu.«³⁹ Kdo drug nego Kristus Jezus, kolikor gre za to, da je bil Beseda, Bog pri Bogu? Poglej pa, kaj pravi nadalje: »Ampak je samega sebe izničil, podobo hlapca vzel nase, postal sličen ljudem in bil po vnanjosti kakor človek.«⁴⁰ In to kdo drug nego isti Kristus Jezus? Tu pa je že vse: Beseda v podobi Boga, ki je podobo hlapca vzela nase, ter duša in meso v podobi hlapca, ki jo je božja podoba vzela nase. »Ponižal se je in bil pokoren do smrti.«⁴¹ V smrti pa so Judje umorili samó meso. Če je namreč učencem rekel: »Ne bojte se tistih, ki umore telo, duše pa ne morejo umoriti,«⁴² so li mogli pri njem umoriti več nego telo? In vendar so umorili Kristusa, ko so umorili njegovo meso. Tako je, ko je meso dalo dušo, Kristus dal dušo, in ko je meso dušo zopet vzelo, da je vstalo, je Kristus vzel dušo. Vendar pa se to ni zgodilo z močjo mesa, ampak z močjo onega, ki je vzel nase dušo in meso, nad katerima se je to spolnilo.

14. »To naročilo,« pravi, »sem prejel od svojega Očeta.«⁴³ Beseda ni prejela naročila z besedo, temveč v edinorojeni Očetovi Besedi je slehernó naročilo. Če je pa rečeno, da Sin od Očeta prejme, kar po svojem bistvu ima, kakor je rečeno: »Kakor ima Oče življenje sam v sebi, tako je dal tudi Sinu, da ima življenje sam v sebi,«⁴⁴ dasi je Sin sam življenje, se s tem ne omejuje oblast, temveč razodeva njegovo rojstvo. Kajti Oče ni Sinu, ki bi se bil nepopoln rodil,

³⁹ Flp 2, 5. 6.

⁴⁰ Flp 2, 7.

⁴¹ Flp 2, 8.

⁴² Mt 10, 28.

⁴³ Jan 10, 18.

⁴⁴ Jan 5, 26.

nekaj dodal, marveč mu je, ko se je popoln rodil, vse z rojstvom dal. Tako mu je dal, da mu je enak, ko ga ni rodil neenakega. Ko pa je Gospod to govoril — kajti luč je svetica v temi in tema je ni sprejela⁴⁵ — »je zaradi teh besed nastal razpor med Judi. Mnogo izmed njih je govorilo: ‚Hudega duha ima in meša se mu, kaj ga poslušate?‘⁴⁶ To je bila gosta gosta tema. »Drugi so govorili: ‚To niso besede takega, ki je obseden; ali mar hudi duh more slepim oči odpreti?‘⁴⁷ Oči teh so se že začele odpirati.

Oseminštirideseti govor.

Jan 10, 22—42.

1. Kar sem vam, predragi, že večkrat naglasil, morate ohraniti v spominu: sveti evangelist Janez noče, da bi se hranili zmeraj samo z mlekom, temveč da bi uživali krepko hrano. Kdor pa še ni dorasel, da bi užival krepko hrano božje besede, naj se hrani z mlekom vere in naj brez obotavljanja veruje besedo, ki je še ne more umeti. Kajti vera je zaslužnje, umevanje plačilo. Vprav z napornim razmišljanjem naj se trudi naš duh, da prežene sence človeške megle in se zvedri za božjo besedo. Ne odklanjajte torej truda, če je v vas ljubezen; znano vam je namreč, da, kdor ljubi, ne čuti truda. Kdor pa nima ljubezni, mu je vsak napor težak. Če pri lakomnikih pohlep toliko naporov prenese, jih v vas ne bo prenesla ljubezen?

2. Poslušajte evangelij: »Takrat se je obhajal v Jeruzalemu praznik tempeljskega posvečenja.«¹ — —

⁴⁵ Jan 1, 5.

⁴⁶ Jan 10, 19, 20.

⁴⁷ Jan 10, 21.

¹ Jan 10, 22. Ta praznik se je obhajal sredi decembra.

5. »Bila je zima. In Jezus je hodil v templju po Salomonovem stebreniku. Obstopili so ga Judje in mu govorili: ‚Doklej nas boš pustil v negotovosti? Če si ti Kristus, povej nam odkrito.‘² Niso hrepeneli po resnici, ampak pletli so zvijačo. »Zima je bila« in bili so mrzli; bili so namreč prevnemarni, da bi bili pristopili k temu božjemu ognju. Toda pristopiti pomeni verovati. Kdor veruje, pristopi, kdor taji, odstopi. Duša se ne premika z nogami, ampak s čustvi. Bili so mrzli, brez goreče ljubezni, a goreli so od škodoželjnosti. Bili so daleč proč in bili so ondi; niso se mu približali z vero in silili so vanj s sovražno namero. Hoteli so od Gospoda slišati: Jaz sem Kristus, pa so si Kristusa mislili zgolj kot človeka. Preroki so oznanjali Kristusa, toda Kristusovega božanstva v prerokih in evangeliju niti krivoverci ne spoznajo, koliko manj Judje, dokler je zagrinjalo na njihovih srcih³. Ker je Gospod Jezus vedel, da Kristusa pojmujejo kot človeka, ne kot Boga, po njegovi človeški naravi, ne po božji, ki jo je tudi po učlovečenju ohranil, jim je nekje rekel: »Kaj se vam zdi o Kristusu, čigav sin je?« Odgovorili so mu: »Davidov.«⁴ Tako so namreč brali in se samo tega držali; o njegovem božanstvu so brali, toda niso razbrali. Da bi jih pa spodbudil, naj iščejo božanstvo njega, ki so njegovo slaboto prezirali, jim je odgovoril: »Kako ga torej David v duhu imenuje Gospoda, ko pravi: ‚Gospod je rekel mojemu Gospodu: Sedi na mojo desnico, dokler ne položim tvojih sovražnikov za podnožje tvojih nog?‘ Če ga torej David imenuje Gospoda, kako je njegov sin?«⁵ Ni zanikal,

² Jan 10, 22—24.

³ Prim. 2 Kor 3, 15.

⁴ Mt 22, 42.

⁵ Mt 22, 43—45.

ampak vprašal. Nihče, ki to sliši, naj ne misli, da je Gospod Jezus zanikal, da je Davidov sin. Ko bi bil Gospod Kristus zanikal, da je Davidov sin, ne bi bil dal vida slepcema, ki sta ga s tem imenom klicala. Šel je namreč nekoč mimo dveh slepcev; sedela sta kraj pota in klicala: »Usmili se naju, sin Davidov!« Ko je to slišal, se jih je usmilil, jima dal vid⁶, ker je ime priznal. Tudi apostol Pavel pravi: »Ki mu je po mesu rojen iz semena Davidovega;«⁷ in Timoteju: »Spominjaj se Jezusa Kristusa, od mrtvih vstalega, iz rodu Davidovega po mojem evangeliju.«⁸ Ker je bila devica Marija iz Davidovega rodu, zato je bil Gospod iz Davidovega rodu.

5. To (priznanje) so Judje kot nekaj važnega terjali od Gospoda. Ko bi bil rekel: Jaz sem Kristus samo v tistem pomenu, ki so ga oni imeli na mislih, bi ga bili obrekovali, da si prisvaja kraljevsko oblast. Več je, kar jim je odgovoril. Oni so ga hoteli dolžiti zaradi naslova »sin Davidov«, on jim je pa odgovoril, da je božji Sin. Kako pa? Čujte! »Jezus jim je odgovoril: Povedal sem vam, pa ne verujete. Dela, ki jih izvršujem v imenu svojega Očeta, pričajo o meni. Toda vi ne verujete, ker niste izmed mojih ovac.«⁹ Že poprej ste slišali, kdo so njegove ovce¹⁰. Bodite ovce! Ovce so, če verujejo; ovce so, če hodijo za pastirjem; ovce so, če ne prezirajo Odrešenika; ovce so, če hodijo noter skozi vrata; ovce so, če hodijo ven in najdejo pašo; ovce so, če uživajo večno življenje. Kako jim je tedaj rekel: »Niste izmed mojih ovac«? Ker je videl, da so naprej določeni za večno

⁶ Mt 20, 30—34.

⁷ Rim 1, 5.

⁸ 2 Tim 2, 8.

⁹ Jan 10, 25. 26.

¹⁰ Govor 45, 9—11.

pogubljenje, da niso kupljeni z njegovo krvjo za večno življenje.

6. »Moje ovce poznajo moj glas in jaz jih poznam in one hodijo za menoj. In jaz jim dam večno življenje.«¹¹ Glejte, to je paša. Če se spominjate, je bil poprej rekel: »Bo hodil noter in hodil ven in bo našel pašo.«¹² Noter smo šli z vero; ven pojdemo, ko bomo umrli. Kakor smo pa skozi vrata vere šli noter, tako pojdimo verni iz telesa; tako namreč pojdemo ven skozi vrata, da bomo mogli najti pašo. Večno življenje se imenuje dobra paša; ondi nobena rastlina ne vene, ondi je vse zeleno in sočno, Neki rastlini pravijo »zmeraj živa«^{12a}; ondi najdeš samo življenje. »Večno življenje,« pravi, »jim dam,« svojim ovcam. Vi iščete očitkov zaradi tega, ker mislite na sedanje življenje.

7. »In ne bodo se pogubile nikoli.«¹³ Iz teh besed zveni, kakor da jim je rekel: Vi se boste vekomaj pogubili, ker niste izmed mojih ovac. »Nihče jih ne bo iztrgal iz moje roke.«¹⁴ Prav pazljivo poslušajte: »Kar mi je dal moj Oče, je večje ko vse.«¹⁵ Kaj more volk? Kaj moreta tat in ropar? Pogube samo tiste, ki so za pogubljenje naprej določeni. Od onih ovac pa, ki o njih apostol pravi: »Gospod pozna svoje,«¹⁶ in: »Katere je naprej poznal, jih je tudi naprej določil; katere pa je naprej določil, jih je tudi poklical; katere pa je poklical, jih je tudi opr-

¹¹ Jan 10, 27. 28.

¹² Jan 10, 9.

^{12a} »Semperviva« ali »sempervivum« je naš zimzelen (vinca minor).

¹³ Jan 10, 28.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Jan 10, 29.

¹⁶ 2 Tim 2, 9.

vičil; katere pa je opravičil, jih je tudi poveličal,«¹⁷ od teh ovac nobene ne ugrabi volk, ne odžene tat, ne usmrti ropar. Brez skrbi je za njih število on, ki ve, kaj je zanje dal. In to pomeni, kar pravi: »Nihče jih ne bo iztrgal iz moje roke,« in prav tako, kar pravi Očetu: »Kar mi je dal Oče, je večje ko vse.«

9. Da pa ne boš morda še omahoval, čuj, kaj pravi dalje: »Jaz in Oče sva eno.«¹⁸ Dotlej so Judje še strpeli. Slišali so: »Jaz in Oče sva eno,« pa niso več strpeli; trdi, kakršni so bili, so se zatekli h kamenju. »Pograbili so kamne, da bi ga kamnali.«¹⁹ Gospod, ki ni trpel, česar ni hotel trpeti, in je trpel le to, kar je hotel trpeti, jih je še nagovoril, ko so ga hoteli kamnati. »Judje so pograbili kamne, da bi ga kamnali. Jezus jim je rekel: ‚Mnogo dobrih del sem vam pokazal od svojega Očeta; zaradi katerega teh del me hočete kamnati?‘ In odgovorili so mu: ‚Zaradi dobrega dela te ne kamnamo, ampak zaradi bogokletja, ker se ti, ki si človek, delaš Boga.‘«²⁰ To so odgovorili na besede: »Jaz in Oče sva eno.« Glej, Judje so razumeli, česar arianci ne razumejo. Zato so se raztogotili, ker so čutili, da se le tedaj sme reči: »Jaz in Oče sva eno,« če sta Oče in Sin enaka.

10. Poglejte, kaj je Gospod odgovoril ljudem počasnih misli. Videl je, da ne preneso svetlobe resnice, pa jo je z besedami omilil. »Ali ni zapisano v vaši postavi,« to je, v postavi, ki vam je dana: »,Jaz sem rekel: bogovi ste?«²¹ Bog govori ljudem po preroku

¹⁷ Rim 8, 29. 30.

¹⁸ Jan 10, 30.

¹⁹ Jan 10, 31.

²⁰ Jan 10, 52. 53.

²¹ Jan 10, 34.

v psalmu: »Jaz sem rekel: bogovi ste.«²² Gospod je na splošno vsa njihova pisma imenoval postavo, dasi drugje imenuje postavo zase in jo loči od prerokov, n. pr.: »Postava in preroki so do Janeza«²³ in: »Na teh dveh zapovedih stoji vsa postava in preroki.«²⁴ Včasih pa deli pisma na troje: »Treba je, da se dopolni vse, kar je o meni pisano v Mojzesovi postavi, prerokih in psalmih.«²⁵ Zdaj je pa tudi psalme označil z besedo »postava«. Pisano je: »,Jaz sem rekel: bogovi ste.' Če je tiste imenoval bogove, katerim je bila govorjena božja beseda, in se pismo ne more ovreči: boste li tistemu, ki ga je Oče posvetil in poslal na svet, očitali: ,Bogokletno govoriš,' ker sem rekel: Sin božji sem?«²⁶ Če je Bog govoril ljudem, da so se zaradi tega imenovali bogovi, kako ne bo Bog sama božja Beseda, ki je pri Bogu? Če postanejo ljudje po božji besedi bogovi, če postanejo bogovi, ker so (božje besede) deležni, ni li Bog on, katerega so deležni? Če so razsvetljene luči bogovi, ni li Bog tista luč, ki jih razsvetljuje? Če postanejo bogovi oni, katere zveličavni ogenj nekako ogreva, ni li Bog ono, kar jih ogreva? Pristopiš k luči in te oblije svetloba in si prištet med božje otroke; če se umakneš od luči, te zajme tema in si prištet v temo. Ona luč pa ne pristopi k sebi, ker se od sebe ne umakne. Če torej božja beseda vas naredi za bogove, kako bi božja Beseda ne bila Bog? Oče je torej posvetil Sina in ga poslal na svet. Utegne kdo reči: Če ga je Oče posvetil, torej nekdanj ni bil svet? Tako ga je posvetil, kakor ga je rodil. Z rojstvom mu je namreč dal, da je svet, ker ga je svetega

²² Ps 81, 6.

²³ Lk 16, 16.

²⁴ Mt 22, 40.

²⁵ Lk 24, 44.

²⁶ Jan 10, 34—36.

rodil. Zakaj, če prej ni bilo sveto, kar se posveti, kako pravimo Bogu Očetu: »Posvečeno bodi tvoje ime«²⁷?

11. »Če ne vršim del svojega Očeta, mi nikar ne verujte; če pa jih vršim, tudi če meni ne verujete, verujte delom, da boste spoznali in verovali, da je Oče v meni in jaz v Očetu.«²⁸ Sin ne pravi: »Oče je v meni in jaz v njem« tako, kakor morejo reči ljudje. Če namreč prav mislimo, smo v Bogu; in če prav živimo, je Bog v nas; kot verniki, deležni njegove milosti, razsvetljeni od njega, smo v njem in on v nas. Edino-rojeni Sin pa ne tako: on je v Očetu in Oče v njem kot enaki v njem, kateremu je enak. Mi moremo naposled pač reči: V Bogu smo in Bog je v nas. Moremo li tudi reči: Jaz in Bog sva eno? V Bogu si, ker te Bog obsega; Bog je v tebi, ker si postal tempelj božji. Toda, ker si v Bogu in je Bog v tebi, moreš li reči: »Kdor je mene videl, je videl tudi Očeta,«²⁹ in: »Jaz in Oče sva eno«? Spoznaj, kaj je Gospodu lastno in hlapcu podarjeno! Gospodu je lastno, da je enak Očetu, hlapcu pa je dano, da je deležen Zveličarja.

12. »Hoteli so ga torej zgrabiti.«³⁰ Da bi ga bili zgrabili, toda tako, da bi bili verovali in spoznali, ne pa besneli in morili! Kajti zdaj, bratje moji, ko to govorim, slaboten o mogočnih rečeh, majhen o velikih rečeh, omahljiv o krepkih rečeh — zdaj hočemo vsi zgrabiti Kristusa, vi, ki ste iz iste snovi kakor jaz, in jaz, ki vam govorim. Kaj se pravi zgrabiti? Če si ga spoznal, si ga zgrabil. Judje pa ne tako: ti ga zgrabiš, da si ga ohraniš, oni so ga hoteli zgrabiti, da bi se ga znebili. In ker so ga hoteli tako zgrabiti, kaj jim je

²⁷ Mt 6, 9.

²⁸ Jan 10, 37. 38.

²⁹ Jan 14, 9.

³⁰ Jan 10, 39.

storil? »Umaknil se je njih roki.«³¹ Niso ga zgrabili, ker niso imeli roke vere. »Beseda je meso postala;«³² toda Besedi ni bilo nič velikega, umakniti svoje meso iz rok mesa. Z duhom Besedo zgrabiti, to pomeni, Kristusa prav zgrabiti.

Devetinštirideseti govor.

Jan 11, 1—54.

1. Med vsemi čudeži, ki jih je naš Gospod Jezus Kristus storil, se Lazarjevo vstajenje prav posebno slavi. Toda, če pomislimo, kdo je to storil, se moramo bolj veseliti nego čuditi. On je zbudil človeka, ki je ustvaril človeka; on je namreč Očetov edinorojenec, po katerem je, kakor veste, vse nastalo¹. Če je torej po njem vse nastalo, kaj je čudnega, da je eden vstal po njem, ko se jih vsak dan po njem toliko rodi? Več je, človeka ustvariti nego obuditi. Vendar pa je milostno hotel ustvariti in obuditi: ustvariti vse, obuditi nekatere. Dasi je namreč Gospod Jezus mnogo storil, vendar ni vse zapisano, kakor isti evangelist Janez sam pričuje, da je Gospod Kristus mnogo govoril in storil, kar ni zapisano²; izbralo pa se je in zapisalo, kar se je za zveličanje vernikov zdelo zadostno. Slišiš namreč, da je Gospod Jezus mrtvega obudil; zadosti ti je, da veš, da bi (lahko) obudil vse mrtve, če bi hotel. To si je pa pridržal za konec sveta. Kajti on, ki ste slišali, kako je na prečudežen način iz groba obudil človeka, ki je bil že štiri dni mrtev, je sam rekel: »Pride ura, v kateri bodo vsi, ki so v

³¹ Ibidem.

³² Jan 1, 14.

¹ Jan 1, 3.

² Jan 20, 50.

grobeh, slišali njegov glas in prišli ven.«³ Obudil je mrliča, ki je že dehnil, vendar je še bila v dehnečem truplu oblika udov; poslednji dan pa bo z eno besedo prah zopet spremenil v meso. Vendar pa je moral že zdaj nekaj storiti, kar bi pokazalo njegovo moč, da bi po tem verovali vanj in se pripravili za ono vstajenje, ki bo k življenju, ne k obsodbi. Rekel je namreč: »Pride ura, v kateri bodo vsi, ki so v grobeh, slišali njegov glas; in kateri so delali dobro, bodo vstali k življenju, kateri pa so delali hudo, bodo vstali k obsodbi.«⁴

2. Vendar pa v evangeliju beremo o treh mrličih, ki jih je Gospod obudil, in nemara ne brez vzroka. Gospodova dejanja so namreč ne samo dejanja, ampak znamenja. Če so torej znamenja, potem poleg tega, da so čudežna, pač nekaj pomenijo. Dognati pomen teh dejanj, je nekoliko težavnejše, nego brati ali poslušati jih. Ko se je bral evangelij, kako je Lazar oživel, smo strme poslušali, kakor da se je pred našimi očmi zgodil velik čudež. Če pogledamo še večja Kristusova dela: vsakdo, ki veruje, vstane; če pogledamo vse in spoznamo še strašnejše načine smrti: vsakdo, ki greši, umrje. Toda telesne smrti se sleherni človek boji, dušne smrti le malokdo. Glede telesne smrti, ki brez dvoma nekoč pride, si vsi skrbno prizadevajo, da ne bi prišla; za to se trudijo. Trudi se človek, ki bo umrl, da ne bi umrl, ne trudi se pa človek, ki bo večno živel, da ne bi grešil. Ko se pa trudi, da ne bi umrl, se trudi zaman; doseže namreč, da se smrt kolikor se dá odloži, ne, da ji uide. Če pa noče grešiti, se ne bo nič trudil in bo vekomaj živel. O, da bi mogli spodbuditi ljudi in se z njimi sami spodbuditi, da bi tako ljubili trajno življenje, kakor ljubijo bežno življenje. Česa

³ Jan 5, 28.

⁴ Jan 5, 28. 29.

ne stori človek, ko pride v smrtno nevarnost? Ko jim je meč nastavljen na tilnik, dajo ljudje vse, kar so si za življenje prihranili. Kdo ne dá takoj vsega, da ga ne bi zadel smrtni mahljaj? In ko je vse dal, je morda (kljub temu) ob glavo. Kdo ne bi, da bi živel, rad izgubil, od česar bi živel, in bi mu ne bilo ljubše beraško življenje nego nagla smrt? Komu se je kdaj reklo: Odjadraj, da ne umrješ, pa bi bil odlašal? Komu se je kdaj reklo: Trdo delaj, da ne umrješ, pa bi bil len? Bog nam nalaga lahke dolžnosti, da bi vekomaj živeli. Bog ti ne vелеva: Daj vse, kar imaš, da boš za ped časa dalje živel v trudu in skrbih, temveč: Daj ubožcem od tega, kar imaš, da boš vekomaj živel brez truda in skrbi. Obtožujejo nas ljubitelji časnega življenja, ki ga nimajo, ne kadar ga hočejo, ne dokler ga hočejo; in mi ne obtožujemo drug drugega, ko smo tako leni, tako vнемarni za večno življenje, ki ga bomo dosegli, če bomo hoteli, in ga ne bomo izgubili, ko ga bomo dosegli. Ta smrt, ki se je bojimo, pride nad nas, četudi ne bomo hoteli.

3. Če torej Gospod s svojo veliko milostjo in svojim velikim usmiljenjem duše obuja, da vekomaj ne umrjemo, lahko spoznamo, da trije mrličī, ki jih je po telesu obudil, nekaj pomenijo glede vstajenja duš, ki se izvrši po veri: obudil je hčer načelnika shodnice, ko je še v hiši ležala⁵; obudil je mladeniča, vdovinega sina, ko so ga že nesli iz mesta⁶; obudil je Lazarja, ko je že štiri dni ležal v grobu. Vsakdo poglej v svojo dušo! Če greši, umrje; greh je smrt duše. Toda včasi greši človek z mislijo. Kaj hudega ti je zbudilo veselje, privolil si, grešil si. Ta privolitev te je umorila. Toda smrt je notri v tebi, ker slaba misel ni prešla v

⁵ Mk 5, 38—42.

⁶ Lk 7, 11—16.

dejanje. Da táko dušo obudi, je Gospod pokazal, ko je obudil deklico, ki je še niso odnesli, marveč je še doma mrtva ležala; greh je bil še nekako skrit. Če pa nisi samo privolil v hudo poželenje, marveč si húdo tudi storil, si, dejal bi, mrliča že skozi vrata odnesel: si že zunaj, mrtvega so te odnesli. Vendar je Gospod tudi tega obudil in ga vrnil njegovi materi vdovi. Če si grešil, se spokóri in Gospod te obudi in vrne materi cerkvi. Tretji mrlič je Lazar. Je strahoteń naćin smrti, ime mu je (grešna) navada. Nekaj drugega je grešiti, nekaj drugega iz greha narediti navado. Kdor stori greh in se takoj poboljša, naglo oživi; ker se še ni zamotal v navado, še ni pokopan. Kdor pa iz navade greši, je pokopan in o njem se lahko reče: Dehni; prime se ga slab glas kakor ostuden smrad. Takšni so vsi hudobneži iz navade, izprijenci. Rečeš mu: Nikar tega! Kdaj te bo poslušal ćlovek, ki ga zemlja tako tlaći, ki ga gniloba razkrajaja in breme navade obtežuje? Pa vendar niti za obujenje takega Kristusova moć ni bila prešibka. Poznamo, videli smo, vsak dan vidimo ljudi, ki zamenjajo grešno navado in lepše žive, nego žive, kateri so jih (prej) grajali. Gnusil se ti je ćlovek. Glej, tudi Lazarjeva sestra — kajpada če je to tista, ki je mazilila Gospodu noge in jih otirala z lasmi, ko jih je bila moćila s svojimi solzami⁷ — je bila popolneje obujena nego njen brat: odvezl ji je teško breme grešne navade. Bila je namreć razvpita grešnica in o njej je rećeno: »Odpušćeni so njeni mnogi grehi, ker je mnogo ljubila.«⁸ Mnogo jih vidimo, mnogo jih poznamo; nihće ne obupuj, nihće vase (pre-drzno) ne zaupaj. Nápak je oboje: obupati in vase

⁷ Lk 7, 38. Avguštin ne trdi za gotovo, da je bila Lazarjeva sestra Marija tista grešnica, ki o njej pripoveduje Lk 7, 36—50.

⁸ Lk 7, 47.

zaupati. Zatorej nikar ne obupuj, da izbereš onega, ki smeš vanj zaupati⁹.

7. »Jezus pa je ljubil Marto in njeno sestro Marijo in Lazarja.«¹⁰ On bolan, oni dve žalostni, vsi ljubljeni; ljubil jih je pa kot bolnih rešitelj, dà, mrtvih obuditelj in žalostnih tolažitelj. »Ko je torej slišal, da je (Lazar) bolan, je ostal še dva dni v kraju, kjer je bil.«¹¹ Naznanili sta mu torej in on je tam ostal. Toliko časa je preteklo, da so bili štirje dnevi polni. Ne brez vzroka, temveč morda zato, prav za prav gotovo zato, ker tudi število samo neko skrivnost pomeni. »Potem je pa rekel učencem: ‚Pojdimo spet v Judejo,‘¹² kjer bi ga bili malodane kamnali in od koder se je bil pač zato umaknil, da ga ne bi kamnali. Kot človek se je namreč umaknil, toda vračajoč se, kakor da bi bil slaboto pozabil, je pokazal svojo moč. »Pojdimo v Judejo,« je dejal.

9. »In nato jim je rekel: ‚Naš prijatelj Lazar spi, toda grem, da ga zbudim.‘«¹³ Prav je povedal. Sestrama je umrl, Gospodu je zaspal. Ljudem, ki ga niso mogli obuditi, je bil mrtev; kajti Gospod ga je laže obudil iz groba, nego ti spečega zbudiš iz postelje. Glede na svojo moč je torej rekel, da spi; saj tudi o drugih mrtvih sveto pismo često reče, da spe, kakor pravi apostol: »Nočemo pa, bratje, da bi bili nevedni o spečih, da se ne boste žalostili kakor drugi, kateri

⁹ Med obupom in predrznim zaupanjem v samega sebe je prava sreda: zaupanje v njega, ki moraš vanj zaupati, zaupanje v Kristusa.

¹⁰ Jan 11, 5.

¹¹ Jan 11, 6.

¹² Jan 11, 7.

¹³ Jan 11, 11.

nimajo upanja.«¹⁴ Tudi on (apostol) jih je imenoval speče zato, ker je napovedal, da bodo vstali. Vsi mrtvi torej spe, dobri in hudobni. Kakor je pa razlika med onimi, ki vsak dan zaspe in vstanejo, kaj vidijo v sanjah — eni imajo prijetne sanje, drugi moreče, tako da se, prebudivši se, boje zopet zaspati, da se ne bi vanje povrnili — tako tudi sleherni človek s svojo pravdo zaspi, s svojo pravdo vstane. Razlika pa je, kako človeka pripro, da ga potem pred sodnika postavijo. Kajti tudi bivališča v zaporu se določijo, kakor temu ali onemu gre. Ene stražijo liktorji, mil pripor, primeren človeku in državljanu; druge izroče jetničarjem; zopet druge vržejo v ječo, pa tudi v ječi ne pahnejo vseh v temnico, ampak le najhujše zločince. Kakor so torej zapori jetnikov različni, tako so različna bivališča mrtvih in je različno vstajenje, ki ga vsak zasluži. Sprejet je bil ubožec, sprejet je bil bogatin, toda oni v Abrahamovo naročje, ta pa tja, kjer je žejo trpel in ni dobil niti kapljice vode¹⁵.

10. Vse duše torej — da vas, predragi, ob tej priložnosti poučim — vse duše, ki se ločijo s sveta, prejmejo plačilo, kakršno jim gre. Dobre imajo za delež veselje, hudobne pa muke. Ko pa pride vstajenje, bo veselje dobrih obilnejše in bodo muke hudobnih hujše, ker bodo s telesi vred muke trpele. V mir so šli sveti očaki, preroki, apostoli, mučenci, dobri verniki, vendar pa bodo vsi ob koncu še prejeli, kar je Bog obljubil; obljubljeno je namreč še vstajenje mesa, uničenje smrti in večno življenje z angeli. To bomo hkratu vsi prejeli, kajti pokoj, ki se takoj po smrti dá, če ga je kdo vreden, prejme vsak že takrat, ko umrje. Prvi so ga prejeli očaki — pomislite, odklej

¹⁴ 1 Tes 4, 13.

¹⁵ Lk 16, 22. 24.

že počivajo! — nato preroki, pozneje apostoli, še pozneje sveti mučenci, vsak dan pa dobri verniki. Eni so v tem pokoju že dolgo, drugi ne tako dolgo, eni nekaj let, drugi šele od nedavna. Ko se pa bodo iz tega spanja prebudili, bodo vsi hkratu prejeli, kar je obljubljeno.

— — — — —

12. »Jezus je tedaj prišel in ga dobil, ko je bil že štiri dni v grobu.«¹⁶ O štirih dnevih bi se dalo mnogo-kaj reči; tako je s temnimi mesti svetega pisma, ki imajo po razlagah raznih razlagalcev mnogo pomenov. Povejmo še mi, kaj sodimo, da pomeni mrlič, ki je bil že štiri dni v grobu. Kakor namreč v onem slepcu¹⁷ spoznamo v nekem smislu ves človeški rod, tako bomo tudi v tem mrliču mnoge spoznali; ena stvar utegne namreč biti označena na razne načine. Ko se človek rodi, se že s smrtjo rodi, ker ima na sebi greh od Adama. Zato pravi apostol: »Po enem človeku je prišel greh na svet in po grehu smrt in tako je smrt prišla na vse ljudi, ker so vsi grešili.«¹⁸ Glej, to je prvi dan smrti, tisto, kar nosi človek kot dediščino umrljivega rodu. Nato pa (človek) raste, pride do let razsodnosti, da spozna naravno postavo, ki je vsem v srce vtisnjena: Česar ne želiš, da se ti stori, tudi drugemu ne stori. Se li človek tega iz knjig nauči, ne bere li marveč nekako v naravi sami? Hočeš li, da te okradejo? Kajpada nočeš. Glej postavo v svojem srcu: Česar nočeš trpeti, tega nikar ne delaj! In to postavo ljudje kršijo: glej, drugi dan smrti. Postavo je dal Bog tudi po svojem služabniku Mojzesu; ondi je rečeno: Ne ubijaj! Ne prešuštvuj! Ne govori krivega pričevanja!

¹⁶ Jan 11, 17.

¹⁷ Na misli ima sleporojenega, ki o njem pripoveduje Jan 9, 1—34.

¹⁸ Rim 5, 12.

Ne želi blaga svojega bližnjega! Ne želi žene svojega bližnjega!¹⁹ Glej, postava je pisana in tudi ta se prezira: glej, tretji dan smrti. Kaj še ostane? Prišel je tudi evangelij, oznanja se božje kraljestvo, povsod se razglasha Kristus, (ki) preti s peklom in obeta večno življenje; tudi to se prezira. Ljudje kršijo evangelij: glej, četrti dan smrti. Prav zares (mrlič) že dehni. Naj se li tudi takim odreče usmiljenje? Nikakor ne. Gospod se ne upira pristopiti niti k takim, da jih obudi.

14. »Jezus ji pravi: ‚Tvoj brat bo vstal.‘²⁰ To je bilo dvoumno. Ni namreč rekel: Zdaj obudim tvojega brata, ampak: »Tvoj brat bo vstal.« »Marta mu odgovori: ‚Vem, da bo vstal ob vstajenju, poslednji dan.‘²¹ Zaradi onega vstajenja sem brez skrbi, glede tega ne vem za gotovo. »Jezus ji reče: ‚Jaz sem vstajenje.‘²² Ti praviš: Moj brat bo vstal poslednji dan. Res je. Toda, po komer bo takrat vstal, po njem more vstati že zdaj, kajti »jaz sem vstajenje in življenje«. Čujte, bratje, čujte, kaj pravi! Vsi navzočni so kajpada le tega čakali, da oživi en Lazar, ki je bil že štiri dni mrtev. Čujmo in vstanimo! Koliko jih je med to množico, ki jih tare breme grešne navade. Morda me poslušajo, katerim gre opomin: »Ne opivajte se z vinom, v čemer je razbrzdanost!«²³ Odgovarjajo: Ne moremo. Morda me poslušajo nečistniki, omadeževani z razuzdanostjo in pregrehami, katere svarim: Nikar tega, da se ne pogubite! Odgovarjajo: Ne moremo se odtrgati od naše navade. O Gospod, le-te obudi! »Jaz

¹⁹ Eksod 20, 12--17.

²⁰ Jan 11, 25.

²¹ Jan 11, 24.

²² Jan 11, 25.

²³ Ef 5, 18.

sem,« pravi, »vstajenje in življenje.« Zato vstajenje, ker življenje.

18. »Ko je Marija prišla tja, kjer je bil Jezus, in ga je zagledala, mu je padla k nogam ter mu rekla: ‚Gospod, ko bi bil ti tukaj, bi moj brat ne bil umrl.‘ Ko jo je tedaj Jezus videl, da joka, in da jokajo Judje, ki so prišli z njo, se je v duhu raztožil, in zadrhtel je ter rekel: ‚Kam ste ga položili?‘²⁴ Ne vem, kaj nam je nakazal, ko se je v duhu raztožil in je zadrhtel. Kdo ga je namreč mogel raztožiti, če se ni on sam? Zato pa, bratje moji, pazite najprej na moč, potem šele iščite pomen! Ti se raztožiš nehote, Kristus se je raztožil, ker je hotel. Lačen je bil Jezus, res je, toda, ker je hotel; spal je Jezus, res je, toda, ker je hotel; užalostil se je Jezus, res je, toda, ker je hotel; umrl je Jezus, res je, toda, ker je hotel. V njegovi moči je bilo, da je to ali ono čutil ali ne čutil. Beseda si je namreč nadela dušo in telo, si v osebni edinosti prilastila naravo celega človeka. Tudi apostolova duša je bila od Besede razsvetljena, Petrova duša je bila od Besede razsvetljena, Pavlova duša, duše drugih apostolov in svetih prerokov so bile od Besede razsvetljene, toda o nobeni ni rečeno: »Beseda je meso postala,«²⁵ o nobeni ni rečeno: »Jaz in Oče sva eno.«²⁶ Duša in meso Kristusa z božjo Besedo vred je ena oseba, je en Kristus. In zato, kjer je najvišja moč, ondi migljaj volje vodi slaboto; to pomeni: »se je v duhu raztožil.«

19. Povedal sem moč, pazite na pomen! Velik grešnik je, ki ga štiridnevna smrt in grob pomeni. Zakaj se torej Kristus raztoži, če ne zato, da bi ti pokazal, kako se moraš ti raztožiti, ko te obtežuje in tare toliko

²⁴ Jan 11, 32—34.

²⁵ Jan 1, 14.

²⁶ Jan 10, 30.

grešno breme? Saj si pogledal vase, spoznal, da si grešnik, in si greh sebi prištel: To sem storil, in Bog mi je prizanesel; to sem naredil, pa mi je (kazen) odložil; slišal sem evangelij in ga preziral; krščen sem bil, pa sem se zopet k prejšnjemu življenju vrnil: kaj naj počnem? kam naj pojdem? kako naj uidem? Ko tako govoriš, že drhti Kristus, ker vera drhti. V besedi drhtečega se razodeva upanje vstajajočega. Če je vera v nas, je ondi Kristus in drhti; če je vera v nas, je Kristus v nas. Kaj drugega pač pravi apostol: »Da se po veri v vaših srcih naseli Kristus«²⁷? Tvoja vera v Kristusa je torej Kristus v tvojem srcu. To pomeni tisti dogodek, da je v ladjici zaspal; ko so bili učenci v nevarnosti, ko se je ladja že potapljala, so pristopili k njemu in ga zbudili. Kristus je vstal, zapovedal vetrovom in nastala je velika tišina²⁸. Tako je tudi s teboj. Vetrovi zavejejo v tvojem srcu; prav ko si na ladji, ko ploveš po tem življenju kakor po viharnem in nevarnem morju, zavejejo vetrovi, razgibljejo valove, zazibljejo ladjo. Kakšni vetrovi so to? Slišiš psovko, jeza te popade: psovka je veter, jeza je val. V nevarnosti si: pripravljaš odgovor, pripravljaš psovko za psovko, ladja že drvi v pogubo. Zbudi spečega Kristusa! Zato namreč v tebi pljuskajo valovi in hočeš húdo povrniti s hudim, ker Kristus v ladji spi. Kristus namreč v tvojem srcu spi, ker ne misliš na vero. Zakaj, če Kristusa zbudiš, to je, če se spomniš vere — kaj ti reče Kristus, kakor da se v tvojem srcu zbudi? Jaz sem slišal (sramotitev): »Hudega duha imaš,«²⁹ in sem zanje (za sramotilce) molil. Gospod sliši psovko in mirno trpi; sliši jo hlapec in se raztogoti. Toda hočeš se maščevati. Kaj pa, sem li jaz že mašče-

²⁷ Ef 3, 17.

²⁸ Mt 8, 24—26.

²⁹ Jan 8, 48. 52.

van? Ko ti tvoja vera tako govori, je to zapoved vetrovom in valovom in nastane velika tišina. Kakor torej Kristusa v ladji zbuditi pomeni obuditi vero, tako naj v srcu človeka, ki ga tare hudo breme grešne navade, v srcu človeka, ki je tudi sveti evangelij prekršil, v srcu človeka, ki mu ni mar večnih kazni, Kristus zadrhti, naj se človek obtoži. Čuj še dalje. Kristus je jokal, joka naj človek. Čemu je Kristus jokal, če ne zato, ker je človeka jokati učil? Čemu je zadrhtel in se raztožil, če ne zato, ker mora vera človeka, ki je po pravici sam s seboj nezadovoljen, nekako zadrhteti, ko se grehov obtoži, da se grešna navada umakne silnemu kesanju?

— — — — —

24. »Odvalili so torej kamen. Jezus pa je povzdignil oči kvišku in rekel: ‚Oče, zahvalim te, da si me uslišal. Jaz sem vedel, da me vselej uslišiš, toda zaradi okoli stoječega ljudstva sem rekel, da bi verovali, da si me ti poslal.‘ In ko je to izrekel, je zaklical z močnim glasom.«³⁰ Zadrhtel je, zjokal se, z močnim glasom zaklical. Kako težko vstane, kogar breme grešne navade tlači! Pa vendar vstane; skrivna milost ga znotraj poživi; vstane, ko ga pokliče močan glas. Kaj se je zgodilo? »Zaklical je z močnim glasom: ‚Lazar, pridi ven!‘ In umrli je takoj prišel ven, povezan na nogah in rokah s povoji, in njegov obraz je bil ovit s prtom.«³¹ Kako se čудиš, da je prišel ven, dasi je bil povezan na nogah, ne čудиš se pa, da je vstal, ko je bil že štiri dni v grobu? V obojem se je pokazala Gospodova oblast, ne mrličeva moč. Prišel je ven in bil še povezan; bil je še povit, in vendar je že prišel ven. Kaj pomeni to? Dokler greh omalovažuješ, ležiš mrtev; in če tako velike grehe, kakršne sem omenil,

³⁰ Jan 11, 41—45.

³¹ Jan 11, 45. 44.

omalovažuješ, ležiš v grobu; ko jih pa priznaš, prideš ven. Kaj pomeni »ven priti«? Stopiti iz skritega kraja in se pokazati. Da pa (greh) priznaš, stori Bog, ki z močnim glasom zakliče, to je, z močno milostjo pokliče. Mrtvi je prišel ven še povit, priznavajoč, pa še vedno z grehi obložen. Da bi se mu grehi razvezali, je torej Gospod služabnikom rekel: »Razvezite ga in pustite, da hodi.«³² Kaj pomeni: »Razvezite ga in pustite, da hodi«? »Kar koli boste razvezali na zemlji, bo razvezano tudi v nebesih.«³³

Petdeseti govor.

Jan 11, 55. 56; 12, 1—11.

— — — — —

2. »Bila pa je blizu judovska velika noč.«¹ Ta praznik so hoteli Judje okrvaviti z Gospodovo krvjo. Na ta praznik je bilo zaklano Jagnje, ki nam je vprav ta praznik s svojo krvjo posvetilo. Judje so se med seboj posvetovali, kako bi Jezusa umorili; on, ki je prišel iz nebes, da bi trpel, se je hotel približati kraju trpljenja, ker je prišla ura trpljenja. »Mnogo ljudi z dežele je šlo pred veliko nočjo v Jeruzalem, da bi se očistili.«² To so delali Judje po Gospodovi zapovedi, ki jo je sveti Mojzes v postavi dal, da so o velikonočnem prazniku prihajali od vseh vetrov in se s praznovanjem tega dne posvečevali. Toda to praznovanje je bilo senca prihodnosti. Kaj pomeni »senca prihodnosti«? Napoved, da Kristus pride, napoved, da bo na ta praznik za nas trpel, da prejde senca in pride luč, da prejde predpoda in

³² Jan 11, 44.

³³ Mt 18, 18.

¹ Jan 11, 55.

² Ibidem.

bo pred nami resnica. Judovska velika noč je bila torej v senci, naša je v luči. Zakaj je bilo pač treba, da jim je Gospod zapovedal o prazniku zaklati ovco? Prav zato, ker je bil on tisti, ki je bilo o njem napovedano: »Peljali so ga kakor ovco v zakolj.«³ S krvjo zaklane ovce so bili zaznamovani podboji Judov; s Kristusovo krvjo se zaznamujejo naša čela. Ker je bilo tisto znamenje predpoda, je bilo o njem rečeno, da odvrne od zaznamovanih hiš pogubitelja; Kristusovo znamenje prežene od nas pogubitelja, če naše srce sprejme rešitelja. Zakaj pravim to? Ker imajo mnogi duri zaznamovane, notri pa ni stanovalca; imajo pač na čelu znamenje Kristusovo, s srcem pa ne sprejmejo besede Kristusove. Za to sem rekel, bratje, kar ponovim: Kristusovo znamenje prežene od nas pokončevalca, če ima naše srce Kristusa za stanovalca. To povem, da ne bo kdo ugibal, kaj ta judovski praznik pomeni. Prišel je torej Gospod kakor k daritvi, da imamo mi pravo veliko noč, ko obhajamo njegovo trpljenje kakor daritev ovce.

3. »In iskali so Jezusa,«⁴ toda slabo. Blagor tistim, ki iščejo Jezusa, toda prav! Oni so iskali Jezusa, da bi ga ne imeli ne oni ne mi; ko se je pa njim umaknil, smo ga mi sprejeli. Grajajo se torej, kateri ga iščejo, hvalijo se, kateri ga iščejo, kajti namen iščočega zasluži pohvalo ali obsodbo. Saj tudi v psalmih bereš: »Sramujejo naj se in osramočeni naj bodo vsi, ki strežejo po moji duši;«⁵ to so tisti, kateri ga slabo iščejo. Drugje pa pravi: »Beg je od mene zginil in ni ga, ki bi iskal mojo dušo.«⁶ Obtožujejo se tisti,

³ Prim. Iz 53, 7.

⁴ Jan 11, 56.

⁵ Ps 39, 15.

⁶ Po Ps 141, 5. Pomen: Uiti ne morem in nihče me ne varuje.

ki so ga iskali, obtožujejo se tisti, ki ga niso iskali. Iščimo torej Kristusa, da bi ga imeli, iščimo ga, da bi ga pri sebi obdržali, ne umorili; kajti tudi oni so ga iskali, da bi ga prijeli, toda ga naglo zopet izgubili. »Iskali so ga in med seboj govorili: ‚Kaj se vam zdi? Ali ne pride praznik?‘⁷

6. »Marija,« druga Lazarjeva sestra, »je pa vzela funt dragocenega olja od pristne narde, mazilila Jezusu noge ter mu jih obrisala s svojimi lasmi, in hiša se je napolnila z vonjem od olja.«⁸ Slišali smo, kaj se je zgodilo, poiščimo skrivnostni pomen! Hočeš li biti, kdor koli si, verna duša, mazili z Marijo vred Gospodu noge z dragocenim mazilom! To mazilo je bila pravičnost, zato ga je bilo funt; bilo je pa mazilo od dragocene »pistiške« narde. Ker pravi »pistiški«, moramo misliti na kraj, od koder je bilo to dragoceno mazilo. Toda ta beseda ni brez pomena in se prav lepo ujema s skrivnostnim pomenom. »Pistis« pomeni v grščini vero. Želiš vršiti pravico: »Pravični živi iz vere.«⁹ Mazili Jezusu noge: z lepim življenjem hodi po Gospodovih stopinjah. Otiraj jih z lasmi: kar imaš odveč, daj ubožcem, pa si obrisal Gospodu noge. Lasje se namreč zde na telesu odveč. Imaš priložnost, kam deni, kar ti je odveč; tebi je odveč, toda Gospodovim nogam¹⁰ je potrebno. Morda trpe Gospodove noge na zemlji pomanjkanje. O kom drugem, če ne o svojih udih, bo ob koncu sveta rekel: »Kar

⁷ Jan 11, 56.

⁸ Jan 12, 5. Latinsko besedilo: »Maria vero accepit libram unguenti nardi pistici pretiosi.« Besedo »pisticus« izvaja Avguštín iz imena nekega kraja (Pista?), od koder naj bi bilo dragoceno olje, potem jo pa spravlja v zvezo z grško besedo pistis = vera.

⁹ Rim 1, 17.

¹⁰ Ubožcem, ki so noge na Kristusovem telesu.

ste storili kateremu izmed mojih najmanjših, ste meni storili«¹¹? Svoje obilje ste potrošili, toda ustregli ste mojim nogam.

7. »Hiša se je napolnila z vonjem,«¹² svet se je napolnil z dobrim slovesom, kajti lepi vonj pomeni dober sloves. Kateri slabo žive in se imenujejo kristjane, delajo Kristusu krivico; o takih je rečeno, da se po njih Gospodovo ime sramoti¹³. Če se po takih božje ime sramoti, se po dobrih Gospodovo ime slavi. Čuj apostola: »Vonj Kristusov,« pravi, »smo po vseh krajih.«¹⁴ Tudi Visoka pesem pravi: »Razlito mazilo je tvoje ime.«¹⁵ Poslušaj zopet apostola: »Vonj Kristusov smo po vseh krajih med onimi, ki se zveličujejo, in med onimi, ki se pogubljujejo; enim smo vonj iz življenja za življenje, drugim pa vonj iz smrti za smrt. In kdo je za to sposoben?«¹⁶ — — Glej, apostol je vonj, kakor sam pravi. Toda vonj je enim vonj iz življenja za življenje, drugim vonj iz smrti za smrt; vendar pa vonj. Pravi li: Enim smo prijeten vonj za življenje, drugim pa zoprni vonj za smrt? Rekel je, da je prijeten vonj, ne zoprni, pa prav ta prijetni vonj je enim za življenje, drugim za smrt. Blagor tistim, ki od prijetnega vonja žive! Kaj pa je nesrečnejšega od tistih, ki od prijetnega vonja umro?

8. Koga pa, poreče kdo, prijetni vonj umori? Prav to pravi apostol: »In kdo je za to sposoben?« Kako Bog čudežno stori, da od prijetnega vonja dobri žive in hudobni umro? Kako je to? Kolikor me Gospod

¹¹ Mt 25, 40.

¹² Jan 12, 3.

¹³ Iz 52, 5; Rim 2, 24.

¹⁴ 2 Kor 2, 15.

¹⁵ Vp 1, 2.

¹⁶ 2 Kor 2, 15. 16.

navdihuje — kajti nemara je ondi globlji pomen, ki do njega ne morem prodreti — kolikor sem vendarle mogel vanj prodreti, vam ne smem zamolčati. O apostolu Pavlu, ki je prav ravnal, lepo živel, pravičnost z besedo oznanjal in z dejanjem kazal, ki je bil čudovit učitelj in zvest oskrbnik¹⁷, se je glas na vse strani raznesel; eni so ga ljubili, drugi so mu zavidali. Saj govori nekje sam o nekih ljudeh, da oznanjajo Kristusa ne iz čistega namena, ampak iz zavisti, »misleč,« pravi, »da mi povzročajo stisko v mojem jetništvu«¹⁸. Pa »kaj zato?« pravi. »Da se le, naj bo s pretvezo ali iskreno oznanja Kristus.«¹⁹ Oznanjajo ga, kateri me ljubijo, oznanjajo ga, kateri mi zavidajo: oni živé od prijetnega vonja, ti mrjejo od prijetnega vonja; vendar pa naj pridiga obojih Kristusovo ime oznanja, svet s prelepim vonjem napolnjuje. Ljubiš človeka, ki dobro dela: živiš od prijetnega vonja; zavidaš človeku, ki dobro dela, umrl si od prijetnega vonja. Si pa li s tem, da si hotel umreti, oni vonj osmradiš? Nikar ne zavidaj, pa te prijetni vonj ne bo usmrtil.

9. Naposled pa čuj, kako je bil tudi tukaj prijetni vonj enim za življenje, drugim za smrt. Ko je bila pobožna Marija Gospodu to ljubav storila, »je rekel eden izmed njegovih učencev, Juda Iškarijot, ki ga je pozneje izdal: ‚Zakaj se ni to olje prodalo za tri sto denarjev in razdalo ubogim?‘«²⁰ Gorje ti, nesrečnik! Prijetni vonj te je usmrtil. Zakaj je to rekel, je sveti evangelist pojasnil. Če bi nam evangelij ne bil izdal njegovega namena, bi pač tudi mi sodili, da je utegnil kaj takega reči samo iz skrbi za uboge.

¹⁷ Zvest oskrbnik božjih skrivnosti; prim. 1 Kor 4, 1. 2.

¹⁸ Flp 1, 17.

¹⁹ Flp 1, 18.

²⁰ Jan 12, 4. 5.

Pa ni bilo tako. Kaj pa? Čuj resnično pričo: »Tega pa ni rekel, kakor da bi ga bilo skrb za uboge, ampak, ker je bil tat in je imel denarnico in je nosil, kar se je vanjo devalo.«²¹ Je li nosil, ali odnašal? Kot služabnik je nosil, kot tat odnašal.

10. Čujte zdaj, da se ta Juda ni šele takrat izpridil, ko je, podkupljen od Judov, Gospoda izdal. Kajti mnogi, ki evangelija ne poznajo, menijo, da se je Juda takrat izgubil, ko je od Judov denar prejel, da bi Gospoda izdal. Ni se šele takrat izgubil; bil je že tat in je hinavsko hodil za Gospodom, ker je hodil za njim ne s srcem, ampak (samo) s telesom. Dopolnjeval je število dvanajsterih apostolov, ni pa bil deležen blagra apostolov; bil je dvanajsti samo na videz. Ko je odšel in je drug za njim prišel, je bil pravi apostolski zbor²² popoln in je število ostalo nespremenjeno. Česa, bratje moji, je torej hotel naš Gospod Jezus Kristus opomniti svojo cerkev, ko je med dvanajsterimi trpel enega izprijenca, če ne tega, naj trpimo hudobne, naj ne cepimo Kristusovega telesa? Glej, med svetimi je Juda, glej, tat je Juda, in sicer — da tega ne prezreš — tat in svetoskrunec, ne navaden tat, tat denarja, toda Gospodovega, denarja, toda svetega. Če se pred sodiščem razlikuje zločin tatvine od poneverbe²³ (poneverba se imenuje tatvina državnega denarja) in se tatvina zasebnega blaga ne sodi tako kakor tatvina javnega, koliko strože je treba soditi tatu svete reči, ki se je drznil krasti ne kjer koli, ampak v cerkvi? Kdor iz cerkve kaj ukrade, je podoben malopridnemu Judu. Takšen je bil ta Juda, pa vendar je s svetimi enajsterimi učenci hodil in občeval. Celo h Gospodovi (zadnji)

²¹ Jan 12, 6.

²² »Suppleta est apostolica veritas.«

²³ »Peculatus.«

večerji je prišel. Mogel je z njimi občevati, ni jih pa mogel omadeževati. Od enega kruha sta prejela Peter in Juda, toda »kakšen delež ima vernik z nevernikom«²⁴? Peter ga je namreč prejel za življenje, Juda za smrt. Kakor je oni vonj dober, tako je ta jed dobra. »Kdor namreč nevredno jé, si sodbo jé in pije:«²⁵ sodbo sebi, ne tebi. Če (jé in pije) sodbo sebi, ne tebi, trpi, ko si dober, hudobnega, da dosežeš plačilo dobrih in ne boš pahnjen v kazen hudobnih.

11. Zgled vam bodi Gospod, ko je bival na zemlji. Čemu je imel denarnico on, ki so mu angeli stregli, če ne zato, ker naj bi tudi njegova cerkev v prihodnosti imela denarnico? Zakaj je trpel tatu, če ne zato, da bi njegova cerkev tatove potrpežljivo prenašala? Toda tisti, ki je denar iz denarnice izmikal, se ni pomišljal, samega Gospoda za denar prodati. Pogledmo, kaj Gospod na to pravi? Glejte, bratje, ni mu rekel: Zaradi svojih tatvin govoriš tako. Poznal je tatu, pa ga ni izdal, ampak rajši trpel in nam dal zgled potrpežljivosti, kako prenašajmo hudobne v cerkvi. »Jezus mu je torej rekel: ‚Pusti jo, da ga prihrani za moj pogrebni dan.‘«²⁶ Namignil je, da bo kmalu umrl.

12. Kaj pa dalje? »Uboge boste namreč vedno imeli med seboj, mene pa ne boste vedno imeli.«²⁷ Razumemo sicer besede: »Uboge boste vedno imeli;« kar je rekel, je res. Kdaj je cerkev brez ubogih? Kaj pa pomeni: »Mene pa ne boste vedno imeli«? Ne prestrašite se; to je rekel Judu. Zakaj torej ni dejal: Boš imel, ampak: »Boste imeli«? Ker Juda ni samo eden. En hudobnež pomeni telo hudobnih, kakor po-

²⁴ 2 Kor 6, 15.

²⁵ 1 Kor 11, 29.

²⁶ Jan 12, 7.

²⁷ Jan 12, 8.

meni Peter telo dobrih, prav za prav telo cerkve, toda v dobrih. Zakaj, ko bi ne bila v Petru skrivnostna podoba cerkve, bi mu Gospod ne bil rekel: »Dal ti bom ključne nebeškega kraljestva; kar koli boš razvezal na zemlji, bo razvezano tudi v nebesih, in kar koli boš zavezal na zemlji, bo zavezano tudi v nebesih.«²⁸ Če je bilo to rečeno samo Petru²⁹, potem cerkev tega ne dela. Če se pa vrši tudi v cerkvi, da se zaveže v nebesih, kar se zaveže na zemlji, in da se razveže v nebesih, kar se razveže na zemlji — kajti ko cerkev koga izobči, se izobčeni v nebesih zaveže, in ko cerkev komu podeli spravo, se spravljani v nebesih razveže — če se torej to v cerkvi vrši, je Peter predstavljal cerkev³⁰, ko je ključne prejel. Če je bila Petrova oseba podoba dobrih v cerkvi, je bila Judova oseba podoba hudobnih v cerkvi. Tem (= hudobnim) je rekel: »Mene pa ne boste vedno imeli.« Kaj pomeni »ne vedno«? Če si dober, če si ud telesa, katerega podoba je cerkev, imaš Kristusa zdaj in v prihodnje: zdaj po veri, zdaj po znamenju³¹, zdaj po zakramentu krsta, zdaj po oltarni jedi in pijači. Imaš Kristusa zdaj, imel ga boš pa vedno; kajti, ko se boš od tod ločil, pojdeš k njemu, ki je razbojniku dejal: »Danes boš z menoj v raj.«³² Če pa slabo živiš, imaš Kristusa zdaj na videz, ker

²⁸ Mt 16, 19.

²⁹ Kar je Jezus Petru obljubil, ni bil zgolj osebni privilegij, ki bi bil s Petrovo smrtjo ugasnil, marveč je bila oblast, ki jo je cerkvi za stalno obljubil.

³⁰ Peter je predstavljal cerkev ne kot gol simbol, temveč kot prejemnik cerkvene oblasti. O tem prim. Th. Specht, *Die Lehre von der Kirche nach dem hl. Augustin* (Paderborn 1892) 143 sl.

³¹ Kakor je iz nadaljnjega stavka razvidno, misli Avguštin na znamenje križa.

³² Lk 23, 43.

hodiš v cerkev, se zaznamenuješ z Gospodovim znamenjem, si krščen s Kristusovim krstom, se mešaš med Kristusove ude, pristopaš h Kristusovemu oltarju; zdaj imaš Kristusa, toda ne boš ga vedno imel, ker slabo živiš.

15. Besede: »Uboge boste vedno imeli med seboj, mene pa ne boste vedno imeli« se dajo tudi takole umeti. Tudi dobri naj to sprejmejo, a naj se ne vznemirijo: govoril je namreč o svoji telesni navzočnosti. Zakaj po svojem (božjem) veličastvu, po svoji previdnosti, po svoji neizrekljivi in nevidni milosti spolnjuje, kar je rekel: »Glejte, jaz sem z vami do konca sveta.«³³ Po mesu pa, ki si ga je Beseda nadela, po tistem, kar je bilo iz Device rojeno, po čemer so ga Judje prijeli, po čemer je bil na križ pribit, po čemer je bil s križa snet, po čemer je bil v prte zavit, po čemer je bil v grob položen, po čemer je bil ob vstajenju poveličan, ga »ne boste vedno imeli med seboj«. Zakaj? Ker je po telesu navzočen štirideset dni občeval s svojimi učenci in je vpričo njih, ki so ga videli, pa ne šli z njim, šel v nebesa in ga ni več tu. Ondi je namreč, sedi na desnici Očetovi; tudi tu je, kajti po navzočnosti svojega (božjega) veličastva ni šel od nas. Z drugimi besedami: po navzočnosti (božjega) veličastva imamo Kristusa vedno, glede telesne navzočnosti je pa učencem prav rekel: »Mene pa ne boste imeli vedno.« Po telesni navzočnosti ga je namreč cerkev imela le malo dni, zdaj se ga oprijema z vero, z očmi ga ne vidi. Recimo torej, da je v tem smislu rečeno: »Mene pa ne boste imeli vedno;« vprašanja, menim, ni več, saj je na dvojen način razrešeno.

³³ Mt 28, 20.

Enainpetdeseti govor.

Jan 12, 12—26.

2. Evangelij, ki se je pravkar prebral, pravi: »Ko je drugi dan velika množica, ki je bila prišla na praznik, slišala, da prihaja Jezus v Jeruzalem, so vzeli palmove veje, mu šli naproti in klicali: „Hosana, blagoslovljen, ki prihaja v imenu Gospodovem, kralj Izraelov!“¹ Palmove veje so slavospevi, ki označajo zmago, kajti Gospod naj bi s svojo smrtjo smrt premagal in z zastavo križa slavil zmago nad hudičem, knezom smrti. »Hosana« je pa klic človeka, ki prisrčno prosi, kakor pravijo taki, ki znajo hebrejski; bolj izraža čustvo, nego pomeni kako reč, kakor so v našem jeziku tako zvani medmeti. — —

3. »Blagoslovljen, ki prihaja v imenu Gospodovem, kralj Izraelov« je treba pač tako umeti, da besede »v imenu Gospodovem« pomenijo »v imenu Boga Očeta«; sicer bi se pa mogle umeti tudi v njegovem (= Kristusovem) imenu, ker je tudi on (= Kristus) Gospod. Zategadelj je tudi drugje pisano: »Gospod je dežil od Gospoda.«² Toda bolje kažejo našemu razumu pot njegove besede, ko pravi: »Jaz sem prišel v imenu svojega Očeta in me niste sprejeli; kdo drug pride v lastnem imenu, pa ga boste sprejeli.«³ Kristus je namreč učitelj ponižnosti, ki je sam sebe ponižal in bil pokoren do smrti, smrti na križu⁴. Ne izgubi torej božanstva, ko nas hoče ponižanja učiti; po onem je Očetu enak, po tem je nam podoben; po čemer je Očetu enak, po tem nas

¹ Jan 12, 12. 13.² Gen 19, 24.³ Jan 5, 43.⁴ Flp 2, 8.

je ustvaril, da smo; po čemer je nam podoben, po tem nas je odkupil, da se ne bi pogubili.

4. Množica mu je vzklikala pozdrav: »Hosana, blagoslovljen, ki prihaja v imenu Gospodovem, kralj Izraelov!« Kakšne muke so srca judovskih prvakov trpela od zavisti, ko je tolika množica na ves glas pozdravljala Kristusa kot svojega kralja. Pa kaj je bilo Gospodu, če je bil Izraelov kralj? Kaj velikega je bilo kralju vekov, da je bil kralj ljudi? Zakaj Kristus ni Izraelov kralj, da bi terjal davke ali oboževal vojske z železnim orožjem ali sovražnike vidno premagoval; marveč je Izraelov kralj, ker vlada srcem, ker skrbi za večnost, ker verujoče, upajoče in ljubeče vodi v nebeško kraljestvo. Da je torej Sin, ki je Očetu enak, Beseda, ki je po njej vse nastalo⁵, hotel biti Izraelov kralj, je ponižanje, ne povišanje, je dokaz usmiljenja, ne povečanje oblasti. On, ki se je na zemlji imenoval kralj Judov, je v nebesih Gospod angelov.

9. Toda pred povišanjem in poveličanjem je moralo priti ponižanje v trpljenju. Zato je dodal: »Resnično, resnično, povem vam: Če pšenično zrno ne pade v zemljo in ne umrje, ostane samo; če pa umrje, obrodi obilo sadu.«⁶ Govoril je pa o sebi. On je bil pšenično zrno, ki naj umrje in se pomnoži; umrje po nevernosti Judov, pomnoži se po veri narodov.

10. Takoj pa je, opominjajoč, naj ga posnemamo v trpljenju, rekel: »Kdor ljubi svoje življenje, ga bo izgubil.«⁷ To se dá na dva načina umeti: »Kdor ljubi, bo izgubil,« to je: Če ljubiš, izgubiš; če hočeš ohraniti življenje v Kristusu, se ne boj smrti za Kristusa!

⁵ Jan 1, 3.

⁶ Jan 12, 24.

⁷ Jan 12, 25.

Ali pa drugače: »Kdor ljubi svoje življenje, ga bo izgubil;« ne ljubi, da ne izgubiš; ne ljubi ga v tem življenju, da ga ne izgubiš v večnem življenju. Kar sem na drugem mestu povedal, se zdi, da se bolj ujema z mislijo evangelija; nadalje namreč pravi: »In kdor sovraži svoje življenje na tem svetu, ga bo ohranil za večno življenje.«⁸ Če je torej poprej rekel: »Kdor ljubi« — na tihem dodaj: na tem svetu — bo izgubil, »kdor pa sovraži« — seveda na tem svetu — bo ohranil za večno življenje. Velika in čudovita beseda, kako človek svoje življenje ljubi, da ga izgubi, sovraži, da ga ne izgubi. Če napak ljubiš, sovražiš; če prav sovražiš, ljubiš. Blagor tistim, ki ga sovražijo in s tem ohranijo, da bi ga z ljubeznijo ne izgubili. Pazi pa, da se ti ne prikrade skušnjava, da bi se hotel sam usmrtiti, misleč, da moraš na tem svetu svoje življenje sovražiti. Zategadelj namreč neki zlobni in izprijeni ljudje, nad seboj kruti in zločinski morilci, skačejo v ogenj, se utapljajo v vodi, se mečejo v globine in se končavajo⁹. Tega Kristus ni učil, marveč je hudiču, ki mu je prišepetaval, naj skoči (z vrha templja), odgovoril: »Poberi se, satan; pisano je: „Ne skušaj Gospoda, svojega Boga.“¹⁰ Petru pa je, naznanjajoč, s kakšno smrtjo bo poveličal Boga, rekel: »Ko si bil mlajši, si se opasoval sam in si hodil, kamor si hotel. Ko se pa postaraš, te bo drugi opasal in odvedel, kamor nočeš.«¹¹ Tu je dovolj jasno povedal, da se ne sme sam usmrtiti, ampak mora od drugega umorjen biti, kdor gre za Kristusom. Kadar pride torej tako daleč, da se od človeka terja, naj

⁸ Ibidem.

⁹ Na misli ima neko prenapeto sekto donatistov, »circumcelliones« imenovano.

¹⁰ Mt 4, 10. 7.

¹¹ Jan 21, 19.

ravna zoper božjo zapoved ali se loči iz življenja, in mora med tem dvojim izbrati, ker mu preganjalec preti s smrtjo, tedaj naj iz ljubezni do Boga rajši umrje, nego da bi Boga razžalil in življenje ohranil; tedaj naj sovraži svoje življenje na tem svetu, da ga ohrani za večno življenje.

11. »Če kdo meni služi, naj hodi za menoj.«¹² Kaj pomeni: »Naj hodi za menoj«? Naj mene posnema. »Kristus je namreč za nas trpel,« pravi apostol Peter, »in nam zapustil zgled, da bi hodili po njegovih stopinjah.«¹³ Glej, to pomeni: »Če kdo meni služi, naj hodi za menoj.« Za kakšen dobiček? Za kakšno plačilo? Za kakšno ceno? »In kjer sem jaz, tam bo tudi moj služabnik.« Zastonj¹⁴ ga ljubimo, da nam bo za delo, s katerim mu služimo, plačilo bivanje z njim! Zakaj, kje bo dobro brez njega ali kdaj bo slabo z njim? Čuj jasneje: »Če kdo meni služi, ga bo počastil moj Oče.«¹⁵ S čim (ga bo počastil), če ne s tem, da bo pri njegovem Sinu? Kar je bil namreč prej rekel: »Kjer sem jaz, tam bo tudi moj služabnik,« je pojasnil z besedami: »Počastil ga bo moj Oče.« Kakšno večjo čast bi mogel prejeti posinovljenec, nego da je, kjer je Edinorojeni, ne sicer enak njegovi božji naravi, toda pridružen njegovi večnosti?

12. Kaj pa pomeni služiti Kristusu, čemur je obljubljen toliko plačilo, moramo prav posebej preiskati. Zakaj, če menimo, da služiti Kristusu pomeni pripravljati mu, česar telo potrebuje, kuhati mu za kosilo in streči, podajati mu čašo in mešati pijačo, so mu to storili tisti, ki so ga mogli imeti telesno navzočnega kakor Marta in Marija takrat, ko je bil

¹² Jan 12, 26.

¹³ 1 Pet 2, 21.

¹⁴ Ne zaradi časnih koristi.

¹⁵ Jan 12, 26.

Lazar med gosti za mizo¹⁶. Toda tako je služil Kristusu tudi nesrečni Juda; imel je namreč celo denarnico, in dasi je iz nje zločinsko izmikal, kar se je vanjo devalo, je vendar tudi vse potrebno nakupoval. Zategadelj so, ko mu je Gospod dejal: »Kar misliš storiti, stori brž,«¹⁷ nekateri menili, da mu je velel, naj nakupi, česar jim je bilo treba za praznik, ali naj dá kaj vbogajme¹⁸. O takih služabnikih bi torej Gospod ne bil nikakor rekel: »Kjer sem jaz, tam bo tudi moj služabnik« in: »Če kdo meni služi, ga bo počastil moj Oče,« saj vidimo, da je bil Juda, ki je tako služil, zavržen, ne počeščen. Zakaj torej drugod iščemo, kaj pomeni Kristusu služiti, in ne povzamemo iz besed samih? Ko je namreč dejal: »Če kdo meni služi, naj hodi za menoj,« je hotel, da umejmo besede tako, kakor če bi bil rekel: Če kdo ne hodi za menoj, mi ne služi. Jezusu Kristusu torej služijo, kateri ne iščejo svojega, ampak to, kar je Jezusa Kristusa¹⁹. »Naj hodi za menoj« torej pomeni, naj hodi po mojih potih, ne po svojih, kakor je drugje pisano: »Kdor pravi, da v Kristusu ostane, mora tudi sam tako hoditi (= živeti), kakor je on hodil.«²⁰ Mora tudi, če dá lačnemu kruha, to storiti iz usmiljenja, ne iz častihlepja; ne sme ondi iskati nič drugega nego dobro delo, da ne ve levica, kaj dela desnica²¹, to je, da se od dela ljubezni izloči sebični namen. Kdor tako služi, služi Kristusu. Takemu se po pravici reče: »Kar si storil kateremu izmed teh mojih najmanjših, si meni storil.«²² In kdor

¹⁶ Jan 12, 2.

¹⁷ Jan 13, 27.

¹⁸ Jan 13, 29.

¹⁹ Prim. Flp 2, 21.

²⁰ 1 Jan 2, 6.

²¹ Mt 6, 3.

²² Mt 25, 41.

zaradi Kristusa opravlja ne samo telesna dela usmiljenja, temveč vsa dobra dela — tedaj bodo namreč dobra, »kajti konec postave je Kristus, v opravičenje vsakemu, kdor veruje«²³ — ta je Kristusov služabnik do onega dejanja velikodušne ljubezni, da dá svoje življenje za svoje brate²⁴; to namreč pomeni, dati ga za Kristusa. Saj bo zaradi svojih udov rekel tudi to: Kar si zanje storil, si zame storil. Glede tega dela je hotel tudi sam biti in se imenovati služabnik, ko je dejal: »Kakor Sin človekov ni prišel, da bi se mu streglo, ampak, da bi on stregel in dal svoje življenje za mnoge.«²⁵ S tem torej človek Kristusu služi, s čimer je tudi Kristus služil. Kdor Kristusu tako služi, ga bo njegov Oče počastil s tisto veliko častjo, da bo z njegovim Sinom in da njegove blaženosti ne bo nikdar konca.

15. Ko pa, bratje, slišite Gospoda, ki pravi: »Kjer sem jaz, tam bo tudi moj služabnik,« nikar ne mislite samo na dobre škofe in klerike. Tudi vi služite Kristusu, vsak po svoje, če lepo živite, dajete vbogajme, oznanjate njegovo ime in njegov nauk, komur morete, če tudi vsak družinski oče spozna, da je zaradi tega imena²⁶ dolžan svojo družino po očetovsko ljubiti. Zaradi Kristusa in zaradi večnega življenja naj svoje opominja, uči, spodbuja, graja, jim kaže dobrohotnost, skrbi za strog red; tako bo v svoji hiši vršil cerkveno, dejal bi, škofovsko službo in služil Kristusu, da bo vekomaj pri njem. Kajti tudi ono najvišjo službo trpljenja so mnogi iz vaših vrst izvršili. Mnogi, ki niso bili škofje in kleriki, mladeniči in device, starejši in mlajši, mnogi oženjeni in mnoge omožene, mnogi dru-

²³ Rim 10, 4.

²⁴ Prim. 1 Jan 3, 16.

²⁵ Mt 20, 28.

²⁶ Zaradi Kristusa.

žinski očetje in družinske matere so Kristusu služeč dali zanj tudi svoje življenje v pričevanje in so, ker jih je Oče počastil, prejeli preslavne vence.

Dvainpetdeseti govor.

Jan 12, 27—36.

— — — — —

2. Slišim, da je prej rekel: »Prišla je ura, da se Sin človekov poveliča.«¹ »Če pšenično zrno umrje, obrodi obilo sadu.«² Slišim: »Kdor sovraži svoje življenje na tem svetu, ga bo ohranil za večno življenje.«³ Ne smem se pa samo čuditi, temveč moram posnemati. Z nadaljnjimi besedami: »Če kdo meni služi, naj hodi za menoj, in kjer sem jaz, tam bo tudi moj služabnik,«⁴ me podžiga, naj preziram svet, in pred menoj je meгла vsega tega življenja, pa bodi še tako dolgo, prazen nič; spričo ljubezni do večnih dobrin mi je vse minljivo brez vrednosti. Zdaj pa prav tega svojega Gospoda, ki me je z onimi besedami potegnil od moje slabote k svoji moči, slišim govoriti: »Zdaj je moja duša vznemirjena.«⁵ Kaj je to? Kako vелеvaš moji duši, naj hodi za teboj, ko vidim, da je tvoja duša vznemirjena? Kako bom prenesel, kar čuti moja velika slabost za težavno? Kakšno podlago naj poiščem, ko se celo skala pogreza? Toda zdi se mi, da mi Gospod v mojih mislih odgovarja in nekako takole govori: »Kar pojdi za menoj, ker se bom tako vmes postavil, da boš vzdržal; slišal si besedo moje moči, ki sem ti jo govoril,

¹ Jan 12, 25.

² Jan 12, 24.

³ Jan 12, 25.

⁴ Jan 12, 26.

⁵ Jan 12, 27.

čuj tudi glas svoje slabote v meni⁶; navdihujem ti moč, da boš tekel, in ne zadržujem te, da ne bi brzo tekel, marveč jemljem nase, česar se bojiš, in ti uglašam pot, po kateri boš hodil.« O Gospod, srednik, Bog nad nami, človek zaradi nas, spoznam tvoje usmiljenje; zakaj, ko se ti, ki si tako velik, iz ljubezni prostovoljno vznemirjaš, mnoge ude svojega telesa, ki jih vznemirja nuja njihove slabosti, tolažiš, da se od obupa ne pogube.

5. Naposled naj čuje človek, ki hoče za njim, po kateri poti naj gre. Morda pride strašna ura; dano ti je na izbiro, ali storiš hudobijo ali vzameš nase trpljenje; vznemiri se slabotna duša, ki se je zaradi nje vznemirila nepremagana duša⁷. Postavi božjo voljo nad svojo voljo! Pazljivo poslušaj, kaj nato pravi tvoj Stvarnik in tvoj Učenik, ki te je ustvaril in postal sam, kar je ustvaril, da bi te poučil: postal je namreč človek on, ki je človeka ustvaril, toda Bog je ostal nespremenljiv in je človeka na boljše spremenil. Čuj tedaj, kaj dodaje besedam: »Zdaj je moja duša vznemirjena.« Pravi: »In kaj naj rečem? Oče, reši me iz te ure? A zato sem v to uro prišel. Oče, povelčaj svoje ime.«⁸ Poučil te je, kaj misli, poučil, kaj reci, koga pokliči, v koga zaupaj, čigavo voljo, varno in božjo, postavi nad svojo voljo, človeško in slabotno. Naj se ti ne zdi, da on zato omahne z višave, ker hoče, da se ti dvigneš iz nižave⁹. Saj se je dal celo hudiču skušati, ki bi ga kajpada ne bil skušal, ko on ne bi bil hotel, kakor bi tudi ne bil trpel, ko ne bi bil

⁶ Čuj tudi glas slabotne človeške narave, ki sem si jo nadel.

⁷ Kristusova duša.

⁸ Jan 12, 27. 28.

⁹ »Non ideo tibi videatur ex alto deficere, quia te vult ab imo proficere.« Ko se je Sin božji ponižal, da bi človeka dvignil, ni njegovo božanstvo nič trpelo.

hotel; odgovoril je pa hudiču tako, kakor mu moraš tudi ti v skušnjavah odgovoriti¹⁰. Bil je sicer skušan, toda ni prišel v skušnjava, da bi te poučil, kako v skušnjavi skušnjavcu odgovori, za skušnjavcem ne hodi, ampak nevarni skušnjavi uteci. Kakor je pa tu rekel: »Zdaj je moja duša vznemirjena,« tako je tudi ondi, kjer je dejal: »Moja duša je žalostna do smrti«¹¹ in: »Oče, ako je mogoče, naj gre ta kelih mimo mene,«¹² človeško slabost vzel nase, da bi žalostnega in vznemirjenega naučil moliti nadaljnje besede: »Vendar ne kakor jaz hočem, ampak kakor ti.«¹³ Tako se namreč človek obrne od človeškega k božjemu, če postavi božjo voljo nad človeško. Kaj pa pomeni: »Poveličaj svoje ime«? Kje drugje nego v njegovem trpljenju in vstajenju? Kaj drugega je torej to, nego naj Oče povelicha Sina, ki povelichuje svoje ime tudi v podobnem trpljenju svojih služabnikov? Zato je o Petru zapisano, da mu je rekel: »Drugi te bo opasal in odvedel, kamor nočeš,« ker je hotel naznaniti, s kakšno smrtjo bo poveličal Boga¹⁴. Torej je tudi v njem¹⁵ Bog poveličal svoje ime, ker tako tudi v njegovih udih povelichuje Kristusa.

— — — — —

6. Pazi na nadaljnje besede. »Zdaj je,« pravi. »sodba nad tem svetom.«¹⁶ Česa naj pričakujemo ob koncu sveta? Sodba, ki jo pričakujemo ob koncu sveta, bo sodba nad živimi in mrtvimi, sodba plačila in večne kazni. Kakšna sodba je torej zdaj? Že pri prejšnjih berilih sem vas, predragi, opomnil, kolikor sem mogel,

¹⁰ Prim. Mt 4, 1—10.

¹¹ Mt 26, 38.

¹² Mt 26, 39.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Jan 21, 18. 19.

¹⁵ V Petru.

¹⁶ Jan 12, 36.

da se (v evangeliju) govori tudi o sodbi, ki ne pogublja, ampak razsoja. Zato je pisano: »Sodi me, o Bog, in razsodi mojo pravdo zoper nesveto ljudstvo.«¹⁷ Mnogotere pa so božje sodbe; zato pravi psalm: »Tvoje sodbe so globoko brezno.«¹⁸ Tudi apostol pravi: »O globočina bogastva in modrosti in vednosti božje! Kako nedoumljive so njegove sodbe!«¹⁹ Med temi sodbami je tudi ta, ki o njej Gospod tukaj pravi: »Zdaj je sodba nad tem svetom,« kjer nima na misli tiste poslednje sodbe, ko bodo končno sojeni živi in mrtvi. Hudič je torej imel v posesti človeški rod in imel zadolžnico grehov zoper nje, ki so zaslužili kazen. Gospodoval je v srcih nevernikov, priganjal prevarane in ujete, da so, zapustivši Stvarnika, častili stvar. Po veri v Kristusa, ki je bila potrjena z njegovo smrtjo in z njegovim vstajenjem, po njegovi krvi, ki je bila prelita za odpuščanje grehov, so pa tisoči vernikov osvobojeni hudičevega gospostva, pridruženi Kristusovemu telesu, in verne ude oživlja pod tako mogočno glavo eden, njegov duh. To je imenoval sodbo, to je imenoval razsodbo, to je imenoval izgon hudiča od svojih odrešenih.

7. Preudari še dalje, kaj pravi. Kakor da bi ga bili vprašali, kaj pomenijo besede: »Zdaj je sodba nad tem svetom,« jih je nadalje pojasnil; rekel je namreč: »Zdaj bo vladar tega sveta izgnan.«²⁰ Slišali smo, o kakšni sodbi je govoril; ne torej o oni, ki pride naposled, ko bodo sojeni živi in mrtvi in bodo ločeni eni na desnico, drugi na levico, ampak o sodbi, s katero bo »vladar tega sveta izgnan«. Kako je torej bil notri in kam je dejal, da bo izgnan? Mar je bil na

¹⁷ Ps 42, 1.

¹⁸ Ps 35, 7.

¹⁹ Rim 11, 33.

²⁰ Jan 12, 31.

svetu in bil izgnan s sveta? Ko bi bil namreč govoril o poslednji sodbi, bi utegnil priti komu na um večni ogenj, v katerega naj se izžene hudič s svojimi angeli in z vsemi, ki so na njegovi strani ne po naravi, ampak po grehu, ne zato, ker jih je ustvaril ali rodil, ampak, ker jih je zavedel in ujel; utegnil bi torej kdo misliti, da je tisti večni ogenj izven sveta in da je zato rečeno: »Bo izgnan.« Ker je pa rekel: »Zdaj je sodba nad svetom« in je besede pojasnil: »Zdaj bo vladar tega sveta izgnan,« je treba umeti, da se to zdaj godi in se ne bo zgodilo šele toliko kasneje na poslednji dan. Gospod je torej napovedal, kar je vedel, da bodo namreč po njegovem trpljenju in poveličanju verovali po vsem svetu mnogi narodi, ki je bil hudič v njih srcih; ko se mu po veri odpovedo, ga izženo.

8. Poreče pa kdo: Ni li bil izgnan iz src očakov, prerokov in pravičnih stare zaveze? Kajpada, izgnan je bil. Kako je torej rečeno: »Zdaj bo izgnan?« Kako drugače, nego da se bo zdaj po napovedi pri mnogih in velikih narodih kmalu zgodilo, kar se je poprej zgodilo samo pri redkih ljudeh? — —

9. Kako torej, poreče kdo, ali hudič nobenega vernika več ne skuša, ker bo iz src verujočih izgnan? Nikakor ne; skušati ne neha. Toda nekaj drugega je, notri kraljevati, nekaj drugega, od zunaj napadati; kajti tudi najbolj utrjeno mesto sovražnik včasih napade, pa ga ne vzame. In četudi morda prileti njegovo kopje, opozarja apostol, kaj ga odvrne: omenja oklep in ščit²¹. In če kdaj rani, imamo zdravnika. Kakor je bojevnikom rečeno: »To vam pišem, da bi ne grešili,« tako zvedo ranjenci nadalje: »Ako pa se kdo pregreši, imamo zagovornika pri Očetu, Jezusa Kristusa, Pravičnega; on je sprava za naše grehe.«²² Česa

²¹ Prim. 1 Tes 5, 8; Ef 6, 16.

²² 1 Jan 2, 1. 2.

ga pač prosimo, ko pravimo: »Odpusti nam naše dolge,«²³ če ne tega, naj nam rane zaceli? In česa ga prosimo, ko pravimo: »In ne vpelji nas v skušnjavo,«²⁴ nego naj (sovražnik), ki v zasedi preži ali od zunaj napada, nikjer ne vdre, nas z nobeno zvijačo, z nobeno silo premagati ne more? In kakršne koli bojne priprave proti nam postavi, je izgnan, če ne zasede tistega prostora v našem srcu, kjer vera prebiva. Toda »ako Gospod ne varuje mesta, zastonj čuje, kateri ga straži«²⁵. Nikar torej ne zaupajte predrzno vase, če nočete izgnanega hudiča zopet nazaj poklicati.

— — — — —

11. Ko je bil torej rekel: »Zdaj bo vladar tega sveta izgnan,« je dejal: »In jaz bom, če bom povzdignjen z zemlje, vse pritegnil k sebi.«²⁶ Kaj pomeni »vse« (omnia)? Vse tisto, od koder je oni izgnan. Ni rekel vse ljudi (omnes), ampak vse (omnia); »nimajo namreč vsi vere«²⁷. Ni torej tega raztegnil na vse ljudi, ampak na celotno (človeško) naravo, namreč na duha, dušo in telo, na to, s čimer umsko spoznavamo, na to, po čemer živimo, in na to, po čemer smo vidni in otipljivi. Kajti on, ki je rekel: »Las z glave se vam ne bo izgubil,«²⁸ pritegne vse k sebi. Ako pa »vse« pomeni ljudi same, smemo reči, da (pritegne) vse, kar je za zveličanje naprej določeno; od vsega tega se ne bo nič izgubilo, kakor je poprej dejal, ko je o svojih ovcah govoril²⁹. Ali vsaj vse vrste ljudi, bodi si v vseh jezikih ali v vsaki starosti ali na vseh častnih stop-

²³ Mt 6, 12.

²⁴ Mt 6, 13.

²⁵ Ps 126, 1.

²⁶ Jan 12, 52.

²⁷ 2 Tes 5, 2.

²⁸ Lk 21, 18.

²⁹ Prim. Jan 10, 28. Prim. govor 48, 7.

njah ali po vseh razlikah nadarjenosti ali po vseh dovoljenih in koristnih obrtih ali po kateri koli izmed neštevilnih razlik, po katerih se ljudje med seboj ločijo, izvzemši greh, od kralja do berača: vse to, pravi, pritegnem k sebi, da jim bo glava in bodo oni njegovi udje. Toda, »če bom,« pravi, »povzdignjen z zemlje,« to je, ko bom povzdignjen; ne dvomi namreč, da se bo spolnilo, kar je prišel spolnjevati. To se pa ozira na prejšnje besede: »Če pa zrno umrje, obrodi obilo sadu.«³⁰ Zakaj povišanje je imenoval svoje trpljenje na križu. Tega tudi evangelist ni zamolčal; pripomnil je namreč: »To pa je govoril, da je označil, kakšne smrti mu je bilo treba umreti.«³¹

Triinpetdeseti govor.

Jan 12, 37—43.

2. »Dasi je pa vpričo njih storil toliko čudežev, niso verovali vanj, da so se spolnile besede preroka Izaija, ki jih je rekel: ,Gospod, kdo je veroval temu, kar je slišal od nas, in roka Gospodova — komu se je razodela?«¹

4. Tu pa vstane drugo vprašanje, ki menim, da niso zadostne ne moje moči ne omejeni čas ne vaša razumnost, da bi preiskali in pretresli vse njegove temne skrivnosti, kakor je treba. Ker me pa vaše pričakovanje sili, da ne načnem drugih reči, preden vam o njem nekaj ne povem, poslušajte, kaj zmorem; če

³⁰ Jan 12, 24.

³¹ Jan 12, 33.

¹ Jan 12, 37. 38. Sv. Janez navaja Iz 53, 1. V 2. in 3. odstavku svojega govora izvaja sv. Avguštín, da Gospodova roka pomeni božjega Sina.

vašega pričakovanja ne bom zadovoljil, prosite rasti od njega, ki me je postavil, da sadim in zalivam; kajti, kakor pravi apostol, »nič ni, kateri sadi, in nič, kateri zaliva, ampak, kateri daje rast, Bog«. Nekateri namreč med seboj šepetajo ter včasi, kadar morejo, na glas govore in hrupno besedujejo: Kaj so Judje storili ali kaj so zakrivili, če je bilo nujno, »da so se spolnile besede preroka Izaija, ki jih je rekel: ‚Gospod, kdo je veroval temu, kar je slišal od nas, in roka Gospodova — komu se je razodela?‘« Tem odgovorim: Gospod, ki prihodnje pozna, je nevero Judov napovedal; napovedal, ne naredil. Kajti Bog nikogar s tem ne sili grešiti, ker njegove prihodnje grehe že ve. Vedel je namreč naprej njihove grehe, ne svojih, ne grehov koga drugega, ampak njihove. Zategadelj, če grehi, ki jih je naprej vedel kot njihove, niso bili njihovi, ni resnično naprej vedel. Toda, ker se njegova naprejšnja vednost ne more zmotiti, grešijo kajpada ne kdo drug, ampak oni, o katerih je Bog naprej vedel, da bodo grešili. Judje so torej grešili, k čemur jih ni prisilil on, ki mu greh ni všeč, marveč je (le) napovedal, da bodo grešili, on, ki mu ni nič prikrito. Če bi bili torej hoteli storiti ne hudega, ampak dobro, bi jih ne bil ovrh, marveč on, ki ve, kaj bo vsakdo storil in kakšno plačilo bo slehernemu dal, bi bil naprej videl, da bodo to (= dobro) storili.

5. Pa tudi nadaljnje besede evangelija so še težje in zastavljajo globlje vprašanje: »Zato niso mogli verovati, ker je Izaija tudi rekel: ‚Oslepil je njih oči in zakrknil njih srce, da ne bi z očmi videli in s srcem umeli ter se spreobrnili in jih jaz ne bi ozdravil.‘³ Ugovarjajo nam: Če niso mogli verovati — kakšen greh ima človek, ki ne stori, česar ne more storiti?

² 1 Kor 3, 7.

³ Jan 12, 39. 40. Evangelist navaja po smislu Iz 6, 10.

Če so pa grešili, ker niso verovali, so torej mogli verovati, pa niso. Če so torej mogli, kako trdi evangelij: »Zato niso mogli verovati, ker je Izaija tudi rekel: ‚Oslepil je njih oči in zakrknil njih srce‘? S tem se, kar je še hujše, Bogu naprtuje vzrok, da niso verovali, kajti on »je oslepil njih oči in zakrknil njih srce«. To se ne trdi morda o hudiču, ampak o Bogu, kar preroško pismo samo spričuje. Ko bi namreč menili, da je rečeno o hudiču, da »je oslepil njih oči in zakrknil njih srce«, bi nam bilo težko dokazati, kako so grešili, ker niso verovali, saj je o njih rečeno, da »niso mogli verovati«. Vrhu tega — kaj bomo rekli o drugem izreku istega preroka, ki ga je navedel apostol Pavel in dejal: »Česar Izrael išče, tega ni dosegel, pač pa so dosegli, kateri so izvoljeni; ostali so se pa zakrknili, kakor je pisano: ‚Dal jim je Bog duha omotičnega: oči, da ne vidijo, in ušesa, da ne slišijo, do današnjega dne‘⁴?

6. Slišali ste, bratje, zastavljeno vprašanje in kajpada vidite, kako težavno je. Toda odgovorim, kakor morem. »Niso mogli verovati,« ker je prerok Izaija to napovedal; prerok pa je napovedal, ker je Bog naprej videl, da bo tako. Če me pa vprašate, zakaj niso mogli verovati, vam takoj odgovorim: ker niso hoteli. Njih hudobno voljo je namreč Bog naprej videl in jo je po preroku naprej naznanil, on, ki mu prihodnost ne more biti prikrita. Toda porečeš: Prerok navaja drug vzrok, ne njih volje. Kakšen vzrok navaja prerok? »Dal jim je Bog duha omotičnega: oči, da ne vidijo, in ušesa, da ne slišijo, in oslepil je njih oči in zakrknil njih srce.« Tudi to, pravim, je zaslužila njihova volja. Bog namreč oslepi in zakrknje tako, da (človeka) zapusti in (mu) ne pomaga; to more storiti po svoji

⁴ Rim 11, 7. 8. Apostol navaja po smislu Iz 29, 10, prerok pa Devt 29, 3.

skrivni, toda ne krivični sodbi. Tega se mora pobožno srce bogoboječih neomajno in trdno držati, kakor je rekel apostol, ko je razpravljal o tem silno težavnem vprašanju: »Kaj torej porečemo? Je mar krivica pri Bogu? Nikakor.«⁵ Če torej nikakor ni krivice pri Bogu, ravna usmiljeno, kadar pomaga, in ravna pravično, kadar ne pomaga, ker ravna zmeraj ne nepremišljeno, ampak razsodno⁶. Če so pa sodbe svetih pravične, koliko bolj sodbe Boga, ki posvečuje in sodi. Pravične so torej, toda skrite. Ko se tedaj oglase taka vprašanja, zakaj ta tako, drugi pa tako; zakaj je ta oslepljen, ker ga je Bog zapustil, drugi pa razsvetljen, ker ga Bog podpira: ne prisvajajmo sebi sodbe o sodbi tako vzvišenega sodnika, marveč trepetajoč vzkliknimo z apostolom: »O globočina bogastva in modrosti in vednosti božje! Kako nedoumljive so njegove sodbe in neizsledna njegova pota!«⁷ Zato pravi psalm: »Tvoje sodbe so kakor globoko brezno.«⁸

7. Zategadelj, predragi bratje, naj me vaše pričakovanje ne priganja, da bi prodril v to globočino, premeril to brezno, izsledil, kar je neizsledno. Poznam svojo skromno moč in menim, da poznam tudi vašo. Preveč je to za moje prizadevanje in mislim, da tudi za vaše. Vsi skupaj torej poslušajmo sveto pismo, ki nas svari in pravi: »Nikar ne išči, kar je zate previsoko, in ne pretuhtuj, kar tvoje moči presega!«⁹ Ne zato, ker nam to ni dano — saj pravi božji Učenik: »Nič ni skritega, kar se ne bi razodelo«¹⁰ — ampak ker nam bo, kakor pravi apostol, Bog ne samo to,

⁵ Rim 9, 14.

⁶ »Non temeritate, sed iudicio.«

⁷ Rim 11, 33.

⁸ Ps 35, 7.

⁹ Sir 3, 22.

¹⁰ Mt 10, 26.

česar ne vemo, pa bi morali vedeti, marveč tudi, če kaj drugače mislimo, razodel, če hodimo v tem, do česar smo dospeli¹¹. Dospeli pa smo na pot vere, nje se stanovitno držimo; ona nas pripelje do kraljevega bivališča, kjer so skriti vsi zakladi modrosti in vednosti¹². Saj tudi Gospod Jezus Kristus svojim velikim in posebno izvoljenim učencem ni zavidal, ko jim je rekel: »Še mnogo vam imam govoriti, a zdaj bi še ne mogli nositi.«¹³ Hoditi moramo, napredovati moramo, rasti moramo, da bodo naša srca sprejemljiva za one reči, katerih zdaj ne moremo doumeti. Če nas bo poslednji dan našel napredujoče, bomo ondi spoznali, česar tukaj nismo mogli.

8. Če pa kdo meni in je prepričan, da more to vprašanje bolje in jasneje razložiti, mi ne pride na um, da bi rajši učil, nego se učil. Le tega ne, da bi se kdo drznil tako braniti svobodno voljo, da bi nam skusil razveljaviti prošnjo: »Ne vpelji nas v skušnjava;«¹⁴ prav tako nihče ne táji svobodne volje in se ne drzni opravičevati greh. Poslušajmo pa Gospoda, ki velevala in podpira, zapoveduje, kaj naj storimo, in pomaga, da moremo spolniti. Nekatere je namreč preveliko zaupanje na (svobodno) voljo zavedlo v napuh¹⁵ in nekatere je preveliko nezaupanje do volje pahnilo v malomarnost. Oni pravijo: Čemu prosimo Boga, naj nas skušnjava ne premaga, ko je to v naši moči? Drugi pa vprašujejo: Čemu si prizadevamo, lepo živeti, ko je to v božji moči? O Gospod, o Oče, ki si v nebesih, ne vpelji nas v nobeno teh skušnjav, temveč reši nas hudega! Čujmo Gospoda, ki je rekel: »Prosil

¹¹ Flp 3, 15. 16.

¹² Kol 2, 3.

¹³ Jan 16, 12.

¹⁴ Mt 6, 13.

¹⁵ Avguštin meri na Pelagija in Celestija.

sem zate, Peter, da ne opeša tvoja vera,«¹⁶ da ne bi menili, da je naša vera tako v naši svobodni volji, da ji božje pomoči ni treba. Čujmo tudi evangelista, ki pravi: »Dala jim je (Beseda) moč, da postanejo otroci božji,«¹⁷ da ne bi mislili, da verovati ni v naši moči; v obojem marveč spoznajmo njegove dobrote. Kajti hvalo je treba dajati, da nam je dana moč, in moliti je treba, da slabost ne omaga. To je vera, ki po ljubezni deluje¹⁸, da se, kdor se hvali, hvali ne v sebi, ampak v Gospodu¹⁹.

9. Ni tedaj čudno, če niso mogli verovati, ko je bila njih volja tako prevzetna, da so, ne priznavajoč božje pravičnosti, hoteli uveljaviti lastno, kakor apostol o njih pravi: »Niso se podvrgli božji pravičnosti.«²⁰ Ker so bili namreč ne (polni) vere, ampak, dejal bi, napihnjeni zaradi svojih del, so zadeli, oslepljeni od napuha, ob kamen spotike. Rečeno pa je: »Niso mogli« — kjer umej: niso hoteli — tako, kakor je o našem Gospodu Bogu rečeno: »Ako smo nezvesti, on ostane zvest, zakaj sam sebi se ne more izneveriti.«²¹ O Vsemogočnem je rečeno: ne more. Kakor se torej božji volji šteje v hvalo, da Bog ne more sam sebe zatajiti, tako se šteje človeški volji v zlo, da oni niso mogli verovati.

10. Glejte, tudi jaz trdim: Kdor o sebi tako visoko misli, da meni, da sme svoji volji pripisovati toliko moči, da mu za lepo življenje ni potrebna božja pomoč, ne more verovati v Kristusa. Nič namreč ne koristijo zlogi Kristusovega imena in Kristusovi zakra-

¹⁶ Lk 22, 32.

¹⁷ Jan 1, 12.

¹⁸ Gal 5, 6.

¹⁹ 1 Kor 1, 31.

²⁰ Rim 10, 3.

²¹ 2 Tim 2, 13.

menti, kjer je odpor zoper vero v Kristusa. Vera v Kristusa je pa to, da veruješ vanj, ki grešnika opravičuje²²; da veruješ v srednika, ki se brez njegovega sredništva ne spravimo z Bogom; da veruješ v Zveličarja, ki je prišel iskat in zveličat, kar je bilo izgubljenega²³; da veruješ vanj, ki je rekel: »Brez mene ne morete nič storiti.«²⁴ Kdor torej ne priznava božje pravičnosti, po kateri se grešnik opraviči, in hoče uveljaviti lastno, ki ga spričuje za napuhnjenega, ne more verovati v Kristusa. Zategadelj tudi oni »niso mogli verovati«, ne zato, ker se ljudje ne bi mogli poboljšati, marveč ker ne morejo verovati, dokler tako mislijo. Zato so oslepljeni in zakrknjeni, ker ne prejmejo pomoči, ko božjo pomoč taje. To je glede Judov, ki so bili oslepljeni in zakrknjeni, Bog naprej vedel in je prerok po njegovem Duhu napovedal.

Štiriinpetdeseti govor.

Jan 12, 44—50.

1. Ko je naš Gospod Jezus Kristus Judom govoril in (vpričo njih) toliko čudežnih znamenj storil, so nekateri, naprej določeni za večno življenje, katere je imenoval svoje ovce, verovali; nekateri pa niso verovali niti niso mogli verovati, ker so bili po skrivni, vendar ne krivični božji sodbi oslepljeni in zakrknjeni; kajti zapustil jih je on, ki se prevzetnim ustavlja, ponižnim pa daje milost¹. Izmed tistih pa, ki so verovali, so nekateri tako očitno priznali, da so mu šli ob prihodu s palmovimi vejami naproti in bili tega slovesnega priznanja veseli; drugi pa izmed prvakov

²² Rim 4, 5.

²³ Lk 19, 10.

²⁴ Jan 15, 5.

¹ Jak 4, 6.

si niso upali očitno pokazati, da bi jih ne izobčili iz shodnice. Te je evangelist označil s pripombo, da so svojo čast pred ljudmi bolj ljubili kakor čast božjo². Tudi izmed onih, ki niso verovali, so eni pozneje verovali; te je naprej videl, ko je rekel: »Ko boste Sina človekovega povišali, takrat boste spoznali, da sem jaz.«³ Drugi pa so pozneje v nevernosti ostali; te posnema judovsko ljudstvo, ki se je kasneje, v vojski premagano, po prerokbi, ki je o Kristusu zapisana, skoraj po vsem svetu razkropilo.

— — — — —

4. Poglej dalje! »Jaz sem prišel na svet kot luč, da nobeden, kdor v mene veruje, ne ostane v temi.«⁴ Nekje je svojim učencem rekel: »Vi ste luč sveta. Ne more se skriti mesto, ki stoji na gori. Svetilke tudi ne prižigajo in ne postavljajo pod mernik, marveč na svetilnik, da sveti vsem, ki so v hiši. Tako naj sveti vaša luč pred ljudmi, da bodo videli vaša dobra dela in slavili vašega Očeta, ki je v nebesih.«⁵ Vendar pa jim ni rekel: Vi ste prišli na svet kot luč, da nobeden, kdor veruje v vas, ne ostane v temi. Tega, pravim, ne boste našli v nobeni knjigi. Vsi sveti so sicer luči; toda po veri jih razsvetljuje on, ki se od njega ne moreš ločiti, ne da bi zabredel v temo. Ona luč pa, ki razsvetljuje, se ne more ločiti od sebe, ker je kratko malo nespremenljiva. Verujemo torej razsvetljeni luči, n. pr. preroku, apostolu, toda verujemo mu tako, da ne verujemo vanj, ki je razsvetljen, marveč verujemo z njim vred v tisto luč, ki njega razsvetljuje, da bomo tudi mi prejeli razsvetljenje ne od njega, ampak z njim vred od tistega, od kogar ga prejema tudi on.

² Jan 12, 45.

³ Jan 8, 28.

⁴ Jan 12, 46.

⁵ Mt 5, 14—16.

Z besedami: »Da nobeden, kdor v mene veruje, ne ostane v temi« je dovolj jasno povedal, da je našel vse v temi; toda, da ne ostanejo v temi, v kateri jih je našel, morajo verovati v luč, ki je prišla na svet, ker je svet po njej nastal.

5. »In če kdo moje besede sliši in jih ne spolni, ga jaz ne sodim.«⁶ Spomnite se, kar vem, da ste v prejšnjih berilih slišali, in če ste pozabili, ponovite, in vi, ki vas takrat ni bilo tu, pa ste zdaj, poslušajte! Kako trdi Sin: »Jaz ga ne sodim,« ko pa drugje pravi: »Oče ne sodi nikogar, temveč je vso sodbo dal Sinu«⁷? Ne li zato, ker je treba umeti: Zdaj ga ne sodim? Zakaj ga zdaj ne sodi? Poglej, kako nadaljuje!« »Zakaj nisem prišel,« pravi, »da bi svet sodil, ampak, da bi svet zveličal.«⁸ Zdaj je torej čas usmiljenja, pozneje pride čas sodbe, zakaj (psalmist) pravi: »Usmiljenje in sodbo ti bom prepeval, Gospod.«⁹

8. Dalje pravi: »In vem, da je njegova zapoved večno življenje.«¹⁰ Če je torej Sin večno življenje in je Očetova zapoved večno življenje, kaj drugega potem pomenijo besede nego: Jaz sem Očetova zapoved? Zategadelj tudi v nadaljnjem stavku: »Kar torej jaz govorim, govorim tako, kakor mi je rekel Oče,«¹¹ besed »mi je rekel« ne smemo razumeti, kakor da bi bil Oče edinorojeni Besedi govoril besede ali kakor da bi bile božji Besedi božje besede potrebne. Oče je torej govoril Sinu tako, kakor je dal Sinu življenje: ne (da mu je dal), česar Sin ne bi vedel ali imel, ampak kar

⁶ Jan 12, 47.

⁷ Jan 5, 22.

⁸ Jan 12, 47. Besedi »salvificem (mundum)« dodaja Avguštin razlago: »id est, salvum faciam.«

⁹ Ps 100, 1.

¹⁰ Jan 12, 50.

¹¹ Ibidem.

je Sin bil. Kaj pa pomeni: »Govorim tako, kakor mi je rekel Oče«? Nič drugega nego: Govorim resnico. Tako je govoril on (= Oče) kot resnični, tako govori ta (= Sin) kot resnica. Resnični je rodil resnico. Kaj naj bi bil torej resnici še rekel? Resnica namreč ni bila nepopolna, da bi se ji bilo kaj resničnega še dodalo. Govoril je torej resnici, ker je rodil resnico. Resnica pa tako govori, kakor ji je bilo rečeno, toda razumnim, katere uči, kakor je rojena. Da bi pa ljudje verovali, česar še ne morejo razumeti, so iz ust mesa¹² zazvenele besede in izzvene; bežni zvoki so se oglasili hipoma drug za drugim, toda misli, ki so jim zvoki znamenja, so nekako prešle v spomin poslušalcev in prišle tudi do nas po črkah, ki so vidna znamenja. Resnica pa ne govori tako: razumnemu duhu govori znotraj, brez zvoka uči, z duhovno lučjo razsvetljuje. Kdor more torej v njej zazreti njeno rojstvo od vekomaj¹³, jo sliši govoriti tako, kakor ji je Oče rekel, naj govori. Zbudila je v nas močno hrepenenje po svoji notranji sladkosti; toda, če rastemo, doumevamo, če hodimo, rastemo, če napredujemo, hodimo, da dospemo do cilja¹⁴.

Petinpetdeseti govor.

Jan 13, 1—5.

1. Zadnjo večerjo Gospoda po Janezu moramo z njegovo pomočjo v primernih govorih razložiti in, kakor nam bo naša zmožnost dala, pojasniti. »Pred

¹² Kristusove človeške narave.

¹³ Kdor more v resnici, božjem Sinu, spoznati, da je od vekomaj rojen in Očetu enak.

¹⁴ Če spolnjujemo Gospodove besede, rastemo, če rastemo, jih zmeraj globlje umevamo in jih tako napredujoč popolneje spolnjujemo.

velikonočnim praznikom je Jezus, ker je vedel, da je prišla njegova ura, ko pojde s tega sveta k Očetu, in ker je vzljubil svoje, ki so bili na svetu, svojim skazal ljubezen do konca.¹ »Pasha«, bratje, ni grška beseda, kakor nekateri menijo, ampak hebrejska. Prav prikladno pa se pri tej besedi jezika nekako ujemata. Ker se namreč trpeti po grško pravi »páshein«, zato so mislili, da »pasha« pomeni trpljenje, kakor da beseda »pasha« prihaja od trpljenja. V svojem jeziku, namreč hebrejskem, pa »pasha« pomeni prehod. Zato je Gospodovo ljudstvo takrat obhajalo prvo »pasho«, ko je na begu iz Egipta šlo skoz Rdeče morje². Zdaj se je torej spolnila tista preroška predpoda, ko so kakor ovco v klanje³ peljali Kristusa, ki se z njegovo krvjo pokrope naši podboji, to je, z znamenjem križa zaznamujejo naša čela ter se rešimo pogubljenja tega sveta kakor egiptovskega suženjstva in pokolja⁴ in naredimo zveličavni prehod, ko od hudiča preidemo h Kristusu, s tega sveta v njegovo na trdnih temeljih stoječe kraljestvo. Zato namreč preidemo k neminljivemu Bogu, da z minljivim svetom ne poginemo. Za to podeljeno nam milost apostol hvali Boga in pravi: »Otel nas je iz oblasti teme in prestavil v kraljestvo svojega preljubega Sina.«⁵ To ime torej, namreč »pasha«, ki po naše pomeni prehod, kakor sem rekel, nam blaženi evangelist, dejal bi, tolmači in pravi: »Pred veliko nočjo je Jezus, ker je vedel, da je prišla njegova ura, ko pojde s tega sveta k Očetu.« Glej pasho, glej prehod! Od kod in kam? »S tega sveta k Očetu.« Udom je dano upanje v glavi, da v prehodu brez dvoma

¹ Jan 13, 1.

² Prim. Eksod 14, 22. 29. »Pasha« prav za prav »mimohod«.

³ Prim. Iz 53, 7.

⁴ Prim. Eksod 12, 13. 23. 27.

⁵ Kol 1, 13.

pojdejo za njo. Kaj pa neverniki in oni, ki so od te glave in njenega telesa ločeni? Mar ne preidejo tudi oni, saj ne ostanejo? Preidejo seveda tudi oni, toda nekaj drugega je preiti s sveta in nekaj drugega preiti s svetom; nekaj drugega (preiti) k Očetu, nekaj drugega k sovražniku. Saj so tudi Egipčani prešli, toda prešli so ne skoz morje v kraljestvo, ampak v morju v pogip⁶.

2. »Ker je Jezus vedel, da je prišla njegova ura, ko pojde s tega sveta k Očetu, in ker je vzljubil svoje, ki so bili na svetu, jim je skazal ljubezen do konca.« Seveda zato, da bi tudi oni s tega sveta, kjer so bili, šli k svoji glavi, ki pojde od tod, iz ljubezni do nje. Kaj pomeni »do konca«, če ne »do Kristusa«? »Kajti konec postave je Kristus,« pravi apostol⁷. Dokončuječi, ne pokončuječi konec; konec, kamor naj dospemo, ne, kjer naj v pogubo gremo. Tako umejmo, da je bilo naše velikonočno jagnje, Kristus, darovano⁸. On je naš cilj, k njemu gre naš prehod. Zdi se mi, da se dajo te evangeljske besede umeti tudi tako, da je Kristus ljubil svoje do smrti in da to pomenijo besede: »Skazal jim je ljubezen do konca.« To je človeška misel, ne božja; ni nas namreč le dotlej ljubil, saj nas zmeraj in brez konca ljubi. Nikar, da bi bil ljubezen s smrtjo končal, katerega smrt ni končala. Tisti prevzetni in brezbožni bogatin je še po smrti ljubil svojih pet bratov⁹, pa bi menili, da nas je Kristus ljubil samo do smrti? Nikar, preljubi! Nikakor ne bi bil iz ljubezni do nas šel v smrt, če bi bil ljubezen do nas končal s smrtjo. Nemara je pa besede: »Skazal jim je ljubezen do konca« umeti takole: Tako zelo jih je

⁶ Prim. Eksod 14, 23—28.

⁷ Rim 10, 4.

⁸ 1 Kor 5, 7.

⁹ V priliki o ubogem Lazarju, Lk 16, 19—31.

ljubil, da je zanje umrl. To je namreč spričal, ko je rekel: »Večje ljubezni nima nihče, kakor je ta, da kdo dá svoje življenje za svoje prijatelje.«¹⁰ Nič nas ne ovira, da besede: »Skazal jim je ljubezen do konca« tako umemo, da ga je ljubezen sama privedla v smrt.

3. »In ko so večerjali — ko je bil hudič v srce Judu, sinu Simonovemu, lškarijotu, že vdahnil, naj ga izda — je (Jezus), ki je vedel, da mu je Oče vse dal v roke, da je od Boga prišel in odhaja k Bogu, vstal od večerje in odložil vrhnje oblačilo. Vzel je prt in se opasal. Potem je vlil vode v umivalnico in začel učencem umivati noge in jih brisal s prtom, s katerim je bil opasan.«¹¹ Ne smemo misliti, da je bila večerja že končana in dovršena; še so večerjali, ko je Gospod vstal in svojim učencem noge umil, kajti potem je zopet sedel in dal izdajalcu grizljaj, seveda ko večerja še ni bila končana, ko je bil torej kruh še na mizi. »Ko so večerjali« pomeni torej, da je bila večerja pripravljena in so bili gostje že za mizo in so jedli.

4. Pravi: »Ko je hudič v srce Judu, sinu Simonovemu, lškarijotu, že vdahnil;« če vprašaš, kaj je vdahnil v srce Judu — prav to, »naj ga izda«. To navdahnjenje je duhovno prigovarjanje, ki se ne vrši skoz uho, ampak v misli, zato ne telesno, ampak duhovno. Kar se imenuje duhovno, se ne sme zmeraj umeti v dobrem pomenu. Apostol pozna hudobne duhovne moči v podnebjju, s katerimi se nam je bojevati¹²; ne bilo bi pa hudobnih duhovnih moči, če bi ne bilo tudi hudobnih duhov, kajti duhovne moči imajo ime od duhov. Toda kako pride, da hudič svoja prigovarjanja navdihuje in človeku med njegove misli meša, tako

¹⁰ Jan 15, 13.

¹¹ Jan 13, 2—4.

¹² Ef 6, 12.

da jih ima človek za svoja? Od kod človek to ve? Ni dvomiti, da tudi dobri duhovi tako skrivaj in duhovno navdihujejo dobre misli. Gre pa za to, v katere (misli) človekov duh privoli, ali zaradi greha zapuščen od božje pomoči ali podprt od milosti. V Judovem srcu je torej po hudičevem navdahnjenju že dozorel sklep, da izda Učenika, katerega pa ni spoznal za Boga. Takšen je že prišel k večerji: vohunit za pastirjem, zalezovat rešitelja, prodajat odkupitelja; takšen je že prišel, bil navzoč, smel biti z njimi, menil, da je njegov namen skrit, ker se je varal glede onega, katerega je hotel prevarati. On pa, ki mu je videl na dno srca, je vedoč porabil nevedočega¹³.

5. »Vedoč, da mu je Oče vse dal v roke,« torej tudi izdajalca; kajti če bi ga ne bil imel v rokah, bi ga ne bil porabil, kakor je hotel. Tako je bil izdajalec že izdan njemu, katerega je hotel izdati, in je z izdajstvom storil zločin tako, da je iz izdajstva prišlo nekaj dobrega, česar on ni vedel. Zakaj Gospod, ki je potrpežljivo porabil sovražnike, je vedel, kaj je storil za prijatelje. Tako mu je Oče vse dal v roke, húdo, ki ga je porabil, in dobro, ki ga je dosegel. »Vedoč tudi, da je od Boga prišel in da odhaja k Bogu,« ne da bi bil Boga zapustil, ko je od njega prišel, ne nas, ko se je vrnil.

6. To torej vedoč, je »vstal od večerje, odložil vrhnje oblačilo, vzel prt in se opasal. Potem je vлил vode v umivalnico in začel učencem umivati noge in jih brisati s prtom, s katerim je bil opasan.« Natančno moramo, preljubi, paziti na evangelistovo misel. Hoteč govoriti o tako globoki ponižnosti Gospodovi, je namreč hotel poprej naglasiti njegovo vzvišenost. Na to

¹³ Jezus je Juda, ki ni vedel, da Jezus vse ve, porabil, da je po njegovem izdajstvu šel v smrt za odrešenje človeka.

meri, kar pravi: »Vedoč, da mu je Oče vse dal v roke, da je od Boga prišel in odhaja k Bogu.« Dasi mu je Oče vse dal v roke, je učencem umil ne rok, ampak noge; in dasi je vedel, da je od Boga prišel in odhaja k Bogu, je izvršil opravilo ne Gospoda Boga, ampak sužnjega človeka. Na to tudi meri, da je hotel najprej spregovoriti o svojem izdajalcu, ki je že takšen prišel in ki mu ni bil neznan; še to naj bi povečalo njegovo veliko, preveliko ponižnost, da se mu ni prenizko zdelo, umiti noge onemu, ki je že videl njegovo roko, kako je segala po zločinskih srebrnikih.

7. Kaj čuda, da je vstal od večerje in odložil vrhnje oblačilo on, ki je sam sebe izničil, dasi je bil v božji podobi? In kaj čuda, če se je opasal s prtom, on, ki je podobo hlapca vzel nase in bil po vnanjosti kakor človek¹⁴? Kaj čuda, če je vлил vode v umivalnico, da bi učencem umil noge, on, ki je na zemljo izlil svojo kri, da bi opral nečistost grehov? Kaj čuda, da je s prtom, s katerim se je bil opasal, brisal noge, ko jih je umil, on, ki je z mesom, s katerim se je odel, potrdil stopinje evangelistov? Da se je opasal s prtom, je odložil vrhnjo obleko, katero je imel; da je pa vzel nase podobo hlapca, ko je sam sebe izničil, ni odložil, kar je imel, marveč vzel nase, česar ni imel. Preden so ga križali, so ga slekli, in ko je umrl, so ga zavili v prte, in vse to njegovo trpljenje je naše očiščenje. Pred smrtnim trpljenjem je opravil delo ljubezni ne samo njim, za katere je smrt prestal, ampak tudi njemu, ki ga je v smrt izdal. Toliko je vredna človekova ponižnost, da jo je s svojim zgledom priporočila celo božja visokost; kajti prevzetni človek bi bil v večno pogubo zašel, če bi ga ponižni Bog ne bil našel. »Sin človekov je namreč prišel iskat

¹⁴ Flp 2, 6. 7.

in zveličat, kar je bilo izgubljenega.«¹⁵ Pogubil pa se je (človek), ker je šel za prevzetnim zvodnikom, zato naj najden hodi za ponižnim Odrešenikom.

Šestinpetdeseti govor.

Jan 13, 6—10.

1. Ko Gospod učencem umiva noge, »pride k Simonu Petru, a Peter mu reče: ‚Gospod, ti mi hočeš noge umiti?‘«¹ Koga bi pač strah ne spreletel, (ko bi videl,) da mu bo Gospod noge umival? Četudi je bilo zelo predrzno, da je hlapec ugovarjal Gospodu, človek Bogu, vendar je Peter rajši to storil, nego bi bil pustil, da bi mu Gospod in Bog noge umil. Ne smemo misliti, da je Peter šele med drugimi to prestrašen zavrnil, drugi pa so pred njim voljno in ravnodušno pripustili. Evangeljske besede bi se prav lahko tako umele, kajti besedam: »Začel je učencem umivati noge in jih brisati s prtom, s katerim je bil opasan,« je dodejano: »Pride k Simonu Petru,« kakor da jih je nekaterim že umil in nato prišel k prvaku. Kdo namreč ne ve, da je bil preblaženi Peter prvak apostolov? Toda ne sme se tako umeti, da je šele za drugimi prišel k njemu, marveč da je pri njem začel. Ko je torej začel učencem umivati noge, je prišel k tistemu, pri katerem je začel, namreč k Petru; in takrat se je Peter prestrašil, česar bi se bil vsak izmed njih prestrašil, in je rekel: »Gospod, ti hočeš meni noge umiti?« Kaj je »ti«? Kaj je »meni«? To se dá bolj misliti nego povedati; kar koli dostojnega bi iz teh besed povzela duša, ne bi izrazil jezik.

¹⁵ Lk 19, 10.

¹ Jan 13, 6.

2. »Jezus pa mu je odgovoril in rekel: ‚Kar jaz delam, ti zdaj ne veš, a spoznal boš pozneje.‘² Vendar on, prestrašen od Gospodovega ravnanja, ne dopusti, o čemer ne ve, zakaj se godi, marveč še zmeraj noče videti, noče trpeti, da se je Kristus do njegovih nog ponižal. »Ne boš mi,« pravi, »nog umival vekomaj.«³ Kaj pomeni »vekomaj«? Nikoli tega ne prenesem, nikoli ne privolim, nikoli ne dopustim; kar se vekomaj ne zgodi, se nikoli ne zgodi. Tedaj je Odrešenik upirajočega se bolnika postrašil, da je nevarnost za njegovo rešitev, in dejal: »Ako te ne umijem, ne boš imel deleža z menoj.«⁴ »Ako te ne umijem;« četudi gre samo za noge, je rečeno tako, kakor pravimo: Ti me teptaš, četudi tepta samo s podplatom. On pa, zmeden od strahu in ljubezni, bolj preplašen, da bi Kristusa izgubil, nego da ga vidi, kako se je k njegovim nogam ponižal, je rekel: »Gospod, ne samo mojih nog, ampak tudi roke in glavo!«⁵ Ko tako pretiš, ti ne samo ne umaknem spodnjih udov, marveč ti ponudim tudi zgornje, da jih umiješ. Da mi ne odrečeš deleža s seboj, ti ne odrečem nobenega dela svojega telesa, da ga umiješ.

3. »Jezus mu pravi: ‚Kdor se je skopal, ne potrebuje, razen da si noge umije,‘pa je ves čist.‘«⁶ Tu bi morda kdo podvomil in dejal: No, če je ves čist, kaj mu je še treba noge umiti? Gospod je pa vedel, kaj je rekel, četudi naša slabost ne pride njegovim skrivnostim do dna. Vendar, kolikor mu je všeč, da nas nevednosti reši in o svoji postavi pouči, naj tudi jaz, kolikor umejem, kolikor morem, z njegovo

² Jan 13, 7.

³ Jan 13, 8.

⁴ Ibidem.

⁵ Jan 13, 9.

⁶ Jan 13, 10.

pomočjo o tem globokem vprašanju nekaj spregovorim. Najprej lahko pokažem, da si besede same ne nasprotujejo. Kdo ne bi mogel popolnoma prav tako reči: Ves je čist mimo nog? Lepše pa pove, če reče: Ves je čist, razen nog, kar isto pomeni. Gospod je tedaj rekel: »Ne potrebuje, razen da si noge umije, pa je ves čist.« Ves, seveda mimo nog ali razen nog, ki si jih mora umiti.

4. Toda kaj je to? Kaj pomeni to? Zakaj je treba to preudariti? Gospod pravi, resnica govori, da si mora umiti noge tudi tisti, ki se je skopal. Kaj, bratje moji, kaj menite, (da pomeni,) če ne to: človek se pri svetem krstu ves umije, ne »ves razen nog«, ampak popolnoma ves? Ko pa kasneje sredi človeških opravkov živi, hodi kajpada po zemlji. Človeška nagnjenja torej, ki se brez njih v tej umrljivosti ne živi, so kakor noge, kamor segajo človeški opravi in segajo tako, da same sebe varamo in ni resnice v nas, če rečemo, da nimamo greha⁷. Vsak dan nam torej umije noge on, ki prosi za nas⁸. In treba je, da si vsak dan umijemo noge, to je, izravnamo pot svojih duhovnih korakov; to priznavamo v Gospodovi molitvi, ko pravimo: »Odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom.«⁹ »Če namreč svoje grehe priznavamo,« kakor je pisano, je on, ki je svojim učencem umil noge, »zvest in pravičen, da nam naše grehe odpusti in nas očisti vse krivičnosti,«¹⁰ to je, nas očisti do nog, s katerimi hodimo po zemlji.

5. Zato je cerkev, ki jo Kristus očiščuje v vodni kopeli z besedo, brez madeža in gube¹¹, ne samo v

⁷ 1 Jan 1, 8.

⁸ Prim. Rim 8, 34.

⁹ Mt 6, 12.

¹⁰ 1 Jan 1, 9.

¹¹ Prim. Ef 5, 26. 27.

tistih, ki se takoj po kopeli prerojenja ločijo s tega madežev polnega življenja in ne hodijo po zemlji, da bi jim bilo treba umivati noge, marveč tudi v tistih, katerim je Gospod skazal to usmiljenje, da se jim je dal preseliti s tega sveta, ko so si noge umili¹². V onih pa, ki tukaj prebivajo, je (cerkev) sicer čista, ker pravično žive; potrebno pa jim je, da si umijejo noge, ker gotovo niso brez greha. Zategadelj pravi v Visoki pesmi: »Svoje noge sem umila, kako bi jih spet umazala?«¹³ Tako namreč pravi, ker mora priti h Kristusu in grede stopati po zemlji. Vstane pa zopet drugo vprašanje. Ni li Kristus zgoraj? Ni li šel v nebesa in sedi na Očetovi desnici? Ne oznanja li apostol in pravi: »Če ste torej vstali s Kristusom, po tem hrepenite, kar je zgoraj, kjer je Kristus sedeč na desnici božji, kar je zgoraj, to iščite, ne kar je na zemlji«¹⁴? Kako moremo torej hoditi po zemlji, da gremo h Kristusu, ko marveč moramo imeti srce zgoraj pri Gospodu, da moremo biti pri njem? Vidite, bratje, kako je danes kratki čas za to vprašanje pretesen. Vi nemara tega popolnoma ne vidite, jaz pa kolikor toliko vidim, kako dolge preiskave je treba. Zato vas prosim, dovolite, da vprašanje rajši odložim, nego prepovršno ali prekratko razložim; vaše pričakovanje ne bo zaman, če se odgodi. Gospod, ki mi dolg nalaga, naj mi dolg poplačati pomaga.

Sedeminpetdeseti govor.

Kako se cerkev boji umazati noge na potu h Kristusu.

1. Nisem pozabil svojega dolga in vidim, da je čas povračila. On, ki mi je dal, da sem vam dolžnik,

¹² Ko so se s pokoro grehov očistili.

¹³ Vp 5, 3.

¹⁴ Kol 3, 1. 2.

naj mi dá, s čimer bom plačnik. Dal mi je ljubezen, o kateri je rečeno: »Nikomur ne bodite nič dolžni, razen da se med seboj ljubite;«¹ naj mi dá tudi besedo, ki vidim, da sem jo ljubljanim dolžan. Vaše pričakovanje sem namreč zato odložil, da bi vam, kakor morem, razložil, kako se tudi po zemlji pride h Kristusu, dasi nam je zapovedano iskati, kar je zgoraj, ne kar je na zemlji². Gori je namreč Kristus, sedeč na desnici Očetovi, pa gotovo je tudi tukaj; zategadelj je tudi Pavlu, na zemlji besnečemu, dejal: »Kaj me preganjaš?«³ To vprašanje smo pa načeli, ker smo razpravljali, da je Gospod učencem noge umil, ko so bili učenci že umiti in jim je bilo treba samo še noge umiti. Tu se je pokazalo, kako je treba to umeti; pri krstu se človek ves skoplje, ko pa potem na svetu živi in s človeškimi nagnjenji, dejal bi, po zemlji hodi, si na potu tega življenja marsikaj nakoplje, zaradi česar moli: »Odpusti nam naše dolge.«⁴ In tako ga tudi tega očisti on, ki je svojim učencem noge umil in ne neha za nas prositi⁵. Tu smo naleteli na besede Visoke pesmi: »Svoje noge sem umila, kako bi jih spet umazala?«⁶ besede, ki jih cerkev govori, ko hoče iti odpirat njemu, ki je prišel k njej in potrkal in želel, naj mu odpre, on, »ki je lep po postavi bolj nego človeški otroci«⁷. Tako se je rodilo vprašanje, ki ga zaradi kratkega časa nismo marali omejiti in smo ga zato odložili, kako se cerkev boji, da si ne bi na potu h Kristusu umazala nog, ki si jih je s Kristusovim krstom umila.

¹ Rim 13, 8.

² Prim. Kol 3, 1. 2; govor 56, 5.

³ Apd 9, 4.

⁴ Mt 6, 12.

⁵ Rim 8, 34.

⁶ Vp 5, 5.

⁷ Ps 44, 3.

2. Takole namreč govori: »Jaz spim in moje srce čuje: glas mojega ljubega, ki trka na vrata.« Nato pravi on: »Odpri mi, moja sestra, moja prijateljica, moja golobica, moja neomadeževana, ker moja glava je polna rose in moji lasje polni nočnih kapelj.« In ona mu odgovarja: »Svoje oblačilo sem slekla, kako bi ga spet oblekla? Svoje noge sem umila, kako bi jih spet umazala?«⁸ O čudovita prispodoba! O velika skrivnost! Se li torej boji, da si bo noge umazala, ko pojde k njemu, ki je svojim učencem noge umil? Gotovo, boji se, ker gre po zemlji k njemu, ki je tudi na zemlji, ker svojih, ki so tukaj, ne zapusti. Ni li sam rekel: »Glejte, jaz sem z vami do konca sveta«⁹? Ni li sam dejal: »Videli boste nebo odprto in angele božje gor in dol hoditi nad Sinom človekovim«¹⁰? Če hodijo k njemu gor, ker je zgoraj, kako hodijo dol, če ni tudi tukaj? Cerkev torej pravi: »Svoje noge sem umila, kako jih bom spet umazala?« To pravi glede onih, ki morejo, vsega umazanja očistiti, reči: »Željo imam biti razvezan in biti s Kristusom, a v telesu ostati je potrebnejše zaradi vas.«¹¹ To pravi glede onih, ki oznanjajo Kristusa in mu odpirajo vrata, da se po veri naseli v človeških srcih¹². To pravi glede onih, ki preudarjajo, naj li sprejmejo službo, za katero se imajo premalo sposobne, da bi jo brez pogrška opravljali, da ne bi bili sami zavrženi, ko drugim oznanjajo¹³. Varneje namreč resnico poslušaj, nego oznanjaš; kajti, ko jo poslušaj, varuješ ponižnost, ko jo pa oznanjaš, se skorajda vsakemu človeku

⁸ Vp 5, 2. 5.

⁹ Mt 28, 20.

¹⁰ Jan 1, 51.

¹¹ Flp 1, 23. 24.

¹² Ef 3, 17.

¹³ 1 Kor 9, 27.

prikrade kakršna koli mala nečimrnost, s katero si kajpada umaže noge.

5. Torej, kakor pravi apostol Jakob: »Vsak človek bodi hiter za poslušanje, počasen pa za govorjenje.«¹⁴ Tudi drug božji mož pravi: »Mojemu sluhu daj radost in veselje in vzradovale se bodo kosti potrte.«¹⁵ To je, kar sem rekel: Ko resnico poslušáš, varuješ ponižnost. Še drug pravi: »Prijetelj ženinov pa, ki stoji in ga poslušá, se srčno veseli zaradi ženinovega glasu.«¹⁶ Poslušajmo in uživajmo, ko nam resnica brez hrupa znotraj govori. Če pa tudi od zunaj zveni, ko kdo bere, oznanja, pridiga, poučuje, ukazuje, tolaži, spodbuja, dà, tudi ko pesmi in psalme prepeva, naj se tisti, ki to delajo, bojé, da si ne bi umazali nog, ko bi iz skrite ljubezni do človeške hvale želeli uga-jati ljudem. Tisti, ki jih rad in pobožno poslušá, se pač ne more ponašati s tujim delom, marveč se ne s prevzetnimi, ampak s potrtimi kostmi srčno veseli zaradi glasu Gospodove resnice. V onih tedaj, ki znajo radi in ponižno poslušati in mirno žive v sladkih in zveličavnih opravilih, naj se cerkev raduje in govori: »Jaz spim in moje srce čuje.« Kaj pomeni: »Jaz spim in moje srce čuje«? Tako počivam, da poslušam. Pokoja ne potrebujem, da bi lenobo pasla, ampak da bi v modrosti rasla. »Jaz spim in moje srce čuje;« mirujem in vidim, da si ti Gospod, zakaj »pismar-jeva modrost pokoja potrebuje, in kdor ima malo opravkov, jo pridobi«¹⁷. »Jaz spim in moje srce čuje;« ne zapletam se v nadležne opravke in moj duh se vdaja božjim čustvom.

¹⁴ Jak 1, 19.

¹⁵ Ps 50, 10.

¹⁶ Jan 3, 29.

¹⁷ Sir 38, 25.

4. Ko se cerkev v miru raduje tistih, ki tako sladko in ponižno mirujejo, glej, trka on, ki pravi: »Kar vam pravim v temi, povejte o belem dnevu, in kar slišite na uho, oznanite na strehah.«¹⁸ Njegov glas torej trka na vrata in pravi: »Odpri mi, moja sestra, moja prijateljica, moja golobica, moja neomadeževana, ker moja glava je polna rose in moji lasje polni nočnih kapelj.« Kakor da pravi: Ti počivaš, in meni so vrata zaprta; ti skrbiš za mir nekaterih, in ljubezen mnogih omrzuje, ker hudobija narašča¹⁹. Noč je namreč hudobija, nje rosa in kaplje pa so tisti, ki omrzujejo in ohlajajo Kristusovo glavo, to je, (ki so krivi,) da se Bog ne ljubi. Glava Kristusa je namreč Bog²⁰. Nosi jih pa (cerkev) na laseh, to je, trpi jih pri vidnih zakramentih, nikakor pa ne prodrejo v notranjost do duha. Trka torej, da bi brezdelnim svetim pregnal pokoj, in kliče: Odpri mi, ki si po moji krvi moja sestra, po mojem prihodu moja prijateljica, po mojem duhu moja golobica, po moji besedi, katera si se v miru naučila, moja neomadeževana, odpri mi, oznanjaj me! Zakaj, kako naj pridem k njim, ki so mi vrata zaprli, če mi nihče ne odpre? »Kako naj namreč slišijo brez oznanjevalca?«²¹

5. Od tod prihaja, da tudi taki, ki so radi prosti koristnega dela in ne marajo nadležnih in napornih opravil, ker se imajo za premalo sposobne, da bi jih opravljali in brez graje vršili, rajši želijo, da bi, če bi bilo mogoče, sveti apostoli in stari oznanjevalci resnice zopet vstali zoper preobilno hudobijo, ki je zaradi nje vroča ljubezen omrznila. Toda glede teh, ki so se že ločili od telesa in slekli meseno oblačilo —

¹⁸ Mt 10, 27.

¹⁹ Mt 24, 12.

²⁰ 1 Kor 11, 3.

²¹ Rim 10, 14.

ti namreč niso od nje²² ločeni — odgovarja cerkev: »Svojo suknjo sem slekla, kako bi jo zopet oblekla?« To suknjo bo cerkev sicer zopet prejela in v onih, ki so jo že slekli, se bo zopet z mesom oblekla, toda ne zdaj, ko je treba mrzle ogrevati, marveč tedaj, ko bodo mrtvi vstali. Ko torej trpi težave zaradi pomanjkanja oznanjevalcev in se spominja svojih udov, zdravih v besedi, svetih v dejanju, pa že teles osvojenih, cerkev zdihuje in pravi: »Svojo suknjo sem slekla, kako bi jo zopet oblekla?« Kako se bodo tisti moji udje, ki so mogli Kristusu z odličnim oznanjevanjem odpreti, zdaj zopet vrnil v telesa, katera so slekli?

6. Nato obrne pogled na one, ki morejo pridigati, ljudi pridobivati in voditi ter tako, kakor koli že, vrata odpirati, pa se boje, da ne bi v teh težavnih opravilih grešili, in pravi: »Svoje noge sem umila, kako jih bom spet umazala?« Zakaj, »če kdo ne greši z besedo, ta je popoln mož«²³. In kdo je popoln? Kdo se v taki preplavi hudobije, v taki omrzlosti ljubezni ne pregreši? »Svoje noge sem umila, kako jih bom spet umazala?« Berem pa in slišim: »Naj vas, bratje, ne bo mnogo učiteljev, ker bomo strože sojeni; v marsičem namreč grešimo vsi.«²⁴ »Svoje noge sem umila, kako jih bom spet umazala?« Pa glej, vstanem in odprem. Kristus, umij jih, »odpusti nam naše dolge«, kajti naša ljubezen ni ugasnila, ker »tudi mi odpustčamo svojim dolžnikom«²⁵. Ko te poslušamo, se s teboj v nebesih radujejo potrte kosti²⁶. Ko te pa oznanjamo,

²² Od cerkve. Apostoli in stari oznanjevalci so zmago-slavna cerkev.

²³ Jak 3, 2.

²⁴ Jak 3, 1. 2.

²⁵ Mt 6, 12.

²⁶ Prim. Ps 50, 10.

ti hodimo po zemlji odpirat; zato smo nejevoljni, če nas grajajo, in se napihujemo, če nas hvalijo. Umij naše noge, prej očiščene, toda umazane, ko ti hodimo po zemlji odpirat!

To vam bodi danes dovolj, preljubi. Če sem se pregrešil, ker sem nemara kaj rekel, kakor ni prav, ali se zaradi vaše pohvale čez mero prevzel, bolj nego je prav, izprosite očiščenja mojim nogam s svojimi Bogu ljubimi molitvami.

Oseminpetdeseti govor.

Jan 13, 10—15.

1. Evangeljske besede, kako je Gospod svojim učencem umil noge in rekel: »Kdor se je skopal, ne potrebuje, razen da si noge umije, pa je ves čist.«¹ sem vam, preljubi, razložil, kakor je Gospod dal. Zdaj pogledajmo, kaj sledi. »Tudi vi ste čisti,« je dejal, »toda ne vsi.«² Da ne bi ugibali, kaj to pomeni, je evangelist sam odkril, ko je dodal: »Vedel je namreč, kdo ga bo izdal, zato je rekel: ‚Niste vsi čisti.‘«³ Kaj je bolj odkritega nego to?

2. »Ko jim je torej umil noge, vzel vrhnje oblačilo in spet sedel, jim je rekel: ‚Veste, kaj sem vam storil?‘«⁴ Zdaj je trenutek, ko se bo Petru obljuba spolnila; kajti odložil jo je, ko je osuplemu in govorečemu: »Ne boš mi nog umival vekomaj ne«, odgovoril: »Kar jaz delam, ti zdaj ne veš, a spoznal boš pozneje.«⁵ Glej, zdaj je tisti »pozneje«; zdaj je čas, da pove, kar je malo poprej odložil. Gospod

¹ Jan 13, 10.

² Ibidem.

³ Jan 13, 11.

⁴ Jan 13, 12.

⁵ Jan 13, 8.

torej, spominjajoč se, da je prej obljubil pojasniti svoje ravnanje, tako nepričakovano, tako čudno, tako presenetljivo in — če ne bi bil resno zapretil — nikakor ne dopustljivo, da je on, Učenik ne samo njih, ampak angelov, in Gospod ne samo njih, ampak vseh stvari, svojim učencem in hlapcem noge umil: ker je torej obljubil pojasniti svoje skrivnostno ravnanje in rekel: »A spoznal boš pozneje,« začne zdaj razlagati, kaj pomeni, kar je storil.

2. »Vi,« pravi, »me kličete: ‚Učenik‘ in ‚Gospod‘ in prav pravite: zakaj to sem.«⁶ »Prav pravite,« ker resnico pravite; saj sem, kar pravite. Človeku je zapovedano: »Naj te ne hvalijo tvoja usta, ampak hvalijo naj te usta tvojega bližnjega.«⁷ Nevarno je namreč, če je sam sebi všeč, kdor naj se varuje prevzetnosti. Oni pa, ki je nad vse, se ne prevzame, naj se hvali kolikor koli, ker je nad vse vzvišen; Bog se tudi nikakor ne more imenovati preoblasten. Kajti nam je v prid, da ga spoznamo, ne njemu; in nihče ga ne spozna, če se on sam, ki sebe pozna, ne razodene. Če bi se torej hotel izogniti videzu preoblastnosti in se ne bi hvalil, bi nam spoznanje kratil. In če se imenuje Učenika, ga ne bo nihče grajal, tudi če bi ga imel za zgolj človeka; zakaj izdaja se za to, za kar se v vseh svobodnih umetnostih tudi ljudje tako brez preoblastnosti izdajajo, da se imenujejo učitelje⁸. Da pa se imenuje Gospoda svojih učencev, ki so tudi sami pred svetom svobodnega rodu — kdo bi to od človeka prenesel? Toda tu govori Bog. Tu je vzvišenost brez prevzetnosti, resnica brez laži; nam je v prid, če se podvržemo tej vzvišenosti,

⁶ Jan 15, 15.

⁷ Preg 27, 2.

⁸ Besedna igra: »profitentur — professores« se ne dá natančno prevesti.

nam je v prid, če služimo resnici. Da se imenuje Gospoda, ni zanj grehota, ampak za nas dobrotā. — — »Vi me kličete: ‚Učenik‘ in ‚Gospod‘ in prav pravite; zakaj to sem.« Zato prav pravite, ker sem; kajti ko ne bi bil, kar pravite, bi napak trdili, čefudi bi me hvalili. Kako bo torej resnica tajila, kar učenci resnice pravijo? Česar so se naučili, pravijo — kako bo resnica tajila, ki jih je naučila? Kako bo studenec utajil, kar oznanja tisti, ki je iz njega pil? Kako bo luč skrila, kar kaže tisti, ki jo vidi?

4. »Ako sem torej jaz, Gospod in Učenik, vam noge umil, ste tudi vi dolžni, drug drugemu noge umivati. Zgled sem vam namreč dal, da bi tudi vi delali, kakor sem jaz vam storil.«⁹ To je, blaženi Peter, česar nisi vedel, ko nisi privolil. To ti je tvoj Učenik in Gospod obljubil, ko te je postrašil, da si privolil, in ti umil noge. Vzvišeni nam je, bratje, dal zgled ponižnosti; delajmo ponižno drug drugemu, kar je vzvišeni ponižno storil. S tem nam je ponižnost zelo priporočil. Bratje si jo med seboj tudi dejansko skazujejo, ko drug drugega v goste sprejemajo; kajti pri mnogih je navada, da to ponižnost tudi v dejanju izvršujejo¹⁰. Zato je apostol, ko je pohvalil zaslužno vdovo, dejal: »Če je popotnike sprejemala, če je svetim noge umivala.«¹¹ Kjer pa pri svetih ni te navade, store v srcu, česar ne store z roko, ako so v številu onih, katerim je v slavospevu blaženih treh mladeničev rečeno: »Slavite, sveti in v srcu ponižni, Gospoda!«¹² Mnogo boljše in brez ugovora resničnejše pa je, da se tudi z roko stori; in krist-

⁹ Jan 13, 14. 15.

¹⁰ Pri mnogih je navada, da gostom noge umijejo. Prim. Lk 7, 44.

¹¹ 1 Tim 5, 10.

¹² Dan 3, 87.

jana ne bodi sram storiti, kar je Kristus storil. Ko se namreč telo k bratovim nogam skloni, se tudi v srcu zbudi ali, če je že bilo, okrepi čustvo ponižnosti.

5. Toda mimo tega moralnega pomena smo, kakor se spominjam, vzvišenost tega Gospodovega dejanja tako razložili, da je Gospod, ko je že umitim in čistim učencem noge umil, namignil, naj se zavedamo, da zaradi človeških nagnjenj, ki nas na zemlji spremljajo, nismo brez greha, četudi na poti k pravičnosti še toliko napredujemo. Ta greh nam takoj izmije, proseč za nas, ko prosimo Očeta, ki je v nebesih, naj nam odpusti naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom¹³. Kako pa k temu pomenu sodi, kar je pozneje povedal, ko je pojasnil vzrok svojega ravnanja in rekel: »Ako sem torej jaz, Gospod in Učenik, vam noge umil, ste tudi vi dolžni drug drugemu noge umivati. Zgled sem vam namreč dal, da bi tudi vi delali, kakor sem jaz vam storil«? Smemo li trditi, da more tudi brat brata očistiti grešnega madeža? Dà, dà, vedimo, da vzvišenost Gospodovega dejanja tudi nas opominja, naj drug drugemu priznavamo svoje grehe in molimo drug za drugega, kakor tudi Kristus prosi za nas. Poslušajmo apostola Jakoba, ki prav to jasno veva in pravi: »Priznavajte torej drug drugemu grehe in molite drug za drugega!«¹⁴ Kajti tudi za to nam je Gospod dal zgled. Če namreč on, ki nobenega greha ni imel, nima in ne bo imel, prosi za naše grehe, koliko bolj smo mi dolžni med seboj moliti za svoje! In če nam on odpušča, ki mu mi nimamo ničesar odpustiti, koliko bolj moramo drug drugemu odpuščati mi, ki tukaj brez greha živeti ne moremo! Kaj se namreč zdi,

¹³ Mt 6, 12.

¹⁴ Jak 5, 16.

da je Gospod s to globoko skrivnostjo nakazal, ko je rekel: »Zgled sem vam namreč dal, da bi tudi vi delali, kakor sem jaz vam storil«? Nič drugega, nego kar apostol odkrito pravi: »Odpuščajte si, če ima kdo na kom kaj grajati; kakor je Gospod vam odpustil, tako tudi vi.«¹⁵ Drug drugemu torej odpuščajmo grehe in tako drug drugemu umivajmo noge. Naša stvar je, da z njegovo pomočjo ponudimo službo ljubezni in ponižnosti, njegova stvar je, da nas usliši in vseh grešnih madežev očisti po Kristusu in v Kristusu, da bo, kar drugim odpustimo, to je, na zemlji razvežemo, tudi v nebesih razvezano¹⁶.

Devetinpetdeseti govor.

Jan 13, 16—20.

1. Slišali smo v evangeliju, da je Gospod govoril in rekel: »Resnično, resnično, povem vam: Služabnik ni večji ko njegov gospod in poslanec ni večji ko tisti, ki ga je poslal. Ako to veste — blagor vam, če boste to delali.«¹ To je zategadelj rekel, ker je svojim učencem noge umil, on, ki je z besedo in zgledom ponižnost učil. Z njegovo pomočjo bomo obravnali, kar je treba pazljiveje obravnati, če se ne bomo mudili pri rečeh, ki so jasne. Ko je bil to povedal, je dodal: »Ne govorim o vas vseh; jaz vem, katere sem izvolil. A da se dopolni pismo: ‚Kateri je z menoj kruh, bo vzdignil proti meni svojo peto.‘«² Kaj je to drugega nego: Me bo poteptal? Znano je, o kom govori, namiguje na Juda, svojega izdajalca. Tega torej ni izvolil, zategadelj ga s to besedo loči

¹⁵ Kol 3, 13.

¹⁶ Prim. Mt 18, 18.

¹ Jan 13, 16. 17.

² Jan 13, 18. Citat je iz Ps 40, 10.

od onih, katere je izvolil. Kar torej pravim: »Blagor vam, če boste to delali,« »ne pravim o vas vseh«; je med vami eden, ki blagra ne bo deležen in ne bo tega delal. »Jaz vem, katere sem izvolil.« Katere mimo onih, ki bodo blaženi, če bodo delali, kar je delal in delati ukazal on, ki jih more oblažiti? Izdajalec Juda, pravi, ni izvoljen. Kaj pa pomeni, kar na drugem mestu pravi: »Ali vas nisem izbral dvanajst? In vendar je eden izmed vas hudič³? Je li bil tudi on za nekaj izvoljen, za kar je bil pač potreben? Ne pa za blaženost, o kateri zdaj pravi: »Blagor vam, če boste to delali.« Tega ne pravi o vseh; ve namreč, katere je izbral, da bodo te blaženosti deležni. Med njimi ni onega, ki je tako jedel njegov kruh, da je vzdignil proti njemu svojo peto. Oni so jedli kruh — Gospoda, ta pa Gospodov kruh zoper Gospoda; oni življenje, ta kazen. »Kdor namreč nevredno jé,« pravi apostol, »si sodbo jé.«⁴ »Že zdaj vam to povem, preden se zgodi, da boste, ko se zgodi, verovali, da sem jaz,«⁵ to je: Jaz sem tisti, ki je pismo o njem že zdavnaj napovedalo: »Kateri jé z menoj kruh, bo vzdignil proti meni svojo peto.«

2. Potem nadaljuje in pravi: »Resnično, resnično, povem vam: Kdor sprejme, kogar pošljem, mene sprejme; kdor pa mene sprejme, sprejme tistega, ki me je poslal.«⁶ Mar je hotel, da tako umejmo, da je med tistim, katerega pošlje, in njim samim tolikšna razlika, kolikršna med njim in Bogom Očetom? Če bi to tako umeli, ne vem, kakšno lestvo bomo po zgledu ariancev postavili. Tega pa nikar ne! Ko namreč (arianci) slišijo ali berejo te evangeljske besede, takoj

³ Jan 6, 71.

⁴ 1 Kor 11, 29.

⁵ Jan 15, 19.

⁶ Jan 13, 20.

teko k tisti lestvi svojega nauka, po kateri ne stopajo kvišku k življenju, marveč se kotljajo v smrt. Takoj namreč trdijo: Kolikor se Sinov apostol razlikuje od Sina — dasi je dejal: »Kdor sprejme, kogar pošljem, mene sprejme« — toliko se Sin razlikuje od Očeta — dasi je dejal: »Kdor mene sprejme, sprejme tistega, ki me je poslal.« Seveda, če to praviš, krivo- verec, si pozabil svojo lestvo. Če namreč zaradi teh Gospodovih besed za tolikšno razdaljo ločiš Sina od Očeta za kolikršno apostola od Sina, kam boš pa postavil svetega Duha? Ti je li ušlo iz spomina, da ga navadno stavite za Sinom? Bo tedaj med apostolom in Sinom, in Sin bo mnogo dalje od apostola nego Oče od Sina. Pa nemara, da bo med Sinom in apostolom ter med Očetom in Sinom enaka razdalja in razlika, bo sveti Duh enak Sinu, ka-li? Pa tudi tega nočete. Kam ga torej hočete postaviti, če menite, da se apostol razlikuje od Sina toliko kolikor Sin od Očeta? Brzdajte torej drznost svoje domišljavosti in nikar ne iščite v teh besedah tolikšne razlike med Očetom in Sinom, kolikršna je med Sinom in apostolom. Rajši poslušajte Sina samega, ki pravi: »Jaz in Oče sva eno.«⁷ Tu nam resnica ni pustila nobenega dvoma o razdalji med roditeljem in edinorojencem, tu je Kristus izpodnesel vaše stopnice, tu je skala zlomila vašo lestvo.

5. Zavrnilo smo krivoversko zavijanje. Kako pa bomo mi umeli te Gospodove besede: »Kdor sprejme, kogar pošljem, mene sprejme; kdor pa mene sprejme, sprejme tistega, ki me je poslal?« Če bi namreč hoteli umeti tako, da je dejal: »Kdor mene sprejme, sprejme tistega, ki me je poslal,« zato; ker sta Oče in Sin ene narave, bi iz besede: »Kdor sprejme, kogar pošljem,

⁷ Jan 10, 50.

mene sprejme« na videz pravilno sledilo, da sta Sin in apostol ene narave. Utegnilo bi se, sicer ne neprikladno, tudi tako umeti, da ima oni »velikan, ki se veseli, ko po potu teče,«⁸ dve naravi; kajti »Beseda je meso postala«⁹, to je, Bog je postal človek. Zategadelj bi se utegnilo zdeti, da je rekel: »Kdor sprejme, kogar pošljem, mene sprejme« kot človeka; »kdor pa mene« kot Boga »sprejme, sprejme tistega, ki me je poslal.« Toda, ko je to rekel, ni naglasil edinosti narave, marveč dostojanstvo pošiljalčevo v poslancu. Poslanca naj torej vsakdo tako sprejme, da vidi v njem onega, kateri ga pošilja. Če torej gledaš Kristusa v Petru, najdeš učenčevega učitelja; če gledaš Očeta v Sinu, najdeš edinorojenčevega roditelja; in tako v poslancu brez zmote sprejmeš pošiljalca. Kar v evangeliju dalje sledi, ne smemo zaradi prekratkega časa skraćiti. Zato bodi, predragi, ta govor kakor krma svetih ovčic: če je je dovolj, naj jo v svojo korist použijejo, če je pa prepičla, naj jo željno prežvekujejo.

Šestdeseti govor.

Jan 13, 21.

1. Ni lahko vprašanje, ki nam ga nalaga evangelij blaženega Janeza, ko pravi: »Po teh besedah se je Jezus vznemiril v duši in zatrdil: ‚Resnično, resnično, povem vam: Eden izmed vas me bo izdal.‘«¹ Se je li Jezus zato vznemiril, ne v mesu, ampak v duši, ker je hotel reči: »Eden izmed vas me bo izdal«? Mar mu je takrat prvič prišlo to na um ali mu je bilo takrat prvič nenadoma razodeto in ga je nepričakovana novica

⁸ Ps 18, 6. Velikan je Kristus.

⁹ Jan 1, 14.

¹ Jan 13, 21.

vznemirila? Ali ni malo prej dejal: »Kateri je z menoj kruh, bo vzdignil proti meni svojo peto«²? Ali ni prav tako že poprej rekel: »Tudi vi ste čisti, toda ne vsi«³? Tam je evangelist pripomnil: »Vedel je namreč, kdo ga bo izdal.«⁴ Njega je tudi že prej označil rekoč: »Ali vas nisem jaz izbral dvanajst? In vendar je eden izmed vas hudič.«⁵ Kaj torej pomeni, da se je zdaj »vznemiril v duši«, ko je zatrdil: »Resnično, resnično, povem vam: Eden izmed vas me bo izdal«? Ali se je zato vznemiril v duši, ker ga je nameraval razkrinkati, da se ne bi skrival med drugimi, ampak se od njih razločil? Ker se je izdajalec pripravljal, da pojde in pripelje Jude, katerim bi Gospoda izdal — ga je li vznemirilo trpljenje, ki ga je čakalo, in bližnja nevarnost in preteča roka izdajalca, katerega je do dna duše poznal? Tako se je zdaj Jezus vznemiril v duši kakor takrat, ko je dejal: »Zdaj je moja duša vznemirjena in kaj naj rečem? Oče, reši me iz te ure? A zato sem v to uro prišel.«⁶ Kakor je torej bila takrat vznemirjena njegova duša, ker je prišla ura trpljenja, tako se je tudi zdaj vznemiril v duši, ko se je Juda pripravljal, da odide in pride, in je bil blizu tolik izdajalčev zločin.

2. Vznemiril se je torej on, ki je imel oblast, dati svoje življenje, in imel oblast, ga zopet vzeti?. Vznemirila se je tako silna moč, vznemirila se je trdna skala. Ali pa se je v njem vznemirila bolj naša šibkost? Dà, tako je. Nič nevrednega naj ne mislijo sluzabniki o svojem Gospodu, marveč naj v svoji glavi

² Jan 13, 18; Ps 40, 10.

³ Jan 13, 10.

⁴ Jan 13, 11.

⁵ Jan 6, 71.

⁶ Jan 12, 27.

⁷ Jan 10, 18.

spoznajo sebe kot ude. On, ki je za nas umrl, prav on se je vznemiril zaradi nas. On, ki je za nas umrl, ker je hotel, se je vznemiril, ker je hotel. On, ki je preobrazil naše borno telo, da bo podobno njegovemu povelečanemu telesu⁸, je v sebi preobrazil vznemirjenost naše slabosti, ko je z vznemirjenostjo svoje duše z nami trpel. Zaradi tega, ko se vznemiri Veliki, Močni, Trdni, Nepremagani, se ne bojmo zanj, da bo onemogel. Ne bo omagal, marveč išče nas, da bi nam pomagal. Nas, pravim, le nas tako išče: v njegovi vznemirjenosti same sebe glejmo, da ne poginemo v obupu, kadar smo vznemirjeni. Ko je vznemirjen on, ki ne bi bil vznemirjen, razen hoté, človeka tolaži, ki je vznemirjen tudi nehoté.

3. Umolknejo naj modrijani, ki trde in dokazujejo, da se modri v duši ne vznemirja. Bog je modrost tega sveta obrnil v nespamet⁹; in »Gospod pozna človeške misli, da so prazne«¹⁰. Krščanska duša naj se le vznemirja, toda ne zaradi revščine, marveč iz usmiljenja do revščine. Boji naj se, da se ne bi ljudje Kristusu izgubili; žalosti naj se, ko se kdo Kristusu izgubi. Želi naj pridobiti ljudi za Kristusa; veseli naj se, ko se ljudje pridobivajo za Kristusa. Boji naj se zase, da se ne bi Kristusu izgubila; žalosti naj se, da je še daleč od Kristusa. Hrepeni naj kraljevati s Kristusom; veseli naj se, ko upa, da bo kraljevala s Kristusom. To so štiri vznemirjenja, kakor pravijo: strah in žalost, ljubezen in radost. Krščanska srca naj jih iz pravšnih vzrokov čutijo. Ne pritegnimo zmotam stoičnih modrijanov ali njim podobnih, kdor koli so: kakor imajo puhle besede za resnico, tako imajo topost za zdravje; ne vedo, da je človeški duh — kakor telesni

⁸ Flp 3, 21.

⁹ 1 Kor 1, 20.

¹⁰ Ps 93, 11.

ud — toliko obupneje bolan, če niti bolečine več ne čuti.

4. Pa poreče kdo: Ali naj se kristjanova duša tudi žalosti, ko je smrt pred durmi? Kje je potem, kar pravi apostol, da »ima željo biti razvezan in biti s Kristusom«¹¹, če ga to, česar si želi, vznemiri, ko pride? Lahko je, odgovoriti jim na to, ko celo radosti pravijo vznemirjenje. Kako pa, ali se človek zaradi bližnje smrti zato vznemirja, ker se bližnje smrti raduje? Toda temu, trdijo, se pravi veselje, ne radost. Toda kaj je to, razen da isto mislijo, pa skušajo imena zamenjati? Mi pa prisluhnjimo svetemu pismu in po njem z Gospodovo pomočjo vprašanje razvozljajmo. Ker je pisano: »Po teh besedah se je Jezus vznemiril v duši,« ne trdimo, da se je vznemiril od radosti, da nas ne bo s svojimi besedami zavrnil, ko je dejal: »Moja duša je žalostna do smrti.«¹² Tako nekako je tudi tukaj umeti, da se je Kristus vznemiril v duši, ko je hotel njegov izdajalec oditi in takoj s svojimi pomagači zopet priti.

5. Močni so kajpada kristjani — če je kaj takih — ki se prav nič ne vznemirijo, ko smrt na vrata potrka. So pa močnejši od Kristusa, ka-li? Kdo je tako blazen, da bi kaj takega trdil? Zakaj se je torej vznemiril, če ne zato, ker je slabotne v svojem telesu, to je, v svoji cerkvi potolažil, ker jim je v slabosti radovoljno postal podoben? Če se kdo izmed njegovih še vznemiri, ko smrt pride, naj se nanj ozre, da se ne bo zaradi tega imel za zavrženega in da ga ne ugrabi hujša smrt obupa. Kakšnih dobrin smemo pričakovati in upati, ko bomo deležni božanstva njega, ki nas njegova vznemirjenost pomirja in nam njegova nemoč

¹¹ Flp 1, 23.

¹² Mt 26, 38.

daje moč! Ali se je torej tu vznemiril, ker se mu je zasmilil Juda, drveč v pogin, ali zato, ker se mu je bližala smrt — nikakor ne smemo dvomiti, da se je vznemiril ne iz dušne slabosti, ampak iz svoje moči, da ne bomo obupali nad zveličanjem, kadar smo vznemirjeni ne iz moči, ampak iz slabosti. Nosil je namreč slabost mesa, slabost, ki je z vstajanjem prešla. Toda on, ki ni bil samo človek, ampak tudi Bog, je z dušno močjo ves človeški rod neizrekljivo prekašal. Ni se torej vznemiril, ker ga je kdo prisilil, marveč sam sebe je vznemiril. To je o njem jasno povedano, ko je Lazarja obudil; tam je namreč zapisano, da je sam sebe raztožil¹³, da bi tako umeli, četudi kje ni zapisano, pa se vendar bere, da se je vznemiril. Človeško čustvo je pač, kadar je imel za primerno, s svojo močjo v sebi zbudil, ki je s svojo močjo privzel popolno človeško naravo.

Enainšestdeseti govor.

Jan 15, 21—26.

2. »Jezus se je vznemiril v duši in je zatrdil: ‚Resnično, resnično, povem vam: Eden izmed vas me bo izdal.‘¹ »Eden izmed vas« po številu, ne po vrednosti; po videzu, ne po kreposti; po telesni skupnosti, ne po duhovni zvezi; tovariš po meseni pridružitvi, ne po edinosti srca; ne torej eden, ki je od vas, marveč ki pojde od vas. Zakaj, kako bo res, kar je Gospod zatrdil: »Eden izmed vas,« če je res, kar je pisatelj tega evangelija v svojem pismu sam dejal: »Izmed nas so izšli, toda niso bili od nas; kajti če bi bili od nas, bi

¹³ Jan 11, 55.

¹ Jan 15, 21.

bili ostali z nami«²? Juda torej ni bil od njih; ostal bi bil namreč z njimi, ko bi bil od njih. Kaj drugega pomeni tedaj: »Eden izmed vas me bo izdal,« nego: Eden bo izmed vas izšel, ki me bo izdal? Kajti tudi oni, ki je rekel: »Če bi bili od nas, bi bili ostali z nami,« je prej dodal: »Izmed nas so izšli.« In tako je oboje res: izmed nas in ne izmed nas; v enem pogledu izmed nas, v drugem pogledu ne izmed nas; po skupnosti svetih skrivnosti izmed nas, po svojih posebnih pregrehah ne izmed nas.

3. »Učenci so se spogledovali, ker niso vedeli, o kom govori.«³ Tako vdano so svojega učenika ljubili, da so vendar zaradi človeške slabosti drug o drugem dvomili. Vsakemu je bila znana lastna vest; ker mu je bila pa vest bližnjega neznan, je vsak o sebi tako za gotovo vedel, da niso za gotovo vedeli ne posamezni o drugih ne drugi o posameznih.

4. »Slonel pa je pri mizi ob Jezusovem naročju njegov učenec, ki ga je Jezus ljubil.«⁴ Kaj pomeni »ob naročju«, pove malo kasneje, ko pravi: »na prsi Jezusove«⁵. To je bil Janez, ki je ta evangelij napisal, kakor kasneje očitno pove. Pisatelji, ki so nam podali sveto pismo, ravnaajo navadno takole. Ko pripovedujejo sveto zgodovino in pridejo do sebe, govore (o sebi) kakor o kom drugem in sebe tako vpletejo v svojo povest, da opišejo dogodke in ne hvalijo sebe. — — — Če torej blaženi evangelist tudi tukaž ne pravi: Slonel sem ob Jezusovem naročju, ampak pravi: »Slonel je njegov učenec,« navado naših pisateljev rajši priznajmo, nego se ji čudimo. Kaj namreč resnica izgubi, če se stvar sama pove in se s tem, kako se pove, izključi

² 1 Jan 2, 19.

³ Jan 13, 22.

⁴ Jan 13, 23.

⁵ Jan 13, 25.

prazna hvala? Povedal je namreč nekaj, kar mu je bilo v veliko hvalo.

— — — — —

6. »Njemu torej pomigne Simon Peter in mu pravi.«⁶ Pozornost zasluži beseda, da se pove kaj ne z glasom, marveč samo z migljajem: »Pomigne in mu pravi,« to je, z migljajem mu pravi. Kajti če se že z mislijo kaj pove — kakor pravi pismo: »Rekli so sami pri sebi«⁷ — koliko bolj z migljajem, kjer se s kakršnimi koli znamenji na zunaj pokaže, kar se v srcu spočne. Kaj je torej z migljajem rekel? Kaj drugega, če ne to, kar sledi: »Kdo je tisti, o katerem govori?«⁸. Te besede je Peter pomignil, ker jih je rekel ne z glasom, ampak s telesnim gibom. »Ta se skloni na prsi Jezusove« — to je kajpada naročje na prsih, skrivnost modrosti — »in mu pravi: ‚Gospod, kdo je?‘ Jezus odgovori: ‚Tisti je, kateremu bom jaz pomočil grižljaj in mu ga dal.‘ Pomoči torej grižljaj in ga da Judu, sinu Simona Iškarijota. In po grižljaju — tedaj je šel satan vanj.«⁹ Razkrit je izdajalec, razgaljeno je temno skrivališče. Dobro je, kar je prejel, pa v svojo pogubo je prejel, ker je hudobnež dobro s hudobnim srcem prejel. — — —

Dvainšestdeseti govor.

Jan 15, 26—31.

1. Vem, predragi, da se utegnejo nekateri vznemiriti — pobožni, da bi stvar dognali, brezbožni, da bi zabavljali — da je šel satan v izdajalca, ko mu je Gospod dal pomočeni kruh. Zakaj takole je pisano:

⁶ Jan 15, 24.

⁷ Modr 2, 1.

⁸ Jan 15, 24.

⁹ Jan 15, 25—27.

»Pomoči torej grizljaj in ga dá Judu, sinu Simona Iškarijota. In po grizljaju — tedaj je šel satan vanj.«¹ Pravijo namreč: To je torej storil Kristusov kruh, podan s Kristusove mize, da je po njem šel satan v Kristusovega učenca? Tem odgovorimo: To je prav za prav svarilo za nas, kako se varujmo, da ne bomo dobrega slabo prejemali. Mnogo je namreč na tem, ne kaj kdo prejme, marveč kdo prejme; ne kakšno je, kar se dá, ampak kakšen je, komur se dá. Kajti dobro škoduje in hudo koristi, kakršni so, katerim se dá. Apostol pravi: »Greh, da bi se greh pokazal, mi je s tem, kar je dobro, smrt povzročil.«² Glej, dobro se je sprevrglo v húdo, ker se je dobro slabo prejelo. Isti pravi: »Da bi se zaradi velikih razodetij ne prevzel, mi je bil dan trn v meso, angel satanov, da me bije. Zaradi tega sem trikrat prosil Gospoda, da ga vzame od mene; in rekel mi je: ‚Dovolj ti je moja milost, zakaj moč se v slabosti spopolnjuje.‘«³ Glej, po hudem je prišlo dobro, ker se je húdo dobro prejelo. Kaj se torej čudiš, če je bil Judu dan Kristusov kruh, ki ga je dal satanu v oblast, ko nasprotno vidiš, da je bil Pavlu dan hudičev angel, ki ga je spopolnil v Kristusu? Tako je bilo slabemu dobro v škodo in dobremu húdo v prid. Spomnite se, zaradi česa je pisano: »Kdor koli bo torej nevredno jedel ta kruh ali pil Gospodov kelih, bo grešil nad telesom in krvjo Gospoda.«⁴ Ko je apostol to rekel, je govoril o tistih, ki so Gospodovo telo brez presoje in brezbrizno uživali kakor katero koli jed. Če se torej tu graja tisti, ki ne presodi, to je, ne razloči Gospodovega telesa od drugih jedi, kakšna obsodba zadene onega, ki se hlina

¹ Jan 15, 26. 27.

² Rim 7, 15.

³ 2 Kor 12, 7—9.

⁴ 1 Kor 11, 27.

prijateljja, pa h Gospodovi mizi pristopi kot neprijatelj! Če gre graja gostu, kakšna kazen udari prodajalca gostiteljevega! Kaj pa je bil kruh, ki ga je bil izdajalec deležen, če ne dokaz, kakšni milosti je bil nehvaležen?

2. Po tem kruhu je torej šel satan v Gospodovega izdajalca, da bi ga, ki mu je bil že predan, še popolneje posedel, ko je bil že prej vanj prišel, da ga je v zločin zavedel. Kajti bil je že v njem, ko je šel k Judom in se o ceni za izdajo Gospoda domenil; to jasno spričuje evangelist Luka, ko pravi: »Šel pa je satan v Juda, ki se je imenoval Iškarijot in je bil eden izmed dvanajsterih; in odšel je ter govoril z velikimi duhovniki.«⁵ Glej, to dokazuje, da je bil satan že šel v Juda. Že prej je torej šel vanj in mu v srce navdahnil misel, da bi Kristusa izdal; kajti takšen je že prišel k večerji. Zdaj pa, po grižljaju, je šel vanj, ne, da bi tujca skušal, marveč da bi svojo lastnino posedel.

3. Ni pa Juda takrat prejel Gospodovega telesa, kakor nekateri menijo, ker (evangelij) površno bero. Vedeti je torej treba, da je Gospod že prej vsem razdelil zakrament svojega telesa in svoje krvi in da je bil tedaj tudi Juda navzoč, kakor sv. Luka čisto jasno pove⁶. Šele potem je Gospod po Janezovem pripovedovanju s pomočenim in ponudenim grižljajem izdajalca odkrito razkril. Ko je kruh pomočil, je nemara njegovo hinavščino predočil. Zakaj ne vse, kar se omoči, se omije; marsikaj, kar se omoči, se nesnage napije. Če pa tukaj pomakanje kaj dobrega pomeni, je Juda po pravici zadela obsodba, ker je bil za dobroto nehvaležen.

⁵ Lk 22, 3. 4.

⁶ Lk 22, 19. 21.

4. Ni pa še Juda, katerega se je polastil ne Gospod ampak hudič, ko je nehvaležnežu prišel kruh v trebuh, sovražnik pa v duha, ni še, pravim, strašne hudobije, v srcu spočete, izvršil docela, ki mu je pogubna misel nanjo dolgo v duši tlela. Ko je torej Gospod, živi kruh, mrtvemu podal kruh in, podajajoč kruh, pokazal izdajalca kruha, je dejal: »Kar misliš storiti, stori brž!«⁷ Ni mu zapovedal zločina, ampak napovedal Judu zloto, nam dobroto. Kaj je namreč hujšega za Juda in kaj boljšega za nas nego Kristus, ki ga je izdal sebi v pogubo, a nehote za nas?⁸ »Kar misliš storiti, stori brž!« O beseda voljnega, bolj nego nevoljnega! O beseda, ki ne pomeni toliko kazni za izdajalca, marveč kaže ceno reševalca. »Kar delaš, stori brž« je namreč rekel ne, ker je nezvestemu pogubo želel, marveč ker je zveste reševati hotel; zakaj »bil je izdan zaradi naših grehov«⁹ in »ljubil je svojo cerkev in sam sebe zanjo dal«¹⁰. Zategadelj pravi apostol tudi o sebi: »Ki me je ljubil in zame dal sam sebe.«¹¹ Ko bi ne bil torej Kristus sam sebe dal, bi ne bil nihče Kristusa izdal. Kaj ima Juda drugega nego greh? Kajti, ko je Kristusa izdal, ni mislil na naše odrešenje, za katero je bil Kristus izdan, marveč je mislil na dobiček in denar ter izkupil izgubo svoje duše. Prejel je plačilo, ki ga je želel, pa proti svoji volji dobil plačilo, ki ga je zaslužil. Juda je izdal Kristusa, Kristus je dal sam sebe; oni je zase kupčeval, ta je nas odkupil. »Kar misliš storiti, stori brž!« ne zato,

⁷ Jan 15, 27.

⁸ »Quid enim Judae peius et quid nobis melius quam traditus Christus, ab illo adversus illum, pro nobis praeter illum.«

⁹ Rim 4, 25.

¹⁰ Ef 5, 25.

¹¹ Gal 2, 20.

ker moreš, marveč zato, ker tako hoče on, ki vse zmore.

— — — — —

5. »Ko je torej oni grizljaj vzela, je takoj odšel. Bila pa je noč.«¹² Tudi oni, ki je odšel, je bil noč. Ko je torej noč odšla, je rekel Jezus: »Zdaj je Sin človekov poveličan.«¹³ »Dan torej dnevu dopoveduje,« Kristus vernim učencem, da bi ga poslušali in ga, za njim hodeč, ljubili; in »noč daje noči na znanje,«¹⁴ Juda nevernim Judom, da bi prišli in ga iz sovraštva zgrabili. — — — —

Triinšestdeseti govor.

Jan 13, 31. 52.

1. Napnimo pogled svojega duha in z Gospodovo pomočjo iščimo Boga! Božja pesem pravi: »Iščite Boga in živela bo vaša duša!«¹ Iščimo, da ga najdemo, iščimo, ko ga najdemo! Da bi ga iskali, preden ga najdemo, je skrit; da bi ga iskali, ko ga najdemo, je neskončen. Zategadelj je drugje rečeno: »Iščite vedno njegovo obličje!«² Kajti iščočega nasiti, kolikor more sprejeti, onega pa, ki ga najde, naredi še sprejemljivejšega, da dalje išče in se nasiti, ko začne biti še bolj sprejemljiv. »Iščite vedno njegovo obličje, torej ni rečeno, kakor je rečeno o nekih: »Se zmeraj uče, pa ne morejo nikdar priti do spoznanja resnice,«³ marveč ta-

¹² Jan 13, 30.

¹³ Jan 13, 31.

¹⁴ Ps 18, 2.

¹ Ps 68, 55.

² Ps 104, 4.

³ 2 Tim 5, 7.

ko, kakor pravi: »Kadar človek dokonča, zopet začne,«⁴ dokler ne pridemo v ono življenje, kjer bomo tako napolnjeni, da ne bomo še sprejemljivejši, ker bomo tako polni, da se ne bomo več spopolnjevali. Takrat nam bo namreč jasno, kaj »nam je zadosti«⁵. Tukaj pa zmeraj iščimo in uspeh najdenja ne bodi konec iskanja. — — — Ta uvod, preljubi, naj vašo ljubezen opozori na govor, ki ga je Gospod svojim učencem pred svojim trpljenjem govoril. Globok je namreč. In kjer se bo pridigar mnogo trudil, naj se potruži tudi poslušalec, da ne bo ničesar zamudil.

2. Kaj je torej Gospod rekel, ko je Juda šel, da bi brž storil, kar je storiti sklenil, da bi namreč Gospoda izdal. Kaj je rekel dan, ko je noč odšla? Kaj je rekel odkupitelj, ko je odšel prodajalec? Rekel je: »Zdaj je Sin človekov poveličan.«⁶ Zakaj zdaj? Mar li zato, ker je odšel, kateri ga bo izdal, ker so prihajali, kateri ga bodo zgrabili in umorili? Je li torej z d a j poveličan, ker bo kmalu še bolj ponižan, ker ga bodo kmalu zvezali, sodili, obsodili, zasramovali, križali, usmrtili? Je li to poveličanje, ali bolj ponižanje? Ali ni tedaj, ko je delal čudeže, vendar isti Janez o njem rekel: »Sveti Duh še ni prišel, ker Jezus še ni bil poveličan«⁷? Takrat, ko je mrtve obujal, še torej ni bil poveličan, zdaj pa, ko gre sam med mrtve, je poveličan? Ni še bil poveličan, ko je delal božja dela, pa je poveličan, ko gre v človeško trpljenje? Čudno, če je božji učitelj s temi besedami to namignil in povedal. Globlje moramo preudariti besedo Najvišjega, ki se nekoliko razodene, da ga

⁴ Sir 18, 6.

⁵ Jan 14, 8.

⁶ Jan 13, 31.

⁷ Jan 7, 39.

najdemo, pa se zopet skrije, da ga iščemo, in od najdenega po stopnjah gremo do onega, kar je treba najti. Zdi se mi, da je tu nekaj velikega v podobi povedano. Juda je odšel in Jezus je bil poveličan; odšel je sin pogubljenja⁸ in poveličan je bil Sin človekov. Odšel je namreč oni, ki jim je bil zaradi njega dejal: »Tudi vi ste čisti, toda ne vsi.«⁹ Ko je tedaj nečisti odšel, so vsi čisti ostali in pri svojem očiščevalcu ostali. Nekaj podobnega bo, ko bo od Kristusa premagan prešel ta svet in ne bo med Kristusovim ljudstvom nikogar, ki bi bil nesvet, ko se bodo po ločitvi ljuljke od pšenice pravični zasvetili kakor sonce v kraljestvu svojega Očeta¹⁰. Videč, da se bo to v prihodnosti zgodilo, in zatrjujoč, da je sedaj v podobi nakazano, je Gospod svetim apostolom, ki so ostali kakor pšenica, dejal, ko je odšel Juda kakor izločena ljuljka: »Zdaj je Sin človekov poveličan,« kakor da jim je rekel: Glejte, kako bo pri mojem poveličanju, ko nobenega hudobneža več ne bo, ko se izmed dobrih nihče več pogubil ne bo. Ni pa rekel: Zdaj je poveličanje Sinu človekovega nakazano, marveč: »Zdaj je Sin človekov poveličan;« kakor ni rečeno: Skala je pomenila Kristusa, ampak: »Skala je bil Kristus;«¹¹ tudi ni rečeno: Dobro seme pomeni otroke kraljestva ali: Ljuljka pomeni otroke hudobe, marveč: »Dobro seme so otroci kraljestva, ljuljka pa so otroci hudobe.«¹² Kakor torej pismo govori in nakazujočim stvarjem daje imena nakazanih, tako je rekel tudi Gospod: »Zdaj je Sin človekov poveličan;« ko se je od njih ločil hudobnež in so pri

⁸ Jan 17, 12.

⁹ Jan 13, 10.

¹⁰ Mt 13, 43.

¹¹ 1 Kor 10, 4.

¹² Mt 13, 38.

njem ostali sveti, je to bila podoba njegovega pove-
ličanja, ko bo po ločitvi hudobnih ostal s svetimi
v večnosti.

5. Besedam: »Zdaj je Sin človekov pove-
ličan,« je dodal: »In Bog je pove-
ličan v njem.«¹³ Kajti to je
poveličanje Sinu človekovega, da je Bog v njem po-
veličan. Če namreč ni poveličan sam v sebi, marveč
je Bog v njem poveličan, ga Bog v sebi poveličuje.
Naposled dostavlja kakor za pojasnilo: »Če je Bog
v njem poveličan, ga bo tudi Bog v sebi poveličal.«¹⁴
To je: »Če je Bog v njem poveličan,« ker ni prišel
zato, da bi vršil svojo voljo, ampak voljo tistega, ki
ga je poslal¹⁵, »ga bo tudi Bog v sebi poveličal«,
da bo tudi človeška narava, po kateri je človekov
sin, katero je večna Beseda privzela, obdarjena z
nesmrtno večnostjo. »In poveličal ga bo,« pravi, »kma-
lu.«¹⁶ S tem zatrdilom je napovedal, da bo kmalu od
mrtvih vstal, ne kakor mi na koncu sveta. Zakaj to
je poveličanje, o katerem je evangelist že govoril, ka-
kor sem malo prej omenil. Sveti Duh še ni bil na ta
novi način dan njim, kateri naj bi ga po vstajenju na
ta način zaradi vere prejeli, ker Jezus še ni bil pove-
ličan, to je, ker si umrljivost še ni nadela neumrlji-
vosti¹⁷ in se časna slabost še ni spremenila v večno
moč. Besede: »Zdaj je Sin človekov poveličan« bi se
utegnile tudi tako nanašati na poveličanje, da meri
»zdaj« ne na preteče trpljenje, marveč na skorajšnje
vstajenje, kakor da se je že zgodilo, kar se bo prav
kmalu zgodilo. — —

¹³ Jan 13, 51.

¹⁴ Jan 13, 52.

¹⁵ Jan 6, 58.

¹⁶ Jan 13, 52.

¹⁷ Prim. 1 Kor 15, 54.

Štiriinšestdeseti govor.

Jan 13, 33.

1. Paziti moramo, preljubi, na urejeno zvezo Gospodovih besed. Ko je Juda odšel in se ločil tudi od telesne družbe s svetimi, je (Gospod) dejal: »Zdaj je Sin človekov poveličan in Bog je poveličan v njem«¹. S tem je napovedal ali prihodnje kraljestvo, ko bodo hudobni ločeni od dobrih, ali napovedal, da bo že tedaj vstal, to je, da se njegovo vstajenje ne bo odložilo, kakor je naše odloženo do konca sveta. Nato je dostavil: »Če je Bog poveličan v njem, ga bo tudi Bog v sebi poveličal in poveličal ga bo kmalu«² — kar je brez dvoma povedal o svojem skorajšnjem vstajenju — ter nadaljeval in rekel: »Otročiči, še malo časa bom med vami,«³ kakor da je rekel: Kmalu bom sicer v vstajenju poveličan, vendar ne pojdem takoj v nebesa, marveč »še malo časa bom med vami«. Kakor je namreč zapisano v Apostolskih delih, je bil med njimi še štirideset dni po vstajenju, prihajal in odhajal, jedel in pil⁴; ni bil sicer potreben jedi in pijače, marveč je tudi s tem pokazal resničnost mesa, ki mu ni bilo treba jedi in pijače, pač pa jo je moglo uživati. Je li torej menil teh štirideset dni, ko je rekel: »Še malo časa bom med vami,« ali kaj drugega? Tudi takole bi se utegnilo umeti: »Še malo časa bom med vami,« tudi jaz sem še v tem slabotnem mesu kakor vi, dokler namreč ne umrje in vstane; kajti po vstajenju je bil sicer med njimi, kakor smo rekli, štirideset dni s telesom pričujoč, toda ni bil med njimi s človeško slaboto.

¹ Jan 13, 31.

² Jan 13, 33.

³ Jan 13, 32.

⁴ Apd 1, 3. 4.

2. Je še druga božja pričujočnost, umrljivim čutom neznan, o kateri prav tako pravi: »Glejte, jaz sem z vami do konca sveta.«⁵ Te gotovo ne pomenijo besede: »Še malo časa bom med vami,« kajti do konca sveta ni »malo časa«. Pa tudi če bi bilo to »malo časa« — saj čas beži in pred Bogom je tisoč let kakor en dan ali kakor nočna straža⁶ — vendar ni misliti, da je hotel to povedati, ker je nadaljeval: »Iskali me boste, in kakor sem rekel Judom: Kamor jaz grem, vi ne morete priti.«⁷ Seveda po tem »malo časa«, ko bom še med vami, »me boste iskali, in kamor jaz grem, vi ne morete priti«. Mar po koncu sveta ne bodo mogli priti, kamor gre on? In kje je zatrditev, ki jo je malo kasneje v istem govoru izrekel: »Oče, hočem, naj bodo tudi ti z menoj tam, kjer sem jaz«⁸? Zdaj torej, ko je dejal: »Še malo časa bom med vami,« ni govoril o pričujočnosti pri svojih, s katero je pri njih do konca sveta, marveč ali o umrljivi slabosti, s katero je bil pri njih do svojega trpljenja, ali o telesni pričujočnosti, s katero bo pri njih do svojega vnebohoda. To ali ono lahko trdiš, z vero ne prideš navzkriž.

3. Utegnilo bi se komu zdeti z resnico neskladno, če rečemo, da je Gospod, ko je dejal: »Še malo časa bom med vami,« nemara mislil na občevanje v umrljivem telesu, s katerim je bil pri učencih do svojega trpljenja. Komur bi se to zdelo, naj pazljivo pogleda pri drugem evangelistu njegove besede po vstajenju, kjer pravi: »To sem vam povedal, ko sem bil še pri vas,«⁹ kakor da takrat¹⁰ ni bil pri njih, ko so vendar

⁵ Mt 28, 20.

⁶ Ps 89, 4.

⁷ Jan 13, 33.

⁸ Jan 17, 24.

⁹ Lk 24, 44.

¹⁰ Po vstajenju.

pri njem stali, ga videli, ga prijemali in z njim govorili. Kaj drugega torej pomeni: »Ko sem bil še pri vas,« nego: Ko sem bil še v umrljivem telesu, v kakršnem ste tudi vi? Takrat je sicer v istem mesu vstal, toda ni bil več pri njih v isti umrljivosti. Zategadelj, kakor je takrat, že odet z neumrljivostjo mesa, resnično rekel: »Ko sem bil še pri vas,« — tu ne moremo nič drugega misliti, nego: Ko sem bil še pri vas v umrljivem mesu — tako tudi tukaj ni abotno misliti, da je rekel: »Še malo časa bom med vami« tako, kot da je dejal: Še malo časa bom umrljiv, kakršni ste vi. Poglejmo torej, kaj sledi.

4. »Iskali me boste, in kakor sem rekel Judom, tudi vam zdaj pravim: Kamor jaz grem, vi ne morete priti.« To se pravi: zdaj ne morete. Ko je Judom to rekel, ni dostavil zdaj. Ti¹¹ torej takrat niso mogli priti, kamor je on šel, mogli so pa kasneje. To je namreč malo pozneje o apostolu Petru odkrito povedal. Kajti ko ga je ta vprašal: »Gospod, kam greš?« mu je odgovoril: »Kamor grem, zdaj ne moreš iti za menoj, pojdeš pa pozneje.«¹² Kaj to pomeni, ne smemo malomarno prezreti. Kam torej niso mogli učenci za Gospodom takrat, mogli pa so pozneje? Če rečemo: v smrt — kdaj pa je čas, ko rojeni človek ne bi mogel umreti? Kajti takšna je usoda človeka v umrljivem telesu, da mu ni lažje živeti nego umreti. Niso torej bili še premalo sposobni, da bi bili šli za Gospodom v smrt, pač pa so bili premalo sposobni, da bi bili šli za njim v življenje, ki smrti ne pozna. Tja je namreč Gospod šel, da bi po vstajenju od mrtvih več ne umrl, da bi smrt nad njim več ne gospodovala¹³. Kako bi bili šli za Gospodom, ki je šel zaradi pravice

¹¹ Apostoli.

¹² Jan 13, 36.

¹³ Rim 6, 9.

v smrt, ko še niso bili dozoreli za mučeniško smrt? Ali kako naj bi bili šli za Gospodom, ki je šel v nesmrtnost mesa, ko jih, kadar koli umrjejo, čaka vstajenje šele ob koncu sveta? Ali kako naj bi bili šli za Gospodom, ki je šel v Očetovo naročje, pa jih ni zapustil, šel, od koder se ni bil ločil, ko je k njim prišel, ko mora popoln v ljubezni biti, kdor hoče v ono blaženost priti? Zato jih je poučil, kako bodo sposobni priti tja, kamor je pred njimi šel, ko je rekel: »Novo zapoved vam dam: Ljubite se med seboj!«¹⁴ To so koraki, s katerimi se hodi za Kristusom. Toda daljši govor o tem moram preložiti za drugikrat.

Petinšestdeseti govor.

Jan 13, 34. 35.

1. Gospod Jezus zatrjuje, da daje svojim učencem novo zapoved, naj se ljubijo med seboj: »Novo zapoved vam dam: Ljubite se med seboj!«¹ Ali ni bila ta zapoved že v stari božji postavi, kjer je pisano: »Ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe«²? Zakaj jo Gospod imenuje novo, ko je dokazano, da je tako stara? Mar je zapoved zato nova, ker nam je nadel novega človeka, ko je slekel z nas starega? Poslušajočega ali bolj poslušnega človeka ne prenovi vsaka ljubezen, marveč tista, o kateri je Gospod dodal: »Kakor sem vas jaz ljubil,«³ da bi jo od mesene ljubezni razločil. Kajti ljubijo se med seboj možje in žene, starši in otroci, in kakršna koli vez ljudi veže, da molčim o grešni in gnusni ljubezni, s katero se ljubijo med seboj prešuštniki in prešušt-

¹⁴ Jan 13, 34.

¹ Jan 13, 34.

² Lev 19, 18.

³ Jan 13, 34.

nice, nečistniki in nečistnice in drugi, ki jih ne človeška vez, ampak človeškega življenja pregrešna sramota družijo. Novo zapoved nam je torej Kristus dal, naj se ljubimo med seboj, kakor je tudi on nas ljubil. Ta ljubezen nas prenovi, da smo novi ljudje, dediči nove zaveze, pevci nove pesmi⁴. Ta ljubezen, predragi bratje, je že nekdanj prenovila stare očake in preroke kakor pozneje blažene apostole; ona tudi zdaj prenavlja ljudstva iz vsega človeškega rodu, ki je razkropljen po vsej zemlji, ustvarja in zbira nov narod, telo nove zaročnice, neveste edinorojenega Sinu božjega, o kateri pravi Visoka pesem: »Kdo je ta, ki vzhaja bleščeče bela?«⁵ Bleščeče bela, ker je prenovljena. Po čem, če ne po novi zapovedi? Zato njeni udje drug za drugega skrbe, »in če en ud trpi, trpe z njim vsi udje, in če je en ud v časti, se z njim vesele vsi udje«⁶. Poslušajmo namreč in spolnjujemo (novo zapoved). »Novo zapoved vam dam: Ljubite se med seboj,« ne kakor se ljubijo, kateri drug drugega pogubljujejo, niti kakor se ljubijo ljudje, ker so ljudje, marveč kakor se ljubijo, ker so bogovi in vsi otroci Najvišjega⁷, da so njegovemu edinemu Sinu bratje, ljubenci se med seboj s tisto ljubeznijo, s katero jih je on ljubil, hoteč jih pripeljati na koncu tja, kjer bo vsega dovolj, kjer se bo njih želja z dobrotami na-

⁴ Prim. začetek Avguštínovega govora o Ps 149, 1 (Sermo 34, 1, 1): »Psalmist nas opominja, da pojmo Gospodu novo pesem. Novi človek zna novo pesem. Pesem je izliv veselja, in če natančneje premislimo, izliv ljubezni. Kdor torej zna ljubiti novo življenje, zna peti novo pesem... V enem kraljestvu je vse: novi človek, nova pesem, nova zaveza. Novi človek torej poje novo pesem in pripada novi zavezi.«

⁵ Vp 8, 5 po LXX.

⁶ 1 Kor 12, 26.

⁷ Prim. Ps 81, 6.

sitila⁸. Takrat namreč ne bodo želje ničesar pogrešale, ko bo Bog v vsem vse⁹. Takšen konec nima konca. Nihče ondi ne umre, kamor nihče ne pride, če temu svetu ne odmre, ne kakor umrjejo vsi, ko duša telo zapusti, marveč kakor umrjejo izvoljeni, ki obrnejo svoje srce kvišku, ko so še v umrljivem telesu. O takšni smrti je apostol rekel: »Umrli ste in vaše življenje je s Kristusom skrito v Bogu.«¹⁰ Zategadelj je morda rečeno: »Močna kakor smrt je ljubezen.«¹¹ Po tej ljubezni odmrjemo temu svetu, ko smo še v umrljivem telesu, in naše življenje se skrije s Kristusom v Bogu; dà, ljubezen sama je naša smrt svetu in življenje z Bogom. Če namreč umrjemo, ko se duša od telesa loči, mar ne umrjemo, ko se naša ljubezen od sveta loči? Močna torej kakor smrt je ljubezen. Kaj je močnejšega od nje, ki premaga svet?

2. Nikar pa ne mislite, bratje moji, da je Gospod, ko je dejal: »Novo zapoved vam dam: Ljubite se med seboj,« prezrl ono večjo zapoved, ki velevala, naj ljubimo Gospoda, svojega Boga, z vsem srcem, z vso dušo in z vsem mišljenjem; kajti na videz jo je prezrl in rekel: »Ljubite se med seboj,« kakor da ne spada k oni drugi zapovedi, ki pravi: »Ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe. Na teh dveh zapovedih stoji vsa postava in preroki.«¹² Toda kdor prav ume, najde oboje tu in tam. Kajti kdor ljubi Boga, ga ne more zaničevati, ko velevala, naj ljubi svojega bližnjega; in kdor bližnjega sveto in duhovno ljubi, kaj drugega ljubi v njem nego Boga? To je ljubezen, ki je daleč od sleherne svetne ljubezni, katero je Gospod

⁸ Ps 102, 5.

⁹ 1 Kor 15, 28.

¹⁰ Kol 3, 3.

¹¹ Vp 8, 6.

¹² Mt 22, 39. 40.

ločil, ko je dodal: »Kakor sem jaz vas ljubil.« Kaj drugega je v nas ljubil nego Boga? Ne, ker smo ga imeli, marveč, da bi ga imeli, da bi nas, kakor sem malo poprej rekel, pripeljal tja, kjer je Bog vse v vsem. Tako tudi prav pravimo, da zdravnik bolnike ljubi; in kaj ljubi v njih, če ne zdravja, ki jim ga želi vrniti, ne pa bolezni, ki jo pride preganjat? Tako se torej med seboj ljubimo, da bomo kolikor mogoče s skrbno ljubeznijo drug drugega spodbujali, naj nosimo Boga v sebi. To ljubezen nam daje on, ki je rekel: »Kakor sem jaz vas ljubil, se tudi vi med seboj ljubite.«¹³ Zato nas je torej ljubil, da bi se tudi mi med seboj ljubili; to nam daje, ko nas ljubi, da bi se med seboj z ljubeznijo tesno povezali in po povezanosti udov s tako sladko vezjo bili telo tako vzvišene glave.

3. »Po tem,« je nadaljeval, »vas bodo vsi spoznali, da ste moji učenci, ako boste imeli ljubezen med seboj,«¹⁴ kakor da bi bil dejal: Druge moje darove imajo z vami vred tudi taki, ki niso moji, ne samo naravo, življenje, čut, razum in ono ugodje, ki je ljudem in živalim skupno, marveč tudi dar jezikov, zakramente, prerokovanja, vednost, vero, razdelitev imetja ubožcem, žrtvovanje telesa, da zgori: toda, ker ljubezni nimajo, zvené kakor cimbele, niso nič, jim nič ne koristi¹⁵. Ne torej po teh, sicer dobrih mojih darovih, katere utegnejo imeti tudi taki, ki niso moji učenci, marveč »po tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci, ako boste imeli ljubezen med seboj«. O nevesta Kristusova, lepa med ženami! O bleščeče bela, ki vzhajaš in se opiraš na svojega

¹³ Jan 13, 34.

¹⁴ Jan 13, 35.

¹⁵ Prim. 1 Kor 13, 1—3.

ljubljenega! Njegova svetloba te ožarja, da si bleščeča bela, njegova pomoč te podpira, da ne padeš. Kako lepo se ti v Visoki pesmi kakor v poročni pesmi poje: »Ljubezen je med tvojimi sladkostmi.«¹⁶ Ona ne pogubi tvoje duše z brezbožnimi¹⁷; ona razsodi tvojo pravdo¹⁸ in je močna kakor smrt in je med tvojimi sladkostmi. Kako čudovite vrste je smrt, ki ne samo ni za kazen, marveč je povrhu celo med sladkostmi!

Šestinšestdeseti govor.

Jan 13, 36—38.

1. Ko je Gospod Jezus svojim učencem priporočil sveto ljubezen, s katero naj se ljubijo med seboj, »mu pravi Simon Peter: ‚Gospod, kam greš?‘¹ To je rekel učenec učitelju in hlapec gospodu seveda tako, kot da je pripravljen, iti za njim. Ker mu je Gospod videl v srce, zakaj je to vprašal, mu je odgovoril: »Kamor grem, zdaj ne moreš iti za menoj,« češ, kar vprašuješ, tega zdaj ne moreš. Ni dejal: Ne moreš, marveč: »Zdaj ne moreš.« Odložil je, ni mu pa upa vzela. In up, ki mu ga ni vzela, marveč dal, je z nadaljnjo besedo potrdil, ko je dostavil: »Pojdeš pa pozneje.«² Kaj hitiš, Peter? Ni te še skala³ s svojim duhom utrdila. Nikar se predrzno ne prevzemaj: zdaj ne moreš; nikar v obupu ne kloni: pojdeš pozneje. Kaj pa oni dé? »Zakaj bi ne mogel zdaj iti za teboj? Življenje dam zate.«⁴ Kakšna želja je bila v njegovem

¹⁶ Vp 7, 6 po LXX.

¹⁷ Prim. Ps 25, 9.

¹⁸ Prim. Ps 42, 1.

¹ Jan 13, 36.

² Ibidem.

³ Kristus.

⁴ Jan 13, 37.

srcu, je videl, koliko moči je bilo v njem, ni videl. S svojo voljo se je bolnik ponašal, kakšne pa so bile moči, je zdravnik videl. Oni je obljube dajal, ta je, kaj pride, poznal; nevednež je smelo besedoval, vsevedni ga je poučeval. Koliko si je upal Peter, vedoč, kaj bi rad, ne vedoč, kaj zmore! Koliko si je upal, ko je Gospod prišel, da bi dal svoje življenje za svoje prijatelje in torej tudi zanj, da si je kaj takega drznil Gospodu ponuditi in obljubiti, da bo dal svoje življenje za Kristusa, ko še Kristus ni dal svojega življenja zanj! »Jesus je« torej »odgovoril: Življenje daš zame?«⁵ Storil boš torej zame, česar še jaz nisem zate? Pred menoj moreš iti, ka-li, ko ne moreš iti za menoj? Kaj si toliko upaš? Kaj o sebi misliš? Kaj meniš, da si? Poslušaj, kaj si: »Resnično, resnično, povem ti: Ne bo petelin zapel, dokler me trikrat ne zatajiš.«⁶ Glej, kakšen boš prav kmalu sam pred seboj, ki velike besede govoriš, pa ne veš, kako majhen si. Ti, ki mi obetaš svojo smrt, boš trikrat zatajil svoje življenje. Ti, ki meniš, da že moreš umreti zame, poprej živi zase, kajti iz strahu pred smrtjo svojega mesa boš smrt zadal svoji duši. Zakaj, kakor je Kristusa priznati življenje, tako je Kristusa zatajiti smrt.

2. Mar li apostol Peter — kakor ga nekateri iz napačne dobrohotnosti izgovarjajo — ni Kristusa zatajil, ker je od dekle vprašan odgovoril, da »človeka ne pozna«, kakor drugi evangelisti natančneje poročajo?⁷ Kakor da ne zataji Kristusa, kdor zataji človeka Kristusa in v njem to zataji, kar je zaradi nas postal, da se ne bi pogubilo, za kar nas je ustvaril. Kdor torej tako prizna Kristusa Boga, da zataji člo-

⁵ Jan 13, 38.

⁶ Ibidem.

⁷ Prim. Mt 26, 72. 74. Mk 14, 71; Lk 22, 57.

veka, zanj Kristus ni umrl, kajti Kristus je kot človek umrl. Kdor zataji človeka Kristusa, se ne spravi po sredniku z Bogom. »Zakaj en Bog je in eden srednik med Bogom in ljudmi, človek Kristus Jezus.«⁸ Kdor zataji človeka Kristusa, se ne opraviči: »Kakor je namreč po nepokorščini enega človeka množica postala grešna, tako bo tudi po pokorščini enega množica postala pravična.«⁹ Kdor zataji človeka Kristusa, ne bo vstal v vstajenju življenja: »Ker je po človeku smrt in po človeku vstajenje mrtvih. Kakor namreč v Adamu vsi umirajo, tako bodo tudi v Kristusu vsi oživel.«¹⁰ Po čem drugem pa je (Kristus) glava cerkve nego po človeški naravi, ker je Beseda meso postala¹¹, to je, ker je Bog, edinorojeni Boga Očeta, človek postal? Kako je tedaj v Kristusovem telesu, kdor zataji človeka Kristusa? Kdor namreč glavo zataji, kako je njen ud? Toda kaj se bom s tem dolgo ukvarjal, ko je Gospod sam prestrigel dolgoveznost človeškega dokazovanja! Ni namreč rekel: Petelin ne bo zapel, dokler ne zatajiš človeka, ali kakor je bolj po domače z ljudmi govoril: Petelin ne bo zapel, dokler Sina človekovega trikrat ne zatajiš, marveč je rekel: »Dokler me trikrat ne zatajiš.« Kaj drugega pomeni »me«, nego kar je bil? Kar koli je torej na njem zatajil, je njega zatajil, je Kristusa zatajil, je svojega Gospoda Boga zatajil. Saj se tudi njegov součenec Tomaž, ko je vzkliknil: »Moj Gospod in moj Bog!«¹² ni dotaknil Besede, ampak mesa, ni z radovednimi rokami prijel breztelesne božje narave, ampak človeško telo. Člo-

⁸ 1 Tim 2, 5.

⁹ Rim 5, 19.

¹⁰ 1 Kor 15, 21. 22.

¹¹ Jan 1, 14.

¹² Jan 20, 28.

veka se je torej dotaknil in je vendar Boga spoznal. Če je torej Peter zatajil, česar se je oni dotaknil, je Peter razžalil, kar je oni na glas priznal. »Ne bo petelin zapel, dokler me trikrat ne zatajiš.« Četudi rečeš: »Ne poznam tega človeka;«¹³ četudi rečeš: »Človek, ne vem, kaj praviš;«¹⁴ četudi rečeš: »Nisem izmed njegovih učencev,«¹⁵ mene zatajiš. Če je Kristus to povedal — o čemer se ne sme dvomiti — in je resnico povedal, je Peter brez dvoma Kristusa zatajil. Ne dolžimo torej Kristusa, ko branimo Petra! Slabost priznaj, da je grešila, kajti resnica ni lažnivo govorila. Priznala je svoj greh Petrova slabost, gladko ga priznala, in kako hudo se je pregrešil, ko je Kristusa zatajil, je pokazal, ko se je zjokal¹⁶. Sam zavrača svoje zagovornike in solze, ki jih toči, so priče zoper nje. Tudi mi ne pravimo tega, ker bi prvega apostola radi tožili, marveč pogled nanj nas opominjaj, naj se nihče ne zanaša na človekove moči. Kaj drugega je namreč nameraval naš Učenik in Odrešenik, nego da nam je z zgledom prvega apostola pokazal, da ne sme nihče izmed nas predrzno nase zaupati. Na duši je tedaj Petra zadelo, kar je po telesu ponujal¹⁷. Ni pa šel za Gospoda (v smrt) pred njim, kakor je nepremišljeno menil, marveč (je šel v smrt) drugače, nego je mislil. Pred smrtjo in vstajenjem Gospoda je namreč umrl, ker ga je zatajil, in je oživel, ker se je spokoril. Toda umrl je, ker je predrzno v sebe zaupal, oživel pa, ker se je on dobrotljivo nanj ozrl.

¹³ Mt 26, 72; Mk 14, 71.

¹⁴ Lk 22, 60; Mk 14, 68.

¹⁵ Jan 18, 25; Lk 22, 58.

¹⁶ Lk 22, 62.

¹⁷ Na duši ga je zadela smrt.

Sedeminšestdeseti govor.

Jan 14, 1—3.

1. Zelo pazljivo se moramo, bratje, obrniti k Bogu, da bomo besede svetega evangelija, katere smo pravkar slišali, tudi z duhom kolikor toliko zajeli. Gospod Jezus je namreč rekel: »Vaše srce naj se ne vznemirja. Verujte v Boga, tudi v me verujte.«¹ Da se kot ljudje ne bi bali smrti in se zato vznemirjali, jih tolaži zatrjujoč, da je tudi on Bog. »Verujte v Boga,« je rekel, »tudi v me verujte.« Če verujete v Boga, sledi, da morate verovati tudi v mene, kar ne bi sledilo, ko bi Kristus ne bil Bog. »Verujte v Boga, tudi v me verujte,« kateremu je narava, ne plen, da je enak Bogu, kajti sam sebe je izničil, ne da bi bil božjo podobo izgubil, marveč da je podobo hlapca vzel nase². Bojite se, ka-li, da bo ta podoba hlapca umrla? »Vaše srce naj se ne vznemirja;« obudila jo bo podoba božja.

2. Kaj drugega pomeni, kar sledi: »V hiši mojega Očeta je mnogo bivališč,«³ nego da so se tudi zase bali? Zato so morali slišati: »Vaše srce naj se ne vznemirja.« Kdo izmed njih se namreč ne bi bil prestrašil, ko je Petru, polnemu zaupanja in poguma, rekel: »Ne bo petelin zapel, dokler me trikrat ne zatajiš«⁴? Po pravici so se torej vznemirjali misleč, da bi se od njega ločili in pogubili; ko so pa slišali: »V hiši mojega Očeta je mnogo bivališč; če ne, bi vam bil povedal, kodhajam, da vam mesto pripravim,«⁵ so si od strahu

¹ Jan 14, 1. Avguštin bere: »Credite (vulgata: creditis) in Deum, et in me credite.«

² Flp 2, 6. 7.

³ Jan 14, 2.

⁴ Jan 13, 38.

⁵ Jan 14, 2.

oddahnili, vedoč in zaupajoč, da bodo tudi po nevarnih skušnjavah ostali s Kristusom pri Bogu. Zakaj, četudi je kdo srčnejši od drugega, modrejši od drugega, pravičnejši od drugega, svetejši od drugega; »v hiši mojega Očeta je mnogo bivališč«; nihče ne bo izključen iz te hiše, kjer bo vsak našel bivališče, kakršno zasluži. Tisti denar, ki ga je hišni gospodar ukazal dati vsem, ki so v vinogradu delali, ne razlikujoč, kdo je manj ali več delal, je sicer za vse isti⁶ — ta denar pomeni večno življenje, kjer ne živi drug bolj od drugega, zakaj v večnosti ni različne mere življenja — mnoga bivališča pa pomenijo različne stopnje plačila v istem večnem življenju. »Drug je namreč sijaj sonca in drug sijaj mesca in drug sijaj zvezd; kajti zvezda se od zvezde razločuje po sijaju.«⁷ Kakor zvezde na nebu imajo sveti v kraljestvu različna bivališča z različnim sijajem; zaradi enega denarja pa nobeden ni iz kraljestva izključen. In tako bo Bog vse v vsem⁸; ker je Bog ljubezen, bo ljubezen storila, da bo skupno vsem, kar imajo posamezni. Kajti tako vsak tudi sam ima, če pri drugem ljubi, česar sam nima. Ne bo jih pa zaradi različnega sijaja zavist razdvajala, ker bo vse ljubezen spajala.

3. Zategadelj mora krščansko srce zavriniti one, ki menijo, da je o mnogih bivališčih govoril zato, ker je še zunaj božjega kraljestva nekaj, kjer blaženi prebivajo nedolžni otroci, ki se ločijo s tega sveta brez krsta, ker brez njega ne morejo priti v nebeško kraljestvo⁹. Ta vera ni vera, ker ni prava in katoliška

⁶ Mt 20, 8. 9.

⁷ 1 Kor 15, 41.

⁸ 1 Kor 15, 28.

⁹ Avguštin zavrača nauk Pelagijevih privržencev. Ti niso priznavali izvirnega greha v katoliškem smislu in so zato trdili, da otroci, ki umrjejo brez krsta, pridejo v bla-

vera. Zato pa, vi abotni ljudje in od mesenih misli zapeljani, ki bi zaslužili zavrnitev, če bi bivališče — ne rečem Petra ali Pavla ali katerega koli izmed apostolov, marveč — katerega koli krščenega otroka od nebeškega kraljestva ločili; ali mislite, da ne zaslužite zavrnitve, ko hišo Boga Očeta od njega¹⁰ ločite? Kajti Gospod ne pravi: Na vsem svetu ali: V vsem stvarstvu ali: V večnem življenju ali večni blaženosti je mnogo bivališč, marveč pravi: »V hiši mojega Očeta je mnogo bivališč.« Ni li to hiša, kjer »imamo božjo zgradbo, hišo, ki ni narejena z rokami, večna, v nebesih«¹¹? Ni li to hiša, ki o njej pojemo Gospodu: »Blagor njim, kateri prebivajo v tvoji hiši, Gospod, na vekov veke te bodo hvalili«¹²? Vi se boste torej drznili ločiti — ne hiše katerega koli krščenega brata. marveč — hišo Boga Očeta samega, ki mu vsi kot bratje pravimo: »Oče naš, ki si v nebesih,«¹³ od božjega kraljestva ali jo tako razdeliti, da bo nekaj bivališč v nebeškem kraljestvu, nekaj pa zunaj nebeškega kraljestva? Nikar, nikar, da bi oni, ki hočejo prebivati v nebeškem kraljestvu, hoteli z vami prebivati v tej bedariji; nikar, pravim, da kakšen del kraljevske hiše ne bi bil v kraljestvu, ko vsa hiša kraljujočih otrok ne bo drugje nego v kraljestvu.

4. »In če odidem in vam mesto pripravim, bom zopet prišel in vas k sebi vzел, da boste tudi vi tam, kjer sem jaz. In kam grem, veste, in za pot veste.«¹⁴

ženo večno življenje, samo v nebeško kraljestvo ne morejo priti. Razlikovanje med večnim življenjem in nebeškim kraljestvom so opirali na Jezusove besede Jan 3, 5 in 14, 2.

¹⁰ Od nebeškega kraljestva.

¹¹ 2 Kor 5, 1.

¹² Ps 83, 5.

¹³ Mt 6, 9.

¹⁴ Jan 14, 5. 4.

Gospod Jezus, kako greš pripravljat mesto, če je že mnogo bivališč v hiši tvojega Očeta, kjer bodo tvoji s teboj prebivali? Ali, če jih k sebi vzameš, kako boš zopet prišel, ko vendar ne odideš? Če bi skusili to na kratko razložiti, predragi, kakor bi se zdelo za današnji govor primerno, bi zaradi krajšanja ne bilo jasno; krajšanje bi prineslo novo nejasnost. Zato pa ta dolg odložimo, da se vam s pomočjo našega hišnega Očeta o primernejšem času oddolžimo.

Osemišestdeseti govor.

Jan 14, 1—3.

1. Vem, predragi bratje, da vam dolgujem in vam moram zdaj povedati, kar sem odložil, kako je treba umeti, da si tole dvoje ne nasprotuje. Gospod je najprej rekel: »V hiši mojega Očeta je mnogo bivališč. Če ne, bi vam bil povedal, ker odhajam, da vam mesto pripravim,«¹ in s tem dovolj jasno pokazal, da jim je to povedal, ker je tam že mnogo bivališč in jih ni treba šele pripraviti. Nato je pa dejal: »In če odidem in vam mesto pripravim, bom zopet prišel in vas k sebi vzem, da boste tudi vi tam, kjer sem jaz.«² Kako pojde pripravljat mesto, če je tam že mnogo bivališč? Ko bi jih ne bilo, bi bil rekel: Pojdem pripravljat. Ko bi bilo treba mesto šele pripraviti, zakaj ne bi bil po pravici rekel: Pojdem pripravljat? Ali pa ta bivališča že so in se vendar morajo šele pripraviti? Kajti, ko bi jih ne bilo, bi bil rekel: Pojdem pripravljat. In vendar, ker so tako, da jih je treba pripraviti, jih ne pojde pripravljat takih, kakršna že so; če pa odide in jih pripravi, kakršna bodo, bo zopet prišel in

¹ Jan 14, 2.

² Jan 14, 3.

svoje k sebi vzal, da bodo tudi oni tam, kjer je on. Kako se torej ujema tole: V Očetovi hiši že so bivališča, ne druga, ampak ista, so brez dvoma tako, kakor jih ni treba pripraviti, in še niso tako, kakor jih je treba pripraviti? Kako drugače, ka-li, nego tako, kakor tudi prerok pravi o Bogu, da »je naredil, kar bo«³? Ni namreč rekel: »Ki bo naredil, kar bo,« marveč: »Ki je naredil, kar bo.« Naredil je torej, kar šele bo naredil. Kajti ni narejeno, če on ni naredil, in ne bo, če ne bo on naredil. Naredil je torej s tem, da je naprej določil, naredil pa bo s tem, da bo izvršil. Tako tudi evangelij dovolj jasno kaže, kdaj je učence izvolil: takrat pač, ko jih je poklical⁴. In vendar pravi apostol: »Izvolil nas je pred stvarjenjem sveta;«⁵ seveda tako, da jih je naprej določil, ne poklical. »Katera pa je naprej določil, jih je tudi poklical:«⁶ izvolil s tem, da jih je naprej določil pred stvarjenjem sveta, izvolil s tem, da jih je poklical pred koncem sveta. Tako je tudi bivališča pripravil in jih pripravljaja, ne drugih, ampak ista, ki jih je pripravil, pripravljaja on, ki »je naredil, kar bo«: katera je pripravil naprej določujoč, tista pripravljaja izvršujoč. V naprejšnji določitvi torej že so, ako ne, bi bil rekel: Pojdem in pripravim, to je, naprej določim. Ker pa jih v izvršitvi še ni, je dejal: »In če odidem in vam mesto pripravim, bom zopet prišel in vas k sebi vzela.«

2. Bivališča pa nekako pripravljaja, ko bivališčem pripravljaja prebivalce. Kajti, ko je rekel: »V hiši mojega Očeta je mnogo bivališč« — kaj drugega, menimo, je božja hiša nego božji tempelj? Kaj pa je to, vprašajmo apostola in on naj odgovori: »Tempelj

³ Iz 45, 11 po LXX.

⁴ Lk 6, 13—16.

⁵ Ef 1, 4.

⁶ Rim 8, 30.

božji je svet in to ste vi.«⁷ To je tudi »božje kraljestvo«, ki ga bo Sin izročil Očetu. Zato pravi isti apostol: »Kot prvi Kristus, potem, kateri bodo Kristusovi ob njegovem prihodu, nato bo konec, ko bo kraljestvo izročil Bogu in Očetu,«⁸ to je, ko bo tiste, katere je s svojo krvjo odrešil, tudi Očetu izročil, da ga bodo gledali. To je nebeško kraljestvo, o katerem je rečeno: »Nebeško kraljestvo je podobno človeku, ki je vsejal dobro seme na svoji njivi.«⁹ »Dobro seme so otroci kraljestva;«¹⁰ četudi je zdaj med njimi pomešana ljuljka, bo ob koncu »kralj poslal svoje angele in pobrali bodo iz njegovega kraljestva vse, kar je pohujšljivega. Takrat se bodo pravični zasvetili kakor sonce v kraljestvu svojega Očeta«¹¹. Kraljestvo se bo zasvetilo v kraljestvu, ko pride kraljestvu kraljestvo, za katero sedaj molimo in pravimo: »Pridi tvoje kraljestvo!«¹² Že zdaj se torej imenuje kraljestvo, pa se šele zbira; ko se namreč ne bi imenovalo »kraljestvo«, bi se ne reklo: »Pobrali bodo iz njegovega kraljestva vse, kar je pohujšljivega.« Toda to kraljestvo še ne kraljuje. Je že torej kraljestvo tako, da bo prišlo do kraljevanja takrat, ko se bo iz njega pobralo vse, kar je pohujšljivega, da bo imelo ne samo ime kraljestva, marveč tudi oblast kraljevanja. Temu kraljestvu, na desnici stoječemu, se bo ob koncu reklo: »Pridite, blagoslovljeni mojega Očeta, prejmite kraljestvo!«¹³ To pomeni: Kateri ste bili kraljestvo in še niste kraljevali, pridite, kraljajte, da boste v resnici

⁷ 1 Kor 3, 17.

⁸ 1 Kor 15, 25. 24.

⁹ Mt 13, 24.

¹⁰ Mt 13, 38.

¹¹ Mt 13, 41. 43.

¹² Mt 6, 10.

¹³ Mt 25, 34.

to, kar ste bili v upanju. Ta božja hiša torej, ta božji tempelj, to božje kraljestvo in nebeško kraljestvo se še gradi, se še izdeluje, se še pripravlja, se še zbira. V njem bodo bivališča, kakor jih Gospod še pripravlja; v njem so že, kakor jih je Gospod naprej določil.

3. Toda kaj pomeni, da je odšel, da bi pripravil, ko vendar nas pripravlja; tega pa ne bo storil, če nas zapusti. Umejem, Gospod, kakor morem: kažeš namreč, da mora pravični iz vere živeti¹⁴, ako naj se ta bivališča pripravijo. Kdor namreč daleč od Gospoda potuje, mu je treba iz vere živeti, kajti po njej se pripravlja, da bo gledal obličje. »Blagor čistim v srcu, zakaj ti bodo Boga gledali«¹⁵ in: »Z vero očiščuje njih srca.«¹⁶ Ono beremo v evangeliju, to v Apostolskih delih. Vera pa, s katero se srca tistih, ki bodo Boga gledali, očiščujejo, dokler potujejo, veruje, česar ne vidi; zakaj, če vidiš z očmi, to vera ni. Verujoči nabira zasluženje, gledajoči prejema plačilo. Gospod naj torej odide in nam mesto pripravi; odide naj, da ga ne bomo videli, skrije naj se, da bomo vanj verovali. Kajti tedaj se nam mesto pripravlja, če iz vere živimo. Verujmo in ga želimo, da zaželenega dobimo! Hrepenenje ljubezni je pripravljanje bivališča. Dà, Gospod, pripravi, kar pripravljaš: nas namreč sebi pripravljaš, ker pripravljaš mesto v nas sebi in nam v sebi. Zakaj rekel si: »Ostanite v meni in jaz v vas!«¹⁷ Kolikor bo kdo tebe deležen, eden manj, drugi bolj, to bo različnost plačila, ki ga bodo različna dela zaslužila; to bo množina bivališč po različnosti prebivalcev, ki pa bodo vsi v večnosti živeli in blaženost brez konca

¹⁴ Rim 1, 17.

¹⁵ Mt 5, 8.

¹⁶ Apd 15, 9.

¹⁷ Jan 15, 4.

imeli. Kaj pomeni, da odideš? Kaj pomeni, da prideš? Če te prav umem, ne odideš, ne od koder odideš, ne od koder prideš: odideš, ko si skrit, prideš, ko si očit. Če pa nas ne boš zmeraj vodil, da bi lepše in lepše živeli, kako bo pripravljeno mesto, kjer bi trajno blazenost imeli? — — —

Devetinšestdeseti govor.

Jan 14, 4—6.

1. Zdaj, preljubi, ko ste slišali, kaj je (Gospod) vprašanju apostola Tomaža odgovoril, umejmo, kolikor moremo, iz poznejših Gospodovih besed prejšnje in iz teh, ki slede, one, ki pred njimi stojе. Gospod je prej govoril o bivališčih, ki je dejal, da so v hiši njegovega Očeta in da jih gre pripravljat. Spoznali smo, da bivališča že so, ker so naprej določena, in da se pripravljajo, ko se srca tistih, ki bodo v njih prebivali, po veri očiščujejo, ker so oni božja hiša. In kaj drugega pomeni prebivati v božji hiši nego biti v božjem ljudstvu, ker je vprav božje ljudstvo v Bogu in Bog v njem? To pripravljat je Gospod odšel, da bi verovali vanj, katerega ne vidimo, in da bi se po veri pripravilo bivališče, ki bo v gledanju zmeraj trajalo. Zategadelj je torej rekel: »In če odidem in vam mesto pripravim, bom zopet prišel in vas k sebi vzel, da boste tudi vi tam, kjer sem jaz. In kam grem, veste, in za pot veste.«¹ Nato »mu Tomaž pravi: ‚Gospod, ne vemo, kam greš; in kako bi vedeli za pot?‘«² Gospod je dejal, da oboje vedo, ta trdi, da ničesar ne vedo, ne kam se gre ne kod se gre. Toda oni ne more lagati; torej so ti vedeli in niso vedeli, da vedo. Naj jim dokaže, da že vedo, kar mislijo, da še zmeraj ne vedo.

¹ Jan 14, 3. 4.

² Jan 14, 5.

»Jezus mu reče: ‚Jaz sem pot, resnica in življenje.‘³ Kaj je to, bratje? Glejte, slišali smo, da je učenec vprašal in Učenik poučil, pa ne razumemo skrite misli, četudi smo slišali zvonečo besedo. Česa pa ne moremo umeti? So li mogli apostoli, s katerimi je govoril, reči: Ne poznamo te? Če so njega poznali in je on pot, so torej poznali pot; če so njega poznali in je on resnica, so poznali resnico; če so njega poznali in je on življenje, so poznali življenje. Glej, dokazal jim je, da vedo, česar niso vedeli, da vedo.

2. Česa torej tudi mi v tem govoru nismo doumeli? Česa drugega, menite, bratje, nego to, da je rekel: »Kam grem, veste, in za pot veste«? Glejte, videli smo, da so vedeli za pot, ker so poznali njega, ki je pot. Toda pot je tisto, koder se gre; je li pot tudi tisto, kamor se gre? Oboje je rekel, da vedo: kam gre, in pot. Moral je torej reči: »Jaz sem pot,« da je dokazal, da, ker njega poznajo, vedo za pot, ki so mislili, da je ne poznajo. Kaj pa je bilo treba reči: »Jaz sem pot, resnica in življenje,« saj je vendar, ko je bila znana pot, po kateri je šel, bilo treba samo še vedeti, kam je šel? Prav zato (je bilo treba to reči), ker je šel k resnici, šel k življenju. Šel je torej k sebi po sebi. In mi — kam gremo, če ne k njemu, in po kateri poti gremo, če ne po njem? On gre torej k sebi po sebi, mi gremo k njemu po njem; prav za prav tudi k Očetu — on in mi. O sebi namreč pravi drugje: »Grem k Očetu;«⁴ zaradi nas pa pravi na tem mestu: »Nihče ne pride k Očetu razen po meni.«⁵ Potemtakem gre tudi on po sebi k sebi in k Očetu in mi po njem k njemu in k Očetu. Kdo to ume, nego kdor se k duhovnim mislim povzpne? Bratje, kaj terjate, da vam to

³ Jan 14, 6.

⁴ Jan 16, 10.

⁵ Jan 14, 6.

razložim? Pomislite, kako vzvišeno je! Vidite, kaj sem, vidim, kaj ste. V nas vseh trohljivo telo otežuje dušo in prsteno bivališče tlači pamet, ki veliko misli⁶. Menite li, da moremo reči: »K tebi vzdigujem svojo dušo, ki prebivaš v nebesih«⁷? Toda, ko ječimo pod toliko pezo, kako bom povzdignil svojo dušo, če je z menoj ne povzdigne on, ki je svojo dal zame? Povem torej, kar morem, ume naj med vami, kdor more. Govorim s pomočjo njega, ki daje pomoč, da ume, kdor ume, in z njegovo pomočjo veruje, kdor še ne ume. »Če namreč ne boste verovali,« pravi prerok, »ne boste umeli.«⁸

3. Povej mi, Gospod moj, kaj naj rečem tvojim hlapcem, svojim sohlapcem! Apostol Tomaž te je imel pred seboj, da te je vprašal; ne bil bi te pa umel, če te ne bi bil imel v sebi. Jaz te vprašujem, ker vem, da si nad menoj; vprašujem te pa, kolikor morem nad se povzdigniti svojo dušo⁹ (tja), kjer te slišim, kako učiš, četudi ne na glas. Povej mi, rotim te, kako greš k sebi! Si li samega sebe zapustil, da si prišel k nam, zlasti ker nisi prišel sam od sebe, marveč te je Oče poslal? Vem sicer, da si se izničil, toda zato, ker si podobo hlapca nase vzel¹⁰, ne pa zato, ker si podobo božjo odložil, da bi se k njej vrnil, ali jo izgubil, da bi jo zopet prejel; in vendar si prišel in ne samo pred telesne oči, ampak celo v človeške roke si prišel. Kako, če ne v mesu? Po njem (mesu)

⁶ Modr 9, 15.

⁷ Ps 122, 1. Psalmist pravi: »... svoje oči.« Prim. pa Ps 24, 1.

⁸ Iz 7, 9 po LXX.

⁹ Avguštin rabi besede Ps 41, 5: »(Haec meditatatus sum et) effudi super me (vulgata: in me) animam meam« v pomenu: povzdignil sem svojega duha nad se, to je, nad čutno naravo.

¹⁰ Flp 2, 7.

si prišel, čeprav si ostal, kjer si bil, po njem si se vrnil, ne da bi bil zapustil, kamor si prišel. Če si torej po njem (mesu) prišel in se vrnil, si brez dvoma po njem za nas pot, po kateri naj gremo k tebi, bil si pa tudi sebi pot, po kateri si prišel in se vrnil, Ker si pa šel k življenju, kar si ti sam, si kajpada svoje meso od smrti k življenju povedel. Nekaj drugega je namreč božja Beseda, nekaj drugega človek, toda Beseda je postala meso¹¹, to je, človek. Ni torej oseba Besede druga, oseba človeka druga, kajti oboje je Kristus, ena oseba. Kakor je torej Kristus umrl, ko je meso umrlo, bil Kristus pokopan, ko je bilo meso pokopano — tako namreč s srcem verujemo za opravičenje in z usti priznavamo za zveličanje¹² — tako je Kristus prišel k življenju, ko je meso prišlo od smrti k življenju. In ker je božja Beseda Kristus, je Kristus življenje. Tako je na neki čudovit in nezirekljiv način on, ki nikoli ni opustil ali izgubil sam sebe, prišel k sebi. Prišel pa je, kakor sem rekel, po mesu Bog k ljudem, resnica k lažnikom, kajti »Bog je resnica, vsak človek pa lažniv«¹³. Ko je torej svoje meso vzel od ljudi in ga povišal tja, kjer nihče ne laže, se je on sam — ker je Beseda meso postala — po sebi, to je, po svojem mesu, vrnil k resnici, kar je on. In sicer je to resnico, čeprav med lažnivimi, tudi v smrti ohranil¹⁴: kajti Kristus je bil nekoč mrtev, nikoli pa ni bil lažniv.

4. Poslušajte primero, čeprav ne ustreza in stvari ne dosega, vendar vsaj nekoliko pomaga spoznati Boga iz tega, kar je blizu nas Bogu podložno. Glejte, jaz,

¹¹ Jan 1, 14.

¹² Rim 10, 10.

¹³ Rim 3, 4; prim. Ps 115, 2.

¹⁴ Tudi v smrti je ostalo Kristusovo telo kot del človeške narave z božjo osebo zedinjeno.

kar zadeva mojega duha, dasi sem to, kar ste tudi vi, sem, če molčim, sam pri sebi. Če vam pa govorim, da me umejete, stopim nekako k vam; vendar sebe ne zapustim, marveč stopim k vam in ne stopim odondod, od koder stopim. Ko pa umolknem, se nekako k sebi vrnem in nekako pri vas ostanem, če ohranite v spominu, kar ste v mojem govoru slišali. Če to zmore podoba, ki jo je Bog ustvaril, kaj bo zmogla božja podoba, ne od Boga ustvarjena, temveč iz Boga rojena, Bog, ki njegovo telo, s katerim je k nam prišel in s katerim je od nas odšel, ni kakor moj glas, ki se izgubi, marveč je tam, kjer več ne umrje in smrt nad njim več ne gospoduje¹⁵. Mnogokaj bi se pač še moglo in moralo povedati o teh evangeljskih besedah; toda vaših src ne smem preveč obtežiti z duhovno hrano, četudi sladko, zlasti ker je duh voljan, meso pa slabo¹⁶.

Sedemdeseti govor.

Jan 14, 7—10.

1. Besede svetega evangelija, bratje, se prav razumejo, če so v skladu z besedami, ki pred njimi stoje. Naslednje se mora namreč ujemati s prejšnjim, kadar resnica govori. Poprej je Gospod dejal: »In če odidem in vam mesto pripravim, bom zopet prišel in vas k sebi vzem, da boste tudi vi tam, kjer sem jaz.«¹ Temu je dostavil: »In kam grem, veste, in za pot veste.«² In pokazal je, da ni nič drugega rekel, nego da poznajo njega. Kaj pa pomeni, iti k njemu po njem, kar daje tudi svojim učencem, da gredo k njemu po njem, sem v prejšnjem govoru povedal, kakor sem mogel.

¹⁵ Rim 6, 9.

¹⁶ Mt 26, 41.

¹ Jan 14, 3.

² Jan 14, 4.

Ko je torej dejal: »Da boste tudi vi tam, kjer sem jaz,« — kje pa bodo, če ne pri njem? Potemtakem je tudi on sam pri sebi in zato so oni tam, kjer je on, to je, v njem. On je torej večno življenje, v katerem bomo, ko nas bo k sebi vzel; večno življenje, ki je on sam, je v njem, da bomo tudi mi, kjer je on, to je, v njem. Kakor ima namreč Oče življenje sam v sebi in seveda življenje, ki ga ima, ni nič drugega, nego kar je on sam, ki ga ima, tako je dal tudi Sinu, da ima življenje sam v sebi³, ker je on tisto življenje, katero ima sam v sebi. Ali pa bomo tudi mi življenje, ki je on sam, ko bomo začeli bivati v onem življenju, to je, v njem? Nikakor ne; kajti on ima življenje, ker je življenje; on je, kar ima, in da je življenje v njem, je on sam v sebi; mi pa nismo življenje samo, marveč smo življenja deležni; in tam bomo tako, da ne bomo mogli biti v sebi to, kar je on, marveč da bo nam, ki nismo življenje, on življenje, ki ima sam sebe za življenje, ker je sam življenje. Naposled: on je tudi sam v sebi brez spremembe (immutabiliter) in v Očetu brez ločitve (inseparabiliter). Ko smo pa mi hoteli biti sami v sebi, smo bili v sebi potrti — zato beseda: »Potrta je v meni moja duša«⁴ — in smo se sprevrgli na slabše in nismo mogli niti ostati to, kar smo bili. Ko smo pa po njem prišli k Očetu — kakor pravi: »Nihče ne pride k Očetu, razen po meni«⁵ — nas nihče ne more ločiti niti od Očeta niti od njega, če ostanemo v njem.

2. Zvezal je torej naslednje s prejšnjim in dejal: »Če ste spoznali mene, ste spoznali tudi mojega Očeta.«⁶ To pomeni, kar je rekel: »Nihče ne pride k

³ Jan 5, 26.

⁴ Ps 41, 7.

⁵ Jan 14, 6.

⁶ Jan 14, 7.

Očetu, razen po meni.« Nato je dostavil: »In odslej ga boste spoznali in ste ga videli.«⁷ Filip, eden izmed apostolov, ki ni umel, kar je slišal, je rekel: »Gospod, pokaži nam Očeta, in zadosti nam bo.« Gospod mu je odgovoril: »Toliko časa sem med vami, Filip, pa me niste spoznali? Kdor vidi mene, vidi tudi Očeta.«⁸ Glej, kara jih, da je bil toliko časa med njimi, pa ga niso spoznali. Ni li rekel: »In kam grem, veste, in za pot veste« in jim trdečim, da ne vedo, dokazal, da vedo, ko je dodal: »Jaz sem pot, resnica in življenje«? Kako pravi zdaj: »Toliko časa sem med vami in me niste spoznali?« ko so seveda vedeli, kam gre, in vedeli za pot prav zato, ker so njega poznali? To vprašanje se pa lahko razvozla, če rečemo, da so ga nekateri izmed njih spoznali, nekateri ne spoznali, in da je bil Filip med tistimi, ki ga niso spoznali, in če torej mislimo, da je dejal: »In kam grem, veste, in za pot veste« tistim, ki so ga spoznali, ne pa Filipu, kateremu je rekel: »Toliko časa sem med vami in me niste spoznali?« Tem torej, ki so Sina že spoznali, je rekel tudi o Očetu: »Odslej ga boste poznali in ste ga videli.« To je namreč rečeno zaradi popolne podobnosti, ki jo ima z Očetom, da je zato rekel, da ga bodo odslej poznali, ker poznajo podobnega Sina. Sina so torej že poznali, čeprav ne vsi, pa vsaj nekateri med njimi, katerim je rekel: »In kam grem, veste, in za pot veste;« on je namreč pot. Toda niso poznali Očeta, zato jim pravi: »Če poznate mene, poznate tudi Očeta,« po meni seveda tudi njega. Drug sem namreč jaz, drug je on. Da pa ga ne bi imeli za nepodobnega, je rekel: »In odslej ga boste poznali in ste ga videli.« Videli so namreč njegovega popolnoma podobnega Sina, toda opomniti jih

⁷ Ibidem.

⁸ Jan 14, 8. 9.

je bilo treba, da je takšen tudi Oče, katerega niso videli, kakršen je Sin, katerega so videli. In na to meri, kar je kasneje Filipu rekel: »Kdor vidi mene, vidi tudi Očeta.« Ne, da je on Oče in Sin, kar katoliška vera obsoja pri sabeliancih, ki se imenujejo tudi patripasianci⁹, marveč ker sta si Oče in Sin tako podobna, da pozna oba, kdor pozna enega. O dveh, ki sta si popolnoma podobna, pravimo človeku, ki vidi enega in želi vedeti, kakšen je drugi: če si videl tega, si videl tudi onega. »Kdor mene vidi, vidi tudi Očeta« je torej rekel, ne, da je Oče isti kakor Sin, marveč da se Sin v ničemer ne loči od Očetove podobnosti. Kajti, če bi Oče in Sin ne bila dva, bi ne bil dejal: »Če poznate mene, poznate tudi Očeta.« Ker »nihče ne pride k Očetu, razen po meni,« zato pravi: »Če poznate mene, poznate tudi Očeta,« ker vas bom jaz, po katerem se pride k Očetu, pripeljal k njemu, da boste tudi njega poznali. Ker sem mu pa popolnoma podoben, ga boste odslej poznali, ko boste poznali mene; in videli ste ga, če ste z očmi srca videli mene.

3. Kaj torej praviš, Filip: »Pokaži nam Očeta in zadosti nam bo?« »Toliko časa sem bil med vami,

⁹ Verski resnici o treh osebah v Bogu nasprotujoči nauk, ki je iz skrbi za božje edinstvo (monarhijo, od tod monarhianizem) zabilisal osebno razliko med Očetom in Sinom (in svetim Duhom), trdeč, da so to le načini (modus, od tod modalizem), kako se je Bog, eden po naravi in osebi, razdel: Oče in Sin in sveti Duh so eno in eden. Starejši monarhianizem, ki je upošteval samo Očeta in Sina (Sin, ki je trpel, je isti kakor Oče, tako da se lahko reče: Pater passus est, od tod naziv patripasianizem) je Sabelij (po njem se nauk imenuje sabelianizem) raztegnil na svetega Duha in tako izoblikoval popolni modalizem. Sabelij je učil v Rimu proti koncu vlade papeža Zefirina (198—217) in za papeža Kalista (217—222), sredi 3. stoletja pa v Egiptu, zlasti v libijski Pentapoli.

Filip, in me niste spoznali? Kdor vidi mene, vidi tudi Očeta.« Če ti je pa preveč, da bi to videl, vsaj veruj, česar ne vidiš. »Kako moreš namreč govoriti: ‚Pokaži nam Očeta?‘«? Če si mene videl, ki sem mu povsem podoben, si videl njega, kateremu sem podoben. Če pa ne moreš videti, ali vsaj »ne veruješ, da sem jaz v Očetu in Oče v meni«? Tu je mogel Filip reči: Tebe sicer vidim in verujem, da si Očetu zelo zelo podoben. Ali pa zasluži karanje in grajo, kdor vidi podobnega, pa hoče videti še onega, ki mu je ta podoben? Podobnega sicer poznam, toda doslej poznam enega brez drugega; ni mi zadosti, če ne poznam tudi onega, ki mu je ta podoben. »Pokaži nam torej Očeta in zadosti nam bo.« Toda učenik je zato pokaral učenca, ker je videl vprašalca v srce. Filip je namreč želel tako spoznati Očeta, kakor da je Oče boljši od Sina; in zato tudi Sina ni poznal, ker je nekaj za boljše od njega imel. Da bi to misel popravil, je (Jezus) rekel: »Kdor vidi mene, vidi tudi Očeta. Kako moreš govoriti: ‚Pokaži nam Očeta?‘« Vidim, kako govoriš: ne želiš videti drugega podobnega, marveč meniš, da je boljši. »Ne veruješ, da sem jaz v Očetu in Oče v meni?« Zakaj želiš med podobnima videti razliko? Zakaj hočeš neločljiva ločeno spoznati? Nato pa ne govori samo Filipu, marveč njim (apostolom) v množini. Tega pa ne smemo stisniti v ozke meje, da bomo z njegovo pomočjo natančneje razložili.

Enainsedemdeseti govor.

Jan 14, 10—13.

1. Poslušajte z ušesi, sprejmite s srcem, preljubi; govorim sicer jaz, uči pa on, ki ne gre od nas. Gospod pravi, kar ste zdajle slišali, ko se je bralo: »Besed, ki vam jih jaz govorim, ne govorim sam od

sebe. Oče, ki prebiva v meni, on izvršuje dela.«¹ So torej tudi besede dela, ka-li? Dà, tako je; kajti kdor bližnjega z besedo dvigne, gotovo opravi dobro delo. Kaj drugega pa pomeni: »Ne govorim sam od sebe« nego: Nisem sam od sebe, ki govorim? Njemu namreč pridéva, kar dela, od katerega je on, ki dela. Oče namreč ni Bog od drugega, Sin je pa sicer Bog, Očetu enak, toda od Boga Očeta. Zatorej je on (Oče) Bog, toda ne od Boga, in luč, pa ne od luči; ta (Sin) je pa Bog od Boga, luč od luči.

2. V tehle dveh stavkih — prvem, ki pravi: »Ne govorim sam od sebe,« in drugem, ki veli: »Oče, ki prebiva v meni, on izvršuje dela« — nam, držeč se tega ali onega, nasprotujejo razni krivoverci, ki vlečejo ne na eno stran, marveč vsaksebi in zavijajo od pota resnice. Arianci namreč pravijo: Glejte, Sin ni enak Očetu, saj ne govori sam od sebe. Sabelianci, to je, patripasianci, pa nasproti trde: Glejte, on, ki je Oče, je tudi Sin; kaj drugega namreč pomeni: »Oče, ki prebiva v meni, on izvršuje dela,« če ne: Jaz, ki izvršujem, prebivam sam v sebi? Vaše besede si nasprotujejo, toda ne tako, kakor neresnica nasprotuje resnici, marveč tako, kakor si dve neresnici med seboj nasprotujeta. Vsaksebi vas je zavedla zмотa, na sredi so zapuščena resnice pota. Dalje ste se drug od drugega ločili nego od resnice, ki ste jo zapustili. Vi z leve in vi z desne stopite, drug k drugemu nikar ne hodite, marveč z leve in z desne k nam pridite in se drug z drugim snidite! — Obojim namreč kliče: »Jaz in Oče sva eno.«² Da pravi eno, arianci čujte; da pravi sva, sabelianci čujte; ne tajite, da je njemu enak niti da je drug od njega, in se spametujte! Če ga torej zato, ker je dejal: »Besed,

¹ Jan 14, 10.

² Jan 10, 30.

ki vam jih jaz govorim, ne govorim sam od sebe,« imate za tako neenakega v oblasti, da ne more storiti, kar hoče, čujte, kar pravi: »Kakor Oče obuja mrtve in oživlja, tako tudi Sin oživlja, katere hoče.«³ Prav tako, če zato, ker je dejal: »Oče, ki prebiva v meni, on izvršuje dela,« menite, da Oče ni drug in on drug, poslušajte, kar je rekel: »Kar koli dela Oče, dela enako tudi Sin,«⁴ in umejte, da ni dvakrat po eden, marveč sta dva eno. Ker je pa drug drugemu tako enak, da je vendar drug od drugega, zato ne govori sam od sebe, ker ni sam od sebe; in Oče, ki v njem prebiva, zategadelj izvršuje dela, ker je od njega (Sin), po katerem in s katerim jih izvršuje. Naposled dostavlja in pravi: »Ne verujete, da sem jaz v Očetu in Oče v meni? Če pa ne, verujte zaradi del samih.«⁵ Prej je karal samo Filipa, zdaj se pa pokaže, da ni bil samo Filip, ki je zaslužil grajo. »Zaradi del,« pravi, »verujte, da sem jaz v Očetu in Oče v meni;« kajti ko bi bila ločena, bi nikakor ne mogla neločljivo delati.

3. Kaj pa pomeni, kar sledi? »Resnično, resnično, povem vam: Kdor v me veruje, bo dela, ki jih jaz izvršujem, tudi sam izvrševal; in še večja ko ta bo izvrševal, ker grem jaz k Očetu. In kar koli boste prosili v mojem imenu, to bom storil, da se Oče poveliča v Sinu. Če boste kaj prosili v mojem imenu, bom to storil.«⁶ Obljubil je tedaj, da bo tudi ta večja dela on izvršil. Ne povzdiguje se hlapec nad gospoda in učenec ne nad učitelja: večja dela nego sam, pravi, bodo oni izvrševali, toda v njih in po njih jih bo on izvrševal, ne pa oni kakor sami od sebe. Njemu nam-

³ Jan 5, 21.

⁴ Jan 5, 19.

⁵ Jan 14, 11.

⁶ Jan 14, 12. 13.

reč poje psalm: »Ljubim te, Gospod, moja moč.«⁷ Katera pa so naposled tista večja dela? Nemara to, da je bolnike ozdravljala celo njihova senca, ko so šli mimo⁸? Gotovo je večje delo, če dá zdravje senca nego rob oblačila⁹. To je izvrševal po sebi, ono po njih, vendar pa oboje on. Ko je pa to govoril, je naglasil dela svojih besed, zakaj rekel je: »Besed, ki vam jih jaz govorim, ne govorim sam od sebe. Oče, ki prebiva v meni, on izvršuje dela.« Katera dela je takrat menil, če ne besed, katere je govoril? Oni so poslušali in verovali in sad teh besed je bila njih vera. Ko so pa učenci oznanjali blagovest, jih je verovalo ne malo, kakor je bilo njih, marveč celi narodi so verovali; to so brez dvoma večja dela. Vendar pa ni dejal: Večja od teh boste izvrševali — da bodo nemara samo apostoli izvrševali — marveč: »Kdor v me veruje, bo dela, ki jih jaz izvršujem, tudi sam izvrševal in še večja ko ta bo izvrševal.« Kdor koli torej veruje v Kristusa, izvršuje, kar izvršuje Kristus, in večja dela nego Kristus? O teh rečeh pa ne smemo govoriti samo mimogrede ali s preveliko naglico, marveč govor, ki ga moramo končati, sili, da jih odložimo.

Dvainsedemdeseti govor.

Jan 14, 10—15.

1. Kaj pomenijo in kako naj se razlagajo Gospodove besede: »Kdor v me veruje, bo dela, ki jih jaz izvršujem, tudi sam izvrševal,« ni lahko doumeti; in ko je že to težko, je dostavil nekaj še težavnejšega: »In večja ko ta bo izvrševal.«¹ Kaj pomeni to? Če

⁷ Ps 17, 2.

⁸ Prim. Apd 5, 15.

⁹ Prim. Mt 14, 36.

¹ Jan 14, 12.

nikogar nismo našli, ki bi izvrševal dela, kakršna je Kristus izvrševal, kako bomo koga našli, ki bi celo večja izvrševal? Toda v prejšnjem govoru smo rekli, da je bilo večje delo, ozdravljati bolnike mimo-grede s senco, kar so apostoli delali, nego z dotikom roba obleke, kar je Kristus storil, in da jih je več vero sprejelo, ko so pridigali apostoli, nego ko je pridigal on sam. Tako, se je zdelo, je treba umeti večja dela; ne kot da bi bil učenec večji od učitelja ali služabnik večji od gospoda ali posinovljenec večji od edinorojenega ali človek večji od Boga, marveč da je po njih izvrševal tista večja dela on, ki je na drugem mestu rekel: »Brez mene ne morete nič storiti.«² On je — da zamolčim druge reči, ki jih je brez števila — brez njih naredil nje same, brez njih naredil svet; in ker je bil on sam človek postal, je brez njih naredil tudi sebe. Kaj drugega so pa oni naredili brez njega nego greh? Sicer je pa tudi tukaj takoj odpravil, kar bi nas v tej stvari utegnilo begati. Ko je bil rekel: »Kdor v me veruje, bo dela, ki jih jaz izvršujem, tudi sam izvrševal; in še večja od teh bo izvrševal,« je takoj nadaljeval in dodal: »Ker grem jaz k Očetu; in kar koli boste prosili v mojem imenu, to bom storil.«³ Prej je rekel: »Bo izvrševal,« nato je dejal: »Bom storil,« kot da bi rekel: To naj se vam ne zdi nemogoče; kdor v me veruje, ne bo mogel biti večji od mene, marveč jaz bom tedaj izvrševal večja dela nego sedaj; večja po njem, ki veruje v me, nego brez njega sam po sebi. Vendar jih izvršujem jaz brez njega in po njem. Toda, ko jih izvršujem brez njega, jih ne izvršuje on, kadar pa po njem, jih izvršuje tudi on, čeprav ne sam po sebi. Izvrševati večja dela po njem nego brez njega pa ni

² Jan 15, 5.

³ Jan 14, 12. 13.

šibkost, ampak milost. Kaj bodo služabniki Gospodu vrnili za vse, kar jim je podelil⁴? Saj jim je med drugimi dobrotami podelil tudi to, da je izvrševal večja dela po njih nego brez njih. Ni li tisti bogati mladenič žalosten odšel izpred njegovega obličja, ko ga je vprašal za svet glede večnega življenja⁵? Slišal ga je in zavrnil. Česar eden, ki je od njega slišal, ni storil, so kasneje storili mnogi, ko je dobri učenik po svojih učencih govoril; bogati mladenič, katerega je sam opomnil, ga je prezrl, tisti pa, ki jih je po ubogih naredil uboge, so ga vzljubili. Glej, večja dela je izvršil, ko so ga verujoči oznanjali, nego ko je sam poslušalcem govoril.

2. Toda še to nas moti, da je tista večja dela izvršil po apostolih; ni pa samo njih označil in rekel: »Dela, ki jih jaz izvršujem, boste tudi vi izvrševali; in še večja ko ta boste izvrševali,« marveč je hoteč, da umejmo vse, ki pripadajo njegovi družini, rekel: »Kdor v me veruje, bo dela, ki jih jaz izvršujem, tudi sam izvrševal; in še večja ko ta bo izvrševal.« Če jih bo torej izvrševal, kdor veruje, kajpada ne veruje, kdor jih ne bo izvrševal. Tako tudi: »Kdor me ljubi, spolnjuje moje zapovedi;«⁶ zato pač ne ljubi, kdor jih ne spolnjuje. Enako na drugem mestu: »Kdor posluša te moje besede in jih spolnjuje, bo podoben pametnemu možu, kateri si je hišo postavil na skalo;«⁷ kdor torej ni podoben temu pametnemu možu, brez dvoma te besede posluša in jih ne spolnjuje ali jih sploh ne posluša. »Kdor v me veruje,« je rekel, »bo živel, tudi če umrje;«⁸ kdor torej ne bo živel, pač ne

⁴ Ps 115, 12.

⁵ Mt 19, 16—22.

⁶ Jan 14, 21.

⁷ Mt 7, 24.

⁸ Jan 11, 25.

veruje. Tako je tudi to: »Kdor v me veruje, bo izvrševal;« ne veruje torej, kdor ne bo izvrševal. Kako je to, bratje? Ali naj se ne šteje med Kristusove vernike tisti, ki ne izvršuje večjih del nego Kristus? Trdo je to, abotno je, neznosno je; ni mogoče temu pritrditi, če se ne dá razložiti. Čujmo torej apostola. »Temu pa,« pravi, »ki ne dela, toda veruje vanj, ki grešnika opravičuje, se v pravičnost šteje njegova vera.«⁹ S tem delom izvršujemo Kristusova dela, kajti tudi vera v Kristusa je Kristusovo delo. To izvršuje on v nas, seveda ne brez nas. Zdaj pa poslušaj in umej: »Kdor v me veruje, bo dela, ki jih jaz izvršujem, tudi sam izvrševal;« najprej jih izvršujem jaz, potem jih bo tudi on izvrševal, ker jih zato izvršujem, da jih bo izvrševal. Kakšna dela, če ne to, da iz grešnika postanē pravičen?

3. »In večja ko ta bo izvrševal.« Večja nego katera? Izvršuje li večja od vseh Kristusovih del, kdor s strahom in trepetom dela za svoje zveličanje¹⁰? To dela seveda Kristus v njem, pa ne brez njega. To je, bi rekel, zares večje delo nego nebo in zemlja, in kar koli vidiš na nebu in na zemlji. Nebo in zemlja bosta prešla¹¹, zveličanje in opravičenje naprej določenih, to je, tistih, ki jih naprej pozna, bo pa ostalo. Na onih¹² so samo božja dela, v teh¹³ pa je tudi podoba božja. Toda tudi v nebesih so prestoli, gospostva, vladarstva, oblasti, nadangeli in angeli Kristusova dela. Ali izvršuje celo večja dela od teh, kdor s Kristusom, ki v njem deluje, dela za svoje večno zveličanje in opravičenje? Ne upam si o tem prenaplo

⁹ Rim 4, 5.

¹⁰ Prim. Flp 2, 12.

¹¹ Mt 24, 35.

¹² Na nebu in na zemlji.

¹³ V naprej določenih in opravičenih.

soditi; umej, kdor more, presodi, kdor more, ali je več, ustvariti pravične nego opravičiti grešnika. Kajti če je to in ono storila enaka mogočnost, je to izvršilo večje usmiljenje. »To je namreč velika skrivnost usmiljenja, ki se je prikazala v mesu, se izkazala pravična v duhu, bila razodeta angelom, oznanjena narodom, v veri sprejeta na svetu, v slavi vzeta v nebo.«¹⁴ Toda ni nujno, da bi imeli na umu vsa Kristusova dela, ko je rekel: »In večja ko ta bo izvrševal.« Morda je menil večja od onih, katera je tisto uro izvrševal. Takrat je pa govoril besede vere, in o teh delih je bil malo poprej rekel: »Besed, ki vam jih jaz govorim, ne govorim sam od sebe. Oče, ki prebiva v meni, on izvršuje dela.«¹⁵ Takrat so njegove besede bile njegova dela. In seveda je manj, oznanjati besede pravičnosti, kar je storil brez nas, nego grešnike opravičevati, kar dela v nas tako, da delamo tudi mi. Ostane še, da preiščemo, kako je umeti besede: »Kar koli boste prosili v mojem imenu, to bom storil.« Zaradi marsičesa, kar prosijo njegovi verniki, pa ne prejmejo, nastane ne lahko vprašanje. Ker pa moram govor končati, premišljevanje in razpravljanje o tem vsaj malo odložim.

Triinsedemdeseti govor.

Jan 14, 12—14.

1. Veliko upanje je Gospod obljubil svojim, ki vanj upajo, in rekel: »Jaz grem k Očetu; in kar koli boste prosili v mojem imenu, to bom storil.«¹ Tako je torej šel k Očetu, da potrebnih ni zapustil, marveč da bo

¹⁴ 1 Tim 3, 16.

¹⁵ Jan 14, 10.

¹ Jan 14, 12. 13.

prosečim dobrote delil. Kaj pa pomeni: »Kar koli boste prosili,« ko pogosto vidimo, da njegovi verniki prosijo, pa ne prejmejo? Mar li zato, ker slabo prosijo? Kajti to je apostol Jakob očital in rekel: »Prosite in ne prejimate, ker prosite slabo: da bi pri svojih nasladnostih zapravljali.«² Kdor bo torej v zlo obrnil, kar želi prejeti, pač zato ne prejme, ker mu je Bog usmiljen. Zategadelj, če ga človek česa prosi, kar bi mu bilo v kvar, ko bi bil uslišan, se je bolj bati, da bi mu (Bog) dal iz jeze, česar bi mu iz dobrotljivosti morda ne dal. Ne vidimo li, da so Izraelci v svojo škodo dosegli, kar so iz grešne poželjivosti prosili³? Želeli so namreč jesti meso, ko jim je padala mana iz nebes. Priskutilo se jim je, kar so imeli, in česar niso imeli, so brez sramu terjali. Boljše bi bilo, če bi bili prosili, da bi jed, ki so jo imeli, brez priskute uživali, nego da so nedostojno želeli jedi, ki je niso imeli. Kadar nam je namreč slabo vseč in kadar nam dobro ni vseč, moramo Boga rajši prositi, da bi nam bilo dobro vseč, nego naj nam dá slabo. Ne zato, ker je bilo slabo, jesti meso, saj nam apostol, o tem govoreč, pravi: »Vsaka božja stvar je dobra in nobena se ne more zametati, če se s hvaležnostjo uživa,«⁴ marveč ker »je slabo za tistega, ki jé v spotiko«⁵, kakor tudi sam pravi; in če v spotiko ljudem, koliko bolj, če v spotiko Bogu. Njega so Izraelci ne malo razžalili, ko so zavračali, kar jim je modrost dala, in terjali, na kar je poželjivost zijala, čeprav niso niti prosili, marveč godrnjali, ker niso imeli. Vedimo pa, da krivica ne zadene božje stvari, ampak uporno nepokorščino in neurejeno poželjivost: prvi človek je

² Jak 4, 5.

³ Num 11, 31—34.

⁴ 1 Tim 4, 4.

⁵ Rim 14, 20.

zabredel v smrt, ker je jedel ne svinjsko gnjat, marveč drevesni sad⁶; in Ezav je izgubil pravico prvorojenstva ne zaradi (pečene) kokoši, ampak zaradi leče⁷.

2. Kako je torej umeti: »Kar koli boste prosili, to bom storil,« če Bog vernikom, ki ga prosijo, marsičesa iz skrbi za njih ne stori? Ali naj menimo, da je to rekel samo apostolom? Nikakor ne. Zakaj je to rekel, je prej povedal: »Kdor v me veruje, bo dela, ki jih jaz izvršujem, tudi sam izvrševal, in še večja ko ta bo izvrševal.«⁸ O tem smo v prejšnjem govoru razpravljali. Da pa ne bi kdo tega sebi pripisoval in da bi (Gospod) pokazal, da tudi tista večja dela on izvršuje, je dostavil in rekel: »Ker grem jaz k Očetu; in kar koli boste prosili v mojem imenu, to bom storil.« So li samo apostoli vanj verovali? Ko je dejal: »Kdor v me veruje,« je torej govoril tistim, med katerimi smo po njegovi milosti tudi mi, ki ne prejmemo vsega, česar prosimo. Če mislimo tudi na blažene apostole, najdemo, da je tisti, ki se je največ trudil — ne sam, ampak milost božja z njim⁹ — Gospoda trikrat prosil, da bi angel satanov odstopil od njega, pa ni prejel, kar je prosil¹⁰. Kaj naj rečemo, predragi? Ali naj menimo, da obljube: »Kar koli boste prosili, to bom storil« niti apostolom ni spolnil? In komu bo naposled spolnil, kar je obljubil, če je celo apostole v svoji obljubi prevaral?

⁶ »Non propter porcum, sed proter pomum.« Prim. Gen 3, 6.

⁷ Gen 25, 24. — Izraelci so Boga razžalili, ne, ker so mesa želeli, ampak ker so proti njegovi volji nekaj želeli. Adam in Ezav sta želela navadno jed, ne mesa, in sta grešila. Grešnost je torej v poželenju, ki božji volji nasprotuje.

⁸ Jan 14, 12.

⁹ Prim. 1 Kor 15, 10.

¹⁰ Prim. 2 Kor 12, 7. 8.

5. Zdrami se torej, verni človek, in zdramljen poslušaj, da tam stoji: »v mojem imenu.« Dejal je namreč: »Prositate kar koli,« ne kakor koli, temveč »v mojem imenu«. Kako je ime njemu, ki je tako veliko dobroto obljubil? Kristus Jezus. Kristus pomeni kralja, Jezus pomeni zveličanje. Zveličal nas bo kajpada ne kateri koli kralj, ampak kralj — zveličar. Zato pa, kar koli prosimo v kvar zveličanja, ne prosimo v zveličarjevem imenu. In vendar je on zveličar ne samo, kadar stori, kar prosimo, ampak tudi, ko ne stori; kajti ko vidi, da prosimo kaj v škodo zveličanja, se pokaže zveličarja prav s tem, da ne stori. Zdravnik ve, kaj terja bolnik v prid in kaj v kvar svojemu zdravju; zato mu, če terja kaj škodljivega, volje ne stori, ker ga ozdraviti želi. Zategadelj, če hočemo, da nam stori, kar koli ga prosimo, prosimo ne kakor koli, ampak v njegovem imenu, to je, prosimo v zveličarjevem imenu. Ne prosimo torej proti svojemu zveličanju: ko bi nam to storil, bi ne storil kot zveličar, kar je po svojem imenu svojim vernikom. Brezbožnim je namreč tudi sodnik, on, ki hoče biti vernikom odrešenik. Kar koli ga torej, kdor vanj veruje, prosi v tistem imenu, ki ga ima med svojimi verniki, to stori, kajti to stori kot zveličar. Če pa kdo, ki vanj veruje, prosi kaj proti svojemu zveličanju, ne prosi v zveličarjevem imenu; kajti ne bo njegov zveličar, ako stori, kar njegovo zveličanje ovira. Zatorej je takrat boljše, da prošnje ne usliši in tako stori, kakor njegovo ime veli. Da bi torej storil, kar koli ga prosimo, nas je on, ki je ne samo zveličar, ampak tudi dobri učitelj, v molitvi, ki nam jo je dal, poučil, kaj naj prosimo. Tudi po tem spoznajmo, da ne prosimo v učenikovem imenu, kar prosimo mimo njegovega nauka.

4. Res, nekaterih prošenj, četudi prosimo v njegovem imenu, to je, po volji zveličarja in po volji učnika, ne spolni takoj, ko prosimo, a jih vendarle spolni. Kajti niti prošnje, naj pride božje kraljestvo, še zaradi tega ni preslišal, če takoj z njim v večnosti ne zavladamo: odlaga, kar prosimo, ne odreka. Ko pa molimo in, dejal bi, sejemo, ne nehajmo, zakaj želi bomo, ko pride čas. In če prav prosimo, prosimo, naj ne spolni, česar ne prosimo prav. Na to tudi meri, kar v Gospodovi molitvi pravimo: »Ne vpelji nas v skušnjavo.«¹¹ Kajti ni majhna skušnjava to, če prosiš, kar ti bo v kvar. Ne smemo pa tegale malomarno preslišati. Da ne bi kdo domneval, da bo Gospod brez Očeta storil, kar je obljubil, ko je dejal: »Kar koli boste prosili v mojem imenu, to bom storil,« je takoj dostavil: »Da se Oče poveliča v Sinu; če me boste kaj prosili v mojem imenu, bom to spolnil.« Sin torej tega nikakor ne stori brez Očeta, saj zato stori, da se Oče v njem poveliča. Stori torej Oče v Sinu, da se Sin poveliča v Očetu, in Sin stori v Očetu, da se Oče poveliča v Sinu, kajti Oče in Sin sta eno.

Štiriinsedemdeseti govor.

Jan 14, 15—17.

1. Ko se je evangelij bral, smo slišali, da je Gospod rekel: »Ako me ljubite, ohranite moje zapovedi. In jaz bom prosil Očeta in vam bo dal drugega Tolažnika, da ostane pri vas vekomaj, Duha resnice, ki ga svet ne more prejeti, ker ga ne vidi in tudi ne pozna; vi pa ga poznate, zakaj pri vas bo prebival in bo v vas.«¹ V teh malo besedah je mnogo, kar bi

¹¹ Mt 6, 13.

¹ Jan 14, 15—17.

bilo treba preiskati; preveč pa bi bilo za nas, vse iskati, kar je treba iskati, ali vse najti, kar iščemo. — Duha Tolažnika je Kristus apostolom obljubil; pogledjmo pa, kako ga je obljubil. »Ako me ljubite,« je dejal, »ohranite moje zapovedi; in jaz bom Očeta prosil in vam bo dal drugega Tolažnika, da ostane pri vas vekomaj, Duha resnice.« To je seveda sveti Duh v Trojici, ki katoliška vera izpoveduje, da je z Očetom in Sinom istega bistva in enako večn. O njem pravi apostol: »Božja ljubezen je izlita v naša srca po svetem Duhu, ki nam je bil dan.«² Kako torej pravi Gospod: »Ako me ljubite, ohranite moje zapovedi; in jaz bom prosil Očeta in vam bo dal drugega Tolažnika,« ko govori o svetemu Duhu? Saj, če ga nimamo, ne moremo ne Boga ljubiti ne ohraniti njegovih zapovedi. Kako naj ljubimo, da ga prejmemo, ko ne moremo ljubiti, če ga nimamo? Ali kako naj ohranimo njegove zapovedi, da ga prejmemo, ko zapovedi ne moremo ohraniti, če ga nimamo? Ali je nemara v nas najpoprej ljubezen, s katero ljubimo Kristusa, da z ljubeznijo do Kristusa in s spolnjevanjem njegovih zapovedi zaslužimo svetega Duha, tako da se ljubezen — ne Kristusova, ki je bila že poprej, ampak — Boga Očeta izlije v naša srca po svetem Duhu, ki nam je dan? Narobe je ta misel. Zakaj, kdor si domišlja, da ljubi Sina, pa ne ljubi Očeta, gotovo tudi Sina ne ljubi, marveč nekaj, kar si je sam izmislil. Dalje pravi apostolova beseda: »Nihče ne reče: „Gospod Jezus“, razen v svetem Duhu.«³ In kdo reče: »Gospod Jezus,« če ga ne ljubi, če ne reče tako, kakor je apostol hotel? Mnogi ga namreč z besedo priznavajo, v srcu in z deli pa taje, kakor o takih pravi: »Trdijo,

² Rim 5, 5.

³ 1 Kor 12, 5.

da Boga poznajo, z deli ga pa taje.«⁴ Če se z deli taji, se brez dvoma tudi z deli priznava. Nihče torej ne reče: »Gospod Jezus« v duši, z besedo, z dejanjem, v srcu, z usti, z deli, nihče ne reče: »Gospod Jezus,« razen v svetem Duhu; in nihče tako ne reče, če ne ljubi. Apostoli so tedaj že govorili: »Gospod Jezus.« In če so govorili, ne na videz, da bi bili z usti priznavali, v srcu in z deli pa tajili, če so torej prav resnično to govorili, so ga brez dvoma ljubili. Kako bi ga pa bili ljubili, če ne v svetem Duhu? In vendar jim veleva, naj ga prav ljubijo in spolnjujejo njegove zapovedi, da bodo prejeli svetega Duha; če bi pa tega ne bili imeli, bi ga kajpada ne bili mogli ljubiti in spolnjevati njegovih zapovedi.

2. Potemtakem torej umejmo, da ima svetega Duha, kdor ljubi, in ker ga ima, zasluži, da ga bolj ima, in ko ga bolj ima, bolj ljubi. Učenci so torej že imeli Duha, ki jim ga je Gospod obljubil, ki mu brez njega niso rekli: »Gospod,« vendar pa ga še niso tako imeli, kakor jim ga je Gospod obljubil. Imeli so ga torej in ne imeli, ker ga še niso imeli v toliki meri, v kolikršni naj bi ga prejeli. Imeli so ga tedaj manj, prejeli naj bi ga več. Imeli so ga na tihem, prejeli naj bi ga očitno, kajti tudi to je spadalo k daru svetega Duha, da so spoznali, kar so prejeli. O tem daru govoreč, je apostol rekel: »Mi pa nismo prejeli duha tega sveta, temveč Duha, ki je iz Boga, da bi spoznali, kar nam je Bog milostno daroval.«⁵ Očitno je pa Gospod podelil Duha ne samo enkrat, marveč dvakrat. Kmalu potem, ko je od mrtvih vstal, je dahnil vanje in rekel: »Prejmite svetega Duha!«⁶ Mar li torej zato, ker ga je takrat dal, ni kasneje poslal, katerega jim

⁴ Tit 1, 16.

⁵ 1 Kor 2, 12.

⁶ Jan 20, 22.

je obljubil? Ali ni isti sveti Duh, ki ga je takrat dahnil in pozneje iz nebes poslal? Zakaj ga je dvakrat vidno podelil, je drugo vprašanje. Morda zaradi dvojne zapovedi ljubezni, to je, do bližnjega in do Boga, da bi poudaril, da je ljubezen dar svetega Duha; zategadelj ga je dvakrat očitno podelil. In če je treba iskati še drugega razloga, ne smemo zaradi tega preiskavanja govora čez mero nategniti; da je le gotovo, da brez svetega Duha ne moremo Kristusa ljubiti in njegovih zapovedi spolnjevati in da moremo to toliko manj, kolikor manj ga prejmemo, in toliko bolj, kolikor več ga prejmemo. Zaradi tega ga obeta zastonj ne samo onemu, ki ga nima, ampak tudi tistemu, ki ga ima: kdor ga nima, da ga prejme, kdor ga ima, da ga obilneje prejme. Kajti če bi ga eden ne prejel manj, drugi obilneje, ne bi bil sveti Elizej Eliju rekel: »Duh, ki je v tebi, bodi dvojno v meni!«⁷

3. Ko je pa Janez Krstnik rekel: »Bog ne daje Duha na mero,«⁸ je govoril o Sinu božjem, kateremu Duh ni bil dan na mero, kajti v njem je prebivala vsa polnost božanstva⁹. Zakaj srednik med Bogom in ljudmi, človek Kristus Jezus¹⁰, ni bil brez milosti svetega Duha. Saj je tudi sam rekel, da se je nad njim dopolnila tista preroška beseda: »Duh Gospodov je nad menoj; zato me je mazilil, poslal me je oznanjat blagovest ubogim.«¹¹ Da je edinorojeni Očetu enak, ni iz milosti, ampak od narave, da je pa bil človek sprejet v edinstvo osebe edinorojenega, je iz milosti, ne po naravi, ko evangelij spričuje in pravi: »Dete pa je rastlo in se krepilo, vedno bolj polno modrosti,

⁷ 4 Kralj 2, 9.

⁸ Jan 3, 34. Prim. govor 14, 10. 11; Izbrani spisi IX, 122.

⁹ Kol 2, 9.

¹⁰ 1 Tim 2, 5.

¹¹ Iz 41, 1; Lk 4, 18—21.

in milost božja je bila z njim.«¹² Drugim se pa (Duh) daje na mero, in ko se dá, se pomnožuje, dokler mera, ki vsakemu po stopnji njegove popolnosti gre, ni polna. Zato tudi apostol opominja, naj »nihče ne misli o sebi več, kakor sme misliti, temveč naj misli, kakor je prav, vsak po meri vere, ki mu jo je Bog udelil«¹³. Tudi se Duh sam ne deli, marveč darovi po Duhu, kajti »različni so darovi, isti pa je Duh«¹⁴.

4. Ko je rekel: »Prosil bom Očeta in vam bo dal drugega Parakleta,« je pokazal, da je tudi on Paraklet. Paraklet namreč po naše pomeni zagovornika, in o Kristusu je rečeno: »Imamo zagovornika pri Očetu, Jezusa Kristusa, Pravičnega.«¹⁵ Da pa svet ne more prejeti svetega Duha, je rekel tako, kakor je tudi rečeno: »Meseno mišljenje je sovraštvo nasproti Bogu, ker se ne pokorava božji postavi; saj se niti ne more.«¹⁶ (Prav tako) kakor če je rečeno: Nepravičnost ne more biti pravična. Svet imenuje in misli na tem mestu ljubitelje sveta; ta ljubezen pa ni od Očeta¹⁷. In zatagadelj je ljubezni tega sveta, s katero se otepljemo, da v nas pojema in usiha, nasprotna božja ljubezen, ki »je izlita v naša srca po svetem Duhu, ki nam je bil dan«¹⁸. »Svet ga torej ne more prejeti, ker ga ne vidi in tudi ne pozna.« Svetna ljubezen namreč nima nevidnih oči, ki bi mogle svetega Duha nevidno videti¹⁹.

¹² Lk 2, 40.

¹³ Rim 12, 3.

¹⁴ 1 Kor 12, 4.

¹⁵ 1 Jan 2, 1.

¹⁶ Rim 8, 7.

¹⁷ Prim. 1 Jan 2, 16.

¹⁸ Rim 5, 5.

¹⁹ O nevidnem gledanju Boga prim. govor 24, 1 in 1. opombo ondi; Izbrani spisi IX, 190.

5. »Vi pa ga poznate, zakaj pri vas bo prebival in bo v vas.« V njih bo, da bo prebival, ne bo prebival, da bi bil v njih; kajti biti kje je prej nego prebivati. Da pa ne bi mislili, da so besede: »Pri vas bo prebival« tako rečene, da kakor gost pri človeku vidno prebiva, je pojasnil, kako je menil: »Pri vas bo prebival,« ko je dostavil in rekel: »V vas bo.« Nevidno ga torej vidimo; in če ga ni v nas, ga tudi spoznati ne moremo. Tako vidimo namreč v sebi tudi svojo vest; kajti tuje obličje vidimo, svojega ne moremo videti; svojo vest pa vidimo, tuje ne vidimo. Toda vesti sploh ni, če ni v nas; sveti Duh pa more biti tudi brez nas, kajti dan nam je, da je v nas. Toda videti in spoznati, kakor ga je treba videti in spoznati, se ne dá, če ni v nas.

Petinsedemdeseti govor.

Jan 14, 18—21.

1. Ko je bil Gospod svetega Duha obljubil, je dostavil in rekel: »Ne bom vas zapustil sirot (órphanos), prišel bom k vam,«¹ da ne bi kdo menil, da ga hoče dati, dejal bi, namesto sebe, da ne bo pri njih tudi sam. »Órphani« so sirote. Ono je namreč grška beseda za isto reč, to pa naša; kajti v psalmu, kjer beremo: »Ti si pomočnik sirote,«² stoji v grškem : »orphano«. Četudi nas je torej božji Sin naredil za posinovljence svojega Očeta in hotel, da imejmo po milosti istega Očeta, ki je po naravi njegov Oče, vendar kaže nekako tudi on očetovsko ljubezen do nas, ko pravi: »Ne bom vas pustil sirot, prišel bom k vam.« Zategadelj nas tudi imenuje ženinove otroke, ko pravi:

¹ Jan 14, 18.

² Ps 9, 35 (10, 14).

»Pride ura, ko bo ženin od njih vzet, in takrat se bodo ženinovi otroci postili.«³ Kdo pa je ženin, če ne Gospod Kristus?

2. Potem pravi dalje: »Še malo in svet me ne bo več videl.«⁴ Kako? Ali ga je takrat svet videl? Saj meni z besedo »svet« tiste, ki je o njih prej govoril, ko je o svetem Duhu rekel: »... ki ga svet ne more prejeti, ker ga ne vidi in tudi ne pozna.«⁵ Videl ga je kajpada svet, kakor je bil mesenim očem viden, ni pa videl, da je bila pod mesom Beseda skrita; videl je človeka, ni videl Boga; videl je obleko, ni videl tistega, ki je nosil obleko. Toda ker po vstajenju tudi svojega mesa, ki ga je svojim dal ne le videti, marveč tudi tipati, ni hotel pokazati onim, ki niso bili njegovi, zato je utegnil reči: »Še malo in svet me ne bo več videl, vi pa me boste videli, zakaj jaz živim, in vi boste živeli.«⁶

3. Kaj pomeni: »Zakaj jaz živim, in vi boste živeli«? Zakaj pravi o sebi v sedanjiku, da živi, o njih pa v prihodnjiku, da bodo živeli, če ne zato, ker je tudi njim obljubil življenje mesa, kajpada vstalega, s katerim je šel pred njimi? In ker je bilo njegovo vstajenje blizu, je postavil glagol v sedanjiku, naznanjajoč, da je čas blizu; ker pa bo njihovo vstajenje šele ob koncu vekov, ni rekel »živite«, ampak »boste živeli«. Dve vstajenji, namreč svoje, ki bo skoraj, in naše, ki bo ob koncu sveta, je z dvema glagoloma v sedanjiku in prihodnjiku izbrano in kratko obljubil. »Zakaj jaz živim,« je dejal, »in vi boste živeli:« ker on živi, zato bomo tudi mi živeli.

³ Mt 9, 15.

⁴ Jan 14, 19.

⁵ Jan 14, 17.

⁶ Jan 14, 19.

»Po človeku je namreč smrt in po človeku vstajenje mrtvih. Kakor namreč v Adamu vsi umirajo, tako bodo tudi v Kristusu vsi živeli.«⁷ Kajti nihče ne pride v smrt po drugem nego po onem, nihče k življenju po drugem nego po Kristusu. Ker smo mi živeli⁸, smo umrli, ker on živi, bomo živeli tudi mi. Umrli smo njemu, ko smo živeli sebi; ker je pa on umrl za nas, živi sebi in nam. Ker namreč on živi, bomo živeli tudi mi. Kajti kakor smo sami po sebi mogli imeti smrt, tako ne moremo sami po sebi imeti življenja.

4. »Tisti dan boste spoznali, da sem jaz v svojem Očetu in vi v meni in jaz v vas.«⁹ Kateri dan, če ne tisti, o katerem je rekel: »In vi boste živeli?« Takrat bomo namreč mogli videti, kar verujemo. Kajti tudi zdaj je on v nas in mi v njem; toda zdaj to verujemo, takrat bomo pa tudi spoznali, čeprav tudi zdaj verujoč spoznavamo, toda takrat bomo gledajoč spoznali. Dokler smo namreč v telesu, kakršno je zdaj, to je, trohljivo, ki duha otežuje, potujemo daleč od Gospoda; »zakaj v veri hodimo, ne v gledanju«¹⁰. Takrat torej v gledanju, ko ga bomo gledali, kakršen je¹¹. Zakaj če bi tudi zdaj Kristus ne bil v nas, bi apostol ne bil rekel: »Ako je pa Kristus v vas, je sicer telo mrtvo zaradi greha, duh pa je življenje zaradi opravičenja.«¹² Da pa smo tudi zdaj v njem, je dovolj jasno pokazal, ko je rekel: »Jaz sem vin-

⁷ 1 Kor 15, 21. 22.

⁸ »Quia nos vivimus, mortui sumus.« Besede so delale prepisovalcem preglavice, zato so jih »popravljali«. Od tod inačice v rokopisih: Quia nobis vivimus; quia non vivimus. Avguštin je zapisal: »Quia nos vivimus,« to je: Ker smo mi (po svoji glavi) živeli, smo umrli.

⁹ Jan 14, 20.

¹⁰ Prim. 2 Kor 5, 6. 7.

¹¹ 1 Jan 3, 2.

¹² Rim 8, 10.

ska trta, vi mladike.«¹³ Tisti dan torej, ko bomo zaživel od življenja, ki bo použilo smrt, bomo spoznali, da je on v Očetu in mi v njem in on v nas, kajti takrat se bo dopolnilo, kar se je že zdaj po njem začelo, da je on v nas in mi v njem.

5. »Kdor ima moje zapovedi in jih spolnjuje, ta je, ki me ljubi.«¹⁴ Kdor jih ima v spominu in spolnjuje v življenju; kdor jih ima v govorjenju in spolnjuje v vedenju; kdor jih ima v poslušanju in spolnjuje v dejanju: ta je, ki me ljubi. Z deli je treba pokazati ljubezen, da ne bo ime¹⁵ neplodno. »In kdor mene ljubi, ga bo ljubil moj Oče in jaz ga bom ljubil in se mu razodel.«¹⁶ Kaj pomeni »bom ljubil«, kakor da bo tedaj ljubil in zdaj ne ljubi? Nikakor ne. Kako bi nas namreč ljubil Oče brez Sina in Sin brez Očeta? Kako bosta ločeno ljubila, ko neločljivo delata? Toda zaradi tega je rekel: »bom ljubil«, ker sledi: »in se mu bom razodel«. Ljubil bom in se razodel, to je, zato ljubil, da se bom razodel. Zdaj nas je namreč zato ljubil, da verujemo in versko zapoved spolnjujemo, takrat nas bo zato ljubil, da bomo gledali in gledanje v plačilo za vero imeli. Zakaj tudi zdaj ljubimo, ko verujemo, kar bomo gledali; takrat pa bomo ljubili, ko bomo gledali, kar verujemo.

Šestinsedemdeseti govor.

Jan 14, 22—24.

1. Če so učenci vpraševali in jim je učenik Jezus odgovarjal, se tudi mi z njimi vred učimo, ko evangelij beremo ali poslušamo. Ker je bil torej Gospod

¹³ Jan 15, 5.

¹⁴ Jan 14, 21.

¹⁵ Ime ljubezen.

¹⁶ Jan 14, 21.

rekel: »Še malo in svet me ne bo več videl, vi pa me boste videli,«¹ ga je Juda, ne njegov izdajalec, marveč tisti, ki se njegov list med kanoničnimi spisi bere, o tem poprašal: »Gospod, kaj je, da se hočeš razodeti nam, ne pa svetu?«² Pridružimo se jim kakor vprašujoči učenci in tudi mi poslušajmo skupnega učnika. Kajti Juda, sveti, ne nečisti, ne Gospodov nasledovalec, marveč nasledovalec, je Jezusa vprašal, zakaj se bo razodel ne svetu ampak svojim, zakaj še malo, pa ga svet ne bo videl, oni pa ga bodo videli.

2. »Jezus mu je odgovoril in rekel: „Ako me kdo ljubi, bo moja besedo spolnjeval; in moj Oče ga bo ljubil in bova k njemu prišla in pri njem prebivala. Kdor me ne ljubi, mojih besed ne spolnjuje.“³ Glej, povedal je vzrok, zakaj se bo svojim razodel, ne tujcem, katere imenuje »svet«, in vzrok je ta, ker ga oni ljubijo, ti ne ljubijo. To je vzrok, ki sveti psalm o njem pravi: »Sodi me, Bog, in razsodi mojo pravdo zoper nesveto ljudstvo.«⁴ Kajti tisti, ki ljubijo, so izvoljeni, tisti pa, ki ne ljubijo, so brneč bron in zveneča cimbala, četudi govore človeške in angelske jezike; četudi imajo preroštvo in vedo vse skrivnosti in imajo vso vero, tako da bi gore predstavljali, niso nič; in če razdajo vse svoje imetje in dajo svoje telo, da bi zgorelo, jim nič ne koristi⁵. Ljubezen loči svete od sveta, ona daje njim, kateri so enih misli, prebivati v hiši⁶. V tej hiši prebivata Oče in Sin, ki dajeta tudi ljubezen tistim, ki se jim bosta ob koncu razodela. O tem (razodetju) je učenec

¹ Jan 14, 19.

² Jan 14, 22.

³ Jan 14, 23.

⁴ Ps 42, 1.

⁵ Prim. 1 Kor 13, 1—3.

⁶ Ps 67, 7.

vprašal učenika, da bi mogli spoznati ne samo tisti, ki so takrat iz njegovih ust slišali, marveč tudi mi po evangeliju. Vprašal je o razodetju in zvedel o ljubezni in prebivanju. Je torej neko notranje božje razodetje, ki ga grešniki kratko in malo ne poznajo; njim se Bog Oče in sveti Duh ne razodeneta. Sin se jim je mogel razodeti, toda po mesu; ali to razodetje ni takšno, kakršno je ono, niti ne more biti zmeraj vpričo njih, kakršno koli je, marveč samo malo časa in še to za sodbo, ne za veselje, za kazen, ne za plačilo.

3. Zdaj torej umejmo, kolikor nam milostno odpre, kako je rečeno: »Še malo in svet me ne bo več videl, vi pa me boste videli.« Res je, da je hotel čez malo časa tudi svoje telo, v katerem so ga mogli tudi brezbožni videti, odtegniti njihovim očem; saj ga po vstajenju nihče izmed teh (= brezbožnih) ni več videl. Toda ker sta angela pričevala in rekla: »Tako bo prišel, kakor ste ga videli iti v nebo,«⁷ in ker ne verujemo drugače, nego da bo z istim telesom prišel sodit žive in mrtve, ga bo brez dvoma »svet« takrat videl, to je, vsi, ki so njegovemu kraljestvu tuji. In po tem se mnogo laže umeje, da je hotel z besedami: »Še malo časa in svet me ne bo več videl« označiti čas, ko se bo ob koncu sveta umaknil izpred oči pogubljenih, da ga bodo odtlej gledali samo tisti, ki ga ljubijo in ki pri njih prebivata Oče in on. »Malo« je pa dejal, ker je tudi to, kar se zdi ljudem dolgo, pred božjimi očmi prav kratko. O tem »malo« je namreč isti evangelist Janez rekel: »Otročiči, poslednja ura je.«⁸

4. Da pa ne bo kdo menil, da samo Oče in Sin brez svetega Duha prebivata pri tistih, ki ju ljubijo, naj

⁷ Apd 1, 11.

⁸ 1 Jan 2, 18.

se spomni, kaj je prej o svetem Duhu rečeno: »... ki ga svet ne more prejeti, ker ga ne vidi in tudi ne pozna; vi pa ga poznate, zakaj pri vas prebiva in bo v vas.«⁹ Glej, v svetih prebiva z Očetom in Sinom tudi sveti Duh, notri seveda, kakor Bog v svojem templju. Troedini Bog, Oče, Sin in sveti Duh, pride k nam, ko pridemo k njemu: pride pomagajoč, mi pridemo poslušajoč; pride razveseljujoč, mi pridemo gledajoč; pride napolnjujoč, mi pridemo prejemajoč, da bi ga gledali ne od zunaj, marveč od znotraj, in da bi v nas prebival ne za čas, marveč vekomaj. Tako se svetu Sin ne razodeva, kajti svet se ondi imenujejo tisti, o katerih je takoj dejal: »Kdor me ne ljubi, mojih besed ne spolnjuje.« Ti so, ki Očeta in svetega Duha nikoli ne vidijo. Sina pa za malo časa vidijo, ne, da jih osreči, temveč da jih sodi; in tudi njega (ne vidijo) v božji podobi, v kateri je neviden kakor Oče in sveti Duh, marveč v človeški podobi, v kateri je hotel biti svetu, ko je trpel, zaničevan, ko bo sodil, strašan.

5. Če je pa dostavil: »In beseda, ki jo slišite, ni moja, ampak Očeta, ki me je poslal,«¹⁰ se ne čudimo, se ne plašimo: ni manjši od Očeta, toda ni od drugega nego od Očeta. Ni njemu neenak, toda ni sam od sebe. Ni se zlagal, ko je dejal: »Kdor me ne ljubi, mojih besed ne spolnjuje.« Glej, pravi, da so besede njegove. Ali sam sebi nasprotuje, ko zopet pravi: »In beseda, ki jo slišite, ni moja«? Nemara je pa naredil razloček: ko je dejal, da so njegove, — namreč besede — je rabil množino; ko je pa rekel, da beseda ni njegova, ampak Očetova, je hotel, da umejmo njega samega. Kajti »v začetku je bila Beseda in Be-

⁹ Jan 14, 17.

¹⁰ Jan 14, 24.

seda je bila pri Bogu in Bog je bila Beseda¹¹. Beseda kajpada ni svoja, marveč Očetova, in on ni svoj sin, marveč Očetov. Prav torej pridéva početniku, kar stori kot njemu enak, ker ima tudi to od njega, da mu je enak.

Sedeminsedemdeseti govor.

Jan 14, 25—27.

1. V prejšnjem berilu svetega evangelija, za katerim sledi to, ki smo ga pravkar prebrali, je Jezus rekel, da bosta on in Oče prišla k tistim, ki ju ljubijo, in pri njih prebivala. Toda že prej je bil rekel o svetem Duhu: »Vi pa ga poznate, zakaj pri vas prebiva in bo v vas.«¹ Iz tega smo spoznali, da vsa božja Trojica v svetih kakor v svojem templju prebiva. Zdaj pa pravi: »To sem vam govoril, ko sem pri vas.«² Ono prebivanje, ki ga je za prihodnost obljubil, je tedaj drugačno, to pa, ki ga za zdaj spričuje, zopet drugačno. Ono je duhovno in se znotraj duhu podeljuje, to je telesno in se na zunaj očem in ušesom kaže. Ono odrešene vekomaj osrečuje, to odrešenja potrebne v času obiskuje. Z onim bivanjem Gospod od svojih ljubiteljev ne gre, s tem pride in gre. »To sem vam govoril, ko sem pri vas,« kajpada telesno pričujoč, ko je z njimi vidno govoril.

2. »Tolažnik sveti Duh, ki ga bo poslal Oče v mojem imenu, vas bo učil vsega in spomnil vsega, kar sem vam povedal.«³ Ali Sin tako govori in sveti

¹¹ Jan 1, 1.

¹ Jan 14, 17.

² Jan 14, 25.

³ Jan 14, 26.

Duh tako uči, da, ko Sin govori, slišimo besede, ko pa sveti Duh uči, umejemo iste besede? Kakor da Sin govori brez svetega Duha ali sveti Duh uči brez Sina? Ali marveč ne uči tudi Sin in ne govori tudi sveti Duh, in ko Bog kaj govori in uči, ne govori in uči Trojica? Toda prav zato, ker je Trojica, je bilo treba imenovati posebej nje osebe in mi moramo vsako zase slišati in neločljivo razumeti. Poslušaj, kako govori Oče, ko bereš: »Gospod mi je rekel: ‚Moj Sin si ti;‘⁴ poslušaj tudi, kako uči, ko bereš: »Vsak, kdor od Očeta sliši in se dá poučiti, pride k meni.«⁵ Kako pa Sin govori, si pravkar slišal, kajti o sebi je rekel: »Kar koli vam bom rekel;« če pa želiš vedeti, da tudi uči, se spomni, da je učenik. »Eden,« je dejal, »je vaš učenik, Kristus.«⁶ In o svetem Duhu, ki si pravkar slišal, da uči, ker je rečeno: »On vas bo učil vsega,« čuj, da tudi govori, ko v Apostolskih delih bereš, da je sveti Duh Petru rekel: »Pojdi z njimi, zakaj jaz sem jih poslal.«⁷ Vsa Trojica torej govori in uči, toda če se ne bi tudi posebej povedalo, bi je človeška slabost nikakor ne mogla dojeti. Ker je torej popolnoma neločljiva, bi nikoli ne vedeli, da je Trojica, če bi jo zmeraj neločljivo imenovali; kajti tudi ko imenujemo Očeta in Sina in svetega Duha, jih prav tako ne imenujemo hkrati⁸, dasi oni ne morejo biti ne hkrati. Ker je pa dodal: »Spomnil vas bo,« spoznajmo, da nam veleva, naj ne pozabimo, da tudi zveličavni opomini spadajo k milosti, katere nas sveti Duh spominja.

⁴ Ps 2, 7.

⁵ Jan 6, 45.

⁶ Mt 23, 10.

⁷ Apd 10, 20.

⁸ Ne hkrati, marveč drugega za drugim.

3. »Mir vam zapustim, svoj mir vam dam.«⁹ To je, kar beremo pri preroku: Mir čez mir.¹⁰ Mir nam je zapustil, ko je odšel, svoj mir nam bo dal, ko bo ob koncu prišel. Mir nam je zapustil v tem veku, svoj mir nam bo dal v prihodnjem veku. Svoj mir nam je zapustil; če v njem ostanemo, bomo sovražnika premagali, svoj mir nam bo dal, ko bomo brez sovražnika kraljevali. Mir nam je zapustil, da bi se tudi tukaj med seboj ljubili, svoj mir nam bo dal tam, kjer nikdar ne bomo mogli biti needini. Mir nam je zapustil, da ne bi o skrivnih rečeh drug drugega sodili, svoj mir nam bo dal, ko bo razodel misli src, in takrat bo vsakdo hvalo prejel od Boga¹¹. Vendar pa imamo mir v njem in od njega, bodisi mir, ki nam ga je zapustil, ko se je odpravljal k Očetu, ali mir, ki nam ga bo dal, ko nas pripelje k Očetu. Kaj drugega pa nam zapušča, ko gre kvišku od nas, nego sam sebe, ko se ne loči od nas? Kajti »on je naš mir, ki je oba dela združil v eno«¹². On je torej naš mir, ko verujemo, da je, in ko ga vidimo, kakršen je¹³. Če nas namreč, dokler smo v tem telesu, ki dušo otežuje¹⁴, ko v veri hodimo, ne v gledanju¹⁵, ne zapusti na potu daleč od sebe, koliko bolj nas bo, ko pridemo do gledanja, napolnil s seboj!

4. Kaj pa tole? Ko je dejal: »Mir vam zapustim,« ni dodal s v o j, ko je pa dejal: »vam dam,« je rekel

⁹ Jan 14, 27.

¹⁰ Avguštin misli na preroške napovedi, da bo Mesija prinesel mir, n. pr. Iz 9, 6. 7; 11, 6; 52, 18; 45, 7; 54, 10. 13; 60, 17; Jer 14, 13; 29, 7. 11; Bar 5, 4; Mih 5, 5; Ag 2, 10; Zah 9, 10.

¹¹ 1 Kor 4, 5.

¹² Ef 3, 2.

¹³ 1 Jan 3, 2.

¹⁴ Prim. Modr 9, 15.

¹⁵ Prim. 2 Kor 5, 6. 7.

svoj. Naj se li »svoj« v misli dostavi tudi tam, ker se dá z obojim zvezati, kar je le enkrat rečeno? Je nemara tudi tu kaj skritega, kar naj prosimo in iščemo in kar naj se nam odpre, če trkamo¹⁶? Kaj pa, če je hotel, da umejmo »njegov« mir za tistega, ki ga ima on sam? Mir pa, ki nam ga na tem svetu zapusti, se rajši imenuj »naš« mir nego njegov. V njem namreč ni nikakega notranjega nasprotja, ker nima prav nobenega greha; mi pa imamo zdaj tak mir, da še zmeraj molimo: »Odpusti nam naše dolge.«¹⁷ Imamo torej nekakšen mir, ker se po notranjem človeku veselimo božje postave; toda ni popoln, ker vidimo v svojih udih drugo postavo, ki nasprotuje postavi našega duha¹⁸. Prav tako imamo mir med seboj, ker drug drugemu verjamemo, da drug drugega ljubimo. Pa tudi ta ni popoln, ker ne vidimo drug drugemu v srce, kaj misli, in drug o drugem ali na boljše ali na slabšo plat sumimo, česar ni v nas. Zategadelj je to naš mir, četudi nam ga je on zapustil; če bi pa ne bil od njega, bi niti takšnega ne imeli. On pa nima takega. Če bomo do konca ohranili takšnega, kakršnega smo prejeli, bomo dobili takšnega, kakršnega ima on, ko nam iz nas samih ne bo nič nasprotovalo in se med nami nič ne bo v srcih skrivalo. Ni mi neznano, da je mogoče te Gospodove besede umeti tudi tako, da je isto misel ponovil: »Mir vam zapustim, svoj mir vam dam;« rekel je »mir« in ponovil »svoj mir« ter rekel »vam zapustim« in ponovil »vam dam«. Vsak naj ume, kakor hoče. Vendar bi jaz — menda tudi vi, moji ljubljeni bratje — rad tako ohranil ta mir, ko sovražnika složno zmagujemo, da hrepenimo po tistem miru, ko sovražnika več ne bo.

¹⁶ Prim. Mt 7, 7; Lk 11, 9.

¹⁷ Mt 6, 12.

¹⁸ Prim. Rim 7, 22.

5. Gospod je dodal in rekel: »Ne kakor daje svet, ga vam jaz dam.«¹⁹ Kaj drugega pomeni to nego: Ne kakor dajejo ljudje, ki ljubijo svet, ga jaz dam? Ti si dajejo mir, da brez nadležnih preprirov in vojska uživajo ne Boga, temveč svojega prijatelja, svet. In ko dajo pravičnim mir, da jih ne preganjajo, ne more biti to pravi mir, kjer ni prave sloge, ker so srca vsaksebi. Kakor namreč pravimo »consors« (deležni iste usode) tistemu, ki poveže svojo srečo (sors) z drugim, tako pravimo »concors« (složen, enega srca) tistemu, ki poveže srca (cor, corda). Mi pa, predragi, katerim Kristus zapušča mir in daje svoj mir, ne kakor ga daje svet, ampak kakor ga daje on, ki je ustvaril svet, povežimo med seboj svoja srca (corda), da bomo enega srca (concordes), in povzdignimo eno srce kvišku, da se na zemlji ne izpridi.²⁰

Osemindeseti govor.

Jan 14, 27. 28.

1. Slišali smo, bratje, besede, ki jih je Gospod svojim učencem govoril: »Vaše srce naj se ne vznemirja in ne plaši. Slišali ste, da sem vam rekel: Odhajam in pridem k vam. Ko bi me ljubili, bi se bili razveselili, da grem k Očetu, zakaj Oče je večji od mene.«¹ Zategadelj se je torej moglo njihovo srce vznemirjati in plašiti, ker je od njih odhajal, četudi

¹⁹ Jan 14, 27.

²⁰ Duhovita igra z besedami v zadnjih dveh stavkih se v prevodu ne dá posneti. Avguštin pravi: »Quomodo enim consors dicitur, qui sortem iungit, ita ille concors dicendus est, qui corda iungit. Nos ergo... ut concordemus, iungamus invicem corda et cor unum sursum habeamus, ne corrumpatur in terra.«

¹ Jan 14, 27. 28.

z oblubo, da pride k njim; medtem ko pastirja ne bo, bi utegnil volk napasti čredo. Toda kot Bog jih ni zapustil, ko je kot človek od njih odšel; in isti Kristus je človek in Bog. Odšel je torej s človeško naravo, ostal je z božjo; odšel je s tem, s čimer je bil na enem kraju, ostal s tem, s čimer je bil povsod. Zakaj bi se torej srce vznemirjalo in plašilo, če je odhajal izpred njihovih oči tako, da ni šel iz njihovega srca? Sicer se Bog, ki ga noben kraj ne omejuje, umakne tudi iz srca tistih, ki se od njega obrnejo z deli, ne s koraki, in pride k tistim, ki se k njemu obrnejo ne z obličjem, ampak z vero, in stopijo pred njega z duhom, ne s telesom. Da bi pa vedeli, da je kot človek rekel: »Odhajam in pridem k vam,« je dalje dejal: »Ko bi me ljubili, bi se bili razveselili, da grem k Očetu, zakaj Oče je večji od mene.« Po čemer Sin ni enak Očetu, s tem je odhajal k Očetu, od koder bo prišel soditi žive in mrtve; po čemer pa je edinorojeni enak roditelju, s tem se nikoli od Očeta ne loči, marveč je z njim povsod ves, z isto božjo naravo, katere noben kraj ne omejuje. »Dasi je namreč bil v božji podobi, ni imel za plen, da je enak Bogu,« kakor pravi apostol². Kako naj bo plen narava, katere si ni s silo prisvojil, marveč se je z njo rodil? Sam sebe pa je izničil, ko je podobo hlapca nase vzel³: ni torej one izgubil, marveč je to vzel nase. Tako se je izničil, da se je tukaj na zunaj manjši zdel, nego je pri Očetu bil. Podoba hlapca se je namreč primaknila, ni se božja podoba umaknila; ona je bila privzeta, ta ne odvzeta. Zaradi one je rekel: »Oče je večji od mene;« zaradi te pa: »Jaz in Oče sva eno.«⁴

² Flp 2, 6.

³ Flp 2, 7.

⁴ Jan 10, 30.

2. Arianec naj to premišljuje in se premišljevaje spametuje, da njegovo besedičenje ne bo prazno ali, kar je še hujše, blazno. — — — Kaj počenjaš torej, krivoverec? Ker je Kristus Bog in človek, govori kot človek, in ti kratiš čast Bogu! On naglaša v sebi človeško naravo, ti si pa upaš poniževati v njem božjo? Nevernik, nehvaležnež! Ali zato zmanjšuješ njega, ki te je ustvaril, ker ti pravi, kaj je zaradi tebe postal? Kajti Očetu enaki Sin, po katerem je ustvarjen človek, je, da bi bil manjši od Očeta, postal človek; ko bi to ne bil postal, kaj bi bil človek?

3. Naš Gospod in učenik naj brez ovinkov pove: »Ko bi me ljubili, bi se bili razveselili, da grem k Očetu, zakaj Oče je večji od mene.« Z učenci poslušajmo besede učenika, ne hodimo s tujci za prekanjenostjo zvodnika! Priznajmo dve podstati Kristusovi, namreč božjo, po kateri je Očetu enak, in človeško, ki je Oče večji od nje. Oboje skupaj je pa en Kristus, ne dva, da Bog ne bo četvorica, ampak Trojica. Kakor je umna duša in meso en človek, tako je Bog in človek en Kristus⁵ in zato je Kristus Bog, umna duša in telo. Kristusa izpovedujemo v vseh teh skupaj, Kristusa izpovedujemo v teh posamič. Kdo je torej, ki je svet po njem nastal? Kristus Jezus, toda v božji podobi. Kdo je bil pod Pontijem Pilatom križan? Kristus Jezus, toda v podobi hlapca. Prav tako posamič v vsem, iz česar je človek. Kdo ni bil zapuščen v podzemlju⁶? Kristus Jezus, toda samo po duši. Kdo je ležal tri

⁵ Prim. Symbolum Athanasianum: »Nam sicut anima rationalis et caro unus est homo, ita Deus et homo unus est Christus.« S to analogijo so očetje naglašali, da je Kristus eden (ena oseba), četudi sta v njem dve naravi. Monofiziti so jo kasneje izkoriščali za svoj nauk o eni naravi v Kristusu. Prim. Avguštinova izvajanja v pismu 137, 3, 11.

⁶ »In inferno,« pred peklom.

dni v grobu, da vstane? Kristus Jezus, toda samo s telesom. Tu v vseh teh posameznih delih se imenuje Kristus. Toda vse to je en Kristus, ne dva ali trije. Zategadelj je torej rekel: »Ko bi me ljubili, bi se bili razveselili, da grem k Očetu;« kajti človeško maravo je treba blagrovati, ker jo je edinorojena Beseda tako privzela, da jo je neumrljivo postavila v nebesa, in prst tako povišala, da prah netrohljiv na Očetovi desnici sedi. Kajti rekel je, da tako odhaja k Očetu. Gotovo je namreč on, ki je bil pri njem, k njemu odhajal. Iti k njemu in oditi od nas pa je pomenilo narediti neumrljivo, kar je od nas umrljivega nase vzela, in povzdigniti v nebesa, s čimer je bil zaradi nas na zemlji. Kdo bi se torej ne razveselil, kdor tako ljubi Kristusa, da je srečen, ker je njegova narava neumrljiva v Kristusu, in upa, da bo sam takšen po Kristusu?

Devetinsedemdeseti govor.

Jan 14, 29—31.

1. Naš Gospod in Zveličar Jezus Kristus je svojim učencem rekel: »Ko bi me ljubili, bi se bili razveselili, da grem k Očetu, zakaj Oče je večji od mene.«¹ Da je to rekel zaradi podobe hlapca, ne zaradi božje podobe, po kateri je Očetu enak, spoznava vera, ki je bogovdani miselnosti vtisnjena, ne od sramoteče brezmiselnosti izmišljena. Temu je dodal: »In zdaj sem vam povedal, preden se zgodi, da boste verovali, ko se zgodi.«² Kaj pomeni to? Saj mora vendar človek verovati, preden se zgodi, kar veruje. Kajti to je zasluznost vere, če se ne vidi, kar se veruje. Kaj veli-

¹ Jan 14, 28.

² Jan 14, 29.

kega je, če kdo veruje, kar vidi, po besedah istega Gospoda, ko je svojega učenca pokaral: »Ker si videl, veruješ; blagor tistim, ki niso videli, in so verovali«³? In ne vem, ali naj se o kom reče, da veruje, kar vidi. Kajti list Hebrejcem vero takole opredeljuje: »Je pa vera bitnost tega, kar kdo upa, prepričanje o stvareh, ki se ne vidijo.«⁴ Če ima torej vera za predmet reči, ki jih verujemo, in če verujemo to, česar ne vidimo, kaj je hotel Gospod, ko je rekel: »In zdaj sem vam povedal, preden se zgodi, da boste verovali, ko se zgodi«? Ne bi li bil moral rajši reči: In zdaj sem vam povedal, preden se zgodi, da verujete, kar boste videli, ko se zgodi? Kajti tudi tisti, kateremu je rekel: »Ker si videl, veruješ,« ni tega veroval, kar je videl; nekaj drugega je videl, nekaj drugega veroval. Videl je namreč človeka, veroval Boga. Videl je namreč meso in se dotaknil mesa, ki ga je bil videl, kako je umiralo, in veroval je Boga, ki ga je meso zastiralo. Veroval je torej z duhom, česar ni videl po tistem, kar je bilo telesnim čutom očitno. Pa četudi pravimo, da verujemo, kar vidimo — ko n. pr. kdo reče, da je svojim očem verjel — vendar to ni tista vera, ki se v nas gradi, marveč reči, katere vidimo, naredo v nas, da verujemo, česar ne vidimo. Zategadelj, preljubi, če je Gospod dejal — o tem zdaj govorim —: »In zdaj sem vam povedal, preden se zgodi, da boste verovali, ko se zgodi,« je z besedami: »ko se zgodi,« pač rekel, da bodo videli, da bo po smrti živ in da pojde k Očetu. Ko bodo to videli, bodo verovali, da je on Kristus, Sin živega Boga, ki je mogel to storiti, ko je bil napovedal, in napovedati, preden je storil; verovali pa bodo ne z novo vero, marveč s pomnoženo, ali vsaj z vero, ki je ob njegovi smrti omahnila in se je, ko je vstal,

³ Jan 20, 29.

⁴ Hebr 11, 1.

okrepila. Kajti že prej so verovali, da je Sin božji. Toda, ko se je nad njim zgodilo, kar je bil napovedal⁵, je tista vera, ki je bila majhna, ko jim je govoril, in je skoraj ni bilo, ko je umrl, oživila in zrastle.

2. Kaj je nato rekel? »Ne bom več veliko govoril z vami, zakaj vladar tega sveta prihaja« — kdo drug nego hudič? — »pri meni sicer nima nič«⁶ — namreč nobenega greha. Tako je namreč pokazal, da je hudič vladar ne stvari, marveč grešnikov, katerim zdaj pravi »svet«. Kolikorkrat se beseda svet rabi v slabem pomenu, pomeni ljubitelje tega sveta. O teh je drugje pisano: »Kdor koli hoče biti prijatelj svetu, postane sovražen Bogu.«⁷ Nikakor torej ne mislimo, da je hudič vladar sveta tako, da ima vlado vesoljnega sveta, to je, nebes in zemlje in vsega, kar je na njih. Ko se govori o Kristusu, Besedi (božji), je o tem svetu rečeno: »In svet je po njej (Besedi) nastal.«⁸ Vesoljni svet, od vrha neba do globočin zemlje, je torej pod oblastjo Stvarnika, ne odpadnika; reševalca, ne ubijalca; osvoboditelja, ne usužnjitelja; učenika, ne zvodnika. Kako je pa treba umeti, da je hudič vladar sveta, nam je očitneje odkril apostol Pavel. Ko je bil rekel: »Ni se nam bojevati zoper kri in meso,« to je zoper ljudi, je dodal in dejal: »ampak zoper vladarstva in oblasti in svetovne gospodovalce te teme,«⁹ da ne bi kdo mislil, da pomeni beseda svet vse stvarstvo, ki mu odpadli angeli nikakor ne gospodujejo. »Te teme« je dejal, to je ljubiteljev tega sveta. Izmed njih so pa odbrani, ne po svojem zasluženju, marveč po božji milosti, tisti, katerim pravi: »Nekdaj ste bili tema,

⁵ Da bo od mrtvih vstal.

⁶ Jan 14, 30.

⁷ Jak 4, 4.

⁸ Jan 1, 10.

⁹ Ef 6, 12.

zdaj pa ste luč v Gospodu.«¹⁰ Vsi so namreč bili pod gospodovalci te teme, to je, brezbožnih ljudi, kakor tema pod temo; toda hvala Bogu, ki »nas je otel iz oblasti teme in prestavil v kraljestvo svojega preljubega Sina,«¹¹ pri katerem vladar tega sveta, to je, te teme, ni imel ničesar, ker Bog ni prišel z grehom in Devica ni rodila njegovega mesa od grešnega potomstva^{11a}. In kakor da bi mu kdo ugovarjal: Zakaj pa umrješ, če nimaš greha, ki mu gre smrt za kazen? je takoj dostavil: »Vendar da svet spozna, da ljubim Očeta in da tako delam, kakor mi je naročil Oče, vstanite, pojdimo od tod.«¹² Za mizo sedeč je namreč to rekel sedečim. »Pojdimo,« je dejal. Kam drugam pa, če ne tja, kjer naj bi bil v smrt izdan, kateri ni imel nobene smrtne krivde? Toda Oče mu je naročil, naj umrje kot tisti, ki je bilo o njem napovedano: »Česar nisem ugrabil, sem potem povrnil.«¹³ Hotel je brez krivde umreti in nas smrti za krivdo oteti. Greh je pa ugrabil Adam, ko je, zaslepljen od napuha, iztegnil roko po drevesu, da bi si prisvojil neprenosno ime božanstva, njemu ne podeljenega, ki ga je Sinu božjemu dala narava, ne plen¹⁴.

¹⁰ Ef 5, 8.

¹¹ Kol 1, 13.

^{11a} Avguštin rabi natančno pretehtane besede: »*nec eius carnem de peccati propagine Virgo pepererat.*« Devica ni spočela od moža, ki se po njem greh z dedovanjem širi, marveč je spočela od svetega Duha. »Propago« je mladika (vinske trte), ki se zagrebe v zemljo, da požene korenine, in se potem odreže in vsadi (živica = mlada trta s koreninami, grebenica, položnica); drug izraz za to je »*tradux*«.

¹² Jan 14, 31.

¹³ Ps 68, 5.

¹⁴ Prim. Flp 2, 6. Adam je iz napuha hotel biti Bogu enak (Gen 3, 5), si torej prisvojiti božje ime, ki še ne dá prenesti na nikogar, kdor nima božje narave. Božja narava,

Osemdeseti govor.

Jan 15, 1—5.

1. Na tem mestu v evangeliju, bratje, kjer imenuje Gospod sebe vinsko trto in svoje učence mladike, govori glede na to, da je glava cerkve in mi njegovi udje, srednik med Bogom in ljudmi, človek Kristus Jezus¹. Trta in mladike so namreč iste narave. Zategadelj je on, ker je bil Bog, ki mi nismo njegove narave, postal človek, da bi bila človeška narava v njem trta, ki bi tudi mi ljudje mogli biti njene mladike. Kaj pomeni torej: »Jaz sem prava vinska trta«²? Je li dodal »prava« glede na tisto trto, od katere je vzel to podobo? Kajti imenuje se trta v prenesenem, ne v pravem pomenu, tako, kakor se imenuje ovca, jagnje, lev, skala, vogelni kamen in podobno. Prave so prav za prav reči, od katerih se jemljejo izrazi v prenesenem, ne v pravem pomenu. Toda ko pravi: »Jaz sem prava vinska trta,« se pač loči od tiste, ki je o njej rečeno: »Kako si se v bridkost izvrgla, divja trta!«³ Kakšna prava trta je namreč ta, ki se je pričakovalo, da bo rodila grozdje, pa je obrodila trne⁴?

2. »Jaz sem prava vinska trta in moj Oče je vinogradnik. Vsako mladiko na meni, katera ne rodi sadu, odstrani; in vsako, katera rodi sad, očisti, da rodi več sadu.«⁵ Sta li vinogradnik in trta eno? Kristus je torej trta po tistem, glede česar je rekel: »Oče je večji od mene;«⁶ ker je pa rekel: »Jaz in Oče sva

ki jo Sin božji ima, mu je dala tudi božje ime; ni si ga tedaj s silo in krivico prisvojil.

¹ 1 Tim 2, 5.

² Jan 15, 1.

³ Jer 2, 21.

⁴ Prim. Iz 5, 4.

⁵ Jan 15, 1. 2.

⁶ Jan 14, 28. Kristus je vinska trta po svoji človeški naravi.

eno,⁷ je vinogradnik tudi on. Ni pa takšen, kakršni so tisti, ki z zunanjim delom (trti) strežejo, marveč takšen, da daje tudi notranjo rast. Kajti »nič ni, kateri sadi, in nič, kateri zaliva, ampak, kateri daje rast, Bog«⁸. Kristus je kajpada Bog, kajti Bog je bila Beseda⁹. Zato sta on in Oče eno; in če je Beseda meso postala¹⁰, kar ni bila, ostane, kar je bila. Ko je pa rekel, da Oče kot vinogradnik nerodovitne mladike odstrani, rodovitne pa očisti, da rode še več sadu, je takoj pokazal, da on sam čisti mladike. »Vi ste že čisti,« je rekel, »zaradi besed, katere sem vam govoril.«¹¹ Glej, tudi on čisti mladike — to je opravilo vinogradnika, ne vinske trte — kateri je celo mladike postavil za svoje delavce¹². Četudi namreč rastna moč ni njihov dar, vendar dajejo neko pomoč, pa ne iz svojega, zakaj »brez mene ne morete nič storiti«¹³. Poslušaj tudi, kaj sami priznavajo: »Kaj je vendar Apolo? Kaj je vendar Pavel? Služabnika sta, po katerih ste vero prejeli, in sicer vsak, kakor mu je dal Gospod. Jaz sem sadil, Apolo je zalival.«¹⁴ »In sicer vsak, kakor mu je dal Gospod,« torej ne iz svojega. Kar pa dalje pravi: »Bog pa je rast dajal,«¹⁵ tega ne dela po njih, marveč dela sam naravnost; to presega človeško nizkost, presega angelsko vzvišenost, to je le v moči vinogradnika, troedinega Boga. »Vi ste že čisti,« čisti namreč in čiščenja potrebni. Kajti, ko ne

⁷ Jan 10, 30.

⁸ 1 Kor 3, 7.

⁹ Jan 1, 1.

¹⁰ Jan 1, 14.

¹¹ Jan 15, 3.

¹² Jezus, prava vinska trta, je svoje mladike, apostole, postavil za svoje delavce.

¹³ Jan 15, 5.

¹⁴ 1 Kor 3, 5. 6.

¹⁵ 1 Kor 3, 6.

bi bili čisti, bi ne mogli roditi sadu; in vendar vsakega, ki rodi sad, vinogradnik očisti, da rodi še več sadu. Sad rodi, ker je čist, in da rodi še več sadu, se še očisti. Kdo je namreč v tem življenju tako čist, da bi ga ne bilo treba še bolj očistiti? »Ako rečemo, da nimamo greha, sami sebe varamo in v nas ni resnice. Ako pa svoje grehe priznavamo, je zvest in pravičen, da nam naše grehe odpusti in nas očisti vse krivice.«¹⁶ Očisti naj tedaj čiste, to je, rodovitne, da bodo toliko rodovitnejši, kolikor čistejši bodo.

3. »Vi ste že čisti zaradi besed, ki sem vam jih govoril.« Zakaj ni rekel: Čisti ste zaradi kopeli, ki vas je umila, marveč pravi: »Zaradi besed, ki sem vam jih govoril?« Zato, ker tudi v (krstni) vodi beseda očiščuje. Vzemi proč besedo, in kaj je voda drugega nego voda? Pridruži se beseda elementu, pa se izvrši zakrament, ki je tudi sam nekaka vidna beseda¹⁷. Tudi to je namreč že povedal, ko je učencem noge umil: »Kdor se je skopal, ne potrebuje, razen da si noge umije, pa je popolnoma čist.«¹⁸ Od kod ima voda tako in toliko moč, da telo omoči in srce omije, če tega ne naredi beseda, pa ne zato, ker se izreče, marveč ker se veruje¹⁹? Kajti tudi v besedi sami je nekaj drugega zvok, ki prejde, nekaj drugega pa moč,

¹⁶ 1 Jan 1, 8. 9.

¹⁷ Zakramentalno znamenje sestoji iz dveh delov, ki ju teologija inenuje materijo in formo, Avguštin pa element in besedo. Tako sestavljeno znamenje, pravi Avguštin, je samo »vidna beseda«, ker pomeni in naznačuje nevidno milost.

¹⁸ Jan 13, 10.

¹⁹ Krst očiščuje z močjo, ki jo ima od Kristusa (ex opere operato); zato očisti tudi otroka, ki še ne more ne verovati ne vere izpovedovati. Pri krstu pa ne očiščuje »tekoči in odtekajoči element«, voda sama, marveč vodo mora spremljati beseda (krstno slovilo). Pa tudi tu ni očiščujoča moč v zvoku besede, ki zazveni in izzveni, ampak v besedi kot

ki ostane. Apostol pravi: »To je beseda vere, ki jo oznanjamo; kajti, če boš s svojimi usti priznal, da je Jezus Gospod, in boš v svojem srcu veroval, da ga je Bog obudil od mrtvih, boš zveličan. S srcem se namreč veruje za opravičenje, z usti pa se priznava za zveličanje.«²⁰ Zato beremo v Apostolskih delih: »Ko je z vero očistil njih srca.«²¹ In blaženi Peter pravi v svojem pismu: »Tako krst rešuje tudi vas, ne kot očiščenje telesnih madežev, ampak kot prošnja k Bogu za čisto vest.«²² To je beseda vere, ki jo oznanjamo; brez dvoma ona posvečuje tudi krst, da more očiščevati. Kristus, z nami vinska trta, z Očetom pa vinogradnik, je namreč ljubil cerkev in samega sebe zanjo dal. Beri apostola in poglej, kaj je dodal: »Da bi jo posvetil in v vodni kopeli z besedo očistil.«²³ Očiščenja bi torej nikakor ne bil pripisal tekočemu in odteka-jočemu elementu, če ne bi bil dodal: »z besedo.« Ta beseda vere je v cerkvi tako močna, da po verujočem, darujočem, blagoslavljaajočem in krščujočem očisti tudi majhnega otroka, čeprav še ne more s srcem verovati za opravičenje in z usti priznavati za zveličanje. Vse to se izvrši po besedi, ki Gospod o njej pravi: »Vi ste že čisti zaradi besed, ki sem vam jih govoril.«

Enainosemdeseti govor.

Jan 15, 4—7.

1. Jezus je rekel, da je on vinska trta, učenci mladike in Oče vinogradnik. O tem smo že razpravljali,

izpovedi krščanske vere. Krstitelj mora imeti namen, storiti, kar je Kristus naročil, ali storiti, »kar dela cerkev«.

²⁰ Rim 10, 8—10.

²¹ Apd 15, 9.

²² 1 Pet 3, 21.

²³ Ef 5, 25. 26.

kakor smo mogli. V današnjem berilu govori dalje o sebi kot trti in o svojih mladikah, učencih, in pravi: »Ostanite v meni in jaz v vas.«¹ Oni v njem ne tako kakor on v njih. Oboje je pa v korist ne njemu, marveč njim. Mladike so namreč na trti tako, da trti ničesar ne dajejo, marveč od trte prejemajo, od česar žive; trta je pa v mladikah tako, da jim dovaja življenjsko hrano, je ne jemlje od njih. Zategadelj oboje, da imajo v sebi Kristusa in da ostanejo v Kristusu, koristi učencem, ne Kristusu. Kajti če se mladika odreže, more iz žive korenine druga pognati, odrezana mladika pa brez korenine ne more živeti.

2. Dalje dodaje in pravi: »Kakor mladika sama od sebe ne more roditi sadu, če ne ostane na trti, tako tudi vi ne, če ne ostanete v meni.«² Krepko naglašá milost, bratje moji; srca ponižnih krepí, prevzetnim usta maši. Glejte, komu naj ugovarjajo, če si upajo, tisti, kateri ne poznajo božje pravičnosti in skušajo uveljaviti lastno in se niso podvrgli božji pravičnosti³. Glejte, komu naj ugovarjajo tisti, kateri so sami s seboj zadovoljni in si domišljajo, da jim za dobra dela ni treba Boga. Ali se ne upirajo tej resnici ljudje pokvarjenega mišljenja, nezanesljivi v veri⁴? Ugovarjajo in zlobno govore, češ: Od Boga imamo, da smo ljudje, sami od sebe pa, da smo pravični. Kaj bajate, kateri sami sebe zavajate, kateri svobodne volje ne učite, marveč jo s puhlo predrznostjo z ohole višine v pogube globine valite? Vaše temeljno načelo namreč je, da človek sam od sebe opravlja pravična dela. To je vaša ohola višina. Toda resnica ugovarja

¹ Jan 15, 4.

² Ibidem.

³ Prim. Rim 10, 3. Naslednja izvajanja se obračajo proti pelagiancem.

⁴ 2 Tim 3, 8.

in pravi: »Mladika sama od sebe ne more roditi sadu, če ne ostane na trti.« Pojdite zdaj po prepadih, in ko ne boste imeli, kam bi noga varno stopila, pokažite, kako vas bo vaša vetrnjaška brbljavost nosila! To je vaša puhla predrznost. Pomislite pa, kakšen konec pride, in če imate še kaj pameti, naj vas groza obide. Kdor si namreč umišlja, da sam od sebe rodi sad, ni na trti; kdor ni na trti, ni v Kristusu; kdor ni v Kristusu, ni kristjan. To je vaše pogube globina.

3. Zopet in zopet premišljuje, kaj je resnica dalje dodala in rekla: »Jaz sem trta, vi mladike: Kdor ostane v meni in jaz v njem, ta rodi obilo sadu; zakaj brez mene ne morete nič storiti.«⁵ Da ne bi kdo menil, da more mladika sama od sebe vsaj kaj malega roditi, ker je bil dejal: »Ta rodi obilo sadu,« ni rekel: Brez mene morete malo storiti, marveč: »ne morete nič storiti.« Ne malo torej ne obilo ne more brez njega storiti, kdor ne more brez njega nič storiti. Kajti, četudi mladika malo rodi, jo vinogradnik očisti, da več rodi; toda, če ne ostane na trti in ne živi od korenine, sama od sebe ne more roditi niti malo sadu. Čeprav pa bi Kristus ne bil vinska trta, ko ne bi bil človek, vendar te milosti mladikam ne bi dajal, ko ne bi bil tudi Bog. Ker brez te milosti ni mogoče živeti, toda tako, da je tudi smrt v moči svobodne volje⁶, je rekel: »Če kdo ne ostane v meni, se kakor mladika vrže ven; in usahne in jo poberejo in vržejo v ogenj in gori.«⁷ Les trte je toliko manj vreden, če ne ostane na trti, kolikor več je vreden, če ostane; na kratko, kakor Gospod po preroku Ezekijelu o njem

⁵ Jan 15, 5.

⁶ Brez milosti ni mogoče živeti. Človek si pa svobodno izbere življenje ali smrt, se svobodno odloči, ali ostane v Kristusu ali se od njega loči.

⁷ Jan 15, 6.

pravi, če je (les trte) odrezan, ni vinogradniku za nobeno koristno rabo, se ne dá iz njega nič izdelati⁸. Eno od dvojega je za mladiko: ali trta ali ogenj; če ni na trti, bo v ognju. Da torej ne bo v ognju, naj ostane na trti!

4. »Če ostanete v meni in moje besede ostanejo v vas, prosite, kar koli hočete, in se vam bo zgodilo.«⁹ Če namreč ostanejo v Kristusu, kaj drugega morejo hoteti, nego kar je Kristusu po volji! Kaj drugega morejo hoteti, če ostanejo v zveličarju, nego kar zveličanju ni protivno? Nekaj drugega namreč hočemo, ker smo v Kristusu, in nekaj drugega hočemo, ker smo še na tem svetu. Ker smo še na tem svetu, se nam namreč včasih prikrađe, da kaj prosimo, o čemer ne vemo, da nam ni v prid^{9a}. Bog ne daj, da bi se nam kaj takega zgodilo, če ostanemo v Kristusu, ki ne stori, če prosimo, kar nam ni v prid. Če torej v njem ostanemo, bomo prosili, kar koli hočemo, in se nam bo zgodilo, ker ostanejo v nas njegove besede. Kajti, če prosimo in se nam me zgodi, ne prosimo, kar terjaja naše bivanje v njem ali kar terjajo njegove besede, ki ostanejo v nas, marveč (prosimo,) kar terjaja mesena poželjivost in slabost, ki ni v njem in ki njegove besede niso v njej. Gotovo je namreč med njegovimi besedami molitev, ki nas jo je naučil, kjer pravimo: »Oče naš, ki si v nebesih.«¹⁰ Od teh besed in od misli te molitve v svojih prošnjah ne odstopimo, pa se nam bo zgodilo, kar koli bomo prosili. Kajti tedaj smemo trditi, da ostanejo njegove besede v nas, ko delamo, kar je zapovedal, in ljubimo, kar je obljubil. Če so

⁸ Ezek 15, 5.

⁹ Jan 15, 7.

^{9a} Ker smo še na tem svetu, utegnemo nevede kaj kvarnega prositi.

¹⁰ Mt 6, 9.

nam pa njegove besede v spominu, a jih ni v življenju, se mladika ne šteje k trti, ker ne črpa življenja iz korenine. To razliko pomeni, kar je pisano: »Pomnijo njegove besede, da jih spolnjujejo.«¹¹ Mnogi jih namreč imajo v spominu, da jih zaničujejo ali celo zasmehujejo in napadajo. V tistih Kristusove besede ne ostanejo, kateri se jih nekako dotaknejo, pa se jih ne oklenejo. Zato jim ne bodo prinesle blagoslova, marveč bodo zoper nje pričevale. In ker so tako v njih, da ne ostanejo v njih, jih zato (v spominu) drže, da bodo po njih sojeni.

Dvainosemdeseti govor.

Jan 15, 8—10.

1. Zveličar je v svojem govoru bolj in bolj naglašal milost, ki se po njej zveličamo, in rekel: »V tem je poveličanje mojega Očeta, da obrodite obilo sadu in postanete moji učenci.«¹ Ali se reče »poveličanje« ali »proslavljanje«, oboje je prevod ene grške besede, namreč besede »doxázein«. Kar se namreč po grško pravi »dóxa«, je po naše slava. To se mi je zdelo potrebno pripomniti, ker pravi apostol: »Če je bil Abraham opravičen po delih, mu je v slavo, pa ne pred Bogom.«² Slava pred Bogom, s katero se ne proslavi človek, marveč Bog, je to, če ni opravičen po delih, marveč po veri, da prejme od Boga tudi sposobnost za dobra dela; kajti mladika ne more sama od sebe roditi sadu³, kakor sem že prej povedal. Če je namreč poveličanje Očeta v tem, da obrodimo prav obilo sadu in postanemo Kristusovi učenci, ne štejmo

¹¹ Ps 102, 18.

¹ Jan 15, 8.

² Rim 4, 2.

³ Jan 15, 4.

tega sebi v slavo, kot da bi imeli to sami od sebe. Njegova je namreč ta milost in zato v tem ni naša slava, ampak njegova. Zato je tudi drugje, ko je bil rekel: »Tako naj sveti vaša luč pred ljudmi, da bodo videli vaša dobra dela,« takoj dodal: »in slavili vašega Očeta, ki je v nebesih,«⁴ da ne bi menili, da so dobra dela od njih samih. V tem se namreč Oče poveličuje, da rodimo prav obilo sadu in postanemo Kristusovi učenci. Kdo drug pa nas naredi (za Kristusove učence), če ne tisti, ki nas njegova milost prehitijo? Kajti »njegovo delo smo, ustvarjeni v Kristusu Jezusu za dobra dela«⁵.

2. »Kakor je mene ljubil Oče, sem tudi jaz vas ljubil; ostanite v moji ljubezni.«⁶ Glej, od kod imamo dobra dela! Od kod bi jih namreč imeli, če ne od tod, da vera po ljubezni deluje?⁷ Kako bi pa ljubili, če bi nas ne bil on prej ljubil? Isti evangelist je to v svojem listu naravnost povedal: »Mi ljubimo Boga, ker nas je on prej ljubil.«⁸ Ko je rekel: »Kakor je mene ljubil Oče, sem tudi jaz vas ljubil,« ni trdil, da smo mi in on iste narave kakor Oče in on, marveč je pokazal milost, po kateri je človek Kristus Jezus srednik med Bogom in ljudmi⁹. Pokazal je namreč, da je srednik, ko je rekel: Oče mene in jaz vas. Oče kajpada ljubi tudi nas, toda v njem, zakaj v tem je poveličanje Očetovo, da obrodimo sad na trti, to je, na Sinu, in postanemo njegovi učenci.

3. »Ostanite v moji ljubezni.« Kako bomo ostali? Poslušaj, kaj dalje pravi: »Ako boste spolnjevali moje

⁴ Mt 5, 16.

⁵ Ef 2, 10.

⁶ Jan 15, 9.

⁷ Gal 5, 6.

⁸ 1 Jan 4, 19.

⁹ 1 Tim 2, 5.

zapovedi, boste ostali v moji ljubezni.«¹⁰ Ali stori ljubezen, da spolnjevemo zapovedi, ali pa spolnjevanje zapovedi rodi ljubezen? Toda kdo bo dvomil, da je ljubezen prva? Kdor namreč ne ljubi, nima, iz česar bi zapovedi spolnjeval. Z besedami: »Ako boste spolnjevali moje zapovedi, boste ostali v moji ljubezni,« je pokazal ne, od kod ljubezen izvira, marveč po čem se razodeva. Kakor če bi bil rekel: Nikar ne menite, da ostanete v moji ljubezni, ako ne spolnjujete mojih zapovedi; zakaj, če jih boste spolnjevali, boste ostali; to bo namreč pokazalo, da boste v moji ljubezni ostali, če boste moje zapovedi spolnjevali. Nihče naj se ne vara, češ da ga ljubi, če njegovih zapovedi ne spolnjuje. Zakaj toliko ga ljubimo, kolikor njegove zapovedi spolnjevemo; kolikor manj pa jih spolnjevemo, toliko manj ga ljubimo. Sicer iz besed: »Ostanite v moji ljubezni« ni jasno, katero ljubezen je menil: ali tisto, s katero ga mi ljubimo, ali tisto, s katero on nas ljubi; razbere se pa iz prejšnje besede. Dejal je namreč: »Tudi jaz sem vas ljubil« in za to besedo takoj dodal: »Ostanite v moji ljubezni,« torej v tisti, s katero je on nas ljubil. Kaj pomeni: »Ostanite v moji ljubezni,« če ne: Ostanite v moji milosti? In kaj drugega pomeni: »Ako boste spolnjevali zapovedi, boste ostali v moji ljubezni,« če ne: Po tem boste spoznali, da boste ostali v moji ljubezni, s katero vas ljubim, če boste spolnjevali moje zapovedi? Ne spolnjevemo torej poprej njegovih zapovedi, da bi nas ljubil, marveč njegovih zapovedi ne moremo spolnjevati, če nas ne ljubi. To je milost, ki je ponižnim očita, prevzetnim prikrita.

4. Kaj pa pomeni, kar je dostavil: »Kakor sem jaz spolnil zapovedi svojega Očeta in ostanem v njegovi ljubezni«¹¹? Seveda je tudi tukaj hotel, da umejmo

¹⁰ Jan 15, 10.

¹¹ Ibidem.

tisto ljubezen, s katero ga Oče ljubi. Rekel je bil namreč: »Kakor je mene ljubil Oče, sem tudi jaz vas ljubil« in dodal: »Ostanite v moji ljubezni,« brez dvoja v tisti, s katero sem vas ljubil. Ko torej o Očetu pravi: »Ostanem v njegovi ljubezni,« je treba umeti tisto, s katero ga je Oče ljubil. Toda moramo li tudi tukaj imeti za milost, da Oče Sina ljubi, kakor je milost, da Sin nas ljubi, ko smo otroci po milosti, ne po naravi, edinorojeni pa je (sin) po naravi, ne po milosti? Ali pa je to tudi pri Sinu samem obrniti na človeka¹²? Dà, tako je. Kajti z besedami: »Kakor je mene ljubil Oče, sem tudi jaz vas ljubil,« je pokazal milost srednika. Srednik med Bogom in ljudmi, ne kot Bog, marveč kot človek, je Kristus Jezuš. In gotovo se o njem kot človeku bere: »In Jezus je napredoval v modrosti in starosti in milosti pri Bogu in pri ljudeh.«¹³ V tem pogledu smemo torej po pravici reči: Dasi človeška narava ne pripada k božji naravi, vendar k osebi edinorojenega božjega Sina pripada človeška narava po milosti, in sicer po tako veliki milosti, da ni nobene večje, prav nobene enake. Kajti prej, nego je vzel človeka nase, ni ta imel nobenega zasluženja, s tistim privzetjem pa se je sleherno njegovo zaslužnje pričelo. Sin torej ostane v ljubezni, s katero ga je Oče ljubil, in zato je spolnjeval njegove zapovedi. Kaj je namreč tudi ta človek¹⁴ drugega, nego da ga je Gospod sprejel¹⁵? Bog je namreč bila Beseda¹⁶, edinorojeni z roditeljem enako večni; da bi pa mi dobili srednika, je po neizrekljivi milosti »Beseda meso postala in med nami prebivala«¹⁷.

¹² Njegovo človeško naravo.

¹³ Lk 2, 52.

¹⁴ Človek Kristus.

¹⁵ Prim. Ps 3, 4.

¹⁶ Jan 1, 1.

¹⁷ Jan 1, 14.

Triinosemdeseti govor.

Jan 15, 11. 12.

1. Slišali ste, predragi, da je Gospod svojim učencem rekel: »To sem vam povedal, da bo moje veselje v vas in da se vaše veselje dopolni.«¹ Kaj drugega je Kristusovo veselje v nas, nego da hoče nas razveseliti? In kaj drugega je naše veselje, ki je dejal, naj se dopolni, nego da smo z njim združeni? Zategadelj je blaženemu Petru rekel: »Ako te ne umijem, ne boš imel deleža z menoj.«² Njegovo veselje v nas je torej milost, ki nam jo je podaril; ta je tudi naše veselje. Nje pa se je tudi on od vekomaj veselil, ko nas je pred stvarjenjem sveta izvolil³. Tudi ne moremo reči, da njegovo veselje ni bilo popolno, kajti Bog se ni nikoli nepopolno veselil. Toda njegovo veselje ni bilo v nas, ker še ni bilo nas, da bi bilo v nas; tudi ko smo začeli biti, nismo začeli z njim biti⁴. V njem je pa zmeraj bilo, kateri je z izvestno resnico naprej spoznal in se veselil, da bomo njegovi. Pa tudi takrat, ko je začel ustvarjati, kar je naprej spoznal, da bo ustvaril, njegovo veselje, s katerim je blažen, ni zraslo; sicer bi bil blaženejši, ko nas je ustvaril. To pa nikakor ni, bratje. Blaženost Boga ni večja zaradi nas, ker ni bila manjša brez nas. Njegovo veselje zaradi našega zveličanja, ki je bilo zmeraj v njem, ko nas je naprej spoznal in določil, se je začelo v nas, ko nas je poklical⁵. In to veselje po pravici imenujemo »naše«, ker bomo po njem mi blaženi. Toda to naše

¹ Jan 15, 11.

² Jan 13, 8.

³ Prim. Ef 1, 4.

⁴ Ko smo začeli biti, ni bilo božje veselje (božja milost) v nas zaradi izvirnega greha.

⁵ Prim. Rim 8, 29.

veselje raste in se množi in trajno poganja v svoje dopolnjenje. Začne se torej z vero prerojenih⁶, dopolnjeno pa bo s plačilom vstalih. Glej, zategadelj, mislim, je rekel: »To sem vam povedal, da bo moje veselje v vas in da se vaše veselje dopolni;« moje je v vas, vaše se dopolni. Moje je bilo namreč zmeraj polno, preden ste bili poklicani, ker sem naprej vedel, da boste poklicani; je pa tudi v vas, ko ste to, kar sem o vas naprej vedel. Vaše pa se bo dopolnilo, ker boste blaženi, kar še niste, kakor ste ustvarjeni, ki vas prej ni bilo.

2. »To je moja zapoved, da se ljubite med seboj, kakor sem vas jaz ljubil.«⁷ Ali se reče zapoved ali naročilo, oboje je prevod ene grške besede, namreč »entolé«. Isto misel je bil že prej povedal; gotovo se spominjate, da sem vam o njej govoril, kakor sem mogel⁸. Tam je bil namreč rekel: »Novo zapoved vam dam: Ljubite se med seboj! Kakor sem vas jaz ljubil, se tudi vi med seboj ljubite!« Ko to naročilo ponavlja, ga poudarja. Tam je rekel: »Novo zapoved vam dam,« tu pa: »To je moja zapoved;« tam, kakor da prej še ni bilo take zapovedi, tu, kakor da ni druge njegove zapovedi. Toda tam je rekel »novo«, da ne bi ostali v svoji stari navadi, tukaj pravi »mojo«, da ne bi mislili, da jo smemo pustiti vnemar.

3. Tu' je pa tako govoril: »To je moja zapoved,« kakor da ni nobene druge. Kaj naj mislimo, bratje moji, ali je zapoved o ljubezni, s katero se med seboj ljubimo, edina njegova zapoved? Ali ni še druge, večje, naj ljubimo Boga? Ali pa nam je Bog dal samo zapoved ljubezni, da nam nič drugega ni mar? Apostol

⁶ S krstom.

⁷ Jan 15, 12.

⁸ Jan 13, 34; prim. 65. govor na str. 129—135.

naglaša troje, ko pravi: »Zdaj pa ostane vera, upanje in ljubezen, to troje; največja med temi pa je ljubezen.«⁹ Četudi ljubezen obsega oni dve zapovedi, je vendar rekel samo, da je večja, ne edina. Koliko zapovedi imamo o veri, koliko o upanju, kdo bi mogel vse zbrati, kdo jih do kraja naštet? Toda pogledjmo, kaj pravi isti apostol: »Spolnitev postave je ljubezen.«¹⁰ Kjer je torej ljubezen, česa bi nam utegnilo še manjkati? Kjer je pa ni, kaj bi nam utegnilo koristiti? Hudič veruje, pa ne ljubi; nihče ne ljubi, kdor ne veruje. Brez uspeha sicer, pa vendar utegne kdo upati odpuščanje, kateri ne ljubi¹¹; nihče pa ne more obupati, kdor ljubi. Zategadelj, kjer je ljubezen, sta nujno tudi vera in upanje; in kjer je ljubezen do bližnjega, tam je nujno tudi ljubezen do Boga. Kajti kdor Boga ne ljubi, kako bo ljubil bližnjega kakor sam sebe, ko pa niti sebe ne ljubi? Je namreč brezbožen in krivičen. »Kdor pa ljubi krivico,« gotovo ne ljubi, marveč »sovraži svojo dušo.«¹² Spolnujmo torej to Gospodovo zapoved, da se ljubimo med seboj, pa bomo storili, kar koli drugega je ukazal, kajti kar koli drugega je, imamo ondi. Razlikuje se namreč ta ljubezen od tiste ljubezni, s katero se med seboj ljubijo ljudje kot ljudje; kajti da bi jo razločil, je dodal: »Kakor sem vas jaz ljubil.« Zakaž nas namreč Kristus ljubi nego zato, da bomo mogli s Kristusom kraljevati? Iz tega namena se torej tudi mi med seboj ljubimo,

⁹ 1 Kor 13, 13.

¹⁰ Rim 13, 10.

¹¹ Avguštin ima na misli človeka, ki predrzno upa odpuščanje, ne da bi se od greha obrnil k Bogu. Besede se nikakor ne dajo uporabljati v znani kontroverzi, ali je za opravičenje v zakramentu pokore potrebna vsaj začetna ljubezen (*caritas initialis*). V gornji zvezi se nanašajo na čisto določen primer.

¹² Ps 10, 6.

da bomo svojo ljubezen ločili od drugih, ki se med seboj ne ljubijo iz tega namena, ker sploh ne ljubijo¹³. Kateri se pa med seboj ljubijo, da bi Boga dosegli, ti se ljubijo; da se torej ljubijo med seboj, ljubijo Boga. Te ljubezni pa ni v vseh ljudeh; redki se ljubijo zato, da bi bil »Bog vse v vsem«¹⁴.

Štiriinosemdeseti govor.

Jan 15, 13.

1. Gospod je jasno povedal, predragi bratje, kakšna je popolna ljubezen, s katero naj se ljubimo med seboj, ko je rekel: »Večje ljubezni nima nihče, kakor je ta, da kdo dá svoje življenje za svoje prijatelje.«¹ Prej je bil torej rekel: »To je moja zapoved, da se ljubite med seboj, kakor sem vas jaz ljubil,«² in temu dodal, kar ste zdaj slišali: »Večje ljubezni nima nihče, kakor je ta, da kdo dá svoje življenje za svoje prijatelje.« Iz tega sledi, kar pravi isti evangelist Janez v svojem listu: »Kakor je Kristus dal svoje življenje za nas, tako smo tudi mi dolžni za brate dati življenje,«³ ljubeč se med seboj, kakor nas je on ljubil, ki je dal svoje življenje za nas. Prav to se bere v Salomonovih Pregovorih: »Če z mogočnim za mizo pri jedi sediš, pazi in spoznaj, kaj je pred te postavljeno; in stegni svojo roko tako, da veš, da moraš kaj takega pripraviti.«⁴ Katera je namreč miza mogočnega, če ne tista, s katere uživamo telo in kri njega,

¹³ Ker se ne ljubijo prav, kakor je iz nadaljnjega razvidno.

¹⁴ 1 Kor 15, 28.

¹ Jan 15, 13.

² Jan 15, 12.

³ 1 Jan 3, 16.

⁴ Preg 23, 1. 2.

ki je dal svoje življenje za nas? In kaj pomeni, za njo sedeti, če ne, ponižno pristopiti? In kaj pomeni, paziti in spoznati, kaj se pred te postavi, če ne, tako veliko milost vredno premišljevat? In kaj pomeni, tako stegniti roko, da veš, da moraš kaj takega pripraviti, če ne to, kar sem dejal, da smo tudi mi dolžni za brate dati svoje življenje, kakor je Kristus dal svoje življenje za nas? Tako namreč pravi tudi apostol Peter: »Kristus je za nas trpel in nam zapustil zgled, da bi hodili po njegovih stopinjah.«⁵ To pomeni, kaj takega pripraviti. To so blaženi mučenci z gorečo ljubeznijo storili. Če ne obhajamo brez koristi njih spominov in pristopamo h Gospodovi mizi in gostiji, ki je tudi njih nasitila, moramo tudi mi kaj takega pripraviti kakor oni. Zategadelj se jih namreč pri tej mizi spominjamo ne tako kakor drugih, kateri v miru počivajo, da bi še zanje molili, marveč tako, naj oni za nas prosijo, da bomo hodili po njihovih stopinjah, kajti oni so dosegli popolno ljubezen, ki je Gospod rekel, da ni večje od nje. To so namreč bratom storili, česar so se pri Gospodovi mizi naužili.

2. Tega pa ne pravim tako, kakor da bi utegnili biti Gospodu Kristusu enaki, če za njega pričujemo do krvi. On je imel oblast, dati svoje življenje in ga zopet vzeti⁶, mi pa ne živimo, kakor dolgo bi hoteli, in umrjemo, četudi nočemo; on je kmalu po svoji smrti v sebi uničil smrt⁷, mi pa smo po njegovi smrti rešeni smrti; njegovo meso ni strohnelo⁸, naše bo strohnelo in si ob koncu vekov po njem nadelo neminljivost⁹; on nas ni potreboval, da bi nas odrešil, mi pa brez

⁵ 1 Pet 2, 21.

⁶ Jan 10, 18.

⁷ 2 Tim 1, 10.

⁸ Apd 2, 31.

⁹ 1 Kor 15, 53.

njega ne moremo nič storiti¹⁰; on se je nam mladikam dal za trto, mi brez njega ne moremo imeti življenja¹¹. Naposled, četudi bratje za brate umrjejo, vendar nobeden od mučencev ne prelije krvi za odpuščanje bratovih grehov; to pa je on za nas storil. S tem nam je dal nekaj, ne, da ga nasledujemo, marveč zaradi česar sebe blagrujmo. Če so torej mučenci za brate kri prelili, so le to storili, česar so se pri Gospodovi mizi naužili¹². Kajti v vsem drugem, kar sem omenil, dasi nisem mogel vsega našteti, je Kristusov mučenec Kristus zelo neenak. Če pa bi se kdo primerjal — ne rečem z močjo, marveč — z nedolžnostjo Kristusovo, češ da more — ne rečem ozdraviti tuj greh, ampak — biti vsaj brez lastnega greha, tudi ta je bolj objesten, nego je za njegovo zveličanje prav; preveč je to zanj, ne zmore toliko. Lepo ga opominjajo besede Pregovorov, ki takoj za prejšnjimi¹³ slede in pravijo: »Če si prepožrešen, ne želi njegovih jedi.«¹⁴ Bolj zdravo je namreč, da ničesar ne vzameš, nego da vzameš več, kot je prav. »Kajti te reči,« pravi, »imajo v sebi varljivo življenje, to je hinavščino.«¹⁵ Ko namreč kdo trdi, da nima greha, se more pravičnega le kazati, ne dokazati. Zato je rečeno: »Te reči imajo v sebi varljivo življenje.« Samo eden je, ki je mogel imeti človeško meso in ne imeti greha. Po pravici nam je zapovedano,

¹⁰ Jan 15, 5.

¹¹ »Ille se... praebuit vitem, nos habere... non possumus vitam.« Podobno se glaseči besedi v vzporednih stavkih!

¹² V šestih rokopisih stoji tukaj še tale stavek: »Po njegovem zgledu je utegnil kdo umreti, nihče pa ni mogel kakor on (človeka) oteti.« V treh rokopisih so te besede šele za naslednjim stavkom.

¹³ To je, za stavkom Preg 23, 1. 2, navedenem v uvodu tega govora.

¹⁴ Preg 23, 3.

¹⁵ Ibidem.

kar sledi, in takšen rek in pregovor trdo prijema človeško slabost in ji pravi: »Ne prevzemaj se zoper bogatince, ko si ubog.«¹⁶ Bogat je namreč on, ki nima ne dednega ne lastnega dolga, je pravičen in še druge opravičuje, Kristus. Nikar se zoper njega ne prevzemaj, ko si takšen revež, da vsak dan prihajaš v molitvi prosjačit odpuščanja grehov. »Bodi pameten in vzdrži se.«¹⁷ Česa drugega nego varljive predrznosti? On namreč, ki ni samo človek, marveč tudi Bog, ni zato nikoli grešnik. »Če boš namreč nanj obrnil svoje oko, ga ne bo nikjer.«¹⁸ Če boš svoje oko, namreč človeško oko, s katerim vidiš, kar je človeškega, obrnil nanj, ga ne bo nikjer, ker ga ni mogoče videti, kakor moreš ti videti. »Kajti naredil si bo peruti kakor orel in bo zletel v hišo svojega predstojnika,«¹⁹ od koder je pač k nam prišel in nas ni našel takšnih, kakršen je prišel²⁰. Ljubimo se torej med seboj, kakor nas je tudi Kristus ljubil in za nas dal sam sebe²¹. Kajti »večje ljubezni nima nihče, kakor je ta, da kdo dá svoje življenje za svoje prijatelje«. Njega tako posnemajmo z vdano pokornostjo, da se ne bomo njemu primerjali s predrzno upornostjo.

Petinosedeseti govor.

Jan 15, 14. 15.

1. Gospod Jezus je naglasil ljubezen, katero nam je pokazal, ko je za nas umrl, ter rekel: »Večje ljubezni nima nihče, kakor je ta, da kdo dá svoje življe-

¹⁶ Preg 23, 5.

¹⁷ Preg 23, 4.

¹⁸ Preg 23, 5.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Prišel je brez greha, nas je našel v grehah.

²¹ Prim. Gal 2, 20.

nje za svoje prijatelje.«¹ Nato je dejal: »Vi ste moji prijatelji, ako izvršujete, kar vam jaz zapovedujem.«² Velika priljudnost! Služabnik ne more biti dober, če ne izvršuje zapovedi svojega gospoda. Ta pa hoče, naj se njegovi prijatelji po tem poznajo, po čemer se izkazujejo dobri služabniki. Toda to je priljudnost, kakor sem dejal. Gospod ljubeznivo imenuje svoje prijatelje tiste, katere spozna za svoje služabnike. Kajti, da bi vedeli, da je služabnikova dolžnost, spolnjevati zapovedi svojega gospoda, je nekje drugje služabnike grajal in rekel: »Kaj me kličete: ‚Gospod, Gospod,‘ in ne delate, kar pravim?«³ Ko mi torej pravite »Gospod«, покаžite, kar pravite, spolnjujoč povelja. Ali ne bo poslušnemu služabniku rekel: »Prav, dobri in zvesti služabnik, v malem si bil zvest, čez veliko te bom postavil: pojdi v veselje svojega gospoda«⁴? Kdor je torej dober služabnik, more biti služabnik in prijatelj.

2. Pazljivo pogledjmo, kaj sledi. »Več vas ne imenujem služabnike, zakaj služabnik ne ve, kaj dela njegov gospod.«⁵ Kako pa naj vemo, da je dober služabnik hkrati služabnik in prijatelj, ko pravi: »Več vas ne imenujem služabnike, zakaj služabnik ne ve, kaj dela njegov gospod?« Ime prijatelja je tako vzdela, da je ime služabnika vzel, da oboje enemu ne ostane, marveč da eno (ime) izgine, drugo na njegovo mesto stopi. Kaj je to? Če bomo torej izvrševali Gospodove zapovedi, ne bomo li služabniki? Kdo more ugovarjati resnici, ki pravi: »Več vas ne imenujem služabnike?« Pojasnjuje pa, zakaj je to rekel: »Zakaj služabnik

¹ Jan 15, 15.

² Jan 15, 14.

³ Lk 6, 46.

⁴ Mt 25, 21.

⁵ Jan 15, 15.

ne ve, kaj dela njegov gospod.« Ali dobremu in prekušenemu služabniku gospod ne zaupa tudi svojih skrivnosti? Kaj pomeni torej: »Služabnik ne ve, kaj dela njegov gospod«? Recimo, da ne ve, kaj dela; ali pa tudi ne ve, kaj velewa? Če namreč niti tega ne ve, kako pa služi? Kako pa je služabnik, če ne služi? In vendar Gospod pravi: »Vi ste moji prijatelji, ako izvršujete, kar vam jaz zapovedujem. Več vas ne imenujem služabnike.« Čudna zadeva! Ako ne moremo služiti, če Gospodovih zapovedi ne izvršujemo, kako ne bomo služabniki, če zapovedi izvršujemo? Če nisem služabnik, ko zapovedi spolnujem, in ne morem služiti, če zapovedi ne spolnujem, torej nisem služabnik, ko služim.

5. Spoznajmo, bratje, spoznajmo! Gospod nam daj, da spoznamo, in tudi daj, da po spoznanju ravnamo! Če pa to vemo, za trdno vemo, kaj dela Gospod; kajti samo Gospod stori, da smo taki⁶, in zato smo med njegovimi prijatelji. Kakor je namreč dvojen strah, ki sta zaradi njega dve vrsti ljudi, ki se boje, tako je tudi dvojna služnost, ki sta zaradi nje dve vrsti služabnikov. Je strah, katerega popolna ljubezen prežene⁷, in je drug, čist strah, ki ostane na vekov veke⁸. Oni strah, ki ga ni v ljubezni, je menil apostol, ko je rekel: »Kajti niste prejeli duha suženjstva zopet v strah.«⁹ Ta čisti strah pa je menil, ko je rekel: »Ne prevzemaj se, ampak se boj!«¹⁰ S tistim strahom, katerega ljubezen prežene, se mora s strahom vred pregnati tudi suženjstvo, kajti oboje, strah in suženjstvo, je apostol zvezal, ko je dejal: »Kajti niste prejeli

⁶ Da spoznamo in po spoznanju ravnamo.

⁷ Prim. 1 Jan 4, 18.

⁸ Prim. Ps 18, 10.

⁹ Rim 8, 15.

¹⁰ Rim 11, 20.

duha suženjstva zopet v strah.« Služabnika v tem suženjstvu je menil tudi Gospod, ko je rekel: »Več vas ne imenujem služabnike, zakaj služabnik ne ve, kaj dela njegov gospod.« Takšen kajpada ni služabnik s čistim strahom, kateremu pravi: »Prav, dobri in zvesti služabnik, pojdi v veselje svojega gospoda,«¹¹ marveč služabnik s strahom, ki ga naj ljubezen prežene, o katerem drugje pravi: »Suženj ne ostane za vedno v hiši, sin ostane vedno.«¹² Ker nam je torej dal pravico, da postanemo otroci božji¹³, bodimo ne služabniki, ampak otroci; tako bomo mogli na neki čudovit in neizrekljiv, toda resničen način biti služabniki, ki niso služabniki, namreč služabniki s čistim strahom, kakršnega ima služabnik, ki pojde v veselje svojega gospoda, in ne služabniki s strahom, katerega je treba pregnati in katerega ima suženj, ki ne ostane za vedno v hiši. Gospod pa stori, vedimo, da smo takšni služabniki, ki niso služabniki. Tega pa ne ve tisti služabnik, ki ne ve, kaj dela njegov gospod. Ko kaj dobrega stori, se prevzame, kakor da bi sam storil, ne njegov gospod, ter se hvali v sebi, ne v Gospodu, varajoč sam sebe, ker se ponaša, kakor da bi ne bil prejel¹⁴. Mi pa, predragi, vedimo, kaj naš Gospod dela, da bomo mogli biti Gospodovi prijatelji! On namreč stori, ne le da smo ljudje, marveč nas tudi opravičuje, ne mi sami sebe. In da to spoznamo, kdo drug stori nego on? »Mi nismo prejeli duha sveta, temveč Duha, ki je iz Boga, da bi spoznali, kar nam je Bog milostno daroval.«¹⁵ On podeli, kar koli je dobrega. Ker je torej tudi to dobro, da spoznamo, kdo

¹¹ Mt 25, 21.

¹² Jan 8, 35.

¹³ Jan 1, 12.

¹⁴ Prim. 1 Kor 4, 7.

¹⁵ 1 Kor 2, 12.

sleherno dobro podeli, je tudi to dobro njegov dar, da se bo vsak, kdor se hvali, zaradi vsega dobrega v Gospodu hvalil¹⁶. Kar je pa nadalje rekel: »Vas pa sem imenoval svoje prijatelje, ker sem vam razodel vse, kar sem slišal od svojega Očeta.«¹⁷ je tako globoko, da se ne sme stisniti v ta govor, marveč se mora odložiti za drugega.

Šestinosedeseti govor.

Jan 15, 15. 16.

1. Po pravici vprašujemo, kako je umeti, kar je Gospod rekel: »Vas pa sem imenoval prijatelje, ker sem vam razodel, kar sem slišal od svojega Očeta.«¹ Kdo si bo namreč upal trditi ali misliti, da kateri koli človek vse ve, kar je edinorojeni Sin slišal od svojega Očeta, ko celo tega nihče ne ume, kako sploh sliši od Očeta besede, ko je on edina Beseda Očetova? Kaj pomeni, da je malo pozneje, vendar pa v temle govoru, ki ga je po večerji pred trpljenjem govoril svojim učencem, dejal: »Še mnogo vam imam govoriti, a zdaj bi še ne mogli nositi«²? Kako bomo torej umeli, da je učencem vse oznanil, kar je od Očeta slišal, ko jim mnogočesa ne pove, ker ve, da bi zdaj ne mogli nositi? Kar namerava storiti, pravi namreč, da je storil, kateri je že storil, kar šele bo³. Kakor namreč po preroku pravi: »Prebodli so moje roke in noge«⁴ — ne pravi: Prebodli bodo; govori, kakor da je že bilo, in vendar napoveduje, da bo — tako pravi tudi tukaj,

¹⁶ Prim. 1 Kor 1, 31.

¹⁷ Jan 15, 15.

¹ Jan 15, 15.

² Jan 16, 12.

³ Iz 45, 11 po LXX; prim. govor 68, 1 na strani 140/41.

⁴ Ps 21, 18.

da je učencem vse razodel, kar ve, da bo razodel šele v tistem popolnem spoznanju, o katerem apostol pravi: »Ko pa pride, kar je popolno, bo minilo, kar je nepopolnega.«⁵ Ondi namreč pravi: »Zdaj spoznavam deloma, takrat pa bom spoznal, kakor sem spoznan; in zdaj v zrcalu, nejasno, takrat pa iz obličja v obličje.«⁶ Kajti tudi apostol pravi, da smo bili odrešeni v kopeli prerojenja⁷, vendar pa na drugem mestu zatrjuje: »Po upanju smo bili rešeni, upanje pa, ki se vidi, ni upanje, kajti, kar kdo vidi, čemu bi to še upal? Če pa upamo, česar ne vidimo, pričakujemo v potrpežljivosti.«⁸ Zato je tudi njegov apostolski tovariš Peter rekel: »Vanj (v Jezusa Kristusa) verujete, dasi ga ne vidite, in se radujete v neizrekljivem in veličastnem veselju, ker dosegate namen svoje vere, zveličanje duše.«⁹ Če je torej zdaj čas verovanja, zveličanje duš pa je plačilo za vero, kdo bo dvomil, da moramo v veri, ki po ljubezni deluje¹⁰, preživeti dan in ob koncu dneva prejeti plačilo, ne samo odrešenje svojega telesa, o katerem govori apostol Pavel¹¹, marveč tudi zveličanje svojih duš, o katerem govori apostol Peter¹²? Kajti blaženost obojega zdaj v tej umrljivosti bolj upamo, nego imamo. Razlika je pa ta, da se naš zunanji človek, to je, telo, še zmeraj uničuje, notranji, to je, duša, pa se že zdaj od dne do dne prenavlja¹³. Zategadelj, kakor pričakujemo v prihodnosti neumrljivost telesa in zveličanje duš, dasi se pravi, da smo,

⁵ 1 Kor 13, 10.

⁶ 1 Kor 13, 12.

⁷ Tit 3, 5.

⁸ Rim 8, 24. 25.

⁹ 1 Pet 1, 8. 9.

¹⁰ Gal 5, 6.

¹¹ Rim 8, 23.

¹² 1 Pet 1, 9.

¹³ 2 Kor 4, 16.

prejemši jamstvo, že zveličani, tako moramo upati, da bomo v prihodnosti spoznali vse, kar je edinorojeni slišal od Očeta, dasi pravi Kristus, da nam je to že dal.

2. »Niste me vi izvolili, ampak jaz sem vas izvolil.«¹⁴ To je tista neizrekljiva milost. Kaj smo namreč bili, ko še nismo Kristusa izvolili in torej ne ljubili? Kajti, kdor ga ne izvoli, kako ga bo ljubil? Se je li že zgodilo nad nami, kar poje psalm: »Rajši sem najmanjši v Gospodovi hiši, kakor da bi prebival v šotorih grešnikov«¹⁵? Seveda ne. Kaj drugega smo torej bili nego izgubljeni grešniki? Nismo še namreč verovali vanj, ko nas je izvolil, kajti, ko bi bil že verujoče izvolil, bi bil izvoljene izvolil. Zakaj je torej rekel: »Niste me vi izvolili,« če ne zato, ker nas je njegovo usmiljenje prehitelo¹⁶? Tu je gotovo prazno umovanje tistih, ki božje naprejšnje spoznanje branijo na škodo milosti¹⁷ in trde, da nas je Bog pred stvarjenjem sveta izvolil zato, ker je naprej vedel, da bomo dobri, ne, da nas bi naredil dobre. Tega pa ne pravi on, ki je rekel: »Niste me vi izvolili.« Kajti, ko bi nas bil zato izvolil, ker je naprej vedel, da bomo dobri, bi bil hkrati naprej vedel, da ga bomo mi prej izvolili. Drugače bi namreč ne mogli biti dobri, razen če naj se imenuje dober tisti, ki ni dobrega izvolil. Kaj je tedaj izvolil v njih, kateri niso bili dobri? Kajti ni jih izvolil, ker so bili dobri, ko ne bi bili dobri, če bi jih ne bil izvolil. Sicer milost ni več milost, če trdimo, da je pred njo bilo zasluženje. Prav to je milostna izvolitev, o kateri pravi apostol: »Tako se je torej tudi v tem času rešil ostanek, kakor je izvoljen po milosti,« in zato nadaljuje: »Ako pa po milosti,

¹⁴ Jan 15, 16.

¹⁵ Ps 83, 11.

¹⁶ Prim. Ps 58, 11.

¹⁷ To so pelagiamci.

ni več iz del, ker bi milost ne bila več milost.«¹⁸ Poslušaj, nehvaležnež, nehvaležnež poslušaj: »Niste vi mene izvolili, ampak jaz sem vas izvolil.« Ne gre, da bi rekel: Zato me je izvolil, ker sem že veroval. Kajti, če si veroval vanj, si ga že izvolil. Toda poslušaj: »Niste vi mene izvolili.« Ne gre, da bi rekel: Preden sem veroval, sem že dobro delal, zato me je izvolil. Kaj pa je dobrih del pred vero? Saj pravi apostol: »Vse, kar ni iz vere, je greh.«¹⁹ Kaj torej porečemo, ko slišimo: »Niste vi mene izvolili,« kaj drugega, nego da smo bili hudobni in nas je izvolil, da bi bili dobri po milosti njega, ki nas je izvolil? Ni namreč milosti, če so bila poprej zaslužna dela. Milost pa jè. Ni torej našla zaslužnih del, marveč jih je naredila.

3. Poglejte, predragi, kako ne izvoli dobrih, marveč naredi dobre, katere izvoli. »Jaz sem vas izvolil,« pravi, »in vas postavil, da pojdete in obrodite sad in vaš sad ostane.«²⁰ Ali ni to tisti sad, o katerem je bil že rekel: »Brez mene ne morete nič storiti«²¹? Izvolil nas je torej in postavil, da pojdemo in obrodimo sad; nismo torej imeli sadu, zaradi katerega bi nas bil izvolil. »Da pojdete,« pravi, »in obrodite sad.« Pojdemo, da obrodimo, on pa je pot, po kateri pojdemo, na katero nas je postavil, da po njej gremo. V vsem je torej njegovo usmiljenje pred nami²². »In vaš sad ostane; da vam bo Oče dal, kar koli ga boste prosili v mojem imenu.«²³ Ostane naj torej ljubezen, zakaj ona je naš sad. Ta ljubezen zdaj še hrepeni,

¹⁸ Rim 11, 5. 6.

¹⁹ Rim 14, 25.

²⁰ Jan 15, 16.

²¹ Jan 15, 5.

²² Prim. Ps 58, 11.

²³ Jan 15, 16.

še ni nasičena; in kar koli hrepeneče prosimo v imenu edinorojenega Sina, nam Oče dá. Kar pa nam, zveličanja potrebnim, ne bi bilo koristno prejeti, ne mislimo, da prosimo v zveličarjevem imenu, marveč v zveličarjevem imenu prosimo to, kar nam je v zveličanje.

Sedeminosemdeseti govor.

Jan 15, 17—19.

1. V prejšnjem evangeljskem berilu je Gospod rekel: »Niste vi mene izvolili, ampak jaz sem vas izvolil in vas postavil, da pojdete in obrodite sad in vaš sad ostane; da vam bo Oče dal, kar koli ga boste prosili v mojem imenu.«¹ Spominjate se, da sem vam o teh besedah povedal, kar mi je Gospod dal. Tu, v nadaljnjem berilu, ki ste ga zdaj slišali, pa pravi: »To vam naročam, da se ljubite med seboj.«² Po tem spoznamo, da je to naš sad, o katerem pravi: »Jaz sem vas izvolil, da pojdete in obrodite sad in vaš sad ostane.« Kar je pa dostavil: »Da vam bo Oče dal, kar koli ga boste prosili v mojem imenu,« nam bo dal, če se ljubimo med seboj, ker nam je tudi to dal on, ki nas je izvolil, ko nismo obrodili sadu — saj ga nismo mi izvolili — in nas postavil, da obrodimo sad, to je, da se ljubimo med seboj. Tega sadu ne moremo obroditi brez njega, kakor mladike ne morejo roditi brez trte³. Ljubezen je torej naš sad, ki apostol o njej natančno pravi, da je »iz čistega srca in dobre vesti in nehlinjene vere«⁴. Z njo se ljubimo med seboj, z njo ljubimo Boga. Ne bi se namreč resnično ljubili med seboj, če ne bi ljubili Boga. Kajti človek ljubi

¹ Jan 15, 16.

² Jan 15, 17.

³ Prim. Jan 15, 4.

⁴ 1 Tim 1, 5.

svojega bližnjega kakor sam sebe, če ljubi Boga; kajti če ne ljubi Boga, ne ljubi sam sebe⁵. »Na teh dveh zapovedih« ljubezni namreč »stoji vsa postava in preroki;«⁶ to je naš sad. O sadu nam torej naroča: »To vam naročam, da se ljubite med seboj.« Zategadelj je tudi apostol Pavel, hoteč poudariti sad duha nasproti delom mesa, na prvo mesto postavil: »Sad duha je ljubezen;« šele nato je naštel drugo, kar iz tega vira, bi dejal, priteka in je z njim združeno, namreč »veselje, mir, potrpežljivost, blagost, dobrotljivost, zvestoba, krotkost, zdržnost«⁷. Kdo pa se prav veseli, če ne ljubi dobrine, katere je vesel? Kdo more s kom v miru živeti, če ga resnično ne ljubi? Kdo je potrpežljiv in vztraja v dobrem, če ne tisti, katerega goreča ljubezen navdaja? Kdo je komu blag in mu pomaga, če ga ne ljubi? Kdo je dobrotljiv, če ga ljubezen ne naredi dobrotljivega? Kdo je zveličavno veren, če nima vere, ki po ljubezni deluje⁸? Kdo je pametno krotak, če ga ne vodi ljubezen? Kdo se zdržuje vsega, kar je zanj sramotno, če ne ljubi, kar je zanj častno? Po pravici torej dobri učenik tako pogosto naglašaja ljubezen, kakor da veleva samo njo, ker brez nje druge dobrine ne morejo nič koristiti in ker je ni mogoče imeti brez drugih dobrin, po katerih je človek dober.

2. Za to ljubezen pa moramo tudi sovražnost sveta potrpežljivo prenašati. Svet nas namreč mora sovražiti, ko vidi, da nočemo, kar on ljubi. Toda Gospod nas je sam s seboj zelo potolažil, ker je besedam: »To vam naročam, da se ljubite med seboj,« dodal: »Ako vas svet sovraži, vedite, da je mene sovražil prej ko

⁵ Prim. govor 85, 3.

⁶ Mt 22, 40.

⁷ Gal 5, 22.

⁸ Prim. Gal 5, 6.

vas.«⁹ Kaj se torej ud povzdiguje nad glavo? Ne maraš biti na telesu, če nočeš z glavo nositi sovraštva sveta. »Ko bi bili vi od sveta, bi svet svoje ljubil.«¹⁰ To govori kajpada vsej cerkvi, ker tudi njej pogosto pravi »svet«, n. pr.: »Bog je hotel svet s seboj spraviti v Kristusu;«¹¹ prav tako: »Sin človekov ni prišel, da bi svet sodil, marveč, da bi se svet po njem zveličal;«¹² in Janez pravi v svojem listu: »Imamo zagovornika pri Očetu, Jezusa Kristusa, Pravičnega. On je sprava za naše grehe; pa ne samo za naše, marveč tudi vsega sveta.«¹³ Ves svet je torej cerkev in svet sovraži cerkev. Svet torej sovraži svet, sovražnik spravljenega, pogubljeni odrešenega, omadeževani očiščenega.

3. Toda tisti svet, katerega je Bog v Kristusu s seboj spravil in katerega je Kristus odrešil in katerega je po Kristusu odpuščen sleherni greh, je izvoljen iz sveta, sovražnega, izgubljenega, omadeževanega. Iz tiste tvari, ki se je v Adamu vsa pogubila, so posode usmiljenja, v katerih je svet, ki spada k spravi; tega sovraži svet iz iste tvari, ki spada med posode jeze, pripravljene za pogubo¹⁴. Ko je bil naposled rekel: »Ako bi bili od sveta, bi svet svoje ljubil,« je dodal: »Ker pa niste od sveta, ampak sem vas jaz od sveta odbral, zato vas svet sovraži.«¹⁵ Tudi oni so torej bili odondod; da ne bi bili odondod, jih je odondod odbral, ne zaradi njihovega zasluženja, ker niso poprej imeli nikakih dobrih del, ne po naravi, ki je bila po svobodni volji vsa v svoji korenini okvarjena, marveč po nezasluženju, to je, pravi milosti. On namreč, ki je

⁹ Jan 15, 18.

¹⁰ Jan 15, 19.

¹¹ 2 Kor 5, 19.

¹² Jan 3, 17.

¹³ 1 Jan 2, 1. 2.

¹⁴ Prim. Rim 9, 22. 25.

¹⁵ Jan 15, 19.

svet odbral od sveta, je naredil, ne našel, kar bi odbral, kajti ostanek se je rešil izvoljen po milosti. »Ako pa po milosti,« pravi, »ni več iz del, ker bi milost ne bila več milost.«¹⁶

4. Če pa vprašaš, kako svet pogubljenja, ki sovraži svet odrešenja, ljubi sam sebe: ljubi se pač z lažno ljubeznijo, ne s pravo. Lažno se torej ljubi in se v resnici sovraži. »Kdor namreč ljubi krivico, sovraži svojo dušo.«¹⁷ Pravimo, da se ljubi, ker ljubi krivico, zaradi katere je krivičen, in zopet pravimo, da se sovraži, ker ljubi, kar mu škoduje. Sovraži torej v sebi naravo, ljubi okvaro; sovraži, kar je postal po božji dobroti, ljubi, kar je na njem nastalo po svobodni volji. Zategadelj nam je tudi, če prav umejemo, prepovedano in zapovedano, ljubiti ga: prepovedano namreč, ko nam je rečeno: »Ne ljubite sveta;«¹⁸ zapovedano pa, ko nam je naročeno: »Ljubite svoje sovražnike.«¹⁹ Ti so svet, ki nas sovraži. Prepovedano nam je torej ljubiti na njem, kar on ljubi na sebi, in zapovedano ljubiti na njem, ker on sovraži na sebi, namreč božje delo in razna tolažila božje dobrote. Prepovedano nam je pač ljubiti na njem okvaro, zapovedano pa ljubiti naravo, ker sam na sebi ljubi okvaro in sovraži naravo; tako ga bomo prav ljubili in sovražili, ko se sam napak ljubi in sovraži.

Oseminosemdeseti govor.

Jan 15, 20. 21.

1. — — — — Zdaj, ko se je bral evangelij, ste slišali, da je (Gospod) dejal: »Spominjajte se besede,

¹⁶ Rim 11, 5. 6.

¹⁷ Ps 10, 6.

¹⁸ 1 Jan 2, 15.

¹⁹ Lk 6, 27.

ki sem vam jo rekel: „Služabnik ni večji ko njegov gospod.“ Če so mene preganjali, bodo preganjali tudi vas; če so mojo besedo spolnjevali, bodo spolnjevali tudi vaša.«¹ Ko je dejal: »Služabnik ni večji ko njegov gospod,« ni li jasno pokazal, kako umejmo, kar je poprej rekel: »Več vas ne imenujem služabnike«²? Glej, imenuje jih služabnike. Kaj drugega namreč pomeni: »Služabnik ni večji ko njegov gospod. Če so mene preganjali, bodo preganjali tudi vas«? Očitno je torej, da umejmo besede: »Več vas ne imenujem služabnike« o tistem sužnju, ki ne ostane za vedno v hiši³, o tistem, ki ima strah, katerega ljubezen prežene⁴. Z besedami: »Služabnik ni večji ko njegov gospod. Če so mene preganjali, bodo preganjali tudi vas« pa je menil tistega služabnika, ki ima čisti strah, kateri ostane na veke vekov⁵. Ta služabnik bo namreč slišal: »Prav, dobri in zvesti služabnik, pojdi v veselje svojega gospoda!«⁶

2. »Toda vse to vam bodo storili zaradi mojega imena, ker ne poznajo njega, ki me je poslal.«⁷ Kaj »vse bodo storili«, če ne tistega, kar je rekel: sovražili vas bodo in preganjali in besedo zaničevali. Kajti ne bi vsega storili, če bi oni njihove besede ne spolnjevali, pa bi jih vendar ne sovražili in preganjali, ali četudi bi jih sovražili, pa bi jih vendar ne preganjali. »Vse to pa vam bodo storili zaradi mojega imena.« Kaj pomeni to drugega nego: Mene bodo v vas sovražili, mene bodo v vas preganjali in vaše besede zato ne bodo spolnjevali, ker je moja. »To vse pa vam bodo

¹ Jan 15, 20.

² Jan 15, 15.

³ Jan 8, 35.

⁴ 1 Jan 4, 18.

⁵ Ps 18, 10.

⁶ Mt 25, 21.

⁷ Jan 15, 21.

storili zaradi mojega imena;« ne zaradi vašega, ampak zaradi mojega. Toliko nesrečnejši so torej, kateri zaradi tega imena to delajo, kolikor srečnejši so, kateri zaradi tega imena to trpe, kakor drugje sam pravi: »Blagor njim, ki so zaradi pravice preganjani.«⁸ To namreč pomeni »zaradi mene« ali »zaradi mojega imena«. Kajti, kakor pravi apostol, »postal nam je modrost od Boga in pravičnost in posvečenje in odrešenje, da se, kdor se hvali, hvali v Gospodu, kakor je pisano«⁹. To delajo pač hudobni hudobnim, toda ne zaradi pravice, in zato so oboji nesrečni, kateri delajo in kateri trpe. Delajo tudi dobri hudobnim; četudi oni delajo zaradi pravice, vendar ti ne trpe zaradi pravice.

Devetinosemdeseti govor.

Jan 15, 22. 23.

1. Prej je Gospod svojim učencem rekel: »Če so mene preganjali, bodo preganjali tudi vas; če so moja besedo spolnjevali, bodo spolnjevali tudi vašo. Toda vse to vam bodo storili zaradi mojega imena, ker ne poznajo njega, ki me je poslal.«¹ Če pa vprašamo, o kom je to rekel, najdemo, da ga je na te besede napeljalo, kar je bil poprej rekel: »Ako me svet sovraži, vedite, da je mene sovražil prej ko vas;«² s tem pa, kar je zdaj dodal: »Ako bi ne bil prišel in bi jim ne bil govoril, bi ne imeli greha,«³ je izrazi-teje pokazal Jude. O njih je torej rekel tudi prejšnje besede; to namreč kaže zveza besed sama. »Ako bi ne bil prišel in bi jim ne bil govoril, bi ne imeli

⁸ Mt 5, 10.

⁹ 1 Kor 1, 30. 31.

¹ Jan 15, 20. 21.

² Jan 15, 18.

³ Jan 15, 22.

greha,« je namreč rekel o tistih, ki je bil o njih dejal: »Če so mene preganjali, bodo preganjali tudi vas; če so mojo besedo spolnjevali, bodo spolnjevali tudi vašo. Toda vse to vam bodo storili zaradi mojega imena, ker ne poznajo njega, ki me je poslal.« Tem besedam je namreč dodal še nadaljnje: »Ako bi ne bil prišel in bi jim ne bil govoril, bi ne imeli greha.« Judje so torej Kristusa preganjali, kar evangelij na moč jasno kaže; Judom je Kristus govoril, ne drugim ljudstvom. Hotel je torej, da spoznajmo, da nje pomeni svet, ki sovraži Kristusa in njegove učence; pa ne samo, da nje pomeni, marveč je tudi pokazal, da so oni od tega sveta. Kaj pomeni torej: »Ako bi ne bil prišel in bi jim ne bil govoril, bi ne imeli greha«? So li bili Judje brez greha, preden je Kristus v mesu prišel k njim? Kdo bo to trdil, četudi bi bil največji butec? Toda pod splošnim imenom je hotel, da umejmo ne kakršen koli greh, marveč neki velik greh. To je namreč tisti greh, po katerem se zadrže vsi grehi, kdor pa tega greha nima, se mu odpuste vsi grehi; to pa je greh, da niso verovali v Kristusa, ki je zato prišel, da bi verovali vanj. Njegov prihod je namreč postal kakor verujočim zveličaven tako neverujočim poguben, kakor da je on, glava in prvak apostolov, bil, kar so ti sami o sebi trdili: nekaterim vonj življenja za življenje, drugim pa vonj smrti za smrt⁴.

2. Kar je pa dodal: »Zdaj pa za svoj greh nimajo izgovora,«⁵ utegne sprožiti vprašanje, imajo li tisti, h katerim Kristus ni prišel in jim ni govoril, izgovor za svoj greh. Če ga namreč nimajo, zakaj je tu rečeno, da ga ti nimajo, ker je prišel in jim govoril? Če ga pa imajo, ga li imajo, da so kazni prosti ali da bodo mileje kaznovani? Na ta vprašanja odgovarjam,

⁴ 2 Kor 2, 16.

⁵ Jan 15, 22.

kolikor z božjo pomočjo umejem, da imajo izgovor ne za vsak svoj greh, marveč za ta greh, da niso verovali v Kristusa, ko ni prišel k njim in jim ni govoril. V tem številu pa niso, h katerim je prišel v svojih učencih in katerim je po učencih govoril, kar še tudi zdaj dela: kajti po svoji cerkvi prihaja k poganom in po cerkvi govori poganom⁶. Na to se namreč nanašajo besede: »Kdor vas sprejme, mene sprejme«⁷ in: »Kdor vas zaničuje, mene zaničuje.«⁸ »Ali iščete dokaze,« pravi apostol Pavel, »da govori v meni Kristus?«⁹

3. Preiskati je še treba, ali utegnejo imeti ta izgovor taki, ki jih je konec življenja prehitel ali jih prehiti, preden je Kristus po cerkvi prišel k poganom in preden so slišali njegov evangelij. Morejo ga sicer imeti, toda ne morejo zaradi njega uiti pogubljenju. »Kateri koli so namreč grešili brez postave, se bodo tudi brez postave pogubili; in kateri koli so grešili pod postavo, bodo po postavi sojeni.«¹⁰ Ker beseda »se bodo pogubili« strašneje zveni nego beseda »bodo sojeni«, se zdi, da te apostolove besede dokazujejo, da takšen izgovor ne samo nič ne pomaga, ampak še huje obremenjuje. Kdor se bo namreč izgovarjal, da ni slišal, se bo brez postave pogubil.

4. — — — — Ni govoril o nevernih in vernih, da je to rekel, ampak o poganih in Judih: oboji kajpada se bodo pogubili, če se ne bodo rešili po onem zveličarju, ki je prišel iskat in zveličat, kar je bilo izgubljenega¹¹; dasi se dá reči, da se bodo eni huje, drugi manj pogubili, to je, da bodo v svojem pogubljenju

⁶ Prim. govor 47, 4. 5 na str. 34/35.

⁷ Mt 10, 40.

⁸ Lk 10, 16.

⁹ 2 Kor 13, 5.

¹⁰ Rim 2, 12.

¹¹ Lk 19, 10.

trpeli eni hujše, drugi milejše kazni. Pravimo, da se Bogu pogubi, kdor koli je po kazni izključen od blaženosti, ki jo Bog svojim svetim daje. Kazni so pa tako različne, kakor so različni grehi; kakšna pa je (razlika med njimi), o tem globlje sodi božja modrost, nego dožene in izreče človeško ugibanje. Gotovo tisti, h katerim je Kristus prišel in jim govoril, nimajo izgovora za veliki greh nevernosti, da bi mogli reči: Nismo videli, nismo slišali — bodisi da tega izgovora ne sprejme on, ki so njegove sodbe neizsledne¹², ali ga sprejme, da jih vsaj nekoliko mileje obsodi, ako jih vsake obsodbe ne oprosti.

— — — — —

Devetdeseti govor.

Jan 15, 23.

1. Slišali ste, da je Gospod rekel: »Kdor sovraži mene, sovraži tudi mojega Očeta,«¹ ko je bil poprej rekel: »To vam bodo storili, ker ne poznajo njega, ki me je poslal.«² Oglasi se tedaj vprašanje, ki ga ne smemo preslišati, kako ga morejo sovražiti, ko ga ne poznajo. Če namreč sumijo in mislijo, da Bog ni to, kar je, ampak kdo ve kaj drugega, in če to sovražijo, ne sovražijo pač njega, marveč tisto, kar si z lažnivo domnevo ali prazno lahkovernostjo umišljajo; če pa mislijo o njem to, kar je, kako trdi o njih, da ga ne poznajo? Glede ljudi je pač mogoče, da često ljubimo take, ki jih nismo nikoli videli, in zategadelj tudi nasprotno ni nemogoče, da sovražimo take, ki jih nismo nikoli videli. Dober ali slab glas, ki o kom gre, lahko stori, da neznanega človeka vzljubimo ali za-

¹² Rim 11, 33.

¹ Jan 15, 23.

² Jan 15, 21.

sovražimo. Toda, če je glas resničen, kako moremo reči, da je neznan, o komer smo resnico zvedeli? Mar li zato, ker nismo videli njegovega obličja? Saj tudi človek sam svojega ne vidi, pa vendar ne more biti nikomur bolj znan nego sebi. Človeka torej ne spoznamo po njegovi telesni podobi, marveč takrat se našemu spoznanju razkrije, ko nam svojega ravnanja in življenja ne prikrije. Sicer bi nihče niti sam sebe ne mogel spoznati, ko ne more svojega obličja videti. Toda toliko izvestneje, nego je drugim znan, je znan sebi, kolikor izvestneje more z notranjim pogledom videti, kaj misli, kaj želi, kaj doživlja; kadar se to tudi nam odkrije, nam postane res znan. Ker nam torej o odsotnih ali tudi umrlih ljudeh bodisi glas ali pisana beseda često to prinese, zato pogosto ljubimo ali sovražimo ljudi, ki jih nismo nikoli videli s telesnimi očmi, (ki nam pa vendarle niso popolnoma neznan).

2. Toda kaj lahko se naša lahkovernost glede njih vara, ker neredko tudi zgodovina in še bolj govornica laže. Da se pa ne damo nevarnemu mnenju zavesti, je naša dolžnost, da o stvaréh samih prav in varno sodimo, ko ne moremo brati v človekovi vesti. To pomeni, da vendar sovražimo nečistost in ljubimo čistost, četudi ne vemo, je li ta ali oni človek čist ali nečist; da vendar ljubimo pravičnost in imamo stud nad krivico, čeprav ne vemo, je li ta ali oni krivičen ali pravičen; ne, kakor da si te reči zmotno izmišljujemo, marveč kakor da v božji resničnosti gledamo, da je treba le-te želeti, onih se varovati. Če potem želimo, kar je treba želeti, in se varujemo, česar se je treba varovati, se nam bo odpustilo, če o človekovi notranjosti včas, dà, navadno napak mislimo. Sodim, da spada to med človeške skušnjave, brez katerih se v tem življenju ne dá živeti, tako da je apostol rekel:

»Prime naj vas le človeška skušnjava.«³ Kaj je namreč tako človeškega, kakor da ne moreš pregledati srca človeškega; da skrivnih kotov ne preiščeš do kraja, nego prepogosto nekaj drugega sumiš, nego se ondi dogaja? Sicer pa moramo tudi v tej temi človeških zadev, to je, tujih misli, čeprav ne moremo sumnjam do dna, ker smo ljudje, vendar zadržati sodbe, to je, določena in trdna mnenja, in ne smemo o ničemer pred časom soditi, dokler ne pride Gospod in ne osvetli, kar je v temi skritega, in razodene misli src; in takrat bo vsakdo hvalo prejel od Gospoda⁴. Kadar se torej ne motimo v stvareh, tako da prav grajamo pregrehe in odobravamo kreposti, je odpustljiva človeška skušnjava, če se motimo v ljudeh.

3. Zaradi te teme, ki je nad človeškimi srci, se pa dogaja nekaj zelo čudnega in obžalovanja vrednega: človeka, ki je pravičen in ki v njem nevedé pravičnost ljubimo, imamo včasih za krivičnega, se ga ogibamo, ga mrzimo, ga ne pustimo pred se, nočemo z njim občevati in za mizo sedeti, ga z dobro mišljeno strogostjo zasledujemo, če je treba naložiti kazen, da ne bi drugim škodoval ali da bi se sam popravil, in tako dobrega človeka, ki ga nevede ljubimo, gnjavimo, kakor da je hudoben. To je n. pr., če imamo koga za nečistega, ko je čist. Kajti, če čistega ljubim, ni dvoma, da je le-ta prav tisto, kar ljubim; ljubim torej tudi njega samega, pa ne vem. In če ga kot nečistega sovražim, torej ne sovražim njega, ker ni on tisto, kar sovražim; in vendar njemu, ki ga ljubim, ki moja duša v ljubezni do čistosti zmeraj z njim prebiva, nevede delam krivico, ko se motim ne v razlikovanju med krepostmi in pregrehami, ampak zaradi teme nad človeškimi srci. Zategadelj, kakor se utegne zgoditi, da dober človek

³ 1 Kor 10, 13.

⁴ 1 Kor 4, 5.

dobrega človeka nevede sovraži, ali bolje, nevede ljubi — ljubi ga namreč, ker ljubi dobro, kar je le-ta — sovraži pa nevede ne njega, marveč tisto, za kar ga ima: tako se utegne zgoditi, da tudi krivičen človek pravičnega sovraži in da nevede pravičnega ljubi, meneč, da ljubi sebi enakega krivičnega; in vendar, ko ga ima za krivičnega, ne ljubi njega, ampak tisto, za kar ga ima. Kakor pa človeka, tako tudi Boga. Če bi naposled vprašali Jude, ali ljubijo Boga, kaj drugega bi odgovorili, nego da ga ljubijo, pa se ne bi zavestno zlagali, marveč nevede zmotili? Kako bodo namreč ljubili Očeta resnice in sovražili resnico? Nočejo namreč obsoditi svojih del, resnica pa vendarle terja, da se taka dela obsodijo; tako zelo namreč sovražijo resnico, kakor sovražijo kazni, kakršne resnica takim nalaga. Ne vedo pa, da je to resnica, ki obsoja take, kakršni so oni; sovražijo torej resnico, ki je ne poznajo; ko pa njo sovražijo, ne morejo kajpada ne sovražiti tudi onega, ki se je resnica od njega rodila. In zategadelj, ker ne vedo, da je resnica, ki jih obsoja, rojena od Boga Očeta, ga seveda ne poznajo in ga vendar sovražijo. Nesrečni ljudje, ki, hoteč biti hudobni, nočejo resnice, ki hudobne obsoja! Nočejo namreč, da je, kar je, ko bi morali hoteti, da bi sami ne bili, kar so; tako bi se oni spreobrnili, a ostala bi resnica, da bi jim ne bila nemila sodnica.

Enaindevetdeseti govor.

Jan 15, 24. 25.

1. Gospod je rekel: »Kdor sovraži mene, sovraži tudi mojega Očeta.«¹ Kdor namreč sovraži resnico, mora kajpada sovražiti tudi onega, ki se je resnica

¹ Jan 15, 23.

od njega rodila. O tem smo že govorili, kakor nam je Bog dal. Nato je pa dodal, o čemer moramo zdaj razpravljati. »Ko bi jaz,« je rekel, »ne bil storil nad njimi del, kakršnih ni storil nihče drug, bi ne imeli greha,«² namreč tistega velikega greha, o katerem je tudi prej rekel: »Ako bi ne bil prišel in bi jim ne bil govoril, bi ne imeli greha.«³ To je greh, da niso verovali vanj, ko je govoril in delal. — — —

2. Toda kaj pomeni to, da je besedam: »Ko bi jaz ne bil storil nad njimi del,« takoj dodal: »kakršnih ni storil nihče drug«? Nobeno Kristusovo delo se ne zdi večje od obujanja mrtvih; vemo pa, da so to storili tudi stari preroki⁴. — — — Vendar je Kristus storil nekaj del, kakršnih ni storil nihče drug⁵. — — — Odgovarjajo nam, da so drugi storili tudi dela, kakršnih on ni storil in jih ni storil nihče drug⁶. — —

3. O drugih molčim, ker menim, da je s temi dovolj dokazano, da so tudi nekateri sveti storili dela, kakršnih ni storil nihče drug. Toda o prav nobenem svetem ne beremo, da bi bil toliko slabosti in boleznih in muk umrljivih s toliko močjo ozdravil. Da ne omenim tistih, ki jih je ozdravil z golim ukazom drugega za drugim, kakor so mu prišli naproti, pravi evangelist Marko nekje: »Ko se je pa zvečerilo in je sonce zašlo, so prinašali k njemu vse bolnike in obsedence, in vse

² Jan 15, 24. — »Si opera non fecissem in eis...« Po Avguštinovi razlagi pomeni »in eis« ne »med njimi« ali »vpričo njih«, ampak »nad njimi.«

³ Jan 15, 22.

⁴ Avguštin navaja Elija (3 Kralj 17, 21 sl.) in Elizeja (4 Kralj 4, 35 in 13, 24).

⁵ Avguštin navaja Gospodove čudeže Mt 14, 15—21; 15, 32—38; 14, 25. 29; Jan 2, 9; 9, 7.

⁶ Taki čudeži so: Eksod 7—12; 14, 21—29. 16; 17, 6; Joz 3, 15; 10, 12—14; Sodn 15, 19; 4 Kralj 2, 11; Dan 6, 22; 5, 95.

mesto je bilo zbrano pri vratih. Ozdravil je mnogo takih, ki so trpeli za različnimi boleznimi, in izgnal mnogo hudih duhov.«⁷ Ko je Matej to omenil, je dodal še prerokovo pričevanje: »Da se je spolnilo, kar je bilo rečeno po preroku Izaiju, ki pravi: ‚On je prevzel naše slabosti in nosil naše bolezni.‘«⁸ Prav tako pravi Marko drugje: »In kamor koli je prihajal v vasi ali na pristave ali v mesta, so polagali bolnike na trge in ga prosili, da bi se ti smeli dotakniti vsaj robu njegove obleke. In vsi, kateri so se ga dotaknili, so ozdraveli.«⁹ Tega ni nihče drug storil nad njimi. Tako je namreč umeti besedo »in eis«, ne »med njimi« ali »vpričo njih«, marveč prav »nad njimi«, ker jih je ozdravljaj. Saj je hotel, da umejmo dela, ki niso samo zbužala začudenja, marveč so očitno ozdravljala; za te dobrote so mu pač morali vračati ljubezen, ne sovraštva. Vse čudeže drugih pa presega, da je bil rojen od Device in da je on edini mogel biti spočet in rojen, ne da bi bil nedotaknjenost svoje matere okvaril. Toda to se ni zgodilo vpričo njih ne nad njimi. Resničnost tega čudeža so namreč apostoli spoznali ne tako, da bi ga bili z njimi (Judi) vred videli, ampak da so bili ločeno od njih poučeni. Slednjič tudi to, da je v mesu, v katerem so ga umorili, tretji dan živ iz groba vstal in šel z njim v nebesa, da poslej več ne umrje, presega vse drugo, kar je storil; toda tudi tega ni storil nad Judi ali vpričo njih; tudi tega še ni storil takrat, ko je rekel: »Ko bi jaz ne bil storil nad njimi del, kakršnih ni storil nihče drug.«

4. To so torej v resnici ona velika čudežna ozdravljenja, kakršnih pred njim nihče ni storil nad njimi — ta dela so namreč videli in to jim očita in dodaje:

⁷ Mk 1, 32—34.

⁸ Mt 8, 17.

⁹ Mk 6, 56.

»Tako pa so jih videli in vendar sovražijo mene in mojega Očeta. Ali da se spolni beseda, ki je zapisana v njih postavi: ‚Sovražili so me brez vzroka.‘¹⁰ Imenuje jo njihovo postavo, ne od njih dano, marveč njim dano; kakor pravimo »naš vsakdanji kruh«, ki ga pa od Boga prosimo, ko dostavljamo »daj nam«¹¹. Brez vzroka pa sovraži, kdor s sovraštvom ne išče nikakega dobička in se ne ogiba nobeni izgubi. Tako sovražijo Gospoda brezbožni, tako ga ljubijo pravični, to je, zastonj, da ne pričakujejo drugih dobrin mimo njega, kajti on bo vse v vsem¹². Kdor pa globlje doume Kristusovo besedo: »Ko bi jaz ne bil storil nad njimi del, kakršnih ni storil nihče drug« — pa če jih je storil Oče ali sveti Duh, jih ni storil nihče drug, ker je bistvo vse Trojice le eno — bo našel, da jih je on storil, če je kdaj kak božji človek kaj takega storil. Storititi more namreč v sebi vse po sebi, nihče pa ne more ničesar brez njega. Zakaj Kristus z Očetom in svetim Duhom niso trije bogovi, ampak en Bog, ki je o njem pisano: »Hvaljen bodi Gospod, Izraelov Bog, ki dela čuda sam!«¹³ Nihče drug ni torej storil, kakršno koli delo je nad njimi storil, kajti kdor koli je kaj od tega storil, je storil po njegovi moči¹⁴. Ta dela pa je storil sam, ne da bi bili oni kaj storili.

Dvaindevetdeseti govor.

Jan 15, 26. 27.

1. — — — Nato je kakor zaključek dodal besede, ki smo zdaj o njih začeli razpravljati: »Kadar pa pride

¹⁰ Jan 15, 24. 25; Ps 34, 19; 68, 5.

¹¹ Mt 6, 11.

¹² 1 Kor 15, 28.

¹³ Ps 71, 18.

¹⁴ »Ipso faciente fecit.«

Tolažnik, ki vam ga bom jaz poslal od Očeta, Duh resnice, ki izhaja od Očeta, bo on pričeval o meni. Pa tudi vi boste pričevali, ker ste od začetka pri meni.«¹ V kakšni zvezi je to z besedami: »Tako pa so jih videli in vendar sovražijo mene in mojega Očeta. Ali da se spolni beseda, ki je zapisana v njih postavi: ‚Sovražili so me brez vzroka‘«²? Morda li zato, ker je Tolažnik, sveti Duh, ko je prišel, z jasnejšim pričevanjem ugnal one, ki so videli in (vendar) sovražili? Dà, on je celo nekatere, ki so videli in še sovražili, razodevši sam sebe, spreobrnil k veri, ki po ljubezni deluje³. Da bomo to tako umeli, se spomnimo, da se je tako zgodilo. Na binkoštni dan je namreč prišel sveti Duh nad sto in dvajset zbranih ljudi, med katerimi so bili vsi apostoli; ko so ti, napolnjeni z njim, govorili v jezikih vseh narodov, so se mnogi od njih, ki so sovražili, osupli nad tolikim čudežem — ko so videli, da je Peter v svojem govoru dal o Kristusu tako veličastno in božje pričevanje, ki je dokazalo, da je tisti, ki so ga sami umorili in šteli med mrtve, vstal in živi — s skrušenim srcem spreobrnili. Prejeli so odpuščanje, da so dragoceno kri tako brezbožno in kruto prelili, ter so bili odrešeni po krvi, katero so prelili. Zakaj Kristusova kri je bila tako za odpuščanje vseh grehov prelita, da je mogla izmiti tudi tisti greh, po katerem je bila prelita. S pogledom na to je Gospod rekel: »Sovražili so me brez vzroka. Kadar pa pride Tolažnik, bo on pričeval o meni,« kakor da je rekel: Ko so me videli, so me sovražili in umorili; Tolažnik pa bo tako pričeval o meni in jih bo tako preokrenil, da bodo verovali v me, četudi me ne bodo videli.

¹ Jan 15, 26.

² Jan 15, 24. 25.

³ Gal 5, 6.

2. »Pa tudi vi boste pričevali, ker ste od začetka pri meni.« Pričeval bo sveti Duh, pričevali boste tudi vi. Ker ste namreč od začetka pri meni, lahko označate, kar veste; tega še zdaj ne vršite, ker še nimate polnosti onega Duha. »On bo torej pričeval o meni in vi boste pričevali.« Pogum za pričevanje vam bo namreč dala božja ljubezen, izlita v vaša srca po svetem Duhu, ki vam bo dan⁴. Le-te pač Peter še ni imel, ko ga je vprašanje ženske tako zmedlo, da ni mogel prav pričevati, marveč je hudo preplašen kljub svojemu obetanju (Gospoda) trikrat zatajil⁵. Takega strahu pa ni v ljubezni, temveč popolna ljubezen prežene strah⁶. Na kratko povem: Pred Gospodovim trpljenjem je sužnja vprašala njegov suženjski strah, po Gospodovem vstajenju pa je sam knez svobode vprašal njegovo svobodno ljubezen⁷; zaradi tega se je (Peter) ondi zmedel, tu umiril; ondi je zatajil, katerega je ljubil, tu je ljubil, katerega je bil zatajil. Pa še tudi takrat⁸ je bila njegova ljubezen šibka in tesna, dokler je ni sveti Duh okrepil in razširil. Ko mu je bil nato (sveti Duh) z obilnostjo večje milosti vlit, mu je njegovo prej hladno srce za pričevanje o Kristusu tako vžgal in prej trepetajoča usta, ki so bila resnico utajila, tako odprl, da je, ko so vsi, na katere je sveti Duh prišel, v jeziki vseh narodov govorili, on sam pred vsemi drugimi vpričo judovskih množic pogumno nastopil in o Kristusu pričeval ter njegove morilce z njegovim vstajenjem osramotil. Kogar veseli, gledati tako ljubko sveti prizor, beri

⁴ Rim 5, 5.

⁵ Mt 26, 69—74.

⁶ 1 Jan 4, 18.

⁷ Prim. Jan 21, 15—17.

⁸ Ko ga je Gospod ob Genezareškem jezeru trikrat vprašal, ali ga ljubi.

Apostolska dela⁹: če se je kdo nad blaženim Petrom žalostil, ker je Gospoda zatajil, naj tukaj nad njim strmi, kako je (Gospoda) oznanjal; tu naj pogleda, kako je njegov jezik, ko je prešel od malodušnosti k pogumu in od sužnosti k svobodi, toliko sovražnih jezikov spreobrnil, da so Kristusa priznali, tisti jezik, ki se je bil obrnil k zataji, ker enega jezika ni mogel prenesti. Kaj še več? Na njem (Petru) se je pokazal tolik sijaj milosti, taka polnost svetega Duha, iz ust pridigarja je prišla taka peza predragocene resnice, da je silno množico sovražnih Judov, ki so bili Kristusa umorili, tako ganil, da so bili pripravljeni za njega umreti, ko se je bil poprej bal, da ga ne bi z njim vred umorili. To je storil sveti Duh, takrat poslan, prej obljubljen. Te svoje velike in občudovanja vredne dobrote je Gospod naprej videl, ko je rekel: »Videli so in sovražijo mene in mojega Očeta, da se spolni beseda, ki je zapisana v njih postavi: ‚Sovražili so me brez vzroka.‘ Kadar pa pride Tolažnik, ki vam ga bom jaz poslal od Očeta, Duh resnice, ki izhaja od Očeta, bo on pričeval o meni, pa tudi vi boste pričevali.« Ko je namreč ta pričeval in pogumne priče obudil, je Kristusovim prijateljem vzel strah in sovraštvo sovražnikov preobrnil v ljubezen.

Triindevetdeseti govor.

Jan 16, 1—4.

1. — — — Gospod je v naslednjem poglavju, o katerem naj zdaj govorimo, rekel: »To sem vam povedal, da se ne pohujšate.«¹ V psalmu se namreč poje: »Velik mir imajo, kateri ljubijo tvojo postavo, in nič

⁹ Apd 2, 14—41.

¹ Jan 16, 1.

jim ni v pohujšanje.«² Po pravici je torej, obljubivši svetega Duha, ki bo v njih srcih storil, da bodo njegove priče, dodal: »To sem vam povedal, da se ne pohujšate.« Ko se namreč božja ljubezen izlije v naša srca po svetem Duhu, ki nam je dan³, prejmejo, kateri ljubijo božjo postavo, velik mir, da jim ni nič v pohujšanje.

2. Nato pa že pove, kaj bodo trpeli, in pravi: »Iz shodnic vas bodo izobčevali.«⁴ Kaj hudega pa je bilo apostolom, če so jih iz judovskih shodnic izobčili, kakor da se ne bi bili sami od njih ločili, čeprav bi jih ne bil nihče izobčil? Toda hotel je pač napovedati, da Judje ne bodo sprejeli Kristusa, od katerega se apostoli ne bodo ločili; in zategadelj bodo tisti, ki nočejo biti z njim, izobčili one, ki ne morejo biti brez njega. Zakaj, ker ni bilo drugega božjega ljudstva nego Abrahamov zarod, bi bili Judje, ko bi bili Kristusa priznali in sprejeli, ostali kot naravne vejice na oljki⁵, Kristusove cerkve in judovske shodnice bi ne bile ločene, saj bi bile iste, ko bi bili hoteli ostati v istem⁶. Ker pa tega niso hoteli, kaj je ostalo drugega, nego da so, ker so ostali zunaj Kristusa, iz shodnic izobčevali tiste, ki Kristusa niso zapustili? Prejemši svetega Duha, so namreč ti postali njegove priče in naj bi kajpada ne bili taki, ki je o njih rečeno: »Mnogi izmed judovskih prvakov so vanj verovali, a iz strahu pred Judi si ga niso upali priznavati, da bi ne bili izobčeni iz shodnic. Ljubili so namreč svojo čast pred ljudstvom bolj ko čast božjo.«⁷ Ti so torej

² Ps 118, 165.

³ Rim 5, 5.

⁴ Jan 16, 2.

⁵ Prim. Rim 11, 17.

⁶ V Kristusu.

⁷ Jan 12, 42. 43.

verovali vanj, a ne tako, kakor je hotel, da bi vanj verovali, kateri je rekel: »Kako bi mogli verovati vi, ki sprejemate čast drug od drugega in ne iščete časti, ki jo daje edini Bog?«⁸ Na učence torej, ki so verovali vanj tako, da, napolnjeni s svetim Duhom, to je, z darom božje milosti, niso bili izmed onih, ki niso poznali božje pravičnosti in so skušali uveljaviti lastno ter se niso podvrgli božji pravičnosti⁹; tudi ne izmed tistih, ki je o njih rečeno: »Ljubili so svojo čast pred ljudstvom bolj ko čast božjo,« (na te učence torej) sodi prerokba, ki vidimo, da se je nad njimi spolnila: »Gospod, v luči tvojega obličja bodo hodili in v tvojem imenu se bodo radovali vsak dan in v tvoji pravici bodo povišani, kajti slava njih moči si ti.«¹⁰ Po pravici jim je rekel: »Iz shodnic vas bodo izobčevali,« tisti namreč, ki »imajo gorečnost za Boga, toda ne po razsodnosti«¹¹, ki ne poznajo božje pravičnosti ter skušajo uveljaviti lastno in zaradi tega izobčujejo one, ki niso povišani po svoji, ampak po božji pravičnosti ter jih ni sram, če so jih izobčili ljudje, ker je on slava njih moči.

3. Naposled, ko jim je bil to rekel, je dodal: »Toda pride ura, da bo vsak, ki vas umori, menil, da služi Bogu; in to vam bodo storili, ker niso spoznali ne Očeta ne mene.«¹² To je: niso spoznali ne Boga ne njegovega Sina, ki menijo, da mu služijo, če vas umore. Te besede je Gospod tako dodal, kakor da je z njimi tolažil svoje, ki jih bodo iz judovskih shodnic izobčevali. Napovedujoč namreč, koliko hudega bodo zaradi pričevanja o njem pretrpeli, je de-

⁸ Jan 5, 44.

⁹ Rim 10, 3.

¹⁰ Ps 88, 16. 17.

¹¹ Rim 10, 2.

¹² Jan 16, 2. 3.

jal: »Iz shodnic vas bodo izobčevali.« Ni rekel: »In pride ura, da bo vsak, ki vas umori, menil, da služi Bogu.« Kaj pravi torej? »Toda pride ura,« kakor bi rekel, če bi za onim hudim kaj dobrega napovedal. Kaj pomenijo tedaj besede: »Iz shodnic vas bodo izobčevali, toda pride ura«? kakor da je hotel reči: Oni vas bodo sicer ločili, toda jaz vas bom zbral, ali: oni vas bodo sicer ločili, toda pride ura vašega veselja. Kaj pomeni torej beseda, ki jo rabi: »Toda pride ura,« kakor da jim obeta tolažbo po stiski? Saj bi bil moral, se zdi, določno reči: »In pride ura.« Toda ni rekel: In pride, čeprav jim je napovedal, da pride stiska čez stisko, ne tolažba po stiski. Jih bo li nemara izobčenje iz shodnic tako potrlo, da bi rajši umrli, nego brez judovskih zborov dalje živeli? Bog varuj, da bi to tako potrlo nje, ki so iskali čast pri Bogu, ne pri ljudeh! Kaj torej pomeni: »Iz shodnic vas bodo izobčevali, toda pride ura,« ko se zdi, da bi bil moral rajši reči: In pride ura, »da bo vsak, ki vas umori, menil, da služi Bogu«? Ni namreč rekel vsaj: Toda pride ura, da vas bodo umorili, kakor da bi jih smrt zadela kot tolažba za izobčenje, marveč je dejal: »Pride ura, da bo vsak, ki vas umori, menil, da služi Bogu.« Zdi se mi, da ni hotel nič drugega napovedati nego to, naj vedo in se vesele, da bodo, izobčeni iz judovskih zborov, toliko ljudi Kristusu pridobili, da (Judom) ne bo dovolj, če jih izobčijo, marveč da jih ne bodo pustili živeti, da ne bi s svojo pridigo vseh h Kristusu spreobrnili in od spolnjevanja judovstva kot božje resnice odvrnili. O Judih je treba to umeti, o katerih je rekel: »Iz shodnic vas bodo izobčevali.« Zakaj, četudi so priče, to je, Kristusove mučence, pogani morili, so vendar menili, ko so to počenjali, da služijo ne Bogu, ampak svojim k r i v i m bogovom. Vsak izmed Judov pa, ki je moril Kristusove oznanje-

valce, je menil, da služi Bogu, misleč, da so se Izraelovemu Bogu izneverili, kateri so se h Kristusu spreobrnil. Saj jih je isti razlog gnal, da so tudi Kristusa umorili; kajti o tem so celo njih besede zapisane: »Vidite, da je ves svet odšel za njim; če ga pustimo živeti, bodo prišli Rimljani ter končali naše mesto in naš narod;«¹³ in kar je Kajfa rekel: »Boljše je, da en človek umrje za ljudstvo in ne propade ves narod.«¹⁴ Tudi v tem govoru je torej svoje učence spodbudil s svojim zgledom, ko jim je rekel: »Če so mene preganjali, bodo preganjali tudi vas.«¹⁵ Kakor so menili, da služijo Bogu, ko so njega umorili, tako (so menili, da služijo Bogu, ko so umorili) tudi nje.

4. V besedah je torej tale misel: Iz shodnic vas bodo izobčevali, toda ne bojte se, ne boste sami; ko boste ločeni od njihovega zbora, jih boste v mojem imenu toliko zbrali, da vas bodo oni (= Judje) iz strahu, da ne bi bila njihovo svetišče in vsa svetstva stare zaveze zapuščena, umorili in vašo kri prelili, meneč, da služijo Bogu. Glejte, to je tisto, kar je o njih apostol rekel: »Imajo gorečnost za Boga, toda ne po razsodnosti;«¹⁶ menijo, da služijo Bogu, ko morijo božje služabnike. Strahotna zmeta! Da bi bil torej ti Bogu po volji, biješ človeka, ki je Bogu po volji; in živi tempelj božji pod tvojimi udarci pade, da kamnitni tempelj božji ne bi osamel! Pogubna zaslepljenost! Toda prišla je le nad del Izraela, da bi vstopila polnost poganov¹⁷; nad del, pravim, ne nad vse. Ne vse, temveč le nekatere od vej so bile od-

¹³ Jan 12, 19 in 11, 48.

¹⁴ Jan 11, 50.

¹⁵ Jan 15, 20.

¹⁶ Rim 10, 2.

¹⁷ Rim 11, 25.

lomljene, da bi bila vcepljena divja oljka¹⁸. Kajti, ko so Kristusovi učenci, napolnjeni s svetim Duhom, govorili v jezikih vseh narodov, ko so se po njih godili pogostni božji čudeži in se je razširjala božja beseda, je Kristus, dasi umorjen, pridobival toliko ljubezni, da so njegovi učenci, izobčeni iz judovskih zborov, celo izmed Judov zbrali velikansko množico in se niso bali osamljenosti. Nad tem ogorčeni so jih drugi, zavrženi in zaslepljeni, ki so imeli gorečnost za Boga, toda ne po razsodnosti, in menili, da služijo Bogu, morili. Toda on, ki je bil zanje umorjen, jih je zbral, on, ki jih je, preden je bil umorjen, poučil, kaj pride, da ne bi nevednih in nepripravljenih src nenadne in nepričakovane, čeprav kratkotrajne stiske preplašile, temveč jih, kateri so jih naprej spoznali in potrpežljivo sprejeli, privedle v večno blaženost. Da jim je zaradi tega to napovedal, je tudi sam pokazal s pripombo: »To sem vam rekel, da se boste, ko pride ura za to, spominjali, da sem vam jaz povedal.«¹⁹ Ura za to, temna ura, nočna ura! Toda »podnevi je Gospod poslal svoje usmiljenje in ponoči ga je pojasnil«²⁰; noč Judov ni namreč izobčenega dneva kristjanov z nobeno zmedo zatemnila, in ko je mogla meso usmrtiti, ni mogla zatemniti vere.

Štiriindevetdeseti govor.

Jan 16, 5—7.

1. Ko je bil Gospod Jezus svojim učencem napovedal preganjanja, ki jih bodo po njegovem odhodu trpeli, je dodal: »Tega vam pa izpočetka nisem po-

¹⁸ Prim. Rim 11, 24.

¹⁹ Jan 16, 4.

²⁰ Ps 41, 9.

vedal, ker sem bil pri vas. Zdaj pa odhajam k njemu, ki me je poslal.«¹ — — Kaj torej pomeni, kar tu pravi: »Tega vam pa izpočetka nisem povedal, ker sem bil pri vas?« Kaj drugega nego to, da jim tega, kar tu pravi o svetem Duhu, da bo prišel k njim in pričeval, ko bodo tiste stiske trpeli — da jim tega izpočetka ni povedal, ker je bil pri njih?

2. Oni Tolažnik ali Zagovornik — oboje namreč pomeni grška beseda Paraklét — je bil po Kristusovem odhodu potreben. In zagadelj jim (Kristus) o njem izpočetka ni govoril, ko je bil pri njih, ker jih je njegova navzočnost tolažila. Ko se je pa poslavljal, jim je moral povedati, da pride (Tolažnik), po katerem bodo, ko se bo božja ljubezen v njihova srca izlila², pogumno oznanjali božjo besedo; da bodo, ko bo on v njihovih srcih o Kristusu pričeval, tudi oni pričevali; da se ne bodo pohujšali, ko jih bodo sovražni Judje iz shodnic izobčevali in morili, meneč, da služijo Bogu, kajti ljubezen, ki naj se po daru svetega Duha v njih srca izlije, vse prenese³. Ves pomen (besed) meri torej na to, da jih je hotel narediti za svoje »mártyres«, to je, za priče po svetem Duhu, da bodo, ko bo on v njih delal, vse bridkosti preganjanj prenašali in da se ne bodo, od tega božjega ognja vžgani, ohladili v ljubezni do oznanjevanja. »To sem vam torej rekel, da se boste, ko pride ura za to, spominjali, da sem vam jaz povedal.«⁴ To sem vam namreč povedal ne samo zato, ker boste to trpeli, ampak ker bo oni Tolažnik, ko pride, pričeval o meni, da ne boste iz strahu pred tem (trpljenjem) molčali; tako boste tudi vi pričevali. »Izpočetka vam pa tega nisem povedal,

¹ Jan 16, 4. 5.

² Prim. Rim 5, 5.

³ Prim. 1 Kor 13, 7.

⁴ Jan 16, 4.

ker sem bil pri vas« in sem vas tolažil s svojo, človeškim čutom zaznatno navzočnostjo, ki ste jo mogli kakor otroci dojeti.

3. »Zdaj pa odhajam k njemu, ki me je poslal, in nihče izmed vas me ne vpraša: ‚Kam greš?«⁵ Namiguje, da pojde tako, da ga nihče ne bo o tem vprašal, kar bo s telesnimi očmi javno videl; kajti poprej so ga vprašali, kam pojde, pa takrat jim je odgovoril, da pojde, kamor oni takrat ne bi mogli priti⁶. Zdaj jim pa obeta, da pojde tako, da ga nihče izmed njih ne vpraša, kam gre. Oblak ga je namreč vzela, ko je šel od njih⁷; in ko je šel v nebesa, ga niso iskali z besedami, ampak spremljali z očmi.

4. »Ampak, ker sem vam to povedal, je žalost napolnila vaša srca.«⁸ Videl je pač, kaj bodo njegove besede v njihovih srcih povzročile. Ker še niso imeli notranje duhovne tolažbe, ki naj bi jo po svetem Duhu prejeli, so se bali izgubiti, kar so na Kristusu na zunaj videli; in ker niso mogli dvomiti, da bodo izgubili njega, ki jim je resnico govoril, se je človeško čustvo užalostilo, ko jim je bil telesni pogled vzeta. On je pa vedel, kaj jim bolj koristi, kajti boljše je notranje gledanje, s katerim jih bo sveti Duh tolažil; on ne bo človeškega telesa postavil pred telesne oči, marveč bo sam sebe izlil v srca vernih. Naposled pa je dostavil: »Ali resnico vam govorim: za vas je dobro, da grem. Zakaj, če ne odidem, Tolažnik ne bo prišel k vam; če pa odidem, vam ga bom poslal;«⁹ kakor da je rekel: Dobro je za vas, da se vam odvzame ta

⁵ Jan 16, 5.

⁶ Jan 13, 36.

⁷ Apd 1, 9.

⁸ Jan 16, 6.

⁹ Jan 16, 7.

podoba hlapca¹⁰; kot Beseda, ki je meso postala¹¹, prebivam med vami, toda nočem, da me še zmeraj meseno ljubite in, zadovoljni s tem mlekom, želite še vedno ostati otroci¹². »Dobro je za vas, da grem, zakaj, če ne odidem, Tolažnik ne bo prišel k vam.« Če vam ne vzamem lahke hrane, s katero sem vas hranil, ne boste lačni trdne hrane; če se boste mesa meseno oklepali, ne boste sprejemljivi za Duha. Kaj namreč pomeni: »Če ne odidem, Tolažnik ne bo prišel k vam, če pa odidem, vam ga bom poslal«? Mar ga li ni mogel poslati, ko je bil še tukaj? Kdo bo to trdil? Saj se on (= Kristus) ni ločil od onod, kjer je bil oni (= sveti Duh); in ni tako prišel od Očeta, da ne bi bil ostal v Očetu. Naposled, kako bi ne bil tu bivajoč mogel poslati onega, ki o njem vemo, da je po krstu nadenj prišel in nad njim ostal¹³, dà, ki o njem vemo, da se nikoli ni mogel od njega ločiti? Kaj torej pomeni: »Če ne odidem, Tolažnik ne pride k vam«? Nič drugega nego to: Ne morete prejeti Duha, dokler vztrajate pri tem, da poznate Kristusa po mesu. Zategadelj je oni (= apostol Pavel), ki je Duha že prejel, rekel: »In če smo po mesu poznali Kristusa, ga zdaj tako več ne poznamo.«¹⁴ Tudi Kristusovega mesa namreč ni poznal po mesu, kateri je učlovečeno Besedo duhovno poznal. To je hotel dobri učenik povedati, ko je dejal: »Če ne odidem, Tolažnik ne bo prišel k vam; če pa odidem, vam ga bom poslal.«

5. Ko je pa Kristus telesno odšel, je bil duhovno pri njih ne samo sveti Duh, ampak tudi Oče in Sin. Zakaj, ko bi bil Kristus tako od njih odšel, da bi bil

¹⁰ Prim. Flp 2, 7.

¹¹ Jan 1, 14.

¹² Prim. 1 Kor 3, 2.

¹³ Jan 1, 32.

¹⁴ 2 Kor 5, 16.

sveti Duh prišel k njim namesto njega, ne z njim, kje bi bila obljuba njega, ki je rekel: »Glejte, jaz sem z vami do konca sveta«¹⁵ in: »Prišla bova k njemu jaz in Oče in pri njem prebivala,«¹⁶ ko je tudi obljubil, da bo svetega Duha tako poslal, da bo vekomaj z njimi? Ker pa bodo iz mesenih in duševnih postali duhovni¹⁷, kajpada sledi, da bodo v obilnejši meri sposobni sprejeti Očeta in Sina in svetega Duha. V nikomer pa ni Oče brez Sina in svetega Duha ali Oče in Sin brez svetega Duha ali Sin brez Očeta in svetega Duha ali brez Očeta in Sina sveti Duh ali Oče in sveti Duh brez Sina, ampak kjer je kateri koli od njih, ondi je Trojica, en Bog. Tako moramo verovati. Bilo je pa potrebno, da je Trojico tako poudaril, da je, čeprav ni razlike v naravi, vendar naglasil razliko med posameznimi osebami; kdor prav razume, se mu nikoli ne bo zdelo, da so narave ločene.

Petindevetdeseti govor.

Jan 16, 8—11.

1. Obetajoč svetega Duha je Gospod rekel: »Ko pride, bo on prepričal svet o grehu in o pravičnosti in o sodbi.«¹ Mar li ni Gospod Kristus svetu dokazal

¹⁵ Mt 28, 20.

¹⁶ Jan 14, 23.

¹⁷ Prim. 1 Kor 2, 14.

¹ Jan 16, 8. Ἐλέγχειν = arguere v tem stavku pomeni svetu stvarno dokazati tri dejstva: greh, pravičnost in sodbo, čeprav se svet v celoti o njih subjektivno prepričati ne dá. Prim. W. v. Keppler, Unseres Herrn Trost^{2,3} (Freiburg i. Br. 1914) 235—239. Sveti Duh bo svet stvarno z dokazi ugnal ali premagal; to se predvsem naglašša, ne da bi se izključevala možnost, da se bodo nekateri od sveta res dali prepričati in se bodo spreobrnili. V svojem govoru rabi

greha, ko je dejal: »Ako bi ne bil prišel in bi jim ne bil govoril, bi ne imeli greha; tako pa za svoj greh nimajo izgovora«²? Da pa morda kdo ne poreče, da se to nanaša prav za prav na Jude, ne na svet — ne pravi li drugje: »Ko bi bili vi od sveta, bi svet svoje ljubil«³? Ali ga (= sveta) ni ugnal glede pravičnosti, ko je rekel: »Pravični Oče! Svet te ni poznal«⁴? Ali mu ni dokazal sodbe, ker je zatrdil, da poreče tistim na levisi: »Pojdite v večni ogenj, ki je pripravljen hudiču in njegovim angelom«⁵? Še marsikaj drugega je v evangeliju, s čimer Kristus svetu to prepričevalno dokazuje. Zakaj torej prideva to svetemu Duhu kot nekaj njemu lastnega? — — — Kolikor sodim jaz, je rekel: »On bo prepričal svet« zategadelj, ker naj bi sveti Duh izlil v njih srca ljubezen⁶, ki strah prežene⁷, (tisti strah,) ki bi jih utegnil ovirati, da si ne bi upali pričevati pred svetom, ki je bil od sovražnosti ves besen, kakor da je dejal: On bo izlil v vaša srca ljubezen; tako boste mogli, ko bo strah premagan, pristočno pričevati. Že večkrat pa sem dejal, da so dela Trojice nedeljiva⁸; toda treba je bilo osebe posamič naglasiti, da bi spoznali edinstvo in Trojico tako, da je ne bi samo ne razdelili, ampak tudi ne pomešali⁹.

2. Nato razlaga, kaj je menil z besedami: »O grehu in o pravičnosti in o sodbi.« »O grehu, ker v me ne

Avguštin glagol »arguere« tudi v splošnejšem pomenu »grajati«.

² Jan 15, 22.

³ Jan 15, 19.

⁴ Jan 17, 25.

⁵ Mt 25, 41.

⁶ Rim 5, 5.

⁷ 1 Jan 4, 18.

⁸ N. pr. v 20. govoru; Izbrani spisi IX, 173—177.

⁹ Da ne bi trdili, da so tri božje narave, pa tudi ne zbrisali razlike med božjimi osebami.

verujejo.«¹⁰ Ta greh je namreč, kot da je edini, postavil pred vse druge, kajti, dokler ta ostane, so vsi drugi zadržani, in če ta izgine, se vsi drugi odpuste. »O pravičnosti,« pravi, »ker grem k Očetu in me ne boste videli.«¹¹ Tu je treba najprej preudariti, kako more koga, ki ga po pravici zadene graja zaradi greha, tudi po pravici zadeti graja zaradi pravičnosti. Če je namreč treba grajati grešnika, ker je grešnik, bo li kdo menil, da je treba grajati tudi pravičnega zato, ker je pravičen? Nikakor ne. Zakaj, če se pravični kdaj graja, se zategadelj po pravici graja, ker — kakor je pisano — »ni pravičnega na zemlji, ki bi delal dobro in bi ne grešil«¹². Zatorej se tudi pravični, če se graja, graja zaradi greha, ne zaradi pravičnosti. Kajti tudi božji izrek, ki ga beremo: »Nikar ne bodi preveč pravičen,«¹³ ne graja pravičnosti modrega, ampak prevzetnost predrznega. Kdor torej postane »preveč pravičen«, postane prav zato, ker gre čez mero, nepravičen. Preveč pravičnega se namreč dela, kdor trdi, da nima greha, ali kdor meni, da je pravičen ne po božji milosti, temveč zgolj po svoji volji¹⁴; četudi prav živi, tak ni pravičen, ampak napuhnjen, ker misli, da je, kar ni. S kakšno pravico se torej svet graja zaradi pravičnosti, če ne zaradi pravičnosti verujočih? Graja mu torej gre zaradi greha, ker ne veruje v Kristusa; in graja mu gre zaradi pravičnosti tistih, ki verujejo. Vprav primerjava z vernimi je graja nevernih. To razlago (Kristus) sam kaj jasno nakazuje. Hoteč namreč pojasniti, kaj je menil z besedo »o pravičnosti«, je dejal: »ker grem k Očetu

¹⁰ Jan 16, 8. 9.

¹¹ Jan 16, 10.

¹² Prid 7, 21.

¹³ Prid 7, 17.

¹⁴ Meri na pelagiance.

in me ne boste več videli.« Ne pravi: Ne bodo me več videli, oni namreč, ki je o njih rekel: »ker v me ne verujejo.« Pojasnjujoč, kaj je imenoval greh, je govoril o njih in rekel: »ker v me ne verujejo;« razlagajoč pa, kakšno pravičnost ima na misli, ki se svet zaradi nje graja, se obrača k tistim, katerim govori in pravi: »ker grem k Očetu in me ne boste več videli.« Svet se torej graja zaradi lastnega greha, toda po tuji pravičnosti, kakor se tema obsoja po luči: »Vse pa, kar se obsoja,« pravi apostol, »se razodeva po luči.«¹⁵ Kako veliko je namreč zlo onih, ki ne verujejo, se razodeva ne le samo po sebi, ampak tudi po dobrini onih, ki verujejo. In ker se neverni navadno izgovarjajo: Kako naj verujemo, česar ne vidimo? zato je bilo treba pravičnost verujočih takole določno povedati: »ker grem k Očetu in me ne boste več videli.« Zakaj »blagor tistim, ki ne vidijo, in verujejo«¹⁶. Kajti tudi vera tistih, ki so Kristusa videli, ni bila pohvaljena zato, ker so verovali, kar so videli, namreč Sina človekovega, marveč zato, ker so verovali, česar niso videli, namreč Sina božjega. Ko se je tudi podoba hlapca umaknila izpred njihovih oči, se je v vsakem pogledu spolnilo, da »pravični iz vere živijo«¹⁷. Kajti »vera je,« kakor jo list Hebrejcem opredeljuje, »podlaga upajočih, prepričanje o stvareh, ki se ne vidijo«¹⁸.

3. Kaj pa pomeni: »Ne boste me več videli«? Saj ne pravi: Grem k Očetu in me ne boste videli tako, kakor da je s tem naznačil le posledek časa, dolg ali kratek, vsekakor pa omejen, ko ga ne bodo videli, temveč z besedo: »Ne boste me več videli« je resnica

¹⁵ Ef 5, 13.

¹⁶ Jan 20, 29 (v evangeliju v preteklem času).

¹⁷ Rim 1, 17.

¹⁸ Hebr 11, 1.

napovedala, da ne bodo poslej Kristusa nikoli videli. Je li to pravičnost, da Kristusa nikoli ne vidiš, in vendar vanj veruješ, ko se pa vera, iz katere pravični živi, zato hvali, ker (pravični) veruje, da bo Kristusa, ki ga zdaj ne vidi, nekoč videl? Potem, bomo li po taki pravičnosti trdili, da apostol Pavel ni bil pravičen, ko priznava, da je videl Kristusa po njegovem vnebohodu¹⁹, torej v času, ki je bil (Kristus) o njem rekel: »Ne boste me več videli?« Mar li po tej pravičnosti ni bil pravičen slavni Štefan, ki je, ko so ga kamnali, dejal: »Glejte, vidim nebesa odprta in Sina človekovega, stoječega na desnici božji«²⁰? Kaj pomeni torej: »Grem k Očetu in me ne boste več videli« nego: (ne boste me več videli,) kakor sem, ko sem še pri vas? Takrat je bil namreč še umrljiv v podobi grešnega mesa²¹, ko je mogel čutiti glad in žejo, se utruditi in spati: tega Kristusa torej, takšnega Kristusa ne bodo več videli, ko pojde s tega sveta k Očetu; in to je pravičnost vere, ki o njej apostol pravi: »In če smo po mesu poznali Kristusa, ga pa zdaj več ne poznamo.«²² Vaša pravičnost, pravi, bo torej, po kateri se bo svetu krivica dokazala, ker »grem k Očetu in me ne boste več videli«; kajti verovali boste v me, (namreč) takega, ki ga ne boste videli; ko me pa boste videli, kar bom tedaj, me ne boste videli, kar sem sedaj med vami: ne boste me videli ponižnega, ampak vzvišenega; ne boste me videli umrljivega, ampak večnega; ne boste me videli pred sodnikom stoječega, ampak sodečega. In po tej vaši veri, to je, po vaši pravičnosti, bo sveti Duh nevernemu svetu krivico dokazal.

¹⁹ 1 Kor 15, 8.

²⁰ Apd 7, 56.

²¹ Rim 8, 3.

²² 2 Kor 5, 16.

4. Prepričal ga bo tudi »o sodbi, ker je vladar tega sveta obsojen«²³. Kdo je to, če ne tisti, o katerem drugje pravi: »Glejte, vladar tega sveta prihaja in pri meni ne najde nič,«²⁴ nič, nad čimer bi imel pravico, nič, kar bi bilo njegovo, namreč nobenega greha? Po tem (= grehu) je namreč hudič vladar sveta. Hudič ni namreč vladar neba in zemlje in vsega, kar je na njih; v tem pomenu je umeti svet tam, kjer je rečeno: »In svet je po njej (Besedi) nastal.«²⁵ Hudič je marveč vladar sveta v onem pomenu, v katerem je ondi takoj dodal: »In svet je (Besede) ni spoznal,«²⁶ to je, neverni ljudje, ki jih je po vsej zemlji svet poln; med njimi vzdihuje verni svet, ki ga je od sveta odbral on, po katerem je svet nastal. O tem (= vernem svetu) pravi sam: »Sin človekov ni prišel, da bi svet sodil, marveč, da bi se svet po njem zveličal.«²⁷ Svet je sojen, ko ga on sodi, svet se zveliča, ko mu on pomaga; kajti kakor je drevo polno listja in sadja, kakor je gumno polno plev in zrnja, tako je svet poln nevernih in vernih. Vladar tega sveta torej, to je, vladar te teme²⁸, namreč nevernih, katerih se svet rešuje, ki jim je rečeno: »Nekdaj ste bili tema, zdaj ste pa luč v Gospodu,«²⁹ vladar tega sveta, ki o njem drugje pravi: »Zdaj je vladar tega sveta izgnan,«³⁰ je že sojen, ker je nepreklicno določen v obsodbo večnega ognja. S to sodbo torej, s katero je sojen vladar sveta, spričuje sveti Duh svetu krivico, ker je sojen s svojim vladarjem vred, katerega prevzetni

²³ Jan 16, 11.

²⁴ Jan 14, 30.

²⁵ Jan 1, 10.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Jan 5, 17.

²⁸ Prim. Ef 6, 12.

²⁹ Ef 5, 8.

³⁰ Jan 12, 31.

in brezbožni svet posnema. »Če namreč Bog,« pravi apostol Peter, »grešnim angelom ni prizanesel, temveč jih je pahnil v pekel in izročil ječi teme, da se hranijo za sodbo,« kako ne bi sveti Duh sveta s to sodbo obsodil, ko apostol v svetem Duhu tako govori? Verujejo naj torej ljudje v Kristusa, da jih ne zadene graja zaradi greha nevere, po katerem so vsi grehi zadržani; prestopijo naj med število vernikov, da ne bo zoper nje pričevala pravičnost opravičenih, katerih ne posnemajo; varujejo naj se prihodnje sodbe, da ne bodo z vladarjem sveta sojeni, katerega, ko je že sojen, posnemajo. Da si namreč trdovratni napuh umrljivih ne bo obetal prizanašanja, ga je treba postrašiti s kaznijo napuhnjenih angelov.

Šestindevetdeseti govor.

Jan 16, 12. 13.

1. V tem odlomku svetega evangelija, kjer pravi Gospod svojim učencem: »Še mnogo vam imam govoriti, a zdaj bi še ne mogli nositi,«¹ je treba najprej vprašati, kako je mogel zgoraj reči: »Razodel sem vam vse, kar sem slišal od svojega Očeta,«² tukaj pa pravi: »Še mnogo vam imam govoriti, a zdaj bi še ne mogli nositi.« Toda rekel je, da je že storil, česar še ni storil, kakor je prerok pričeval, da je Bog storil, kar šele bo, in dejal: »Ki je storil, kar bo.«³ Kako je to trdil, sem vam, kakor sem mogel, razložil, ko sem o onih besedah razpravljaj⁴. Zdaj pa želite morda zvedeti, kaj je tisto, česar apostoli takrat še niso mogli

³¹ 2 Pet 2, 4.

¹ Jan 16, 12.

² Jan 15, 15.

³ Iz 45, 11 po LXX.

⁴ Govor 86, 1 na str. 207—209.

nositi. Toda kdo izmed nas bi si upal trditi, da je že sposoben doumeti, česar oni niso mogli doumeti? — —

2. Glejte, dejmo, da je tako, da morejo mnogi zdaj, ko je sveti Duh že prišel, nositi, česar niso mogli nositi učenci, preden je prišel: mar li zato vemo, kaj je, česar (Gospod) ni hotel povedati? Vedeli bi pa, če bi brali ali slišali, da je on povedal. Nekaj drugega je namreč vedeti, morem li jaz ali moreš ti kaj nositi, nekaj drugega pa vedeti, kaj je, kar se more ali ne more nositi. Ker je pa to zamolčal, kdo od nas poreče: To in to je? Če si pa upa (kaj takega) reči, kako bo dokazal? Kdo je namreč tako nečimrn ali drzen, da bi, čeprav bi bilo res, kar koli bi komur koli povedal, brez božjega pričevanja trdil, da prav tega Gospod takrat ni hotel povedati? — — —

4. Zategadelj, predragi, ne pričakujte, da boste od mene slišali, česa Gospod takrat ni hotel učencem povedati, ker bi še ne bili mogli nositi, marveč rajši napredujte v ljubezni, ki je izlita v vaša srca po svetem Duhu, ki nam je dan⁵, da boste, v duhu goreči⁶ in duhovne reči ljubeči, duhovno luč in duhovni glas, ki jih meseni ljudje ne morejo prenesti, mogli z notranjim pogledom in sluhom spoznati, ne da bi se telesnim očem pokazalo kako znamenje in ne da bi kak zvok v vaših ušesih zazvenel. Ne ljubiš namreč reči, ki je prav nič ne poznaš. Ko pa vzljubiš, kar vsaj malo malo poznaš, ljubezen sama stori, da začneš bolje in popolneje spoznavati. Če boste torej napredovali v ljubezni, ki jo sveti Duh v srce izliva, »vas bo učil vse resnice«⁷ ali, kakor imajo drugi rokopisi, »vas uvede v vsoto resnico«. Zategadelj je rečeno: »Vodi

⁵ Rim 5, 5.

⁶ Rim 12, 11.

⁷ Jan 16, 13.

me, Gospod, po svoji poti, in hodil bom v tvoji resnici!«⁸ Tako ne boste od zunanjih učiteljev zvedeli tistega, česar Gospod takrat ni hotel povedati, marveč se boste dali vsi od Boga poučiti⁹, da boste vse, česar ste se od zunaj iz beril in pridig naučili in kar verujete o božji naravi, ki ni telesna, ki je nikak prostor ne oklepa, ki ni kakor tvar skoz neskončne prostore raztegnjena, ki je marveč povsod vsa in popolna in neskončna, mogli z duhom samim ugledati brez pestrih barv, brez obrisov in likov, brez zaporednih zlogov. Glejte, povedal sem nekaj, kar utegne biti med onimi (rečmi, ki jih Gospod takrat ni hotel povedati), pa ste vendar sprejeli in mogli ne le prenesti, ampak ste celo radi poslušali. Ko pa bi oni notranji učitelj, ki je, svojim učencem še na zunaj govoreč, rekel: »Še mnogo vam imam povedati, a zdaj bi še ne mogli nositi,« nam hotel to, kar sem vam o netelesni božji naravi povedal, znotraj tako povedati, kakor pravi svetim angelom, ki zmeraj gledajo Očetovo obličje¹⁰, bi še ne mogli nositi. Kar torej pravi: »Učil vas bo vse resnice« ali »uvedel vas bo v vso resnico«, menim, da se v tem življenju ne more dopolniti v nobenem duhu — kdo bi namreč mogel, dokler živi v tem telesu, ki je trohljivo in ki teži duha¹¹, spoznati vso resnico, saj pravi apostol: »Nepopolno spoznavamo«¹²? — marveč sveti Duh, ki smo zdaj od njega prejeli zastavo¹³, bo storil, da bomo dospeli tudi do popolnosti. O njej pravi isti apostol: »Takrat pa iz obličja v obličje« in: »Zdaj spoznavam deloma, takrat pa bom

⁸ Ps 85, 11.

⁹ Jan 6, 45; Iz 54, 15.

¹⁰ Mt 18, 10.

¹¹ Modr 9, 15.

¹² 1 Kor 13, 9.

¹³ 2 Kor 1, 22.

spoznal, kakor sem bil spoznan,«¹⁴ ne, da v tem življenju že vse tisto ve, kar bo po ljubezni svetega Duha doseglo tako popolnost, ki jo je Gospod obljubil z besedami: »Učil vas bo vse resnice« ali » uvedel vas bo v vso resnico«.

5. Ko je to tako, vas, preljubi, v ljubezni Kristusovi opominjam, da se varujete nečistih zapeljivcev in družbe sramotnih grdobij¹⁵, o katerih apostol pravi: »Kar namreč skrivaj počenjajo, je še povedati grdo,«¹⁶ da ne bodo, ko začno učiti strahotne umazanosti, ki jih niti kosmata človeška ušesa ne morejo prenesti, trdili, da so to reči, ki je Gospod o njih rekel: »Še mnogo vam imam govoriti, a zdaj bi še ne mogli nositi,« in da sveti Duh dá, da je mogoče te nečiste in ogabne reči prenesti. So grdobije, ki jih človeška sramežljivost, če je je le trohica, ne more prenesti; so lepotije, ki jih majhni človeški razum ne more prenesti: one se dogajajo na nečistih telesih, te so daleč od slehernega telesa; one dela nečisto meso, te še čist duh komaj gleda. Prenovite se torej po duhu svojega mišljenja¹⁷ in umevajte, kaj je volja božja¹⁸, kaj je dobro in (Bogu) všeč in popolno¹⁹, »da boste mogli ukoreninjeni in utrjeni v ljubezni z vsemi svetimi razumeti, kakšna je širokost in dolgost in visočina in globočina, ter spoznati vse spoznanje presegajočo ljubezen Kristusovo, da se boste popolnili do vse polnosti božje«²⁰. Tako vas bo namreč sveti

¹⁴ 1 Kor 13, 12.

¹⁵ Misli na manihejce, ki jih je bil omenil v izpuščenem 3. odstavku, na njih esoterične nauke in spotakljive obrede, ki so se jih smeli udeleževati samo »izvoljeni«.

¹⁶ Ef 5, 12.

¹⁷ Ef 4, 23.

¹⁸ Ef 5, 17.

¹⁹ Rim 12, 2.

²⁰ Ef 3, 17—19.

Duh učil vse resnice, ko bo v zmeraj obilnejši meri v vaša srca izlival ljubezen.

Sedemindevetdeseti govor.

Jan 16, 12. 13 v drugo.

2. Zategadelj se, kakor sem že v prejšnjem govoru opomnil, varujte zlasti vi, ki ste nedorasli in še potrebujete mlečne hrane, ljudi, zapeljanih in zapeljivcev, ker je Gospod rekel: »Še mnogo vam imam govoriti, a zdaj še ne bi mogli nositi,«¹ da jih ne boste iz radovednosti poslušali, da bi zvedeli neznane reči; vaš duh je še preslab, da bi ločil med resnico in lažjo. Zlasti se jih varujte zaradi ogabnih nesramnosti, s katerimi je satan nestalna in mesena srca navdal; Bog jih pripušča, da bi se povsod pokazale njegove strašne sodbe in da bi spričo nečiste izprijenosti čista urejenost razodela svoje prijazno lice in da bi, kogar je Bog vodil, da v ono zlo ni zagazil, ali komur je pomagal, da je iz zla vstal, dal njemu čast, sam pa se sramoval in bal. Varujte se, bojte se in molite, da ne zajdete v tisti Salomonov pregovor, kjer neumna in predrzna ženska, ki nima drobtine kruha, mimo idoče vabi: »Radi sezite po skritem kruhu in po sladkosti ukradene vode!«² Ta ženska je namreč nečimrnost brezbožnih, ki si domišljajo, da kaj vedo, dasi nimajo prav nič spoznanja, kakor je o oni ženski rečeno, da nima drobtine kruha, pa obeta kruh, to je, dasi ne pozna resnice, obeta spoznanje resnice. Obeta pa skrit kruh, ki pravi, da radi segajo po njem, in

¹ Jan 16, 12.

² Preg 9, 17; prim. pa tudi prejšnje štiri vrste. Izvajanja v tem odstavku in v naslednjih merijo na manihejce.

sladkost ukradene vode, da bi namreč rajši in bolj s slastjo poslušali in počenjali, kar je prepovedano javno v cerkvi govoriti in počenjati. Brezbožni učitelji namreč svoj strup s prikrivanjem nekako belijo radevednežem, ki menijo, da zvedo nekaj velikega, kar je vredno skrivati, in poželjiveje srkajo v se nespamet, ki jo imajo za modrost, katero nekako skrivaj izmikajo, dasi je ne bi smeli slišati.

3. — — — Vsi abotni krivoverci, ki se hočejo imenovati kristjane, skušajo svoje predrzne izmišljotine, ki se že zdravemu človeškemu čutu upirajo, olepšati, sklicujoč se na evangeljske besede, ko je Gospod dejal: »Še mnogo vam imam govoriti, a zdaj še ne bi mogli nositi,« kakor da je to prav tisto, česar učenci takrat niso mogli nositi, in kakor da je sveti Duh učil reči, ki jih je nečistega duha kljub njegovi predrznosti sram javno učiti in oznanjati.

4. Te je apostol v svetem Duhu naprej videl in o njih rekel: »Zakaj, pride čas, ko zdravega nauka ne bodo prenesli, temveč si bodo za čehljanje ušes kopicili učitelje po svojih željah in bodo ušesa odvracali od resnice, obračali pa se k bajkam.«³ Skrivnost in tatvina, ki jo omenja pregovor: »Radi sezite po skritem kruhu in po sladkosti ukradene vode,« čehlja namreč ušesa ljudem, ki duhovno nečistujejo, kakor se s čehljanjem sle tudi telesna čistost oskruni. Čujte torej apostola, ki je to naprej videl in pred tem zveličavno svaril: »Posvetnih novih besed se ogiblji; zakaj taki bodo še bolj napredovali v brezbožnosti in njih govorjenje razjeda kakor rak.«⁴ Ni rekel: novih besed, ampak je dodal: posvetnih. So namreč tudi take nove besede, ki se ujemajo z verskim naukom, kakor je

³ 2 Tim 4, 3. 4.

⁴ 2 Tim 2, 16. 17.

celo o imenu kristjanov zapisano, kdaj je prišlo v navado. V Antiohiji so namreč po Gospodovem vnebohodu učence najprej imenovali kristjane, kakor bremo v Apostolskih delih⁵; tudi gostišča in samostani so šele kasneje dobili nova imena, stvari same so pa bile že prej nego njih imena in odobrava jih resnica naše vere, s čimer jih tudi pred zlobneži zagovarjamo. Tudi zoper brezbožnost arianskih krivovercev so očetje postavili nov izraz »homoúision«⁶, toda s tem izrazom niso označili nič novega; »homoúision« pomeni namreč isto, kar pomeni: »Jaz in Oče sva eno,«⁷ to je, istega bistva. Zakaj, ko bi bila vsaka novost posvetna, bi tudi Gospod ne bil rekel: »Novo zapoved vam dam;«⁸ tudi zaveza bi se ne imenovala nova in se ne bi po vsem svetu prepevala nova pesem⁹. Posvetne pa so nove besede, ko pravi nespametna in predrzna ženska: »Radi sezite po skritem kruhu in po sladkosti ukradene vode.« Pred takim obetanjem lažne vednosti svari tudi apostol tam, kjer pravi: »O Timotej, čuvaj, kar ti je izročeno, in ogiblji se posvetnih besednih novotarij in nasprotnih trditev vede, po krivici tako imenovane, katero so nekateri obetali in so glede vere zabredli.«¹⁰ Kajti ti ljudje nad vse radi obetajo vednost, vero v resnične reči, ki jih je majhnim zapovedano verovati, pa zasmehujejo kot nevednost.

5. Poreče kdo: Nimajo li duhovni možje v svojem nauku ničesar, kar mesenim zamolče in samo duhovnim povedo? Če odgovorim, da jih nimajo, mi bodo pri

⁵ Apd 11, 26.

⁶ Očetje nikajskega cerkvenega zbora leta 325.

⁷ Jan 10, 30.

⁸ Jan 13, 34.

⁹ Prim. Ps 32, 3; 39, 4 in v več drugih psalmih; Raz 5, 9; 14, 5.

¹⁰ 1 Tim 6, 20. 21.

tej priči iz lista apostola Pavla Korinčanom oponesli: »Nisem vam mogel govoriti kakor duhovnim, temveč kakor mesenim, kakor nedoraslim v Kristusu sem vam dal mleka piti, ne jedi; kajti niste je še zmogli, pa tudi zdaj je še ne zmorete, zakaj še ste meseni;«¹¹ in: »Modrost pa oznanjamo med popolnimi;«¹² in dalje: »Duhovnim razlagamo, kar je duhovnega, ker duševni človek ne sprejme, kar je božjega Duha, kajti zanj je nespamet.«¹³ Da ne bodo zaradi teh apostolovih besed zopet z besednimi novotarijami iskali »skrivnosti« in trdili, da »meseni« ne morejo prenesti reči, ki se jih mora duh in telo čistih ogibati, bomo v nadaljnjem govoru, če Gospod dá, razpravljali, kaj vse to pomeni. Tale govor pa zdaj končajmo.

Osemindeseti govor.

Jan 16, 12. 13 v tretje.

1. — — — To je vprašanje, imajo li duhovni ljudje v svojem nauku nekaj, kar mesenim zamolče in duhovnim povedo. — — —

2. Najpoprej vedite, preljubi, da križanega Kristusa samega, ki apostol pravi, da je z njim hranil nedorasle kakor z mlekom, da njegovega resničnega mesa, ki je umrlo, in resničnih ran križanega in krvi prebodenega meseni in duhovni ne umejejo enako, marveč da je onim mleko, tem pa jed, ker ti o njem več spoznajo, četudi več ne slišijo. Tudi kar oboji z vero enako sprejmejo, vendar z duhom enako ne doumejo. Tako je bil križani Kristus, ki so ga apostoli oznanjali, Judom pohujšanje, a poganom nespamet,

¹¹ 1 Kor 3, 1. 2.

¹² 1 Kor 2, 6.

¹³ 1 Kor 2, 13. 14.

njim pa, kateri so poklicani, Judom in Grkom, božja moč in božja modrost¹, toda tako, da so meseni to (oznanilo) kakor otroci samo verujoč sprejeli, duhovni pa kot sposobnejši tudi umevajoč dojeli; onim je torej kakor mleko, tem pa kakor trdna jed, pa ne zato, ker bi bili oni drugače slišali (javno) v množici, ti pa drugače (skrivaj) v kamrici, marveč zato, ker so oboji, ko se je javno oznanjalo, enako slišali, pa je vsak razumel, kolikor je pač mogel. Ker je bil namreč Kristus zato križan, da bi svojo kri za odpuščanje grehov pretil, vprav to trpljenje (kot trpljenje) edino-rojenega (Sinu božjega) božjo milost priporoča, da se ne bi nihče ponašal s človekom. Kako so umeli Kristusa križanega tisti, ki so še zmeraj trdili: »Jaz sem Pavlov«²? Mar li tako kakor Pavel sam, ki je rekel: »Meni pa Bog ne daj, da bi se hvalil, razen s križem našega Gospoda Jezusa Kristusa«³? Od Kristusa križanega je torej (apostol) zajemal jed, kakor jo je zmoget, in one, kakor je bilo njih slabotnosti primerno, hranil z mlekom. Ker je pa vedel, da utegnejo kajpada drugače razumeti nedorasli in drugače sposobnejši, kar je pisal Korinčanom, je dejal: »Če je kdo med vami prerok ali navdahnjen, naj spozna, da je to, kar vam pišem, Gospodova zapoved. Če pa kdo ne spozna, ne bo spoznan.«⁴ Hotel je kajpada, da bodi vednost duhovnih trdna, da ne sprejemajo reči samo z vero, marveč jih izvestno spoznavajo; oni (meseni) torej prav isto verujejo, kar duhovni vrhu tega še spoznavajo. »Če pa kdo ne spozna,« pravi, »ne bo spoznan,« ker mu še ni razodeto, da bi vedel, kar veruje. Če je to v človekovem umu, pravimo, da je

¹ 1 Kor 1, 25. 24.

² 1 Kor 1, 12.

³ Gal 6, 14.

⁴ 1 Kor 14, 37. 38.

človek od Boga spoznan, ker mu Bog dá, da spozna, kakor drugje pravi: »Zdaj, ko ste Boga spoznali, dà, še več, ko ste od Boga spoznani.«⁵ Saj jih Bog tudi ni šele takrat spoznal, ker jih je že pred stvarjenjem sveta naprej spoznal in izvolil⁶, marveč jim je takrat dal, da so oni njega spoznali.

3. Če torej to najpoprej spoznamo, da duhovni in meseni iste reči, katere oboji hkrati slišijo, vsak po svoji sposobnosti sprejmejo, eni kot mlečno hrano, drugi kot trdno jed, se ne zdi potrebno, nekaj skritih naukov nedoraslim vernikom zamolčati in prikriti, da se posebej povedo doraslim, to je, razumnejšim, in misliti, da je treba tako ravnati, ker je apostol rekel: »Nisem vam mogel govoriti kakor duhovnim, temveč kakor mesenim.« Prav tega namreč, da je sklenil, nič drugega vedeti med njimi ko Jezusa Kristusa, in to križanega⁷, jim ni mogel povedati kot duhovnim, ampak kot mesenim, ker tega niso mogli kot duhovni umeti. Kolikor jih je pa bilo med njimi duhovnih, so isto, kar so drugi kot meseni slišali, z duhovnim spoznanjem dojali. Besede: »Nisem vam mogel govoriti kakor duhovnim, temveč kakor mesenim,« je umeti tako, kakor če bi bil rekel: Niste mogli, kar sem povedal, sprejeti kakor duhovni, ampak kakor meseni. Duševni človek, to je, tisti, ki misli po človeško — duševen se imenuje po duši, mesen po mesu, ker človek sestoji iz duše in mesa — ne sprejema, kar je božjega Duha⁸, to je, kakšno milost daje vernikom Kristusov križ, in meni, da je njegov križ dal edinole to, da imamo, če se do smrti za resnico borimo, posnemanja vreden zgled pred seboj. Kajti, ko bi taki

⁵ Gal 4, 9.

⁶ Ef 1, 4.

⁷ 1 Kor 2, 2.

⁸ 1 Kor 2, 14.

ljudje, ki nočejo biti nič drugega nego ljudje, vedeli, kako nam je križani Kristus postal modrost od Boga in pravičnost in posvečenje in odrešenje, da se spolni, kar je pisano: »Kdor se hvali, naj se hvali v Gospodu,«⁹ bi se brez dvoma ne hvalili s človekom in bi ne govorili meseno: »Jaz sem Pavlov, jaz pa Kefov, jaz pa Apolov,« ampak duhovno: »Jaz sem Kristusov.«¹⁰

— — — — —

7. Kar koli vas je, ki ste še brez dvoma otroci v Kristusu, napredujte do trdne hrane duha, ne trebuha¹¹. Napredujte, da boste razločevali med dobrim in hudim, in se zmeraj tesneje oklepajte srednika, ki vas hudega reši; húdo se mora ne od vas na drug kraj vzeti, ampak v vas ozdraviti. Kdor koli pa vam pravi: Nikar ne verujte, da je Kristus pravi človek, ali da telo katerega koli človeka ali katerega koli živega bitja ni od pravega Boga ustvarjeno, ali da stara zaveza ni dana od pravega Boga¹² ali kaj podobnega — tega vam namreč prej, ko ste uživali mleko, ko vaše srce še ni bilo sposobno sprejeti resnico, niso povedali — tak (človek) vam ne ponuja hrane, ampak strup. Zategadelj pravi blaženi apostol, govoreč tistim, ki so se imeli za popolne, ko je bil rekel, da je sam nepopoln: »Kolikor nas je torej popolnih, to mislimo; in če kaj drugače mislite, vam bo tudi to Bog razodel.«¹³ In da ne bi zašli med zapeljivce, ki bi jih hoteli od vere odvrniti, obetajoč spoznanje resnice, in da ne bi menili, da je o tem¹⁴ apostol rekel: »Tudi to vam bo Bog razodel,« je takoj dostavil: »Vsekako hodimo

⁹ 1 Kor 1, 30. 31.

¹⁰ 1 Kor 1, 12.

¹¹ »Ad solidum cibum mentis, non ventris.«

¹² To so trditve manihejcev.

¹³ Flp 3, 15.

¹⁴ O tem, kar jim zapeljivci govore.

v tem, do česar smo dospeli.«¹⁵ Če si torej kaj spoznal, kar ni nasprotno vodilu katoliške vere, do katere si došel kot do pota, ki naj te v domovino povede, in če si tako spoznal, da ti ni treba dvomiti, dodaj stavbo, ne zapusti pa temelja. — — — —

8. Če je torej Gospod dejal: »Še mnogo vam imam govoriti, a zdaj še ne bi mogli nositi,«¹⁶ jim je bilo treba nekaj dodati, česar še niso vedeli, ne pa podreti, kar so že vedeli. Kakor sem že v prejšnjem govoru razložil, je mogel on tako govoriti; kajti, ko bi jim bil to, česar jih je učil, hotel tako razkriti, kakor v njem spoznavajo angeli, bi človeška slabost, v kateri so še bili, ne mogla prenesti. Duhovni človek pa, kdor si bodi, more drugega učiti, kar ve, če mu dá napredovati in ga naredi sprejemljivejšega sveti Duh, po katerem se je učitelj sam mogel česa naučiti, tako da se dasta oba Bogu poučiti¹⁷. Sicer so pa tudi med duhovnimi kajpada eni sprejemljivejši in boljši od drugih, tako da nekateri izmed njih dospejo do reči, ki jih človeku ni pripuščeno povedati¹⁸. S to pretvezo so si neki ljudje z abotno drznostjo izmislili Pavlovo Razodetje¹⁹, polno ne vem kakšnih bajk, ki ga cerkev iz skrbi za zdravi nauk ne priznava; trdijo, da je (Pavel) glede na to (razodetje) rekel, da je bil zamaknjen v tretje nebo in ondi slišal besede, ki jih človeku ni pripuščeno povedati. Njih drzna izmišljotina bi se dala laže prenesti, ko bi bil (Pavel) rekel, da je slišal reči, ki jih človeku še ni pripuščeno povedati. Ko je pa dejal: »ki jih človeku ni pripuščeno povedati«

¹⁵ Flp 3, 16.

¹⁶ Jan 16, 12.

¹⁷ Jan 6, 45.

¹⁸ 2 Kor 12, 4.

¹⁹ To je t. zv. Pavlova Apokalipsa, apokrifni spis, ki je, kakršen je ohranjen, nastal okoli leta 380.

— kdo so ti, ki si jih upajo brez sramu in sebi v nesrečo povedati? Toda govor bom tu končal. Želim, da bi bili po njem v dobrem modri in od hudega nedotaknjeni.

Devetindevetdeseti govor.

Jan 16, 13.

1. Kaj pomeni, kar je rekel Gospod o svetem Duhu, ko je obljubil, da pride in da bo njegove učence učil vse resnice ali jih uvedel v vsoto resnic: »Ne bo namreč govoril sam od sebe, temveč, kar bo slišal, bo govoril«¹? To je namreč podobno besedi, ki jo je bil o sebi rekel: »Jaz ničesar ne morem delati sam od sebe: kakor slišim, tako sodim.«² Ko smo pa to razlagali³, smo rekli, da je to mogoče razumeti glede človeka (Kristusa): Sin je, se zdi, napovedal svojo pokorščino, s katero je postal pokoren do smrti na križu⁴, in pa pokorščino v prihodnji sodbi, ko bo sodil žive in mrtve, ker jo bo izvršil kot Sin človekov. — — — Toda, si li bomo upali misliti, da so besede o svetem Duhu: »Ne bo namreč govoril sam od sebe, temveč, kar bo slišal, bo govoril« rečene glede človeka ali glede kake privzete ustvarjene narave? — — —

2. — — — Ker torej sveti Duh ni privzel človeka in se učlovečil, ni privzel angela in postal angel, ni privzel kakršne si bodi stvari in postal stvar, kako je treba o njem umeti, kar pravi Gospod: »Ne bo namreč govoril sam od sebe, temveč, kar bo slišal, bo govoril«? Težavno vprašanje, pretežavno! Sam sveti Duh mi pomagaj, da bom mogel vsaj povedati, kaj

¹ Jan 16, 13.

² Jan 5, 30.

³ Prim. govore 19.—22.

⁴ Flp 2, 8.

o njem mislim, in da ga, kolikor premorem, vašemu umevanju približam!

3. Predvsem morate torej vedeti in razumeti, kateri morete, verovati pa, kateri še ne morete razumeti, da v božji podstati niso čuti po telesu na raznih krajih porazdeljeni, kakor je na umrljivem telesu živih bitij drugje vid, drugje sluh, drugje okus, drugje vonj, po vsem telesu pa tip. Bog ne daj, da bi o tej netelesni in nespremenljivi naravi kaj takega mislili⁵! Sluh in vid sta torej ondi isto. O Bogu pa je rečeno, da tudi voha, zato pravi apostol: »Kakor je tudi Kristus ljubil nas in se za nas dal v daritev in krvavo žrtev, Bogu prijeten vonj.«⁶ Pa tudi okus si moremo misliti, s katerim Bog sovraži greneče in tiste, ki niso ne mrzli ne gorki, ampak mlačni, pljune iz svojih ust⁷; in Bog Kristus pravi: »Moja jed je, da izvršujem voljo tistega, ki me je poslal.«⁸ Je tudi božji tip, ki o njem nevesta ženinu pravi: »Njegova levica je pod mojo glavo in njegova desnica me objema.«⁹ To pa ni na raznih mestih telesa. Ko namreč pravimo, da (Bog) ve, je v tem obseženo vse: da vidi in sliši in voha in okuša in tiplje, ne da bi se njegova podstat spremenila, ne da bi bila ondi telesna tvar, v enem delu večja, v drugem manjša; tudi starček po otročje misli, ako si Boga tako misli.

4. Ne čudi se, da se neizrekljiva vednost, s katero Bog vse ve, na razne načine, kakor ljudje govore, z imeni vseh telesnih čutov označuje; tudi ko naš duh, to je, notranji človek, ki enovito spoznava, dasi mu peteri čuti kakor telesni znanilci različne reči javljajo,

⁵ Prim. govor 18, 9. 10; Izbrani spisi IX, 153—155.

⁶ Ef 5, 2.

⁷ Raz 3, 16.

⁸ Jan 4, 34.

⁹ Vp 2, 6.

nespremenljivo resnico razume, vzljubi, izbere, pravimo, da vidi luč, ki je o njej rečeno: »Bila je prava luč,«¹⁰ in sliši besedo, ki je o njej rečeno: »V začetku je bila Beseda,«¹¹ in zaznava vonj, ki je o njem rečeno: »Za vonjem tvojih mazil potečemo,«¹² in pije iz studenca, ki je o njem rečeno: »Pri tebi je studenec življenja,«¹³ in tiplje, kakor je rečeno: »Zame pa je dobro, da se Boga držim;«¹⁴ vendar pa toliko imen čutov ne pomeni različnih reči, ampak en razum. Ko je torej o svetem Duhu rečeno: »Ne bo govoril od sebe, temveč, kar bo slišal, bo govoril,« je treba umeti ali verovati, da je ondi bistvo, ki bistvo našega duha daleč daleč presega, mnogo bolj enotno, ker je prav zares enotno. Naš duh je namreč spremenljiv; spozna, česar ni vedel, in pozabi, kar je vedel; videz ga vara, da sprejme neresnico za resnico, in njegova nejasnost ga kakor neki mrak ovira, da ne pride do resnice. In zategadelj ta podstat ni v resnici enovita, ker ji bit ni isto kakor spoznanje; more namreč biti, pa ne spoznati. Božja podstat pa tega ne more, kajti jè, kar ima. In zaradi tega nima vednosti tako, da bi bila vednost, s katero ve, nekaj drugega od biti, po kateri jè, marveč oboje je eno. Niti ne smemo reči »oboje«, kar je kratko malo eno. Kakor ima Oče življenje sam v sebi in ni nekaj drugega od življenja, ki je v njem, tako je dal tudi Sinu, da ima življenje sam v sebi¹⁵, to je, rodil je Sina, ki je tudi sam življenje. Tako moramo torej umeti, kar je o svetem Duhu rečeno: »Ne bo namreč govoril sam od sebe, temveč, kar bo

¹⁰ Jan 1, 9.

¹¹ Jan 1, 1.

¹² Vp 1, 3.

¹³ Ps 35, 10.

¹⁴ Ps 72, 28.

¹⁵ Jan 5, 26.

slišal, bo govoril,« da vemo, da ni sam od sebe. Zakaj Sin je rojen od Očeta in sveti Duh izhaja od Očeta; Oče pa ni od drugega rojen niti od drugega ne izhaja. Vendar pa naj zaradi tega človek nikar ne misli, da je v tej prevzvišeni Trojici kaka neenakost; kajti Sin je enak onemu, od katerega je rojen, in sveti Duh je enak onemu, od katerega izhaja. Predolgo bi pa bilo, če bi hoteli preiskovati in razpravljati, kakšen razloček je ondi med rojstvom in izhajanjem, in predrzno bi bilo, če bi hoteli po razpravljanju to natančno povedati; zelo težko je namreč duhu to količkaj doumeti in jeziku, če je duh kaj doumel, izraziti, pa bodi učitelj kolikršen koli in učenec kolikršen koli. »Ne bo torej govoril sam od sebe,« ker ni sam od sebe; »temveč, kar bo slišal, bo govoril,« slišal od tistega, od katerega izhaja. Slišati je njemu isto, kar vedeti, vedeti pa isto, kar biti, kakor sem prej pojasnil. Ker torej ni sam od sebe, ampak od tistega, od katerega izhaja, ima vednost od tistega, od katerega ima bistvo; od njega torej sliši, kar ne pomeni nič drugega, nego da ve.

6. Tu utegne kdo vprašati, ali izhaja sveti Duh tudi od Sina. Sin je namreč samo Očetov sin in Oče je samo Sinov oče; sveti Duh pa ni Duh enega od njiju, ampak obeh. Imaš Gospodovo besedo: »Ne boste namreč govorili vi, ampak Duh vašega Očeta je, ki bo v vas govoril;«¹⁶ imaš tudi apostolovo besedo: »Bog je poslal Duha svojega Sina v vaša srca.«¹⁷ Sta li dva, eden Očetov, drugi Sinov? Bog ne daj! »Eno telo,« je namreč dejal (apostol), ko je označil cerkev, in takoj dodal: »in en Duh.« In glej, kako je ondi imeno-

¹⁶ Mț 10, 20.

¹⁷ Gal 4, 6.

val vso Trojico: »kakor ste bili poklicani,« je dejal, »k enemu upanju svojega poklica; en Gospod« — tu je kajpada hotel, da umejmo Kristusa; ostane, da imenuje še Očeta, zato nadaljuje — »ena vera, en krst; en Bog in Oče vseh, ki je nad vsemi in po vseh in v nas vseh.«¹⁸ Ker je torej, kakor je en Oče in en Gospod, namreč Sin, tako tudi en Duh, je seveda Duh obeh; saj pravi Gospod sam: »Duh vašega Očeta je, ki bo v vas govoril,« in zatrjuje apostol: »Bog je poslal Duha svojega Sina v vaša srca.« Drugje ti apostol pravi: »In če prebiva v vas Duh njega, ki je od mrtvih obudil Jezusa;«¹⁹ tu je kajpada hotel, da umejmo Očetovega Duha, o katerem pa drugje trdi: »Ako pa kdo nima Duha Kristusovega, ta ni njegov.«²⁰ Še mnogo drugih pričevanj je, ki jasno dokazujejo, da je isti, ki se v Trojici imenuje sveti Duh, Očetov in Sinov Duh.

7. In to je, menim, vzrok, da se z lastnim imenom imenuje »Duh«, dasi moramo, če nas glede posameznih (oseb) vprašаш, reči, da sta tudi Oče in Sin duh, kajti »Bog je duh«²¹, to je, Bog ni telo, ampak duh. Kar se torej tudi posamezna imenujeta, to se je moral z lastnim imenom imenovati on, ki ni eden od njiju, marveč ki se v njem razodeva njuna skupnost. Zakaj bi torej ne verovali, da sveti Duh izhaja tudi od Sina, ko je tudi Sinov Duh? Ko bi namreč ne izhajal od (Sina), bi ne bil, ko se je po vstajenju svojim učencem prikazal, vanje dahnil in rekel: »Prejmite svetega Duha.«²² Kaj je namreč pomenilo, da je dahnil vanje, nego da sveti Duh tudi od njega izhaja? Semkaj sodi

¹⁸ Ef 4, 4—6.

¹⁹ Rim 8, 11.

²⁰ Rim 8, 9.

²¹ Jan 4, 24.

²² Jan 20, 22.

tudi beseda, ki jo je rekel o krvotočni ženi: »Dotaknil se me je nekdo, zakaj čutil sem, da je šla moč od mene.«²³ Da se z besedo »moč« označuje tudi sveti Duh, jasno kaže tisto mesto, kjer je angel Mariji na vprašanje: »Kako se bo to zgodilo, ko moža ne spoznam?« odgovoril: »Sveti Duh bo prišel nad te in moč Najvišjega te bo obsenčila;«²⁴ in Gospod sam je rekel, ko ga je svojim učencem obljubil: »Vi pa ostanite v mestu, dokler ne prejmete moči z višave;«²⁵ in zopet: »Prejeli boste moč, ko pride v vas sveti Duh, in bošče meni priče.«²⁶ O tej moči, moramo misliti, je rekel evangelist: »Moč je izhajala od njega in je vse ozdravljala.«²⁷

8. Če torej sveti Duh izhaja od Očeta in Sina, zakaj je Sin rekel: »ki od Očeta izhaja«²⁸? Zakaj, meniš, če ne zato, ker tudi to, kar je njegovega, prideva njemu, od katerega je tudi sam? Zato n. pr. pravi: »Moj nauk ni moj, ampak tistega, ki me je poslal.«²⁹ Če ga torej tukaj umejemo, da je nauk, ki o njem pravi, da ni njegov, ampak Očetov, vendarle njegov, koliko bolj ga moramo ondi umeti, da sveti Duh tudi od njega izhaja, kjer je rekel: »od Očeta izhaja« tako, da ni rekel: ne izhaja od mene? Od kogar ima Sin, da je Bog — je namreč Bog od Boga — od njega kajpada tudi ima, da sveti Duh od njega izhaja; in po tem ima sveti Duh od Očeta, da izhaja tudi od Sina, kakor izhaja od Očeta.

9. Sedaj se dá tudi nekoliko razumeti — kolikor morejo razumeti taki, kakršni smo mi — zakaj pra-

²³ Lk 8, 46.

²⁴ Lk 1, 34.

²⁵ Lk 24, 49.

²⁶ Apd 1, 8.

²⁷ Lk 6, 19.

²⁸ Jan 15, 26.

²⁹ Jan 7, 16.

vimo, da sveti Duh ni rojen, ampak da izhaja. Kajti, če bi rekli, da je sin, bi trdili, da je sin obeh, kar je preabotno. Nihče ni namreč sin dveh, razen očeta in matere. Bog ne daj, da bi o Bogu Očetu in Bogu Sinu kaj takega sumili! Saj niti človeški otrok ne izhaja hkrati od očeta in matere; marveč, ko izide od očeta v mater, ne izide takrat od matere; ko pa izide od matere na svetlobo, tedaj ne izide od očeta. Sveti Duh pa ne izhaja od Očeta v Sina in (nato) izhaja od Sina, da posveti stvar, marveč izhaja hkrati od obeh, dasi je Oče Sinu dal, da izhaja tudi od njega, kakor izhaja od Očeta. Ne moremo namreč tudi reči, da sveti Duh ni življenje, ko je Oče življenje in Sin življenje. In zato, kakor ima Oče življenje sam v sebi, je dal tudi Sinu, da ima življenje sam v sebi; tako mu je dal, da izhaja življenje od njega (Sina), kakor izhaja tudi od Očeta. Slede pa še besede Gospoda, ki pravi: »In prihodnje reči vam bo oznanjal. On bo mene poveličal, ker bo iz mojega jemal in vam oznanjal. Vse, kar ima Oče, je moje; zato sem vam rekel, da bo iz mojega jemal in vam oznanjal.«³⁰ Ker je pa ta govor že dolg, jih moramo na drugega preložiti.

Stoti govor.

Jan 16, 15—15.

1. — — — »In prihodnje reči vam bo oznanjal.«¹ Tudi tukaj se mi ni treba ustaviti, ker so besede jasne; v njih ni nobenega vprašanja, ki bi terjalo razlago. Kar pa dodaje: »On bo mene poveličal,«² se dá umeti ali tako, da je (sveti Duh) v srca vernikov

³⁰ Jan 16, 15—15.

¹ Jan 16, 15.

² Jan 16, 14.

razlil ljubezen³ in jih poduhovil ter jim pojasnil, kako je Sin, ki so ga prej poznali samo po mesu in ga kot ljudje imeli za človeka, Očetu enak; ali vsaj tako, da so, ko jim je ljubezen dala zaupanje in pregnala strah⁴, ljudem oznanjali Kristusa in da se je tako glas o njem razširil po vesoljnem svetu. »On me bo poveličal« je torej dejal tako, kakor da bi bil rekel: On vam bo pregnal strah in dal ljubezen, da me boste vneto oznanjali, po vsem svetu širili vonj moje slave⁵, mi prirejali čast. Kar bodo oni v svetem Duhu storili, o tem je rekel, da bo sveti Duh sam storil; tako je tudi rekel: »Ne boste namreč govorili vi, ampak Duh vašega Očeta je, ki bo v vas govoril.«⁶ Za grško besedo »doxásei« so latinski prevajalci v svojih prevodih postavili eden »clarificabit«⁷, drugi »glorificabit«⁸, ker se tudi grška beseda »dóxa«, od katere se izvaja beseda »doxásei«, prevaja s »claritas« in »gloria«. Slava namreč naredi človeka »veličastnega« in veličastvo »slavnega«. Slava pa je, kakor so jo opredelili najslavnejši stari latinski pisatelji, »velik sloves s hvalo«⁹. Ko se je ta (slava) o Kristusu raznesla po svetu, ne mislimo, da je prinesla kaj velikega Kristusu, ampak svetu. Hvaliti dobrega človeka namreč ne koristi hvaljenemu, marveč hvalilcem.

³ Rim 5, 5.

⁴ 1 Jan 4, 18.

⁵ Prim. 2 Kor 2, 15.

⁶ Mt 10, 20.

⁷ Bo poveličal. Claritas = veličastvo.

⁸ Bo proslavil. Gloria = slava.

⁹ »Gloria est frequens de aliquo fama cum laude.« To opredelitev je podal C i c e r o, De inventione II, 55. Avguštín jo ponavlja v govoru 105, 2; De diversis quaestionibus LXXXIII, qu. XXXI, 3. Contra Maximinum II, 15 pravi Avguštín, da je slava »clara cum laude notitia«. To definicijo si je osvojil sv. Tomaž Akvinski S. Th. 1 II, q. 2, a. 3, pa jo pripisuje sv. Ambroziju.

2. Je tudi narobe slava, ko se hvalilci motijo ali glede stvari ali glede oseb ali glede obojega. Glede stvari se motijo, kadar imajo za dobro, kar je slabo; glede oseb pa, kadar imajo za dobrega, kdor je slab; glede obojega pa, kadar imajo za krepost, kar je pregreha, in kadar človek, ki ga zaradi tega hvalijo, nima, kar menijo, da ima, pa bodi dober ali slab. Komedijantom podariti imetje je namreč hud pregrešek, ne čednost; in znano nam je, kakšen »velik sloves s hvalo« uživajo taki (ki to store), zakaj, kakor je pisano, »grešnik se hvali v poželjivosti svoje duše in krivični se blagoslavlja«¹⁰. Tu se hvalilci motijo ne glede oseb, ampak glede stvari, kajti slabo je, kar imajo za dobro. Oni pa, ki s tako slabo radodarnostjo greše, so takšni, kakor jih hvalilci ne samo sumijo, ampak vidijo. Če se kdo pravičnega dela, pa ni, namreč če vse, kar koli pred ljudmi na videz hvale vrednega stori, ne stori zaradi Boga, to je, zaradi resnične pravičnosti, temveč išče in želi samo hvale od ljudi, tisti pa, pri katerih uživa »velik sloves s hvalo« menijo, da zgolj zaradi Boga hvalevredno živi, se ne motijo glede stvari, ampak so v zmoti glede osebe. Kar imajo namreč za dobro, je dobro; toda človek, ki ga imajo za dobrega, ni dober. Če bi n. pr. veljalo znanje čarovnij za nekaj dobrega in če bi kdo pri brezbožnih ljudeh dosegel »velik sloves s hvalo« — tako je slava opredeljena — ker sodijo, da je s čarovnijo, ki je sploh ne pozna, rešil domovino, se hvalilci motijo glede obojega: glede stvari, ker imajo za dobro, kar je slabo, in glede osebe, ker ni, za kar jo imajo. Zategadelj je te trojne vrste slava narobe. Če pa ima kdo, ki je po Bogu in zaradi Boga pravičen, to je, res pravičen, vprav zaradi pravičnosti »velik sloves

¹⁰ Ps 10, 3.

s hvalo«, je slava sicer prava, vendar ne smemo misliti, da je pravični zaradi nje srečen, pač pa moramo srečne imenovati hvalilce, ker prav sodijo in pravičnega ljubijo. Koliko bolj je torej Gospod Kristus s svojo slavo koristil ne sebi, ampak tistim, ki jim je s svojo smrtjo koristil!

3. Ni pa resnična njegova (Kristusova) slava pri krivovercih, dasi ima pri njih »velik sloves s hvalo«. Ni to resnična slava, ker se glede obojega motijo; kajti imajo za dobro, kar ni dobro, in imajo za Kristusa, kar ni Kristus. Da namreč edinorojeni Sin ni enak roditelju, ni dobro; da je edinorojeni božji Sin samo človek, ni dobro; da meso resnice ni resnično meso, ni dobro. Prvo od omenjenih treh trditev zagovarjajo arianci, drugo Fotinovi pristaši, tretjo manihejci. Ker pa nobena izmed njih ni dobra in ker Kristus ni nič tega, se glede obojega motijo in ne slavé resnično Kristusa, čeprav se zdi, da ima pri njih Kristus »velik sloves s hvalo«. Sploh se vsi krivoverci, ki bi jih bilo predolgo naštevati, zategadelj motijo, ker glede dobrih in glede slabih reči ne sodijo prav. Tudi pogani, ki med njimi premnogi Kristusa hvalijo, se glede obojega motijo, ker trde ne po božji resnici, ampak po svojem mnenju, da je bil (Kristus) človeški čarodej. Kristjane grajajo kot nevedne, Kristusa pa hvalijo kot čarodeja in tako izdajajo, kar ljubijo. Ne ljubijo pa Kristusa, kajti ljubijo nekaj, kar Kristus ni bil. Zatorej so glede obojega v zmoti, ker je čarodejstvo slabo in ker Kristus ni bil čarodej, saj je bil dober. Zategadelj — o onih, ki Kristusa grajajo in sramote, tukaj ni treba govoriti, govorimo namreč o njegovi slavi, s kakršno so ga na svetu slavili — zategadelj ga je sveti Duh z resnično slavo poveličal samo v sveti katoliški cerkvi. Drugje namreč, pri krivovercih in pri nekaterih poganih, ne more biti njegova resnična

slava na zemlji, tudi kjer ima na videz »velik sloves s hvalo«. Pravo njegovo slavo v katoliški cerkvi prerok takole prepeva: »Povzdigni se, Bog, nad nebesa in tvoja slava je po vsej zemlji!«¹¹ Ker naj bi torej sveti Duh šele po njegovem povelečanju prišel in ga proslavil, je sveti psalm, je edinorojeni sam to kot nekaj prihodnjega obljubil, mi pa vidimo, se je dopolnilo.

4. Besede: »Iz mojega bo jemal in vam oznanjal« sprejmite s katoliškimi ušesi in s katoliškim mišljenjem. Zaradi tega namreč ni, kakor so mislili neki krivoverci, sveti Duh manjši, kakor da prejema Sin od Očeta in sveti Duh od Sina po nekem stopnjevanju narav. Bog ne daj kaj takega verovati, Bog ne daj kaj takega trditi, Bog varuj, da bi krščanska srca kaj takega mislila! Naposled je takoj sam vprašanje razvozlat in pojasnil, zakaj je to rekel. »Vse,« je dejal, »kar ima Oče, je moje; zato sem rekel, da bo iz mojega jemal in vam oznanjal.«¹² Kaj hočete še več? Od Očeta torej prejema sveti Duh, od koder prejema tudi Sin, ker je v tej Trojici od Očeta rojen Sin, od Očeta izhaja sveti Duh. Tisti, ki ni od nikogar rojen in ki od nikogar ne izhaja, je samo Oče. V kakšnem pomenu pa je edinorojeni Sin rekel: »Vse, kar ima Oče, je moje« — saj zatrdno ne tako, kakor je rečeno tistemu ne edinemu, marveč starejšemu od dveh: »Ti si vedno pri meni in vse moje je tvoje«¹³ — bomo, če Bog dá, ondi pazljivo preudarili, kjer edinorojeni Očetu pravi: »In kar je mojega, je tvoje, in kar je tvojega, je moje,«¹⁴ da s tem končam ta govor, kajti nadaljnje besede zahtevajo, da jih od kraja razložim.

¹¹ Ps 107, 6.

¹² Jan 16, 14. 15.

¹³ Lk 15, 31.

¹⁴ Jan 17, 10.

Stoprvi govor.

Jan 16, 16—23.

1. Gospodove besede: »Še malo in ne boste me več videli, in spet malo in me boste videli«¹ so bile, preden se je dopolnilo, kar je rekel, učencem tako temne, da so, vprašujoč se med seboj, kaj pravi, priznali, da ne vedo. Evangelij pravi namreč dalje: »Tedaj so nekateri njegovi učenci med seboj govorili: ‚Kaj je, kar nam pravi: Še malo in ne boste me videli, in spet malo in me boste videli; in: Grem k Očetu?‘ Govorili so torej: ‚Kaj je to, kar pravi, malo? Ne vemo, kaj govori.‘«² To jih je namreč vznemirjalo, da je rekel: »Še malo in ne boste me več videli, in spet malo in me boste videli.« Ker poprej ni bil rekel: »Še malo,« ampak je dejal: »Grem k Očetu in me ne boste več videli,« se jim je zdelo, da kar naravnost govori, in se niso o tem med seboj vpraševali. Kar je bilo takrat njim temno in se jim je kmalu razjasnilo, je nam kajpada že jasno: malo nato je namreč trpel in ga niso videli; spet še malo nato je vstal in so ga videli. Ko je pa rekel: »Me ne boste več videli,« je hotel z besedo »več« povedati, da ga poslej ne bodo videli. Kako je treba to razumeti, sem razložil pri besedah: »O pravičnosti bo sveti Duh prepričal svet, ker grem k Očetu in me ne boste več videli.«³

2. »Jezus je pa spoznal,« kakor evangelist dalje pripoveduje, »da so ga hoteli vprašati, in jim je rekel: ‚O tem se vprašujete med seboj, ker sem rekel: ‚Še malo in ne boste me več videli, in spet malo in me boste videli?‘ Resnično, resnično, povem vam: Jokali boste in žalovali, svet pa se bo veselil; vi boste žalo-

¹ Jan 16, 16.

² Jan 16, 17. 18.

³ Jan 16, 10. Razlaga je v govoru 95, 3 na str. 240/41.

vali, ali vaša žalost se bo spremenila v veselje.«⁴ Tudi to se dá tako razumeti, da so učenci žalovali nad Gospodovo smrtjo in se takoj nad njegovim vstajenjem veselili; svet pa — to ime pomeni sovražnike, ki so Kristusa umorili — se je veselil, ko so se učenci žalostili. Beseda »svet« utegne pomeniti hudobijo tega sveta, namreč (hudobijo) ljudi, prijateljev tega sveta. Zato pravi apostol Jakob v svojem listu: »Kdor koli hoče biti prijatelj temu svetu, postane sovražnik Bogu.«⁵ To sovraštvo do Boga je bilo vzrok, da niti njegovemu edinorojenemu niso prizanesli.

3. Nato dodaje in pravi: »Žena na porodu je žalostna, ker je prišla njena ura. Ko pa rodi dete, ne misli več na bridkost od veselja, da je človek rojen na svet. Tudi vi zdaj žalujete; ali spet vas bom videl in veselilo se bo vaše srce in vašega veselja vam ne bo nihče vzel.«⁶ Tudi ta prilika se ne zdi težko umljiva; saj je primera na dlani in je (Gospod) sam razložil, zakaj jo je povedal. Porodne bolečine se namreč primerjajo z žalostjo, porod pa z veseljem, ki je navadno večje, če se rodi ne deklica, ampak deček. Beseda: »Vašega veselja vam ne bo nihče vzel« — ker je njihovo veselje Jezus sam — pomeni, kar pravi apostol: »Od mrtvih vstali Kristus več ne umrje in smrt nad njim več ne gospoduje.«⁷

5. Besede: »Ali spet vas bom videl in veselilo se bo vaše srce in vašega veselja vam ne bo nihče vzel« se, mislim, nanašajo ne na čas, ko je vstal in jim svoje meso pokazal, da so ga videli in tipali, marveč na čas, o katerem je bil rekel: »Kdor mene ljubi, ga

⁴ Jan 16, 19. 20.

⁵ Jak 4, 4.

⁶ Jan 16, 21—25.

⁷ Rim 6, 9.

bo ljubil moj Oče in jaz ga bom ljubil in se mu razodel.«⁸ Vstal je že namreč bil, pokazal se jim v mesu, sedel je že na Očetovi desnici, ko je isti apostol Janez, ki je ta evangelij napisal, v svojem listu rekel: »Preljubi! Zdaj smo otroci božji in se še ni pokazalo, kaj bomo. Vemo, da bomo, ko se pokaže, njemu podobni, ker ga bomo gledali, kakršen je.«⁹ To gledanje ne spada v to življenje, ampak v prihodnje, ni časno, ampak večno. »To pa je večno življenje,« pravi življenje samo, »da poznajo tebe, edinega pravega Boga, in katerega si poslal, Jezusa Kristusa.«¹⁰ O tem gledanju in spoznanju pravi apostol: »Zdaj gledamo v zrcalu, nejasno, takrat pa iz obličja v obličje, zdaj spoznavam deloma, takrat pa bom spoznal, kakor sem bil spoznan.«¹¹ Ta sad vsega svojega truda zdaj cerkev hrepeneč poraja, takrat ga bo gledajoč porodila; zdaj poraja zdihujoč, takrat bo porodila veseleč se, zdaj poraja proseč, takrat bo porodila hvaleč. Moški (sad) pa zato, ker je na ta sad (blaženega) gledanja naravnano sleherno dejanje, ki smo ga dolžni storiti. Samo on (sad blaženega gledanja) je svoboden, ker ga zaradi njega samega želimo in ga ne naravnavamo na kaj drugega. Njemu služi dejanje; nanj je namreč naravnano, kar koli se prav stori, ker se zaradi njega stori; njega samega pa nimamo in se ne oprijemljemo zaradi česa drugega, ampak zaradi njega samega. Ondi je torej konec¹², ki nam je zadosti. Bo torej večni; kajti nam je zadosti samo tak konec, ki nima konca¹³. To je

⁸ Jan 14, 21.

⁹ 1 Jan 3, 2.

¹⁰ Jan 17, 3.

¹¹ 1 Kor 13, 12.

¹² Besedo »konec« rabim tu v pomenu »cilj«; prim. M. Pleteršnik, Slovensko-nemški slovar I, 430.

¹³ »Neque nobis sufficit finis, nisi cuius non est finis.«

bilo navdahnjeno Filipu, ko je rekel: »Pokaži nam Očeta in zadosti nam bo.«¹⁴ Tu pa je Sin obljubil, da bo tudi sebe pokazal: »Ne veruješ, da sem jaz v Očetu in Oče v meni?«¹⁵ O tem torej, kar je zadosti, nam po vsej pravici pravi: »Vašega veselja vam ne bo nihče vzal.«

6. O tem (koncu) je tudi prikladnejše, menim, razumeti gornje besede: »Še malo in ne boste me več videli, in spet malo in me boste videli.« Majhna je namreč vsa ta doba, ki jo sedanji svet preleti. Zato pravi isti evangelist v svojem pismu: »Poslednja ura je.«¹⁶ Zategadelj je namreč tudi dostavil: »ker grem k Očetu,« kar je treba potegniti k prednjemu stavku: »Še malo in ne boste me več videli,« ne k naslednjemu: »in spet malo in me boste videli.« Ker pojde namreč k Očetu, zaradi tega ga ne bodo videli. Tega ni torej rekel zato, ker je nameraval umreti in se do svojega vstajenja umakniti njihovim očem, marveč zato, ker je nameraval iti k Očetu, kar je storil potem, ko je vstal, z njimi štirideset dni občeval in nato šel v nebesa. »Še malo in ne boste me več videli« je torej rekel njim, ki so ga takrat, ko je nameraval iti k Očetu, telesno videli, pa ga odtistihmal ne bodo več videli umrljivega, kakršnega so gledali, ko jim je to govoril. Kar je pa dostavil: »In spet malo in me boste videli,« je obljubil vesoljni cerkvi, kakor je vesoljni cerkvi obljubil: »Glejte, jaz sem z vami do konca sveta.«¹⁷ Gospod svoje obljube ne zavlačuje: še malo in ga bomo videli, kjer ga ne bomo ničesar več prosili, ničesar vpraševali, ker ne bo nič več takega, kar bi želeli, ne bo nič skritega, kar bi še iskali.

¹⁴ Jan 14, 8.

¹⁵ Jan 14, 10.

¹⁶ 1 Jan 2, 18.

¹⁷ Mt 28, 20.

To »malo« se nam zdi dolgo, ker še traja; ko ga bo pa konec, bomo spoznali, kako majhno je bilo. Naše veselje torej ne bodi táko, kakršnega ima svet, ki je o njem rečeno: »Svet pa se bo veselil;« vendar pa ne bodimo v tem bolečem hrepenenju žalostni brez veselja, temveč kakor pravi apostol: »V upanju se veselite, v nadlogi potrpite!«¹⁸ Saj se tudi žena na porodu, s katero nas je primeril, bolj veseli nad zrodom, ki zdaj zdaj pride, nego nad bolečino, katero trpi. — —

Stodrugí govor.

Jan 16, 25—28.

1. Zdaj moramo razpravljati o tehle Gospodovih besedah: »Resnično, resnično, povem vam: Ako boste Očeta kaj prosili v mojem imenu, vam bo dal.«¹ Že v prejšnjih delih tega Gospodovega govora sem zaradi takih, ki Očeta v Kristusovem imenu kaj prosijo, pa ne prejmejo, rekel, da ne prosi v zveličarjevem imenu, kdor prosi kaj proti (božjemu) zveličavnemu načrtu². Ko pravi: »V mojem imenu,« moramo umeti, da je imel na misli ne zvok črk in zlogov, ampak, kar zvok pomeni in kar ob tem zvoku po pravici in resnici mislimo. Kdor torej o Kristusu misli, česar o edinem božjem Sinu ne sme misliti, ne prosi v njegovem imenu, četudi izgovarja črke in zloge Kristusovega imena³; prosi pač v imenu tistega, ki si ga misli, ko prosi. Kdor pa misli, kar se mora o njem misliti, ta prosi v njegovem imenu ter prejme, kar prosi, ako ne prosi proti svojemu večnemu zveličanju. Prejme pa, kadar

¹⁸ Rim 12, 12.

¹ Jan 16, 23.

² Prim. govor 75, 3 na strani 162.

³ Do besede: »Četudi po črkah in zlogih Kristusa ne zamolči.«

je prav, da prejme. So namreč reči, ki jih (Bog) ne odreče, ampak odloži, da nam jih o pravem času dá. Besedo: »vam bo dal« je kajpada tako umeti, da vemo, da ta beseda pomeni dobrote, ki se nanašajo na prosilčev o sebo. Vsi sveti so namreč uslišani (ko prosijo) zase, niso pa uslišani (ko prosijo) za vse, za prijatelje ali neprijatelje ali za kogar si bodi, ker ni rečeno kratko malo: bo dal, ampak: »v a m bo dal.«

2. »Doslej,« pravi, »niste nič prosili v mojem imenu. Prosite in boste prejeli, da bo vaše veselje popolno.«⁴ Čemur pravi popolno veselje, je kajpada ne meseno, temveč duhovno veselje; in kadar bo toliko, da mu ne bo treba nič več dodati, bo brez dvoma popolno. Kar koli torej prosimo takega, da dosežemo to veselje, t o je treba prositi v Kristusovem imenu, če imamo na mislih božjo milost, če prosimo resnično blaženo življenje. Kar koli drugega prosimo, ne prosimo nič; ne zato, ker ni sploh nič, ampak ker v primeri s tolikšno rečjo ni nič, kar si drugega želimo. Saj tudi človek, ki apostol o njem pravi: »Če kdo misli, da je kaj, ko ni nič,«⁵ ni prazen nič. Če ga pa primerjamo z duhovnim človekom, ki ve, da je po božji milosti, kar je⁶, je vsak, kdor si kaj prazno domišlja, nič. Besede: »Resnično, resnično, povem vam: Ako boste Očeta kaj prosili v mojem imenu, vam bo dal« se torej dajo prav umeti tudi tako, da »ako... kaj« pomeni ne kar koli, marveč nekaj, kar je v primeri z blaženim življenjem prazen nič. Tudi nadaljnje besede: »Doslej niste nič prosili v mojem imenu« se dajo na dvojen način umeti: ali da niste prosili v mojem imenu, ker imena niste poznali, kakor ga je treba poznati, ali pa da niste nič prosili, ker je tisto, kar ste prosili,

⁴ Jan 16, 25.

⁵ Gal 6, 3.

⁶ Prim. 1 Kor 15, 10.

treba imeti za nič, v primeri z onim, kar bi morali prositi. Da bi torej v njegovem imenu prosili ne nič, ampak popolno veselje — če namreč kaj drugega prosijo, je to »drugo« nič — jih spodbuja in pravi: »Prosite in boste prejeli, da bo vaše veselje popolno,« to je: To prosite v mojem imenu, da bo vaše veselje popolno, in boste prejeli.

5. »To,« pravi, »sem vam govoril v prilikah; pride pa ura, ko vam ne bom več govoril v prilikah, ampak vam bom očitno oznanjeval o Očetu.«⁷ Mogel bi reči, da umejmo uro, ki o njej govori, za prihodnji vek, ko bomo očitno gledali, čemur blaženi Pavel pravi »iz obličja v obličje«, tako da besede: »To jim je govoril v prilikah« isto pomenijo, kar je apostol rekel: »Zdaj gledamo v zrcalu, nejasno;«⁸ »oznanjal vam bom« pa, ker bodo po Sinu videli Očeta, kakor pravi drugje: »In nihče ne pozna Očeta kakor le Sin in komur hoče Sin razodeti.«⁹ Toda ta pomen, se zdi, je nemogoč zaradi nadaljnjih besed: »Tisti čas boste prosili v mojem imenu;«¹⁰ v prihodnjem veku namreč, ko bomo dospeli do kraljestva, kjer mu bomo podobni, ker ga bomo gledali, kakršen je¹¹ — kaj bomo še prosili, ko bo naše hrepenenje z dobrotami nasičeno¹²? Zategadelj je v nekem drugem psalmu rečeno: »Nasičen bom, ko se prikaže tvoja slava.«¹³ Prošnja kaže namreč potrebo, ki je pa ondi ne bo, kjer bo ta nasičenost.

4. Ostane torej, kolikor morem spoznati, razlaga, da je Jezus obljubil, da bo svoje učence iz duševnih

⁷ Jan 16, 25.

⁸ 1 Kor 13, 12.

⁹ Mt 11, 27.

¹⁰ Jan 16, 26.

¹¹ 1 Jan 3, 2.

¹² Ps 102, 5.

¹³ Ps 16, 15.

naredil duhovne, dasi še ne takšne, kakršni bomo, ko bomo imeli duhovno telo, marveč kakršen je bil tisti, ki je rekel: »Modrost oznanjamo med popolnimi;«¹⁴ in: »Nisem vam mogel govoriti kakor duhovnim, ampak kakor mesenim;«¹⁵ in: »Mi nismo prejeli duha sveta, temveč Duha, ki je iz Boga, da bi spoznali, kar nam je Bog milostno daroval; in to tudi oznanjamo, ne z besedami, kakor jih uči človeška modrost, marveč, kakor jih uči Duh, tako da razlagamo duhovno, kar je duhovnega. Duševni človek pa ne sprejema, kar je božjega Duha.«¹⁶ Duševni človek, ki ne sprejema, kar je božjega Duha, torej tako posluša, kar o božji naravi sliši, da si ne more misliti drugega nego telo, četudi silno razsežno in brezmejno, četudi svetlo in jasno, pa vendar telo. Zato so mu vsi izreki modrosti o netelesni in nespremenljivi podstati prilike, ne, ker jih ima za prilike, temveč, ker misli tako, kakor navadno mislijo ljudje, ko slišijo prilike, a jih ne razumejo. Ko pa začne kot duhovni človek vse presojati, a njega samega nihče ne presoja¹⁷, spozna — dasi v tem življenju še v zrcalu in deloma, pa vendar ne s telesnim čutom, ne z domišljijo, ki sprejema ali ustvarja podobe kakršnih bodi teles, marveč z izvestnim spoznanjem svojega duha — da Bog ni telo, ampak duh; saj Sin o Očetu tako očitno oznanja, da se vidi, da je tudi oznanjevalec iste narave. Tedaj prosijo v njegovem imenu, kateri prosijo, ko si ob zvoku njegovega imena ne mislijo nečesa drugega, nego kar je reč, ki se tako imenuje, ko si zaradi duševne praznote in slabote ne predstavljajo drugje Očeta in drugje Sina, kako pred Očetom stoji in za nas prosi, tako da sta njuni telesni

¹⁴ 1 Kor 2, 6.

¹⁵ 1 Kor 3, 1.

¹⁶ 1 Kor 2, 12—14.

¹⁷ 1 Kor 2, 15.

tvari vsaka na svojem kraju, in kako Beseda govori za nas besede njemu, čigar Beseda je, tako da je razdalja med usti govorečega in ušesi poslušajočega, in še kaj podobnega, kar si duševni in hkrati meseni ljudje v svojih srcih umišljajo. Kar koli takega, česar so pri telesih vajeni, duhovnim pride na um, ko mislijo o Bogu, vse to zanikajo in zavrnejo in kakor nadležne muhe od notranjih oči preženejo ter pritrdijo njegovi jasni luči; ta jim je priča in sodnica, da zavrnejo kot čisto napačne take telesne podobe, ki se vsiljujejo njihovemu notranjemu pogledu. Ti si morejo, kakor koli, našega Gospoda Jezusa Kristusa, kolikor je človek, misliti, kako prosi pri Očetu za nas, in kolikor je Bog, kako nas z Očetom uslišuje. To je, menim, hotel povedati, ko je rekel: »In vam ne pravim, da bom jaz prosil Očeta za vas.«¹⁸ Seveda do tega spoznanja, kako Sin Očeta ne prosi, marveč kako Oče in Sin skupaj prosilce uslišujeta, se povzpne samo duhovno oko duše.

5. »Zakaj Oče sam,« pravi, »vas ljubi, ker vi mene ljubite.«¹⁹ Ljubi li on zato, ker mi ljubimo, ne ljubimo li mi zato, ker on ljubi? Evangelist sam naj z besedami iz svojega lista odgovori: »Mi ljubimo,« pravi, »ker nas je on prej ljubil.«²⁰ Tako se je torej zgodilo, da smo ljubili, ker smo bili ljubljeni. Zares, božji dar je, ljubiti Boga. On je dal, da ga ljubimo, ki je ljubil, preden je bil ljubljen. Ko mu nismo bili všeč, nas je ljubil, da bi bilo v nas, s čimer bi mu bili všeč. Ne bi namreč ljubili Sina, če ne bi ljubili tudi Očeta. Oče nas ljubi, ker mi ljubimo Sina, čeprav smo od Očeta in Sina prejeli, da ljubimo Očeta in Sina; kajti

¹⁸ Jan 16, 26.

¹⁹ Jan 16, 27.

²⁰ 1 Jan 4, 10.

Duh obeh izliva ljubezen v naša srca²¹; po tem Duhu ljubimo Očeta in Sina, in Duha ljubimo z Očetom in Sinom. Našo vdano ljubezen, s katero ljubimo Boga, je Bog ustvaril in je videl, da je dobro²²; zategadelj je namreč ljubil, kar je naredil. Toda ne bi v nas naredil, kar bi ljubil, ko ne bi nas ljubil, preden je naredil.

6. »In verujete, da sem prišel od Boga. Izšel sem iz Očeta in prišel na svet; zopet zapuščam svet in grem k Očetu.«²³ Dà, zares, verujemo. Ne sme se namreč neverjetno zdeti zato, ker je, prihajajoč na svet, tako izšel iz Očeta, da se ni ločil od Očeta; in da gre, zapuščajoč svet, k Očetu tako, da sveta ne zapusti. Izšel je iz Očeta, ker je od Očeta; na svet je prišel, ker je svetu pokazal svoje telo, ki ga je privzel od Device. Zapustil je svet, ko se je s telesom ločil; šel je k Očetu, ko je kot človek šel v nebesa; ni pa zapustil sveta, ker ga pričujoč vlada.

Stotretji govor.

Jan 16, 29—35.

1. Kakšni so bili učenci, ko se je Kristus pred svojim trpljenjem z njimi pogovarjal, o velikih rečeh z malimi, pa tako, kakor je bilo treba velike reči malim povedati, kaže mnogo besed v vsem evangeliju; ker še niso prejeli svetega Duha, kakor so ga po njegovem vstajenju prejeli, ko je Gospod vanje dahnil in ko je (sveti Duh) prišel nad nje od zgoraj, so imeli bolj človeške nego božje misli. Od tod tudi prihaja,

²¹ Rim 5, 5.

²² Gen 1, 4. 11. 12. 18. 21. 25.

²³ Jan 16, 27. 28.

kar so v današnjem berilu govorili. Evangelist namreč pripoveduje: »Njegovi učenci mu reko: ‚Glej, zdaj očitno govoriš in ne pripoveduješ nobene prilike. Zdaj vemo, da vse veš in ne potrebuješ, da bi te kdo vpraševal. Zato verujemo, da si izšel od Boga.‘¹ Malo poprej je bil Gospod sam rekel: »To sem vam govoril v prilikah.«² Kako torej trdijo oni: »Glej, zdaj očitno govoriš in ne pripoveduješ nobene prilike? Mar je že prišla ura, ko jim ne bo več govoril v prilikah, kakor je obljubil? Da tista ura v resnici še ni prišla, kažejo nadaljnje besede: »To,« je dejal, »sem vam govoril v prilikah; pride pa ura, ko vam ne bom več govoril v prilikah, ampak vam bom očitno oznanjeval o svojem Očetu. Tisti čas boste prosili v mojem imenu in vam ne pravim, da bom jaz prosil Očeta za vas; zakaj Oče sam vas ljubi, ker vi mene ljubite in verujete, da sem prišel od Boga. Izšel sem iz Očeta in prišel na svet; zopet zapuščam svet in grem k Očetu.«³ V vseh teh besedah šele obeta uro, ko ne bo več govoril v prilikah, ampak jim bo očitno oznanjeval o Očetu; tisto uro, pravi, bodo prosili v njegovem imenu in on ne bo prosil Očeta zanje, ker jih Oče sam ljubi, ker so oni Kristusa ljubili in verovali, da je izšel od Očeta in prišel na svet, da bo svet zopet zapustil in šel k Očetu. Ko torej še obeta uro, ko jim bo brez prilik govoril, zakaj trdijo oni: »Glej, zdaj očitno govoriš in ne pripoveduješ nobene prilike? Pač zato, ker oni to, o čemer on ve, da je nerazumnim prilika, tako malo razumejo, da niti ne vedo, da ne razumejo. Bili so namreč otroci in še niso duhovno presojali, kar so slišali o rečeh, ki se tičejo ne telesa, ampak duha.

¹ Jan 16, 29. 30.

² Jan 16, 25.

³ Jan 16, 25—28.

2. Glede na njihovo slabotno nedoletnost po notranjem človeku jih je naposled opomnil: »Jezus jim je odgovoril: ‚Zdaj verujete? Glejte, prihaja ura in je že prišla, ko se razkropite vsak v svoj kraj in zapustite mene samega. Vendar nisem sam, ker je Oče z menoj.‘⁴ Malo prej je bil rekel: »Zapuščam svet in grem k Očetu;«⁵ zdaj pravi: »Oče je z menoj.« Kdo gre k tistemu, ki je pri njem? To pa je umevajočemu beseda, neumevajočemu prilika⁶; vendar pa dojenčki, česar ne razumejo, takó vsaj sesajo, in četudi jim ne dá krepke jedi, ki je še ne prenesejo, jim vsaj ne odtegne mlečne hrane. Iz te hrane so spoznali, da ve vse in ne potrebuje, da bi ga kdo vpraševal. Vprašati pa moremo, zakaj so tako rekli. Zdi se namreč, da bi bili morali reči: Ne potrebuješ, da bi ti koga vpraševal, ne pa: »da bi te kdo vpraševal«. Rekli so namreč: »Vemo, da vse veš;« kdor pa vse ve, njega pač navadno nevedni vprašujejo, da vprašujoč zvedo od njega, ki vse ve, on pa ne vprašuje, kakor da bi hotel zvedeti, ko vse ve. Kaj pomeni tedaj, da so mu oni, ki so vedeli, da vse ve, dasi bi mu bili morali reči: Ne potrebuješ, da bi ti koga vpraševal, rajši rekli: »Ne potrebuješ, da bi te kdo vpraševal«? Kaj torej, ko oboje beremo: da je Gospod vprašal in bil vprašan? Toda to se naglo razvozla. To je bilo potrebno ne njemu, ampak tistim, katere je vprašal ali kateri so ga vprašali. Ni namreč tega ali onega vprašal, da bi od njega kaj zvedel, marveč da bi njega poučil. Tistim, ki so ga pa vprašali, hoteč se od njega česa naučiti, je pač bilo potrebno, da so zvedeli od njega, ki je vse vedel. Torej ni bilo potrebno, da bi ga bil kdo vpraše-

⁴ Jan 16, 31. 32.

⁵ Jan 16, 28.

⁶ »Sed hoc intelligenti est verbum, non intelligenti proverbium.«

val. Kadar nas kdo vpraša, ki hoče od nas kaj zvedeti, iz vprašanja samega povzamemo, kaj naj mu odgovorimo. Njemu pa niti to ni bilo potrebno, ker je vse vedel; ni mu bilo treba šele iz vprašanja spoznati, kaj vprašalec od njega želi, ker je poznal njegov namen, preden ga je vprašal. Vprašati se je pa dal zato, da bi tistim, ki so bili takrat navzočni, ali onim, ki bodo besede kasneje slišali ali zapisane brali, pokazal, kakšni so bili, ki so ga vpraševali; tako naj bi mi spoznali zanke, v katere se ni dal ujeti⁷, in poti, po katerih se je dalo do njega priti. Da je človeške misli naprej spoznal in mu ni bilo potrebno, da bi ga kdo vpraševal, ni bilo Bogu nič velikega, nekaj velikega pa je bilo to malim, ki so mu rekli: »Z a t o verujemo, da si izšel od Boga.« Mnogo večje je pa bilo ono, k čemur je hotel, naj bi se povzpeli in zrasli, kar jim je, ko so mu rekli (in prav rekli): »Izšel si od Boga,« povedal: »Oče je z menoj,« da ne bi mislili, da je Sin tako od Očeta izšel, kakor da je od njega tudi odšel.

3. Nato je ta veliki in obsežni govor zaključil in rekel: »To sem vam povedal, da bi imeli mir v meni. Na svetu boste imeli stisko; ali zaupajte, jaz sem svet premagal.«⁸ Začela se bo stiska tako, kakor je zgoraj rekel, da bi pokazal, da so majhni, ki so jim vse njegove vzvišene in božje besede kakor prilike, ker njih pravega pomena še ne umejo in ne spoznajo. »Zdaj verujete?« je dejal. »Glejte, prihaja ura in je že prišla, ko se razkropite vsak v svoj kraj.« Glejte začetek stiske, ki pa ne bo v tej meri trajala. Kajti z besedo, ki jo je dostavil: »In zapustite me samega,«

⁷ Sovražniki so Gospodu zastavljali zvita vprašanja, da bi ga v besedi ujeli.

⁸ Jan 16, 33.

ni hotel reči, da ga bodo v kasnejši stiski, ki jo bodo po njegovem vnebohodu na svetu trpeli, zapustili, marveč da bodo v njem ostali in imeli mir v njem. Kajti, ko je bil ujet, niso samo s svojim mesom zapustili njegovega mesa, ampak so tudi s svojim duhom zapustili vero. Na to merijo besede: »Zdaj verujete? Glejte, prihaja ura in je že prišla, ko se razkropite vsak v svoj kraj in zapustite mene samega,« kakor da bi bil rekel: Takrat se boste tako zmedli, da boste celó to zapustili, kar zdaj verujete. Zašli so namreč v toliko malodušnost in, rekel bi, v tako smrt svoje prejšnje vere, kakršna se je pokazala pri Kleofu. Ta je po njegovem vstajenju, ne vedoč, da z njim govori, in pripovedujoč, kaj ga je zadelo, rekel: »Mi pa smo upali, da je on tisti, ki bo rešil Izraela.«⁹ Glejte, kako so ga zapustili, da so zapustili celo vero, s katero so prej vanj verovali. V stiski pa, ki so jo po njegovem poveličanju, prejemaš svetega Duha, trpeli, ga niso zapustili; in čeprav so begali od mesta do mesta¹⁰, niso pobegnili od njega, marveč, da bi v stiski na svetu imeli mir v njem, mu niso ubežali, ampak ga imeli za pribežališče. Ko jim je bil namreč sveti Duh dan, se je nad njimi zgodilo, kar jim je zdaj rekel: »Zaupajte, jaz sem svet premagal!«¹¹ Zaupali so in zmagali. Po kom, če ne po njem? Ne bil bi namreč premagal sveta, ko bi njegove ude premagal svet. Zato je apostol rekel: »Hvala Bogu, ki nam daje zmago,« in v isti sapi dodal: »po našem Gospodu Jezusu Kristusu,«¹² ki je bil svojim dejal: »Zaupajte, jaz sem svet premagal!«

⁹ Lk 24, 21.

¹⁰ Prim. Mt 10, 23.

¹¹ Jan 16, 33.

¹² 1 Kor 15, 57.

Stočetrti govor.

Jan 17, 1.

2. Ko je bil torej (Gospod) povedal, zakaj je vse govoril, da bi namreč imeli mir v njem, ko bodo na svetu stisko trpeli, in jih spodbudil, naj zaupajo, ker je on svet premagal, je, končavši govor, ki je bil njim namenjen, nagovoril Očeta in začel moliti. Evangelist namreč takole nadaljuje: »Po teh besedah je Jezus oči povzdignil proti nebu in rekel: ‚Oče, prišla je ura; poveličaj svojega Sina!«¹ Edinorojeni in z Očetom enako večni Gospod bi bil mogel v podobi hlapca in iz podobe hlapca, če bi bil hotel, po tihem moliti; toda hotel je tako stopiti pred Očeta kot prositelj, da se je zavedal, da je naš učitelj. Zategadelj je dal molitev, ki jo je za nas opravil, tudi nam sporočiti; kajti učence spodbuja ne samo ono, kar jim je tako vzvišeni učitelj govoril, temveč tudi to, kako je zanje Očeta prosil; in če je spodbudilo tiste, ki so bili ondi in so govorjene besede poslušali, bo kajpada spodbudilo tudi nas, ki zapisane besede beremo. Beseda: »Oče, prišla je ura; poveličaj svojega Sina« pomeni torej, da je sleherni čas in vse, kar koli kdaj stori ali pripusti, določil on, ki času ni podložen; kajti vsemu, kar naj se ob raznih časih zgodi, so tvorni vzroki v božji modrosti, v kateri ni časa. Ne mislimo torej, da je ta ura prišla, ker jo je usoda terjala, ampak (prišla je,) ker jo je Bog določil. Tudi ni Kristusovo trpljenje zvezano z nujnim kroženjem zvezd; Bog varuj, da bi nebesna telesa prisilila umreti stvarnika nebesnih teles. Ni torej čas Kristusa v smrt pognal, marveč Kristus si je čas svoje smrti izbral, kakor je tudi z Očetom, od katerega je brez časa

¹ Jan 17, 1.

rojen, določil čas, ko je bil od Device rojen. Po tem resničnem in zdravem nauku pravi tudi apostol Pavel: »Ko pa je prišla polnost časa, je poslal Bog svojega Sina;«² in Bog govori po preroku: »Ob prijetnem času sem te uslišal in na dan rešitve sem ti pomagal;«³ in zopet pravi apostol: »Glejte, zdaj je prijetni čas, glejte, zdaj je dan rešitve.«⁴ On, ki je z Očetom določil vse ure, utegne torej reči: »Oče, prišla je ura,« kakor da pravi: »Oče, prišla je ura,« ki sva jo skupaj določila zaradi ljudi in za moje poveličanje pred ljudmi; »poveličaj svojega Sina, da tudi tvoj Sin tebe poveliča.«

5. Nekateri menijo, da je Oče Sina poveličal s tem, da mu ni prizanesel, ampak ga je dal za nas vse⁵. Toda, če se trdi, da je bil po trpljenju poveličan, koliko bolj je bil po vstajenju! Kajti v trpljenju se bolj kaže njegovo ponižanje nego poveličanje, kakor pričuje apostol, ki pravi: »Ponižal se je in je bil pokoren do smrti, smrti na križu.«⁶ Nato pa nadaljuje in govori že o njegovem poveličanju: »Zato ga je tudi Bog povišal in mu dal ime, ki je čez vsa imena, da se v imenu Jezusovem pripogne vsako koleno teh, ki so v nebesih, na zemlji in pod zemljo, in da vsak jezik prizna, da je Jezus Kristus Gospod, v slavo Boga Očeta.«⁷ To je poveličanje našega Gospoda Jezusa Kristusa, ki se je z njegovim vstajenjem pričelo. Njegovo ponižanje se torej v besedah apostola pričinja ondi, kjer pravi: »Samega sebe je izničil, podobo hlapca vzel nase,«⁸ in sega do besed: »do smrti na križu;« njegovo poveličanje pa se pričinja tam, kjer

² Gal 4, 4.

³ Iz 49, 8.

⁴ 2 Kor 6, 2.

⁵ Rim 8, 32.

⁶ Flp 2, 8.

⁷ Flp 2, 9—11.

⁸ Flp 2, 7.

pravi: »Zato ga je tudi Bog povelical,« in sega do besed: »v slavo Boga Očeta.« — — Da bi bil torej srednik med Bogom in ljudmi, človek Kristus Jezus⁹, z vstajenjem povelican ali proslavljen, je bil poprej s trpljenjem ponižan; ne bil bi namreč vstal od mrtvih, ko ne bi bil umrl. Ponižanje je zaslužiło povelicanje, povelicanje je plačilo za ponižanje.¹⁰ To pa se je zgodilo nad podobo hlapca; v božji podobi pa je vedno bilo in vedno bo veličastvo; prav za prav ni »bilo«, kakor da ga zdaj ni več, in ne »bo«, kakor da ga še ni, marveč veličastvo vedno j è, brez začetka in brez konca. Besede: »Oče, prišla je ura; povelicaj svojega Sina« je torej treba tako umeti, kakor da je rekel: Prišla je ura, da se vseje ponižanje; ne odlašaj sadu povelicanja! Toda kaj pomenijo nadaljnje besede: »da tvoj Sin tebe povelica«? Je li tudi Bog Oče trpel ponižanje mesa ali trpljenje, iz katerega bi ga bilo treba povelicati? Kako bo torej Sin povelical njega, ko ni moglo biti niti videza, da bi bilo njegovo večno veličastvo utegnulo biti zaradi človeške podobe manjše ali po božji podobi večje¹¹? Tega vprašanja pa nočem stisniti v ta govor ali zaradi njega govor nategniti.

Stopeti govor.

Jan 17, 1—5.

1. Da je Oče povelical Sina po človeški naravi, ki jo je Oče obudil od mrtvih in posadil na svojo desnico,

⁹ 1 Tim 2, 5.

¹⁰ »Humilitas claritatis est meritum, claritas humilitatis est praemium.«

¹¹ Ker je božji Sin sam sebe izničil in podobo hlapca vzel nase, se je utegnulo vsaj zdeti, da se je njegovo večno veličastvo zmanjšalo in potem s povelicanjem povečalo. Glede Očeta, ki se ni učlovečil in kot človek trpel, ne more biti niti tega videza.

kaže stvar sama in o tem noben kristjan ne dvomi. Ker pa ni rekel samo: »Oče, povelčaj svojega Sina,« marveč je tudi dodal: »da tvoj Sin tebe povelča,«¹ po pravici vprašamo, kako je Sin Očeta povelčal, ko večno veličastvo Očetovo ni bilo zmanjšano v človeški podobi in se ni moglo povečati v svoji božji popolnosti. Toda samo po sebi se Očetovo veličastvo ne more ne zmanjšati ne povečati; pri ljudeh pa je bilo brez dvoma manjše, ko je bil Bog samo v Judeji znan² in ko še niso otroci od sončnega vzhoda do zahoda hvalili Gospodovega imena³. Ker je pa Kristusov evangelij uresničil, da je Oče po Sinu postal znan poganom, je kajpada tudi Sin Očeta povelčal. Ko pa bi bil Sin samo umrl in ne tudi vstal, bi brez dvoma ne bil od Očeta povelčan in ne bi bil on Očeta povelčal; zdaj pa, povelčan od Očeta po vstajenju, povelčuje Očeta z oznanilom svojega vstajenja. To namreč besedni red jasno kaže: »Povelčaj,« pravi, »svojega Sina, da tvoj Sin tebe povelča,« kakor da pravi: Obudi me, da postaneš po meni vsemu svetu znan!

2. Nato bolj in bolj odkriva, kako Sin Očeta povelčuje, ter pravi: »Kakor si mu dal oblast nad vsem mesom, da bo vsem, katere si mu dal, podelil večno življenje.«⁴ Z vsem mesom meni vse ljudi, z delom označujoč celoto. — — — To pa, da je Oče dal Kristusu oblast nad vsem mesom, je razumeti o (Kristusu) človeku, zakaj po njem kot Bogu je vse nastalo⁵ in v njem je bilo ustvarjeno vse, kar je v nebesih in na

¹ Jan 17, 1.

² Prim. Ps 75, 2.

³ Prim. Ps 112, 3. 1.

⁴ Jan 17, 2.

⁵ Jan 1, 3.

zemlji, vidne in nevidne stvari⁶. »Kakor si mu torej dal oblast nad vsem mesom,« pravi, tako naj te tvoj Sin povelicha, to je, te oznani vsemu mesu, ki si mu ga dal; zakaj dal si mu ga tako, »da bo vsem, katere si mu dal, podelil večno življenje«.

3. »To pa je večno življenje, da poznajo tebe, edinega pravega Boga, in katerega si poslal, Jezusa Kristusa.«⁷ Besedni red je tale: da tebe in katerega si poslal, Jezusa Kristusa, spoznajo za edinega pravega Boga. Z njima vred se namreč umeje tudi sveti Duh, ker je Duh Očeta in Sina kot bistvena in sobistvena ljubezen obeh. — — — Če je pa božje spoznanje večno življenje, si prizadevamo toliko bolj živeti, kolikor bolj v tem spoznanju napredujemo. V večnem življenju pa ne bomo umrli; takrat bo torej božje spoznanje popolno, ko ne bo več smrti. Takrat bo največje poveličanje Boga, ker bo največja slava, ki se ji po grško pravi »dóxa«. Od tod je izvedena beseda »dóxason«, kar so nekateri Latinci prevedli s »clarifica«⁸. drugi pa z »glorifica«⁹. Stari so pa slavo, zaradi katere imenujemo ljudi slavne, opredelili: Slava je velik sloves s hvalo¹⁰. Če hvalimo človeka, ko slovesu verjamemo, kako bomo hvalili Boga, ko ga bomo gledali! Zategadelj je pisano: »Blagor njim, kateri prebivajo v tvoji hiši; na vekov veke te bodo hvalili.«¹¹ Ondi bo božja hvala brez konca, kjer bo popolno božje spoznanje, in ker popolno spoznanje, zato največje poveličevanje ali slavljenje.

⁶ Kol 1, 16.

⁷ Jan 17, 3.

⁸ Poveličaj!

⁹ Proslavi!

¹⁰ Prim. govor 100, 1 in 9. opombo na str. 262.

¹¹ Ps 83, 5.

4. Tukaj se pa Bog že prej poveljučuje, ko ga ljudje po oznanjevanju spoznavajo in ga verujoči z vero slave. Zategadelj pravi: »Poveličal sem te na zemlji, dokončal delo, ki si mi ga dal, da ga izvršim.«¹² Ne pravi: ukazal, ampak: »dal«, s čimer očitno opozarja na milost. Kaj namreč ima tudi v edinorojenem človeška narava, česar ne bi bila prejela¹³? Mar ni prejela, da ni nič hudega, ampak samo dobro delala, ko jo je Beseda, ki je po njej vse nastalo, v osebno edinost sprejela? Toda, kako je dokončal delo, ki ga je prejel, da ga izvrši, ko ga je še čakala preskušnja v trpljenju, kjer je svojim pričevalcem pred vsem dal zgled, da ga posnemajo, zaradi česar pravi apostol Peter: »Kristus je za nas trpel in nam zapustil zgled, da bi hodili po njegovih stopinjah«¹⁴? Pravi, da ga je dokončal, ker zatrdno ve, da ga bo dokončal. Tako je dolgo prej v prerokbi govoril v preteklem času, dasi se je šele čez mnogo mnogo let zgodilo, kar je napovedal: »Prebodli so mi roke in noge, prešteli vse moje kosti;«¹⁵ ni dejal: Prebodli in prešteli bodo. — — —

5. V tem smislu tudi nadaljuje: »In zdaj me ti, Oče, poveličaj pri sebi s slavo, ki sem jo imel pri tebi, preden je bil svet.«¹⁶ Poprej je bil namreč rekel: »Oče, prišla je ura; poveličaj svojega Sina, da tvoj Sin tebe poveliča!« Po tem besednem redu je bil pokazal, da mora prej Oče Sina poveličati, da bo Sin Očeta poveličal. Zdaj pa pravi: »Poveličal sem te na zemlji, dokončal delo, ki si mi ga dal, da ga izvršim; in zdaj me ti poveličaj,« kakor da je najprej on Očeta pove-

¹² Jan 17, 4.

¹³ Prim. 1 Kor 4, 7.

¹⁴ 1 Pet 2, 21.

¹⁵ Ps 21, 18.

¹⁶ Jan 17, 5.

ličal, od katerega zdaj prosi poveličanja. — — — Če naposled glede prihodnje reči postavimo glagol v prihodnjik, kjer je on mesto prihodnjika postavil pretekli čas, ne bo v stavku nobene nejasnosti več; kakor če bi bil rekel: Poveličal te bom na zemlji, dokončal delo, ki si mi ga dal, da ga izvršim; in zdaj me ti, Oče, poveličaj pri sebi. To je namreč tako jasno kakor ona druga beseda: »Poveličaj svojega Sina, da tvoj Sin tebe poveliča.« Misel je prav ista; samo tukaj je izražen tudi način poveličanja, ondi pa ne, kakor da je to razlaga onega za tiste, ki bi jih utegnilo motiti, kako naj Oče Sina, zlasti pa Sin Očeta poveliča. Ko namreč pravi, da on poveliča Očeta na zemlji, njega pa Oče poveliča pri sebi, kaže kajpada, kakšno je obojno poveličanje. On poveliča namreč Očeta na zemlji, ko ga oznanja narodom, Oče pa njega poveliča pri sebi, ko ga posadi na svojo desnico. Ko je pa pozneje glede Očetovega poveličanja rekel: »Poveličal sem te,« je postavil glagol v pretekli čas zato, da bi pokazal, da se je v naprejšnji odločbi že izvršilo in mora veljati za izvršeno, kar se bo prav za gotovo izvršilo, to je, da bo tudi Sin, od Očeta pri Očetu poveličan, Očeta na zemlji poveličal.

6. Toda to naprejšnjo odločbo o svojem poveličanju, s katerim ga je Oče poveličal, je še jasneje pokazal z besedami, ki jih je dodal: »S slavo, ki sem jo imel pri tebi, preden je bil svet.« Besedni red je tale: ki sem jo imel pri tebi prej, nego je bil svet. Na to meri, kar pravi: »In zdaj me poveličaj,« to je, kakor takrat, tako tudi zdaj; kakor takrat v naprejšnji odločbi, tako tudi zdaj v izvršitvi; stori na svetu, kar je bilo pri tebi pred svetom; stori ob določenem času, kar si določil pred vsemi časi. Nekateri so menili, da je treba to umeti tako, kakor da se je človeška narava, ki jo je Beseda privzela, preobrnila v Besedo in se

je človek spremenil v Boga¹⁷ ali bolje, če njihovo mnenje do kraja premislimo, da je človek v Bogu izginil¹⁸. Nihče pač ne bo trdil, da se je zaradi te spremembe človeka božja Beseda podvojila ali povečala, tako da bi bilo dvoje, kar je bilo eno, ali da bi bilo večje, kar je bilo manjše. Če je pa potem, ko je človeška narava prešla ali se spremenila v Besedo, božja Beseda tolikšna, kolikršna je bila, in je takšna, kakršna je bila: kje je človek, če ni izginil?

7. Toda k temu mnenju, ki jasno vidim, da se ne ujema z resnico, nas nič ne sili, če Sinove besede: »In zdaj me ti, Oče, povelčaj pri sebi s slavo, ki sem jo imel pri tebi, preden je bil svet,« umejemo tako, da je bilo naprej odločeno poveličanje človeške narave v njem (= v Sinu), ki bo, poprej umrljiva, pri Očetu neumrljiva, in da je bilo, preden je bil svet, po naprejšnji odločbi že izvršeno, kar naj bi se o svojem času tudi na svetu izvršilo. Če je namreč apostol o nas rekel: »Kakor nas je pred stvarjenjem sveta v njem izvolil,«¹⁹ zakaj bi imeli za neskladno z resnico, da je Oče tedaj poveličal našo glavo, ko nas je v njej izvolil, da bomo njeni udje? Tako smo bili namreč mi izvoljeni, kakor je bil on (Sin) poveličan; kajti, preden je bil svet, ni bilo ne nas in tudi ne srednika med Bogom in ljudmi, človeka Kristusa Jezusa²⁰. Toda on, ki je po njem kot po svoji Besedi » naredil, kar šele bo«²¹, in »ki to, kar (še) ne biva, kliče, kakor da je«²², Bog Oče, je kajpada srednika med Bogom in ljudmi, kolikor je človek, pred

¹⁷ Tako je mislil del apolinaristov.

¹⁸ »... homo periret in Deo.«

¹⁹ Ef 1, 4.

²⁰ 1 Tim 2, 5.

²¹ Iz 45, 11 po LXX.

²² Rim 4, 17.

stvarjenjem sveta za nas poveličal, če je takrat tudi nas v njem izvolil. Kaj pravi namreč apostol? »Vemo pa, da tistim, ki Boga ljubijo, vse pripomore k dobremu, njim, ki so po njegovem sklepu poklicani. Zakaj, katere je naprej poznal, jih je tudi naprej določil, da naj bodo podobni njegovemu Sinu, da bi bil on prvorojenec med mnogimi brati. Katere pa je naprej določil, jih je tudi poklical.«²³

8. Morda pa se bomo pomišljali reči, da je bil naprej določen, ker se zdi, da je apostol samo o nas dejal, naj bomo njemu podobni; kot da bi kdo, ki se zvesto ozira na versko vodilo, tajil, da je bil Sin božji naprej odločen, ko ne more tajiti, da je bil človek. Po pravici namreč trdimo, da ni bil naprej odločen kot božja Beseda, Bog pri Bogu. Čemu naj bi bil naprej odločen, ko je že bil, kar je bil, brez začetka, brez konca, večen? Ono pa je moralo biti naprej odločeno, kar še ni bilo, da bi o svojem času tako nastalo, kakor je bilo pred vsemi časi naprej odločeno, da nastane. Kdor torej taji, da je bil Sin božji naprej odločen, taji, da je bil isti tudi Sin človekov. Toda zaradi prepirljivcev tudi glede tega poslušajmo apostola, kaj pravi v začetku svojih listov. Zakaj v prvem njegovih listov, ki ga je poslal Rimljanom, in sicer v začetku lista beremo: »Pavel, služabnik Jezusa Kristusa, poklican apostol, odbran za blagovest božjo, ki jo je (Bog) napovedal po svojih prerokih v svetih pismih o svojem Sinu, po telesu rojenem iz semena Davidovega, po duhu svetosti pa naprej določenem za mogočnega Sina božjega po vstajenju od mrtvih.«²⁴ Po tej naprejšnji odločbi je bil torej tudi poveličan, preden je bil svet, da bi bil po vstajenju od mrtvih poveličan pri Očetu, ko sedi

²³ Rim 8, 28—30.

²⁴ Rim 1, 1—4.

na njegovi desnici. Ko je torej videl, da je že prišel čas njegovega naprej določenega poveličanja, da se zdaj dejansko izvrši, kar se je bilo v naprejšnji odločbi že izvršilo, je molil: »In zdaj me ti, Oče, poveličaj pri sebi s slavo, ki sem jo imel pri tebi, preden je bil svet;« kakor da je rekel: Čas je, da poveličanje, ki sem ga imel pri tebi, to je, poveličanje, ki sem ga imel pri tebi v tvoji naprejšnji odločbi, prejmem tudi pri tebi živeč na tvoji desnici. Ker nas je pa razpravljanje o tem vprašanju dolgo zadržalo, bo treba nadaljnje besede v drugem govoru obravnavati.

Stošesti govor.

Jan 17, 6—8.

2. Verjetnejše je, da je besede: »Razodel sem tvoje ime ljudem, katere si mi dal od sveta,«¹ rekel o tistih, ki so že bili njegovi učenci, ne o vseh, ki bodo vanj verovali; temu je dokaz, kar sledi. Ko je bil namreč to rekel, je dodal: »Tvoji so bili in si jih dal meni; in tvoje besede so ohranili. Zdaj vedo, da je vse, kar si mi dal, od tebe. Zakaj besede, ki si mi jih dal, sem dal njim; oni so jih sprejeli in so resnično spoznali, da sem od tebe izšel, in verovali, da si me ti poslal.«² Sicer bi se vse to dalo reči tudi o prihodnjih vernikih, kot da je v upanju že dovršeno, kar se bo šele zgodilo. Da pa te besede umejemo samo o učencih, ki jih je takrat imel, nas sili, kar je malo kasneje rekel: »Dokler sem bil med njimi, sem jih jaz varoval v tvojem imenu; katere si mi dal, sem jih obvaroval in nobeden izmed njih se ni pogubil, razen sinu po-

¹ Jan 17, 6.

² Jan 17, 6—8.

gubljenja, da se spolni pismo.«³ Menil je Juda, ki ga je izdal; iz te dvanajstorice apostolov se je namreč on edini pogubil. Nato je dodal: »In zdaj grem k tebi.«⁴ Iz tega je razvidno, da je glede svoje telesne pričujočnosti rekel: »Dokler sem bil med njimi, sem jih jaz varoval,« kakor da ni več med njimi. Tako je namreč hotel naznaniti svoj bližnji vnebohod, o katerem je dejal: »In zdaj grem k tebi,« hoteč iti na desnico Očetovo, od koder bo prišel soditi žive in mrtve telesno pričujoč, kakor uči versko vodilo in zdravi nauk; zakaj duhovno je hotel kajpada po vnebohodu biti med njimi in pri vsej svoji cerkvi na svetu do konca vekov⁵. O katerih je rekel: »Dokler sem bil med njimi, sem jih jaz varoval,« so torej samo tisti, katere je, ker so vanj verovali, telesno pričujoč vzel v svoje varstvo, da bi jih z Očetom vred duhovno pričujoč varoval. To je pravi smisel. Nato pa še tem dodaje druge svoje, ko pravi: »A ne prosim samo zanje, ampak tudi za tiste, ki bodo po njih besedi v me verovali.«⁶ Tu jasneje pokaže, da poprej, začeni z besedami: »Razodel sem tvoje ime ljudem, ki si mi jih dal,« ni govoril o svojih sploh, ampak samo o tistih, ki so ga poslušali, ko je govoril. ·

3. Od začetka molitve, ko je povzdignil oči proti nebu in rekel: »Oče, prišla je ura; povelčaj svojega Sina, da tudi tvoj Sin tebe povelča,«⁷ pa do tam, kjer malo nato pravi: »In zdaj me ti, Oče, povelčaj pri sebi s slavo, ki sem jo imel pri tebi, preden je bil svet,«⁸ je hotel, da umejmo vse tiste, katerim je Očeta oznanil in ga tako povelčal. — — —

³ Jan 17, 12.

⁴ Jan 17, 13.

⁵ Mt 28, 20.

⁶ Jan 17, 20.

⁷ Jan 17, 1.

⁸ Jan 17, 5.

4. Zdaj pa pogledjmo, kaj pravi o učencih, ki so ga takrat poslušali. »Razodel sem,« pravi, »tvoje ime ljudem, ki si mi jih dal.« Niso li torej poznali božjega imena, dasi so bili Judje? Kje pa je, kar beremo: »Znan je Bog v Judeji, veliko je njegovo ime v Izraelu«⁹? »Razodel sem« torej »tvoje ime« temle »ljudem, ki si mi jih dal od sveta,« ki me poslušajo, ko to govorim; (razodel sem jim) ne tisto tvoje ime, ki se z njim imenuješ Bog, ampak tisto, ki se z njim imenuješ moj Oče; to ime se ne dá razodeti, ne da se razodene tudi Sin. Da se namreč Bog imenuje Bog vsega stvarstva — to ime ni moglo biti popolnoma neznanom vsem ljudstvu, še preden so verovala v Kristusa. To je namreč moč pravega božanstva, da ne more ostati popolnoma in čisto neznanom razumni stvari, ki začne razmišljati. Razen redkih, v katerih je narava preveč pokvarjena, priznava namreč ves človeški rod, da je Bog početnik sveta. Glede tega torej, da je ustvaril ta svet, viden po nebu in zemlji, je bil Bog vsem ljudem že znan, preden jih je Kristusova vera poučila. Glede tega pa, da mu ne smejo delati krivice in ga častiti z lažnimi bogovi vred, je bil znan v Judeji. Toda to, da je Bog Oče tega Kristusa, po katerem odjemlje greh sveta¹⁰ — to ime, poprej vsem neznanom, je zdaj (Kristus) razodel njim, ki mu jih je Oče dal od sveta. Toda kako ga je razodel, ko še ni prišla ura, ki je prej o njej rekel: »Pride ura, ko vam ne bom več govoril v prilikah, ampak vam bom očitno oznanjeval o Očetu«¹¹? Menimo li, da je oznanjevanje v prilikah očitno? Zakaj torej pravi: »Vam bom očitno oznanjeval,« če ne zato, ker oznanjevanje v prilikah ni očitno? Kar se pa ne

⁹ Ps 75, 2.

¹⁰ Jan 1, 29.

¹¹ Jan 16, 25.

skriva v prilikah, marveč se z besedami jasno pove, temu se brez dvoma pravi, da je očitno. Kako je tedaj razodel, česar še ni očitno povedal? Zategadelj je treba to tako umeti, da stoji pretekli čas za prihodnjik kakor ondi, kjer je dejal: »Razodel sem vam vse, kar sem slišal od svojega Očeta.«¹² Tega še ni storil, toda govoril je, kakor da je že storil, kar je vedel, da je nespremenljivo naprej določeno, da bo storil¹³.

5. Kaj pa pomenijo besede: »katere si mi dal od sveta«? Saj je o njih rečeno, da niso od sveta¹⁴. Ali to (da niso od sveta) jim je dalo prerojenje, ne rojstvo. Kaj pomenijo tudi nadaljnje besede: »Tvoji so bili in si jih dal meni«? So li bili kdaj lastnina Očeta, ko niso bili lastnina njegovega edinorojenega Sina? Je li Oče kdaj kaj imel brez Sina? Nikakor ne. Vendar pa je Sin kot Bog kdaj kaj imel, česar isti Sin kot človek ni imel, ker se še ni iz matere učlovečil, ko pa je vendar (kot Bog) vse imel z Očetom. Če je torej Bog Sin rekel: »Tvoji so bili,« sam sebe ni izključil, saj ni Oče nikoli brez njega ničesar imel, marveč pripisuje vso oblast, ki jo ima, njemu, od katerega je on sam, ki ima oblast. — — Ko torej pravi: »In dal si jih meni,« kaže, da je kot človek prejel oblast, da jih je imel; kajti on, ki je bil zmeraj vsemogočen, ni bil zmeraj človek. Čeprav se torej zdi, da Očetu pripisuje, da jih je od njega prejel, ker je vse, kar koli je, od njega (= od Očeta), od katerega je on (= Sin)¹⁵, jih je vendarle tudi sam sebi dal, to je: Kristus, Bog z Očetom, je dal ljudi Kristusu človeku, ki ni (eno) z Očetom¹⁶. Naposled je on, ki tukaj pravi:

¹² Jan 15, 15.

¹³ Prim. govor 86, 1 na str. 207—209.

¹⁴ Jan 15, 19.

¹⁵ »... quoniam ex ipso est, quidquid est, de quo est.«

¹⁶ »... cum Patre Deus Christus homini Christo, quod cum Patre non est, homines dedit.«

»Tvoji so bili in si jih dal meni,« že poprej istim učencem rekel: »Jaz sem vas od sveta odbral.«¹⁷ Za-trimo tukaj meseno mišljenje; naj izgine! Sam zatrjuje, da mu je Oče dal ljudi, ki jim drugje pravi: »Jaz sem vas od sveta odbral.« Katere je Bog Sin z Očetom od sveta odbral, tiste je Sin kot človek od Očeta in sveta prejel; Oče bi jih namreč ne bil Sinu dal, ko bi jih ne bil odbral. Kakor torej Sin ni izključil Očeta, ko je rekel: »Jaz sem vas od sveta odbral,« ker jih je z njim vred tudi Oče odbral, tako tudi ni izključil sebe, ko je rekel: »Tvoji so bili,« ker so bili hkrati tudi Sinovi. Zdaj jih je pa isti Sin kot človek prejel, kateri niso bili njegovi, ker je isti (Sin) kot Bog prejel tudi podobo hlapca¹⁸, ki ni bila njegova¹⁹.

6. Nadaljuje in pravi: »In tvoje besede so ohranili. Zdaj vedo, da je vse, kar si mi dal, od tebe,«²⁰ to je: vedo, da sem od tebe. Oče je namreč vse hkrati dal, ko je rodil njega, ki naj bi vse imel. »Zakaj besede, ki si mi jih dal, sem dal njim; oni so jih sprejeli,«²¹ to je: razumeli in ohranili. Beseda se namreč sprejme, kadar jo duh doume. »In so resnično spoznali, da sem od tebe izšel, in verovali, da si me ti poslal.«²² Tudi tukaj po tihem dodaj: »resnično.« Besedo: »Resnično so spoznali« je hotel pojasniti z dostavkom: »in so verovali.« Tisto so torej resnično verovali, kar so resnično spoznali; »od tebe sem izšel« pomeni namreč isto kakor »ti si me poslal«. Da ne bi kdo mislil, ko je bil rekel: »Resnično so spoznali,« da je bilo to spoznanje v gledanju, ne po veri, je za pojasnilo dodal: »in so

¹⁷ Jan 15, 19.

¹⁸ Flp 2, 7.

¹⁹ Podoba hlapca po svoji naravi ni bila podoba Boga Sina.

²⁰ Jan 17, 6. 7.

²¹ Jan 17, 8.

²² Ibidem.

verovali,« kjer po tihem dostavimo »resnično« in vedimo, da pomeni »so resnično spoznali« isto kar »so resnično verovali«, ne tako, kakor je malo prej oznanil, ko je rekel: »Zdaj verujete? Prihaja ura in je že prišla, ko se razkropite vsak v svoj kraj in zapustite mene samega.«²³ Toda (zdaj) »so resnično verovali«, to je, tako, kakor je treba verovati: nemajno, trdno, stanovitno, hrabro, ne več tako, da bi hoteli pobegniti v svoj kraj in Kristusa zapustiti. Učenci še torej niso bili takšni, za kakršne jih označuje z besedami v preteklem času, kakor da so že bili²⁴, marveč napoveduje, kakšni bodo, ko bodo namreč prejeli svetega Duha, ki jih bo vsega učil, kakor jim je (Gospod) obljubil²⁵. Kako so, preden so svetega Duha prejeli, ohranili njegovo besedo, kar je rekel, da so že storili? Saj ga je prvi med njimi trikrat zatajil²⁶, dasi je bil iz njegovih ust slišal, kaj čaka človeka, ki ga bo pred ljudmi zatajil²⁷. Dal jim je torej, kakor je rekel, besede, ki mu jih je Oče dal; toda ko so jih sprejeli, ne zunaj z ušesi, ampak znotraj s srcem, šele takrat so jih resnično sprejeli, ker so šele takrat resnično spoznali; resnično so pa spoznali, ker so resnično verovali.

Stosedmi govor.

Jan 17, 9—15.

1. Ko je Gospod govoril Očetu o tistih, ki jih je že imel za svoje učence, je med drugim rekel tudi

²³ Jan 16, 31. 32.

²⁴ Jan 17, 8: »... oni so jih (besede) sprejeli in so resnično spoznali... in verovali...

²⁵ Jan 15, 26; 16, 15.

²⁶ Mt 26, 69—74.

²⁷ Mt 10, 33.

tole: »Zanje prosim; ne prosim za svet, ampak za tiste, katere si mi dal.«¹ S svetom meni tiste, ki žive po svetni poželjivosti in niso deležni milosti, da bi jih bil on odbral od sveta. Ne torej za svet, pravi, ampak za tiste prosi, ki mu jih je Oče dal; zaradi tega namreč, ker mu jih je Oče že dal, niso od sveta, za katerega ne prosi.

2. Temu dostavlja: »Ker so tvoji.« Ker jih je Oče Sinu dal, jih namreč ni izgubil, katere je dal; saj Sin nadalje pravi: »In vse, kar je mojega, je tvoje.«² Tu je dovolj jasno, kako je vse, kar je Očetovega, tudi edinorojenčevo, kajpada zato, ker je tudi Sin Bog in se je od Očeta Očetu enak rodil; ne tako, kakor je bilo rečeno enemu izmed dveh sinov, namreč starejšemu: »Ti si vedno pri meni in vse moje je tvoje.«³ To je namreč rečeno glede vseh onih stvari, ki so nižje od svetega razumnega stvarstva in so kajpada podrejene cerkvi⁴. V tej vesoljni cerkvi, si mislimo, sta tudi tista dva sinova, starejši in mlajši⁵, z vsemi svetimi angeli, ki jim bomo v Kristusovem in božjem kraljestvu enaki⁶; to pa: »In vse, kar je mojega, je tvoje, in kar je tvojega, je moje,« je rečeno tako, da je ondi obseženo tudi razumno stvarstvo, ki je samo Bogu podrejeno, da je njemu podrejeno vse, kar je nižje od njega. Ker je torej to (razumno stvarstvo) Očetovo, bi ne bilo hkrati tudi Sinovo, ko bi Sin ne bil enak Očetu. To (razumno stvarstvo) je mislil, ko je dejal: »Ne prosim za svet, ampak za tiste, katere si mi dal, ker so tvoji; in vse, kar je mojega, je tvoje, in kar

¹ Jan 17, 9.

² Jan 17, 10.

³ Lk 15, 31.

⁴ Avguštín ima na misli 1 Kor 3, 22.

⁵ Dva sinova v priliki o izgubljenem sinu Lk 15, 11.

⁶ Prim. Mt 22, 30; Lk 20, 36.

je tvojega, je moje.«⁷ In ne bilo bi prav, da bi bili sveti, o katerih je govoril, last koga drugega nego onega, ki jih je ustvaril in posvetil; zato mora biti tudi vse, kar je njihovega, lastnina tistega, čigar lastnina so tudi oni. Ker so torej Očetovi in Sinovi, dokazujejo, da sta onadva, katerih lastnina so v enaki meri, (med seboj) enaka. Kar pa je rekel, govoreč o svetem Duhu: »Vse, kar ima Oče, je moje; zato sem vam rekel, da bo iz mojega jemal in vam oznanjal,«⁸ je rekel glede na Očetovo božanstvo, po katerem je Očetu enak, ko ima vse, kar ima Oče. Saj bo sveti Duh jemal, kar je menil z besedami: »iz mojega bo jemal,« ne od stvari, ki je Očetu in Sinu podložna, ampak od Očeta, od katerega Duh izhaja in od katerega je tudi Sin rojen.

3. »In poveličan sem v njih.«⁹ Zdaj govori o svojem poveličanju, kakor da se je že izvršilo, dasi šele pride; prej pa je prosil Očeta, naj se izvrši. Vprašati je seveda treba, ali je to tisto poveličanje, o katerem je bil rekel: »In zdaj me ti, Oče, poveličaj pri sebi s slavo, ki sem jo imel pri tebi, preden je bil svet.«¹⁰ Če namreč »pri tebi«, kako »v njih«? Morda tako, da prav to¹¹ postane znano njim in po njih vsem, kateri jim kot njegovim pričam verujejo? Dà, moremo si misliti, da je Gospod rekel, da je t a k o v apostolih poveličan; kajti trdeč, da se je že zgodilo, kaže, da je bilo naprej odločeno, in hoče, da imejmo za izvestno, kar šele bo.

4. »Že nisem več na svetu; oni so na svetu.«¹² Če upoštevaš uro, ko je govoril, so še bili oboji na svetu,

⁷ Jan 17, 10.

⁸ Jan 16, 15.

⁹ Jan 17, 10.

¹⁰ Jan 17, 5.

¹¹ Kristusovo poveličanje pri Očetu.

¹² Jan 17, 11.

on in oni, ki je o njih govoril. Ne moremo in ne smemo tega razumeti o teženju njihovega srca in življenja tako, da namreč pravi, da so oni še na svetu, ker še posvetno mislijo, on pa ni več na svetu, ker po božje misli. Tu namreč stoji beseda, ki nam ne pripušča tako umeti. Ne pravi namreč: In nisem na svetu, ampak: »Že nisem več na svetu,« in s tem kaže, da je bil na svetu, pa že ni več. Mar li torej smemo meniti, da je kdaj posvetno mislil, zdaj pa, oprostivši se take zmote, ne misli več tako? Kdo se bo oprijel tako brezbožnega mnenja? Ostane torej tale razlaga: Ker je bil poprej tudi sam na svetu, je rekel, da že ni več na svetu, kajpada telesno pričujoč; s tem je napovedal, da pojde on že kmalu s sveta, oni pa šele kasneje, ter dejal, da že ni več tu, oni pa so še tu, dasi so bili še tu on in oni. Tako je namreč rekel, ker se je kot človek prilagodil ljudem, kakor pač ljudje govore. Mar li ne pravimo vsak dan o človeku, ki misli zdaj zdaj oditi: Ni ga več tu? Zlasti o umirajočih radi tako govorimo. Vendar pa je tudi Gospod, kakor da je videl, kaj utegne biti bralcem v spotiko, dodal: »A jaz odhajam k tebi.«¹³

5. Priporoča jih torej Očetu, od katerih se bo po telesu ločil in jih zapustil, ter pravi: »Sveti Oče, ohrani jih v svojem imenu, ki si mi jih dal.«¹⁴ Kot človek prosi namreč Boga za svoje učence, ki jih je od Boga prejel. Toda pazi na nadaljnje besede: »Da bodo eno kakor midva.«¹⁵ Ne pravi: da bodo z nama eno, ali: da bomo eno midva in oni, kakor sva midva eno, ampak: »da bodo eno kakor midva.« Oni naj bodo kajpada po svoji naravi eno, kakor sva midva

¹³ Ibidem.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Ibidem.

po svoji eno. Tega bi brez dvoma ne bil po resnici rekel, ko ne bi bil rekel glede na to, da je kot Bog iste narave kakor Oče — v tem smislu je drugje dejal: »Jaz in Oče sva eno«¹⁶ — ne pa glede na to, da je tudi človek — kajti glede tega je rekel: »Oče je večji od mene.«¹⁷ Ker je pa Bog in človek ena in ista oseba, spoznamo človeka po tem, da prosi, Boga pa spoznamo po tem, da sta eno on in oni, katerega prosi. Toda pride še mesto, kjer bo treba o tem skrbneje razpravljati.

6. Tu pa nadaljuje: »Dokler sem bil med njimi, sem jih jaz varoval v tvojem imenu.«¹⁸ Ko odhajam k tebi, pravi, jih ti varuj v svojem imenu, v katerem sem jih sam varoval, dokler sem bil med njimi. V Očetovem imenu je varoval učence Sin kot človek, ko je bil med njimi kot človek pričujoč; pa tudi Oče jih je varoval v Sinovem imenu, katere je usliševal, ko so ga v Sinovem imenu prosili. Njim je bil namreč isti Sin rekel: »Resnično, resnično, povem vam: Ako boste Očeta kaj prosili v mojem imenu, vam bo dal.«¹⁹ Tega pa ne smemo tako meseno umeti, kakor da nas Oče in Sin izmenoma varujeta, vrsteč se, ko nas stražita, kakor da eden pride, ko drugi odide; hkrati nas namreč varujejo Oče, Sin in sveti Duh, en pravi in blaženi Bog. Toda sveto pismo nas dvigne, če se k nam poniža, kakor se je učlovečena Beseda ponižala, da bi nas dvignila, ni padla, da bi obležala. Če smo ga spoznali, ko se je ponižal, vstanimo z dvigajočim in vedimo, da razločuje, ko tako govori, osebe, ne loči pa narav. Ko je torej Sin s telesno pričujočnostjo

¹⁶ Jan 10, 30.

¹⁷ Jan 14, 28.

¹⁸ Jan 17, 12.

¹⁹ Jan 16, 25.

varoval svoje učence, ni Oče čakal, da bi prevzel varstvo za odhajajočim Sinom, marveč sta jih oba varovala z duhovno močjo; in ko jim je Sin odtegnil svojo telesno pričujočnost, je ostal z Očetom na duhovni straži. Kajti tudi tedaj, ko jih je Sin kot človek v varstvo prejel, jih ni vzel izpod Očetovega varstva; in ko jih je Oče dal Sinu v varstvo, jih ni dal brez njega, kateremu jih je dal, marveč jih je dal Sinu kot človeku, seveda ne brez istega Sina Boga.

7. Sin pravi torej dalje: »Katere si mi dal, sem jih obvaroval in nobeden izmed njih se ni pogubil, razen sinu pogubljenja, da se spolni pismo.«²⁰ Sin pogubljenja se imenuje Kristusov izdajalec, za pogubljenje naprej odločen po svetem pismu, ki o njem zlasti v 108. psalmu prerokuje.

8. »In zdaj grem k tebi; in tó na svetu govorim, da bi imeli moje veselje v sebi dopolnjeno.«²¹ Glejte, pravi, da na svetu govori, ko je bil malo prej rekel: »Že nisem več na svetu.« Zakaj je tako rekel, sem ondi razložil, ali bolje, pokazal, da je sam razložil. Ker še ni odšel, je bil torej še tukaj; ker je pa nameraval kmalu oditi, nekako ni bil več tukaj. Kaj pa je veselje, ki o njem pravi: »Da bi imeli moje veselje v sebi dopolnjeno,« je že prej povedal, ko je rekel: »Da bodo eno kakor midva.« To svoje veselje, to je, veselje, ki jim ga je on dal, pravi, naj se v njih dopolni; zaradi tega, pravi, je na svetu govoril. To je mir in blaženost na onem svetu; da ju dosežemo, je treba na tem svetu trezno in pravično in pobožno živeti²².

²⁰ Jan 17, 12.

²¹ Jan 17, 13.

²² Tit 2, 12.

Stoosmi govor.

Jan 17, 14—19.

1. Govoreč s svojim Očetom in proseč za svoje učence pravi Gospod: »Jaz sem jim izročil tvoj nauk, a svet jih je sovražil.«¹ Tega še niso skusili s svojim trpljenjem, ki je šele pozneje nad nje prišlo; toda to pravi, kakor navadno, z besedami v preteklem času, napovedujoč, kar šele bo. Nato pridodene, zakaj jih svet sovraži, in pravi: »Ker niso od sveta, kakor jaz nisem od sveta.«² To jim je dalo prerojenje; zakaj po rojstvu so bili od sveta, zato jim je bil že rekel: »Jaz sem vas od sveta odbral.«³ Bilo jim je torej dano, da niso bili od sveta, kakor tudi on ni bil, ker jih je on sveta rešil. On pa nikoli ni bil od sveta, ker je bil tudi po podobi hlapca rojen od svetega Duha, po katerem so bili oni prerojeni. Če pa že oni niso bili od sveta zato, ker so bili po svetem Duhu prerojeni, ni bil on nikoli od sveta zato, ker je bil od svetega Duha rojen.

2. »Ne prosim,« pravi, »da bi jih vzel s sveta, temveč da bi jih varoval hudega.«⁴ Morali so namreč še zmeraj biti na svetu, dasi niso bili od sveta. Ponovi isto misel: »Od sveta niso, kakor jaz nisem od sveta. Posveti jih z resnico.«⁵ Tako bodo namreč obvarovani hudega, in da bi se to zgodilo, je poprej prosil. Utegne pa kdo vprašati, kako niso bili od sveta, ko še niso bili z resnico posvečeni, ali, če so že bili, zakaj prosil, da bi bili. Mar li zato, ker tudi posvečeni v svetosti napredujejo in postanejo še svetejši, toda ne brez

¹ Jan 17, 14.

² Ibidem.

³ Jan 15, 19.

⁴ Jan 17, 15.

⁵ Jan 17, 16. 17.

pomoči božje milosti, marveč tako, da on, ki je njih pričetek posvetil, posveti tudi njih napredek? Zato pravi tudi apostol: »On, ki je v vas dobro delo pričel, ga bo tudi dovršil, do dneva Kristusa Jezusa.«⁶ Z resnico se torej posvete dediči nove zaveze; senca te resnice so bila posvečevanja stare zaveze. Ko se pa posvete z resnico, se posvete kajpada v Kristusu, ki je po resnici rekel: »Jaz sem pot, resnica in življenje.«⁷ Dalje, ko je bil rekel: »Resnica vas bo osvobodila,« je takoj nato pojasnjujoč dejal: »Ako vas Sin osvobodi, boste zares svobodni,«⁸ da bi pokazal, da je prej imenoval resnico to, kar je imenoval pozneje Sina. Kaj drugega je torej tudi tukaj povedal z besedami: »Posveti jih z resnico« nego: Posveti jih v meni?

3. Nato nadaljuje in ne neha jasneje naglašati: »Tvoja beseda je resnica.«⁹ Kaj drugega je povedal nego: Jaz sem resnica? Grški evangelij rabi namreč besedo »lógos«, ki jo beremo tudi tam, kjer je rečeno: »V začetku je bila Beseda in Beseda je bila pri Bogu in Bog je bila Beseda.«¹⁰ Zatrdno pa vemo, da je edinorojeni Sin Beseda, ki je meso postala in med nami prebivala¹¹. — — Oče torej z resnico, to je s svojo Besedo, v svojem edinorojenem, posvečuje svoje dediče in njegove sodediče.

4. Toda zdaj govori še o apostolih, kajti nadaljujoč dodaje: »Kakor si mene poslal na svet, sem tudi jaz nje poslal v svet.«¹² Koga je poslal, če ne svoje apostole? Saj tudi ime »apostol«, ki je grško, ne pomeni nič drugega nego »poslanec«. Bog je torej poslal svo-

⁶ Flp 1, 6.

⁷ Jan 14, 6.

⁸ Jan 8, 32. 36.

⁹ Jan 17, 17.

¹⁰ Jan 1, 1.

¹¹ Jan 1, 14.

¹² Jan 17, 18.

jega Sina ne v grešnem mesu, ampak »v podobi grešnega mesa«¹³, in njegov Sin je poslal nje, katere je, rojene v grešnem mesu, očistil grešnega madeža.

5. Toda po tem, da je srednik med Bogom in ljudmi, človek Kristus Jezus¹⁴, postal glava cerkve, so oni njegovi udje; zato pravi dalje: »In zanje se jaz posvečujem.«¹⁵ Kaj pa pomeni: »In zanje se jaz posvečujem,« če ne: Posvečujem jih v sebi, ker so tudi oni — »jaz«. Kajti, o katerih to pravi, so, kakor sem dejal, njegovi udje, glava in telo je pa en Kristus; saj uči in pravi apostol o Abrahamovem zarodu: »Če pa ste vi Kristusovi, ste torej Abrahamov zarod,«¹⁶ ko je bil poprej rekel: »Ne pravi: ‚in zarodom‘, kakor o mnogih, ampak kakor o enem: ‚in tvojemu zarodu‘, ki je Kristus.«¹⁷ Če torej Abrahamov zarod, to je, Kristus — kaj drugega pomenijo besede: »ste torej Abrahamov zarod« nego: ste torej Kristus? Zategadelj pravi isti apostol drugje: »Zdaj se veselim v trpljenju za vas in s svoje strani na svojem mesu dopolnjujem, kar nedostaja bridkostim Kristusovim.«¹⁸ Ni dejal: mojim bridkostim, ampak: »Kristusovim«, ker je bil ud Kristusov in je v svojih preganjanjih, kakršna je moral Kristus na svojem telesu trpeti, tudi on njegove bridkosti po svojem deležu dopolnjeval. Da boš to tudi na tem mestu zatrdno spoznal, vzemi v poštev naslednje. Ko je bil rekel: »In zanje se jaz posvečujem,« je takoj dodal: »da bodo tudi oni posvečeni z resnico,«¹⁹ da vemo, da je tako rekel, ker jih je v sebi posvetil. Kaj je to drugega nego: v sebi, ker je resnica

¹³ Rim 8, 3.

¹⁴ 1 Tim 2, 5.

¹⁵ Jan 17, 19. .

¹⁶ Gal 3, 29.

¹⁷ Gal 3, 16.

¹⁸ Kol 1, 24.

¹⁹ Jan 17, 19.

tista Beseda v začetku, ki je Bog? V njej (= Besedi) je bil tudi Sin človekov²⁰ od početka, ko je bil ustvarjen, posvečen, ko je Beseda meso postala, ker je Beseda in človek ena oseba. Takrat je torej posvetil sebe v sebi, to je, sebe človeka v sebi Besedi, ker je Beseda in človek en Kristus, ki človeka posvečuje v Besedi. Zaradi svojih udov pa pravi: »Jaz zanje,« to je, da je tudi njim v prid, ker so tudi oni — »jaz«, kakor je bilo meni v prid, ker sem človek brez njih. »In zanje se jaz posvečujem,« to je, nje v sebi posvečujem kakor samega sebe, ker so tudi oni v meni — »jaz«. »Da bodo tudi oni posvečeni v resnici.« Kaj pomeni: »tudi oni«, če ne: kakor jaz, »v resnici«, kar sem jaz sam? Nato pa začne govoriti ne več samo o apostolih, ampak tudi o drugih svojih udih. O tem pa bomo z njegovo pomočjo v drugem govoru razpravljali.

Stodeveti govor.

Jan 17, 20.

1. Gospod Jezus je, ko se je približalo njegovo trpljenje, molil za svoje učence, ki jih je imenoval apostole; z njimi je jedel zadnjo večerjo, od katere je njegov izdajalec, po grižljaju razkrit, odšel; z njimi je po njegovem odhodu, preden je zanje molil, že mnogo govoril; nato je dodal še druge, ki bodo vanj verovali, in rekel Očetu: »A ne prosim samo zanje,« to je, za učence, ki so bili takrat pri njem, »ampak tudi za tiste, ki bodo po njih besedi v me verovali.«¹ Tu je hotel, naj mislimo ne samo na tiste, ki so bili takrat pri življenju, ampak tudi na one, ki bodo v

²⁰ Človeška narava Kristusova, ki se po njej Kristus imenuje Sin človekov.

¹ Jan 17, 20.

prihodnje živeli. Kolikor jih je namreč pozneje vanj verovalo, so brez dvoma po besedi apostolov verovali in bodo verovali, dokler ne pride. Njim (= apostolom) je namreč rekel: »In vi boste pričevali, ker ste od začetka pri meni;«² oni so evangelij že oznanjali, preden je bil zapisan. Kdor koli pa v Kristusa veruje, veruje seveda evangeliju. Ne smemo torej, ko pravi, da bodo verovali po njih besedi, imeti na misli samo tistih, ki so apostole slišali, ko so ti še živeli, marveč po njih smrti smo tudi mi, mnogo kasneje rojeni, po njih besedi vero v Kristusa sprejeli. Kajti tisti, ki so bili takrat pri njem, so drugim oznanili, kar so bili od njega slišali. Tako je njihova beseda, da bi tudi mi verovali, prišla do nas, kjer koli je njegova cerkev, in bo prihajala do poznejših, kateri koli in kjer koli bodo pozneje verovali.

2. Utegnilo pa bi se zdeti, da Jezus v tej molitvi ni molil za nekaj svojih, če ne preudarimo vestno besed njegove molitve. Če je namreč najprej molil za tiste, ki so bili pri njem, kakor sem že pokazal, nato pa tudi za tiste, ki bodo po njih besedi vanj verovali, utegne kdo reči, da ni molil za one, ki jih ni bilo takrat pri njem, ko je to govoril, niti niso pozneje verovali po njihovi besedi, ampak so ali po njih ali kakor koli, toda že prej verovali. Je mar bil takrat pri njem Natanael³? Je mar bil ondi Jožef iz Arimateje, tisti, ki je Pilata poprosil za Jezusovo telo, ki o njem isti apostol Janez pričuje, da je bil Jezusov učenec⁴? So mar bile ondi Marija, njegova

² Jan 15, 27.

³ Avguštin misli, da Natanael ni ista oseba z apostolom Jernejem. Prim. govor 7, 17 in 19. opombo ondi; Izbrani spisi IX, 59.

⁴ Jan 19, 38.

mati, in druge žene, ki o njih iz evangelija vemo, da so že takrat bile njegove učenke? So mar bili ondi tisti, ki o njih isti evangelist Janez večkrat pravi, da »so mnogi vanj verovali«⁵? Od kod se je pa vzela množica tistih, ki so šli z vejicami pred njim in za njim, ko je sedel na tovornem živinčetu, in klicali: »Blagoslovljen, ki prihaja v imenu Gospodovem,«⁶ in z njimi otroci, o katerih je sam dejal, da je napovedano: »Iz ust otrok in dojenčev si sebi pripravil hvalo«⁷? Od kod je bilo pet sto bratov, katerim bi se ne bil po vstajenju vsem naenkrat prikazal⁸, ko bi ne bili prej vanj verovali? Od kod tistih sto devet, ki jih je bilo z apostoli vred sto dvajset, ko so zbrani po njegovem vnebohodu pričakovali in prejeli obljubljenega svetega Duha⁹? Od kod so bili vsi ti, če ne izmed onih, ki je o njih rečeno: »Mnogi so vanj verovali«? Zveličar torej takrat ni zanje molil, ker je molil za tiste, ki so bili takrat pri njem, in za druge, ki po njihovi besedi še niso verovali vanj, pač pa bodo verovali? Ti (našteti) pa niso bili takrat pri njem in so vanj že poprej verovali. Ne govorim o starčku Simeonu, ki je v Detece veroval¹⁰, o prerokinji Ani¹¹, o Zahariju in Elizabeti, ki sta o njem prerokovala, preden se je od Device rodil¹², o njenem sinu Janezu, njegovem predhodniku, ženinovem prijatelju¹³, ki ga je v svetem Duhu spoznal¹⁴, odsotnega oznanjal in,

⁵ Prim. Jan 2, 23; 4, 39; 7, 31; 8, 30; 10, 42; 11, 45.

⁶ Mt 21, 8. 9; Mk 11, 8. 9; Lk 19, 38; Jan 12, 15.

⁷ Ps 8, 3; prim. Mt 21, 16.

⁸ 1 Kor 15, 6.

⁹ Apd 1, 15; 2, 4.

¹⁰ Lk 2, 25—35.

¹¹ Lk 2, 36—38.

¹² Lk 1, 41—45. 67—79.

¹³ Jan 3, 29.

¹⁴ Jan 1, 35.

ko je bil pričujoč, drugim pokazal, da bi ga spoznali¹⁵. O teh ne govorim, ker bi se moglo oponesti, da ni bilo treba moliti za take rajne, ki so se z velikim zasluženjem od tod ločili in bili sprejeti v pokoj; prav tako se dá odgovoriti glede starih pravičnih. Kdo od njih bi se bil namreč mogel rešiti pogubljenja vse pogubljene množi, ki je prišlo po enem človeku, če ne bi bil po razsvetljenju svetega Duha veroval v enega srednika med Bogom in ljudmi¹⁶, ki bo prišel v mesu? Toda, mu je li bilo treba moliti za apostole, za toliko njih pa, ki so bili še pri življenju in niso bili takrat pri njem in so že prej verovali, mu ni bilo treba moliti? Kdo bo to trdil?

3. Umeti moramo torej, da še niso vanj verovali tako, kakor je hotel, da se vanj veruje; saj celo Peter, kateremu je za njegovo izpoved: »Ti si Kristus, Sin živega Boga,«¹⁷ dal tako odlično spričevalo, rajši ni hotel, da bi (Gospod) umrl, nego veroval, da bo po smrti vstal; zaradi tega ga je kar nato skušnjavca imenoval¹⁸. Vidimo torej, da so bili vernejši oni, ki so bili že umrli in niso po razsvetljenju svetega Duha o Kristusovem vstajenju prav nič dvomili, nego tisti, ki so verovali, da bo Izraela odrešil, so pa spričo njegove smrti vse upanje, ki so ga vanj imeli, izgubili¹⁹. Ničesar torej z večjo pravico ne verujemo, nego da so po njegovem vstajenju, ko je sveti Duh prišel in so bili apostoli poučeni, potrjeni in v cerkvi prvič za učitelje postavljeni, drugi po njih besedah verovali, kakor je treba v Kristusa verovati, to je, da so se vere v njegovo vstajenje trdno oprijeli. Zategadelj so

¹⁵ Jan 1, 15. 29—36; 3, 27—31.

¹⁶ 1 Tim 2, 5.

¹⁷ Mt 16, 16.

¹⁸ Mt 16, 23.

¹⁹ Prim. dva učenca na potu v Emaus, Lk 24, 19—21.

tudi vsi tisti, ki so, kakor se je pokazalo, že vanj verovali, bili med onimi, za katere je molil, ko je dejal: »A ne prosim samo zanje, ampak tudi za tiste, ki bodo po njih besedi v me verovali.«

4. Da pa to vprašanje do kraja razvozlamo, nam ostaja še blaženi apostol in tisti razbojnik, krut v zločinih, veren na križu. Apostol Pavel namreč trdi, da je bil postavljen za apostola »ne od ljudi, tudi ne po človeku, temveč po Jezusu Kristusu«²⁰, in govoreč o svojem evangeliju pravi: »Tudi ga nisem prejel in se ga nisem naučil od človeka, marveč po razodetju Jezusa Kristusa.«²¹ Kako je tedaj bil med tistimi, o katerih je rečeno: »Bodo po njih besedi v me verovali«? Tisti razbojnik je pa takrat veroval, ko je celo v učiteljih vera, kakršna koli je bila, opešala. Tudi on torej ni po njih besedi v Kristusa veroval, vendar pa je tako veroval, da je o njem, ki ga je videl križanega, izpovedal ne samo, da bo vstal, ampak tudi kraljeval; rekel je namreč: »Spomni se me, ko prideš v svoje kraljestvo!«²²

5. Zategadelj, ako naj verjamemo, da je Gospod Jezus s to molitvijo prosil za vse one, kateri so v tem življenju, ki je preskušnja na zemlji²³, takrat bili ali šele bodo, moramo izraz: »po njih besedi« umeti tako, da pomeni besedo vere, ki so jo (apostoli) po svetu oznanjali; »njih besedo« pa jo je imenoval zato, ker so jo oni najprej in prav posebno oznanjali. Oznanjali so jo namreč že na zemlji, ko je Pavel po razodetju Jezusa Kristusa njih besedo prejel. Zategadelj jim je tudi evangelij predložil, da bi morda ne tekeli ali da

²⁰ Gal 1, 1.

²¹ Gal 1, 12.

²² Lk 23, 42.

²³ Job 7, 1.

bi ne bil tekel zaman, in podali so mu desnice²⁴, kajti našli so tudi v njem, dasi mu ni bila po njih dana, vendarle svojo besedo, ki so jo že oznanjali in ki jim je bila za temelj. Glede te besede o Kristusovem vstajenju pravi isti apostol: »Naj bom jaz ali oni, tako oznanjamo in tako ste vero sprejeli;«²⁵ in zopet: »To je beseda vere, ki jo oznanjamo; kajti, če boš s svojimi usti priznal, da je Jezus Gospod, in boš v svojem srcu veroval, da ga je Bog obudil od mrtvih, boš zveličan.«²⁶ In v Apostolskih delih beremo, da je Bog v Kristusu vsem določil vero, ker ga je od mrtvih obudil²⁷. Ta beseda vere se je zato imenovala njih beseda, ker so jo pred vsem in najprej oznanjali apostoli, ki so bili v njegovi družbi. Če se pa imenuje njih beseda, ni zato nehala biti božja beseda; saj pravi isti apostol, da so jo Tesaloničani od njega sprejeli ne kot človeško besedo, marveč, kar resnično jè, kot božjo besedo²⁸. Božja beseda je tedaj zato, ker jo je Bog dal; njih beseda se je pa imenovala zato, ker jo je Bog najprej in pred vsemi njim izročil, da jo oznanjajo. In tako je tudi tisti razbojnik imel v svoji veri njih besedo, ki se je njihova imenovala zato, ker je bila najprej in pred vsem njih služba, da so besedo oznanjali. In naposled, ko so grške vdove začele godrnjati nad oskrbovanjem miz, še preden je Pavel v Kristusa veroval, so apostoli, ki so bili prej Gospoda spremljali, odgovorili: »Ne bi bilo prav, da bi mi opuščali božjo besedo in oskrbovali mize.«²⁹ Tedaj so dali postaviti diakone, da bi sami brez ovire vršili

²⁴ Gal 2, 2. 9.

²⁵ 1 Kor 15, 11.

²⁶ Rim 10, 8. 9.

²⁷ Apd 17, 31.

²⁸ 1 Tes 2, 13.

²⁹ Apd 6, 2.

službo in oznanjali besedo³⁰. Zato se beseda vere, po kateri so vsi, ki so jo od kogar koli slišali, v Kristusa verovali ali bodo slišali in verovali, po pravici imenuje njih beseda. V oni molitvi je torej Zveličar molil za vse, katere je odrešil, ki so takrat ali šele kasneje živeli, ker je, proseč za apostole, ki so bili takrat pri njem, dodal tudi še tiste, ki bodo po njih besedi vanj verovali. Kaj pa po tem dodatku dalje pravi, bomo drugič razpravljali.

Stodeseti govor.

Jan 17, 21—25.

1. Ko je Gospod Jezus molil za svoje učence, ki jih je takrat imel pri sebi, in dodal tem še druge svoje z besedami: »A ne prosim samo zanje, ampak tudi za tiste, ki bodo po njih besedi v me verovali.«¹ je, kakor da bi ga vprašali, kaj in zakaj zanje prosi, takoj nadaljeval: »Da bodo vsi eno, kakor ti, Oče, v meni in jaz v tebi, da bodo tudi oni v nama eno.«² Poprej, ko je molil še samo za svoje učence, ki jih je imel pri sebi, je dejal: »Sveti Oče, ohrani jih v svojem imenu, ki si mi jih dal, da bodo eno kakor midva.«³ To je torej zdaj prosil tudi za nas, kar poprej za nje, da bi bili vsi, mi in oni, eno. Tu pa poglej in pomisli, da je Gospod rekel ne: »da bomo vsi eno,« ampak: »da bodo vsi eno kakor ti, Oče, v meni in jaz v tebi,« — v mislih dodaj: sva eno, kar je kasneje razločneje povedano — ker je že poprej o učencih, ki so bili pri njem, rekel: »da bodo eno kakor midva.« Oče je torej v Sinu in Sin v Očetu tako, da

³⁰ Apd 6, 3—6.

¹ Jan 17, 20.

² Jan 17, 21.

³ Jan 17, 11.

sta eno, ker sta enega bistva; mi pa moremo sicer biti v njima, ne moremo pa biti eno z njima, ker nismo enega bistva mi in onadva; kajti nismo enega bistva mi in onadva, kolikor je Sin z Očetom Bog. Zakaj kot človek je istega bistva z nami. Zdaj je pa hotel bolj tisto naglasiti, kar je drugje rekel: »Jaz in Oče sva eno,«⁴ s čimer je povedal, da je Očetova in njegova narava ista. Zategadelj pa, če so v nas Oče in Sin ali tudi sveti Duh, ne smemo misliti, da so z nami iste narave. Tako so torej v nas ali mi v njih, da so oni eno po svoji naravi, mi eno po svoji. Oni so namreč v nas kakor Bog v svojem templju, mi pa smo v njih kakor stvar v svojem stvarniku.

2. Ko je bil torej rekel: »Da bodo tudi oni v nama eno,« je dodal: »da bo svet veroval, da si me ti poslal.«⁵ Kaj je to? Bo li mar svet takrat veroval, ko bomo v Očetu in Sinu vsi eno? Ni li to tisti večni pokoj in bolj plačilo za vero nego vera? Eno bomo namreč ne, da bi verovali, ampak, ker smo verovali. Toda, čeprav smo v tem življenju zaradi skupne vere eno vsi, ki v enega verujemo po apostolovi besedi: »Kajti vsi vi ste eno v Kristusu Jezusu,«⁶ smo tudi tako eno ne, da verujemo, ampak, ker verujemo. Kaj pomeni torej: »Vsi naj bodo eno, da bo svet veroval«? Vprav »vsi« so verujoči svet. Niso namreč drugi, ki bodo eno, in zopet drugi »svet«, ki bo veroval, ker bodo oni eno; saj je brez dvoma o tistih rekel: »da bodo vsi eno,« o katerih je bil rekel: »A ne prosim samo zanje, ampak tudi za tiste, ki bodo po njih besedi v me verovali,« in takoj dostavil: »da bodo vsi eno.« Ti »vsi«, kaj so, če ne svet, kajpada ne sovražni, ampak

⁴ Jan 10, 30.

⁵ Jan 17, 21.

⁶ Gal 3, 28.

verni? Kajti on, ki je rekel: »Ne prosim za svet,«⁷ prosi za svet, da bi veroval; zakaj, jè svet, ki je o njem pisano: »da ne bi bili s svetom obsojeni.«⁸ Za tega ne prosi, saj mu ni neznan, za kaj je (ta svet) naprej določen. Jè tudi svet, ki je o njem pisano: »Sin človekov namreč ni prišel, da bi svet sodil, marveč, da bi se svet po njem zveličal;«⁹ zato pravi tudi apostol: »Zakaj Bog je hotel svet s seboj spraviti v Kristusu.«¹⁰ Za ta svet prosi in pravi: »da bo svet veroval, da si me ti poslal.« Po tej veri se namreč svet spravi z Bogom, če veruje v Kristusa, ki ga je Bog poslal. Kako bomo torej umeli besede: »da bodo tudi oni v nama eno, da bo svet veroval, da si me ti poslal?« Za vzrok, da veruje svet, ni navedel tega, da so oni eno, kakor da svet veruje, ker vidi, da so eno — saj so svet vsi, ki po veri postanejo eno — marveč je proseč rekel: »da bo svet veroval,« tako, kakor je proseč rekel: »da bodo vsi eno,« in kakor proseč rekel: »da bodo tudi oni v nama eno.« Kajti, »da bodo vsi eno,« je isto kakor: »svet naj veruje«, saj verujoč postanejo eno, popolnoma eno, kateri, dasi eno po naravi, niso bili eno, ker so se ločili od enega. Kratko: če besedo »prosim« trikrat po tihem mislimo ali, da bo krepkeje zvenelo, povsod postavimo, bo razlaga tega stavka jasnejša: Prosim, da bodo vsi eno kakor ti, Oče, v meni in jaz v tebi; prosim, da bodo tudi oni v nama eno; prosim, da bo svet veroval, da si me ti poslal. »V nama« je namreč dodal, da bomo vedeli, da je treba božji milosti, ne nam pripisati, če postanemo eno po zvesti ljubezni, kakor je apostol, ko je bil rekel: »Nekdaj ste bili tema,« pač dejal:

⁷ Jan 17, 9.

⁸ 1 Kor 11, 32.

⁹ Jan 3, 17.

¹⁰ 2 Kor 5, 19.

»zdaj pa ste luč,« toda pristavil: »v Gospodu,«¹¹ da si ne bi tega sami lastili.

5. Ko je naš Zveličar prosil Očeta, je dokazal, da je človek; zdaj pa, hoteč dokazati, da tudi sam daje, kar prosil, ker je z Očetom Bog, pravi: »In jaz sem jim dal slavo, ki si jo dal meni.«¹² Kakšno slavo, če ne nesmrtnost, ki jo bo človeška narava v njem prejela? Tudi sam je namreč še ni prejel, toda po svoji navadi označuje zaradi nespremenljive naprejšnje odločbe z besedami preteklega časa, kar šele pride: da bo on, ki naj ga zdaj Oče poveliča, to je, obudi, tudi sam ob koncu nas k tej slavi obudil. — — Kakor je pa hotel, naj se po njegovi prošnji, s katero je Očeta za vse prosil, zgodi, »da bodo vsi eno«, tako je vendarle hotel, naj se zgodi tudi po njegovi dobroti, ker pravi: »Dal sem jim slavo, ki si jo dal meni«; kajti takoj je dostavil: »da bodo eno, kakor sva midva eno.«¹³

4. Nato je dodal: »Jaz v njih in ti v meni, da bodo popolnoma eno.«¹⁴ S tem je kratko povedal, da je srednik med Bogom in ljudmi. To namreč ni rečeno tako, kakor da Oče ni v nas ali mi nismo v Očetu, ker je tudi drugje rekel: »Prišla bova k njemu in pri njem prebivala«¹⁵ in ker tu malo prej ni dejal: »Jaz v njih in ti v meni,« kar je zdaj rekel, ali: Oni v meni in jaz v tebi, ampak: »Ti v meni in jaz v tebi in oni v nama.« Kar je torej zdaj rekel: »Jaz v njih in ti v meni« je kot srednik rekel tako, kakor je apostol dejal: »Vi Kristusovi, Kristus pa božji.«¹⁶ Besede, ki jih je dodal: »da bodo popolnoma eno,« pa pravijo, da sprava, ki jo kot

¹¹ Ef 5, 8.

¹² Jan 17, 22.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Jan 17, 23.

¹⁵ Jan 14, 23.

¹⁶ 1 Kor 3, 23.

srednik vrši, meri na to, da dosežemo popolno blaženost, ki se ji ne more nič več dodati. Zategadelj sodim, da se nadaljnje besede: »da tako svet spozna, da si me ti poslal,« ne smejo umeti tako, kakor da je ponovil: »da bo svet veroval«. — Ker tukaj o popolnosti govori, je treba umeti spoznanje, kakršno bo v gledanju, ne, kakršno je zdaj po veri¹⁷. Kajti zdi se, da se drži nekega reda, ko je malo poprej dejal: »da bo svet veroval,« tu pa: »da svet spozna.« — Dokler namreč verujemo, česar ne vidimo, še nismo tako popolni, kakor bomo, ko bomo smeli gledati, kar verujemo. Zelo prav je torej ondi rečeno: »da bo svet veroval,« tu pa: »da svet spozna,« vendar tu in tam: »da si me ti poslal,« da vemo, kolikor se tiče neločljive ljubezni Očeta in Sina, da zdaj verujemo, kar želimo po veri spoznati. Ko bi pa rekel: da spoznajo, da si me ti poslal, bi pomenilo prav toliko kakor: »da svet spozna«. Oni so namreč svet, ne trdovratno sovražni, kakršen je svet, ki je za pogubljenje naprej določen, ampak tisti, ki se je iz neprijatelja v prijatelja spremenil, ki je zaradi njega Bog hotel svet s seboj spraviti v Kristusu¹⁸. Zato je rekel: »Jaz v njih in ti v meni,« kakor da je rekel: Jaz v njih, h katerim si me poslal, in ti v meni, hoteč svet spraviti s seboj po meni.

5. Zato pravi še tole: »In si jih ljubil, kakor si mene ljubil.«¹⁹ V Sinu nas namreč Oče ljubi, ker nas je v njem izvolil pred stvarjenjem sveta²⁰. On namreč, ki ljubi edinorojenega, ljubi kajpada tudi njegove ude, ki jih je po njem posinovil. Zaradi tega pa še nismo enaki edinorojenemu, po katerem smo bili ustvarjeni in preustvarjeni, ker je rečeno: »Ljubil si

¹⁷ Prim. 2 Kor 5, 7.

¹⁸ 2 Kor 5, 19.

¹⁹ Jan 17, 23.

²⁰ Ef 1, 4.

jih, kakor si mene ljubil.« Ne meni namreč vsakokrat enakosti, kdor pravi: Kakor ono tako tudi to, marveč meni včasih samo: Ker je ono, zato je tudi to, ali: Ker je ono, bodi tudi to. Kdo bo namreč trdil, da je Kristus poslal apostole v svet prav tako, kakor je Oče njega poslal? Da namreč o drugih razlikah molčim, ki bi jih bilo predolgo naštevati: oni so bili poslani, ko so že bili ljudje, on pa je bil poslan, da bi človek postal; in vendar je poprej rekel: »Kakor si mene poslal na svet, sem tudi jaz nje poslal v svet,«²¹ kakor da je dejal: Ker si ti mene poslal, sem jaz nje poslal. Tako pravi tudi drugje: »Ljubil si jih, kakor si mene ljubil,« kar pomeni: Ljubil si jih, ker si tudi mene ljubil. Ni namreč mogoče, da ne bi ljubil Sinovih udov, ko ljubi Sina, ali, ni drugega vzroka, da ljubi njegove ude, nego ker ljubi njega. Toda Sina ljubi po njegovem božanstvu, ker ga je rodil sebi enakega; ljubi ga tudi kot človeka, ker je edinorojena Beseda meso postala,²² in zaradi Besede mu je drago meso Besede; nas pa ljubi, ker smo udje njega, katerega ljubi, in da bi to bili, nas je ljubil, preden smo bili.

6. Zato je nedoumljiva ljubezen, s katero Bog ljubi, in nespremenljiva. Ni nas namreč začel ljubiti šele tedaj, ko smo se z njim spravili po krvi njegovega Sina, marveč nas je ljubil pred stvarjenjem sveta, da bi bili z njegovim edinorojenim tudi mi njegovi otroci, preden smo sploh kaj bili. Da smo se spravili z Bogom po smrti njegovega Sina²³, ne sprejmimo, ne umejmo tako, kakor da nas je Sin zato z njim spravil, da bi nas začel ljubiti, katere je prej sovražil; tako se namreč spravi sovražnik s sovražnikom, da sta potem prijatelja in se ljubita, ko sta prej drug drugega so-

²¹ Jan 17, 18.

²² Jan 1, 14.

²³ Rim 5, 10.

vražila, marveč mi smo dosegli spravo z njim, ki nas je že ljubil, ko smo bili zaradi greha z njim v sovraštvu. Ali govorim resnico, naj izpriča apostol, ki pravi: »Bog pa skazuje svojo ljubezen do nas s tem, da je Kristus za nas umrl, ko smo bili še grešniki.«²⁴ Ljubil nas je torej, ko smo še sovražno z njim ravnali in delali krivico; in vendar se mu je po resnici reklo: »Mrziš, Gospod, vse, ki delajo krivico.«²⁵ Na čudovit in božji način nas je torej celo tedaj ljubil, ko nas je sovražil; sovražil nas je namreč takšne, kakršnih nas ni naredil. In ker ni naša krivica njegovega dela skoz in skoz pokvarila, je znal v vsakem izmed nas hkrati sovražiti, kar smo mi naredili, in ljubiti, kar je on naredil. In sicer smemo glede vsega tako misliti o njem, ki mu je po resnici rečeno: »Nič tega ne sovražiš, kar si ustvaril.«²⁶ Kajti, kar koli bi sovražil, ne bi hotel, da jè, in kar Vsemogočni ne bi hotel, da jè, tega bi tudi ne bilo, ako ne bi bilo tudi v onem, kar sovraži, nekaj, kar bi ljubil. Po pravici namreč sovraži in zameta pregreho, ker se ne ujema z vzorom v njegovi zamisli, vendar pa tudi v grešnikih ljubi svojo dobroto, ko jih ozdravlja, ali svojo (pravično) sodbo, ko jih obsoja. Tako Bog nič tega, kar je ustvaril, ne sovraži — ker je namreč stvarnik narav, ne okvar, ni on ustvaril hudega, katero sovraži — in celo glede hudega, ki ga z usmiljenjem ozdravlja ali s sodbo spravlja v red, je dobro to, kar stori. Če torej nič tega, kar je ustvaril, ne sovraži, kdo bo utegnil dostojno povedati, kako ljubi ude svojega edinorojenega? In koliko bolj po pravem redu ljubi edinorojenega samega, ki so v njem vse stvari, vidne in ne-

²⁴ Rim 5, 8.

²⁵ Ps 5, 7.

²⁶ Modr 11, 25.

vidne, ustvarjene²⁷ in po svojih vrstah urejene! Ude edinorojenega namreč s svojo obilno milostjo vodi, da so angelom enaki; ker pa je edinorojeni gospod vsega, je brez dvoma gospod angelov, po naravi, po kateri je Bog, enak ne angelom, ampak Očetu; po milosti pa, po kateri je človek — kako ne presega vzvišenosti katerega koli angela, ko je meso in Beseda ena oseba?

7. So sicer tudi taki, ki nas stavijo celo nad angele, ker je, pravijo, Kristus umrl za nas, ne za angele. Je li to kaj drugega, nego da se hočejo z brezbožnostjo hvaliti? Kajti Kristus je, kakor pravi apostol, »v primernem času umrl za brezbožne«²⁸. Tu se pa hvali ne naše zasluženje, ampak božje usmiljenje. Zakaj, kakšna hvala je to, če se hočeš hvaliti s tem, da si bil tako gnusno bolan, da nisi mogel drugače nego po smrti zdravnikovi ozdraveti? To ni hvala našega zasluženja, ampak zdravilo bolezní. Mar se li zato stavimo nad angele, ker se angelom, ko so tudi oni grešili, ni dalo nič takega, da bi bili ozdraveli? Kakor da bi se bilo dalo njim le nekaj malega, nam pa več. Pa če bi se bilo tudi to zgodilo, bi mogli še vprašati, se je li zgodilo zato, ker smo bili odličneje pokoncu, ali obupneje na tleh. Ko pa vemo, da ni dal Stvarnik vsega dobrega angelom nikake milosti, da bi se bili popravili, zakaj ne uvidimo rajši, da je njih greh zadela toliko hujša obsodba, kolikor vzvišenejša je bila njih narava? Toliko manj bi bili namreč smeli grešiti, kolikor boljši od nas so bili. Zdaj pa so bili, žaleč Stvarnika, njegovi dobroti toliko grje nehvaležni, v kolikor večji milosti so bili ustvarjeni; in ni jim bilo dovolj, da so se njemu izneverili, marveč so še nas prevarili. On, ki nas je ljubil, kakor je ljubil

²⁷ Prim. Kol 1, 16.

²⁸ Rim 5, 6.

Kristusa, nam bo torej skazal to veliko dobroto, da bomo zaradi njega, čigar udje naj bi bili, enaki svetim angelom, dasi smo po naravi nižji od njih in dasi smo po grehu postali še nevrednejši, da bi bili kakor koli njih drugovi.

Stoenajsti govor.

Jan 17, 24—26.

1. K velikemu upanju dviga Gospod Jezus svoje, da večjega sploh biti ne more. Poslušajte in se v upanju veselite, zakaj je treba to življenje ne ljubiti, temveč prenašati, da boste mogli v njegovih nadlogah potrpeti¹. Poslušajte, pravim, in glejte, kam se naše upanje dviga! Kristus Jezus govori; edinorojeni božji Sin, ki je z Očetom enako večen in mu enak, govori; on, ki je zaradi nas človek postal, pa ni postal lažniv kakor vsak človek², govori; pot, resnica in življenje³ govori; on, ki je svet premagal⁴, govori o onih, za katere ga je premagal. Poslušajte, verujte, upajte, hrepenite po tem, kar pravi! »Oče,« pravi, »hočem, naj bodo tudi ti, katere si mi dal, z menoj tam, kjer sem jaz.«⁵ Kdo so tisti, ki o njih pravi, da mu jih je Oče dal? Mar li ne tisti, ki o njih drugje pravi: »Nihče ne pride k meni, če ga Oče, ki me je poslal, ne pritegne«⁶? Kako pa tudi sam z Očetom stori, kar pravi, da Oče stori, že vemo, če smo v tem evangeliju kaj napredovali. Ti so torej, ki jih je od Očeta prejel in jih odbral, da niso več od sveta, kakor tudi sam ni od sveta⁷, vendar

¹ Prim. Rim 12, 12.

² Prim. Ps 115, 2.

³ Jan 14, 6.

⁴ Jan 16, 33.

⁵ Jan 17, 24.

⁶ Jan 6, 44.

⁷ Jan 16, 19; 17, 16.

da so tudi oni svet, ki veruje in spoznava, da je Kristus od Boga Očeta poslan⁸, da bo svet sveta rešil, da se ne bo svet, ki naj se z Bogom spravi, s sovražnim svetom vred pogubil. Takole namreč pravi na začetku te molitve: »Dal si mu oblast nad vsem mesom, da bo vsem, katere si mu dal, podelil večno življenje.«⁹ Tu kaže, da je prejel oblast nad vsemi ljudmi, da oprostí, kogar hoče, obsodi, kogar hoče, ki bo sodil žive in mrtve, da so mu pa dani vsi, katerim podeli večno življenje. Tako namreč pravi: »da bo vsem, katere si mu dal, podelil večno življenje.« Niso mu torej dani oni, katerim ne bo podelil večnega življenja, dasi mu je dana oblast tudi nad njimi, ker mu je bila dana oblast nad vsem mesom, to je, nad vsem človeštvom. Tako bo (z Bogom) spravljeni svet osvobojen sveta, ko bo nad le-tem svojo oblast uveljavil, da ga bo pahnil v večno smrt, onega si pa osvojil, ko mu bo podelil večno življenje. Zategadelj je dobri pastir¹⁰ obljubil prav vsem svojim ovcam, vzvišena glava vsem svojim udom, to za plačilo, da bomo, kjer je on, z njim tudi mi; mi pa mogoče, da se ne bi spoznalo, kar je vsemogočni Sin vsemogočnemu Očetu rekel, da je njegova volja. Ondi je namreč tudi sveti Duh, prav tako večni, prav tako Bog, en Duh obeh in podstatna volja obeh¹¹. Kar je namreč, kakor beremo, rekel, ko je prišlo njegovo trpljenje: »Vendar ne kakor jaz hočem, ampak kakor ti, Oče«¹² — kakor da jè ali da je bila drugačna volja Očetova, drugačna Sinova — je izraz naše slabote, sicer veren, ki je nje

⁸ Jan 17, 21. 25.

⁹ Jan 17, 2.

¹⁰ Jan 10, 11.

¹¹ »... et substantia voluntatis eorum.«

¹² Mt 26, 59.

podobo naša glava nase vzela¹³, ko je tudi naše grehe nosila¹⁴. Ena pa je volja Očeta in Sina, ki imata tudi enega Duha; če jima tega pridružiš, spoznaš Trojico. Ako tega še ne more slabost spoznati, naj bogovdanost veruje.

2. Ker sem pa, kolikor je v kratkem govoru mogoče, že povedal, komu je obljubil in kako zanesljiva je obljuba, pogledjmo, kaj je dobrotljivo obljubil. »Hočem,« pravi, »naj bodo tudi ti, katere si mi dal, z menoj tam, kjer sem jaz.« Kot stvar¹⁵, kar je postal iz Davidovega semena po mesu¹⁶, še niti sam ni bil ondi, kjer bo v prihodnje; toda mogel je reči: »kjer sem jaz«, da spoznamo, da pojde kmalu v nebesa; rekel je torej, da je že tam, kjer kmalu bo. Mogel je reči tudi tako, kakor je bil v pogovoru z Nikodemom dejal: »Nihče ni šel v nebesa, kakor tisti, ki je prišel iz nebes, Sin človekov, ki je v nebesih.«¹⁷ Zakaj, tudi tu ni rekel »bo«, ampak »je«, zaradi edinosti osebe, v kateri je Bog človek in človek Bog. Obljubil je torej, da bomo v nebesih; tja je bila namreč podoba hlapca, ki jo je iz Device vzela, povzdignjena in na Očetovo desnico posajena. Zaradi upanja na tolikšno dobroto pravi tudi apostol: »Bog pa, ki je bogat v usmiljenju, nas je zaradi svoje velike ljubezni, s katero nas je vzljubil, čeprav smo bili mrtvi zaradi prestopkov, oživil s Kristusom, po čigar milosti smo rešeni, in z njim vred obudil in nam dal sedež v nebesih s Kristusom Jezusom.«¹⁸ To smemo umeti, da je Gospod

¹³ »...sonus est nostrae infirmitatis, quamvis fidelis, quam in se caput nostrum transfiguravit.«

¹⁴ Prim. Iz 53, 4.

¹⁵ Po ustvarjeni človeški naravi.

¹⁶ Rim 1, 3.

¹⁷ Jan 3, 13.

¹⁸ Ef 2, 4—6.

povedal z besedami: »Naj bodo tudi ti, kjer sem jaz.« O sebi je sicer rekel, da je že tam; o nas pa je rekel, da hoče, naj bomo tam z njim, ni dejal, da smo že. Apostol se je pa izrazil, kakor da se je že zgodilo, kar je Gospod rekel, da hoče, naj se zgodi. Ne pravi namreč: bo obudil in dal sedež v nebesih, ampak: »je obudil in dal sedež,« ker ima ne brez vzroka, ampak zatrdno, že za dovršeno, o čemer ne dvomi, da se bo zgodilo. Kar se pa tiče božje podobe, po kateri je Očetu enak, če hočemo o njej umeti, kar je rekel: »Hočem, naj bodo tudi ti z menoj tam, kjer sem jaz,« naj izgine izpred našega duha sleherna telesna predstava; kar koli se duhu vsiljuje dolgega, širokega, gostega, s kakršno koli telesno svetlobo pobarvanega, skozi kakršne koli prostore, omejene ali neomejene, raztegnjenega — od vsega tega naj duh obrne, kolikor more, svoj pogled, svojo misel in pozornost. Ne išči, kje je Očetu enaki Sin, ker nihče ne najde kraja, kje ga ni. Kdor pa hoče iskati, si prizadevaj, da bo on pri njem (= pri Sinu), ne povsod, kakor oni, ampak povsod, kjer more biti. Kajti on, ki človeku, ki je za kazen na križu visel in ga zveličavno priznal, pravi: »Danes boš z menoj v raj«¹⁹ — po njegovi človeški naravi bo njegova duša tisti dan v predpeklu, njegovo meso v grobu, kot Bog je pa kajpada bil tudi v raj. Četudi torej razbojnikova duša, prejšnjih zločinov očiščena in po njegovi milosti že blažena, ni mogla biti povsod kakor on, je vendar tudi isti dan mogla biti z njim v raj, od koder se on, ki je zmeraj povsod, ni ločil. Zategadelj torej mu ni bilo dovolj reči: »Hočem, naj bodo ti tam, kjer sem jaz,« temveč je dodal: »z menoj.« Zakaj, biti z njim je velika dobrot. Kajti tudi pogubljeni morejo biti tam, kjer je on, ker je

¹⁹ Lk 23, 43.

tudi on, kjer koli je kdo; toda samo blaženi so z njim (= pri njem), ker ne morejo biti blaženi, razen po njem. Mar ni po resnici Bogu rečeno: »Ako bi šel v nebo, si ti ondi; ako bi se podal v pekel, si tukaj«²⁰? Mar ni Kristus božja modrost, ki »zaradi svoje čistote vse prešinja«²¹? Toda luč sveti v temi, a tema je ne sprejme²². In zategadelj — da vzamem za nekak primer vidno, čeprav zelo nepodobno reč — kakor slepec, ki je tam, kjer je luč, vendar ni pri luči, marveč je odsoten prisotni, tako tudi neveren in brezbožen, ali tudi veren in pobožen človek, ki pa še ni sposoben, da bi gledal luč modrosti, vendar ni pri Kristusu, če ga ne gleda, dasi ne more biti nikjer, kjer bi tudi Kristus ne bil. Ni dvoma, da je pobožno veren človek pri Kristusu po veri, zato pravi: »Kdor ni z menoj, je zoper mene.«²³ Ko je pa Bogu Očetu rekel: »Hočem, naj bodo tudi ti, katere si mi dal, z menoj tam, kjer sem jaz,« je vsekakor govoril o gledanju, ko »ga bomo gledali, kakršen je«²⁴.

3. Nihče ne káli nad vse jasne misli z meglenim ugovarjanjem! Nadaljnje besede naj o prejšnjih pričujejo! Ko je bil namreč rekel: »Hočem, naj bodo tudi ti z menoj tam, kjer sem jaz,« je takoj dodal: »da bodo gledali mojo slavo, ki si mi jo dal, ker si me ljubil pred začetkom sveta.«²⁵ »Da bodo gledali,« je dejal, ne: da bodo verovali. To je plačilo za vero, ne vera. Če je namreč vera v listu Hebrejcem prav opredeljena: »Prepričanje o stvareh, ki se ne vidijo,«²⁶

²⁰ Ps 138, 8.

²¹ Modr 7, 24.

²² Jan 1, 5.

²³ Mt 12, 30. Avguštin je Gospodovo besedo svoji misli prikrojil (z menoj = pri meni).

²⁴ 1 Jan 3, 2.

²⁵ Jan 17, 24.

²⁶ Hebr 11, 1.

zakaj bi nagrade za vero ne opredelili: Gledanje stvari, ki jih v veri upamo? — — —

4. Kako torej ne bomo pri Kristusu, kjer je, ko bomo pri njem v Očetu, v katerem je? Tudi tega nam apostol ni zamolčal, čeprav še nimamo stvari v posesti, pač pa imamo upanje. Pravi namreč: »Če ste vstali v Kristusu, iščite, kar je zgoraj, kjer je Kristus, sedeč na desnici božji. Kar je zgoraj, po tem hrepente, ne po tem, kar je na zemlji. Zakaj umrli ste in vaše življenje je s Kristusom skrito v Bogu.«²⁷ Glejte, zdaj je po veri in upanju naše življenje tam, kjer je Kristus, je pri njem, ker je s Kristusom v Bogu. Glejte, že se je nekako zgodilo, kar je prosil, naj se zgodi, ko je rekel: »Hočem, naj bodo tudi ti z menoj tam, kjer sem jaz,« toda zdaj po veri. Kdaj pa se bo to dopolnilo po gledanju? »Ko se prikaže Kristus, vaše življenje, takrat se boste tudi vi z njim prikazali v slavi.«²⁸ Takrat se bomo prikazali, kar takrat bomo, kajti takrat se bo pokazalo, da nismo, preden smo bili, brez vzroka verovali in upali. To bo dopolnil on, ki mu je Sin rekel: »Da bodo gledali mojo slavo, ki si mi jo dal,« in takoj dostavil: »ker si me ljubil pred začetkom sveta.« V njem je namreč ljubil tudi nas pred začetkom sveta in takrat naprej odločil, kar bo storil ob koncu sveta.

5. »Pravični Oče, svet te ni poznal.«²⁹ Ker si pravičen, zato te svet ni poznal. Tisti svet namreč, ki je za pogubljenje naprej določen, te po svoji krivdi ni poznal; svet pa, ki si ga po Kristusu s seboj spravil, te je poznal, ne po svojem zasluženju, ampak po tvoji milosti. Kaj drugega namreč pomeni spoznati ga nego večno življenje? Tega pogubljenemu svetu kajpada

²⁷ Kol 3, 1—3.

²⁸ Kol 3, 4.

²⁹ Jan 17, 25.

ni dal, spravljenemu svetu pa je dal. Zategadelj te torej svet ni poznal, ker si pravičen in si njegovi krivici prisodil, da te ni spoznal; in zategadelj te je spravljeni svet spoznal, ker si usmiljen in si mu, ne zaradi njegovega zasluženja, ampak z milostjo prišel na pomoč, da te je spoznal. Nato pravi: »Jaz pa sem te poznal.«³⁰ On je vir milosti kot Bog po svoji naravi, kot človek od svetega Duha in Device pa po neizrekljivi milosti. In zaradi njega, ker je milost božja po Jezusu Kristusu, našem Gospodu, »so tudi ti spoznali,« pravi, »da si me ti poslal«³¹. To je (z Bogom) spravljeni svet. Toda spoznali so zato, ker si me ti poslal; po milosti so torej spoznali.

6. »In razodel sem jim,« pravi, »tvoje ime in jim ga bom še razodeval.«³² Razodel sem ga po veri, razodeval ga bom po gledanju; razodel sem ga njim, ki bo njih potovanja nekoč konec, razodeval jim ga bom, ko bodo kraljevali brez konca. »Da bo ljubezen, s katero si me ljubil, v njih in jaz v njih.«³³ — Kako pa je ljubezen, s katero je Oče ljubil Sina, v nas, če ne tako, ker smo njegovi udje in ker nas Oče v Sinu ljubi, ker ljubi celega, glavo in telo? Zato je dodal: »in jaz v njih,« kakor da je rekel: ker sem jaz v njih. Drugače je namreč v nas kakor v svojem templju, drugače pa je v nas, ker smo tudi mi on, saj smo njegovo telo, ker je postal človek, da bi bil naša glava. — Končana je Zveličarjeva molitev, prične se trpljenje. Konča naj se torej tudi ta govor, da bomo, kakor bo on dal, o trpljenju v drugih govorih razpravljali.

³⁰ Ibidem.

³¹ Ibidem.

³² Jan 17, 26.

³³ Ibidem.

Stodvanajsti govor.

Jan 18, 1—12.

1. Končavši veliki in dolgi govor, ki ga je Gospod po zadnji večerji, preden je za nas svojo kri preлил, govoril svojim učencem, ki so bili takrat pri njem, in dodavši njegovo molitev k Očetu, je začel evangelist Janez pripovedovati njegovo trpljenje takole: »Po teh besedah je odšel Jezus s svojimi učenci čez potok Cedron; tam je bil vrt, na katerega je stopil on in njegovi učenci. Vedel je pa tudi Juda, ki ga je izdal, za ta kraj, zakaj tam se je Jezus s svojimi učenci mnogokrat sešel.«¹ Kar pravi, da je šel Jezus s svojimi učenci na vrt, se ni zgodilo takoj, ko je bil končal molitev, ki jo omenja z pripombo: »Po teh besedah.« Vmes je bilo še kaj drugega, kar je ta evangelist opustil, kar se pa pri drugih evangelistih bere, kakor se tudi pri tem marsikaj nahaja, kar so oni v svojem poročilu zamolčali. Kdor želi zvedeti, kako vsi med seboj soglašajo in eden ni nasproten resnici, ki jo drugi pravi, naj tega ne išče v teh govorih, marveč v drugem z velikim trudom sestavljenem spisu², in naj se o tem pouči ne stojé poslušajoč, ampak sedé beroč ali poslušajoč in premišljuječ, ko kdo drug bere. Vendar pa naj, preden spozna — če more v tem življenju tudi spoznati ali zaradi kakih ovir ne more — veruje, da noben evangelist, kolikor gre za tiste, ki jim je cerkev priznala kano nično veljavo, ni ničesar napisal, kar bi nasprotovalo njegovemu poročilu ali ne manj verjetnemu poročilu drugega evangelista. Zdaj torej pogledjmo poročilo blaženega Janeza, kakor smo ga začeli razlagati, ne da bi ga z drugimi primerjali; pri stvareh, ki so jasne, se ne

¹ Jan 18, 1. 2.

² Avguštin meni svoje delo o soglasju med evangelisti, *De consensu evangelistarum libri IV*, ki ga je napisal l. 400.

bomo mudili, da bomo to storili, kjer bo stvar terjala. Kar je torej rekel: »Po teh besedah je odšel Jezus s svojimi učenci čez potok Cedron; tam je bil vrt, na katerega je stopil on in njegovi učenci,« me umejmo tako, kakor da je takoj po teh besedah stopil na vrt, marveč pripomba: »Po teh besedah« nas opozarja, naj ne mislimo, da je stopil na vrt, preden je besede do kraja izgovoril.

2. »Vedel je pa tudi Juda, ki ga je izdal, za ta kraj.« Besedni red je tale: Vedel je za kraj tisti, ki ga je izdal. »Zakaj tam se je,« pravi, »Jezus s svojimi učenci mnogokrat sešel.« Ondi³ je torej volk v ovčjem kožuhi, ki ga je hišni oče po skrivnostnem sklepu med ovčami trpel, zvedel, kje bo za malo časa z zahrbtnim napadom na pastirja njegovo čredo razkropil. »Juda je torej vzela četo in služabnike velikih duhovnikov in farizejev ter šel tja s svetilkami in plamenicami in orožjem.«⁴ Četa niso bili Judje, ampak vojaki. Misliti si moramo, da je četo dobil od poglavarja⁵, kakor da gre nad zločinca, držeč se reda zakonite oblasti, da si ne bi nihče upal ustaviti se preganjalcem, da si jih je bilo tolikšno krdelo in so prišli tako oboroženi, da bi bili lahko ostrašili ali tudi odbili vsakega, kdor bi se bil drznil Kristusa braniti. Tako se je namreč skrila njegova moč in se na videz pokazala njegova nemoč, da se je sovražnikom zdelo to potrebno zoper njega, ki bi mu ne bili mogli do živega, da ni sam hotel; Dobri je na dober način porabil húdo in obrnil húdo v dobro, da je naredil dobre iz hudobnih in razločil dobre od hudobnih.

³ Na vrtu, kamor je z drugimi apostoli prihajal, je Juda spoznal, da bo ondi Gospoda najlaže izdal.

⁴ Jan 18, 5.

⁵ Od poglavarja (praeses) Pontija Pilata.

5. »Tedaj je Jezus,« nadaljuje evangelist, »ki je vedel za vse, kaj se bo z njim zgodilo, stopil naprej in jim rekel: ‚Koga iščete?‘ Odgovorili so mu: ‚Jezusa Nazarečana.‘ Jezus jim pravi: ‚Jaz sem.‘ Stal je pa med njimi tudi Juda, ki ga je izdal. Ko jim je torej rekel: ‚Jaz sem,‘ so stopili nazaj in popadali na tla.«⁶ Kje je zdaj vojaška četa in služabniki prvakov in farizejev? Kje je strah in varstvo orožja? Dà, edina beseda: »Jaz sem« je tolikšno četo, besno od sovraštva, pretečo z orožjem, brez kopja udarila, odbila, pobila. Kajti Bog je bil skrit v mesu in večni dan je bil tako prikrit pod človeškimi udi, da ga je tema s svetilkami in plamenicami iskala, da bi ga umorila. »Jaz sem,« reče in brezbožne na tla pomeče. Kaj bo storil, ko pride na sodbo, ki je to storil, ko naj pojde pred sodbo? Kaj bo zmogel, ko bo kraljeval, ki je to zmogel, ko je šel v smrt? Še zdaj pravi Kristus po evangeliju: »Jaz sem;« Judje pa pričakujejo antikrista, da bodo stopili nazaj in popadali na tla, ker, zapustivši nebeško, hrepene po zemeljskem. Da bi Jezusa zgrabili, so preganjalci z izdajalcem prišli; našli so ga, ki so ga iskali, slišali: »Jaz sem.« Zakaj ga niso zgrabili, marveč so odstopili nazaj in popadali na tla, če ne zato, ker je tako hotel on, ki je mogel storiti, kar je hotel? Toda, ko bi se jim ne bil dal zgrabiti, bi oni sicer ne bili izvršili, zaradi česar so prišli, pa tudi on bi ne bil izvršil, zaradi česar je prišel. Njega so namreč besneč iskali, da bi ga umorili, pa tudi on je nas iskal s svojo smrtjo. Ko je torej tistim, ki so ga hoteli, pa ne mogli zgrabiti, pokazal svojo moč, naj ga zdaj le zgrabijo, da bo, ne da bi vedeli, izvršil svojo voljo.

4. »Nato jih je spet vprašal: ‚Koga iščete?‘ Rekli so mu: ‚Jezusa Nazarečana.‘ Jezus je odgovoril: ‚Po-

⁶ Jan 18, 4. 5.

vedal sem vam, da sem jaz. Če torej mene iščete, pustite, naj ti odidejo; — da so se spolnile besede, ki jih je rekel: ‚Nikogar izmed teh, katere si mi dal, nisem izgubil.‘⁷ Sovražnike ima pred seboj, in store, kar jim ukaže: pustite, da odidejo oni (= apostoli), ki noče, da se pogube. Ne bodo mar kasneje umrli? Zakaj bi jih bil torej pogubil, če bi bili takrat umrli? Pač zato, ker še niso tako vanj verovali, kakor verujejo, kateri se ne pogubé.

5. »Simon Peter pa, ki je imel meč, ga je potegnil in je mahnil po služabniku velikega duhovnika ter mu odsekal desno uho. Služabniku je bilo ime Malh.«⁸ Samo ta evangelist je omenil tudi služabnikovo ime, kakor je samo Luka omenil, da se je Gospod dotaknil njegovega ušesa in ga ozdravil⁹. Malh pa pomeni »kraljujoči«. Kaj pomeni torej uho, zaradi Gospoda odsekano in od Gospoda ozdravljeno? To, da je posluh prenovljen: ker je staro odpravljeno, posluša novega duha, ne več staro črko. Komur je Kristus to dal, kdo bo dvomil, da ne bi s Kristusom kraljeval? Da je bil pa (Malh) hlapec, meri na tisto starino, ki rodi za sužnost, in to je Agara¹⁰. Ko ga je pa ozdravil, je tudi dal (skrivnostno) podobo svobode. Vendar pa je Gospod Petrovo početje grajal in mu prepovedal, da bi še kaj več storil. »Vtakni,« je rekel, »meč v nožnico. Ali naj ne pijem keliha, ki mi ga je dal Oče?«¹¹ Učenec je namreč hotel učitelja braniti, pa ni pomislil, kaj njegovo dejanje pomeni¹². Treba je torej bilo, da je

⁷ Jan 18, 7—9. Citat v 9. vrsti je iz velikoduhovniške molitve Jan 17, 12.

⁸ Jan 18, 10.

⁹ Lk 22, 51.

¹⁰ Gal 4, 24.

¹¹ Jan 18, 11.

¹² Pomeni, da je staro odpravljeno.

oni (Peter) dobil opomin k potrpežljivosti, in da se je to zapisalo za spoznanje¹³. Besede, da mu je Oče dal kelih trpljenja, pa pomenijo isto, kar pravi apostol: »Če je Bog za nas, kdo je zoper nas? In on svojemu lastnemu Sinu ni prizanesel, ampak ga je dal za nas vse.«¹⁴ Toda ta kelih je dal tudi on, ki ga je pil. Zato pravi isti apostol; Kristus nas je ljubil in se za nas dal v daritev in žrtev, Bogu prijeten vonj.«¹⁵

6. »In četa, poveljnik in služabniki Judov so Jezusa zgrabili in zvezali.«¹⁶ Zgrabili so ga, kateremu se niso približali, ker je on dan, oni pa so ostali tema in niso slišali: »Pristopite k njemu in se dajte razsvetliti.«¹⁷ Ko bi bili namreč tako pristopili, bi ga bili prijeli ne z rokami, da bi ga umorili, ampak s srcem, da bi ga v se sprejeli. Zdaj pa, ko so ga tako zgrabili, so se daleč od njega umaknili; in zvezali so ga, ko bi bili morali želeti, da jih on razveže. Morda so bili med tistimi, ki so takrat Kristusu nadeli vezi, tudi taki, ki so, pozneje od njega osvobojeni, rekli: »Raztrgal si moje vezi.«¹⁸ To bodi danes zadosti; nadaljevanje bomo, če Bog dá, v drugem govoru obravnavali.

Stotrinajsti govor.

Jan 18, 13—27.

1. Ko so preganjalci po Judovem izdajstvu zgrabili in zvezali Gospoda, ki nas je ljubil in se za nas dal¹ in ki mu Oče ni prizanesel, ampak ga dal za nas vse²

¹³ Za spoznanje globljega pomena.

¹⁴ Rim 8, 31. 32.

¹⁵ Ef 5, 2.

¹⁶ Jan 18, 12.

¹⁷ Ps 33, 6.

¹⁸ Ps 115, 7.

¹ Ef 5, 2.

² Rim 8, 32.

— spoznajmo torej, da zasluži Juda ne hvalo zaradi koristi svojega izdajstva, ampak obsodbo zaradi svoje zločinske volje — so ga, pripoveduje evangelist Janez, »prepeljali najprej k Anu« in ne zamolči, zakaj se je to zgodilo. »Bil je namreč,« pravi, »tast Kajfu, ki je bil tisto leto veliki duhovnik. Bil je pa, « pravi, »Kajfa tisti, ki je bil Judom nasvetoval: ‚Boljše je, da eden umrje za ljudstvo.‘³ Prav omenja tudi Matej, ki je hotel to kračje povedati, da so ga peljali h Kajfu⁴; saj so ga tudi k Anu le zato prej peljali, ker je bil njegov tast; mislimo si, da je prav Kajfa tako naročil.

2. »Šel je pa za Jezusom Simon Peter in neki drug učenec.«⁵ Kdo je ta učenec, ne smemo na slepo trditi, ker ga ne imenuje. Navadno se Janez sam tako označuje in dostavlja: »ki ga je Jezus ljubil.«⁶ Nemara je torej tudi tukaj on sam. Kdor koli pa je, pogledjmo nadaljnje poročilo. »Tisti učenec,« pravi, »je pa bil velikemu duhovniku znan in je šel z Jezusom vred na dvorišče velikega duhovnika; Peter pa je stal zunaj pri vratih. Oni drugi učenec, ki je bil znan velikemu duhovniku, je šel ven, govoril z vratarico in peljal Petra noter. Tedaj reče Petru dekla vratarica: ‚Ali nisi tudi ti izmed učencev tega človeka?‘ On odgovori: ‚Nisem.‘⁷ Glejte, je li to tvegavost obetajočega in preveč v sebe zaupajočega? Kje so besede, ko je dejal: »Zakaj bi ne mogel zdaj iti za teboj? Življenje dam zate«⁸? Gre li za učiteljem, kdor taji, da je njegov učenec? Dá li življenje za svojega Gospoda, kdor se iz strahu, da bi se mu utegnilo kaj zgoditi, prestraši deklino besede? Toda

³ Jan 18, 13. 14. Kajfove besede: Jan 11, 50.

⁴ Mt 25, 57.

⁵ Jan 18, 15.

⁶ N. pr. Jan 13, 23; 19, 26; 20, 7; 21, 20.

⁷ Jan 18, 15—17.

⁸ Jan 13, 57.

kaj čudnega, če je Bog resnico napovedal, človek pa po krivici nase zaupal? Pri tej utaji apostola Petra, ki se je že pričela, pa moramo pomisliti, da Kristusa zataji ne samo tisti, ki o njem pravi, da ni Kristus, ampak tudi tisti, ki utaji, da je kristjan. Gospod namreč ni rekel Petru: Utajil boš, da si moj učenec, ampak: »Mene boš zatajil.«⁹ Njega je torej zatajil, ko je utajil, da je njegov učenec. Kaj drugega je pa tako utajil, nego da je kristjan? Četudi se namreč Kristusovi učenci še niso s tem imenom imenovali — po njegovem vnebohodu so najprej v Antiohiji učence imenovali kristjane¹⁰ — je vendar že bila stvar sama, ki je pozneje dobila to ime; že so bili učenci, ki so se pozneje imenovali kristjani in so to skupno ime kakor tudi skupno vero poznejšim izročili. Kdor je torej utajil, da je Kristusov učenec, je utajil stvar samo, ki se ji pravi: biti kristjan. Koliko jih je moglo pozneje — ne pravim starčki in starke, ki so, siti življenja, laže prezirali smrt za izpoved v Kristusa, ne samo mladina obojega spola, ki se zdi, da se od njenih let po pravici terja pogum, marveč tudi dečki in deklice in neštivilna množica svetih mučencev je šla pogumno in nasilno¹¹ v nebeško kraljestvo; — tega pa on, ki je prejel ključne nebeškega kraljestva¹², takrat ni zmožel. Glejte, zakaj je (Gospod) rekel: »Pustite, naj ti odidejo,«¹³ ko se je za nas dal, ki nas je s svojo krvjo odkupil, da so se spolnile besede, ki jih je rekel: »Nikogar izmed teh, katere si mi dal, nisem izgubil.«¹⁴ Da je namreč Peter, ko je Kristusa

⁹ Mt 26, 34.

¹⁰ Apd 11, 26.

¹¹ Prim. Mt 11, 12.

¹² Mt 16, 19.

¹³ Jan 18, 8.

¹⁴ Jan 18, 9.

zatajil, šel od tod¹⁵, kaj bi bilo z njim? Se li ne bi bil pogubil?

5. »Hlapci in služabniki pa so si napravili žerjavico, ker je bil mraz, in so zraven stali ter se greli.«¹⁶ Ni bila zima, vendar je bil mraz; to se včasih tudi o spomladnem enakonočju zgodi¹⁷. »Tudi Peter je med njimi stal in se grel. Veliki duhovnik je tedaj vprašal Jezusa o njegovih učencih in njegovem nauku. Jezus mu je odgovoril: ‚Jaz sem očitno govoril svetu; vedno sem učil v shodnici in v templju, kjer se shajajo vsi Judje, in na skrivnem nisem nič govoril. Kaj vprašuješ mene? Vprašaj tiste, ki so slišali, kaj sem jim govoril; glej, ti vedo, kaj sem povedal.‘«¹⁸ Oglašča se vprašanje, ki ga ne smemo zamolčati, kako je mogel Jezus reči: »Jaz sem očitno govoril svetu« in zlasti: »Na skrivnem nisem nič govoril.« Ni li v zadnjem govoru, ki ga je po večerji svojim učencem govoril, sam rekel: »To sem vam govoril v prilikah; pride pa ura, ko vam ne bom več govoril v prilikah, ampak vam bom očitno oznanjeval o Očetu«¹⁹? Če torej svojim bližnjim učencem ni očitno govoril, ampak jim obljubil uro, ko bo očitno govoril, kako je očitno govoril svetu? Vrh tega pa je, kakor tudi drugi evangelisti veljavno izpričujejo, s svojimi, če jih primerjamo z onimi, ki niso bili njegovi učenci, kajpada veliko odkriteje govoril, kadar je bil z njimi sam, daleč od množic; takrat jim je namreč odkrival prilike, ki jih je v pričo drugih prikrito podajal. Kaj

¹⁵ Ko bi bil Peter takrat umrl.

¹⁶ Jan 18, 18.

¹⁷ V prvem stavku 6. govora o Janezovem evangeliju daje Avguštin duška svojemu veselju, da se je kljub mrazu zbralo toliko ljudi. Bilo je to v petek po 4. postni nedelji, prav ob enakonočju, 21. marca 413.

¹⁸ Jan 18, 18—21.

¹⁹ Jan 16, 25.

pomeni torej: »Na skrivnem nisem nič govoril«? Umeti je treba, da je rekel: »Jaz sem očitno govoril« v tem pomenu, kakor da je rekel: Mnogi so me slišali. »Očitno« pa je bilo na en način očitno, na drug način ni bilo očitno. Očitno je bilo, ker so ga mnogi slišali, a zopet ni bilo očitno, ker niso razumeli. Kar je pa učencem posebej govoril, kajpada ni na skrivnem govoril. Kdo namreč govori na skrivnem, če govori vpricho toliko ljudi — saj je pisano: »Po izjavi dveh ali treh prič naj se vsaka stvar ugotovi«²⁰ — zlasti če malemu številu govori kaj takega, kar hoče, da oni oznanijo mnogim? Tako je Gospod sam rekel onim, ki jih je imel še v malem številu pri sebi: »Kar vam pravim v temi, povejte o belem dnevu; in kar slišite na uho, oznanite po strehah.«²¹ Tudi tega torej, kar je na videz na skrivnem govoril, ni govoril na skrivnem, ker ni govoril tako, da bi tisti, katerim je govoril, molčali, marveč tako, da bi povsod oznanjali. Dá se torej o kaki stvari reči, da je očitna in ne očitna, ali na skrivnem in hkrati ne na skrivnem, kakor je rečeno: »Da z očmi gledajo, pa ne vidijo.«²² Kako naj gledajo, če ne zato, ker je očitno in ne na skrivnem, in kako naj prav tisti ne vidijo, če ne zato, ker ni očitno, ampak je na skrivnem? Vse pa, kar so slišali in ne razumeli, je bilo takšno, da se ni dala po pravici in resnici skovati nikaka obtožba; in kolikorkrat so ga z vprašanji skušali, da bi našli vzrok tožbe, jim je tako odgovoril, da je odbil vse njihove zvijače in izpodnesel njihove nakane. Zato je rekel: »Kaj vprašuješ mene? Vprašaj tiste, ki so slišali, kaj sem jim govoril; glej, ti vedo, kaj sem povedal.«

²⁰ Devt 19, 15; prim. Mt 18, 16; 2 Kor 13, 1.

²¹ Mt 10, 27.

²² Mk 4, 12.

4. »Ko je pa to rekel, je eden izmed služabnikov, ki je stal zraven, Jezusa udaril in rekel: ‚Tako odgovarjaš velikemu duhovniku?‘ Jezus mu je odgovoril: ‚Če sem nápak govoril, spričaj, da je nápak; če pa prav, kaj me biješ?‘²³ Kaj je resničnejšega, krotkejšega, pravičnejšega od tega odgovora? Je namreč odgovor onega, ki je o njem preroška beseda napovedala: »Začni, srečno hodi in kraljuj zaradi resnice in krotkosti in pravice!«²⁴ Če pomislimo, kdo je udarec prejel, ne bi li želeli, naj človeka, ki ga je udaril, ogenj z neba pokonča ali zemlja požre ali hudič pograbi in premikasti ali kakršna koli taka ali še hujša kazen zadene? Česa izmed tega bi ne bil mogel ukazati on, ki je svet po njem nastal, če bi nas ne bil rajši učil potrpežljivosti, ki svet premaga? Tu utegne kdo reči: Zakaj pa ni storil, kar je sam zapovedal? Ne bil bi namreč smel tako odgovoriti tistemu, ki ga je udaril, marveč bi mu bil moral nastaviti drugo lice²⁵. Kaj pa to, da je resnično, krotko in pravično odgovoril in ni nastavlil samo drugega lica, da ga zopet udari, ampak je vse telo pripravil, da so ga na križ pribili? In s tem je pokazal, kar je bilo treba pokazati, da je treba tisto njegovo zapoved potrpežljivosti spolniti ne z razkazovanjem telesa, ampak s pripravljenostjo srca. Utegne se namreč zgoditi, da človek drugo lice nastavi, četudi je jezen. Koliko boljše je torej, da pohlevno odgovori resnico in je z mirno dušo za kaj hujšega pripravljen! Blagor mu, ki more v vsem, kar po krivici za pravico trpi, po resnici reči: »Pripravljeno je moje srce, o Bog, pripravljeno je moje srce;« od tod pride, kar pravi dalje: »Pojem in prepevam

²³ Jan 18, 22. 23.

²⁴ Ps 44, 5.

²⁵ Mt 5, 39.

hvalo.«²⁶ To sta, mogla Pavel in Barnaba v najtežjih vezeh²⁷.

5. Toda vrnimo se k nadaljnjemu evangeljskemu poročilu. »Ana ga je tedaj poslal zvezanega k velikemu duhovniku Kajfu.«²⁸ K temu so ga, kakor pravi Matej, že spočetka peljati, ker je bil veliki duhovnik tistega leta²⁹. Vedeti namreč moramo, da sta menjaje po letih opravljala službo velika duhovnika, to je, prvaka med duhovniki; to sta bila tisti čas Ana in Kajfa, ki ju omenja evangelist Luka pripovedujoč, kdaj je Gospodov predhodnik Janez začel oznanjati nebeško kraljestvo in zbirati učence. Pravi namreč takole: »Ko sta bila velika duhovnika Ana in Kajfa, je Gospod govoril Janezu, Zaharijevemu sinu, v puščavi«³⁰ itd. Ta velika duhovnika sta torej izmenoma po letih opravljala službo; in ko je Kristus trpel, je bilo Kajfovo leto. Zato so ga, ko so ga bili prijeli, po Mateju peljali h Kajfu; toda po Janezu so z njim prej prišli k Anu, ne, ker je bil Kajfu tovariš, ampak ker mu je bil tast. Misliti moramo, da se je to po Kajfovi volji zgodilo, ali pa tudi, da sta njuni hiši tako stali, da na potu niso smeli mimo Ana.

6. Ko je evangelist rekel, da je poslal zvezanega h Kajfu, se je v svojem poročilu vrnil tja, kjer je bil pustil Petra, da bi razložil, kaj se je v Anovi hiši glede njegove trojne zataje zgodilo. »Simon Peter,« pravi, »je pa stal in se grel.«³¹ Ponovi, kar je bil že

²⁶ Ps 56, 8.

²⁷ Avguštin ima pač na misli Apd 16, 25, a po pomoti imenuje Barnaba mesto Sila.

²⁸ Jan 18, 24.

²⁹ Jan 11, 51.

³⁰ Lk 3, 2.

³¹ Jan 18, 25.

povedal³². Nato pritakne, kar je dalje prišlo. »Rekli so mu: ‚Ali nisi tudi ti izmed njegovih učencev?‘ On je utajil in rekel: ‚Nisem.‘³³ Enkrat je bil že utajil; glejte, zdaj drugič. Nato, da se spolni tretja utaja, »reče eden izmed služabnikov velikega duhovnika, sorodnik tistega, ki mu je bil Peter uho odsekal: ‚Ali te nisem videl z njim na vrtu?‘ Peter pa je spet utajil — in takoj je petelin zapel.«³⁴ Glejte, spolnila se je zdravnikova napoved, pokazala se bolnikova bahavost! Ni se zgodilo, kar je bolnik rekel: »Svoje življenje dam zate,« ampak zgodilo se je, kar je zdravnik napovedal: »Trikrat me boš zatajil.«³⁵ Ko se je končala trojna Petrova zataja, naj se konča tudi ta govor, da bomo v drugem govoru premišljevali, kako je pred Pontijem Pilatom obravnava zoper Gospoda tekla.

Stoštirinajsti govor.

Jan 18, 28—32.

1. Poglejmo dalje, kaj se je pri poglavarju Pontiju Pilatu z našim Gospodom ali glede našega Gospoda Jezusa Kristusa zgodilo, kolikor evangelist Janez poroča. Rekel je namreč: »Ana ga je poslal zvezanega k velikemu duhovniku Kajfu.«¹ Od ondod se je (evangelist) vrnil tja, kjer je bil pustil Petra, ki se je pri ognju na dvorišču grel². Ko je nato vso njegovo trojno zatajitev do kraja povedal, pravi: »Pripeljejo torej Jezusa h Kajfu v sodno hišo.«³ H Kajfu, je bil

³² Jan 18, 18.

³³ Jan 18, 25.

³⁴ Jan 18, 26. 27.

³⁵ Jan 13, 38.

¹ Jan 18, 24.

² Jan 18, 18. 25.

³ Jan 18, 28. Tako Avguštinov tekst; prim. tudi De consensu evangelistarum III, 7, 27. Grški izvirnik in vulgata:

namreč rekel, ga je poslal njegov tovariš in tast Ana. Če pa h Kajfu, zakaj v sodno hišo? Saj vendar noče, da bi kaj drugega mislili, nego (da ga je poslal) tja, kjer je poglavar Pontij Pilat prebival. Kajfa je bil torej iz kakega nujnega vzroka iz Anove hiše, kjer sta se oba (velika duhovna) sešla, da bi Jezusa zaslišala, šel v sodno hišo poglavarjevo in je svojemu tastu prepustil, da Jezusa zaslišuje, ali pa je Pilat dobil sodne prostore v Kajfovi hiši in je bila hiša tako prostorna, da sta mogla v njej vsak zase stanovati, njen gospodar in sodnik.

2. »Bilo je pa zjutraj; in sami,« ki so Jezusa pripeljali, »niso šli v sodno hišo,«⁴ namreč v tisti del hiše, ki ga je Pilat zasedel, če je bila to Kajfova hiša. Pojasnjujoč, zakaj niso šli v sodno hišo, pravi: »Da bi se ne omadeževali, ampak smeli jesti velikonočno jagnje.«⁵ Začeli so namreč obhajati dneve opresnih kruhov in te dni bi se bili omadeževali, če bi bili stopili v stanovanje tujerodca. Brezbožna slepota! Tuje stanovanje bi jih pač omadeževalo, lastni zločin pa jih ne omadežuje! Bali so se, da jih bo omadeževalo stanovanje tujega sodnika, niso se pa bali, da jih bo omadeževala kri nedolžnega brata — da zdaj⁶ samo to omenim, cesar se je slaba vest hudobnežev zavedala. Da je bil namreč tudi njih Gospod, ki ga je njih brezbožnost gnala v smrt, in da so umorili njega, ki daje življenje, prištejmo ne njihovi vesti, marveč njihovi nevednosti!

»Peljejo (vulg.: pripeljejo) torej Jezusa od Kajfa v sodno hišo (pretorij).«

⁴ Jan 18, 28.

⁵ Ibidem.

⁶ Judje so se takrat vsaj tega zavedali, da pehajo v smrt nedolžnega brata; že to je velik zločin, čeprav bi ne bili vedeli, da je ta brat njih Gospod.

3. »Prišel je torej Pilat k njim venkaj in rekel: ‚Kakšno tožbo imate zoper tega človeka?‘ Odgovorili so mu in rekli: ‚Ko bi ta ne bil hudodelec, bi ti ga ne bili izročili.‘⁷ Vprašajo naj se in naj odgovore osvobojeni obsedenci, ozdravljeni bolniki, slišoči gluhi, govoreči nemi, videči slepci, vstali mrtvi in — kar vse presega — modri nespametni, je li Jezus hudodelec! Toda tako so govorili ljudje, ki je o njih že sam po preroku napovedal: »Vračajo mi zlo za dobro.«⁸

4. »Rekel jim je torej Pilat: ‚Vzemite ga vi in ga sodite po vašem zakonu.‘ Judje so mu tedaj odgovorili: ‚Mi ne smemo nikogar usmrtiti.‘⁹ Kaj je to, kar govori besna krutost? Ali ga niso usmrtili, ko so ga pripeljali, da bi bil umorjen? Mar li križ ne usmrti? Tako malomodri so, kateri ne slede za modrostjo, marveč jo zasledujejo. Kaj pa pomeni: »Mi ne smemo nikogar usmrtiti?« Če je hudodelec, zakaj ne smete? Jim li ni postava velevala, naj ne prizanašajo hudodelcem, zlasti takim, ki jih odvrčajo od njihovega Boga¹⁰? Za takega so pa imeli njega. Toda umeti je treba njihovo besedo tako, da ne smejo nikogar usmrtiti zaradi svetosti praznika, ki so ga že začeli obhajati; zaradi njega so se tudi bali stopiti v sodno hišo. Tako ste torej zakrknjeni, lažni Izraelci? Ste li s preveliko hudobijo tako zapravili zdravo pamet, da menite, da vas nedolžna kri ne omadežuje, če jo drugemu izročite, da jo prelije? Bo li tudi Pilat njega, ki mu ga dajete v oblast, da ga usmrti, s svojo roko usmrtil? Če niste hoteli, da umrje, če ga niste zalezovali, če niste za denar kupili, da vam je bil izdan,

⁷ Jan 18, 29. 50.

⁸ Ps 34, 12.

⁹ Jan 18, 31.

¹⁰ Prim. Devt 13, 6.

če ga niste zgrabili, zvezali, pripeljali, če ga niste s svojimi rokami predali, s svojimi klici terjali, da se usmrti, potem se le hvalite, da ga niste vi umorili. Če ste pa po vsem, kar ste prej storili, vpili: »Križaj ga, križaj ga!«¹¹ — čujte, kaj tudi prerok zoper vas vpije: »Človeški otroci — njih zobje so sulice in puščice in njih jezik je brušen meč.«¹² Glejte, s kakšnim orožjem, s kakšnimi puščicami, s kakšnim mečem ste pravičnega usmrtili! Zategadelj pravi evangelist Luka tam, kjer poroča, kako so Jezusa ujeli: »Rekel je pa Jezus velikim duhovnikom, poveljnikom tempeljske straže in starešinam, ki so bili prišli nadenj: ‚Kakor nad razbojnika ste prišli‘«¹³ itd., dasi nista prišla velika duhovnika, marveč sta druge poslala. Kakor sta torej velika duhovnika prišla ne osebno, ampak po onih, katere sta poslala, da zgrabijo Jezusa — kaj je to drugega, nego da sta prišla po moči svojega ukaza? — tako so ga vsi, ki so brezbožno vpili, naj bo Jezus križan, usmrtili sicer ne osebno, vendar pa po tistem, ki ga je njih vpitje k temu zločinu prisililo.

5. Kar se pa tiče pripombe evangelista Janeza: »Da se je spolnila Jezusova beseda, s katero je naznanil, kakšne smrti bo umrl«¹⁴ — če hočemo tu umeti smrt na križu, kakor da so Judje zato rekli: »Mi ne smemo nikogar umoriti,« ker je usmrnitev nekaj drugega nego križanje, ne uvidim, kako se dá to dosledno umeti, saj so odgovorili Pilatu, ki jim je bil rekel: »Vzemite ga vi in ga sodite po vašem zakonu.« Ga li torej niso mogli vzeti in sami križati, če so se s tako kaznijo hoteli izogniti usmrtitvi človeka? Kdo pa ne vidi, kako neskladno je, da bi bili smeli koga križati, če

¹¹ Jan 19, 6.

¹² Ps 56, 5.

¹³ Lk 22, 52.

¹⁴ Jan 18, 32.

niso smeli nikogar umoriti? In še celo, ko Gospod sam svojo smrt, namreč smrt na križu, imenuje usmrtitev, kakor beremo pri Marku, kjer pravi: »Glejte, v Jeruzalem gremo in Sin človekov bo izdan velikim duhovnikom in pismoukom; in obsodili ga bodo na smrt in vanj pljuvali in ga bičali ter umorili; in tretji dan bo vstal.«¹⁵ S temi besedami je Gospod kajpada naznanil, kakšne smrti bo umrl; ni hotel, da tu umejmo smrt na križu, ampak, da ga bodo Judje izročili poganom, namreč Rimljanom. Zakaj Pilat je bil Rimljan in Rimljani so ga poslali v Judejo za poglavarja. Da bi se torej te Jezusove besede spolnile, da ga bodo namreč pogani usmrtili, ko jim bo izdan, kakor je Jezus napovedal, zato ga Judje, ko jim ga je hotel Pilat, rimski sodnik, izročiti, da bi ga po svoji postavi sodili, niso hoteli vzeti in so rekli: »Mi ne smemo nikogar usmrtiti.« In tako se je spolnilo, kar je bil Jezus o svoji smrti napovedal, da ga bodo, ko ga bodo Judje izdali, usmrtili pogani, in sicer z manjšim grehom nego Judje, ki so se po tej poti skusili izmakniti odgovornosti za njegovo smrt, da bi se pokazala ne njih nedolžnost, ampak njih nespamet.

Stopetnajsti govor.

Jan 18, 33—40.

1. V tem govoru moramo preišljevati in obravnavati, kaj je Pilat rekel Kristusu in kaj mu je ta odgovoril. Ko je bil namreč Pilat Judom rekel: »Vzemite ga vi in ga sodite po vašem zakonu,« in so ti odgovorili: »Mi ne smemo nikogar usmrtiti,«¹ »je šel Pilat spet v sodno hišo in poklical Jezusa ter mu

¹⁵ Mk 10, 33. 34.

¹ Jan 18, 31.

rekel: ‚Ti si judovski kralj?‘ Jezus mu je odgovoril: ‚Praviš to sam od sebe, ali so ti o meni povedali drugi?‘² Gospod je kajpada vedel, kar je vprašal in kar bo oni odgovoril, vendar pa je hotel, naj se pove, ne zato, da bi on zvedel, ampak da se zapiše, kar naj mi zvemo. »Pilat je odgovoril: ‚Sem mar jaz Jud? Tvoj narod in veliki duhovniki so te meni izročili. Kaj si storil?‘ Jezus je rekel: ‚Moje kraljestvo ni od tega sveta; ko bi bilo moje kraljestvo od tega sveta, bi se moji služabniki bojevali, da ne bi bil izročen Judom; tako pa moje kraljestvo ni od tega sveta.‘³ To je, kar je dobri učenik hotel, naj zvemo. Toda najprej nam je moral pokazati, kako krivo so o njegovem kraljestvu sodili ljudje, pogani in Judje, od katerih je bil Pilat slišal; kakor da je zaslužil smrtno kazen, ker je hlepel po nedovoljenem kraljestvu ali ker je bila potrebna opreznost — vladarji kaj radi zavidajo tiste, ki hočejo zavladata — da ne bi bilo njegovo kraljestvo Rimljanom in Judom protivno. Gospod pa bi bil mogel z besedami: »Moje kraljestvo ni od tega sveta« odgovoriti že na prvo poglavarjevo vprašanje: »Ti si judovski kralj?« Toda, ko ga je na vprašanje vprašal, pravi li to od sebe ali je od drugih slišal, je hotel z njegovim odgovorom pokazati, da so mu Judje to o njem kot obtožbo natevzli. Razkril nam je človeške misli, ki jih je poznal, da so prazne⁴, in je nato po Pilatovem odgovoru Judom in poganom primerneje in prikladneje odgovoril: »Moje kraljestvo ni od tega sveta.« Ko bi bil Pilatu takoj odgovoril, bi se zdelo, da je odgovoril samo poganom, ki so o njem tako mislili, ne pa tudi Judom. Zdaj pa je Pilat z odgovorom: »Sem mar jaz Jud?

² Jan 18, 33. 34.

³ Jan 18, 35. 36.

⁴ Ps 93, 11.

Tvoj narod in veliki duhovniki, so te meni izročili« odvalil od sebe sum, da bi bil sam od sebe govoril, ko je Jezusa imenoval judovskega kralja, in dokazal, da je to od Judov slišal. Nato je z vprašanjem: »Kaj si storil?« jasno pokazal, da so ga bili tega obdolžili; kakor da je rekel: Če tajiš, da si kralj, kaj si storil, da so te meni izročili? Kakor da ni čudno, če človeka, ki trdi, da je kralj, izroče sodniku, da ga kaznuje; če pa tega ne trdi, ga je treba vprašati, kaj je morda še storil, da je zaslužil priti pred sodnika.

2. Poslušajte torej Judje in pogani, poslušaj obreza, in neobreza, poslušajte vsa zemeljska kraljestva: Ne oviram vašega gospostva na tem svetu, »moje kraljestvo ni od tega sveta«. Nikar se ne bojte tako abotno, kakor se je starejši Herod prestrašil, ko se mu je Kristusovo rojstvo oznanilo, in je, da ne bi smrt do njega prišla, kruto pomoril toliko otrok, bolj iz strahu nego iz jeze⁵. »Moje kraljestvo,« pravi, »ni od tega sveta.« Pridite k temu kraljestvu, ki ni od tega sveta; pridite z vero, nikar ne besnite iz strahu. V prerokbi pravi sicer (Kristus) o Bogu Očetu: »Jaz pa sem od njega postavljen za kralja čez Sion, njegovo sveto goro,«⁶ toda ta Sion in ta gora ni od tega sveta. Kaj je namreč njegovo kraljestvo, če ne tisti, kateri vanj verujejo, ki jim pravi: »Niste od sveta, kakor jaz nisem od sveta.«⁷ Sicer je hotel, naj bodo na svetu; zategadelj je o njih Očetu rekel: »Ne prosim, da bi jih vzel s sveta, temveč da bi jih varoval hudega.«⁸ Zato tudi tu ne pravi: »Moje kraljestvo ni na tem svetu«, ampak: »ni od tega sveta.« In ko je to dokazal z besedami: »Ko bi bilo moje kraljestvo od tega sveta,

⁵ Mt 2, 3. 16.

⁶ Ps 2, 6.

⁷ Jan 17, 16.

⁸ Jan 17, 15.

bi se moji služabniki bojevali, da bi ne bil izročen Judom,« ni rekel: Tako pa moje kraljestvo ni t u k a j, ampak: »o d t o d.« Tukaj je namreč njegovo kraljestvo do konca sveta in ima do žetve v sebi pomešano ljuljko; žetev je namreč konec sveta, ko bodo prišli ženjci, to je, angeli, in pobrali iz njegovega kraljestva vse, kar je pohujšljivega⁹. Tega bi kajpada ne bilo, ko bi njegovo kraljestvo ne bilo tu. Vendar pa ni od tod, ker je na svetu popotnik. Svojemu kraljestvu namreč pravi: »Niste od sveta, ampak sem vas jaz od sveta odbral.«¹⁰ Bili so torej od sveta, ko še niso bili njegovo kraljestvo, marveč so bili vladarju sveta podložni. Od sveta je torej, kar je na človeku sicer od Boga ustvarjeno, toda iz Adamovega okvarjenega in pogubljenega rodu rojeno; postalo pa je kraljestvo, ki ni od tega sveta, kar je na njem (= človeku) v Kristusu prerajeno. Tako nas je namreč Bog otel iz oblasti teme in prestavil v kraljestvo svojega preljubega Sina¹¹; o tem kraljestvu pravi: »Moje kraljestvo ni od tega sveta« in: »Moje kraljestvo ni od tod.«

3. »Rekel mu je tedaj Pilat: ,Torej kralj si?« Jezus je odgovoril: ,Ti praviš, jaz sem kralj.«¹² Ne, ker ga je bilo strah, priznati se za kralja, marveč beseda: »Ti praviš« je tako pretehtana, da ne taji, da je kralj — je pač kralj, ki njegovo kraljestvo ni od tega sveta — in se ne priznava za takega kralja, ki je njegovo kraljestvo od tega sveta. Za takega ga je namreč imel on, ki je vprašal: »Torej kralj si?« Odgovoril mu je: »Ti praviš, jaz sem kralj.« »Ti praviš« je rečeno tako, kakor da je rekel: Mesen si, meseno govoriš.

⁹ Mt 13, 30. 39. 41.

¹⁰ Jan 15, 19.

¹¹ Kol 1, 13.

¹² Jan 18, 37.

4. Nato je dostavil: »Jaz sem za to rojen in sem za to prišel na svet, da spričam resnico.«¹³ — — Zato je jasno, da je tu omenil svoje rojstvo v času, ko se je učlovečil in prišel na svet, ne ono rojstvo brez začetka, po katerem je Bog, ki je Oče po njem svet ustvaril. Za to torej ali zaradi tega, pravi, je rojen in za to je prišel na svet, ko se je iz Device rodil, da spriča resnico. Ker pa nimajo vsi vere¹⁴, je dodal in rekel: »Vsak, kdor je iz resnice, posluša moj glas.«¹⁵ Poslušaj kajpada z notranjim ušesom, to je, je poslušen moji besedi, kar pomeni toliko, kakor če bi bil rekel: Veruje mi. Ko torej Kristus spričuje resnico, spričuje seveda sam sebe; saj njegova beseda pravi: »Jaz sem resnica;«¹⁶ in drugje je rekel: »Jaz pričujem o sebi.«¹⁷ Z besedami: »Vsak, kdor je iz resnice, posluša moj glas,« je pa poudaril milost, s katero po (božjem) sklepu kliče. O tem sklepu pravi apostol: »Vemo pa, da tistim, ki Boga ljubijo, vse pripomore k dobremu, njim, ki so po njegovem sklepu poklicani,«¹⁸ namreč po sklepu kličočega, ne poklicanih. To je drugje jasneje povedano: »Trpi z menoj za evangelij po moči Boga, ki nas je odrešil in poklical s svetim poklicem, ne po naših delih, temveč po lastnem sklepu in milosti.«¹⁹ Zakaj, če imamo na mislih naravo, v kateri smo ustvarjeni, kdo ni iz resnice, ko je nas vse resnica ustvarila? Ni pa vsem že po resnici sami dano, da poslušajo resnico, to je, da so resnici poslušni in

¹³ Ibidem. »In hoc natus sum« (za to sem rojen); »hoc« (s kratkim o) je akuzativ, ne ablativ (z dolgim o). Avguštinovo slovniško pojasnjevanje preskočim.

¹⁴ 2 Tes 3, 2.

¹⁵ Jan 18, 27.

¹⁶ Jan 14, 6.

¹⁷ Jan 8, 18.

¹⁸ Rim 8, 28.

¹⁹ 2 Tim 1, 8. 9.

verujejo v resnico, seveda brez prejšnjega (lastnega) zasluženja, sicer bi milost ne bila milost. Ko bi bil namreč rekel: Vsak, kdor posluša moj glas, je iz resnice, bi sodili, da je zato iz resnice, ker je resnici poslušen; ni pa rekel tako, ampak je dejal: »Vsak, kdor je iz resnice, posluša moj glas.« In zategadelj ni iz resnice zato, ker posluša njegov glas, ampak ga zato posluša, ker je iz resnice, to je, ker je ta dar od resnice prejel. Kaj je to drugega nego: s Kristusovo milostjo veruje v Kristusa?

5. »Pilat mu je rekel: ‚Kaj je resnica?‘« Ni počakal odgovora, marveč, »ko je to izgovoril, je spet šel ven k Judom in jim rekel: ‚Jaz ne najdem na njem nobene krivde. Je pa pri vas navada, da vam o veliki noči koga izpustim; hočete torej, da vam izpustim judovskega kralja?‘«²⁰ Menim, da je Pilatu, ko je bil izgovoril: »Kaj je resnica?« šinila v glavo misel, da je o veliki noči Judom navadno koga izpustil. Zato ni čakal, da bi mu bil Jezus odgovoril, kaj je resnica, da se ne bi mudil, ko se je spomnil navade²¹, po kateri bi jim ga mogel o veliki noči izpustiti. Jasno je, da bi bil to kaj rad storil. Vendar se ni mogel znebiti misli, da je Jezus judovski kralj; kakor da mu je to resnica sama, ki jo je vprašal, kaj je, zapisala v srce kakor na tablico²². Ko so pa to slišali, »tedaj so spet vsi zavpili: ‚Ne tega, ampak Baraba!‘ Bil je pa Baraba razbojnik.«²³ Ne grajamo, Judje, da o veliki noči oprostite krivega, ampak da ste umorili nekriivega. Vendar pa, ko bi se to ne bilo zgodilo, bi ne bilo p r a v e velike noči. Judje so se pa v svoji zmoti

²⁰ Jan 18, 38. 39.

²¹ Avguštin pravi: »...ne mora fieret, cum recolisset m o r e m.«

²² »In titulo.« Avguštin ima na mislih napis na križu.

²³ Jan 18, 40.

držali sence resnice in po čudoviti uredbi božje modrosti se je po lažnivih ljudeh spolnila resnica tiste sence; kajti, da se obhaja prava velika noč, je bil Kristus kakor ovca darovan²⁴. Nato sledi, kako krivično je s Kristusom ravnal Pilat in njegova četa. O tem pa v drugem govoru.

Stošestnajsti govor.

Jan 19, 1—16.

1. Ko so Judje vpili in terjali, naj jim za veliko noč izpusti ne Jezusa, ampak Barabo, ne rešitelja, ampak moritelja, ne dajalca življenja, ampak jemalca, »tedaj je Pilat Jezusa vzel in ga dal bičati«¹. To je, si lahko mislimo, Pilat storil samo zato, da bi se Judom zdelo dovolj mučenja in bi nehali besneti ter še terjati, naj umrje. Prav zato je poglavar tudi dopustil, kar dalje sledi, morda celo ukazal, dasi je evangelist to zamolčal. Povedal je namreč, kaj so vojaki nato storili. »In vojaki,« pravi, »so spletli krono iz trnja, mu jo deli na glavo in ga ogrnili s škrlatnim plaščem; in prihajali so predenj ter govorili: ‚Pozdravljen, kralj judovski!‘ In bili so ga po licu.«² Tako se je spolnilo vse, kar je bil Kristus o sebi napovedal; tako so prejeli mučenci nauk, naj prenesejo vse, česar se preganjalcem zljubi; tako se je najprej razodela posnemanja vredna potrpežljivost, ko se je strašna moč bolj in bolj skrila; tako je kraljestvo, ki ni bilo od tega sveta, prevzetni svet ne z grozotnim bojevanjem, marveč s ponižnim trpljenjem premagalo; tako se je zrno, ki naj se pomnoži, s strahotnim sramotenjem vsejalo, da bi v čudoviti slavi vzkalilo.

²⁴ Prim. 1 Kor 5, 7.

¹ Jan 19, 1.

² Jan 19, 2. 3.

2. »Prišel je Pilat spet ven in jim rekel: ‚Glejte, pripeljem vam ga ven, da spoznate, da ne najdem na njem nobene krivde.‘ Jezus je torej prišel ven s trnovo krono in škrlatnim plaščem. In reče jim (Pilat): ‚Glejte, človek!‘³ Iz tega je jasno, da vojaki tega niso storili brez vednosti Pilata, ali je to ukazal ali samo dopustil iz vzroka, ki sem ga prej povedal, da bi se (Jezusovi) sovražniki tega zasramovanja poželjivo napili in ne bi bili več žejni Jezusove krvi. Jezus pride pred nje s trnovo krono in škrlatnim plaščem, ne v sijaju vladarske oblasti, ampak poln sramote. In rekel jim je: »Glejte, človek!« Če kralja zavirate, mu vsaj zdaj prizanesite, ko ga vidite ponižanega; bičan je bil, bil je s trnjem kronan, s sramotilnim plaščem odet, z bridkim zasramovanjem osmešen, bili so ga po licu: žge sramota, ohladi naj se sovraštvo. Toda ne ohladi se, še bolj se razvname in naraste.

3. »Ko so ga zagledali veliki duhovniki in služabniki, so zavpili: ‚Križaj ga, križaj ga!‘ Pilat jim pravi: ‚Vzemite ga vi in ga križajte; kajti jaz ne najdem na njem krivde.‘ Judje so mu odgovorili: ‚Mi imamo postavo in po postavi mora umreti, ker se je delal Sina božjega.‘⁴ Glejte, druga, še hujša obtožba. Majhna se je zdela ona, češ da je s pregrešno predrznostjo hlepel po kraljevski oblasti, in vendar si ni Jezus ne tega ne onega po krivem lastil, marveč oboje je resnično: je edinorojeni božji Sin in od Boga postavljen za kralja čez Sion, njegovo sveto goro⁵; in oboje bi se zdaj pokazalo, ko ne bi bil rajši toliko potrpežljivejši, kolikor mogočnejši je bil.

4. »Ko je Pilat slišal te besede, se je še bolj zbal. In šel je spet v sodno hišo in rekel Jezusu: ‚Od kod

³ Jan 19, 4. 5.

⁴ Jan 19, 6. 7.

⁵ Ps 2, 6.

si ti? Jezus mu pa ni dal odgovora.«⁶ Naš Gospod Jezus Kristus ni samo enkrat tako molčal; če primerjamo poročilo evangelistov, najdemo, da je molčal pred velikima duhovnikoma⁷, pred Herodom⁸, kamor ga je poslal Pilat k zasliševanju, kakor poroča Luka, in pred Pilatom samim. Zato ni brez vzroka šla pred njim prerokba: »Kakor se jagnje ne oglasi pred njim, ki ga striže, tako ni odprl svojih ust,«⁹ tedaj namreč, ko vprašalcem ni odgovoril. Čeprav je namreč na nekaj vprašanj odgovoril, se mu je vendar zaradi tistih, na katera ni hotel odgovoriti, dala podoba ovce, da ga zaradi molka ne bi imeli za krivega, ampak za nedolžnega. Kjer koli torej ni odprl ust, ko so ga sodili, jih kakor jagnje ni odprl, to je, ne kakor človek s slabo vestjo, ki se mu grehi dokažejo, ampak kot krotak, ki je bil za tuje grehe darovan.

5. »Reče mu torej Pilat: ‚Meni ne odgovarjaš? Ne veš, da imam oblast, te križati, in imam oblast, te oprostiti?‘ Jezus je odgovoril: ‚Nobene oblasti bi ne imel do mene, če bi ti ne bilo damo od zgoraj; zato ima tisti, ki me je tebi izročil, večji greh.‘¹⁰ Glejte, odgovoril je; in vendar, kolikorkrat ni odgovoril, ni odgovoril ne kakor krivec ali potuhnjenec, ampak kakor jagnje, to je, kakor odkrit in nedolžen človek. Kadar torej ni odgovoril, je kakor ovca molčal; kadar je odgovoril, je kot pastir učil. Spoznajmo torej, kar je rekel in kar je tudi po apostolu učil, da ni oblasti razen od Boga¹¹ in da huje greši, kdor nedolžnega iz sovraštva oblasti izroči, da ga usmrti, nego oblast

⁶ Jan 19, 8, 9.

⁷ Mt 26, 62; Mk 14, 61.

⁸ Lk 23, 9.

⁹ Iz 53, 7.

¹⁰ Jan 19, 10. 11.

¹¹ Rim 13, 1.

sama, če ga iz strahu pred drugo, višjo oblastjo usmrti. Bog je bil namreč Pilatu dal tako oblast, da je bil tudi pod cesarjevo oblastjo. Zategadelj »ne bi imel do mene nobene oblasti«, kolikršna koli je, »če bi ti ne bilo dano od zgoraj«, kar koli je. Ker pa vem, koliko je — ni namreč toliko, da bi bil na vse plati svoboden — »zato ima tisti, ki me je tebi izročil, večji greh«. Ta me je namreč tvoji oblasti izročil iz sovraštva, ti pa boš to svojo oblast nad menoj izvršil iz strahu. Sicer ne sme človek človeka, zlasti nedolžnega, niti iz strahu usmrtiti, vendar je veliko hujše, če kdo to stori iz sovraštva, nego če stori iz strahu. In zato resnični učenik ne pravi: »Tisti, ki me je tebi izročil,« ima greh, kakor da ga oni nima; marveč pravi: »ima večji greh,« da bi tudi oni spoznal, da ga ima. Ni namreč oni greh prazen nič zato, ker je ta večji.

6. »Odslej si je Pilat prizadeval, da bi ga oprostil.«¹² Kaj pomeni »odslej« (exinde), kakor da si prej ni prizadeval? Beri prejšnje poročilo in boš našel, da si že dolgo prizadeva Jezusa oprostiti. »Exinde« je torej umeti v pomenu »zaradi tega«, to je, iz tega vzroka, da ne bi imel greha, ko bi nedolžnega usmrtil, dasi bi manj grešil nego Judje, ki so mu ga izročili, da ga usmrti. »Exinde« torej, to je, zaradi tega, da bi tega greha ne storil, si je ne šele zdaj, ampak že od začetka prizadeval, da bi ga oprostil.

7. »Judje pa so vpili: ‚Ako tega oprostiš, nisi cesarjev prijatelj; vsak, kdo se dela kralja, se cesarju upira.‘¹³ Judje so menili, da bodo Pilata, preteč mu s cesarjem, huje oplašili, da bo Kristusa usmrtil, nego

¹² Jan 19, 12. »Odslej« je časoven prislov, se torej ne ujema z latinskim »exinde«, ki ima krajeven, časoven in vzročen pomen. Avguštin dokazuje, da stoji »exinde« tukaj v vzročnem pomenu.

¹³ Jan 19, 12.

so ga prej, ko so mu rekli: »Mi imamo postavo in po postavi mora umreti, ker se je delal Sina božjega.« Njihove postave se namreč (Pilata) ni zbal, da ga ne bi usmrtil, a Sina božjega se je bolj zbal, da ga ne bi usmrtil. Zdaj pa ni mogel cesarja, početnika svoje oblasti, prezirati tako kakor postavo tujega naroda.

8. Toda evangelist nadaljuje in pravi: »Ko je Pilat slišal te besede, je privedel Jezusa ven in sédel na sodni stol, na mestu, ki se imenuje Litóstrotos, po hebrejsko pa Gabata. Bil je pa dan pripravljanja za veliko noč, okoli šeste ure.«¹⁴ Obkorej je bil Gospod križan, bom, če Gospod dá, razložil, kakor bom mogel, ko pridemo do poročila o križanju; zaradi poročila drugega evangelista, ki pravi: »Bila pa je tretja ura, ko so ga pribili na križ,«¹⁵ nastane namreč težavno vprašanje. Ko je Pilat sédel na sodni stol, »je rekel Judom: ‚Glejte, vaš kralj!‘ Ti so pa vpili: ‚Proč, proč; križaj ga!‘ Pilat jim je rekel: ‚Vašega kralja naj križam?‘«¹⁶ Še skuša premagati strah, ki so mu ga povzročili, preteč mu s cesarjem, ter jih hoče z njihovo sramoto streti, češ: »Vašega kralja naj križam?« ker jih ni mogel s Kristusovo osramotitvijo pomiriti. Toda kaj kmalu ga strah premaga.

9. »Veliki duhovniki so« namreč »odgovorili: ‚Nimamo kralja razen cesarja!‘ Tedaj jim ga je izročil, da bi bil križan.«¹⁷ Čisto odkrito bi nastopil zoper cesarja, bi se zdelo, ko bi jim kljub izjavi, da nimajo kralja razen cesarja, hotel vsiliti drugega za kralja ter brez kazni izpustiti človeka, katerega so mu zaradi takih poskusov izročili, da bi ga usmrtil. »Tedaj jim ga je izročil, da bi bil križan.« Toda, je li tudi

¹⁴ Jan 19, 13. 14.

¹⁵ Mk 15, 25.

¹⁶ Jan 19, 14. 15.

¹⁷ Jan 19, 15. 16.

prej hotel kaj drugega, ko je rekel: »Vzemite ga vi in ga križajte«¹⁸ ali še prej: »Vzemite ga vi in ga sodite po vašem zakonu«¹⁹? Zakaj so se pa tako krčevito upirali in govorili: »Mi ne smemo nikogar usmrtiti« in na vso moč silili, naj ga usmrti poglavar, ne oni, ter ga zato odklonili, da bi ga usmrtili, ko ga zdaj sprejmejo, da ga usmrte? Če pa ni tako, zakaj je rečeno: »Tedaj ga je izročil, da bi bil križan«? Je li kaj razlike? Seveda je. Ni namreč rečeno: Tedaj jim ga je izročil, da bi ga križali, ampak: »da bi bil križan,« to je, da bi bil po poglavarjevi obsodbi in oblasti križan. Toda evangelist je rekel, da ga je njim izročil zato, da bi pokazal, kako so se zamotali v hudodelstvo, ki so se ga skušali otresti; kajti Pilat bi tega ne bil storil, če ne zato, da bi njihovi vroči želji ustregel. Kar pa dalje pravi: »Vzeli so torej Jezusa in odvedli,«²⁰ se dá obrniti že na vojake v poglavarjevi službi²¹. Pozneje pravi namreč jasneje: »Ko so ga vojaki na križ pribili;«²² evangelist po pravici tako govori, dasi vse Judom naprtuje; ti so namreč vzeli nase, kar so strastno terjali, in storili, kar so s silo dosegli. O tem, kar sledi, bomo pa prihodnjič govorili.

Stosedemnajsti govor.

Jan 19, 17—22.

1. Ko je bil Pilat na sodnem stolu sedeč našega Gospoda Jezusa Kristusa sodil in obsodil, so ga vzeli

¹⁸ Jan 19, 6.

¹⁹ Jan 18, 31.

²⁰ Jan 19, 17.

²¹ Avguštin jih imenuje »milites, apparitores praesidis.« »Apparitores« so bili javni sluge uradnih oseb. Imeli so stalno plačo in posebno službeno obleko. Niso pa bili vojaki.

²² Jan 19, 23.

in odvedli¹. »In noseč sam sebi križ je šel ven, na kraj, ki se imenuje Kalvarija, po hebrejsko Golgota. Tam so ga križali.«² Kaj torej pomeni, da evangelist Marko trdi: »Bila pa je tretja ura, ko so ga pribili na križ«³? Nič drugega nego to, da so ob tretji uri križali Gospoda Judje s svojimi jeziki, ob šesti uri pa vojaki s svojimi rokami. Umejmo torej tako, da je peta ura že minila in je že začela teči šesta, ko je sédel Pilat na sodni stol; Janez je dejal, da je bilo »okoli šeste ure«⁴. Ko so ga odvedli in z obema razbojnikoma vred na križ pribili in ko se je ob križu godilo, kar (evangelist) poroča, je šesta ura že potekla. Da je od te ure do devete sonce otemnelo in je bila tema, spričuje veljavna beseda treh evangelistov Mateja, Marka in Luka⁵. Ker so pa skušali Judje krivdo za Kristusovo smrt prevaliti od sebe na Rimljane, to je, na Pilata in njegove vojake, zato je Marko zamolčal uro, ko so vojaki Kristusa križali, to je, začetek šeste ure, pač pa omenil in zapisal tretjo uro; lahko si mislimo, da so ob tej uri utegnili (Judje) pred Pilatom vpiti: »Križaj ga, križaj ga!«⁶ Tako se pokaže, da niso Jezusa križali samo oni, namreč vojaki, ki so ga ob šesti uri na les pribili, ampak tudi Judje, ki so ob tretji uri vpili, naj bo križan.

5. »Vzeli so torej Jezusa in ga odvedli. In nesoč sam sebi križ je šel ven, na kraj, ki se imenuje Kalvarija, po hebrejsko Golgota. Tam so ga križali.« Jezus je torej šel na kraj, kjer naj bi bil križan, in

¹ Jan 19, 17.

² Jan, 19, 17. 18.

³ Mk 15, 25.

⁴ Jan 19, 14.

⁵ Mt 27, 45; Mk 15, 33; Lk 23, 44.

⁶ Jan 19, 6.

nesel sam sebi križ! Veličasten prizor! Toda, če ga gleda brezbožnost, veliko zasramovanje, če pa vernost, velika skrivnost; če ga gleda brezbožnost, velik dokaz sramote, če pa vernost, velika opora vere; če ga gleda brezbožnost, se posmehuje kralju, ki mesto vladarskega žezla drži les svojega trpljenja, če pa vernost, vidi kralja, kako nese les, na katerega se bo dal obesiti, da ga bo pozneje postavil celo kraljem na glavo: zaničljiv po isti stvari, s katero se hvalijo srca svetih. Saj je Pavlu, ki bo nekoč dejal: »Meni pa Bog ne daj, da bi se hvalil, razen s križem našega Gospoda Jezusa Kristusa,«⁷ priporočil svoj križ, ki ga je na svojih ramenih nesel, in nesel svetilnik svetilki, ki bo nekoč gorela in se ne bo smela postaviti pod mernik⁸. »In nesoč sam sebi križ je šel ven, na kraj, ki se imenuje Kalvarija, po hebrejsko Golgota. Tam so ga križali in z njim dva druga: ob vsaki strani enega, v sredi pa Jezusa.«⁹ To sta bila dva razbojnika, s katerima in med katerima je bil Jezus križan, kakor zvemo iz poročila drugih evangelistov¹⁰. O tem je prerokba že zdavnaj napovedala: »In med hudodelce je bil prištet.«¹¹

4. »Napraviti pa je dal Pilat tudi napis in ga pritrditi na križ. Bilo je pa napisano: ‚Jezus Nazarečan, judovski kralj.‘ Ta napis je bralo mnogo Judov; kajti kraj, kjer so Jezusa križali, je bil blizu mesta in je bilo napisano hebrejsko, grško in latinsko: ‚Judovski kralj.‘«¹² Ti trije jeziki so bili ondi pred drugimi

⁷ Gal 6, 14.

⁸ Prim. Mt 5, 15. Svetilka, ki bo nekoč svetila, je apostol Pavel, svetilnik, na katerega bo ta svetilka postavljena, je Kristusov križ.

⁹ Jan 19, 17. 18.

¹⁰ Mt 27, 38; Mk 15, 27; Lk 23, 33.

¹¹ Iz 53, 12; Mk 15, 28.

¹² Jan 19, 19. 20.

znani: hebrejski zaradi Judov, ki so se ponašali z božjo postavo, grški zaradi poganskih modrijanov, latinski zaradi Rimljanov, ki so že takrat gospodovali nad mnogimi, skoraj vsemi narodi.

5. »Rekli so torej Pilatu judovski veliki duhovniki: ‚Nikar ne piši: judovski kralj, ampak, da je on rekel: judovski kralj sem.‘ Pilat je odgovoril: ‚Kar sem pisal, sem pisal.‘¹³ Kako neizrekljivo deluje božja moč tudi v srcih nevednih! Ni li neki skriven glas Pilatu znotraj glasno molče — če se sme tako reči — zaklical: »Ne pokončaj napisanega napisa«¹⁴? Glejte, napisanega napisa ni pokončal; kar je napisal, je napisal. Pa tudi veliki duhovniki, ki so hoteli, da bi napis pokončal — kaj so rekli? »Nikar,« so rekli, »ne piši: judovski kralj, ampak, da je on rekel: judovski kralj sem.« Kaj govorite, malomodri? Kaj ugovarjate temu, česar ne morete spremeniti? Mar li ne bo res zato, ker je Jezus rekel: »Judovski kralj sem«? Če se ne dá pokončati, kar je Pilat napisal, se li dá pokončati, kar je resnica rekla? Toda, je li Kristus kralj samo Judov, ali ne tudi poganov? Dà, dà, tudi poganov. Ko je v prerokbi rekel: »Jaz sem od njega postavljen za kralja čez Sion, njegovo sveto goro, ter oznanjam Gospodovo zapoved,« je, da ne bi kdo zaradi Sionske gore trdil, da je postavljen samo Judom za kralja, takoj dodal: »Gospod mi je rekel: ‚Moj Sin si ti, danes sem te rodil. Prosi me, in dal ti bom narode za tvoj delež in kraje zemlje za tvojo lastnino.‘«¹⁵ Zato je tudi sam, ko je po svojih ustih med Judi govoril, rekel: »Še druge ovce imam, ki niso iz tega hleva; tudi tiste moram pripeljati; in poslušale bodo moj glas in

¹³ Jan 19, 21. 22.

¹⁴ Ps 56, 1; 57, 1; 58, 1.

¹⁵ Ps 2, 6—8.

bo ena čreda in en pastir.«¹⁶ Zakaj hočemo, da spoznajmo v napisu: »Judovski kralj« veliko skrivnost, če je Kristus tudi kralj poganov? Ker je postala divja oljka deležna sočnosti oljke, ni pa oljka postala deležna trpkosti divje oljke¹⁷. Kajti, koga naj v resničnem napisu, ki je bil o Kristusu napisan, spoznamo za Jude, če ne Abrahamov zarod, sinóve obljube, ki so tudi otroci božji? »Kajti niso otroci božji, kateri so otroci po mesu, ampak za potomstvo se štejejo, kateri so otroci po obljubi.«¹⁸ In bili so pogani, katerim je rekel: »Če ste pa vi Kristusovi, ste torej Abrahamov zarod, po obljubi dediči.«¹⁹ Kristus je torej kralj Judov, toda Judov po obrezi srca, po duhu, ne po črki²⁰; njih hvala je ne od ljudi, ampak od Boga²¹; pripadajo svobodnemu Jeruzalemu, naši večni materi v nebesih, duhovni Sari, ki iz hiše svobode izžene sužnjo in njene otroke²². Zato je namreč Pilat zapisal, kar je zapisal, ker je Gospod rekel, kar je rekel.

Stoosemnajsti govor.

Jan 19, 23. 24.

1. O dogodkih ob križu, ko je bil Gospod že križan, bomo z njegovo pomočjo v tem govoru razpravljali. »Ko so vojaki Jezusa na križ pribili, so vzeli njegova oblačila in napravili štiri dele, za vsakega vojaka en del, in suktnjo. Suknja pa je bila brez šiva, od vrha iz celega tkana. Govorili so torej med seboj:

¹⁶ Jan 10, 16.

¹⁷ Rim 11, 17.

¹⁸ Rim 9, 8.

¹⁹ Gal 3, 29.

²⁰ Rim 2, 29.

²¹ Ibidem.

²² Prim. Gal. 4, 22—31.

„Nikar je ne razporjimo, ampak žrebajmo zanjo, čigava bodi;“ — da se je spolnilo pismo, ki pravi: „Razdelili so mi moja oblačila in za mojo suknjo so žrebali.“¹ Zgodilo se je, kakor so Judje hoteli: Jezusa so križali ne oni, ampak vojaki, ki so bili poslušni Pilatu, po njegovi sodbi; če pa vzamemo v poštev voljo, zalezovanje, izdajstvo in naposled njihovo izsiljevalno vpitje, so kajpada prav za prav Judje Jezusa križali.

2. O razdelitvi njegovih oblačil in žrebanju zanja ne smemo samo mimogredé govoriti. Sicer so vsi štirje evangelisti to omenili, vendar drugi kračje nego Janez, in oni prikrito, ta pa čisto odkrito. Matej namreč pravi: »Ko pa so ga pribili na križ, so si po žrebu razdelili njegova oblačila.«² Marko: »Nato so ga križali ter si razdelili njegova oblačila, tako da so zanja žrebali, kaj naj bi kdo vzel.«³ Luka: »Ko pa so si delili njegova oblačila, so zanja žrebali.«⁴ Janez pa je tudi povedal, na koliko delov so njegova oblačila razdelili, namreč na štiri dele, da bi vsak enega vzel. Tako je jasno, da so bili štirje vojaki, ki so izvršili poglavarjevo povelje in Kristusa križali. Očitno namreč pravi: »Ko so ga vojaki na križ pribili, so vzeli njegova oblačila in napravili štiri dele, za vsakega vojaka en del, in suknjo« — po tihem pristavi: so vzeli. Smisel je torej tale: Vzeli so njegova oblačila in napravili štiri dele, za vsakega vojaka en del, vzeli so tudi suknjo. Tako je pa rekel, da vidimo, da niso žrebali za druga oblačila, marveč samo za suknjo, ki so jo z drugimi oblačili vred vzeli, pa je niso kakor druga razdelili. Glede nje namreč nadalje pojasnjuje: »Suknja je pa

¹ Jan 19, 23. 24.

² Mt 27, 35.

³ Mk 15, 24.

⁴ Lk 23, 54.

bila brez šiva, od vrha iz celega tkana.« Pripovedujoč, zakaj so zanjo žrebali, pravi: »Govorili so torej med seboj: ‚Nikar je ne razporjimo, ampak žrebajmo zanjo, čigava bodi.‘« Druga oblačila so torej razdelili na enake dele, da ni bilo treba žrebat, samo nje niso mogli razdeliti, razen če bi jo bili razparali in vzeli nerabne kose. Da bi tega ne storili, so rajši hoteli, naj jo po žrebu eden dobi. S tem evangelistovim poročilom se ujema tudi preroško pričevanje, ki ga sam takoj dostavlja: »Da se je spolnilo pismo, ki pravi: ‚Razdelili so si moja oblačila in za mojo suknjo so žrebali.‘«⁵ Ne pravi: so žrebali, ampak: so razdelili; tudi ne pravi: so z žrebom razdelili, ampak pri drugih oblačilih žreba ne omenja, nato pa pravi: »in za mojo suknjo so žrebali,« za tisto suknjo, ki je ostala. O tem pa bom povedal, kar bo on dal, ko bom prej zavrnil ugovor, ki se utegne oglasiti, češ da se evangelisti med seboj ne ujemajo, in dokazal, da besede nobenega Janezovemu poročilu ne nasprotujejo⁶.

— — — — —

4. Utegne kdo vprašati, kaj pomeni, da so oblačila na toliko delov razdelili in za suknjo žrebali. Na štiri dele razdeljena oblačila našega Gospoda Jezusa Kristusa so podoba njegove cerkve, razširjene po vsem svetu, ki ima štiri strani, in po vseh delih enako, to je, složno razdeljene. Zato je drugje rekel, da bo poslal svoje angele zbirat njegove izvoljene od štirih vetrov⁷. Kaj pomeni to drugega nego od štirih strani sveta, od vzhoda, zapada, severa in poldneva? Suknja pa, za katero so žrebali, pomeni edinstvo vseh delov, ki jo oklepa vez ljubezni. Hoteč govoriti o ljubezni, pravi apostol: »Hočem vam pa pokazati še mnogo odličnejšo

⁵ Jan 19, 24.

⁶ To dokazuje Avguštin v 3. odstavku, ki ga preskočim.

⁷ Mt 24, 31.

pot;«⁸ in drugje pravi: »(Da boste mogli) spoznati vse spoznanje presegajočo ljubezen Kristusovo;«⁹ prav tako drugje: »Na vse to pa oblecite ljubezen, ki je vez popolnosti.«¹⁰ Če ima torej ljubezen odličnejšo pot in presega spoznanje ter je nad vsemi zapovedmi, je po vsej pravici rečeno, da je suknja, ki je nje podoba, od vrha iz celega tkana. Brez šiva pa je zato, da se nikdar ne razporje, in eden jo dobi, ker vse v eno zbira. Tudi apostolov je sicer bilo po številu dvanajst, to je, štirikrat po trije, in (Gospod) je vse vprašal, pa samo Peter je odgovoril: »Ti si Kristus, Sin živega Boga;« in mu je rekel: »Tebi bom dal ključne nebeškega kraljestva,«¹¹ kakor da je samo on prejel oblast, zavezovati in razvezovati¹², ker je bil tudi samo on za vse odgovoril in to (obljubo) z vsemi prejel, ko je edinost predstavljal; zato eden za vse, ker je edinost v vseh. Zategadelj je tudi tukaj, ko je bil rekel »od vrha tkana«, takoj dostavil »iz celega«. Če obrnemo (podobo) na tisto, kar pomeni, ni nihče brez deleža, kdor pripada k celoti; od te celote ima tudi katoliška cerkev svoje ime, kakor kaže grški jezik¹³. Kaj pa pomeni žreb, če ne božjo milost? Tako je namreč (suknja) prišla po enem (ki jo je zadel) na vse, ko je bilo žrebanje vsem po volji, ker tudi božja milost v edinosti prihaja na vse. In ko se vrže žreb, odloči ne oseba ali zasluženje, ampak skrivna božja sodba.

5. Nihče naj ne ugovarja, da to ni pomenilo nič dobrega, ker se je izvršilo od hudobnih, namreč takih, ki niso hodili za Kristusom, ampak so Kristusa pre-

⁸ 1 Kor 12, 31.

⁹ Ef 3, 19.

¹⁰ Kol 3, 14.

¹¹ Mt 16, 16. 19.

¹² Mt 16, 19.

¹³ Κρατ' ἔλον.

ganjali. Kaj namreč porečemo o križu samem, ki so ga prav tako sovražniki in brezbožneži Kristusu pripravili in naložili? In vendar po pravici mislimo, da pomeni (križ) tisto, o čemer pravi apostol, »kakšna je širokost in dolgost in visočina in globočina«¹⁴. Širok je (križ) po prečnem brunu, na katerem so razpete roke Križanega, in pomeni dobra dela iz širokosti ljubezni; dolg je od prečnega bruna do tal, kjer je pritrjen hrbet in noge, kar pomeni vztrajnost do konca v dolgosti časa; visok je na vrhu, kjer moli nad prečno bruno, in pomeni najvišji namen, na katerega so naravnana vsa dela, kajti vse, kar koli v širokosti in dolgosti prav in vztrajno delamo, moramo delati zaradi vzvišenega božjega plačila; globok je po tistem delu, s katerim je vsajen v zemljo; ondi je namreč tudi skrit in se ne dá videti, pač pa vse, kar je na njem vidnega in kar kvišku moli, od ondod raste, kakor prihajajo tudi prav vsa naša dobra dela iz globočine božje milosti, ki je ni mogoče doumeti in presoditi. Pa tudi če bi Kristusov križ samo to pomenil, kar pravi apostol: »Kateri so pa Kristusovi, so meso s strastmi in poželenjem vred križali,«¹⁵ kako velika dobrota je to! In vendar stori to samo dobri duh, ki poželi zoper meso, ko je Kristusov križ pripravil sovražnik, namreč hudobni duh. Naposled, kaj je Kristusovo znamenje, ki ga vsi poznajo, če ne Kristusov križ? In če tega znamenja ne naredimo na čelu vernikov, pa tudi nad vodo, iz katere se prerode, nad oljem, s katerim se pri birmi¹⁶ mazilijo, nad daritvijo, s katero se hranijo, se nobena od teh reči prav ne izvrši. Kako bi torej, kar hudobni store, nič dobrega ne pomenilo, če nam Kristusov križ, ki so ga hudobni

¹⁴ Ef 3, 18.

¹⁵ Gal 5, 24.

¹⁶ »...oleo, quo chrismate unguuntur.«

pripravili, pri obhajanju njegovih (Kristusovih) skrivnosti vse dobro potrdi¹⁷? Toliko o tem; o nadaljnjem bomo z božjo pomočjo drugič razpravljali in premišljevali.

Stodevetnajsti govor.

Jan 19, 24—30.

1. Poglejmo, kaj pripoveduje evangelist Janez potem, ko so bili Jezusa križali in njegova oblačila razdelili in zanja tudi žrebali! »In vojaki,« pravi, »so to storili. Stale so pa poleg križa Jezusovega njegova mati in sestra njegove matere, Marija Kleopova, in Marija Magdalena. Jezus se torej ozre na mater in na zraven stoječega učenca, ki ga je ljubil, ter reče materi: ‚Žena, glej, tvoj sin!‘ Potem pravi učencu: ‚Glej, tvoja mati!‘ In od tiste ure jo je vzel učenec v svoje.«¹ To je torej tista ura, o kateri je Jezus, preden je vodo spremenil v vino, materi rekel: »Kaj je meni in tebi, žena? Moja ura še ni prišla.«² To uro je torej napovedal, ki takrat še ni bila prišla, v kateri bo umirajoč priznal njo, ki je bil od nje umrjoč rojen. Takrat torej, ko je hotel storiti božje delo, je kot neznanko zavrnil mater slabote, ne božanstva; zdaj pa, ko trpi človeško trpljenje, je s človeško ljubeznijo priporočil njo, ki se je bil iz nje učlovečil. Takrat se je namreč on, ki je Marijo ustvaril, s svojo močjo razodel, zdaj je pa tisto, kar je bila Marija rodila, viselo na križu.

2. Besede imajo torej moralen pomen. Dobri učenik sam stori, k čemur opominja; s svojim zgledom je

¹⁷ Kristusov križ je pri skrivnostih (zakramentih) pečat, ki potrjuje resničnost duhovnih dobrot, ki se z njimi podeljujejo.

¹ Jan 19, 24—27.

² Jan 2, 4. Avguštinovo razlago teh besed poglej v govoru 8, 5—9; Izbrani spisi IX, 69—74.

svoje poučil, naj hvaležni otroci skrbe za starše. Les, na katerega so bili pribiti udje umirajočega, je bil hkrati sedež učečega. Iz tega zdravega nauka je povzel apostol Pavel, kar je učil, ko je dejal: »Ako pa kdo za svoje, in zlasti za domače, nima skrbi, je vero zatajil in je hujši od nevernika.«³ Kaj pa je slehernemu človeku bolj domače nego starši otrokom in otroci staršem? Učitelj svetnikov je torej s svojim ravnanjem postavil zgled (spolnjevanja) te zveličavne zapovedi, ko je ne kot Bog svoji dekli, ki jo je ustvaril in imel v oblasti, ampak kot človek svoji materi, od katere je bil kot stvar izšel in ki jo je zdaj zapuščal, mesto sebe drugega sina oskrbel. Zakaj je namreč to storil, kažejo nadaljnje besede; evangelist namreč pravi: »In od tiste ure jo je učenec vzel v svoje« in meni sebe. Navadno namreč sebe omenja tako, da ga je Jezus ljubil; ljubil je kajpada vse, toda njega je ljubil bolj nego druge in pristrčneje, tako da je smel pri zadnji večerji sloneti na njegovih prsih⁴, mislim zato, da bi božjo vzvišenost tega evangelija⁵, ki ga je hotel po njem oznaniti, s tem toliko jasneje pokazal.

5. V kakšno svojino je pa Janez Gospodovo mater vzel? Saj je bil tudi eden od tistih, ki so mu rekli: »Glej, mi smo vse zapustili in šli za teboj.«⁶ Toda takrat je tudi slišal: Kdor je to zapustil zaradi mene, bo stokrat toliko prejel na tem svetu.⁷ Ta učenec je torej imel stokrat več, nego je zapustil; v to je mogel

³ 1 Tim 5, 8.

⁴ Jan 13, 23.

⁵ O Janezovem evangeliju prim. govor 36, 1. 5; Izbrani spisi IX, 286/87. 290—292.

⁶ Mt 19, 27.

⁷ Prim. Mt 19, 29.

sprejeti mater tistega, ki mu je to dal. V tisti družbi je pa Janez stoterno povračilo prejel, kjer ni nihče govoril, da je kaj njegovega, marveč je bilo vse vsem skupno, kakor je v Apostolskih delih zapisano⁸. Taki so namreč bili apostoli, kakor da bi nič ne imeli, in vendar so imeli vse⁹. Kako je torej učenec in služabnik vzel v svoje mater svojega učenika in gospoda, ko ni nihče trdil, da je kaj njegovega? Ker kmalu nato v isti knjigi beremo: »Kolikor je namreč bilo posestnikov zemljišč ali hiš, so jih prodajali in ceno za prodane stvari prinašali ter polagali k nogam apostolov. Delilo pa se je vsakemu, kolikor je kdo česa potreboval,«¹⁰ mar je li zato treba misliti, da so temu učencu potrebne reči tako delili, da so prilagali tudi del za Marijo kot njegovo mater? Ne moramo li marveč besed: »Od tiste ure jo je vzel učenec v svoje« tako umeti, da je bila njemu skrb za njene potrebe? Ni je torej vzel na svoje posestvo, ki ga ni imel, marveč je vzel nase dolžnost, ki si jo je zmeraj prizadeval po vesti vršiti.

4. Nato dodaje: »In da se je spolnilo pismo, je potem Jezus, ki je vedel, da je že vse dovršeno, rekel: ‚Žejen sem.‘ Stala je posoda, polna kisa. Nataknili so torej na hizop s kisom napolnjeno gobo in mu jo podali k ustom. Ko je torej Jezus vzel kisa, je rekel: ‚Dopolnjeno je.‘ In nagnil je glavo in izdahnil.«¹¹ Kdo more, kar dela, tako urediti, kakor je ta človek uredil, kar je trpel? Toda človek, srednik med Bogom in ljudmi¹², človek, ki je bilo o njem napovedano: »Člo-

⁸ Apd 4, 32.

⁹ 2 Kor 6, 10.

¹⁰ Apd 4, 34. 35.

¹¹ Jan 19, 28—30.

¹² 1 Tim 2, 5.

vek je, pa kdo ga bo spoznal?«¹³ Zakaj ljudje, ki so to delali, niso spoznali človeka-Boga; kajti človek je bil na zunaj, ki je bil kot Bog skrit: vse to je trpel tisti, ki je bil na zunaj človek, prav tisti pa, ki je bil skrit, je vse to urejal. Videl je torej, da je vse dovršeno, kar se je moralo zgoditi, preden je vzel kisa in izdahnil dušo; in da bi se še to spolnilo, kar je pismo napovedalo: »In v moji žeji me napajajo s kisom,«¹⁴ je rekel: »Žejen sem;« kakor da je rekel: Premalo ste še storili, dajte mi, kar ste! Judje sami so namreč bili kis, pokvarjeno vino očakov in prerokov ter kakor iz polne posode napolnjeni s hudobijo tega sveta, s srcem kakor goba, varavim z luknjami in vijugastimi zakotki; hizop, na katerega so natakneli s kisom napojeno gobo, primerno razlagamo za Kristusovo ponižnost, ki so jo obkročili in mislili, da so jo že zajeli. Hizop je namreč nizka rastlina, ki čisti prsi. Zato tudi beseda v psalmu: »Pokropi me s hizopom in očiščen bom.«¹⁵ Kristusova ponižnost nas namreč očiščuje; zakaj, da ni sam sebe ponižal in postal pokoren do smrti na križu¹⁶, bi se ne bila njegova kri prelila za odpuščanje grehov, to je, za naše očiščenje.

5. Naj se ne oglašja pomislek, kako so mogli gobo podati k njegovim ustom, ko je bil na križu povzdignjen nad zemljo¹⁷. Kakor beremo pri drugih evangelistih¹⁸, kar je ta prešel, so na trstu pijačo v gobi kvišku pomolili. Trst pa je pomenil pismo, ki se je

¹³ Prim. Iz 53, 2, 3.

¹⁴ Ps 68, 22.

¹⁵ Ps 50, 9. Hizop je rastlina iz vrste ustnatic (labiatae); zraste do 1 m visoko in velja za zdravilno zelišče.

¹⁶ Flp 2, 8.

¹⁷ Prim. Jan 12, 32.

¹⁸ Mt 27, 48; Mk 15, 36.

s tem spolnilo. Kakor namreč »jezik«, bodi si grški ali latinski ali kateri koli, pomeni zvok, ki ga jezik izgovarja, tako more »trst« pomeniti črko, ki se s trstom napiše¹⁹. Toda, če menimo zvoke človeškega glasu, jim splošno pravimo »jezik«; da se pa pisana beseda imenuje »trst«, je sicer manj navadno, pa toliko bolj skrivnostno v podobi nakazano. Storilo je to brezbožno ljudstvo, trpel je to usmiljeni Kristus. Ljudstvo, ki je to storilo, ni vedelo, kaj dela, oni pa, ki je trpel, ni samo vedel, kaj se je godilo in zakaj se je godilo, marveč je po hudodelcih storil nekaj dobrega²⁰.

6. »Ko je torej Jezus vzel kisa, je rekel: ‚Dopolnjeno je.‘«²¹ Kaj (je dopolnjeno), če ne tisto, kar je bila prerokba toliko prej napovedala? Ker ni ostalo nič več, kar naj bi se še zgodilo, preden umrje, je, dovršivši vse, česar je pričakoval, »nagnil glavo in izdahnil«²², kakor tisti, ki je imel oblast, dati svoje življenje in ga zopet vzeti²³. Kdo tako zaspi²⁴, kadar hoče, kakor je Kristus umrl, ko je hotel? Kdo tako sleče suknjo, kadar hoče, kakor je on slekel meso, ko je hotel? Kdo tako odide, kadar hoče, kakor je on šel od tod²⁵, ko je hotel? Kolikšno oblast smemo upati in se je bati, ko pride sodit, če je imel tolikšno oblast, ko je umiral?

¹⁹ Za pisalno pero je starim rabil trst (arundo, calamus, canna); steblo so z nožičem prirezali in ost preklali; to pisalo, podobno našemu »peresu«, so pomakali v črnino (atramentum).

²⁰ »De male facientibus bene ipse faciebat.«

²¹ Jan 19, 30.

²² Ibidem.

²³ Jan 10, 18.

²⁴ Avguštin meni naravno spanje.

²⁵ Abit — obiit.

Stodvajseti govor.

Jan 19, 31—42 in 20, 1—9.

1. — — »Judje so tedaj, ker je bil dan pripravljajna, da bi trupla ne ostala na križu v soboto — bil je namreč velik tisti sobotni dan — prosili Pilata, da bi jim kosti potrli in da bi jih sneli.«¹ Ne, da bi kosti sneli, marveč, da bi tudi tiste s križa sneli, katerim so kosti potrli, da bi umrli, da ne bodo na križu viseč velikega praznika z grozoto svoje dolgotrajne muke oskrunili.

2. »Prišli so torej vojaki in strli kosti prvemu in tudi drugemu, ki je bil z njim križan, ko so pa prišli do Jezusa in videli, da je že mrtev, mu niso kosti strli, ampak eden izmed vojakov je s sulico odprl njegovo stran in takoj je pritekla kri in voda.«² Oprezno besedo je evangelist porabil, da ni rekel: je njegovo stran prebodel ali ranil ali kaj drugega, ampak: je »odprl«, da so se ondi nekako odprla vrata življenja, od koder so pritekli cerkveni zakramenti, brez katerih se ne pride v življenje, ki je pravo življenje. Tista kri je bila prelita za odpuščanje grehov; tista voda je primešana zveličavnemu kelihu: ona daje kopel in pijačo³. Podoba tega je bilo, da je bilo Noetu ukazano, narediti na strani ladje vrata⁴, skozi katera naj bi vstopile živali, ki naj bi v potopu ne poginile; to je bila preroška podoba cerkve. Zaradi tega je bila prva žena narejena iz strani spečega moža⁵ in bila imenovana življenje in mati živih⁶. To je napovedalo

¹ Jan 19, 31.

² Jan 19, 32—34.

³ Krst in evharistični kelih.

⁴ Gen 6, 16.

⁵ Gen 2, 21. 22.

⁶ Gen 3, 20.

veliko dobroto pred velikim zlom greha. Tu je drugi Adam z nagnjeno glavo na križu zaspal, da bi se mu iz tistega, kar je priteklo iz strani zaspalega, upodobila zakonska žena. O smrt, po kateri se mrtvi oživljajo! Kaj je čistejšega od te krvi? kaj zveličavnejšega od te rane?

3. »In tisti, ki je videl, je pričeval in njegovo pričevanje je resnično; in on ve, da govori resnico, da bi tudi vi verovali.«⁷ Ni rekel: da bi tudi vi vedeli, ampak: »da bi verovali;« ve namreč tisti, ki je videl, in njegovemu pričevanju naj verjame, kdor ni videl. Verovati pomeni bolj »za resnico imeti« nego vedeti. Kaj drugega namreč pomeni »za resnico imeti« nego verno sprejeti? »Kajti to se je zgodilo,« pravi, »da se je spolnilo pismo: ‚Nobena kost se mu ne bo strla.‘ In zopet drugo pismo pravi: ‚Gledali bodo vanj, ki so ga prebodli.‘⁸ Dve pričevanji iz svetega pisma je navedel za oboje, kar se je zgodilo. Na tisto, kar je rekel: »Ko so pa prišli do Jezusa in videli, da je že mrtev, mu niso kosti strli,« se namreč nanaša pričevanje: »Nobena kost se mu ne bo strla.«⁹ To je bilo ukazano onim, ki so morali v stari zavezi o veliki noči darovati ovco, kar je bilo senca Gospodovega trpljenja. Zato je bilo maše velikonočno jagnje, Kristus, darovano¹⁰, ki je o njem prerok Izaija napovedal: »Kakor ovca je bil peljan v zakolj.«¹¹ Prav tako je (evangelist) omenil: »Eden izmed vojakov je odprl njegovo stran;« na to se nanaša drugo pričevanje: »Gledali bodo vanj, ki so ga prebodli,«¹² kjer je objubljeno,

⁷ Jan 19, 35.

⁸ Jan 19, 36. 37.

⁹ Eksod 12, 46.

¹⁰ 1 Kor 5, 7.

¹¹ Iz 53, 7.

¹² Zah 12, 10.

da bo Kristus prišel v istem mesu, v katerem je bil križan.

4. »Potem je Jožef iz Arimateje, ki je bil učenec Jezusov, toda iz strahu pred Judi na skrivaj, poprosil Pilata, da bi snel Jezusovo telo. In Pilat je dovolil. Prišel je torej in snel njegovo telo. Pa tudi Nikodem, ki je bil prvič ponoči prišel k Jezusu, je prišel in prinesel zmesi mire in aloe, približno sto funtov.«¹³ — Nikodem je bil prvič¹⁴ prišel ponoči, kar je isti Janez v prejšnjih delih svojega evangelija povedal¹⁵. Tukaj torej spoznajmo, da Nikodem ni prišel k Jezusu samo takrat, ampak takrat prvič; pozneje je pa še prihajal, da ga je poslušal in postal njegov učenec. To je zdaj po najdenju trupla sv. Štefana skoraj vsem narodom znano¹⁶. »Vzela sta torej Jezusovo telo in ga z dišavami vred povila s povoji, kakor imajo Judje navado pokopavati.«¹⁷ Tako je namreč, če se ne motim, opomnil, da je treba dela, ki smo jih rajnim dolžni, opraviti tako, kakor je pri raznih narodih navada.

5. »Bil je pa na kraju, kjer je bil križan, vrt in na vrtu nov grob, v katerega še nihče ni bil položen.«¹⁸ Kakor ni telo device Marije nikogar pred njim, nikogar za njim spočelo, tako ni bil v ta grob nihče

¹³ Jan 19, 38. 39.

¹⁴ V stavku, ki sem ga izpustil, pojasnjuje Avguštin, kam naj se v latinskem besedilu postavi ločilo (vejica), ker se prislov »prvič« nanaša na Nikodemov nočni obisk pri Jezusu.

¹⁵ Jan 3, 1.

¹⁶ O najdenju trupel sv. Štefana in Nikodema 3. decembra 415 poroča pismo prezbiterja Lukiana (Migne, PL 41, 807—818). Več o tem pogledj v uvodu k Avguštinovim govorom o Janezovem evangeliju (Izbrani spisi IX, 13).

¹⁷ Jan 19, 40.

¹⁸ Jan 19, 41.

pred njim, nihče za njim položen. »Ker je bil ta grob blizu, sta zaradi judovskega dneva pripravljanja tam položila Jezusa.«¹⁹ Reči hoče, da sta s pogrebom pohitela, da bi se prej ne zvečerilo, ko zaradi pripravljanja, ki mu Judje pri nas navadno pravijo »čista večerja«²⁰, kaj takega nista več smela.

6. »Prvi dan tedna je šla Marija Magdalena zgodaj, ko je bila še tema, h grobu, in videla, da je kamen od groba odvaljen.«²¹ Prvi dan tedna je tisti, ki ga zaradi Gospodovega vstajenja krščanska navada zdaj imenuje »Gospodov dan«²². Med evangelisti ga je samo Matej imenoval »prvi dan po soboti«²³. »Tekla je torej in prišla k Simonu Petru in k drugemu učencu, ki ga je Jezus ljubil, in jima rekla: ‚Vzeli so Gospoda iz groba in ne vemo, kam so ga položili.«²⁴ Nekateri rokopisi, tudi grški, imajo: Vzeli so mojega Gospoda, kar izraža, se zdi, čustvo posebne ljubezni in vdanosti; tega pa v več rokopisih, ki jih imam pred seboj, nisem našel.

7. »Peter in oni drugi učenec sta se torej odpravila in prišla h grobu. Tekla sta oba hkrati, pa oni drugi učenec je Petra prehitel in h grobu prišel prvi.«²⁵ Tu je treba omeniti in poudariti povratek, kako se je (evangelist) povrnil k stvari, ki jo je bil preskočil, pa jo vendar dodal, kakor da je šele sledila. Ko je bil že rekel, da sta prišla h grobu, se je vrnil in povedal, kako sta prišla, in dejal: »Tekla pa sta oba hkrati« itd. Tako pokaže, da je oni drugi učenec hitreje tekkel in

¹⁹ Jan 19, 42.

²⁰ »Cena pura.«

²¹ Jan 20, 1.

²² »Dies dominicus.« Mi pravimo nedelja.

²³ Mt 28, 1: »Prima sabbati.«

²⁴ Jan 20, 2.

²⁵ Jan 20, 3. 4.

prišel h grobu prvi; s tem meni sam sebe, dasi pri-poveduje vse kakor o kom drugem.

8. »Sklonil se je in videl povoje na tleh, vendar ni vstopil. Tedaj je prišel Simon Peter, ki je šel za njim, in je vstopil v grob. Videl je, da so povoji na tleh in da prtič, ki je bil na njegovi glavi, ni ležal med povoji, ampak posebej, zvit na drugem mestu.«²⁶ Mislimo li, da to nič ne pomeni? Ne bi dejal. Toda hitimo k drugim rečem, pri katerih se bomo morali zaradi spornih vprašanj in nejasnosti pomuditi. Preiskovati, kaj pomenijo tudi te in one podrobnosti, ki so same po sebi jasne, je sveta zabava, toda za ljudi, ki imajo čas, kakršni mi nismo.

9. »Tedaj pa je vstopil tudi oni drugi učenec, ki je prišel prvi h grobu.«²⁷ Prvi je prišel in drugi vstopil. — Tudi to kajpada ni prazno, vendar nimam časa za take reči. »In je videl,« pravi, »in veroval.«²⁸ Nekateri, ki niso dovolj pazljivi, menijo tukaj, da je Janez veroval, da je Jezus vstal; toda kar sledi, tega ne potrjuje. Kaj namreč pomeni, kar je (evangelist) takoj dodal: »Nista še namreč umela pisma, da mora od mrtvih vstati«²⁹? Ni torej veroval, da je vstal, ko o njem še ni vedel, da mora vstati. Kaj je torej videl? Kaj je verjel? Videl je namreč prazni grob in verjel, kar je bila žena rekla, da so ga iz groba vzeli. »Nista še namreč umela pisma, da mora od mrtvih vstati.« In zato, ko sta bila to od Gospoda slišala, čeprav je čisto jasno povedal, nista umela, ker sta bila navajena, slišati od njega prilike, ter sta mislila, da hoče nekaj drugega naznačiti. Kar pa dalje sledi, preložimo na drug govor!

²⁶ Jan 20, 5—7.

²⁷ Jan 20, 8.

²⁸ Ibidem.

²⁹ Jan 20, 9.

Stoenaindvajseti govor.

Jan 20, 10—29.

1. Marija Magdalena je bila Gospodovima učencema Petru in Janezu naznanila, da so Gospoda iz groba vzeli. Ko sta prišla tja, sta našla samo poveje, s katerimi je bilo truplo povito. Kaj drugega sta mogla verovati, nego kar je bila rekla in kar je tudi sama verjela? »Nato sta se učenca vrnila domov,«¹ kjer sta stanovala in od koder sta h grobu pritekla. »Marija pa je stala zunaj pri grobu in jokala.«² Moža sta odšla, šibkejši spol pa je močnejše čustvo na isto mesto prikovalo. Oči, ki so Gospoda iskale, pa ne našle, so solze zalivale; bolj so žalovale, da so ga iz groba vzeli, nego da so ga na križu usmrtili, ker ni ostal niti spomin na velikega učenika, ko so jim njegovo življenje vzeli. Ta žalost je torej ženo še pri grobu zadržala. »Ko je jokala, se je sklonila in pogledala v grob.«³ Ne vem, zakaj je to storila. Ni ji namreč bilo neznan, da ga ni tam, ki ga je iskala, saj je sama tudi učencema naznanila, da so ga vzeli; ona pa sta prišla h grobu, ne samo pogledala, ampak tudi vstopila ter iskala Gospodovo telo, a ga nista našla. Kaj torej pomeni, da se je ona jokajoč zopet sklonila in v grob pogledala? Mar li zato, ker je od prevelike žalosti mislila, da ne sme zaupati ne svojim ne njunim očem? Je li marveč po božjem navdahnjenju pogledala? Pogledala je pač »in videla dva angela v belih oblačilih, ki sta sedela eden pri vzglavju in eden pri vnožju, kjer je bilo položeno Jezusovo telo«⁴. Kaj je to, da je sedel eden pri vzglavju in drugi

¹ Jan 20, 10.

² Jan 20, 11.

³ Jan 20, 12.

⁴ Ibidem.

pri vznožju? Mar li zato, ker sta ta dva, ki se po grško imenujeta angela, po naše pa glasnika, na ta način naznanila, da se mora Kristusov evangelij, dejal bi, od glave do nog ali od začetka do konca oznanjati? »Rečeta ji: ‚Žena, kaj jokaš?‘ Odgovori jima: ‚Vzeli so mojega Gospoda in ne vem, kam so ga položili.‘⁵ Angela sta ji velela, naj se ne solzi; kaj drugega sta nekako naznanila nego veselje, ki pride? Rekla sta namreč: »Kaj jokaš?« kakor da sta rekla: Ne jokaj! Ona pa, misleč, da sta jo vprašala, ker nista vedela, je izdala vzrok svojih solz. »Vzeli so,« je rekla, »mojega Gospoda.« Svojega Gospoda je imenovala mrtvo truplo svojega Gospoda, del poimenujoč po celoti. Tako o Jezusu Kristusu, edinem božjem Sinu, našem Gospodu, ki je kajpada Beseda in duša in meso skupaj, vsi izpovedujemo, da je bil križan in v grob položen, dasi je bilo v grob položeno samo njegovo meso. »In ne vem,« pravi, »kam so ga položili.« To je bil največji vzrok žalosti, ker ni vedela, kam naj gre žalost tolažit. Toda prišla je že ura, ko naj bi prišlo za solzami veselje, nekako oznanjeno od angelov, ki sta ji velela, naj ne joka.

2. »Ko je to izgovorila, se je obrnila in videla Jezusa, pa ni vedela, da je Jezus. Jezus ji reče: ‚Žena, kaj jokaš? koga iščeš?‘ Misleč, da je vrtnar, mu pravi: ‚Gospod, če si ga ti odnesel, povej mi, kam si ga položil, ga bom jaz vzela.‘ Jezus ji reče: ‚Marija!‘ Ona se obrne in mu reče: ‚Učenik!‘⁶ Nihče ne očitaj ženi, da je vrtnarju rekla »gospod«, Jezusu pa »učenic«. Ondi je vprašala, tu je priznala; ondi je počastila človeka, ki ga je prosila dobrote, tu je počastila učitelja, ki jo je učil razločevati med človeškim in

⁵ Jan 20, 15.

⁶ Jan 20, 14—17.

božjim. Imenovala je gospoda človeka, ki mu ni bila dekla, da bi po njem prišla do svojega Gospoda. V različnem smislu je torej rabila besedo »gospod«, ko je rekla: »Vzeli so mojega Gospoda,« in ko je rekla: »Gospod, če si ga ti odnesel.« Tudi preroki so imenovali »gospode« take, ki so bili ljudje, toda drugače tistega, o katerem je zapisano: »Gospod mu je ime.«⁷ Toda ta žena, ki se je bila že obrnila, da je videla Jezusa, ki ga je imela za vrtnarja, in je z njim govorila — kako pravi (evangelist), da se je spet obrnila in mu rekla: »Učenik«? Zato, ker ga je, obrnivši se s telesom, imela za nekaj, kar ni bil, zdaj pa ga je, obrnivši se s srcem, spoznala, kar je bil.

3. »Jezus ji reče: ‚Ne dotikaj se me, zakaj nisem še šel k svojemu Očetu. Pojdi pa k mojim bratom in jim reci: Pojdem k svojemu Očetu in vašemu Očetu, k svojemu Bogu in vašemu Bogu.‘⁸ V teh besedah je nekaj, kar moramo sicer na kratko, pa toliko pazljiveje preudariti. Jezus je namreč ženo, ki ga je spoznala in imenovala učenika, z odgovorom poučil o veri, vrtnar pa je v njeno srce kako na vrt vsejal gorčično zrno⁹. Kaj torej pomeni: »Ne dotikaj se me«? Kakor da bi ga vprašali, zakaj ji brani, je dodal: »Zakaj nisem še šel k svojemu Očetu.« Kaj je to? Če se ga človek ne dotakne, ko biva na zemlji, kako se ga bo dotaknil, ko bo v nebesih sedel? Preden je šel v nebesa, se je dal svojim učencem potipati in rekel, kakor evangelist Luka pravi: »Potipljite in pogledajte, zakaj duh nima mesa in kosti, kakor vidite, da imam jaz,«¹⁰ ali ko je rekel učencu Tomažu: »Deni svoj prst semkaj in pogledaj moje roke; in podaj svojo

⁷ Ps 67, 5.

⁸ Jan 20, 17.

⁹ Prim. Mt 13, 31.

¹⁰ Lk 24, 39.

roko in jo položi v mojo stran.«¹¹ Kdo bo pa tako aboten, da bo trdil, da se je pred svojim vnebohodom dal potipati svojim učencem, ženskam pa šele potem, ko je bil šel k Očetu? Vrhu tega pa ne bi mogel nihče ostati pri taki abotni trditvi, če bi tudi hotel. Beremo namreč, da so se tudi žene dotaknile Jezusa po vstajenju, preden je šel k Očetu; med njimi je bila tudi Marija Magdalena, ker Matej pripoveduje, da jim je prišel Jezus naproti in rekel: »Pozdravljene!« One pristopijo, mu objamejo noge in ga molijo.«¹² To je Janez opustil, Matej pa povedal. Ostane torej, da tiči v teh besedah neka skrivnost; ali jo najdemo ali je ne moremo najti, vendar ne smemo dvomiti, da je ondi. Ali je torej besede: »Ne dotikaj se me« rekel tako, da je bila žena podoba cerkve iz poganov, ki je začela v Kristusa verovati šele potem, ko je bil šel k Očetu, ali pa je Jezus hotel, naj vanj verujemo, to je, naj se ga duhovno dotaknemo tako, da sta on in Oče eno¹³. V najgloblji zavesti tistega je namreč nekako šel k Očetu, kdor je toliko napredoval, da ga spozna za Očetu enakega; drugače se ga ne dotakne prav, to je, ne veruje vanj prav. Marija pa je nemara tako verovala, da ga je imela za neenakega Očetu; to pa ji je prepovedal, ko je rekel: »Ne dotikaj se me,« to je: Ne veruj v me tako, kakor še zdaj sodiš; ne raztegni svoje misli k onemu, kar sem zate postal, ne da bi se povzpela do tistega, kar te je ustvarilo¹⁴. Mar li ni še zmeraj meseno vanj verovala, ko ga je kot človeka objokovala? »Zakaj nisem še šel k svojemu Očetu:« ondi se me boš dotaknila, ko boš

¹¹ Jan 20, 27.

¹² Mt 28, 9.

¹³ Prim. Jan 10, 50.

¹⁴ Ne misli na človeško naravo, ne da bi se povzpela do božje narave! Prim. govor 26, 3; Izbrani spisi IX, 218.

verovala, da nisem Očetu neenak. »Pojdi pa k mojim bratom in jim reci: ‚Grem k svojemu Očetu in vašemu Očetu.‘« Ne pravi: k našemu Očetu; drugače torej »mojemu«, drugače »vašemu«: »mojemu« po naravi, »vašemu« po milosti. »In k svojemu Bogu in vašemu Bogu.« Tudi tukaj ni rekel: k našemu Bogu; tudi tukaj torej drugače »mojemu«, drugače »vašemu«: k mojemu Bogu, pod katerim sem tudi jaz kot človek, k vašemu Bogu, ki sem srednik med vami in njim.

4. »Marija Magdalena je šla in učencem naznanila, da je videla Gospoda in da ji je to rekel. Zvečer tistega dne, prvega v tednu, je prišel Jezus pri zaklenjenih durih, kjer so bili učenci iz strahu pred Judi, stopil v sredo med nje ter jim rekel: ‚Mir vam bodi!‘ In ko je bil to rekel, jim je pokazal roke in stran.«¹⁵ Žebliji so mu namreč roke prebodli, sulica mu je stran odprla; za ozdravljenje dvomečih src je ohranil sledove ran. Telesne stvari, v kateri je bilo božanstvo, zaklenjene duri niso zadržale. On, ki se je rodil tako, da je ostalo materino devištvo neokvarjeno, je namreč mogel priti pri zaklenjenih durih. »Razveselili so se učenci, ko so videli Gospoda. Tedaj jim je spet rekel: ‚Mir vam bodi!‘«¹⁶ Ponovitev je potrditev; on daje namreč mir čez mir, ki ga je prerok obljubil¹⁷. »Kakor je Oče mene poslal, tudi jaz vas pošljem.«¹⁸ Vemo, da je Sin Očetu enak, tukaj pa spoznamo srednikove besede. Pokazal je namreč, da je na sredi: on mene, jaz vas. »In po teh besedah je vanje dahnil in jim rekel: ‚Prejmite svetega Duha.‘«¹⁹ Z dihanjem jim je pokazal, da Duh ni samo Očetov, ampak tudi njegov.

¹⁵ Jan 20, 18—20.

¹⁶ Jan 20, 20. 21.

¹⁷ Iz 26, 3.

¹⁸ Jan 20, 21.

¹⁹ Jan 20, 22.

»Katerim grehe odpustite, so jim odpuščeni, in katerim jih zadržite, so jim zadržani.«²⁰ Ljubezen do cerkve²¹, ki je po svetem Duhu izlita v naša srca²², odpusti grehe svojih udov, zadrži pa grehe tistih, ki niso njeni udje. Zato je besedam: »Prejmite svetega Duha« takoj priključil besede o odpuščanju in zadržanju grehov.

5. »Tomaža pa, enega izmed dvanajsterih, ki se imenuje dvojček, ni bilo med njimi, ko je prišel Jezus. Pravili so mu torej drugi učenci: ‚Gospoda smo videli.‘ On jim je pa rekel: ‚Ako ne vidim na njegovih rokah znamenja žebļjev in ne vtaknem svojega prsta v rano žebļjev in ne položim svoje roke v njegovo stran, ne bom veroval.‘ Čez osem dni so bili njegovi učenci spet notri in Tomaž med njimi. Jezus pride pri zaprtih vratih, stopi v sredo in reče: ‚Mir vam bodi!‘ Potem pravi Tomažu: ‚Deni svoj prst semkaj in poglej moje roke; podaj svojo roko in jo položi v mojo stran in ne bodi neveren, ampak verem!‘ Tomaž mu pravi: ‚Moj Gospod in moj Bog!‘²³ Videl je človeka in se ga dotaknil ter priznal Boga, ki ga ni videl in se ga ni dotaknil, marveč je po tem, kar je videl in česar se je dotaknil, ono veroval, pregnavši sleherni dvom. »Jezus mu pravi: ‚Ker si me videl, veruješ.‘²⁴ Ne pravi: ker si se me dotaknil, ampak: »ker si me videl,« zakaj vid je nekako splošen čut. Tudi pri drugih čutih ga namreč omenjamo, ko n. pr. pravimo: Čuj in poglej, kako lepo zveni; poduhaj in po-

²⁰ Jan 20, 23.

²¹ »Ecclesiae charitas« je ljubezen do cerkvene edinosti, ki ji nasprotuje razkol. Avguštin ima na misli donatiste. Ljubezen do edinosti je subjektivni pogoj za odpuščanje grehov.

²² Rim 5, 5.

²³ Jan 20, 24—28.

²⁴ Jan 20, 29.

glej, kako lepo diši; pokusi in poglej, kako okusno je; potiplji in poglej, kako prijetno toplo je. Povsod slišiš »poglej«, čeprav se ne taji, da vidijo samo oči. Zato je tudi tukaj Gospod rekel: »Deni svoj prst semkaj in poglej moje roke;« kaj drugega je rekel nego: Dotakni se in poglej? Saj pa oni ni imel oči na prstu. Ali je torej videl ali se tudi dotaknil — Gospod mu je rekel: »Ker si videl, veruješ.« Vendar pa bi smeli reči, da si ga učenec ni upal potipati, čeprav se mu je ponudil; ni namreč pisano: in Tomaž se ga je dotaknil. Pa bodi, da je samo s pogledom ali tudi z dotikom videl in veroval, kar sledi, oznanja in hvali zlasti vero poganov: »Blagor tistim, ki niso videli, in so verovali!«²⁵ Govoril je z besedami v preteklem času on, ki je v svoji naprejšnji odločbi spoznal kot dovršeno, kar šele pride. Toda ne smem predolgo govoriti; Gospod bo dal, da homo o ostalem drugič razpravljali.

Stodvaindvajseti govor.

Jan 20, 31 in 21, 1—11.

1. Za poročilom, kako je učenec Tomaž, ki mu je Kristus ponudil, da se na njegovem mesu dotakne ran, videl, česar ni hotel verovati, in nato veroval, je evangelist tole pripomnil: »Še mnogo drugih znamenj je storil Jezus vpričo svojih učencev, katera niso zapisana v tej knjigi. Ta pa so zapisana, da bi se vi uverili, da je Jezus — Kristus, Sin božji, in da bi po veri imeli življenje v njegovem imenu.«¹ Ta odlomek nekako nakazuje konec knjige; toda nato še sledi povest, kako se je Gospod razodel ob Tiberijskem morju in je v ribjem lovu podal skrivnostno podobo cerkve,

²⁵ Ibidem.

¹ Jan 20, 30. 31.

kakršna bo ob poslednjem vstajenju mrtvih. To (podo-
dobo) naj poudari, menim, kar je kot zaključek knjige
vrinjeno ter je hkrati uvod nadaljnjemu pripovedo-
vanju in mu daje odličnejši pomen. Povest se pričinja
takole: »Nato se je Jezus zopet prikazal učencem ob
Tiberijskem morju. Prikazal se je pa tako: Bili so
skupaj Simon Peter in Tomaž, ki se imenuje Dvojček,
in Natanael iz Kane galilejske in sinova Zebedejeva
in dva druga izmed njegovih učencev. Simon Peter
jim pravi: ‚Ribe grem lovit.‘ Rečejo mu: ‚Gremo še
mi s teboj.‘«²

2. Glede tega ribjega lova učencev se navadno
vpraša, zakaj so se Peter in Zebedejeva sina vrnili
k onemu, kar so bili, preden jih je Gospod poklical;
bili so namreč ribiči, ki jim je rekel: »Hodite za me-
noj in napravil vas bom za ribiče ljudi.«³ Takrat so
namreč šli za njim in so, zapustivši vse, postali nje-
govi učenci, in sicer tako, da je, ko je bil odšel tisti
bogatin, ki mu je Jezus rekel: »Pojdi, prodaj, kar
imaš, in daj ubogim in imel boš zaklad v nebesih;
potem pridi in hodi za menoj,«⁴ Peter dejal: »Glej,
mi smo vse zapustili in šli za teboj.«⁵ Kaj torej po-
meni, da zdaj, kakor da zapuste apostolsko službo,
postanejo, kar so bili, in se spet poprimejo onega,
čemur so se odrekli, kakor da so pozabili, kar so sli-
šali: »Nihče, kdor roko položi na plug in se nazaj
ozira, ni pripraven za božje kraljestvo«⁶? Ko bi bili
to storili, ko je Jezus umrl, preden je vstal — tega

² Jan 21, 1—3.

³ Mt 4, 19. Te besede je Jezus rekel Zebedejevima sino-
ma. Petru je ob drugi priložnosti dejal, da bo »odslej ljudi
lovil« (Lk 5, 10).

⁴ Mt 19, 21.

⁵ Mt 19, 27.

⁶ Lk 9, 62.

pa niso mogli, ker so bili tisti dan, ko je bil križan, do njegovega pogreba pred večerom vsi zaposleni; naslednji dan je bila sobota, ko niso smeli delati, ker so bili zvesti očetnim navadam; tretji dan pa je Gospod vstal in jih poklical nazaj k upanju, ki so ga o njem že izgubili — vendar pa, ko bi bili to takrat storili, bi mi utegnili misliti, da so storili iz obupa, ki je njih srca prevzel. Zdaj pa, ko se je vrnil iz groba živ, ko je ponudil oživiljeno resnično meso očem in rokam, da so ga ne le videli, ampak tudi potipali in se ga dotaknili, tako da je celo apostol Tomaž, ki je bil rekel, da drugače ne bo veroval, priznal; (zdaj,) ko je bil vanje dahnil, da so prejeli svetega Duha; (zdaj,) ko so z lastnimi ušesi iz njegovih ust slišali besede: »Kakor je Oče mene poslal, tudi jaz vas pošljem. Katerim grehe odpustite, so jim odpuščeni; katerim jih zadržite, so jim zadržani:«⁷ zdaj nakrat začnejo kakor nekdam loviti ne ljudi, ampak ribe.

3. Kogar torej to bega, mu je treba odgovoriti, da jim ni bilo prepovedano, s svojim poštenim in dovoljenim delom, ne da bi trpelo njih apostolstvo, pridobivati si potrebnega živeža, če kdaj niso imeli od česa živeti, razen če bi si kdo upal misliti in trditi, da apostol Pavel ni bil izmed tistih popolnih, ki so vse zapustili in šli za Kristusom, ker si je s svojimi rokami služil kruh, da ne bi bil v nadlego nikomur od onih, katerim je evangelij oznanjal⁸. — — Če torej blaženi Pavel ni porabil kakor drugi pravice, ki jo je kajpada imel z drugimi oznanjevalci evangelija vred, marveč je služil na svoje stroške, da ne bi njegov nauk poganov, ki so bili Kristusovemu imenu popolnoma tuji, odbijal, češ da je kupljiv, ter se je, dasi

⁷ Jan 20, 21. 23.

⁸ Prim. 2 Tes 3, 8.

za nekaj drugega vzgojen, naučil rokodelstva, ki ga prej ni znal, da ne bi noben poslušalec čutil nadlege, ko se je učitelj sam preživljal: s koliko večjo pravico je blaženi Peter, ki je bil prej ribič, začel delati, kar je znal, če tistikrat ni imel drugega, od česar bi bil živel.

4. Utegne pa kdo ugovarjati: Kako to, da ni imel, ko je vendar Gospod obljubil: »Iščite najprej božjega kraljestva in božje pravice, in vse to se vam bo navrglo«⁹? Zares, tudi tako je Gospod besedo držal. Zakaj, kdo drug je navrgel ribe, da so jih ujeli? Misliti si moramo, da je samo zategadelj poslal pomanjkanje, ki jih je prisililo iti ribe lovit, ker je hotel pokazati čudež, katerega je imel v svojem načrtu, da bi nasitil oznanjevalce svojega evangelija in evangelij sam priporočil s tako pomembno skrivnostjo, kakršna je v številu rib. O tem moramo tudi mi povedati, kar bo on navrgel¹⁰.

5. »Simon Peter jim« torej »pravi: ‚Ribe grem lovit.‘ Rečejo mu,« kateri so bili z njim: »,Gremo še mi s teboj.‘ Šli so torej in stopili v čoln, ali tisto noč niso nič ujeli. Ko se je že zdanilo, je stal Jezus na bregu, učenci pa niso vedeli, da je Jezus. Jezus jim je rekel: ‚Otročiči, imate kaj jesti?‘ Odgovorili so mu: ‚Ne.‘ On jim je rekel: ‚Vrzite mrežo na desno stran čolna in boste našli.‘ Vrgli so torej in že je niso več mogli izvleči zaradi obilice rib. Oni učenec, ki ga je Jezus ljubil, je torej rekel Petru: ‚Gospod je.‘ Ko je Simon Peter slišal, da je Gospod, si je haljo opasal, bil je namreč brez vrhnje obleke, in se je vrgel v morje. Ostali učenci so pa vlekli mrežo z ribami in pripluli s čolnom — niso bili namreč daleč od zemlje, ampak

⁹ Mt 6, 33.

¹⁰ Avguštin uporablja besedo Mt 6, 33.

le kakih dve sto komolcev. Ko stopijo na suho, zagledajo žerjavico pripravljeno in ribo na njej, in kruh. Jezus jim pravi: ‚Prinesite rib, ki ste jih zdaj ujeli.‘ Simon Peter je stopil in na suho potegnil mrežo, polno velikih rib — bilo jih je sto tri in petdeset. In čeprav jih je bilo toliko, se mreža ni strgala.«¹¹

6. To je velika skrivnost v velikem Janezovem evangeliju, in da je krepkeje poudarjena, je na koncu zapisana. Bilo je torej sedem učencev pri tem lovu: Peter in Tomaž in Natanael in dva Zebedejeva sinova in še dva, ki nista imenovana; ti pomenijo s svojo sedmerico konec časa. Ves čas namreč poteka v sedmih dnevih. Na to se nanaša, da je Jezus, ko se je zdanilo, stal na bregu; breg je tudi konec morja in zato pomeni konec vekov. Prav isti konec sveta nakazuje tudi to, da je Peter potegnil mrežo na suho, torej na breg. To je Gospod sam pojasnil, ko je nekje drugje povedal priliko o mreži, ki jo vržejo v morje ter jo, pravi, potegnejo na breg. Kaj je breg, je razložil in rekel: »Tako bo ob koncu sveta.«¹²

7. Pa to je bila prilika, izražena z besedo, ne z dejanjem; z dejanjem pa je Gospod z drugim ribjim lovom¹³ pokazal cerkev, kakršna je zdaj, kakor jo je na tem mestu pokazal, kakršna bo ob koncu sveta. Toda ono je storil v začetku svojega oznanjevanja, to pa po svojem vstajenju; s tem je pokazal, da oni ribji lov pomeni dobre in hudobne, ki jih ima cerkev zdaj, ta pa samo dobre, ki jih bo imela na vekomaj, ko bodo ob koncu tega sveta mrtvi vstali. Dalje, ko je ondi Jezus velel ribe loviti, ni stal na bregu kakor tukaj, marveč je stopil v enega izmed čolnov, ki je

¹¹ Jan 21, 3—11.

¹² Mt 13, 49.

¹³ Lk 5, 4—11.

bil Simonov, in ga prosil, naj odrine malo od kraja, ter je v njem sedeč množice učil. Ko je nehaj govoriti, je rekel Simonu: »Odrini na globoko in vrzite svoje mreže na lov!« In tam so spravili, kar so rib ujeli, v čolne, niso kakor tu potegnili mreže na suho. S temi znamenji, in če jih je še kaj več najti, je ondi podal podobo cerkve na tem svetu, tukaj pa (podobo cerkve) ob koncu sveta, ker nas je Kristus ondi označil kot poklicane, tukaj kot obujene. Ondi niso vrgli mrež na desno stran, da ne bi naznačili samo dobrih, ne na levo, da ne bi naznačili samo hudobnih, marveč jim je, ne da bi ločil, rekel: »Vrzite svoje mreže na lov,« da bi vedeli, da so dobri in hudobni med seboj pomešani; tu je pa rekel: »Vrzite mrežo na desno stran čolna,« da je označil tiste, ki so na desni, samo dobre. Ondi se je mreža trgala, da so bili naznačeni razkoli; tu pa je, ker takrat v tistem popolnem miru svetih ne bo več razkolov, smel evangelist reči: »In čeprav so bile tolikšne,« to je, tako velike, »se mreža ni strgala,« kakor da je imel na misli (oni lov), ko se je trgala in je s pogledom na ono nesrečo poudaril to srečo. Ondi so ujeli toliko množino rib, da sta se napolnjena čolna potapljala, to je, da ju je breme vleklo v globočino; nista se namreč potopila, ampak sta bila v nevarnosti. Od kod je namreč v cerkvi toliko reči, ki nad njimi zdihujemo, če ne od tod, da ne moremo brzdati tolike množice, ki prihaja in s svojim, stezam svetih čisto odtujenim življenjem cerkveno disciplino skorajda potaplja? Tu so pa vrgli mrežo na desno stran čolna »in je niso več mogli izvleči zaradi obilice rib«. Kaj pomeni, da je niso več mogli izvleči? To, da se bodo oni, ki spadajo k vstajenju življenja, torej na desnico, pokazali šele na bregu, to je, ob koncu sveta, ko bodo vstali. Zategadelj niso mogli mreže tako izvleči, da bi bili ujete ribe spravili v čoln, kakor so

one, od katerih se je mreža trgala in sta se čolna potapljala. Ima pa cerkev te, ki bodo na desnici, po tem življenju v spanju miru kakor v globočini skrite, dokler ne pride mreža na breg, kamor so jo vlekli kakih dve sto komolcev. Kar sta pa ondi pomenila dva čolna — obrezo in neobrezo — to pomeni, mislim, tukaj dve sto komolcev — izvoljene obeh vrst, iz obreze in neobreze — namreč sto in sto; kajti pri vsoti sto prejde število na desnico¹⁴. Naposled, pri onem lovu število rib ni povedano, kakor da se ondi godi, kar je prerok napovedal: »Oznanjal sem jih in pravil; namnožili so se čez število.«¹⁵ Tukaj pa ni nobene čez število, marveč jih je določeno število: sto tri in petdeset. Pomen tega števila je treba z Gospodovo pomočjo pojasniti.

8. Če namreč ugotovimo število, ki pomeni postavo, more li biti drugo nego deset? Zatrдно namreč vemo, da je dekalog postave, to je, tistih dobro znanih deset zapovedi najprej božji prst na dve kamnitni tabli napisal¹⁶. Toda postava dela grešnike, če milost ne podpira, in je samo v črki; zlasti zaradi tega pravi apostol: »Črka mori, Duh oživlja.«¹⁷ Pridruži naj se torej črki Duh, da ne bo morila črka, kogar ne oživlja Duh, marveč da bomo spolnjevali zapovedi postave ne s svojimi močmi, ampak z Zveličarjevo milostjo. Ko pa se pridruži postavi milost, črki Duh, se številu deset nekako prišteje število sedem. Da to število, namreč sedem, pomeni svetega Duha, spričujejo pomembni izreki svetega pisma. Svetost ali posvetitev je namreč svetemu Duhu lastna; dasi je tudi Oče duh in je Sin duh, ker je Bog duh, in dasi je Oče svet in Sin svet, se vendar Duh obeh s posebnim imenom imenuje sveti Duh.

¹⁴ Do sto se je štelo na levo roko.

¹⁵ Ps 39, 6.

¹⁶ Devt 9, 10.

¹⁷ 2 Kor 3, 6.

Kdaj se je v postavi prvič omenila posvetitev, če ne sedmi dan? Bog namreč ni posvetil prvega dneva, ko je ustvaril svetlobo, ne drugega, ko je ustvaril oblok, ne tretjega, ko je ločil zemljo od morja in dal rasti zelišča in drevje, ne četrtega, ko je ustvaril nebesna telesa, ne petega, ko je ustvaril živali, ki žive v vodi, in ptice, ki letajo po zraku, ne šestega, ko je ustvaril živali na suhem in človeka: temveč je posvetil sedmi dan, ko je počival od vsega svojega dela¹⁸. Zelo primerno je torej, da se s številom sedem označuje sveti Duh. Tudi prerok Izaija pravi: »Duh Gospodov bo na njem počival;« in ko ga nato označuje z njegovim sedmernim delovanjem ali sedmerno pomočjo, pravi: »Duh modrosti in razumnosti, Duh sveta in moči, Duh vednosti in pobožnosti in Duh strahu božjega ga bo napolnil.«¹⁹ Kaj pa, se li ne omenja v Razodetju sedem božjih duhov²⁰, čeprav je »eden in isti Duh, ki deli slehernemu, kakor hoče«²¹? Toda sedmerno delovanje enega Duha je isti Duh, ki je bil pri pisatelju²², tako označil, da je imenoval sedem duhov. Ko se torej desetici postave sveti Duh s številom sedem pridruži, je sedemnajst; če to število s seštevanjem vseh števil od ene do sedemnajst naraste, pride do sto tri in petdeset. Če namreč eni prišteješ dve, je kajpada tri; če tudi prišteješ tri in štiri, je skupaj deset; če nato prišteješ vsa nadaljnja števila do sedemnajst, pride vsota do prej omenjenega števila; če namreč številu deset, ki si ga dobil, sešteješ števila od ene do štiri, prišteješ pet, je skupaj petnajst; temu dodaj šest, je ena in dvajset; temu prištej sedem, je osem in dvajset; temu prištej

¹⁸ Gen 2, 5.

¹⁹ Iz 11, 2. 3.

²⁰ Raz 3, 1.

²¹ 1 Kor 12, 11.

²² Duh, ki je pisatelja Razodetja, Janeza, navdahnili.

osem, devet in deset, pa je pet in petdeset; temu prištej enajst, dvanaajst in trinaajst, je ena in devetdeset; temu prištej še štirinaajst, petnaajst in šestnaajst, je sto šest in trideset; temu številu prištej še ono, ki o njem govorimo, namreč sedemnaajst, pa je število rib polno. To torej ne pomeni, da bo samo sto tri in petdeset svetih v življenje vstalo, marveč tisoči svetih, ki so v milosti svetega Duha. Po tej milosti se z božjo postavo kakor z nasprotnikom sklene sprava, da po oživljajoči moči Duha črka ne umori, marveč se spolni, in da se, če kaj manjka, odpusti. Vse torej, ki so v tej milosti, to število pomeni, to je, v podobi označuje. To število obsega tudi trikrat potdeset in povrh še tri zaradi skrivnosti Trojice; število petdeset pa se dopolni, če pomnožiš sedem s sedmimi in prišteješ eno, kajti sedemkrat sedem je devet in štirideset. Ena se pa prišteje v znamenje, da je eden, ki ga število sedem zaradi sedmernega delovanja pomeni. Vemo pa, da je bil po Gospodovem vnebohodu, petdeseti dan²³, poslan sveti Duh, ki so ga učenci po Gospodovem ukazu pričakovali, kakor jim je bil obljubljen²⁴.

9. Ni torej prazno, da je (evangelist) omenil te ribe, ki jih je bilo toliko, namreč sto tri in petdeset, in so bile velike. Tako je namreč pisano: »In potegnil je na suho mrežo polno velikih rib — bilo jih je sto tri in petdeset.« Ko je bil namreč Gospod rekel: »Nisem prišel razvezovat postavo, ampak dopolnit,«²⁵ — hotel je namreč dati Duha, po katerem bi bilo mogoče postavo spolniti, kakor da je številu deset dodal sedem — je povedal vmes nekaj besed in potem dejal: »Kdor bo torej kršil katero teh najmanjših za-

²³ Apd 2, 2—4: »Ko je prišel binkoštni (= petdeseti) dan...«

²⁴ Apd 1, 4.

²⁵ Mt 5, 17.

povedi in bo tako ljudi učil, bo najmanjši v nebeškem kraljestvu. Kdor pa jih bo spolnjeval, bo velik v nebeškem kraljestvu.«²⁶ Ta bo torej mogel biti v številu velikih rib. Oni najmanjši pa, ki z dejanji podira, kar z besedami uči, more biti v oni cerkvi, ki jo pomeni tisti prvi ribji lov²⁷, (v cerkvi,) ki obsega dobre in hudobne, kajti tudi ona se imenuje božje kraljestvo. Zategadelj pravi: »Nebeško kraljestvo je podobno mreži, ki so jo vrgli v morje in je zajela (ribe) vsake vrste.«²⁸ Tu hoče, da umejmo dobre in slabe, ker pravi, da jih bodo na bregu, to je, ob koncu sveta odbrali. Slednjič pa je pokazal, da bodo tisti najmanjši, ki s slabim življenjem podirajo, kar z besedami dobrega uče, zavrženi; ne bodo nekako najmanjši v nebeškem kraljestvu, marveč jih ondi sploh ne bo. Zategadelj je besedam: »Bo najmanjši v nebeškem kraljestvu« takoj dodal: »Kajti povem vam: Ako vaša pravičnost ne bo obilnejša ko pismoukov in farizejev, ne pridete v nebeško kraljestvo.«²⁹ To so kajpada tisti pismouki in farizeji, ki sede na Mojze-
sovi stolici in ki o njih pravi: »Kar vam poreko, izvršujte, kar pa delajo, ne delajte; govore namreč in ne delajo;«³⁰ uče z besedami, kar podirajo z življenjem. Iz tega torej sledi, da, kdor je najmanjši v nebeškem kraljestvu, kakršna je cerkev zdaj, ne pride v nebeško kraljestvo, kakršna bo cerkev takrat, kajti, ko uči, kar podira, ne bo v družbi tistih, ki delajo, kar uče. Zategadelj ne bo v številu velikih rib, kajti, kdor dela in uči, bo velik v nebeškem kraljestvu. In ker bo velik, zato bo tam, kjer oni naj-

²⁶ Mt 5, 19. 20.

²⁷ Lk 5, 4—10.

²⁸ Mt 13, 47.

²⁹ Mt 5, 20.

³⁰ Mt 23, 3.

manjši ne bo. Tako veliki bodo namreč tam, da je tisti, ki je ondi manjši, večji od onega, ki tukaj ni večjega od njega³¹. In vendar bodo tisti, ki so tukaj veliki, to je, ki v nebeškem kraljestvu, kjer mreža zajema dobre in hudobne, delajo dobro, kar uče, v onem večnem nebeškem kraljestvu še večji; nje, ki pojdejo na desno in v vstajenje življenja, pomenijo te ribe. — — —

Stotriindvajseti govor.

Jan 21, 12—19.

1. — — Po ribjem lovu »jim Jezus pravi: ‚Pridite jesti!‘ In nobeden teh, ki so k jedi sedli, si ga ni upal vprašati: ‚Kdo si?‘ Kajti vedeli so, da je Gospod.«¹ Če so torej vedeli, kaj ga je bilo treba vprašati? Če pa ni bilo treba, zakaj je rečeno: »si niso upali,« kakor da bi bilo treba, pa si iz nekakega strahu niso upali? Smisel je torej tale: Jezus se je tistim učencem tako očitno pokazal, da si nihče od njih ni upal tajiti, še več, niti dvomiti; kajti, ko bi bil kdo dvomil, bi bil moral vprašati. »Nobeden si ga ni upal vprašati: ‚Kdo si?‘« je torej rečeno v pomenu: nobeden si ni upal dvomiti, da je on.

2. »Jezus torej gre in vzame kruh ter jim ga dá; prav tako tudi ribo.«² Glejte, povedano je tudi, kaj so jedli. O tem kosilu bomo tudi mi kaj lepega in zveličavnega povedali, če dá tudi nam jesti. Poprej je bil (evangelist) rekel, da so učenci, ko so stopili na suho, zagledali žerjavico pripravljeno in ribo na njej, in kruh³. — Videli so žerjavico pripravljeno in

³¹ To je Janez Krstnik: Mt 11, 11.

¹ Jan 21, 12.

² Jan 21, 13.

³ Jan 21, 9.

ribo na njej, videli so tudi kruh. Po Gospodovem povelju so prinesli tudi rib, ki so jih ujeli. Četudi evangelist ni omenil, da so to storili, vendar ni zamolčal, da jim je Gospod velel. Pravi namreč: »Prinesite rib, ki ste jih zdaj ujeli.«⁴ Kdo bi mislil, da niso storili, če jim je on ukazal? To je bilo kosilo, ki ga je Gospod svojim sedmim učencem pripravil: riba, ki so jo bili videli na žerjavici, kateri je dodal od onih, ki so jih ujeli, in kruh, ki so ga bili po poročilu prav tako videli. Pečena riba je trpeči Kristus⁵. On je tudi kruh, ki je prišel iz nebes⁶. V njega se vtelesi cerkev, da je deležna večne blaženosti. Zategadelj je rečeno: »Prinesite rib, ki ste jih zdaj ujeli,« da vemo vsi, ki imamo to upanje, da smo po onih sedmih učencih, ki so bili tukaj podoba nas vseh skupaj, deležni tako velike skrivnosti in pridruženi tisti blaženosti. To je kosilo Gospoda z njegovimi učenci, pri katerem Janez z velikim in, sodim, velike reči obsegajočim premišljanjem svoj evangelij konča, dasi bi imel o Kristusu še mnogo drugega povedati. Tu namreč v lovu sto tri in petdeset rib podaje podobo cerkve, kakršna bo samo v dobrih, in tistim, ki to verujejo, upajo in ljubijo, s tem kosilom kaže, da bodo deležni tako velike blaženosti.

3. »To je bilo že v tretje, da se je prikazal Jezus učencem, odkar je vstal od mrtvih.«⁷ To (število) moramo umeti ne o prikaznih, marveč o dnevih: prvi dan, ko je vstal, čez osem dni, ko je učenec Tomaž videl in veroval, in ta dan, ko je to z ribami storil; čez koliko dni pa je to storil, ni povedano. Prvi dan se je namreč ne samo enkrat prikazal, kakor doka-

⁴ Jan 21, 10.

⁵ »Piscis assus est Christus passus.«

⁶ Jan 6, 41.

⁷ Jan 21, 14.

zujejo pričevanja vseh evangelistov, če jih skupaj vzameš; toda prikazni je treba, kakor rečeno, šteti po dnevih, tako da je le-ta tretja. Prva je namreč ena zaradi enega dneva, kolikorkrat in komur koli se je na dan vstajenja prikazal, druga čez osem dni, tretja pa ta, in nato, kolikorkrat je hotel do štiridesetega dne, ko je šel v nebesa, dasi ni vse zapisano.

4. »Po jedi pravi Jezus Simonu Petru: ‚Simon, sin Janezov, ali me ljubiš bolj ko ti-le?‘ Odgovori mu: ‚Dà, Gospod, ti veš, da te ljubim.‘ Reče mu: ‚Pasi moja jagnjeta.‘ Zopet v drugič mu pravi: ‚Simon, sin Janezov, ali me ljubiš?‘ Odgovori mu: ‚Dà, Gospod, ti veš, da te ljubim.‘ Reče mu: ‚Pasi moja jagnjeta.‘ V tretje mu pravi: ‚Simon, sin Janezov, ali me ljubiš?‘ Peter se užalosti, ker mu je v tretje rekel: ‚Ali me ljubiš?‘ in mu pravi: ‚Gospod, ti vse veš, ti veš, da te ljubim.‘ Reče mu: ‚Pasi moje ovce. Resnično, resnično, povem ti: Ko si bil mlajši, si se opasoval sam in hodil, kamor si hotel. Ko pa se postaraš, boš raztegnil svoje roke, in drugi te bo opasal in odvedel, kamor nočeš.‘ To pa je rekel, ker je hotel naznaniti, s kakšno smrtjo bo povelical Boga.«⁸ Do tega konca je torej dospel tisti zatajnik in ljubitelj, ki ga je predrzno zaupanje napihnilo, zataja podrla, jok očistil, izpoved pokazala preskušenege, trpljenje venčalo⁹; do tega konca je dospel, da je v popolni ljubezni za ime tistega umrl, kateremu je z nepremišljeno naglico obljubil, da pojde z njim v smrt. Zdaj, ko mu je njegovo vstajenje dalo moči, naj spolni, kar je prezgodaj obljubil, ko je bil še brez moči. Tako je bilo namreč prav, da je najprej Kristus umrl za Petrovo odrešenje, potem

⁸ Jan 21, 15—19.

⁹ »... ille negator et amator, praesumendo elatus, negando prostratus, flendo purgatus, confitendo probatus, patiendò coronatus.«

šele Peter za Kristusovo blagovest. Narobe je bilo, kar je človeška tvegavost smelo začela, ko je resnica ta red določila. Peter si je domišljal, da bo dal svoje življenje za Kristusa¹⁰, odrešenja potrebni za Odrešenika, ko je Kristus prišel, da dá svoje življenje za vse svoje, med katerimi je bil tudi Peter. Glejte, to se je že zgodilo. Zdaj se z Gospodovo pomočjo opri- mimo prave stanovitosti srca, s katero se pretrpi smrt za Gospodovo ime, ne umišljajmo si lažne (sta- novitosti), zavajajoč se v zmoto. Zdaj je prišel čas, da se ne bojimo izgube tega življenja, ker je po Gospodovem vstajenju pred nami podoba drugega življenja. Zdaj je, Peter, čas, da se smrti ne bojiš, ker živi on, ki si ga mrtvega obžaloval in ki si mu iz mesene ljubezni branil za nas umreti¹¹. Hotel si prehiteti vodnika, zbal si se njegovega preganjalca; zdaj, ko je že plačal odkupnino zate, je čas, da greš za odkupiteljem do smrti na križu¹². Slišal si besede tistega, ki iz skušnje veš, da je resničen; on ti je trpljenje napovedal, ki ti je bil napovedal, da ga boš izdal.

5. Toda najprej vpraša Gospod, kar je vedel, in ne samo enkrat, marveč drugič, tretjič, ali ga Peter ljubi; in prav tolikokrat ne sliši od Petra drugega, nego da ga ljubi; in prav tolikokrat ne naroči Petru nič drugega, nego naj pase njegove ovce. Za trikratno zatajitev dá trikratno izpoved, da ne bi jezik manj služil ljubezni, nego (je služil) strahu, in da se ne bi zdelo, da je preteča smrt izvabila več besed nego pričujoče življenje. Bodi dokaz ljubezni, pasti Go- spodovo čredo, ko je bilo znamenje strahu, zatajiti pastirja. Kateri s takim namenom pasejo Kristusove

¹⁰ Jan 13, 37.

¹¹ Mt 16, 21—25.

¹² Prim. Flp 2, 8.

ovce, da jih imajo za svoje, ne za Kristusove, kažejo, da ljubijo sebe, ne Kristusa, ker jih vodi častihlepnost, gospostvoželjnost in dobičkaželjnost, ne pa ljubezen, ki želi biti poslušna, biti na pomoč in biti Bogu všeč. Zoper tiste, ki apostol nad njimi zdihuje, da iščejo svoje, ne kar je Jezusa Kristusa¹³, stoji na straži to tolikokrat ponovljeno vprašanje Kristusovo. Kaj pomenijo besede: »Ali me ljubiš? — Pasi moje ovce« drugega nego: Če mene ljubiš, ne misli, da paseš sebe, ampak pasi moje ovce kakor moje, ne kakor svoje; v njih išči mojo slavo, ne svojo; moje gospostvo, ne svoje; moj dobiček, ne svoj, da ne boš v družbi tistih, ki v nevarnih časih ljubijo sami sebe in tisto, kar je s tem virom hudega v zvezi. Ko je namreč apostol samoljubne ljudi omenil, je dalje dodal: »Lakomni, bahavi, prevzetni, zasramljivi, staršem nepokorni, nehvaležni, zločinski, brezbožni, brez ljubezni, obrekljivi, nezdržni, surovi, brez dobrotljivosti, izdajalski, predrzni, zaslepljeni, naslade željni, ne pa bogoljubni, ki bodo imeli videz pobožnosti, zatajili pa njeno moč.«¹⁴ Vse to húdo priteka iz enega vira, ki ga je na čelo postavil: iz samoljubja. Po pravici pravi Petru: »Ali me ljubiš?« in on odgovori: »Ljubim te,« in dobi za odgovor: »Pasi moje ovce.« In tako v drugo, tako v tretje. — Ljubimo torej ne sebe, ampak njega, in ko pasemo njegove ovce, iščimo, ne kar je našega, ampak, kar je njegovega! Ne vem, na kakšen nerazložljiv način ne ljubi sebe, kdor ljubi sam sebe, ne Boga. Kdor namreč ne more živeti sam od sebe, umrje, ko ljubi sam sebe; ne ljubi se torej, kdor se ljubi, da ne bi živel. Kdor pa ljubi onega, od katerega živi, se

¹³ Flp 2, 21.

¹⁴ 2 Tim 3, 2—5.

bolj ljubi, ko se ne ljubi, ker se zato ne ljubi, da ljubi onega, od katerega živi. Ne smejo torej sebe ljubiti, kateri pasejo Kristusove ovce, da jih bodo pasli ne kot svoje, ampak kot Kristusove; da ne bodo iskali od njih dobička kakor lakomni, ali gospostva kakor bahavi, ali časti in slave kakor prevzetni; da ne bodo tako trmoglavi, da bi začeli učiti krive vere kakor zasramljivi; da ne bodo neposlušni svetim očetom kakor starejšem nepokorni; da ne bodo onim, ki jih hočejo popraviti, ker nočejo, da bi se pogubili, dobrega s hudim povračali kakor nehvaležni; da ne bodo svojih in tujih duš morili kakor zločinci; da ne bodo materinega telesa cerkve trgali kakor brezbožni; da ne bodo trdosrčni do slabotnih kakor ljudje brez ljubezni; da ne bodo skušali omadeževati dobrega imena svetih kakor obrekljivi; da ne bodo popuščali vajeti gnusnim poželenjem kakor nezdržni, povzročali prepиров kakor surovi, ne pomagali kakor ljudje brez dobrotljivosti, sovražnikom svetih razodevali, kar so kot skrivnost zvedeli, kakor izdajalci, človeško sramežljivost z nersramnimi ponudbami nadlegovali kakor predrzneži, ne razumeli, kar govore, in ne, kar zagotavljajo¹⁵, kakor zaslepljenci, meseno uživanje bolj cenili nego duhovno veselje kakor naslade željni in ne bogoljubni. Te in take pregrehe, bodi si, da so vse v enem človeku ali gospodujejo ene tem, druge drugim, poganjajo kakor iz ene korenine, če ljudje sami sebe ljubijo. Tega greha se morajo ogibati zlasti tisti, ki pasejo Kristusove ovce, da ne bodo iskali, kar je njihovega, ne pa kar je Jezusa Kristusa, in da ne bodo za svoja poželenja izkoriščali tistih, za katere je bila Kristusova kri prelita. Ljubezen do njega se mora v pastirju njegovih ovac razvneti v tako silen duhovni

¹⁵ 1 Tim 1, 7.

ogenj, da premaga tudi naravni strah pred smrtjo, zaradi katerega nočemo umreti, četudi hočemo s Kristusom živeti. Kajti tudi apostol Pavel pravi, da želi biti razvezan in biti s Kristusom¹⁶; vendar pa zdihuje, obtežen zaradi tega, ker se noče sleči, ampak se še po vrhu obleči, da bi življenje použilo, kar je umrljivega¹⁷. Tudi temu svojemu ljubitelju (= Petru) pravi Gospod: »Ko se postaraš, boš raztegnil svoje roke, in drugi te bo opasal in odvedel, kamor nočeš.' To pa je rekel, ker je hotel naznaniti, s kakšno smrtjo bo poveličal Boga.« Raztegnil boš svoje roke, to je, križan boš. Da pa do tega dospeš, te bo drugi opasal in odvedel ne, kamor hočeš, ampak, kamor nočeš. Najprej je povedal, kaj se bo zgodilo, in nato, kako se bo zgodilo. Kajti ne, ko je bil križan, ampak, ko je bil na križ obsojen, so ga odvedli, kamor ni hotel; zakaj, ko je bil križan, ni odšel, kamor ni hotel, marveč kamor je hotel¹⁸. Rešen telesa je hotel biti s Kristusom, toda, če bi bilo mogoče, bi želel iti v večno življenje brez smrtnih bridkosti; v to bridkost so ga odvedli proti njegovi volji, iz nje pa je šel po svoji volji; nerad je vanjo prišel, rad jo je premagal in zapustil tisto teženje slabosti, da nihče rad ne umrje, (teženje,) ki je tako naravno, da ga v blaženem Petru niti starost ni zamorila, saj mu je rekel: »Ko se postaraš, te bodo odvedli, kamor nočeš.« Da bi nas potolažil, je Jezus tudi to teženje nase vzel, ko je rekel: »Oče, ako je mogoče, naj gre ta kelih mimo mene.«¹⁹ Oni (= Kristus) je kajpada prišel, da bi umrl, in ni umrl nujno, ampak radovoljno, ker je imel oblast,

¹⁶ Flp 1, 23.

¹⁷ 2 Kor 5, 4.

¹⁸ S križa je šel v nebesa.

¹⁹ Mt 26, 39.

dati življenje, in oblast, zopet ga vzeti²⁰. Pa kolikršna koli je bridkost smrti, jo mora premagati moč ljubezni, s katero ljubimo njega, ki je hotel za nas pretrpeti tudi smrt, ker je naše življenje. Ko bi namreč smrt ne imela nikake bridkosti ali le majhno, bi ne bila slava mučencev tako velika. Če si je pa dobri pastir, ki je dal življenje za svoje ovce²¹, celo izmed svojih ovac toliko pričevalcev (= mučencev) izbral, koliko bolj se morajo do smrti za resnico in do krvi zoper greh boriti oni, katerim izroča svoje ovce, da jih pasejo, to je, uče in vodijo! Ker je torej s svojim zgledom šel pred nami, kdo ne vidi, da morajo toliko bolj pastirji posnemajoč iti za pastirjem, ki so ga posnemale celo mnoge ovce, saj so pod njim, e ni m pastirjem, v e ni čredi tudi pastirji ovce? Vse je namreč naredil za svoje ovce, ki je za vse trpel, ker je tudi sam ovca postal, da je za vse trpel.

Stoštiriindvajseti govor.

Jan 21, 19—25.

1. Ni lahko vprašanje, zakaj je Gospod, ko se je svojim učencem tretjič prikazal, Petru rekel: »Ti hodi za menoj,« o apostolu Janezu pa: »Hočem, da tako ostane, dokler ne pridem, kaj je tebi za to?« Da to vprašanje, kolikor bo Gospod dal, pretresem in razrešim, porabim zadnji govor tega dela. Ko je bil torej Gospod Petru napovedal, s kakšno smrtjo bo Boga poveličal, »mu je rekel: ‚Hodi za menoj!‘ Peter se je obrnil in je videl, da gre za njima učenec, ki ga je Jezus ljubil, in ki se je bil pri večerji naslomil na njegove prsi ter vprašal: ‚Gospod, kdo je

²⁰ Jan 10, 18.

²¹ Jan 10, 11.

tisti, ki te bo izdal?' Ko je torej tega Peter videl, je rekel Jezusu: ‚Gospod, kaj pa ta?‘ Jezus mu je odgovoril: ‚Hočem, da tako ostane, dokler ne pridem, kaj tebi za to?‘¹ Glejte, kako daleč sega v tem evangeliju vprašanje, ki zaradi svoje globokosti terja mnogo duševnega napora, če ga kdo preiskuje. Zakaj namreč pravi Petru: »Hodi za menoj,« ne reče pa tega drugim, ki so bili takrat ondi in so kajpada kot učenci hodili za svojim učiteljem? Če pa je to umeti zgolj o trpljenju, je li edini Peter za krščansko resnico trpel? Mar li ni bil med tistimi sedmerimi drug Zebedejev sin, Janezov brat, ki ga je dal po njegovem vnebohodu Herod usmrtiti?² Utegne pa kdo reči, da Jakob ni bil križan, zato je po pravici Petru rekel: »Hodi za menoj,« ker je pretrpel ne samo smrt, ampak tudi smrt na križu kakor Kristus. Recimo, da je tako, če se ne dá najti nič boljšega. Zakaj je torej o Janezu rekel: »Hočem, da tako ostane, dokler ne pridem,« in (Petru) ponovil: »Hodi za menoj,« kakor da bi (Janez) ne bil hodil za njim, ker je hotel, naj ostane, dokler ne pride? Kdo bo verjel, da je rekel kaj drugega, nego kar so mislili bratje, ki so bili takrat ondi, da namreč oni učenec ne bo umrl, dokler Jezus ne pride, marveč da bo ostal pri življenju? To mnenje pa je podrl Janez sam, ko ga je odkrito zavrnil in jasno povedal, da Jezus tega ni rekel. Čemu bi bil dodal: »Jezus ni rekel: ‚Ne umrje,‘« če ne zato, da se človeških src ne prime kaj zmotnega?

4. Komu bi pri apostolih Petru in Janezu ne zbudilo radovednosti tudi to, zakaj je Gospod bolj ljubil Janeza, dasi je Gospoda bolj ljubil Peter? Kjer koli

¹ Jan 21, 19—22.

² Apd 12, 2.

namreč Janez sebe omeni, pripomni, da ga je mogoče spoznati, četudi imena ne pove, da ga je Jezus ljubil, kakor da je samo njega ljubil in kakor da se on po tem znamenju loči od drugih, ki jih je kajpada tudi ljubil. Kaj drugega je torej hotel s temi besedami povedati, nego da ga je Gospod bolj ljubil (nego druge)? Bog ne daj, da bi bil neresnico povedal! Kakšen večji dokaz svoje ljubezni do njega je mogel Jezus dati, nego da je samo on, ki je bil s svojimi součenci vred deležen tako zveličavne dobrote, za mizo slonel na Zveličarjevih prsih? Da je pa Peter Kristusa bolj ljubil nego drugi, za to se dá sicer navesti mnogo dokazov. Toda, da ne sežemo daleč po drugih, že prejšnje berilo pred tem to dovolj jasno kaže, ko ga je (Gospod) vprašal: »Ali me bolj ljubiš ko ti-le?« On je kajpada vedel, pa je vendar vprašal, da bi tudi mi, ki evangelij beremo, iz vprašanja in odgovora Petrovo ljubezen do Gospoda spoznali³. Ko je pa Peter odgovoril: »Ljubim te,« pa ni dodal: »bolj ko ti-le,« je pač povedal, kar je o sebi vedel. Ni namreč mogel vedeti, koliko ga kdo drug ljubi, ker ni mogel videti drugim v srce. Vendar pa je z besedami: »Dà, Gospod, ti veš« tudi sam dovolj jasno pokazal, da ga je Gospod vprašal, kar je vedel, ko je vprašal. Gospod je torej vedel ne samo, da ga (Peter) ljubi, ampak da ga ljubi bolj nego oni. In vendar, če zastavimo vprašanje, kdo izmed dveh je boljši, tisti, ki Kristusa bolj ljubi, ali tisti, ki ga manj ljubi, kdo se bo pomišljal odgovoriti, da je boljši tisti, ki ga bolj ljubi? Prav tako, če vprašamo, kdo izmed dveh je boljši, tisti, ki ga Kristus manj ljubi, ali tisti, ki ga Kristus bolj ljubi, bomo brez dvoma odgovorili, da tisti, ki ga Kristus bolj ljubi. V prvem

³ Jan 21, 15—17.

primeru ima Peter mesto pred Janezom, v drugem pa Janez pred Petrom. Zato pa postavimo še tretji primer takole: Kateri izmed dveh učencev je boljši, tisti, ki Kristusa manj ljubi nego njegov součenec, ki ga pa Kristus bolj ljubi nego njegovega součenca, ali tisti, ki ga Kristus manj ljubi nego njegovega součenca, ko pa on Kristusa bolj ljubi nego njegov součenec? Tu se pa odgovor zatakne in vprašanje se zamota. Kolikor mi moj čut pravi, bi najrajši odgovoril, da je boljši tisti, ki Kristusa bolj ljubi, srečnejši pa tisti, ki ga Kristus bolj ljubi — ko bi uvidel, kako naj branim pravičnost našega Odrešenika, ki manj ljubi tistega, ki njega bolj ljubi, in bolj ljubi tistega, ki njega manj ljubi.

5. Po usmiljenju njega, ki je njegova pravičnost skrita, se torej lotim tako težavnega vprašanja in bom o njem razpravljaj po močeh, ki mi jih bo on dal; doslej je namreč vprašanje sproženo, ne razloženo⁴. Razlagati pa ga pričnimo s tem, da se spomnimo, da v tem trohljivem telesu, ki teži dušo⁵, živimo revno življenje. Ker pa nas je srednik že odrešil in ker smo prejeli svetega Duha za poročstvo, imamo blaženo življenje v upanju, čeprav ga v resnici še nimamo. »Upanje, ki se vidi, ni upanje. Kajti, kar kdo vidi, čemu bi to še upal? Če pa upamo, česar ne vidimo, pričakujemo v potrpežljivosti.«⁶ Potrpežljivost pa je potrebna v hudem, ki ga trpiš, ne v dobrotah, ki jih uživaš. V tem življenju torej, ki je o njem pisano: »Mar li ni preskušnja človeško življenje na zemlji?«⁷ (v tem življenju,) ki v njem vsak dan h Gospodu

⁴ »...proposita est, non exposita.«

⁵ Modr 9, 15.

⁶ Rim 8, 24. 25.

⁷ Job 7, 1.

vpijemo: »Reši nas hudega,«⁸ mora človek trpeti, tudi ko so mu grehi odpuščeni, dasi je bil spočetka greh kriv, da je v to revščino zabredel. Kazen je namreč daljša nego greh, da ne bi imeli greha za nekaj malega, če bi bilo z njim tudi kazni konec. In zato veže človeka časna kazen, da ali uvidi, koliko revščino je zaslužil, ali poboljša svoje življenje ali se vadi v potrebni potrpežljivosti, (veže) tudi potem, ko ga več ne veže greh za večno pogubljenje. Takšno je stanje hudih dni, ki jih v tej umrljivosti preživljamo, dasi bi v njej rajši videli dobre (dneve)⁹, (stanje,) ki ga moramo sicer objokovati, ali se ne smemo nad njim pritoževati. Prihaja namreč od pravične božje jeze, ki o njej sveto pismo pravi: »Človek, od žene rojen, malo časa živi in je poln jeze,«¹⁰ dasi božja jeza ni kakor človekova, namreč strast razvnetega duha, ampak mirna določitev pravične kazni. V tej jezi Bog ni pridrževal svojega usmiljenja, kakor je pisano¹¹. Poleg drugih tolažb revnim, ki jih človeškemu rodu neprenehoma daje, je ob polnosti časa¹², ko je vedel, da je najbolj prav, poslal svojega edinorojenega Sina, po katerem je vse ustvaril, da je postal človek, pa ostal Bog, in bil naš srednik med Bogom in ljudmi, človek Kristus Jezus¹³. Tistim, ki vanj verujejo, se po kopeli prerojenja razvežejo krivde vseh grehov, namreč izvirnega, ki ga rojstvo prinese, proti kateri (krivdi) je zlasti prerojenje postavljeno, in drugih, ki se store s slabimi deli; oprostite se večnega pogubljenja in žive v veri, upanju in ljubezni, po-

⁸ Mt 6, 13.

⁹ Ps 33, 13.

¹⁰ Job 14, 1.

¹¹ Ps 76, 10.

¹² Gal 4, 4.

¹³ 1 Tim 2, 5.

tujejo sicer po tem svetu in skozi njegove težavne in nevarne preskušnje, toda hodijo z božjimi tolažbami, telesnimi in duhovnimi, pred božje obličje po poti, katera jim je poslal Kristus. Ker pa niso, četudi v njem hodijo, brez grehov, ki se zaradi slabosti tega življenja vtihotapijo, je dal zveličavno zdravilo miločine¹⁴, ki naj podpre njihovo molitev, ko govore, kakor jih je učil: »Odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom.«¹⁵ To dela cerkev v tem trudu polnem življenju, blažena v upanju. To cerkev v celoti je v podobi predstavljal apostol Peter zaradi prvenstva svoje apostolske službe. Kar se namreč njega posebej tiče, je bil po naravi en človek, po milosti en kristjan, po posebni milosti en apostol, in sicer prvi: toda, ko mu je (Gospod) rekel: »Dal ti bom ključne nebeškega kraljestva; in kar koli boš zavezal na zemlji, bo zavezano v nebesih, in kar koli boš razvezal na zemlji, bo razvezano v nebesih,«¹⁶ je predstavljal vesoljno cerkev, ki jo na tem svetu razne preskušnje kakor plohe, hudourniki in nevihte pretresajo¹⁷, pa ne pade, ker je postavljena na skalo (super petram), ki je Peter od nje ime dobil. Nima namreč »petra« (skala) imena od Petra, kakor Kristus ne od kristjana, ampak kristjan od Kristusa. Zategadelj pravi namreč Gospod: »Na to skalo (petra) bom sezidal svojo cerkev,« ker je bil Peter rekel: »Ti si Kristus, Sin živega Boga.«¹⁸ Na to skalo (petra) torej, ki si jo izpovedal, bom sezidal svojo cerkev. »Skala pa je bil Kristus;«¹⁹ na ta temelj

¹⁴ Dela usmiljenja sploh. .

¹⁵ Mt 6, 12.

¹⁶ Mt 16, 19.

¹⁷ Prim. Mt 7, 25.

¹⁸ Mt 16, 18. 16.

¹⁹ 1 Kor 10, 4.

je tudi Peter sam postavljen. »Kajti drugega temelja ne more nihče položiti razen tega, ki je položen, in ta je Kristus Jezus.«²⁰ Cerkev torej, ki stoji na Kristusu, je od njega v Petru prejela ključne nebeškega kraljestva, namreč oblast, zavezavati in razvezavati grehe. Kar je namreč v svojskem pomenu cerkev na Kristusu, to je v podobi Peter na skali; v tem pomenu je Kristus skala, Peter pa cerkev. Dokler torej cerkev, ki je bil Peter nje podoba, živi v hudem, se rešuje hudega, ljubeč Kristusa in hodeč za njim. Zlasti pa hodi za njim v tistih, ki se za resnico do smrti bore. Toda skupnosti je rečeno: »Hodi za menoj,« skupnosti, za katero je Kristus trpel; o njem (Kristusu) pravi isti Peter: »Kristus je za nas trpel in nam zapustil zgled, da bi hodili po njegovih stopinjah.«²¹ Glejte, zakaj mu je bil rekel: »Hodi za menoj!«

Je pa drugo, nesmrtno življenje, kjer ni hudega; ondi bomo gledali iz obličja v obličje, kar tukaj vidimo v zrcalu in nejasno²², če v spoznanju resnice zelo napredujemo. Cerkev pozna torej dvojno življenje, ki ga je Bog razodel in priporočil: eno je v veri, drugo v gledanju²³; eno v času popotovanja, drugo v večnem bivališču; eno v trudu, drugo v pokoju; eno na potu, drugo v domovini; eno si prizadeva in deluje, drugo za plačilo gleda; eno se ogiba hudega in dela dobro, drugo nima hudega, ki bi se ga ogibalo, in ima veliko dobrino, ki jo uživa; eno se bori s sovražnikom, drugo kraljuje brez sovražnika; eno je srečno v zoprnostih, drugo zoprnosti ne pozna; eno brzda meseno slo, drugo se vdaja duhovnim radostim;

²⁰ 1 Kor 3, 11.

²¹ 1 Pet 2, 21.

²² 1 Kor 13, 12.

²³ Prim. 2 Kor 5, 7.

eno je v skrbi za zmago, drugo je brez skrbi v zmagoslavnem miru; eno prejema pomoč v skušnjavah, drugo se brez skušnjave raduje v pomočniku samem; eno podpira reveže, drugo je ondi, kjer ne najde reveža; eno odpušča tuje grehe, da bi se mu lastni odpustili, drugo ne trpi ničesar, kar bi odpuščalo, in ne stori ničesar, za kar bi odpuščanja prosilo; eno prejema udarce, da se od dobrega ne prevzame, drugo je po tako obilni milosti prosto slehernega hudega, da se brez skušnjave k prevzetnosti oklepa najvišje dobrine; eno razlikuje med dobrim in hudim, drugo pozna samo dobro; eno je torej dobro, toda še revno, drugo je boljše in blaženo. Podoba onega je bil apostol Peter, (podoba) tega apostol Janez. Ono bo trajalo do konca tega sveta in se bo tedaj končalo, to pa se bo spolnilo šele po koncu tega sveta, toda na onem svetu mu ne bo konca. Zategadelj je onemu (Petru) rečeno: »Hodi za menoj,« o tem (Janezu) pa: »Hočem, da tako ostane, dokler ne pridem, kaj je tebi za to? Ti hodi za menoj.« Kaj pomeni to? Kolikor umem, kolikor vem, kaj drugega nego tole: Ti hodi za menoj in me posnemaj ter prenašaj, kar te v času hudega zadene, oni pa naj ostane, dokler ne pridem povračat z večnimi dobrinami? To se dá jasneje takole povedati: Popolna dejalnost, ki jo spodbuja zgled mojega trpljenja, naj hodi za menoj; začeto gledanje pa naj počaka, dokler ne pridem, da se spopolni, ko pridem. Za Kristusom namreč hodi do smrti bogovdana popolna potrpežljivost, popolno spoznanje pa čaka, dokler ne pride Kristus, da se bo takrat razodelo. Tu namreč trpimo húdo tega sveta v deželi umrljivih, ondi bomo gledali Gospodove dobre v deželi živih²⁴. Beseda: »Hočem, da ostane,

²⁴ Prim. Ps 114, 9.

dokler ne pridem,« se ne sme umeti v pomenu »preostati«, »ostati pri življenju«, ampak v pomenu »čakati«, zakaj tisto, kar on (Janez) pomeni, se bo spolnilo ne zdaj, ampak ko pride Kristus. Če pa onega, kar je naznačeno po tem (Petru), zdaj ne izvršuješ, ne dospeš do tistega, kar pričakuješ. Kolikor bolj pa v tem dejalnem življenju Kristusa ljubimo, toliko lažje se osvobodimo hudega. On pa nas takšne, kakršni smo zdaj, manj ljubi in nas zategadelj od tod rešuje, da ne bi bili zmeraj takšni. Ondi pa nas bolj ljubi, ker ne bomo več imeli na sebi, kar bi mu ne bilo všeč in kar naj bi od nas vzel; in tukaj nas ljubi zgolj zato, da bi nas ozdravil in odmaknil vsemu, česar ne ljubi. Tu, kjer noče, da ostanimo, nas torej manj (ljubi), ondi pa bolj, kamor naj pridemo in od koder noče, da prejdemo. Ljubi naj ga torej Peter, da bomo te umrljivosti rešeni; on pa naj Janeza ljubi, da bomo ohranjeni v oni neumrljivosti!

6. Toda ta razlog pač kaže, zakaj je Kristus bolj ljubil Janeza nego Petra, ne pa, zakaj je Peter bolj ljubil Kristusa nego Janez. Kajti, če nas Kristus bolj ljubi na onem svetu, kjer bomo z njim brez konca živeli, nego na tem, od koder nas rešuje, da bi bili zmeraj ondi, ga ne bomo zaradi tega manj ljubili, ko bomo boljši, saj nikakor ne moremo biti boljši, razen če ga bolj ljubimo. Zakaj ga je torej Janez manj ljubil nego Peter, če je bil podoba tistega življenja, v katerem bo deležen mnogo večje ljubezni? Pač zato, ker mu je bilo rečeno: »Hočem, da ostane,« to je, počaka, »dokler ne pridem;« kajti tudi tiste ljubezni, ki bo takrat mnogo večja, še nimamo, marveč pričakujemo, da jo bomo imeli, ko pride. Zakaj kakor pravi isti apostol v svojem listu, »ni se še pokazalo, kaj bomo; vemo, da bomo, ko se prikaže,

njemu podobni, ker ga bomo gledali, kakršen je«²⁵. Takrat bomo torej bolj ljubili, kar bomo gledali. Gospod sam pa, ki pozna naše prihodnje življenje, kakršno bo v nas, ga v naprejšnji odločbi bolj ljubi, da bi nas s svojo ljubeznijo vanj privedel. Ker so »vsa pota Gospodova usmiljenje in resnica«²⁶, zato poznamo svojo sedanjo revščino, ker jo čutimo; zagadatelj pa usmiljenje, ki želimo, da nam ga Gospod skaže in nas iz revščine reši, bolj ljubimo in ga sleherni dan zlasti za odpuščanje grehov prosimo in ga prejemamo. To je v podobi pomenil Peter, ki je bolj ljubil, a bil manj ljubljjen, ker nas Kristus manj ljubi revne nego blažene. Gledanje resnice, kakršno bo takrat, pa manj ljubimo, ker ga še ne poznamo in nimamo; to pomeni Janez, ki manj ljubi in zato spoznanje samo in spopolnitev ljubezni do njega v nas, kakršna mu gre, pričakuje, dokler Gospod ne pride. Njega pa Gospod bolj ljubi, ker tisto, kar on v podobi predstavlja, daje blaženost.

7. Vendar pa naj nihče teh odličnih apostolov vsaksebi ne loči! Oba sta bila v tistem, kar je Peter v podobi predstavljal, in oba naj bi bila nekoč v tistem, kar je Janez v podobi pomenil. V podobi je oni hodil za njim, ta pa ostal; oba pa sta v veri prenašala hude stiske sedanje revščine, oba pričakovala prihodnjih dobrin v oni blaženosti. Pa ne samo onadva, ampak vesoljna cerkev, Kristusova nevesta, dela to; oprosti naj se teh preskušenj in ohrani v oni blaženosti. To dvojno življenje sta v podobi pomenila Peter in Janez, vsak svoje; toda oba sta nekaj časa v tem (življenju) hodila v veri in oba bosta ono (življenje) uživala v gledanju. Za vse svete torej, ki so s Kristusovim telesom neločljivo združeni, je

²⁵ 1 Jan 3, 2.

²⁶ Ps 24, 10.

zaradi potovanja skoz viharje tega življenja prvi med apostoli, Peter, prejel ključne nebeškega kraljestva, da zavezuje in razvezuje grehe, in za vse prav iste svete je zaradi mirnega naročja onega skritega življenja evangelist Janez slonel na Kristusovih prsih. Zakaj grehe zavezuje in razvezuje ne samo oni (Peter), marveč vesoljna cerkev²⁷; tudi ta (Janez) ni samo zase iz studenca Gospodovih prsi pil, kar bi oznanjal in pridigal, (ni samo zase pil) Besede, ki je bila v začetku, Bog pri Bogu, in drugih vzvišenih resnic o Kristusovem božanstvu ter o trojstvu in edinstvu božanstva, ki jih bomo v onem kraljestvu iz obličja v obličje gledali, ki jih pa, dokler Gospod ne pride, v zrcalu in nejasno zrejo, marveč Gospod sam je prav ta evangelij po vsem svetu razširil, da ga vsi njegovi, vsak po svoji sprejemljivosti, pijejo. Nekateri razlagalci svetega pisma, in sicer taki, ki jih ne smemo prezirati²⁸, menijo, da je Kristus zato bolj ljubil apostola Janeza, ker se ni oženil in je od deških let dalje popolnoma čisto živel. Tega sicer kanonične knjige naravnost ne pravijo; vendar pa prikladnost tega mnenja zelo podpira to, da on v podobni predstavlja tisto življenje, v katerem ne bo ženitve.

8. »To je tisti učenec, ki o tem pričuje in je to napisal; in vemo, da je njegovo pričevanje resnično. Je pa še mnogo drugega, kar je storil Jezus; in ko bi se vse to popisalo vsako posebej, mislim, da bi ves svet ne obsegel knjig, ki bi jih bilo treba napisati.«²⁹ Ne smemo misliti, da bi jih svet po zunanji razsež-

²⁷ Oblast zavezovanja in razvezovanja je Kristus v osebi Petra podelil cerkvi kot svoji ustanovi.

²⁸ Med temi je zlasti sv. Hjeronim, *Contra Iovinianum* I, 26.

²⁹ Jan 21, 24. 25.

nosti ne mogel obseči — kako bi se dalo na njem napisati, česar ne bi mogel nositi? — marveč bralci bi pač ne bili zmožni doumeti; vendar se pa zdi, da besede često sežejo preko pravega pomena, ne da bi stvarna zanesljivost škodo trpela³⁰. To se zgodi, ne, kadar se kaj temnega ali dvoumnega z navedbo vzroka in razloga pojasni, marveč kadar se kaj jasnega ali poveča ali pomanjša, ne da bi se odmaknili od resnice, ki naj se pove; besede namreč tako gredo preko izražene stvari, da je jasen namen govorečega, a ne varajočega, ki pozna mejo, do katere se verjame in od katere dalje se kaj preko verjetnosti z besedo ali pomanjša ali poveča. Ta način izražanja imenujejo učitelji ne samo grškega, ampak tudi latinskega slovstva z grškim imenom hiperbola. Tak način izražanja se kakor na tem mestu nahaja tudi v nekaterih drugih božjih pismih, n. pr.: »Svoja usta devajo v nebesa;«³¹ in: »Ki v svojih pregrehah gredo preko svojega lasatega temena,«³² in mnogo takega, česar v svetem pismu ni malo, kakor tudi drugi tropi, to je, načini izražanja. O njih bi obširneje razpravljal, če bi me evangelist, ki svoj evangelij konča, ne silil, da tudi jaz svoj govor končam.

³⁰ »...quamvis, salva rerum fide, plerumque verba excedere videantur fidem.« Avguštin hoče reči, da se je evangelist hiperbolično izrazil.

³¹ Ps 72, 9.

³² Ps 67, 22. Prevod Avguštinovega besedila.

